

Türk Dil Kurumu

KARAÇAY-MALKAR TÜRKÇESİ SÖZLÜĞÜ

Dr. Ufuk TAVKUL

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU

TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI: 770

Karaçay-Malkar Türkçesi Sözlüğü

Dr. UFUK TAVKUL

Ankara, 2000
SanalBaba

5846 sayılı kanuna göre bu eserin bütün yayın, tercüme ve iktibas hakları
Türk Dil Kurumuna aittir.

Tavkul, Ufuk

Karaçay-Malkar Türkçesi sözlüğü / Ufuk Tavkul.—Ankara: Türk Dil Kurumu, 2000.

VII, 510 s. ; 24 cm.— (Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları; 770)

ISBN 975-16-1351-5

1. Sözlükler, Karaçay-Malkar Türkçesi I. k.a

413

İnceleyenler: Prof.Dr. Leylâ KARAHAN
Prof.Dr. Emine Gürsoy-NASKALİ
Prof.Dr. Sema Barutçu-ÖZÖNDER

ISBN : 975-16-1351-5

*Bu eserimi 1999 yılında kaybettiğim
sevgili amcam Yılmaz TAVKUL'un hatırasına armağan ediyorum.*

**Mingi Tav oyulgunçu, Koban Suv tarkaygınçı
Tavlu halkım, Tav tilim da alay ömürlükge çaşasın.
Tohçuk ulu Ufuk TAVKUL**

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	VII
GİRİŞ	1
I. Karaçay-Malkar Türkleri	1
II. Karaçay-Malkar Türkçesi	4
III. Karaçay-Malkar Türkçesinin Ağızları	5
IV. Karaçay-Malkar Türkçesi Grameri	9
KARAÇAY-MALKAR TÜRKÇESİ SÖZLÜĞÜ	61
Karaçay-Malkar Türkçesi Metinleri	429
Kaynaklar	503

SUNUŞ

Kafkasya'nın Orta Kafkaslar adı verilen, sarp dağlar ve derin vadilerden meydana gelen bir bölgesinde konuşulmakta olan Karaçay-Malkar Türkçesi Türk lehçelerinin Kıpçak grubuna girmektedir.

Günümüzde Rusya Federasyonu sınırları içerisinde kalan Kafkasya'da, Karaçay-Çerkes ve Kabardin-Balkar adlı iki özerk cumhuriyette yaşamakta olan Karaçay-Malkar Türklerinin dilleri çağdaş Türk lehçeleri konusunda araştırma yapanların yanı sıra, muhafaza ettiği eski Türkçeye ait dil özellikleri sayesinde Türk dili tarihi konusunda çalışmayı arzu edenler açısından da önem ve değer taşımaktadır.

Karaçay-Malkar Türkçesinin gramer, sözlük ve metinlerini ihtiva eden bu eser yaklaşık on beş yıllık bir saha araştırması, derleme ve literatür taramasının ürünüdür.

Sözlük bölümünün temelini Türkiye'deki Karaçay-Malkar köylerinden biri olan Konya'nın Sarayönü ilçesine bağlı Başhüyük köyünden derlenen kelimeler oluşturmuştur. Karaçay-Malkar Türkçesinin günlük konuşma dili olarak muhafaza edildiği Başhüyük köyünde Üsüp Tavkul, Habibat Tavkul, Cafer Kaşay, Üzeyir Teke, Seyitali Caba, Aminat Çağar, Mediha Teke, Zeliha Zügöl, Hanife Tavkul gibi kaynak kişilerle yapılan görüşmeler sırasında derlenen folklor malzemesi sözlüğü oluşturan kelimelerin derlenmesine de vesile olmuştur. Eskişehir iline bağlı Yakapınar, Belpınar, Yazılıkaya, Gökçeyayla adlı Karaçay-Malkar köylerine folklor malzemesi toplamak amacıyla yapılan araştırma gezilerinde de sözlük için dil malzemesi derlenmiştir.

Sözlük hazırlanırken literatür taramasına geniş yer verilmiştir. W. Pröhle'nin 1909-1916 yılları arasında Keleti Szemle'de yayımladığı Karaçay ve Balkar(Malkar) dili sözlükleri titizlikle gözden geçirilmiş, 1989 yılında Moskova'da yayımlanan Karaçay-Malkar-Rusça sözlük de çalışmamıza büyük ölçüde yardımcı olmuştur. Ancak Pröhle'nin sözlük çalışmalarının çok dar kapsamlı olması, Moskova'da yayımlanan Karaçay-Malkar-Rusça sözlükte ise Karaçay-Malkar Türkçesine ait pek çok kelimenin bulunmayışı ve sözlüğün

Rusça kelimelerle dolu oluşu, geniş muhtevalı ve yalnızca Karaçay-Malkar Türkçesinde yaşayan kelimelerden oluşan bir sözlüğün hazırlanmasını gerekli kılmıştır.

Bu gaye ile Kafkasya'da Karaçay-Malkar Türkçesinde yayımlanan iki yüzden fazla hikâye, roman, şiir kitabı gözden geçirilmiştir. 1990-1997 yılları arasında beş kez Kafkasya'ya gidilerek, Karaçay-Malkar bölgesinde saha araştırması yapılmış ve derlenen kelimeler sözlüğe dahil edilmiştir.

Sözlükte *bol-* ve *et-* gibi yardımcı fiillerle kurulmuş kelimeler madde başı olarak gösterilmemiştir.

Meselâ, *arsar* "sıkıntılı, tereddütlü" kelimesi madde başı olarak verilirken, *arsar bol-* "tereddüt etmek" ve *arsar et-* "tereddüt ettirmek" kelimeleri *arsar* kelimesinin altında gösterilmiştir.

Tek başına bir anlam ifade etmeyen, ancak *bol-* ve *et-* gibi yardımcı fiillerle kullanılan kelimeler ise sözlükte ayrı madde başı olarak yer almıştır.

Meselâ, *mışt* kelimesi tek başına bir anlam ifade etmediğinden, yardımcı fiillerle kullanılan *mışt bol-* "mahvolmak, ölmek" ve *mışt et-* "mahvetmek, öldürmek" gibi kelimeler sözlükte ayrı madde başı olarak gösterilmiştir.

Temel anlam ve çeşitli anlam olaylarıyla ortaya çıkmış yan anlamlar sözlükte ayrı madde başı olarak verilmiştir.

Meselâ, *argış* kelimesi hem tahıl-hububat, hem de mal-mülk; kervan anlamlarına gelmektedir. Dolayısıyla bunlar sözlükte ayrı madde başları olarak gösterilmiştir.

Gramer bölümündeki bilgiler Karaçay-Malkar yazı diline dayanmaktadır. Karaçay-Malkar Türkçesinin ağız özellikleri ayrı bir bölümde verilmiştir. Bu bölümde Kafkasya'da konuşulan ağızlar dikkate alınmış, Türkiye'de konuşulan Karaçay-Malkar Türkçesine yer verilmemiştir.

Karaçay-Malkar Türkçesine ait metinler Karaçay-Çerkes ve Kabardin-Balkar özerk cumhuriyetlerinde yayımlanmış kitaplardan seçilmiştir.

Bir sözlüğün tam anlamıyla mükemmel olduğunu iddia etmek hiçbir zaman mümkün değildir. Bu sözlük ve gramer çalışmasının da birtakım eksiklikleri ve yanlışları olacağı muhakkaktır. Yapılacak yeni araştırma ve çalışmalar bu eksiklikleri zamanla giderecektir. Bu sözlüğün Türk lehçeleri içersinde önemli bir yeri olan Karaçay-Malkar Türkçesi konusunda araştırma yapacak bilim adamlarına yardımcı olması en büyük dileğimizdir.

Dr. Ufuk TAVKUL

GİRİŞ

I. KARAÇAY-MALKAR TÜRKLERİ

Kuzey Kafkasya halkları arasında önemli bir yere sahip olan Karaçay-Malkar Türkleri yüzyıllardan beri, Kafkas Dağlarının en yüksek zirvesi olan Elbruz dağının (*Mingi Tav*) doğu ve batısındaki yüksek dağlık arazilerde yer alan derin vadilerde, *Kuban*, *Teberdi*, *Mara*, *Baksan* (Bashan), *Çegem*, *Çerek* gibi ırmakların yukarı kısımlarında yaşamaktadırlar.

Tarihî, antropolojik, arkeolojik ve linguistik araştırmalar Karaçay-Malkarlıların bu bölgede uzun yüzyıllar hakimiyet kuran çeşitli Türk kavimlerinin torunları olduklarını, ancak bazı sosyal tabakalarının önemli oranda çeşitli Kafkas halkları ile karışıklarını ortaya koymaktadır.

Tarihî araştırmalar Karaçay-Malkar halkının ancak 16. yüzyıldan sonra “*Karaçaylı*”, “*Malkarlı*”, “*Çegemli*” gibi adlarla tarih sahnesine çıktıklarını göstermektedir. Bu yüzyıla kadar Karaçay-Malkar halkını oluşturan etnik unsurlarla ilgili bilgiler yeterince açık değildir. Karaçay-Malkar halkının etnik yapısını oluşturan kavimler arasında Hunlar-Kara Bulgarlar, Alanlar, Hazarlar ve Kıpçaklar gibi eski Türk kavimlerinin yanı sıra Kabardey, Abaza, Gürcü-Svan, Oset gibi Kafkas halkları da önemli oranda pay sahibidirler.

Hun Türklerinin Orta Asya’dan batıya göç ederek M.S. 370-375 yıllarında İdil (Volga) ırmağını geçip, Kafkasların kuzeyinde yaşayan Alanları boyundurukları altına aldıkları bilinmektedir (Grousset, 1980: 88). Batı Hunlarının bir kolu olan Bulgar Türklerinin 3.-4. yüzyıllarda Kafkasya’da Kuban bölgesine yerleştikleri anlaşılmaktadır (Feher, 1984: 5). Bizanslı tarihçi Dionus de Charax, Hunların 330 tarihlerinde Kafkasların güneyine kadar indiklerini kaydetmiştir. Bunlar da Hunların Bulgar kolu idi (Kurat, 1972: 12).

558 yılında Kafkasya’ya gelen Avar Türkleri bir kısım Bulgar boyları ile birlikte Balkanlar’a Tuna bölgesine göç ettiler. 671 yılında liderleri Asparuk komutasında Balkanlar’a giden Bulgar Türkleri orada Slav kabileleri arasında eriyip yok oldular. Kafkasya’da kalan Kuban Bulgarları ise Alan ve Çerkes kabileleriyle yaşamaya devam ettiler (Avcıoğlu, 1978: 720).

Kuban Bulgarlarının Karaçay-Malkar halkının ilk ataları oldukları düşünülmektedir. Son yıllarda Karaçay bölgesinde ortaya çıkarılan runik harfli Hun-Bulgar Türkçesi yazıtlar bu görüşü desteklemektedir (Bayçorov, 1989).

Karaçay-Malkar dilinin tam bir Kıpçak Türkçesi özelliği taşıması ve Kıpçakların yaklaşık iki yüz yıl kadar Kafkasya ve kuzeyindeki bozkırların tek

hakimi olmaları, Karaçay-Malkar halkının etnik yapısını oluşturan en önemli unsurun Kıpçaklar olduğunu akla getirmektedir.

11. yüzyılda Orta Asya'daki İrtiş ırmağı boylarından Ural dağlarını aşarak İdil sahasına gelen Kıpçaklar, burada İdil Bulgarları ile karışmaya başladılar. Aşağı İdil boylarına giden Kıpçaklar ise Peçeneklerden boşalan yerleri işgal ederek Kuzey Kafkaslarda Kuban boylarına kadar inmişlerdi.

1223 yılında Cengiz Han'ın orduları ile karşılaşan Kıpçaklar, Alanlarla birleşmek istediler. Önce Alanlar'ın üzerine yürüyen Cengiz Han'ın ordusu onları yenerek Kuban ırmağı kıyılarındaki Kıpçaklara doğru harekete geçti. Kıpçakların bir kısmı kuzeydeki bozkırlara çekilirken, küçük bir kısmı da öteden beri bu bölgede yaşayan Kuban Bulgarları ve Alanlarla birleşerek Kafkas dağlarına sığındılar. Karaçay-Malkar halkının etnik yapısının çekirdeğinin bu şekilde oluştuğu anlaşılmaktadır (Tavkul, 1993:28).

Karaçay-Malkar halkının 15. yüzyıla kadar hangi etnik adla tarih sahnesinde boy gösterdiği bilinmemektedir. 1404 yılında Kafkasya'da bulunan başpiskopos Johannes de Galonifontibus Karaçay halkını "*Kara Çerkesler*" adıyla tanımlamıştır (Tardy, 1978:105). Daha sonraki yüzyıllarda Kafkasya'da bulunan Avrupalı misyoner ve araştırmacılar da aynı tanımlı kullanmışlardır.

1635-1653 yılları arasında Kafkasya'da bulunan İtalyan misyoner A. Lamberti'nin eserinde "*Karaçaylı*" (*Caracioli*) ve "*Kara Çerkes*" adlarının birlikte anılması daha önceki yüzyıllarda araştırmacıların "*Kara Çerkesler*" adını verdikleri halkın Karaçaylılar olduğu konusundaki şüpheleri de ortadan kaldırmaktadır. 1636 yılında yurdunun sınırları hakkında Rus çarına bilgi veren Gürcü-İmeretya kralı 2. Levan, kuzey sınırlarında "*Dağlı Çerkeslerin*" yaşadığını bildirmektedir. Bunlar Karaçay-Malkarlılardır. 1649 yılında Karaçay topraklarından geçerek Gürcistan'ın Mingrelya bölgesine giden Fedot Elcin'in yazdığı bir raporda da Karaçay adı "*Karaçai*" biçiminde tesbit edilmiştir (Miziyev, 1979).

Karaçay-Malkar halkının Karaçay kolunu oluşturan klanların (urukların) 17. yüzyıla kadar Elbruz dağının doğusundaki Bashan (Baksan) vadisinde yaşadıkları biliniyor. Burada yaşayan Kıpçak kökenli "*Karça*, *Budyen*, *Adurhay*, *Navruz*, *Botaş*" ve Abaza-Tatar kökenli "*Tram*" klanlarının Kabardey Çerkeslerinin baskısı sonucu Elbruz dağının batısındaki Kuban-Hurzuk vadisine göç ettikleri, bu arada kendilerine Kabardeylerden "*Tohçuk* (*Dohşuk*)" ve "*Tambiy*" soylarının da katılmasıyla günümüzdeki Karaçay halkının çekirdeğinin oluştuğu anlaşıyor (Tavkul, 1993: 33).

Karaçaylıların Bashan'dan Hurzuk vadisine göç etmelerinden bir süre sonra Bızıngı'dan gelen "*Orusbiy*" klanının Bashan vadisine yerleşmesiyle

Karaçay-Malkar halkı 17. yüzyıl sonlarında “Karaçaylılar”, “Orusbiyeler”, “Çegemliler”, “Holamlılar”, “Bızıngılılar” ve “Malkarlılar” gibi çeşitli zümrelere ayrıldılar. Kafkas dağlarının birbirinden derin boğazlarla ayrılmış altı vadisinde yaşayan Karaçay-Malkar halkını birleştiren etnik isimler kendilerine verdikleri “Tavlu (Dağlı)” ve “Alan” adlarıydı. Güney komşuları Gürcü-Mingreller Karaçay-Malkarlılara “Alani” adını verirlerken, kuzey komşuları Kabardeyler de onlara kendi dillerinde “Kuşha (Dağlı)” adını vermişlerdi (Klaproth, 1823).

Rusya ile Osmanlı İmparatorluğu’nun nüfuz bölgeleri arasında Kuban ırmağını sınır tayin eden 1812 yılı anlaşmasından sonra Rusya topraklarında kalan Karaçay üzerinde Rus baskısı şiddetlendi. 1822 yılında Rus tabiiyetinde oldukları ilan edilen Karaçaylılar buna isyan ettiler. Kafkasya’nın diğer bölgelerini daha önce işgal eden Rusya nihayet 1828 yılında Karaçay’ı da istila etti. Bunun sonucunda Karaçay bölgesi de Rusya’nın hakimiyeti altına girdi. Karaçaylılar yıllarca bu esarete karşı mücadele ettiler. Karaçaylılar’ın Ruslara karşı çıkardıkları 1835-37, 1845-46, 1853-55 isyanları meşhurdur. 1854 yılında “Kadı Muhammet Hubiy” önderliğinde ayaklanan Karaçaylılar Rusya tarafından zor bastırılmışlardı.

1864 yılında Kafkasya’nın Rusya’nın eline geçmesiyle birlikte, Ruslar her Kafkas kabilesi için ayrı bir idari sistem kurdular. Bu sırada Karaçay-Malkar halkı da ikiye bölündü. Kuban ırmağının yukarı kısmında Elbruz dağı eteklerinde yaşayan bugünkü Karaçaylılar “Kuban Eyaleti”ne, Orusbiy (Bashan), Çegem, Holam, Bızıngı ve Malkar (Çerek) vadilerinde yaşayanlar “Terek Eyaleti”ne bağlandılar. Rusların Kafkasya’yı işgali ile birlikte 1859-1864 yılları arasında yüz binlerce Çerkes, Abaza, Çeçen, Oset ve Dağıstanlı Anadolu topraklarına göç ettirilmişti. Rusların Karaçaylıları da göçe zorlamaları sonucunda Karaçaylılar 1873 yılında tekrar ayaklandılar. Bu ayaklanma da Ruslar tarafından kanlı bir biçimde bastırıldı. Nihayet 1885 ve 1905 yıllarında Karaçay-Malkar halkının bir bölümü Türkiye’ye göç etmek zorunda kaldı. Bu göçmenlerin torunlarından yaklaşık 15 bin Karaçay-Malkarlı bugün Türkiye’de, 1500 Karaçay-Malkarlı ise Suriye’de yaşamaktadır.

1917 Bolşevik ihtilali sonrasında Rus işgaline uğrayan Karaçay-Malkarlılar 1943 yılı sonlarına kadar Sovyetlere karşı bağımsızlık mücadelelerini sürdürdüler. Bu arada Kafkaslarda Sovyetlere karşı çıkarılan pek çok ayaklanmaya önderlik ettiler. Bu mücadeleler sırasında nüfuslarının büyük bir bölümünü kaybettiler. Nihayet İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanlarla işbirliği yaptıkları gerekçesiyle “vatan hainliği” ile suçlandılar. 2 Kasım 1943 tarihinde Karaçaylılar, 8 Mart 1944 tarihinde de Malkarlılar yurtlarından

çıkarılarak topyekün bir sürgüne ve soykırıma maruz kaldılar. Bu sürgün sırasında toplam nüfuslarının yarısını kaybettiler. Orta Asya ve Sibirya'daki sürgün yerlerinde 14 yıl kalan Karaçay-Malkar halkı 1957 yılında itibarı iade edilerek Kafkasya'daki eski yurtlarına geri döndü. Kafkasya'ya geri dönen Karaçaylılar burada Kabardey, Besleney, Abaza ve Nogay halklarıyla birlikte Karaçay-Çerkes Özerk Bölgesi idaresi altına alındı. Malkarlılar ise Kabardey-Malkar Özerk Cumhuriyeti idaresi altına alındılar. Karaçay-Malkar halkı bugün Kafkasya'da "Karaçayevo-Çerkesya" ve "Kabardino-Balkarya" adlarını taşıyan iki özerk cumhuriyette Rusya Federasyonu'na bağlı olarak yaşamaktadırlar. 1989 yılı nüfus sayımına göre Karaçaylılar 156.140 Malkarlılar ise 88.771 kişidirler.

II. KARAÇAY-MALKAR TÜRKÇESİ

Dil bilim araştırmaları Karaçay-Malkar Türkçesinin ana çizgileri ile tipik bir Kıpçak Türkçesi olduğunu ortaya koymaktadır. Son yıllara kadar gerek Türkiye'de gerekse Avrupalı Türkologlar arasında Karaçay-Malkar Türkçesi, Karaçayca ve Malkarca şeklinde birbirinden farklı iki dil gibi gösteriliyor ve tanınıyordu. Bu yanlışmanın en büyük sebebi birçok Türkoloğun Karaçay-Malkarlılar arasında saha araştırması yapmadan onların dilleri hakkında daha önceden yazılmış araştırma ve sözlükleri kaynak almalarıydı. Yirminci yüzyıl başlarında Wilhelm Pröhle'nin Karaçay-Malkarlılar arasında yaptığı ve *Keleti Szemle* adlı dergide yayımladığı dil araştırmaları ve sözlükler bu yanlışların ve hatalı görüşlerin ana kaynağı idi.

Karaçay-Malkar Türkçesi Türk lehçelerinin Kıpçak kolunun Kafkasya'daki güney bölümünü meydana getirir. Sovyet Türkologlarından A. N. Samoyloviç'in 1922 yılında Petrograd'da yayınlanan *Nekotorie depolneniya k klassifikatsi turetskih yazıkov* adlı eserindeki Türk lehçeleri sınıflamasına göre Karaçay-Malkar Türkçesi Türk lehçelerinin z kolunun y bölümünün *tav, bol-, kalgan* grubuna girer. Buna göre Karaçay-Malkar Türkçesinde eski Türkçe *azak/adak* yerine *ayak, tag* (dağ) yerine *tav, olmak* yerine *bolmak, kalan* yerine *kalgan* biçimleri kullanılır. Bunlardan başka, Karaçay-Malkar Türkçesinde *ben* yerine *men* biçiminin kullanılması, kelime başında *y-* sesinin *c-* sesine dönüşmesi de Kıpçak Türkçesinin özellikleridir.

III. KARAÇAY-MALKAR TÜRKÇESİNİN AĞIZLARI

Karaçay-Malkarlılar dillerini *Tav til* (dağ dili) ya da *Tavça* (dağca) biçimlerinde adlandırırlar. Karaçay-Malkar Türkçesi tarihî gelişimi içerisinde iki önemli ağıza ayrılmıştır. Bunlar ilk bakışta sanıldığı gibi *Karaçay* ve *Balkar* lehçeleri ya da dilleri değildir. Çünkü Karaçay bölgesinde ve Malkar topraklarının Bashan, Çegem vadilerinde konuşulan dil birbirinden farklı değildir ve Karaçay-Malkar halkının yüzde doksanı tarafından konuşulan bu diyalekt Karaçay-Malkar yazı dilini meydana getirir. İkinci ağız ise Malkar bölgesinin Çerek vadisinde konuşulmaktadır. Holam ve Bızıngı vadilerinde konuşulan dil de Çerek ağzının etkisi altındadır.

Karaçay-Malkar Türkçesi Wilhelm Pröhle, Omeljan Pritsak gibi Avrupalı araştırmacı Türkologların ilgisini çekmişse de, Türkiye’de henüz bu konuda ayrıntılı bir çalışma ortaya konamamıştır.

Karaçay-Malkar Türkçesinin özelliklerini tam anlamıyla inceleyebilmek için öncelikle Karaçay-Malkar halkının kökenini, tarihini, sosyal ve kültürel yapısını derinlemesine incelemek ve anlamak gerekir. Yüzeysel araştırmalar sonucunda elde edilen bilgiler Karaçay-Malkar Türkçesinin yapısını tam anlamıyla ortaya koymaktan uzaktır.

Türkiye’de Karaçay-Malkar Türkçesi ile ilgili yapılan çalışmaların birçoğu Wilhelm Pröhle’nin araştırmalarına ve topladığı dil malzemesine dayanmaktadır. Pröhle 1915 yılında Malkar bölgesinin Çerek vadisine gitmiş ve Malkar dili üzerine çalışmalarını Çerek vadisinde yapmıştır. Dolayısıyla Pröhle’nin topladığı materyaller Karaçay-Malkar Türkçesinin Çerek ağzını içine almaktadır. Pröhle, Bashan ve Çegem vadilerinde de araştırma yapsaydı, orada konuşulan dilin Karaçay bölgesinde konuşulan dilden farklı olmadığını görecekti.

Pröhle’nin Çerek vadisinde bulunduğu ve araştırmalarını oradan derlediği dil malzemesine dayandığı, topladığı materyaller içinde de görülmektedir (bkz. *Keleti Szemle*, T. XVI, Budapest 1915-1916, s. 121).

“Malkar’da on ming adam zaşaydı.

Elibizde Tserek degen suvubuz ogartın enişke baradı...”

(Malkar’da on bin kişi yaşıyor.

Köyümüzde Çerek denilen ırmağımız yukarıdan aşağı akıyor [gidiyor]...)

Pröhle'nin 1915 yılında Kuzey Kafkasya'da araştırma yaptığı sıralarda Malkar (Balkar) adı yalnızca Çerek vadisinde yaşayan Dağlıları içine alıyordu. Bashan, Çegem ve Karaçay bölgelerindeki halk ise yaşadıkları vadilerin adları ile anılıyordu. Yani, Çerek vadisindekiler kendilerine Malkarlı derken, Bashan vadisindekiler Bashançı, Çegem vadisindekiler Çegemli, Karaçaydakiler ise Karaçaylı adlarını kullanıyorlardı. Hepsi birden kendilerine *Tavlu* (Dağlı) adını veriyorlar ve birbirlerine “*Alan*” diye hitap ediyorlardı. 1917 Sovyet ihtilalinden sonra Kafkasya'yı ele geçiren Bolşevikler yeni idari sistemler meydana getirdiler. Karaçay bölgesini Kabardey, Besleney ve Abazalarla birleştirerek Karaçay-Çerkes Özerk Bölgesini kuran Sovyetler, Bashan, Çegem, Bızıngı, Holam ve Çerek vadilerinde yaşayan dağlıları Balkar adı altında birleştirerek Kabardeylerle birlikte kurulan Kabardin-Balkar Özerk Cumhuriyeti'ne bağladılar. Böylece 1922 yılından sonra suni olarak birbirinden ayrı gibi gösterilen Karaçay ve Balkar halkları ortaya çıktı.

Pröhle'nin 1915 yılında Çerek vadisinde yaptığı araştırmayı *Keleti Szemle*'de “Balkarische Studien” adıyla yayınlaması ve 1922 yılından sonra Sovyetler'in Bashan ve Çegemlilerle birlikte Çerek vadisinde yaşayanları Balkar adı altında birleştirerek suni bir halk yaratmaları, Balkar adının bilimsel literatüre de Karaçaylılardan farklı bir halkmış gibi girmesine yol açtı.

Karaçay-Malkar Türkçesinin ağızları “*Karaçay-Bashan-Çegem*” ve “*Çerek*” diyalektleri olmak üzere iki ana grupta toplanabilir. Karaçay-Bashan-Çegem diyalekti ile Çerek diyalekti birkaç fonetik ve morfolojik özellik bakımından birbirlerinden ayrılırlar.

a. Fonetik Yönden Farklılıklar

/ç/ Sesinin Durumu

Karaçay-Bashan-Çegem ağızında ç sesi Çerek ağızında sızıcı *ts* sesine dönüşmüştür.

Karaçay-Bashan Çegem:

bıçak

açhiç

üç

küçük

Çerek:

bıtsak

atshıts

üts

kütsük

“bıçak”

“anahtar”

“üç”

“köpek yavrusu”

/c/ Sesinin Durumu

Karaçay-Bashan-Çegem ağzında *c* sesi, Çerek ağzında sızıcı *z* (*dz*) sesine dönüşmüştür.

Karaçay-Bashan-Çegem:	Çerek:	
<i>cılan</i>	<i>zılan</i>	“yılan”
<i>caş</i>	<i>zaş</i>	“genç”
<i>col</i>	<i>zol</i>	“yol”
<i>cugutur</i>	<i>zugutur</i>	“dağ keçisi”

Türkiye’deki araştırmacıların düştüğü en büyük hatalardan biri Karaçay-Malkar Türkçesinde kelime başındaki *c* sesinin durumudur. Türkiye’de Karaçay-Malkar dili üzerinde yapılan araştırmaların birçoğunda Karaçayca söz başındaki *c* sesi Balkarca *z* sesine eşit gösterilmektedir. Bu araştırmacıların yararlandıkları kaynaklar incelendiğinde hemen hepsinin Karaçayca ve Balkarca kelimeler için Pröhle’nin *Keleti Szemle* dergisinde yayınladığı sözlükleri kullandıkları görülmektedir.

Kelime başındaki *z*(*dz*) sesi bütün Malkar bölgesinin değil; yalnızca Çerek vadisinde konuşulan diyalektin bir özelliğidir. Ayrıca Holam-Bızıngı vadileri ile Çegem’in bir bölümünde *c* sesi yerine *j* sesine de rastlanır.

Söz başında *j* sesinin hakim olduğu bölgelerin Kabardeylere, *z*(*dz*) sesinin hakim olduğu bölgelerin ise Oset ve Gürcü-Svanlara yakın olması bu bölgelerde konuşulan dilin fonetik yönden Kabardey ve Oset dillerinden etkilenmiş olabileceğini akla getirmektedir. Meselâ Karaçay-Malkar Türkçesinde *Canbolat* ve *Canhot* biçiminde söylenen isimler Kabardeyce *Janbolat* ve *Janhot*, Osetçede ise *Zanbolat* ve *Zanhhot* şekillerindedir. Karaçay-Malkar Türkçesindeki bu ses değişimlerinde komşu Kafkas halklarından Karaçay-Malkarlılara karışan çeşitli etnik unsurlar da etkili olmuşlardır.

/b-p/ Seslerinin Durumu:

Karaçay-Bashan-Çegem ağzındaki *b-p* sesleri Çerek ağzında *f* sesine yakın bir biçimdedir.

Karaçay-Bashan-Çegem:	Çerek:	
<i>acaşıb</i>	<i>adzaşıf</i>	“şaşırp”
<i>tapcan</i>	<i>tafdzan</i>	“sedir”
<i>tulpar</i>	<i>tulfar</i>	“yiğit”
<i>köb</i>	<i>köf</i>	“çok”

Ancak *b-p* seslerinin Çerek ağzında *f* sesine dönüşmesi kesin bir kural değildir.

/k/ Sesinin Durumu:

Karaçay-Bashan-Çegem ağzında ön ünlülerden önce daima ön damak ünsüzü *k* sesi geldiği hâlde, Çerek ağzında ön ünlülerden önce art damak ünsüzü *q* sesine yakın bir sesin bulunduğu görülür.

Karaçay-Bashan-Çegem:	Çerek:	
<i>kiyiz</i>	<i>qiyiz</i>	“keçe”
<i>keng</i>	<i>qeng</i>	“geniş”
<i>köz</i>	<i>qöz</i>	“göz”
<i>küzgü</i>	<i>qüzgü</i>	“ayna”

Karaçay-Bashan-Çegem ağzında *k/g* sesleri Çerek ağzında bazen *h* sesine dönüşür.

<i>ketgen</i>	<i>qethen</i>	“giden”
<i>kengeşgen</i>	<i>qengeşhen</i>	“danışan”

Karaçay-Bashan-Çegem ağzının kendi içinde, özellikle Çegem, Holam, Bızıngı bölgelerinde söz başında *c>j* ses değişmesine rastlanır.

<i>cangı</i>	>	<i>jangı</i>	“yeni”
<i>culduz</i>	>	<i>julduz</i>	“yıldız”
<i>carık</i>	>	<i>jarık</i>	“ışık”
<i>cay</i>	>	<i>jay</i>	“yaz”
<i>col</i>	>	<i>jol</i>	“yol”

Yuvarlaklaşma

Çerek ağzında ilk hecesinde yuvarlak ünlü bulunan kelimelerin ikinci hecelerindeki ünlülerin de yuvarlaklaştığı görülmektedir.

<i>ölgen</i>	>	<i>ölgön</i>	“ölen”
<i>üyge</i>	>	<i>üygö</i>	“eve”
<i>özden</i>	>	<i>özdön</i>	“asilzâde”
<i>süygen</i>	>	<i>süygön</i>	“sevgili”

Yer Değiştirme (Metatez)

Çerek ağzında bazı kelimelerde metateze rastlanır.

<i>eçki</i>	>	<i>ehçi</i>	“keçi”
<i>eski</i>	>	<i>eksi</i>	“eski”

b. Morfolojik Yönden Farklılıklar

Karaçay-Bashan-Çegem ağzını *Çerek* ağzından ayıran fonetik farklılıkların yanı sıra, iki ağız arasında morfolojik yönden de bazı farklılıklar bulunmaktadır.

Teklik birinci şahıs emir eki *Karaçay-Bashan-Çegem* ağzında *-ayım/-eyim* biçiminde iken, *Çerek* ağzında *-ayın/-eyin* şekline rastlanır.

barayım ~ barayın “gideyim”

aytayım ~ aytayın “söyleyim”

bereyim ~ bereyin “vereyim”

Karaçay-Bashan-Çegem ağzının birinci tip şahıs eklerinin teklik birinci şahıs için *-ma/-me* olmasına karşılık, *Çerek* ağzında *-man/-men* biçimine rastlanır. Aynı şekilde, ikinci teklik şahıs eki de *-san/-sen* biçimindedir.

<i>Karaçay-Bashan-Çegem:</i>	<i>Çerek:</i>	
<i>alğanma</i>	<i>alğanman</i>	“almışım”
<i>bolasa</i>	<i>bolasan</i>	“oluyorsun”
<i>keleme</i>	<i>kelemen</i>	“geliyorum”

Yukardaki örneklerde *Çerek* ağzında asli şeklin korunduğunu, *Karaçay-Bashan-Çegem* ağzında ise *-n* sesinin düştüğü görülmektedir.

Gelecek zaman ekinin *Çerek* ağzında *-arlık/-erlik* şeklinde olmasına karşılık, *Karaçay-Bashan-Çegem* ağzı bu yönden farklı biçimlere sahiptir. Ancak incelendiğinde, *Çerek* ağzındaki gelecek zaman ekinin aslî şekil olduğu, *Karaçay-Bashan-Çegem* ağzında bu ekin zamanla değişikliğe uğradığı görülmektedir.

<i>Karaçay-Bashan-Çegem:</i>	<i>Çerek:</i>	
<i>öserikdi</i>	<i>öserlikdi</i>	“büyüyecek”
<i>aşarıkdi</i>	<i>aşarlıkdi</i>	“yiyecek”
<i>turlukdu</i>	<i>tururlukdu</i>	“kalkacak”
<i>minerikdi</i>	<i>minerlikdi</i>	“binecek”

IV. KARAÇAY-MALKAR TÜRKÇESİ GRAMERİ

A. SES OLAYLARI

1. Ön Ses Düşmesi (Aferez)

Tipik bir Kıpçak Türkçesi olan *Karaçay-Malkar Türkçesinde* kelime başında *y* sesi bulunamayacağı için, kelime başındaki *y* sesi *c*'ye dönüşür. Bazı kelimelerde ise düşer.

<i>yahşı</i>	> <i>ahşı ~ aşı</i>	“iyi, güzel”
<i>Yahya</i>	> <i>Ahya</i>	
<i>Yakup</i>	> <i>Okup</i>	
<i>yaman</i>	> <i>aman</i>	“kötü”

2. İç Ses Düşmesi (Sinkop)

<i>serp-</i>	> <i>seb-</i>	“serpmek”
<i>erin-i</i>	> <i>erni</i>	“dudağı”
<i>burun-um</i>	> <i>burnum</i>	“burnum”
<i>eşit-e-me</i>	> <i>eşteme</i>	“işıtiyorum”

3. Son Ses Düşmesi (Apokop)

En önemli özellik *-lar/-ler* çokluk ekinin sonundaki *r* sesinin düşmesidir. Ancak *r* sesinin düşmesi ile bir telafi uzunluğu meydana gelmez.

<i>terekler</i>	> <i>terekle</i>	“ağaçlar”
<i>tavlar</i>	> <i>tavla</i>	“dağlar”
<i>üyeler</i>	> <i>üyle</i>	“evler”
<i>kuşlar</i>	> <i>kuşla</i>	“kuşlar”

Kıpçak lehçesinde birinci tip şahıs ekleri olan *-men/-sen* birinci ve ikinci teklik şahıs ekleri, Karaçay-Malkar Türkçesinde *-me/-se* şekline dönüşmüştür.

<i>ket-e-men</i>	> <i>keteme</i>	“gidiyorum”
<i>bol-gan-san</i>	> <i>bolgansa</i>	“olmuşsun”
<i>ber-lik-men</i>	> <i>berlikme</i>	“vereceğim”

Zaman zaman konuşma dilinde ve Karaçay-Malkar Türkçesinin Çerek ağzında birinci şekle rastlamak mümkündür. Ayrıca konuşma dilinde aşağıdaki değişikliğe de çok sık rastlanır. Ancak her iki şekil de kullanılmaktadır.

<i>ketedi</i>	> <i>keted</i>	“gidiyor”
<i>ölgenedi</i>	> <i>ölgened</i>	“ölmüştü”
<i>kallıkedi</i>	> <i>kalliked</i>	“kalacaktı”
<i>aytadı</i>	> <i>aytad</i>	“söylüyor”

<i>bardı</i>	> <i>bard</i>	“var, mevcut”
<i>anıkıdı</i>	> <i>anıkıd</i>	“onunki”

4. Başta Ses Türemesi (Protez)

Karaçay-Malkar Türkçesinde bütün Türk lehçelerinde olduğu gibi, söz başında *r* ve *l* sesleri bulunamayacağı için, bu seslerle başlayan kelimelerin önüne bir ünlü getirilir.

<i>Rus</i>	> <i>Orus</i>	
<i>Resey</i>	> <i>Eresey</i>	“Rusya”
<i>rısk</i>	> <i>ırışu</i>	
<i>Rum</i>	> <i>Urum</i>	
<i>laçin</i>	> <i>ilaçin</i>	“atmaca”

5. Ünlü Birleşmesi (Kontraksiyon)

<i>cav orun</i>	> <i>cavrun</i>	“kürek kemiği”
<i>çille ayak</i>	> <i>çillayak</i>	“leylek”
<i>tişi uruv</i>	> <i>tişiruv</i>	“kadın”
<i>ceti Tegeyli</i>	> <i>cetegeyli</i>	“Büyük ayı yıldız kümesi”

6. Hece Düşmesi (Haploloji)

<i>kerti da</i>	> <i>kertda</i>	“sahiden”
<i>endi da</i>	> <i>entda</i>	“yine, tekrar”
<i>ogay ese</i>	> <i>ogese</i>	“yoksa”

7. Yer Değiştirme (Metatez)

<i>aşşı</i>	> <i>aşşı</i>	“iyi, hoş”
<i>aşça</i>	> <i>açha</i>	“para”
<i>bahça</i>	> <i>baçha</i>	“bahçe”
<i>bohça</i>	> <i>boçha</i>	“bohça”
<i>tahsa</i>	> <i>tasha</i>	“sır”
<i>Malgarlı</i>	> <i>Margallı</i>	“Gürcistan’da yaşayan Megreller”

8. Yuvarlaklaşma

Birinci heceden sonra *o* ve *ö* seslerinin bulunması diğer Türk lehçelerinin olduğu gibi, Karaçay-Malkar Türkçesinin de gramer kurallarına aykırıdır. Aşağıdaki kelimeler *v* (*w*) çift dudak ünsüzünün etkisi ile yuvarlaklaşma sonucunda bugünkü şeklini almışlardır.

<i>buzov</i>	“buzağı”
<i>colovçu</i>	“yolcu”
<i>küyöv</i>	“damat”
<i>onov</i>	“fikir”
<i>tonov</i>	“yağma”
<i>ulov</i>	“taşıma aracı”

B. SES DEĞİŞMELERİ

1. *y* > *c*

Bir Kıpçak dili olan Karaçay-Malkar Türkçesinde kelime başında *y* sesine rastlanmaz. Eski Türkçe kelimelerdeki söz başındaki *y* sesi Kıpçak lehçesinin bir özelliği olarak Karaçay-Malkar Türkçesinde muntazaman *c* sesine dönüşmüştür.

<i>E.T. yılan</i>	> cılan	
<i>E.T. yol</i>	> col	
<i>E.T. yek</i>	> cek	“şeytan”
<i>E.T. yiğit</i>	> cigit	
<i>E.T. yaruk</i>	> carık	“ışık”

Ayrıca Bashan-Çegem vadilerinin bazı bölgelerinde *c* > *j* değişmesine ve Çerek ağzında da *c* > *z* değişmesine rastlanır.

<i>yol</i>	> col	> jol	> zol
<i>yaruk</i>	> carık	> jarık	> zarık

2. *g* > *v*

<i>E.T. aştg</i>	> asuv	“fayda, bereket”
<i>E.T. tag</i>	> tav	“dağ”
<i>E.T. yagı</i>	> cav	“düşman”
<i>E.T. arıg</i>	> aruv	“güzel, temiz”

3. g > y

<i>E.T. yığ-</i>	> cıy-	“toplamak”
<i>E.T. yigirme></i>	cıyırma	“yirmi”
<i>E.T. sıgıt</i>	> sıyıt	“feryat, ağlama”
<i>E.T. tüg-</i>	> tüy-	“bağlamak”

4. ng > y

<i>E.T. tengri</i>	> teyri	“tanrı”
<i>E.T. süngük</i>	> süyek	“kemik”
<i>E.T. yangak</i>	> cayak	“yanak”
<i>E.T. müngüz</i>	> müyüz	“boynuz”
<i>E.T. müngüş</i>	> müyüş	“köşe”

5. b->m-

<i>biñ-</i>	> min-	
<i>bengü</i>	> mingi	“ebedi, sonsuz”
<i>bin</i>	> ming	
<i>bıyık</i>	> mıyık	
<i>ben</i>	> men	
<i>Balkar</i>	> Malkar	

6. k- > h-

<i>kagan</i>	> han	
<i>konşu</i>	> honşu	“komşu”
<i>kuyu</i>	> huyu	
<i>karpuz</i>	> harbuz	
<i>kavun</i>	> havun	
<i>kars</i>	> hars	“el çırpma”

7. ng > g

Bu özellik ikinci çokluk şahıs iyelik ekinde görülür.

<i>ata-ng-ız</i>	> atagız	“babanız”
<i>kayt-dı-ng-ız</i>	> kaytdıgız	“döndünüz”
<i>kel-se-ng-ız</i>	> kelsegiz	“gelseniz”
<i>üy-ü-ng-üz</i>	> üyügüz	“eviniz”

8. *d* > *y*

<i>E.T. adak</i>	> ayak	“ayak”
<i>E.T. idi</i>	> iye	“sahip”
<i>E.T. id-</i>	> iy-	“göndermek, bırakmak”
<i>E.T. adrı</i>	> ayrı	“çatal, yaba”
<i>E.T. kadir-</i>	> kayır-	“döndürmek, bükmek, çevirmek”
<i>E.T. ked-</i>	> kiy-	“giymek”
<i>E.T. kidiz</i>	> kiyiz	“keçe”
<i>E.T. küdegü</i>	> küyöv	“damat”

Birkaç kelime de ise Karaçay-Malkar Türkçesi, eski Türkçedeki *d* sesini korumuştur. Örnek: *sıdır-* “sıyırmak”, *sedire-* “seyrelmek”

C.YAPIM EKLERİ

İsimden İsim Yapma Ekleri

1. *-lık, -lik, -luk, -lük*

<i>erkin-lik</i>	“hürriyet”
<i>caş-lık</i>	“gençlik”
<i>kün-lük</i>	“şemsiye”

2. *-çıt, -çi, -çu, -çü*

<i>sürüv-çü</i>	“çoban”
<i>temir-çi</i>	“demirci”
<i>uv-çu</i>	“avcı”
<i>cılkı-çı</i>	“at çobanı”

3. *-lı, -li, -lu, -lü*

<i>tav-lu</i>	“dağlı”
<i>börk-lü</i>	“kalpaklı”
<i>at-lı</i>	“atlı”
<i>cel-li</i>	“rüzgârlı”

4. *-sız, -siz, -suz, -süz*

<i>savut-suz</i>	“silâhsız”
------------------	------------

<i>ata-sız</i>	“ babasız”
<i>öt-süz</i>	“ korkak”
<i>tıgırık-sız</i>	“ serseri, avare”

5. -nçı, -nçi, -nçu, -nçü

<i>bir-i-nç i</i>	“ birinci, ilk”
<i>eki-nçi</i>	“ ikinci”
<i>tört-ü-nçü</i>	“ dördüncü”
<i>nença-nçı</i>	“ kaçıncı”

6. -rak, -rek

<i>ullu-rak</i>	“daha büyük”
<i>cahşı-rak</i>	“daha iyi”
<i>gitçe-rek</i>	“daha küçük”
<i>aruv-u-rak</i>	“daha güzel”
<i>erşi-rek</i>	“daha çirkin”
<i>alga-rak</i>	“daha önce”

7. -tın, -tin, -tun, -tün

<i>akır-tın</i>	“yavaşça”
<i>öre-tin</i>	“ayakta”
<i>caşır-tın</i>	“gizlice”
<i>keng-tin</i>	“genişçe”
<i>kök-tün</i>	“havadan doğru”
<i>özen-tin</i>	“vadiden doğru”

8. -ay, -ey

<i>södeg-ey</i>	“yatay, eğik”
<i>solag-ay</i>	“solak”
<i>celpeg-ey</i>	“eğik, yana yatmış”

9. -sıl, -sil, -sul, -sül

<i>ak-sıl</i>	“beyazımsı”
<i>kök-sül</i>	“mavimsi”
<i>çiy-sil</i>	“pürüzlü, bozuk”

10. -çak, -çek

<i>tüyüm-çek</i>	“kördüğüm”
<i>bagım-çak</i>	“hemşire”
<i>senkil-çek</i>	“salıncak”
<i>boyun-çak</i>	“kolye”
<i>kübür-çek</i>	“kutu”

11. -gı, -gi, -kı, -ki, -hı

<i>iç-gi</i>	“içindeki, gizli”
<i>kış-hı</i>	“kış mevsimi”
<i>cay-gı</i>	“yaz mevsimi”

12. -sıman

<i>kara-sıman</i>	“siyahımtırak”
<i>teli-sıman</i>	“hafif deli”
<i>ak-sıman</i>	“beyazımtırak”

13. -ul, -ül

<i>tonov-ul</i>	“yağma”
<i>çabıv-ul</i>	“saldırı”
<i>tintiv-ül</i>	“araştırma”

İsimden Fiil Yapma Ekleri

1. -la-, -le-

<i>baş-la-</i>	“başlamak”
<i>taş-la-</i>	“terk etmek”
<i>sıy-la-</i>	“ağırlamak”
<i>ız-la-</i>	“takip etmek”
<i>can-la-</i>	“sıvışmak”
<i>san-la-</i>	“parçalamak”
<i>öpke-le-</i>	“küsmek”
<i>küç-le-</i>	“istilâ etmek”
<i>biy-le-</i>	“fethetmek, ele geçirmek”
<i>ör-le-</i>	“tırmanmak”

2. -a-, -e-

<i>aş-a-</i>	“yemek”
<i>at-a-</i>	“isim vermek”
<i>san-a-</i>	“saymak”
<i>kıy(ı)n-a-</i>	“eziyet etmek, zahmet çektirmek”

3. -al-, -el-

<i>köb-el-</i>	“çoğalmak”
<i>tar-al-</i>	“daralmak”
<i>kar(a)-al-</i>	“kararmak”

4. -sa-, -se-

<i>kiyik-se-</i>	“yabanîleşmek”
<i>açuv-sa-</i>	“kızmak, hiddetlenmek”
<i>kömür-se-</i>	“yanmak, dibini tutmak”

5. -r-

<i>kaygı-r-</i>	“üzülmek, merak etmek”
<i>cangı-r-</i>	“yenilenmek”
<i>cuka-r-</i>	“incelmek”
<i>gitçe-r-</i>	“küçülmek”
<i>kışa-r-</i>	“kısalmak”

6. -sin-, -sin-, -sun-, -sün-

<i>az-sin-</i>	“azımsamak”
<i>cazık-sin-</i>	“acımak”
<i>kıyın-sin-</i>	“zoruna gitmek, zorlanmak”
<i>buku-sun-</i>	“azarlamak”
<i>üyür-sün-</i>	“yakınlaşmak istemek”
<i>cürek-sin-</i>	“hıçkırmak”
<i>ah-sin-</i>	“iç çekmek”

7. -da-, -de-

<i>şıbr-da-</i>	“fısıldamak”
<i>al-da-</i>	“kandırmak”

<i>hurul-da-</i>	“horlamak”
<i>murul-da-</i>	“homurdanmak”
<i>ay-da-</i>	“gütmek”

8. -ay-

<i>şoş-ay-</i>	“sakinleşmek”
<i>ull(u)-ay-</i>	“büyümek”
<i>kart-ay-</i>	“yaşlanmak”
<i>taş-ay-</i>	“gözden kaybolmak”
<i>sag-ay-</i>	“dikkat etmek”
<i>tınç-ay-</i>	“rahatlamak”
<i>az-ay-</i>	“azalmak”

9. -sıra-, -sura-

<i>suvuk-sura-</i>	“üşümek”
<i>cılam-sıra-</i>	“ağlamaklı olmak”
<i>cuku-sura-</i>	“uykusu gelmek”
<i>cavum-sura-</i>	“çiselemek”

10. -lan-, -len-

<i>mıdah-lan-</i>	“üzülmek, kederlenmek”
<i>bögek-len-</i>	“kibirlenmek”
<i>açuv-lan-</i>	“kızmak”
<i>çam-lan-</i>	“hiddetlenmek”
<i>avuz-lan-</i>	“yemek yemek”
<i>avur-lan-</i>	“hastalanmak”
<i>bavur-lan-</i>	“sürünmek”
<i>kacav-lan-</i>	“karşı gelmek”
<i>sır-lan-</i>	“katılmak, takılmak”
<i>tobuk-lan-</i>	“diz çökmek”
<i>zar-lan-</i>	“kıskanmak”

11. -sı-, -si-

<i>kurgak-sı-</i>	“kurumak”
<i>sang-sı-</i>	“sağır olmak”
<i>sın-sı-</i>	“feryat etmek”

12. -ger-
es-ger- “hatırlamak”

13. -gür-
cöt-gür- “öksürmek”
çüç-gür- “hapşırmaq”

14. -ra-
kong-ra- “zil çalmak”
mang-ra- “melemek”

Fiilden İsim Yapma Ekleri

1. -gan, -gen, -han

tur-gan “kalkmak”
örle-gen “tırmanmak”
çab-han “koşmak”
cat-han “yatmak”

2. -arga, -erge

küy-erge “yanmak”
ayt-ırga “söylemek”
ket-erge “gitmek”
sın-arga “kırılmak”
canşa-rga “gevezelik etmek”
tay-arga “kaymak”

3. -av, -ev, -iv, -üv

kel-üv “geliş”
kar(a)-av “bakış”
sayl(a)-av “seçim”
ayt-uv “söyleyiş”
çab-iv “koşu”

4. -k

<i>töşe-k</i>	“döşek”
<i>sandıra-k</i>	“saçma”
<i>canşa-k</i>	“geveze”
<i>küre-k</i>	“kürek”

5. -n

<i>cıy-ı-n</i>	“topluluk, grup”
<i>tüt-ü-n</i>	“duman”
<i>kel-i-n</i>	“gelin”
<i>cav-u-n</i>	“yağmur”

6. -m

<i>çıda-m</i>	“sabır”
<i>bas-ı-m</i>	“irade”
<i>süy-ü-m</i>	“müjde”
<i>bit-i-m</i>	“bereket”
<i>bol-u-m</i>	“durum, vaziyet”
<i>kiy-i-m</i>	“elbise”
<i>öl-ü-m</i>	“ölüm”
<i>eş-i-m</i>	“örgü”

7. -vçu, -vçü

<i>kara-vçu</i>	“seyirci”
<i>asıra-vçu</i>	“besleyici”
<i>ket-i-vçü</i>	“gidici”
<i>mara-vçu</i>	“avcı”
<i>tepsc-vçü</i>	“dansçı, dans eden”

8. -gı, -gi, -kı, -kü, -hı

<i>çal-kı</i>	: tırpan
<i>at-hı</i>	: yaba

<i>sibirt-gi</i>	: süpürge
<i>kül-kü</i>	: neşe, eğlence
<i>mıç-hı</i>	: testere

9. -gıç, -giç, -guç, -güç, -hıç

<i>cab-hıç</i>	“kapak”
<i>ker-giç</i>	“deri kurutulan ağaç”
<i>ur-guç</i>	“yayık tokmağı”
<i>aç-hıç</i>	“anahtar”
<i>bas-hıç</i>	“merdiven”
<i>çak-gıç</i>	“çakmak”
<i>tut-huç</i>	“delil, ispat”
<i>kır-gıç</i>	“kaşacağı”
<i>kısdır-gıç</i>	“tutumlu”
<i>tak-gıç</i>	“elbise asacağı”
<i>tıy-gıç</i>	“engel, mani”
<i>caz-gıç</i>	“oklava”

10. -vuk, -vük

<i>çırma-vuk</i>	“sarılğan, sarılıcı”
<i>cıla-vuk</i>	“çok ağlayan, sulu göz”
<i>cılıra-vuk</i>	“parlak”
<i>kaltıra-vuk</i>	“titrek”
<i>alda-vuk</i>	“kandırıcı”
<i>cort-u-vuk</i>	“çok koşan”
<i>çoçu-vuk</i>	“çifte atan”

11. -ış, -iş, -uş, -üş, -ş

<i>aşığ-ış</i>	“acele”
<i>tiiy-üş</i>	“kavga”
<i>ur-uş</i>	“savaş”
<i>uşa-ş</i>	“benzer”

12. -gak

<i>kur(u)-gak</i>	“kuru”
<i>tay-gak</i>	“kaygan”

13. -ç

<i>kuvan-ç</i>	“mutluluk”
<i>süüyün-ç</i>	“sevinç”
<i>cuban-ç</i>	“eğlence”
<i>koran-ç</i>	“zarar”
<i>suklan-ç</i>	“cazip, çekici”
<i>kızgan-ç</i>	“cimri”

14. -vul

<i>kara-vul</i>	“gözcü”
<i>casa-vul</i>	“zaptiye, polis”
<i>sakla-vul</i>	“bekçi”

15. -gın, -gin, -gun, -gün, -hın

<i>uç-hun</i>	“kıvılcım”
<i>çab-hın</i>	“saldırı”
<i>kuv-gun</i>	“haber”

16. -ma, -me

<i>car-ma</i>	“bulgur”
<i>eş-me</i>	“örgü”

17. -maz, -mez

<i>alber-mez</i>	“saygısız”
<i>atayt-maz</i>	“hasım, düşman”
<i>bavgakir-mez</i>	“yedi yaşında koyun”
<i>bazın-maz</i>	“ödlek”
<i>betcuv-maz</i>	“pasaklı”
<i>elgen-mez</i>	“cesur”
<i>küntiy-mez</i>	“nazlı”
<i>mangıra-maz</i>	“dört yaşında koç, teke”
<i>oyde-mez</i>	“alık, şaşkın”

Fiilden Fiil Yapma Ekleri

1. -ma-, -me-, (Olumsuzluk Eki)

<i>ayt-ma-</i>	“söylememek”
<i>kör-me-</i>	“görmemek”
<i>kül-me-</i>	“gülmemek”
<i>caz-ma-</i>	“yazmamak”

2. -n-

<i>cuv-u-n-</i>	“yıkanmak”
<i>kör-ü-n-</i>	“görünmek”
<i>cuba-n-</i>	“eğlenmek”
<i>kiy-i-n-</i>	“giyinmek”
<i>baz-ı-n-</i>	“cesaret etmek”
<i>toy-u-n-</i>	“doymak”

3. -l-

<i>aşa-l-</i>	“yenmek”
<i>ayt-ı-l-</i>	“söylenmek”
<i>tab-ı-l-</i>	“bulunmak”
<i>casa-l-</i>	“süslenmek”

4. -ş-

<i>ur-u-ş-</i>	“savaşmak”
<i>tüy-ü-ş-</i>	“dövüşmek”
<i>cıg-ı-ş-</i>	“güreşmek”
<i>çab-ı-ş-</i>	“koşuşmak”

5. -r-

<i>uç-u-r-</i>	“uçurmak”
<i>iç-i-r-</i>	“içirmek”
<i>köç-ü-r-</i>	“göçürmek; tercüme etmek”

6. -t-

<i>izle-t-</i>	“aratmak, istetmek”
<i>cuba-t-</i>	“eğlendirmek”
<i>mıçı-t-</i>	“geciktirmek”
<i>aşa-t-</i>	“yedirmek”
<i>cıla-t-</i>	“ağlatmak”

7. -dır-, -dir-, -dur-, -dür,
-tır-, -tir-, -tur-, -tür-

<i>öl-tür-</i>	“öldürmek”
<i>kül-dür-</i>	“güldürmek”
<i>ayt-dır-</i>	“söyletmek”
<i>kel-tir-</i>	“getirmek”
<i>bat-dır-</i>	“batırmak”
<i>tol-tur-</i>	“doldurmak”
<i>cat-dır-</i>	“yatırmak”

8. -ar-

<i>kob-ar-</i>	“kaldırmak”
<i>çıg-ar-</i>	“çıkarmak”
<i>kayt-ar-</i>	“döndürmek”

9. -guz-, -güz-, -gız-, -giz-

<i>kör-güz-</i>	“göstermek”
<i>tur-guz-</i>	“kaldırmak”
<i>kir-giz-</i>	“sokmak”

10. -z-

<i>ag-t-z-</i>	“akıtmak”
<i>tam-t-z-</i>	“damlatmak”
<i>kork-u-z-</i>	“korkutmak”
<i>em-i-z-</i>	“emzirmek”

Ç. ÇEKİM EKLERİ

İSİM ÇEKİM EKLERİ

1. Çokluk Eki

Karaçay-Malkar Türkçesinde çokluk eki; *-lar, -ler*'in sonundaki *r* sesi muntazam olarak düşer. Bununla birlikte telâfi uzunluğu meydana gelmez.

terek-le “ağaçlar”

kız-la “kızlar”

kuş-la “kuşlar”

Çokluk eki iyelik eki aldığında *r* sesi yerine getirilir.

terek-ler-i “ağaçları”

kız-lar-ı “kızları”

kuş-lar-ı “kuşları”

2. İyelik Ekleri

Karaçay-Malkar Türkçesinde iyelik ekleri şu şekildedir.

Teklik

1. şahıs : -m

2. şahıs : -ng

3. şahıs : -ı, -i, -u, -ü, -sı, -si, -su, -sü

Çokluk

1. şahıs : -bız, -biz, -buz, -büz

2. şahıs : -gız, -giz, -guz, -güz

3. şahıs : -ları, -leri

Örnek: at

at-ı-m “atım”

at-ı-ng “atın”

at-ı “atı”

at-ı-bız “atımız”

at-ı-gız “atınız”

at-ları “atları”

3. Hâl Ekleri

Yalın Hâl (Nominatif)

Hiçbir ek almaz.

<i>suv</i>	“su”
<i>cer</i>	“yer”
<i>kün</i>	“güneş”
<i>terez</i>	“pencere”

İlgi Hâli (Genitif)

-ni, -ni, -nu, -nü şeklindedir.

<i>kök-nü</i>	“göğün”
<i>carık-nu</i>	“ışığın”
<i>batır-nu</i>	“kahramanın”
<i>temir-ni</i>	“demirin”
<i>ata-nu</i>	“babanın”
<i>bala-nu</i>	“yavrunun”
<i>kumgan-nu</i>	“ibriğin”
<i>köget-ni</i>	“meyvanın”
<i>tav-nu</i>	“dağın”

Eğer kelime 1. veya 2. teklik şahıs iyelik eki almışsa; o zaman ilgi hâli; -ı, -i şeklinde yapılır, (-n) sesi düşer.

<i>kobuz-u-m-u</i>	“akordiyonumun”
<i>at-ı-m-ı</i>	“atımın”
<i>ata-m-ı</i>	“babamın”
<i>kama-m-ı</i>	“kamamın”
<i>caş-ı-ng-ı</i>	“oğlunun”
<i>üy-ü-ng-ü</i>	“evinin”
<i>el-i-ng-i</i>	“köyünün”
<i>tav-lar-ı-ng-ı</i>	“dağlarının”

Yükleme Hâli (Akuzatif)

İlgi halinde olduğu gibi -ni, -ni, -nu, -nü şeklindedir.

<i>tav-nu</i>	“dağı”
<i>üy-nü</i>	“evi”
<i>baytal-nı</i>	“kısrağı”
<i>emegen-ni</i>	“devi”
<i>aythan-nı</i>	“söyleyeni”
<i>körgen-ni</i>	“göreni”
<i>bargan-nı</i>	“gideni”

Yönelme Hâli (Datif)

-ga, -ge, -ha şeklindedir.

<i>at-ha</i>	“ata”
<i>taş-ha</i>	“taşa”
<i>caş-ha</i>	“gence”
<i>kılıç-ha</i>	“kılıca”
<i>kart-ha</i>	“yaşlıya”
<i>suv-ga</i>	“suya”
<i>üy-ge</i>	“eve”
<i>tav-ga</i>	“dağa”
<i>Karaçay-ga</i>	“Karaçaya”

Bulunma Hâli (Lokatif)

-da, -de şeklindedir.

<i>terek-de</i>	“ağaçta”
<i>carık-da</i>	“ışıkta”
<i>kök-de</i>	“gökte”
<i>üy-de</i>	“evde”
<i>eşik-de</i>	“kapıda”
<i>arbaz-da</i>	“avlude”
<i>keng-de</i>	“uzakta”

Çıkma Hâli (Ablatif)

-dan, -den, -şeklindedir.

<i>at-dan</i>	“attan”
<i>taş-dan</i>	“taştan”

<i>müyüş-den</i>	“köşeden”
<i>kurç-dan</i>	“çelikten”
<i>tav-dan</i>	“dağdan”

Eşitlik Hâli

Karaçay-Malkar Türkçesinde iki türlü eşitlik hâli eki vardır.

1. *-lay, -ley*
2. *-ça*

<i>börü-ley</i>	“kurt”
<i>kılıç-lay</i>	“kılıç gibi”
<i>men-ley</i>	“benim gibi”
<i>kün-ça</i>	“güneş gibi, güneş kadar”
<i>tav-ça</i>	“dağ gibi, dağ kadar”
<i>meni-ça</i>	“benim gibi”

Vasıta Hâli (Enstrumental)

bla (ile) edatı ile yapılır.

<i>meni bla</i>	“benimle”
<i>at bla</i>	“atla”
<i>şkok bla</i>	“tüfekte”
<i>terek bla</i>	“ağaçla”

Soru Eki

mi, mi şeklindedir.

<i>kelding-mi</i>	“geldin mi”
<i>küle-mi-se</i>	“gülüyor musun”
<i>bolgan-mı-dı</i>	“olmuş mu”
<i>cazarık-mı-sa</i>	“yazacak mısın”

FİİL ÇEKİM EKLERİ

Şahıs Ekleri

1. Tip Şahıs Ekleri

Teklik

- 1. şahıs : -ma, -me
- 2. şahıs : -sa, -se
- 3. şahıs : -dı, -di

Çokluk

- 1. şahıs : -bız, -biz
- 2. şahıs : -sız, -siz
- 3. şahıs : -la, -le, -dıla, -dile

2. Tip Şahıs Ekleri

Teklik

- 1. şahıs : -m
- 2. şahıs : -ng
- 3. şahıs : -

Çokluk

- 1. şahıs : -k, -k
- 2. şahıs : -gız, -giz
- 3. şahıs : -la, -le

Şekil ve Zaman Ekleri

a. Geniş Zaman Ekleri

-r, -ar, -er

Geniş Zaman Çekimi

Olumlu şekli

- aşa-r-ma* “yerim”
- aşa-r-sa* “yersin”
- aşa-r* “yer”

<i>aşa-r-bız</i>	“yeriz”
<i>aşa-r-sız</i>	“yersiniz”
<i>aşa-r-la</i>	“yerler”

Olumsuz şekli

<i>aşa-maz-ma</i>	“yemem”
<i>aşa-maz-sa</i>	“yemezsin”
<i>aşa-maz</i>	“yemez”
<i>aşa-maz-bız</i>	“yemeyiz”
<i>aşa-maz-sız</i>	“yemezsiniz”
<i>aşa-maz-la</i>	“yemezler”

b. Şimdiki Zaman Ekleri

-a, -e (ünsüz ile biten fiillerden sonra)

<i>kel-e-me</i>	“geliyorum”
<i>kel-e-se</i>	“geliyorsun”
<i>kel-e-di</i>	“geliyor”
<i>kel-e-biz</i>	“geliyoruz”
<i>kel-e-siz</i>	“geliyorsunuz”
<i>kel-e-dile</i>	“geliyorlar”

-y (ünlü ile biten fiillerden sonra)

<i>boşa-y-ma</i>	“bitiriyorum”
<i>boşa-y-sa</i>	“bitiriyorsun”
<i>boşa-y-dı</i>	“bitiriyor”
<i>boşa-y-bız</i>	“bitiriyoruz”
<i>boşa-y-sız</i>	“bitiriyorsunuz”
<i>boşa-y-dıla</i>	“bitiriyorlar”

Ayrıca; -a/-e tur-, -y tur- şekli de kullanılır.

<i>kel-e tur-a-ma</i>	“geliyorum”
<i>aşa-y tur-a-sa</i>	“yiyorsun”

c. Görülen Geçmiş Zaman Eki

-dı, -di, -du, -dü

<i>kayt-dı-m</i>	“döndüm”
<i>kayt-dı-ng</i>	“döndün”
<i>kayt-dı</i>	“döndü”
<i>kayt-dı-k</i>	“döndük”
<i>kayt-dı-gız</i>	“döndünüz”
<i>kayt-dı-la</i>	“döndüler”

ç. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki

-gan, -gen, -han

<i>ber-gen-me</i>	“vermişsin”
<i>ber-gen-se</i>	“vermişsin”
<i>ber-gen-di</i>	“vermiş”
<i>ber-gen-biz</i>	“vermişiz”
<i>ber-gen-siz</i>	“vermişsiniz”
<i>ber-gen-dile</i>	“vermişler”

<i>cat-han-ma</i>	“yatmışım”
<i>cat-han-sa</i>	“yatmışsın”
<i>cat-han-dı</i>	“yatmış”
<i>cat-han-bız</i>	“yatmışız”
<i>cat-han-sız</i>	“yatmışsınız”
<i>cat-han-dıla</i>	“yatmışlar”

Ayrıca; *-b (-p)* zarf fiil eki de kullanılır.

<i>caz-ı-b-dı</i>	“yazmış”
<i>kel-i-b-di</i>	“gelmiş”
<i>kör-ü-b-dü</i>	“görmüş”

d. Gelecek Zaman Ekleri

Karaçay-Malkar Türkçesinde gelecek zaman eki, yanına getirildiği fiilin durumuna göre üç türdür.

1. -rık, -rik (ünlü ile biten fiillerden sonra)

<i>çaşa-rık-ma</i>	“yaşayacağım”
<i>çaşa-rık-sa</i>	“yaşayacaksın”
<i>çaşa-rık-dı</i>	“yaşayacak”
<i>çaşa-rık-bız</i>	“yaşayacağız”
<i>çaşa-rık-sız</i>	“yaşayacaksınız”
<i>çaşa-rık-dıla</i>	“yaşayacaklar”

2. -arik, -erik (ünsüz ile biten fiillerden sonra)

<i>ket-erik-me</i>	“gideceğim”
<i>ket-erik-se</i>	“gideceksin”
<i>ket-erik-di</i>	“gidecek”
<i>ket-erik-biz</i>	“gideceğiz”
<i>ket-erik-siz</i>	“gideceksiniz”
<i>ket-erik-dile</i>	“gidecekler”

3. -lık, -lik (l, r ünsüzlerinden sonra)

<i>bar-lık-ma</i>	“gideceğim”
<i>bar-lık-sa</i>	“gideceksin”
<i>bar-lık-dı</i>	“gidecek”
<i>bar-lık-bız</i>	“gideceğiz”
<i>bar-lık-sız</i>	“gideceksiniz”
<i>bar-lık-dıla</i>	“gidecekler”

Konuşma dilinde -lik > -rik değişmesi görülebilir

<i>ber-lik-me</i>	>	<i>ber-rik-me</i>	“vereceğim”
<i>kör-lük-me</i>	>	<i>kör-rük-me</i>	“göreceğim”
<i>bar-lık-sız</i>	>	<i>bar-rık-sız</i>	“gideceksiniz”

Ayrıca; -arik, -erik > -nık, -nik değişmesi de görülebilir

<i>min-erik-me</i>	>	<i>min-nik-me</i>	“bineceğim”
<i>can-arık-dı</i>	>	<i>can-nık-dı</i>	“yanacak”

Olumsuz şekli

Karaçay-Malkar Türkçesinde gelecek zamanın olumsuz şekli *tül~tüyül* (değil) kelimesinin yardımıyla yapılır.

<i>kob-arık tül-me</i>	“kalkmayacağım”
<i>kob-arık tül-se</i>	“kalkmayacaksın”
<i>kob-arık tül-dü</i>	“kalkmayacak”
<i>kob-arık tül-büz</i>	“kalkmayacağız”
<i>kob-arık tül-süz</i>	“kalkmayacaksınız”
<i>kob-arık tül-düle</i>	“kalkmayacaklar”

e. Emir Ekleri

Teklik

1. şahıs : -ayım, -eyim
2. şahıs : -
3. şahıs : -sın, -sin, -sun, -sün

Çokluk

1. şahıs : -ayık, -eyik
2. şahıs : -ıgız, -igiz, -uguz, -ügüz
3. şahıs : -sınla, -sinle, -sunla, -sünle

<i>kör-eyim</i>	“göreyim”
<i>kör</i>	“gör”
<i>kör-sün</i>	“görsün”
<i>kör-eyik</i>	“görelim”
<i>kör-ügüz</i>	“görünüz”
<i>kör-sünle</i>	“görsünler”

2. teklik şahıs için -gın, -gin, -gün, -hın şeklinde bir emir eki vardır.

<i>kör-gün</i>	“gör”
<i>bar-gın</i>	“git”
<i>cat-hın</i>	“yat”
<i>aşa-gın</i>	“ye”

f. Şart Eki

-sa, -se

al-sam “alsam”

al-sang “alsan”

al-sa “alsa”

al-sak “alsak”

al-sagız “alsanız”

al-sala “alsalar”

kör-sem “görsem”

kör-seng “görsen”

kör-se “görse”

kör-sek “görsek”

kör-segiz “görseniz”

kör-sele “görseler”

g. Gereklik Eki

Türkiye Türkçesi’nde -meli, -malı biçiminde olan gereklik eki, Karaçay-Malkar Türkçesinde farklı bir özellik gösterir. Karaçay-Malkar Türkçesinde gereklik eki; -arga / -erge kerek biçiminde ifade edilir.

çab-arga kerek-me “koşmalıyım”

çab-arga kerek-se “koşmalısın”

çab-arga kerek-di “koşmalı”

çab-arga kerek-biz “koşmalıyız”

çab-arga kerek-siz :”koşmalısınız”

çab-arga kerek-dile “koşmahılar”

Karaçay-Malkar Türkçesinde gereklik eki ayrıca; -ar/-er kerekli biçiminde de kullanılır.

bar-ır kerekli-me “gitmeliyim”

bar-ır kerekli-se “gitmelisin”

bar-ır kerekli-di “gitmeli”

<i>bar-ır gerekli-biz</i>	“gitmeliyiz”
<i>bar-ır gerekli-siz</i>	“gitmelisiniz”
<i>bar-ır gerekli-dile</i>	“gitmeliler”

İSİM FİİLİ

a. Şimdiki Zaman

Teklik

1. şahıs	: -ma, -me
2. şahıs	: -sa, -se
3. şahıs	: -dı, -di

Çokluk

1. şahıs	: -bız, -biz
2. şahıs	: -sız, -siz
3. şahıs	: -dıla, -dile

<i>üyde-me</i>	“evdeyim”
<i>üyde-se</i>	“evdesin”
<i>üyde-di</i>	“evde(dir)”
<i>üyde-biz</i>	“evdeyiz”
<i>üyde-siz</i>	“evdesiniz”
<i>üyde-dile</i>	“evde(dir)ler”

3. çokluk şahıs eki konuşma dilinde ünlüyle biten kelimelerden sonra genellikle *-lla/-lle* biçiminde kullanılır.

<i>üyde-dile</i>	> <i>üydelle</i>	“evdeler”
<i>mında-dıla</i>	> <i>mındalla</i>	“buradalar”
<i>kayda-dıla</i>	> <i>kaydalla</i>	“neredeler”

b. Görülen Geçmiş Zaman

Teklik

1. şahıs	: e-di-m
2. şahıs	: e-di-ng
3. şahıs	: e-di

Çokluk

1. şahıs : e-di-k
2. şahıs : e-di-giz
3. şahıs : e-di-le

<i>tulpar-edim</i>	“yiğittim”
<i>tulpar-eding</i>	“yiğittin”
<i>tulpar-edi</i>	“yiğitti”
<i>tulpar-edik</i>	“yiğittik”
<i>tulpar-edigiz</i>	“yiğittiniz”
<i>tulpar-edile</i>	“yiğittiler”

konuşma dilinde bu ekler genellikle şu şekle girerler;

<i>-edim</i>	> <i>-em</i>	<i>aruv-em</i>	“güzeldim”
<i>-eding</i>	> <i>-eng</i>	<i>aruv-eng</i>	“güzeldin”
<i>-edi</i>	> <i>-ed</i>	<i>aruv-ed</i>	“güzeldi”
<i>-edik</i>	> <i>-ek</i>	<i>aruv-ek</i>	“güzeldik”
<i>-edigiz</i>	> <i>-egiz</i>	<i>aruv-egiz</i>	“güzeldiniz”
<i>-edile</i>	> <i>-elle</i>	<i>aruv-elle</i>	“güzeldiler”

c. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Karaçay-Malkar Türkçesinde isim fiilinin öğrenilen geçmiş zaman kipi birkaç değişik biçimde ifade edilir.

bolgan (olmuş) kelimesiyle yapılan şekli diğer Türk lehçelerinde de mevcuttur.

<i>batır bolganma</i>	“kahramanmışım”
<i>batır bolgansa</i>	“kahramanmışsın”
<i>batır bolgandı</i>	“kahramanmış”
<i>batır bolganbız</i>	“kahramanmışız”
<i>batır bolgansız</i>	“kahramanmışsınız”
<i>batır bolgandıla</i>	“kahramanmışlar”

kör- (görmek) fiilinin, *köreme* (görüyorum) ya da *köre edim* > *köre em* (görüyordum) şekline getirilmesi ile yapılan Karaçay-Malkar Türkçesine özgü şeklinin çekimi şöyledir.

<i>batır köreme men</i>	“kahramanmışım”
<i>batır köreme sen</i>	“kahramanmışsın”
<i>batır köreme ol</i>	“kahramanmış”
<i>batır köreme biz</i>	“kahramanmışız”
<i>batır köreme siz</i>	“kahramanmışsınız”
<i>batır köreme ala</i>	“kahramanlarmış”

Aynı anlamı ifade eden bir başka söylenişi ise *köreme* yerine *köre edim-köre em* biçimidir.

<i>batır köre em ol</i>	“kahramanmış”
<i>batır köre edim sen</i>	“kahramanmışsın”

ç. Şart

Teklik

1. şahıs	: e-se-m
2. şahıs	: e-se-ng
3. şahıs	: e-se

Çokluk

1. şahıs	: e-se-k
2. şahıs	: e-se-giz
3. şahıs	: e-se-le

<i>çemer-esem</i>	“becerikliysem”
<i>çemer-eseng</i>	“becerikliysen”
<i>çemer-ese</i>	“becerikliyse”
<i>çemer-esek</i>	“becerikliyseğiz”
<i>çemer-esegiz</i>	“becerikliyseniz”
<i>çemer-esele</i>	“becerikliyseler”

Karaçay-Malkar Türkçesinde ihtimal durumunu belirtmek veya ifadeyi güçlendirmek için; *bol-* (olmak) fiilinin geniş zamanından faydalanılır.

<i>aythan bolur</i>	“söylemiştir”
<i>kele bolur</i>	“geliyordur”
<i>cuklarık bolur</i>	“uyuyacaktır”
<i>körgen bolur</i>	“görmüştür”

FİİLLERİN BİRLEŞİK ÇEKİMİ

HİKÂYE

Geniş Zamanın Hikâyesi

<i>aytır-edim</i>	“söyledim”
<i>aytır-eding</i>	“söyledin”
<i>aytır-edî</i>	“söyledi”
<i>aytır-edik</i>	“söyledik”
<i>aytır-edigiz</i>	“söylediniz”
<i>aytır-edile</i>	“söylerlerdi”

Ayrıca şu biçimi de kullanılır;

<i>aytır-em</i>	“söyledim”
<i>aytır-eng</i>	“söyledin”
<i>aytır-ed</i>	“söyledi”
<i>aytır-ek</i>	“söyledik”
<i>aytır-egiz</i>	“söylediniz”
<i>aytır-elle</i>	“söylerlerdi”

Şimdiki Zamanın Hikâyesi

<i>bile-edim ~ bile-em</i>	“biliyordum”
<i>bile-eding ~ bile-eng</i>	“biliyordun”
<i>bile-edî ~ bile-ed</i>	“biliyordu”
<i>bile-edik ~ bile-ek</i>	“biliyorduk”

bile-edigiz ~ bile-egiz “biliyordunuz”

bile-edile ~ bile-elle “biliyorlardı”

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

ketgen-edim ~ ketgen-em “gitmiştim”

ketgen-eding ~ ketgen-eng “gitmiştin”

ketgen-edi ~ ketgen-ed “gitmişti”

ketgen-edik~ketgen-ek “gitmiştik”

ketgen-edigiz ~ ketgen-egiz “gitmiştiniz”

ketgen-edile ~ ketgen-elle “gitmişlerdi”

Gelecek Zamanın Hikâyesi

allık-edim ~ allık-em “alacaktım”

allık-eding ~ allık-eng “alacaktın”

allık-edi ~ allık-ed “alacaktı”

allık-edik ~ allık-ek “alacaktık”

allık-edigiz ~ allık-egiz “alacaktınız”

allık-edile ~ allık-elle “alacaklardı”

Şartın Hikâyesi

Karaçay-Malkar Türkçesinde istek şeklinin hikâyesi şartın hikâyesini karşılar.

İstek Şeklinin Hikâyesi

bol-ga-y-edim ~ bolgayem “olaydım/olsaydım”

bol-ga-y-eding ~ bolgayeng “olaydın/olsaydın”

bol-ga-y-edi ~ bolgayed “olaydı/olsaydı”

bol-ga-y-edik ~ bolgayek “olaydık/olsaydık”

bol-ga-y-edigiz ~ bolgayegiz “olaydınız/olsaydınız”

bol-ga-y-edile ~ bolgayelle “olalardı/olsalardı”

Gereklik Şeklinin Hikâyesi

eterge kerek-edim

eterge kerek-em

eter kerekli-edim “yapmalıydım”

eter kerekli em

eterge kerek-eding

eterge kerek-eng
eter kerekli-eding “yapmalıydın”
eter kerekli-eng

eterge kerek-ed
eterge kerek-ed
eter kerekli-ed “yapmalıydı”
eter kerekli ed

eterge kerek-edik
eterge kerek-ek
eter kerekli-edik “yapmalıydık”
eter kerekli ek

eterge kerek-edigiz
eterge kerek-egiz
eter kerekli-edigiz “yapmalıydınız”
eter kerekli egiz

eterge kerek-edile
eterge kerek-elle
eter kerekli-edile “yapmalıydılar”
eter kerekli elle

RİVAYET

Şimdiki Zamanın Rivayeti

bar-a bolgan-ma “gidiyormuşum”
bar-a bolgan-sa “gidiyormuşsun”
bar-a bolgan-dı “gidiyormuş”
bar-a bolgan-bız “gidiyormuşuz”
bar-a bolgan-sız “gidiyormuşsunuz”
bar-a bolgan-dıla “gidiyorlarmış”

Gelecek Zamanın Rivayeti

<i>bar-lık bolgan-ma</i>	“gidecekmişim”
<i>bar-lık bolgan-sa</i>	“gidecekmişsin”
<i>bar-lık bolgan-dı</i>	“gidecekmiş”
<i>bar-lık bolgan-bız</i>	“gidecekmişiz”
<i>bar-lık bolgan-sız</i>	“gidecekmişsiniz”
<i>bar-lık bolgadıla</i>	“gideceklermiş”

ŞART

Geniş Zamanın Şartı

<i>ber-se-m</i>	“versem”
<i>ber-se-ng</i>	“versen”
<i>ber-se</i>	“verse”
<i>ber-se-k</i>	“versek”
<i>ber-se-giz</i>	“verseniz”
<i>ber-se-le</i>	“verseler”

Şimdiki Zamanın Şartı

<i>at-a-e-se-m</i>	“atıyorsam”
<i>at-a-e-se-ng</i>	“atıyorsan”
<i>at-a-e-se</i>	“atıyorsa”
<i>at-a-e-se-k</i>	“atıyorsak”
<i>at-a-e-se-giz</i>	“atıyorsanız”
<i>at-a-e-se-le</i>	“atıyorlarsa”

Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

<i>keldim-ese</i>	“geldiysem”
<i>kelding-ese</i>	“geldiysen”
<i>keldi-ese</i>	“geldiyse”
<i>keldi-esek</i>	“geldiysek”
<i>keldi-giz-ese</i>	“geldiyseniz”
<i>keldi-le-ese</i>	“geldilerse”

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Şartı

okugan-esem	“okumuşsam”
okugan-eseng	“okumuşsan”
okugan-ese	“okumuşsa”
okugan-esek	“okumuşsak”
okugan-esegiz	“okumuşsanız”
okugan-esele	“okumuşlarsa”

Gelecek Zamanın Şartı

öllük-esem	“öleceksem”
öllük-eseng	“öleceksen”
öllük-ese	“ölecekse”
öllük-esek	“öleceksek”
öllük-esegiz	“ölecekseniz”
öllük-esele	“öleceklerse”

Gereklik Şeklinin Şartı

aşarga kerek-esem	“yemeliysem”
aşarga kerek-eseng	“yemeliyсен”
aşarga kerek-ese	“yemeliyse”
aşarga kerek-esek	“yemeliysek”
aşarga kerek-esegiz	“yemeliyсенiz”
aşarga kerek-esele	“yemelilerse”

SIFAT FİİL (PARTİSİP) EKLERİ

Karaçay-Malkar Türkçesinde kullanılan sıfat fiil ekleri şunlardır:

1. -gan, -gen, -han

aşa-gan	“yiyen”
ket-gen	“giden”
bol-gan	“olan”
öl-gen	“ölen”
tut-han	“tutan”
ayt-han	“söyleyen”

Sıfat fiil eklerinin yardımıyla Karaçay-Malkar Türkçesinde şu şekilde cümleler kurulabilir:

<i>kör-gen cerim</i>	“gördüğüm yer”
<i>ayt-han sözüng</i>	“söylediğin söz”
<i>ber-gen açhası</i>	“verdiği para”
<i>aşat-han hantları</i>	“yedirdikleri yemek”
<i>çaşa-gan üyübüz</i>	“yaşadığımız ev”
<i>bar-gan coluguz</i>	“gittiğiniz yol”

İyelik eki sıfat fiile değil; nesneye getirilmektedir. Aynı anlamı ifade eden bir başka söyleniş biçimi de şöyledir:

<i>men kör-gen cer</i>	“gördüğüm yer”
<i>sen aythan söz</i>	“söylediğin söz”
<i>ol bergen açha</i>	“verdiği para”
<i>biz çaşagan üy</i>	“yaşadığımız ev”
<i>siz bargan col</i>	“gittiğiniz yol”
<i>ala aşathan hant</i>	“yedirdikleri yemek”

2. Karaçay-Malkar Türkçesinde *-r*, *-ar*, *-er*, *-ur*, *-ür* geniş zaman ekleri, sıfat fiil eki olarak kullanılabilir:

<i>bat-ar kün</i>	“batacak güneş”
<i>bar-ır ceribiz</i>	“gideceğimiz yer”
<i>cat-ar ornung</i>	“yatacağın yatak”
<i>kör-ür künleri</i>	“görecekle günler”

3. Karaçay-Malkar Türkçesinde *-lık*, *-lik*, *-arık*, *-erik*, *-rık*, *-rik* gelecek zaman ekleri de sıfat fiil eki olarak kullanılabilir:

<i>kel-lik konak</i>	“gelecek misafir”
<i>aşa-rık gırcın</i>	“yiyecek ekmek”
<i>cat-arık cer</i>	“yatacak yer”
<i>bar-lık arba</i>	“gidecek araba”

Bu eke beddualarda sık rastlanır:

<i>ölüb kallık</i>	“ölüp kalasica”
<i>tüb bolluk</i>	“mahvolasica”

kururuk “kuruyasıca”
ölgeni Oruslu bolluk “ölüsü Rus olasıca”

4. Karaçay-Malkar Türkçesinde olumsuz geniş zaman eki *-maz, -mez*, sıfat fiil eki yerine de kullanılabilir:

ber-mez “vermeyen, vermeyecek olan”
kör-mez “görmeyen, görmeyecek olan”

Örnek olarak verdiğimiz şu Karaçay-Malkar atasözünde bu sıfat fiil ekinin kullanılışı daha kolay anlaşılır:

Bermez Hannı kelmez kızı “Vermeyen Han’ın gelmeyen kızı”

Bu sıfat fiil ekinin diğer bir kullanılış biçimi de şöyledir:

cat-maz-lıgıbzı “yatmayacağımızı”
ket-mez-ligingi “gitmeyeceğini”
ayt-maz-lıgımı “söylemeyeceğimi”

ZARF FİİL (GERUNDİUM) EKLERİ

Karaçay-Malkar Türkçesinde zarf fiil ekleri şu şekildedir:

1. *-a, -e* (ünsüzle biten fiillerden sonra)
-y (ünlü ile biten fiillerden sonra)

cıla-y “ağlayarak”
aşa-y “yiyerek”
kel-e “gelerek”
al-a “alarak”
bar-a “giderek”
tile-y “isteyerek”
at-a ber “atıver”
tart-a ber “çekiver”
et-e ber “yapıver”
ayt-a ber “söyleyiver”

Cümle içinde kullanılışına göre bazen değişik anlamlar ifade eder:

izle-y bar- “aramaya gitmek”

<i>tile-y kel-</i>	“istemeye gelmek”
<i>kara-y tur-</i>	“baka durmak”
<i>kör-e bar-</i>	“görmeye gitmek”

2. -b

<i>caşa-b</i>	“yaşayıp”
<i>körü-b</i>	“görüp”
<i>catı-b</i>	“yatıp”
<i>cultura-b</i>	“parlayıp”
<i>izle-b</i>	“arayıp”

3. -ganlı, -genli, -hanlı

<i>ket-genli</i>	“gideli”
<i>kör-genli</i>	“görelî”
<i>ayt-hanlı</i>	“söyleyeli”
<i>bol-ganlı</i>	“olalı”

4. -ganlay, -genley, -hanlay

<i>bar-ganlay</i>	“gidince”
<i>caz-ganlay</i>	“yazınca”
<i>kayt-hanlay</i>	“dönünce”
<i>öl-genley</i>	“ölünce”
<i>ket-genley</i>	“gidince”

Konuşma dilinde çoğunlukla *n* sesi *l* sesine dönüşür:

<i>barganlay</i>	>	<i>bargallay</i>
<i>kelgenley</i>	>	<i>kelgelley</i>

Cümle içinde kullanılışına göre değişik anlamlar da ifade edebilir:

<i>aşaganlay tur-</i>	“yiyerek, yiye durmak”
<i>bolganlay</i>	“olarak”
<i>caşaganlay</i>	“yaşayarak”
<i>bergenley</i>	“vererek”

5. -may, -mey, -mayın, -meyin

Olumsuzluk ifade eden zarf fiil ekidir.

<i>kör-mey ~ kör-meyin</i>	“görmeden”
<i>bar-may ~ bar-mayın</i>	“gitmeden”
<i>bol-may ~ bol-mayın</i>	“olmadan”
<i>bil-mey ~ bil-meyin</i>	“bilmeden”

6. -maganlay, -megenley

Olumsuzluk ifade eden bir başka zarf fiil ekidir.

<i>ayt-maganlay</i>	“söylemeden”
<i>caz-maganlay</i>	“yazmadan”
<i>bil-megenley</i>	“bilmeden”
<i>kir-megenley</i>	“girmeden”

7. -gıncın, -ginçin, -hıncın

Bu zarf fiil eki de Karaçay-Malkar Türkçesinde olumsuzluk ifade eder.

<i>bar-gıncın</i>	“gitmeden, gidinceye kadar”
<i>cet-ginçin</i>	“ulaşmadan, ulaşıncaya kadar”
<i>bat-hıncın</i>	“batmadan, batıncaya kadar”
<i>kel-ginçin</i>	“gelmeden, gelinceye kadar”

Konuşma dilinde genellikle sondaki *n* sesi düşer.

<i>bargıncın</i>	>	<i>bargıncı</i>
<i>kelginçin</i>	>	<i>kelginçi</i>
<i>cetginçin</i>	>	<i>cetginçi</i>
<i>bathıncın</i>	>	<i>bathıncı</i>

SIFATLAR

İşaret Sıfatları

Karaçay-Malkar Türkçesinde başlıca iki işaret sıfatı vardır:

<i>bu</i>	“bu”
<i>ol</i>	“o”

Ayrıca bunlar da kullanılır:

ma “işte”

mayna “işte”

Sayı Sıfatları

Asıl Sayı Sıfatları

<i>bir</i>	<i>segiz</i>	<i>eki cıyırma</i> “kırk”
<i>eki</i>	<i>toguz</i>	<i>eki cıyırma bla on</i> “elli”
<i>üç</i>	<i>on</i>	<i>üç cıyırma</i> “altmış”
<i>tört</i>	<i>on bir</i>	<i>tört cıyırma</i> “seksen”
<i>beş</i>	<i>on eki</i>	<i>cüz</i> “yüz”
<i>altı</i>	<i>cıyırma</i> “yirmi”	<i>ming</i> “bin”
<i>ceti</i>	<i>cıyırma bla on</i> “otuz”	<i>tümen</i> “on bin”

Karaçay-Malkar Türkçesinde asıl sayı sıfatlarındaki en önemli özellik yirmiden büyük sayıların yirminin katları ile söylenmesidir. Örnek olarak; *cıyırma bla on*, “yirmi ile on” demektir ve otuz sayısını karşılar. Ancak, Karaçay-Malkar Türkçesinde bunun yanı sıra yirmiden yüze kadar olan onluk sayıların şu biçimleri de kullanılır:

<i>cıyırma</i>	“yirmi”	<i>altmış</i>	“altmış”
<i>otuz</i>	“otuz”	<i>cetmiş</i>	“yetmiş”
<i>kırk</i>	“kırk”	<i>seksan</i>	“seksen”
<i>elli</i>	“elli”	<i>tohsan</i>	“doksan”

Sıra Sayı Sıfatları

-nçı, -nçi, -nçu, -nçü ekleriyle yapılır:

birinçi, ekinçi, üçünçü, dörtünçü, cecinçi, toguzunçu, onunçu

Üleştirme Sayı Sıfatları

-ar, -er ekleriyle yapılır: *bir-er, eki-şer, üç-er, on-ar*

Ayrıca -em ekiyle yapılan biçimi de kullanılır: *birem-birem* “birer birer”

Kesir Sayı Sıfatları

<i>ekiden biri</i>	“ikide biri”
<i>altıdan beşisi</i>	“altıda beşi”
<i>törtten ekisi</i>	“dörtte ikisi”

Topluluk Sayı Sıfatları

-av, -ev, -avlan, -evlen ekleriyle yapılır:

<i>ekev</i>	“iki kişi”
<i>ekevlen</i>	“iki kişi”
<i>altav</i>	“altı kişi”
<i>beşevlen</i>	“beş kişi”
<i>cetevlen</i>	“yedi kişi”

Nitelendirme Sıfatları

<i>miyik</i>	“yüksek”
<i>alaşa</i>	“alçak”
<i>tar</i>	“dar”
<i>keng</i>	“geniş”
<i>kışha</i>	“kısa”
<i>uzun</i>	“uzun”
<i>ak</i>	“beyaz”
<i>kara</i>	“siyah”
<i>kızıl</i>	“kırmızı”
<i>kök</i>	“mavi”
<i>mor</i>	“boz”
<i>ullu</i>	“büyük”
<i>gitçe</i>	“küçük”
<i>cengil</i>	“hafif”
<i>avur</i>	“ağır”
<i>aruv</i>	“güzel”
<i>erşi</i>	“çirkin”
<i>aşhu</i>	“iyi”
<i>aman</i>	“kötü”

Soru Sıfatları

<i>nença (kün)</i>	“kaç (gün)”
<i>kaysı (üy)</i>	“hangi (ev)”
<i>nençançı (oram)</i>	“kaçıncı (sokak)”
<i>nençaşar (adam)</i>	“kaçar (adam)”
<i>kallay (caş)</i>	“nasıl (delikanlı)”
<i>nellay (cer)</i>	“nasıl (yer)”
<i>kaydagı (el)</i>	“neredeki (köy)”

Belirsizlik Sıfatları

bir “bir”
bir kün “bir gün”
bir terek “bir ağaç”
bütev “bütün”

Bütev karnaşla birge kelgendile. “Bütün kardeşler beraber gelmişler”.
Bütev Karaçay cigitle uruşha barganelle. “Bütün Karaçay yiğitleri savaşa gitmişlerdi”.

sav ~ savlay “bütün, bütün olarak”
Sav Karaçay alayga cıyıldı. “Bütün Karaçay oraya toplandı”.
Tişiruvla savlay arbazga kirgendile. “Bütün kadınlar avluya girmişler”.
başha “başka, farklı”
Men aladan başha cerge bardım. “Ben onlardan başka yere gittim”.

özge “başka”
Senden özge kişi arı kirirge bazınmaz. “Senden başka kimse oraya girmeye cesaret edemez”.

önge “başka”
Önge aytırğa cuk çokdu. “Söyleyecek başka bir şey yok”.

bir-bir “bazı”

Bir-bir künlede cavum tohtamazdan cavadı. “Bazı günlerde yağmur durmamacasına yağıyor”.

köb ~ köp “çok”

Men bu tavlada köb sürüv cayganma. “Ben bu dağlarda çok sürü otlattım”.

artık “fazla”

Artık açhanı asırarga kerekse. “Fazla parayı saklamalısın”.

aslam “çok, fazla”

Cılkıda cüzden aslam baytal bardı. “At sürüsünde yüzden fazla kısrak var”.

har “her”

Har sabiy da cılay cılay ösedı. “Her çocuk ağlaya ağlaya büyür”.

ZAMİRLER

Şahıs Zamirleri

Teklik

1. şahıs : men
2. şahıs : sen
3. şahıs : ol

Çokluk

1. şahıs : biz
2. şahıs : siz
3. şahıs : ala

Şahıs Zamirlerinin Çekimi

İlgi Hâli

<i>meni</i>	“benim”
<i>seni</i>	“senin”
<i>anı</i>	“onun”
<i>bizni</i>	“bizim”
<i>sizni</i>	“sizin”
<i>alanı</i>	“onları”

Yükleme Hâli

<i>meni</i>	“beni”
<i>seni</i>	“seni”
<i>anı</i>	“onu”
<i>bizni</i>	“bizi”
<i>sizni</i>	“sizi”
<i>alanı</i>	“onları”

Yönelme Hâli

<i>manga</i>	“bana”
<i>sanga</i>	“sana”
<i>anga</i>	“ona”
<i>bizge</i>	“bize”
<i>sizge</i>	“size”
<i>alaga</i>	“onlara”

Karaçay’ın bazı yerlerinde 1. ve 2. teklik şahıs zamirlerinin yönelme hâli *menge* ve *senge* biçiminde söylenir.

Bulunma Hâli

<i>mende</i>	“bende”
<i>sende</i>	“sende”
<i>anda</i>	“onda”
<i>bizde</i>	“bizde”
<i>sizde</i>	“sizde”
<i>alada</i>	“onlarda”

Çıkma Hâli

<i>menden</i>	“benden”
<i>senden</i>	“senden”
<i>andan</i>	“ondan”
<i>bizden</i>	“bizden”
<i>sizden</i>	“sizden”
<i>aladan</i>	“onlardan”

Eşitlik Hâli

<i>meniça</i>	“benim gibi”
<i>seniça</i>	“senin gibi”

<i>anıça</i>	“onun gibi”
<i>bizniça</i>	“bizim gibi”
<i>sizniça</i>	“sizin gibi”
<i>alaça</i>	“onlar gibi”

Karaçay-Malkar Türkçesinin ayrıca *ley* eki ile yapılan eşitlik hâli de vardır.

<i>menley</i>	“benim gibi
<i>senley</i>	“senin gibi
<i>bizley</i>	“bizim gibi
<i>sizley</i>	“sizin gibi

Şahıs Zamirlerinin Edatlara Bağlanması

bla (ile) edatına bağlanmaları

<i>meni bla</i>	“benimle”
<i>seni bla</i>	“seninle”
<i>anı bla</i>	“onunla”
<i>bizni bla</i>	“bizimle”
<i>sizni bla</i>	“sizinle”
<i>ala bla</i>	“onlarla”

üçün (için) edatına bağlanmaları

<i>meni üçün</i>	“benim için”
<i>seni üçün</i>	“senin için”
<i>anı üçün</i>	“onun için”
<i>bizni üçün</i>	“bizim için”
<i>sizni üçün</i>	“sizin için”
<i>ala üçün</i>	“onlar için”

kibik (gibi) edatına bağlanmaları

<i>meni kibik</i>	“benim gibi”
<i>seni kibik</i>	“senin gibi”
<i>anı kibik</i>	“onun gibi”
<i>bizni kibik</i>	“bizim gibi”

<i>sizni kibik</i>	“sizin gibi”
<i>ala kibik</i>	“onlar gibi”

çaklı (kadar) edatına bağlanmaları

<i>meni çaklı</i>	“benim kadar”
<i>seni çaklı</i>	“senin kadar”
<i>anı çaklı</i>	“onun kadar”
<i>bizni çaklı</i>	“bizim kadar”
<i>sizni çaklı</i>	“sizin kadar”
<i>ala çaklı</i>	“onlar kadar”

tengli (kadar) edatına bağlanmaları

<i>meni tengli</i>	“benim kadar”
<i>seni tengli</i>	“senin kadar”
<i>anı tengli</i>	“onun kadar”
<i>bizni tengli</i>	“bizim kadar”
<i>sizni tengli</i>	“sizin kadar”
<i>ala tengli</i>	“onlar kadar”

Dönüşlülük Zamirleri

Dönüşlülük zamiri olan *kendi* sözü, Karaçay-Malkar Türkçesinde *kesi* biçimindedir. Eski Kıpçak metinlerinde ve Codex Cumanicus'ta *kensi* şeklinde karşımıza çıkan bu kelime Karaçay-Malkar Türkçesinde *kesi* biçimini almıştır.

Şu şekilde iyelik ekleri alır:

<i>kesi-m</i>	“kendim”
<i>kesi-ng</i>	“kendin”
<i>kesi</i>	“kendisi”
<i>kesi-biz</i>	“kendimiz”
<i>kesi-giz</i>	“kendiniz”
<i>kes-leri</i>	“kendileri”

İşaret Zamirleri

Karaçay-Malkar Türkçesinde *bu* ve *ol* olmak üzere iki işaret zamiri vardır.

İşaret Zamirlerinin Çekimi

İlgi Hâli

<i>munu</i>	“bunun”
<i>anı</i>	“onun”
<i>bılanı</i>	“bunların”
<i>alanı</i>	“onların”

Yükleme Hâli

<i>munu</i>	“bunu”
<i>anı</i>	“onu”
<i>bılanı</i>	“bunları”
<i>alanı</i>	“onları”

Yönelme Hâli

<i>munga</i>	“buna”
<i>anga</i>	“ona”
<i>bılaga</i>	“bunlara”
<i>alaga</i>	“onlara”

Bulunma Hâli

<i>munda</i>	“bunda”
<i>anda</i>	“onda”
<i>bılada</i>	“bunlarda”
<i>alada</i>	“onlarda”

Çıkma Hâli

<i>mından</i>	“bundan”
<i>andan</i>	“ondan”
<i>bıladan</i>	“bunlardan”
<i>aladan</i>	“onlardan”

Eşitlik Hâli

<i>munuça</i>	“bunun gibi”
<i>anıça</i>	“onun gibi”
<i>bılaça</i>	“bunlar gibi”
<i>alaça</i>	“onlar gibi”

Soru Zamirleri

Karaçay-Malkar Türkçesinde *kim* ve *ne* olmak üzere iki soru zamiri vardır. Edatlara şu şekilde bağlanırlar:

<i>kim bla</i>	“kiminle”
<i>ne bla</i>	“neyle”
<i>kim üçün</i>	“kimin için”
<i>ne üçün</i>	“ne için”

ne soru zamirinden türetilen zarflar da mevcuttur:

<i>nege > nek</i>	“neden, niçin”
<i>nellay</i>	“nasıl”
<i>nellay bir</i>	“ne kadar”
<i>neme</i>	“şey, nesne”
<i>nença</i>	“ne kadar, kaç”

EDATLAR

Ünlem Edatları

Ünlemler ve Teşvik Edatları

ay aman
ay marca
ha marca
hayda
marca

Seslenme Edatları

ay aman
ha-hay
hey

Sorma Edatları

<i>arabiy</i>	“acaba”
<i>kaydam</i>	“ne bileyim”
<i>kaydam akka sav?</i>	: “Bu edat, anlatılan bir şeye inanılmadığını belirtmek için kullanılır”

Gösterme Edatları

<i>ma</i>	“işte”
<i>mayna</i>	“işte”

Cevap Edatları

<i>ay-hay</i>	“evet, tabii”
<i>bolsun</i>	“peki”
<i>ho ~ hov ~ hav</i>	“evet”
<i>igidda</i>	“elbette, tabii”
<i>ogay ~ ugay</i>	“hayır”
<i>tül ~ tüyül</i>	“değil”

Bağlama Edatları

Sıralama Edatları

<i>bla</i>	“ile”
<i>da</i>	“dahi”
<i>emda</i>	“ve”

Denkleştirme Edatları

<i>ne</i>	“ya, veya”
<i>ne da</i>	“yahut”

Karşılaştırma Edatları

<i>ne ... ne ...</i>	“ya ... ya ...”
<i>... da ... da ...</i>	“hem ... hem ...”

Cümle Başı Edatları

<i>alay a</i>	“ama, fakat”
---------------	--------------

<i>alay bolganlıkga</i>	“ama, fakat”
<i>alay bolganı üçün</i>	“ama, fakat”
<i>arüksız da</i>	“bilhassa”
<i>çıntı</i>	“yani, sanki”
<i>ne üçün deseng</i>	“çünkü”
<i>nek degende</i>	“çünkü”
<i>tab</i>	“hatta”

Son Çekim Edatları

<i>bla</i>	“ile”
<i>üçün</i>	“için”
<i>kibik</i>	“gibi”
<i>köre</i>	“göre”
<i>sebebli</i>	“dolayı”
<i>amalınn</i>	“yüzünden”
<i>alga</i>	“önce”
<i>artda</i>	“sonra”
<i>deb</i>	“diye”
<i>başha</i>	“başka”
<i>özge</i>	“başka”
<i>deri</i>	“kadar”

ZARFLAR

Yer Zarfları

<i>alayda</i>	“orada”
<i>alda</i>	“önde”
<i>alga</i>	“ileri”
<i>alıs</i>	“uzak”
<i>anda</i>	“orada”
<i>argı</i>	“karşı”
<i>arlık</i>	“az öte”
<i>artda</i>	“arkada, geride”
<i>artha</i>	“geri”
<i>bergi</i>	“bu taraf”

<i>berlak</i>	“az beri”
<i>bılayda</i>	“burada”
<i>cuvuk</i>	“yakın”
<i>engişge</i>	“aşağı”
<i>içgeri</i>	“içeri”
<i>içine</i>	“içeri”
<i>keng</i>	“uzak”
<i>keri</i>	“geri”
<i>kün bathan</i>	“batı”
<i>kün çıkgan</i>	“doğu”
<i>mında</i>	“burada”
<i>ogarı</i>	“yukarı”
<i>ong</i>	“sağ”
<i>örge</i>	“yukarı”
<i>sol</i>	“sol”
<i>töben</i>	“aşağı”
<i>tışına</i>	“dışarı”
<i>uzak</i>	“uzak”

Zaman Zarfları

<i>algı burun</i>	“ilk önce, evvelâ”	<i>ertde</i>	“erken”
<i>alkın</i>	“daha”	<i>ertden</i>	“sabah”
<i>allı bla</i>	“ilk önce”	<i>ertdenbla</i>	“sabahleyin”
<i>allında</i>	“ilk önce”	<i>haman</i>	“hep, daima”
<i>alıka</i>	“daha”	<i>har kuru</i>	“her zaman, daima”
<i>bek alga</i>	“ilk önce”	<i>ıyık</i>	“hafta”
<i>bıltır</i>	“geçen yıl”	<i>ingir</i>	“akşam”
<i>birsi kün</i>	“evvelsi gün”	<i>kaçan</i>	“ne zaman”
<i>biyagında</i>	“demin, biraz önce”	<i>keç</i>	“geç”
<i>busagatda</i>	“şimdi, şu anda”	<i>keçe</i>	“gece”
<i>burungu cıl</i>	“önceki yıl”	<i>kündüz</i>	“gündüz”
<i>bügeçe</i>	“bu gece”	<i>künorta</i>	“öğlen”
<i>bügün</i>	“bugün”	<i>kışhuda</i>	“kışın”
<i>caygıda</i>	“yazın”	<i>sora</i>	“sonra”
<i>cazgıda</i>	“baharda”	<i>şöndü</i>	“şimdi”

<i>cıl</i>	“yıl”	<i>tambla</i>	“yarın”
<i>çing alga</i>	“ilk önce”	<i>tang bla</i>	“yarın”
<i>em alga</i>	“ilk önce”	<i>taymay</i>	“mütemadiyen”
<i>em artında</i>	“en sonunda nihayet”	<i>taymazdan</i>	“devamlı”
<i>endi</i>	“şimdi”	<i>tohtamazdan</i>	“devamlı”
<i>endigi</i>	“şimdiki”	<i>tügel</i>	“daha, henüz”
<i>endilede</i>	“şimdilerde”	<i>tünene</i>	“dün”
<i>entda</i>	“yine”	<i>tünenegi</i>	“dünkü”
<i>erlay oguna</i>	“derhâl, hemen”	<i>tüneneli</i>	“dünden beri”

Azluk-Çokluk Zarfları

<i>arıda</i>	“sonra”
<i>aslam</i>	“çok”
<i>az</i>	“az”
<i>bek</i>	“pek, en”
<i>çing</i>	“en”
<i>dağı da</i>	“daha”
<i>em</i>	“en”
<i>entda</i>	“daha”
<i>hazna</i>	“pek”
<i>igi kesek</i>	“epeyce”
<i>kem</i>	“az”
<i>köb ~ köp</i>	“çok”
<i>tang kesek</i>	“epeyce”

Nitelik (Hâl) Zarfları

<i>alay</i>	“öyle”
<i>allay</i>	“öyle”
<i>bılay</i>	“böyle”
<i>billay</i>	“böyle”

Soru Zarfları

<i>kalay</i>	“nasıl”
--------------	---------

Ol aman sözleni kalay aytdıng? “O kötü sözleri nasıl söyledin?”

nek “neden, niçin”

Menden nek uyalasa? “Benden niçin utanıyorsun?”

KARAÇAY-MALKAR TÜRKÇESİ SÖZLÜĞÜ

AÇIKLAMALAR

1. Sözlükte fiiller, fiil kökünden sonra gelen (-) işareti ile gösterilmiştir. Ayrıca mastar eki kullanılmamıştır.

Örnek;

küy- : yanmak.

küy : ağıt.

2. Karaçay-Malkar Türkçesi'nde kelime başında, biri ön damak ünsüzü, diğeri art damak ünsüzü olmak üzere iki **k** sesi bulunmaktadır. Her iki **k** sesini de farklı karakterlerle göstermek imkânı bulunmadığından sözlükte ön damak ünsüzü **k** sesi ile başlayan kelimelerin yanına bir (*) işareti konulmuştur.

Örnek;

kak* : Kafkasyalılara özgü yemeklerden mısır unundan yapılan bir tür lapa.

kak : kurutulmuş et.

3. Karaçay-Malkar Türkçesi kelimelerdeki çift dudak ünsüzü **w**, sözlükte **v** harfi ile gösterilmiştir.

Örnek;

cav : yağ.

sav : sağ.

tav : dağ.

4. Karaçay-Malkar Türkçesi kelimelerdeki **damak n'si (ñ) ng** biçiminde gösterilmiştir.

Örnek;

cangız : yalnız.

cengil : çabuk.

tengiz : deniz.

A

a ya, ise anlamında Karaçay-
Malkar Türkçesi'ne özgü bir
ek. Ünlü ile biten kelimelerden
sonra "va" şeklinde gelir.
sen a nek kelmeyse; ya sen
niye gelmiyorsun.
anı va çırtıda körmegenme;
onu ise hiç görmedim.
men tohta deyme, sen a
callab barasa; ben dur
diyorum, sen ise sıvışıp
gidiyorsun.
men kadalıb işleyme, sen a?;
ben harıl harıl çalışıyorum, ya
sen?
a mümkün mü?, olur mu?
anlamında bir ek.
barmay a, barmay amalıbiz
cokdu; gitmemek olur mu,
çaresiz gideceğiz.
a dilek bildiren bir ek.
aytsang a; söylesene.
berseng a; versene.
aba din adamlarının giydikleri
cüppe.
aba anne.
abacırık toprak.
abacırık cer zemin, temel,
esas.
abaçı 1) cin, hortlak, 2) öcü.
abadan büyük, iri, yaş ve boy
itibariyle büyük.
abadan çaşım üydedi; büyük
oğlum evdedir.

gakkını abadanın sayla;
yumurtanın irisini seç.
abadan-abadan iri-iri.
abadanlık 1) irilik, büyüklük, 2)
yaş itibariyle büyüklük.
çaşlamı ortasında
abadanlığın esge alıb söleşdi;
gençlerin ortasında yaşını
dikkate alarak konuştu.
abadarlık daha kuvvetli, daha
büyük, daha güc.
Abaza Kafkas halklarından
Abazinler, Abazalar.
Abazalı Abaza boyuna mensup
Kafkasyalı.
abaza koyan ebe gümecici.
abçı- 1) şaşırmaq, sendelemek,
çekinmek, ürkemek, bezmek,
cesareti kırılmak, canı
sıkılmak, 2) zarar görmek,
harab olmak.
abçıgan şaşırmış, sersemleşmiş,
ürkmüş, bezgin, cesaretsiz.
abçırt- şaşırtmak, sendeletmek,
ürkütme, bezdirmek.
abçıthan şaşırtan, sersemleten,
ürküten, bezdiren.
abdez abdest.
abdez al- abdest almak.
abdezli abdestli.
abdezsiz abdestsiz.
aberi bir şey, herhangi bir şey, ıvır-
zıvır.
aberi aşaymısız?; bir şey
yiyor musunuz?
abezeh bkz. abezek.

abezek kız ve erkeklerin kol kola
girerek oynadıkları bir
Karaçay-Malkar dansı.
abezekge bar- abezek dansını
yapmak.
abezek tartuv abezek
dansının müziği.
abezek tepsev abezek dansı.

abıçar subay, zâbit.

abın- ayağı takılmak, ayağı
sürçmek.

arı abınsa, beri sürüne zar
zor yaşamak, zor bir hayat
sürmek.

taşa abınb cıgıldı; taş
takılıp düştü.

abın- duraksamak, tereddüt etmek.

sözde abın- konuşurken
duraklamak.

abınçak devamlı ayağı takılan,
sürçen.

ol abınçak çaşçık kaçan da
cıgılıb turadı; o ayağı
devamlı takılan çocuk her
zaman yere düşüyor.

abındır- düşürmek, sendeletmek,
duraksatmak, tereddüte
düşürmek.

abıngı akşam.

abınış- ayağı takılmak.

abınıvçu ayağı devamlı takılan,
şansı yaver gitmeyen, bahtsız.

abınıvuk 1) talihsiz, şanssız, 2)
devamlı ayağı takılan.

abın-sürün et- düşe-kalka
yürümek.

abıray otorite, nüfuz.

abıstol 24 Ekim-1 Kasım
arasındaki günler.

abıstol (ay) Kasım ayı.

abıstolnu art ayı Aralık ayı.

abirek bkz. **abrek**.

abrek Kafkas, Karaçay-Malkar
akıncısı, eşkiya. Kafkas-Rus
savaşlarında Ruslarla çarpışan
silâhlı Kafkas süvarileri.

abrek bol- terketmek,
uzaklara gitmek, dağa çıkmak.

abrek çık- terketmek, çıkıp
gitmek.

abrek ket- terk edip gitmek,
küsüp gitmek, isyan edip dağa
çıkma.

Baymırza elden abrek
bolgandı; Baymırza köyü
terketti.

abreklik eşkıyalık, dağlarda yalnız
yaşamak, düzene isyan edip
dağa çıkmak.

ertde köb Karaçaylı
abreklikde çaşavun
tavushandı; eski devirlerde
çok Karaçaylı isyan edip
dağlarda ömrünü tüketmiş.

abzar avlu.

abzıra- ümidini kaybetmek,
yılmak, sinmek, şaşırma,
sersemleşmek.

abzıragan yılmış, bitkin, şaşkın.

abzırat- yıldırma, sindirme,
sendeletmek, sersemletmek.

abzırav şaşkınlık, panik.

abzıravçu azimsiz, isteksiz.

abzıravlu iradesiz, azimsiz.

abzıravsuz dayanıklı, mukavim,
azimli.

abzıravuk isteksiz, azimsiz.

aca ilk çocuk.

acal ecel.

acalga bolcal çok; ecele vâde
yok.

acal kayık çabuk devrilebilen ince
ve uzun kayık.

acallı avcı dilinde dağ keçisinin
tabu adı.

acallı lanetli, mel'un.

acallı eceli gelen.

acallıga oksuz şkok atılır;
eceli gelene kurşunsuz tüfek
atılır(patlar).

acalsız 1) eceli gelmeyen.

acalsızga darman köb; eceli
gelmeyene ilaç çoktur.

2) zamansız, çok erken.

**oyumsuz atlagan acalsız
ölür**; düşüncesiz hareket eden
zamansız ölür.

acaş- 1) yolunu kaybetmek, yolunu
şaşırmak.

sorgan tavidan avar,
tingilagan tüzde acaşır; soran
dağdan aşar, dinleyen ovada
yolunu şaşıır.

2) kaybolmak.

**acaşhan açhanı tabmay
kıynaldım**; kaybolan parayı
bulamayıp sıkıntıya düştüm.

bargan colundan acaşdı;
gittiği yolu kaybetti.

3) yanılmak, aldanmak,
şaşmak.

aşhını mahtasang caraşır,
amannı mahtasang acaşır;
iyiyi övsen yakışır, kötüyü
övsen şaşıır.

acaşdır- 1) yolunu şaşırtmak, ters
yola sevk etmek, 2) kaybetmek,
3) yanıltmak, aldatmak.
colnu acaşdırdım; yolu
şaşırdım.

acaşın- şaşırmak, kaybolmak.

acaşındır- şaşırtmak, kaybettirmek.
koyan ızın acaşındırdı;
tavşan izini kaybettirdi.

acay- içi sıkılmak, cesareti
kırılmak, bezmek.

acayıp Karaçay-Malkar düğün ve
şölenlerinde eğlenceyi yöneten
kimse.

acıra- ayrılmak.

bu ekisi birbirinden

acıradıla; bu ikisi birbirinden
ayrıldılar.

acirat- ayırmak.

aci değerli, kıymetli, yararlı.

aciman gökyüzü.

acir öfkeli, kindar, kötü.

acir erkek at, aygır.

acirge aylan- kısırağın aygırla
çiftleşmesi.

acir ülüş at sürütisinde her
aygırın idaresindeki 20-25
atlık kısarak sürüsü.

acivaz yabanî sarımsak.

acı-mücü bit-böcek.

aç aç, açlık.

aç bol- acıkmak.

aç karangılay aç karnına.

açdan tara- açlık çekmek,
aşıktan eziyet çekmek.
aç- açmak.
terezeni aç; pencereyi aç.
açada eşek.
açan o zaman.
kaçan kelse, açan; ne zaman
gelse o zaman.
açav mükafat, hediye, bahşiş.
açay- acıkmak.
açdır- açtırmak.
Açemez Nart destanlarında bir
kahraman adı.
Açey Nart destanlarında bir
kahraman adı.
açeyim toz bir tür put, totem.
açha para.
açha böl- para tahsis etmek,
ödenek ayırmak.
açhasız bedava.
açhiç anahtar.
açhıl acımsı, acımtırak.
açhıl suv maden suyu.
açı acı.
açı maden suyu.
Mirzemek açı Karaçay'da
Kuban ırmağı kıyısında bir
maden suyu kaynağı.
açı- acımak.
açı- zarar görmek.
açıgan ekşi.
açıgan tılı mayalanmış hamur.
açık açık
ay bla kün kibik açık bol-
gerçeğin ortaya çıkması,
açıklanmak, ortaya çıkmak.

ay bla kün kibik açık et-
ortaya çıkarmak, gerçeği
açıklamak, göz önüne sermek.
açıl- açılmak.
açın- puru öküziün tabu adı.
açıt- acıtmak; zarar vermek.
açıthı maya.
açıthıç ekşitme mayası.
açı suv şifalı maden suyu.
açu hiddet, kızgınlık, acı.
açudan **kayna-** çok kızmak,
hiddetlenmek.
açuvu **kozgal-** kızmak,
sinirlenmek.
açuvu **tut-** kızmak,
sinirlenmek, gayrete gelmek.
açuvan- öfkelenmek, kızmak.
könçegini cırtılğanına
açuvlandı; pantolonunun
yırılmasına öfkelenildi.
caşı keçge kalğanına
açuvlandı; oğlunun geç
kalmasına kızdı.
açuvs- öfkelenmek, kızmak.
açuv taş şap.
adabiyat edebiyat.
adaka horoz.
adam adam, insan.
adam kanı bol- çok pahalı
olmak.
kış katı bolğanında biçenni
bagası adam kanı bolgandı;
kış sert geçtiğinde kuru otun
fiyatı çok pahalı oldu.
adam arası (ortası) bolgan
orta yaşlı.

adam arasına cetişgen orta yaşlı.

adam kuranına koşul- 1) ergenliğe ulaşmak, akıl baliğ olmak, 2) terbi-yeli olmak, edepli olmak, 3) sağlığına kavuşmak.

adam ayagi tınganda gece yarısı.

adamıça 1) gerektiği gibi, adamakıllı, ciddî olarak, hayli, epey, iyice, 2) sert, kuvvetli, güçlü, şiddetli bir şekilde.

işni adamıça tındır; işi ciddiyetle hâllet.

Baymırza adamıça cukladı; Baymırza iyice uyudu.

adamlık 1) adamlık, insanlık, insanîyet, 2) dürüstlük, haysiyet, şeref, namus, 3) edeplilik, terbiye.

adamlık et- insanîyetlik göstermek.

adamlıktan çık- şerefini kaybetmek, haysiyetini lekelemek, edepsizleşmek.

adamlıksız insanîyetsiz, şerefsiz, haysiyetsiz, namussuz, edepsiz.

adamsın- adam yerine koymak, adamdan saymak.

meni adamsınmay ozub ketdi; beni adam yerine koymayıp geçip gitti.

adamsızlık insanîyetsizlik, şerefsizlik, haysiyetsizlik, namussuzluk, insafsızlık.

adargı cılız, kıt, az, güçsüz, cüzi, zayıf, küçük.

adargı bol- ne yapacağını bilmemek, çaresizlik içinde olmak.

adargıga kal- şaşırmak, ne yapacağını bilememek, eli ayağı dolaşmak.

adargıdan 1) biraz, azıcık.

terekden cıgılırga adargıdan kaldı; az kalsın ağaçtan düşüyordu.

adargıdan 2) bilmeden, farkında olmadan, heyecandan.

adargıdan aytadı alay; heyecandan öyle söylüyor.

adargılı bilmeden, heyecanlı.

adargılık cüzi, az, kıt.

adav tırmık.

aday güttü yonca.

adeb edep, iyi terbiye, nezâket.

adebi bolmagan terbiyesiz, kaba, edepsiz.

adebdeça nezâketle, nazikâne.

adebin et- saygı göstermek, hürmet etmek.

adebin kör- saymak, saygı göstermek, hürmet etmek.

adeble- terbiye etmek, terbiye vermek.

anası adeblegen sabiyni el körür; annesinin terbiye ettiği çocuğu halk görür.

adeblen- terbiye görmek.

adebni tut- törelere uymak, âdetleri korumak.

adej 1) atın yedekte götürülmesi, iki atın yan yana gitmesi, 2)

sıra, saf, çizgi, hat, dizi, 3)
gem.

adej at yedekte götürülen at.

adej atılğan cavluk omuzlara
atılan şal.

adej cavluk boynu örtecek
biçimde omuzların üzerinden
atılan şal.

adej tart- atı dizginlerinden
tutup yedekte götürmek.

adej tut- atı yedekte
götürmek, yedeğe almak.

adejge üret- tayları gem
takmaya alıştırmak.

cavluknu adej atarga şalı
omuzlara atmak.

tonnu adej kablarg kürkü
omuzlara atarak giymek.

**çaşavda aşlılık da amanlık
da bir adejde baradı;** hayatta
iyilik de kötülük de bir sırada
gidiyor.

adejle- 1) atı yedekte tutup
götürmek, yedeğe almak.

adejle- 2) atı dizginlerinden tutarak
game alıştırmak.

adejlen- yedeğe alınmak.

adejlet- yedeğe aldirmek.

adejli saygılı, hürmetli, terbiyeli,
edepli, nezâket sahibi,
görgülü.

**endigi közüvde adejli çaşla
azaygandıla;** zamanımızda
terbiyeli-saygılı gençler
azaldılar.

adejli söyleş- saygılı
konuşmak, kibar konuşmak.

adejlik terbiyeli olma, nezâket
sahibi olma, görgülü olma,
edepli olma, saygılı olma,
hürmetli olma.

adejsiz terbiyesiz, kaba, görgüsüz,
edepsiz, saygısız, hürmetsiz.

adet 1) âdet, töre, gelenek.

**Tavlu adetle Karaçay-
Malkar'da burundan
saklangandı;** Dağlı âdetleri
Karaçay-Malkar'da çok
eskiden beri korunmuştur.
tav adet Karaçay-Malkar
gelenekleri.

2) alışkanlık, itiyat.

**anı kıcırb söyleşgen adeti
bardı;** onun bağırarak
konuşma alışkanlığı vardır.

adetdeça gerektiği gibi, uygun
olduğu gibi, münasip şekilde,
âdet olduğu üzere.

adı ketgen gücü kuvveti azalmış.

adıham şaman, büyücü.

adıl 1) şükran, minnet, 2) asillik,
mertlik.

adıl âdil, adaletli, tarafsız, bîtaraf,
doğru.

adılı âdil, adaletli.

adılılık adalet, tarafsızlık, doğruluk.

adılısız adaletsiz, haksız.

adır 1) âlet-edevat, 2) mutfak
eşyası.

adırgı bkz. **adargı**.

adırgılı bkz. **adargılı**.

adısız ruhsuz, cansız.

adısız bol- yorgun düşmek.

afendi hoca, din adamı.

aga ağabey, büyük erkek kardeş.

agaç ormanlık alan, ormanlık bölge.
agaç alma ekşi ve küçük bir tür yabanî elma.
agaç çavul dağlarda fırtınanın koparıp yığıldığı ağaç dalları.
agaç kakgıç ağaçkakan.
agaç kalavur orman muhafaza memuru.
agaç kertme yabanî armut.
agaç kişi avcı.
agaç kişi masallarda anlatılan orman devi.
agaç kişi masallarda ormanda yaşayan cin.
agaç kiştik yabanî kedi.
agaç kotur liken.
agaç koyan sincap.
agaç kulak ağaçlıklı dere içi.
agaç mülk orman işletmesi.
agaç tavuk ağaçkakan.
agaç tavuk çalı horozu, yabanî horoz.
agaç tonguz yabanî domuz.
agaç tük ağaçların üzerinde meydana gelen mantarla yosun karışımı bitki.
agaç tahta, ağaç.
agaç at çocukların sopadan yaptıkları oyuncak at.
agaç atha min- ölmek.
agaç atha mindir- öldürmek.
agaç ayak eski devirlerde Karaçay-Malkar'da prens(biy) soyundan gelen kadınların giydiği yüksek nalın.(Bunlar diğer sosyal tabakalardan

farklı olduklarını belirtmek için giyilirdi.)
agaç başmak eskiden Kafkas kızlarının giydiği tahta ayakkabı.
agaç bit tahta kurusu.
agaç cargan ayü çok güçlü adam.
agaç çüy takoz.
agaç egev tahta kazımak için yapılan ege, raspa.
agaç ginci korkuluk.
agaç işlevçü marangoz.
agaç kömür odun kömürü.
agaç usta eskiden yalnız balta kullanarak ev yapan usta, marangoz.
agaç usta üysüz kalır;
marangoz evsiz kalır.
agaçdan tüyme tüygen bir işte ustalığı olan, mahir, becerikli, eli her işe yakışan.
art ağaç dipçik.
bilek ağaçla eski Karaçay-Malkar evlerinde ocağın yanında döşemeden bacaya doğru uzanan tahtalar.
börk ağaç kalpak kalıbı.
buzov ağaç değnek, sopa.
çerkes ağaç kara saban.
kök ağaç gürgen.
köt ağaç dipçik.
mırışkı ağaç sert tahta.
suv ağaç iki tarafına kova asarak su taşımak için kullanılan sırık.
agaç kalite, vasıf, nitelik.

uçuznu agaçi osal bolur;
ucuzun kalitesi kötü olur.
agaç boy, endam, duruş.
caş kızını ağağın caratıb
ızından tang kesek karadı;
delikanlı kızın endamını
beğenip arkasından epeyce
baktı.
agaçayak yorulmak bilmeyen,
hareketli, dayanıklı, mukavim.
agaçlı ormanlık.
agaçlı kaliteli, vasıflı, iyi cins.
agaçsız 1) kalitesiz, vasıfsız, kötü
cins,
2) gösterişsiz, alımsız, silik,
biçimsiz, endamsız.
agaçtay üzerinde ölü taşınan bir tür
tabut.
agar- beyazlaşmak, ağarmak.
agart- 1) karın dağları
beyazlatması,
2) duvarı beyaza boyamak,
3) çorbaya yoğurt katmak,
4) kandırmak, yalan söylemek,
5) ağartmak, beyazlatmak,
6) palavra sıkmak, palavra
atmak.
biribirigizni agarta
turmagız; birbirinizi
kandırmayın.
agaşçı marangoz.
agaşçını üyü ağaçdan;
marangozun evi ağaçtan.
agaşçı tarla sürerken kara sabanı
tutan adam.
agaşçı ormancı, atlı orman
koruyucusu.

agay zevk ve eğlence düşkünü,
sefiş, uçarı, çapkın.
agay kişi çapkın erkek.
agay tişiruv hafifmeşrep
kadın.
agaz gelincik.
agaznı başı hunada kalır;
gelinciğin başı duvarda kalır.
agım akma, geçme.
agım akıntı.
agırık çamaşır kurutmak için
gerilmiş ip.
eskileni ağırıkga caydı;
çamaşırları ipe serdi.
agırık at üzerinde bütün koşum
takımları olan at.
agırık atha mindir- övmek,
göklere çıkarmak.
agırılık bkz. ağırık.
agiş- inmek.
sırttan özenge agışdı;
yamaçtan vadiye indi.
agiş- akmak, dökülmek, damlamak.
kün kızdırğanlay kar erise,
üy başladan tamçıla guzaba
etib agışadıla; güneş
ısıttığında kar erise, çatılardan
damlalar süratli bir biçimde
damlıyorlar.
agıv akma, dökülme.
agız- 1) akıtmak, 2) damlatmak, 3)
vurup düşürmek, 4) işten
atmak, 5) silâhla vurup
öldürmek, 6) içki içmek.
suvnu cerge agızdı; suyu yere
akıttı.
agız- devirmek, alaşağı etmek.

Alibek bir athanlay
cuguturnu agızdı; Alibek bir
atışta dağ keçisini devirdi.
agız- elemek, elemine etmek.
aman okuganlanı agızdıla;
kötü okuyanları elediler.
agız- dökmek.
terekle çaprak agızadıla;
ağaçlar yaprak döküyorlar.
agızdır- akıttırmak, dökündürmek.
agızıl- akıtılmak, dökülmek.
aguman şaşkın, sersem, mahcup.
aguman bol- şasırp kalmak,
sersemleşmek.
aguna iki saplı küçük kap.
agunda yaşlı kız, evde kalmış kız.
agurça hıyar, salatalık.
agurça-magurça çeşitli sebzeler,
zerzevat.
agurça tuzlangan suv hıyar
salamurası.
ahır çok, pek, gayet.
aythanına ahır açuvlanıb
sekirib örge turdu;
söylediğine çok kızıp fırlayıp
ayağa kalktı.
ahır son.
ahır keçebizde tanga deri
uşak etdik; son gecemizde
sabaha kadar konuştuk.
ahırat ahiret.
ahırat süyek kibik çok zayıf,
cılız, sıksa.
altmışında kobuzga ürengen
ahıratda sogar; altmışında
akordeon çalmayı öğrenen
ahirette çalar.
ahır da 1) tamamen.

hantıbiz ahır da tavusuldu;
yemeğimiz tamamen tükendi.
2) hiç.
ahır da sağış etmegen zatıma
tübedim; hiç düşünmediğim
şeye rastladım.
ahırda en sonunda.
ahırda üyge cetdile; en
sonunda eve ulaştılar.
ahırgı son, sondaki.
ahırgı sözün aytmay ketdi;
son sözünü söylemeden gitti.
ahırlık tuhaf, garip, acayip, hayret
verici, şaşılacak.
ahırı sonunda.
ahırına cet- sonuna ulaşmak,
dayanma gücünü kaybetmek.
ahırına cetgeninde tütünnü
koydu; dayanma gücünü
kaybettiğinde sigarayı bıraktı.
ahırında en sonunda.
ahırısı son söz olarak, hülâsa,
zaten, esasen.
ahırısı-kışhası esasen, zaten.
ahırzaman büyük, güçlü, kuvvetli,
heybetli.
ahıyul 1) baharda buzların
çözülmesi,
2) üzeri buz tutup altından su
akan dere.
ahlav hayal kırıklığı, ümitsizlik.
ahlu 1) eş-dost, 2) cins.
ahlu kan yolu ile akraba.
ahluluk akrabalık.
ahmadiy ahmak, sersem, budala.
ahsın- iç çekmek.

ahsut güneşin toprağı kızdırıp,
çiğın kuruduğı vakit.
ahtn- iç geçirmek.
ahtiger derme çatma kulübe,
baraka.
ahtigeri çadır.
ahtiyar keçe.
ajdagan dev, insanüstü varlık.
ajgin sonbaharda geç kırkılmış
kuzu yünü. Yamçı yapımında
kullanılır.
ajım 1) pişmanlık, esef, teessüf,
2) şüphe, kuşku.
ajım et- esef duymak, olan bir
şeye üzölmek.
ajımçı şüpheci, kuşkucu.
ajımla- şüphe etmek, şüphelenmek,
kuşkulanmak.
ajımlı 1) ikna edici olmayan,
müspet olmayan, 2) şüpheli,
müphem,
3) trajik, feci, acıklı.
ajımlı acal eki cıyırma
künnü alga keledi; acıklı
ölüm kırk gün önce gelir.
ajımlı bol- feci duruma
düşmek, acıklı durumda
olmak.
ajımlı et- bir şeyi
farketmemek, bir şeyi
gözetlemekte kusur etmek.
ajımlı öl- kaza sonucu ölmek,
eceli gelmeden ölmek.
ajımlı ölgen eki öölür; ecelsiz
ölen iki kere öölür.

ajımsız şüphesiz, şüphe götürmez,
apaçık, besbelli, aşikâr, kesin
olarak, kat'î.
ajımsız bol- şüphesiz olmak,
aşikâr olmak, belli olmak, açık
olmak.
sen izlegen bir da ajımsız
mındadı; senin aradığın hiç
şüphesiz buradadır.
ajımsın- esef duymak, üzölmek,
kaygılanmak.
ajigen 1) sonbaharda geç kırkılmış
koyun yünü, 2) üç-dört aylık
kuzu derisi.
ak beyaz, ak.
ak altın platin.
ak atha mindir- övmek,
göklere çıkarmak.
ak cin inanışa göre insanlara
zarar vermeyen, onlara yardım
eden cin.
ak innet iyi niyet.
ak şinli beyaz tenli.
akdan kara bolma-
söylediğinde inat etmek,
söylediğı sözden dönmemek.
akdan kara tanı- okuma
yazma öğrenmek.
akdan karadan cuk aytma-
susmak, sesi çıkmamak, ağzını
açmamak.
akdı karadı deme- susmak,
ağzını açmamak.
ak peynir, yoğurt gibi süt
ürünlerinin genel adı.
ak cıy- süttten peynir, yağ
yapmak.

ak- 1) akmak, 2) dökülmek, 3) geçmek, 4) elemek, elimine etmek.
suv agadı; su akıyor.
çaçım agıb baradı; saçım dökülüyor.
köb künle akdıla; çok günler geçti.
karuvsuz okugan sohdala akgandıla; zayıf okuyan öğrenciler elendiler.
çaprak akgan sonbaharda ağaçların yaprak dökmesi.
akbaş üst tarafı beyaz olan nesne.
akbaş hazır fildişi yada kemikten yapılmış fişeklik.
akbaş kama sapı fildişi kama.
akbaş kart saçları beyaz ihtiyar.
akbaş 1) koyun toynağının arasındaki et parçası, 2) koyun toynağında meydana gelen irinli hastalık.
ak cuva beyaz mantar.
akçı yağ ve peynir yapan kimse.
ak gokka hans papatya.
akgan çalkı 1) yüksek kaliteli tırpan,
2) yetenekli, meziyetli, usta.
Bekbolat cugutur atarga akgan çalkıdı; Bekbolat dağ keçisi avlamada yeteneklidir.
akgil tereddüt.
akgil et- tereddüt etmek.
akgılı tereddütlü.
akgılı bol- tereddüt etmek.
akgil- tekki tereddütlü olmak.

akıl akıl.

akıldan acaş- delirmek, deli olmak.
akıldan cartı yarımakıllı, hafif deli, kaçık, üşütük.
akıldan çık- delirmek, kendini kaybetmek.
akıldan tay- bunamak.
akıldan tay- delirmek, çıldırmak.
akıldan şaş- delirmek, çıldırmak.
akılın avzuna aş- biçimsiz konuşmak, saçmalamak.
akılın aş- aklını oynatmak.
aman akıl et- kötü şeyler düşünmek.

akıl düşünce.

çakırmasagız beri kelir akılıbız çok edi; çağırmasanız buraya gelme düşüncemiz yoktu.

akıl balık ergenlik çağına girmiş, akıl baliğ.

akıllı akıllı.

akılman 1) akıllı, zeki, 2) önder, rehber.

akırap akrep.

akırın yavaş.

akırınla- yavaşlamak

akırınlat- yavaşlatmak.

akırtın yavaşca.

akka 1) dede, büyük baba, 2) ihtiyar.

akkalan- akıl hocalığı yapmak, ukalâlık yapmak.

akkalay alüminyum.

akkay bembeyaz.

akkol muhallebi çocuğu.
akkun eğri, bir yana yatmış.
akkun bol- eğri durmak, bir tarafa yatmak.
akla- beyaza boyamak, badana yapmak.
üynü akla- evi boyamak, evi badana yapmak.
akmak ahmak, sersem.
akmıyık kış mevsimi.
ak ot yaranın irinini, zehirini alan bir tür ot.
akrab akrep.
aksa-tuksa- topallamak, aksamak.
aksak-tuksak topal, aksak.
aksakal yaşlı, ihtiyar.
aksarı açık sarı.
aksıl beyazımsı, beyaza çalan, parlak.
aksıl boz açık gri.
aksıl kök açık mavi.
aksıl mor açık kahverengi
aksıl sarı açık sarı.
aksıldım beyazımtrak.
aksılman beyazımtrak.
aksılman beyazımtrak.
aksılman beyazımtrak.
aksut kuşluk vakti. bkz. **ahsut**.
aksuv su katılarak iyice inceltilmiş ayran.
aksüyek asilzâde, aristokrat.
aktamak ağaç sansarı.
ak terek beyaz kavak.
ak toşlak beyaz mantar.
aktöş gelincik.

akuş kadının kocasının adını söylememek için onun yerine kullandığı bir söz.
al ön, ilk, birinci.
al közüv ilkönce, ilk.
al tiş kesici ön diş.
al tizgin ön saf.
al üy dış oda, sofa.
al- almak.
asuv al- karnını doyurmak.
avruv al- hastalanmak.
calga al- ücret karşılığı işçi tutmak.
dert al- intikam almak.
esebge al- göz önünde bulundurmak.
esge al- akılda tutmak, unutmamak.
kan al- intikam almak.
örlük al- yenmek, zafer kazanmak.
satıb al- satın almak.
surat al- fotoğraf çekmek.
tiş al- diş çekmek.
tögeregin al- etrafını çevirmek.
ala karışık renkli, ala.
tonguznu alası karası bolmaz; domuzun alası karası olmaz.
ala parlak, açık.
ala kolan açık alacalı.
ala kök açık mavi.
ala köz açık renk göz .
ala Karaçay-Malkar dilinde zamanla ilgili bir kelime.
bir alada bazan, zaman zaman.

caz ala baharda, bahar vakti.
ingir ala akşam vakti.
tang ala sabah vakti.
tang alada sabahleyin.
ala bar- birlikte götürmek.
alabaş beyaz başlı inek.
alabay sığırgözü bitkisi.
alabuga bir tür balık.
ala çıpçık saka kuşu.
ala-çola yüzeysel, sathî, sığ,
özensiz, üstünkörü.
sen ala-çola bilgenlerin bla
ol işni tındırmazsa; sen
yüzeysel bildiklerinle o işi
hâlledemezsin.
ala-çola yarım yamalak, baştan
savma, şöyle böyle, zarzor.
işni ala-çola bardıradı; işi
yarım yamalak/baştan savma
yapıyor.
ala-çuba alalı beleli, benekli.
alafota bir tür yabanî ot.
alagoca 1) beceriksiz, hantal, sakar,
2) pılı pırtı, paçavra.
alahotalan- nazlanmak,
cilvelenmek, gösteriş yapmak.
alakıtay basma kumaş.
alaköz açık renk gözlü.
ala-kula 1) alacalı, karışık renkli,
alacalı bulacalı, 2) çirkin,
kaba, zevksiz.
alam güç, kuvvet.
alam âlem, evren.
alamat muhteşem, büyük.
alamatsın- mükemmel bulmak,
şahane bulmak, fevkalade
bulmak.
alan arkadaş, dost, soydaş
anlamında Karaçay-

Malkarlılar'ın birbirlerine
hitap şekli.
hey alan! üydemise?; hey
alan! evde misin?
alas belli belirsiz, bulanık, hayal
meyal, donuk, muğlak.
alas-bulas bulanık, karışık.
alas-bulas kör- bulanık
görmek.
alaşa alçak, yüksek olmayan, kısa
boyu.
alaşa iğdiş edilmiş erkek at.
alaşataban alçak topuklu.
alaşatın alçaktan.
karılgaç alaşatın uçadı;
kırlangıç alçaktan uçuyor.
alavgan 1) dev, izbandut, çam
yarması, iri yarı, 2) genç ayı.
Alavgan Nart destanlarında bir
kahraman adı.
alay öyle.
alay a fakat, ama.
seni izlegen edile alay a üyde
cok eding; seni aramışlardı
ama evde yoktun.
alay bla böylece, o şekilde.
alay bolganı için fakat, ama.
alay bolganlıkga fakat, ama.
arı bardık alay bolganlıkga
kişini tabmadık; oraya gittik
ama kimseyi bulamadık.
alayda orada.
alayga oraya.
alayı orası.
alayına 1) bedava, parasız, 2)
birdenbire, aniden.
alaylay 1) bedava, parasız, 2)
tıpatıp, aynen, noktası

noktasına, 3) birden-bire,
ansızın, aniden.

alaylay ber- bedava vermek.

nartühnü alaylay bergendi;
mısırı bedava vermiş.

**üye aythanların alaylay
anga cetdirdi;** evde
söylediklerini aynen ona
yetiştirdi.

**alaylay kök çaşnab koyla
ürkdüle;** birdenbire şimşek
çakıp koyunlar ürktüler.

alaylayça bedava gibi.

alaynı o taraftan.

berlak keligiz alaynı

barmagız; bu tarafa gelin o
taraftan gitmeyin.

alaysız başka türlü.

alaytın oradan, o taraftan.

albermez 1) saygısız, hürmetsiz, 2)
inat-çı, tavizsiz.

albota önlük.

Albotay yolların ve gezginlerin
tanrısı.

albugart- kaçmak, kaçınmak.

albukdur- kaçınmak, imtina
etmek, yapmamak.

alca- yanılmak, şaşırmak, tereddüt
etmek.

alcat- zihni karıştırmak, yanıltmak.

alcavsuz tereddütsüz, mutlak
şekilde.

alcü-gülcü okunaksız, okunması
zor.

alçay- açılmak, aralanmak.

alçay- ölmek.

alçayt- açmak, aralamak.

alçayt- öldürmek.

alçaytdır- öldürtmek.

alçaytıl- öldürülmek.

alçı lider, önder.

alçı aşık kemiğinin çukur tarafı.

alçı tur- aşık oyununda aşığın
çukur tarafının gelmesi.

alçı yanlamasına.

börknü alçı kiy- kalpağı
yanlamasına giymek.

alçıbaş boynuzları öne doğru
uzayan koyun.

alçık aşık kemiği.

alçü tek boynuzlu.

alçü-gülcü çarpık, eğri.

alçü-gülcü aylanıp ketdi;
paldır-güldür düştü.

alda önde, ileride.

alda- kandırmak, aldatmak.

**tavga eltebiz deb balaçknı
da aldagandıla;** dağa
götürüyoruz diye çocuğu da
kandırmışlar.

aldam aldatma, kandırma.

aldat- kanmak, aldanmak.

har ayılğan ötürükge

kesingi aldatma; her söylenen
yalana kanma.

aldav hile.

aldavlu 1) sahte, aldatıcı, 2) çekici,
cazip, baştan çıkarıcı, 3)
sevimli, tatlı, latifâne.

aldavsuz doğru, hakiki, samimi,
içten.

aldavuk hilekâr, kandırıcı.

alda- küyde eskiden, önceden.

alda-küyde bol- eskisi gibi
olmak.

aldası öndeki, ilk, birinci.
aldır- kaplamak, doldurmak.
aşlavnu hantdan aldırđı;
tepsiyi yiyecekle doldurdu.
aldır yapmacık, yılışık.
aldır söz yapmacık söz.
aldırçı bkz. **aldırılı**.
aldır-çıldır dalkavuk, yağcı.
aldırğıç yapmacık, yılışık.
aldır-güldür dalkavuk, yağcı.
aldırılan- yılışmak, yüze gülmek.
aldırılı 1) yapmacık, suni, samimi olmayan, 2) hoş, tatlı.
alf dev cüsseli, pehlivan yapılı.
alga ileri, öne, önce.
çing alga ilk önce.
algarak daha önce.
algarakda daha önce, önceleri.
algarakdan önceden, daha evvelden.
algaraktın öncelikle, önceden.
algasa- 1) zayıflamak, zayıf düşmek,
2) ürkemek, şaşırarak, sersemlemek.
algasan- karıştırmak, aldanmak, değiştirmek.
algasın- zayıf düşmek, güçsüz kalmak, kuvvetten düşmek.
algatın önceden.
algıbtı göbekli.
alğı burun ilk önce.
alğın ilkönce, evvelâ, önce.
alğından önceden.
alğınlay önceki gibi, önceden olduğu gibi.

kuvañç künleni entda
körürbüz alğınlay; mutlu günleri yine görürüz önceden olduğu gibi.
alğıntın önce, daha evvelki.
alğış iyi dilek, dua, iyi temenni.
alğış et- iyi dilekte bulunmak, dua etmek.
alğış ant eski Karaçay-Malkar geleneklerinde savaşa gitmeden önce, savaşa katılacak olan askerlerin iki kişinin tuttuğı bir sopanın altından geçerek yemin etmeleri.
alğışla- güzel sözlerle iyi dilekte bulunmak, kutlamak.
algüzür iri, büyük, iri yapılı, sırık gibi uzun adam.
alham Kur'an'ın ilk suresi olan Fatiha suresi.
alham aldırma- fırsat vermemek, dinlendirmemek, nefes aldırmmamak, çaresiz bırakmak.
alıka daha, henüz.
alıkınçı daha, henüz .
men marca degenlikge sen alıkınçı ornungdan tebmey turasa; ben haydi desem de sen henüz yerinden kıpırdamıyorsun.
alım 1) Karaçay-Malkar düğünlerinde oyun oynanırken toplanan para,
2) arının bir kerede topladığı bal, kovanda biriken bal.

alım vergi.

alım cıy- vergi almak, para toplamak.

alım-berim ticaret, alış veriş.

alımçı para toplayan.

alın- 1)delirmek, çıldırmak, 2)

kızmak, öfkelenmek,
huysuzluk etmek, ortalığı
birbirine katmak.

alın- batırılmak.

alındır- delirtmek, kudurtmak,
azdırmak, çıldırtmak.

alınduv isterik, çabuk sinirlenen,
gel git akıllı.

alınduvluk isteriklik, sinirlilik.

alınan deli, çılgın, çıldırmış.

alınan-salınan takma,
değiştirilebilir.
alınan-salınan tişle takma
dişler.

alış uzak.

alışın genç, körpe.

alışın çayır biçildikten sonra tekrar
çıkan otlar.

alışın ur- çayırda otların
çıkması.

cangı alışın urgan kıldı;
yeni ot çıkan çayır.

ingen alışın ikinci-üçüncü
defa biçilen ot.

alış- değişmek.

alış-beriş ticaret, alış veriş.

alışdır- değiştirmek.

alışın- değişmek.

alışındır- değiştirmek, yerine
geçirmek.

alka sığırın aşık kemiği.

alka daha, henüz.

alkın daha, henüz.

alkın sen aythan cumuşnu

tolturelmedik; henüz

söylediğin işi yapamadık.

alkınçı daha, henüz.

alladı kızağın bir parçası.

allan- heveslenmek, teşebbüs
etmek.

koy küterge allanıb turadı;

koyun gütmeye hevesleniyor.

allandır- teşvik etmek,

heveslendirmek.

caşnı okurga allandır; oğlanı
okumaya teşvik et.

allay öyle.

allay bir o kadar.

allay bir künnü erikmey

kalay turdung?; o kadar gün
sıkılmadan nasıl durdun?

allezin elâ gözlü.

allezin koyun.

alleziy inek.

allı önü, başı.

allı aylan- ilgilenmek, ilgi
göstermek.

allı bla çıpçık ötmegen
namusuna düşkün kız.

allı bla ilk önce, evvelâ .

allına et- önüne katmak.

allına kara- yolunu gözlemek,
karşılama.

allından kıyık atlamagan
usta avcı.

cılnı allı yılbaşı.

eşik allı avlu.

üy allı avlu.

**sürüvçü koyunu allına etib
keledi;** çoban koyunları önüne
katıp geliyor.
allın önce, ilk, eskiden.
allınça önceden olduğu gibi,
eskiden olduğu gibi.
allında önünde.
allıntın önünden.
alma elma.
agaç alma yaban elması.
alma kathan kurutulmuş
elma.
alma terek elma ağacı.
Karaçay alma ormanda
yetişen bir elma türü.
orus alma iri bir elma türü.
sokur alma ezik elma.
sokur alma kibik çirkin,
biçimsiz.
almaslı cin, hortlak.
almastı cin, hortlak.
almaş karışık.
almaş- değişmek, bölünmek,
parçalanmak.
almaşdır- değiştirmek.
almaşın- değişmek.
almaşındır- değiştirmek.
almaşuv bölünme, değişme,
parçalanma.
almayır 1) ağır adam, 2) ayı, 3)
herif.
almostu cin, hortlak.
almüyüz kaba, edepsiz, terbiyesiz.
alp dev cüsseli, pehlivan yapılı.
alsız-artsız çocuksuz, evlat sahibi
olmayan.

altak sözüne güvenilmez, dönek,
hain.
altatar dolandırıcı, düzenbaz.
altav altı kişi.
**ekev bir bolsa töbedegin
endirir, altav ayrı bolsa
aradagın aldırır;** iki kişi bir
olsa tepedekini indirir, altı kişi
ayrı olsa aradakini kaptırır.
altavlan altı kişi.
altavlan bolub atlandık; altı
kişi yola çıktık.
altayak kurnaz, her yere sokulan,
dolandırıcı, düzenbaz.
altı altı.
altıayak 1) kurnaz, sinsî, hilekâr,
düzenbaz, her yere sokulan,
2) cimri.
altıcüz altıyüz.
altıhır yivli tüfek.
altıhır düzenbaz, dolandırıcı.
altıla- altı parçaya bölmek.
altılı altı yaşında.
altın altın.
altın ayak bla suv iç- talihli
olmak, şanslı olmak, kismetli
açık olmak.
altın boya- altın kaplamak.
altın çıpçık sarıasma kuşu.
altın kollu eli usta, becerikli,
mahir, hünerli.
altın kuş anka kuşu.
altın suv içir- yaldızlamak.
altın suv yaldız.
altın tavuk tavus kuşu.
doppak altın bronz, tunç.
ot altın yüksek kalitede altın.

sırma altın 22 ayar altın, para altını.

sozgan altın 22 ayar altın.

suv altın yaldız.

altıncak atın alnına takılan süs.

altıejüv Karaçay'da erkeklerin oynadığı bir halk dansı ve bu dansın altı sesli müziği.

altınçı altıncı.

altın kulak tüfek.

altınla- altın kaplamak.

altınlan- altın gibi parlamak, altın rengini almak.

altınlı eski Karaçay-Malkar tüfeği.

altmış altmış.

altmışınçı altmışıncı.

aluvçu müşteri, alıcı.

aşhı malını aluvçusu köb

bolur; iyi malın müşterisi çok olur.

amal 1) tarz, usul, metod, 2) çare, imkân, 3) araç, vasıta, 4) tedbir.

amal bol- imkân olmak.

amal bolsa barırbız; imkân olsa gideriz, .

amal et- usulünü uygulamak, her çareye baş vurmak.

amalga takal et- elinden geleni yapmak.

amalı kuru- çaresiz kalmak, zor duruma düşmek.

amalın tavus- ne yapacağını bilememek, zor durumda kalmak, çaresiz kalmak.

amalını takalga calgab çaşa- kıt imkânlarla yaşamak.

başingı amalın kör- başının çaresine bakmak.

işni amalı işin metodu.

amalçak becerikli, açık göz, mahir.

amalçı becerikli, kurnaz.

amalçı-takalçı becerikli, kurnaz, açık göz.

amalçılık beceriklilik, mahirlik, kurnazlık.

amalıça mümkün olduğunca.

amallı becerikli, işbilir, kendi çıkarını bilen, açık göz, maharetli.

amallılık beceriklilik, açık göz lülük, işbilirlik.

amallı-takallı hazır cevap, işbilir, kurnaz, becerikli.

amalsız 1) mecbur, mecburi, zorunlu,

2) gerekli, lüzumlu, zaruri.

amalsız bol- çaresiz olmak, müşkül durumda olmak.

amalsız et- mecbur bırakmak, zorunda bırakmak.

amalsız hal müşkül durum, çaresiz durum, sıkıntılı hâl.

amalsızga tıy- zor durumda bırakmak, köşeye sıkıştırmak.

amalsızdan mecburiyet karşısında, mecburen.

men anga amalsızdan ho

degenme; ben ona mecburiyetten evet dedim.

amal-takal hile, kurnazlık.

amal-takal et- yarım yamalak götürmek, zar zor idare etmek.

amaltın ... yüzünden, ... sebebi ile,
... uğruna.

seni amaltın ketib barama
sav kaytmazlık Sibirge; senin
yüzünden (uğruna) gidiyorum
sağ dönülmeyen Sibirya'ya.

aman kötü, fena.

aman akıllı kurnaz, sinsi.

aman coraga sal- mahkum
etmek.

aman coralı kötü kaderli.

aman kan kötü adam.

aman karınlı obur, çok yiyen.

aman kuvum et- işi kötüye
yormak.

aman kün başına kel- çok
üzülmek, çok zor durumda
kalmak.

aman künlü bol- çok zahmet
çekmek, çok sıkıntı görmek.

amanı tut- huysuzlanmak,
huzursuz olmak.

amanına tayan-(kal-) gücü
tükenmek, zayıflamak.

amanı kebinden zar zor,
büyük zorlukla .

amanı keminde zar-zor,
güçlülükle.

amanat 1) vazife, iş, görev, 2)
emanet,

3) rehine, tutsak, 4) teminat,
garanti, ipotek, 5) rica, dilek,
emir.

amanat et- emanet etmek.

amanatı toltur- ricayı yerine
getirmek.

amanatla- emanet etmek.

amanatlan- emanet edilmek.

amanavuz küfürbaz, ağzı bozuk.

amanbet solgun benizli, uçuk
benizli.

aman-çuman fena, kötü.

amanka yaramaz çocuk.

amanka cin, şeytan.

amankay cin, şeytan.

amanla- kötülemek, yermek.

amanlavçu kötüleyici.

amanlık kötülük, fenalık, şer.

amanlıkçı 1) suçlu, 2) kavgacı, 3)
dolandırıcı, 4) şirret,
mende bur.

amansın- kötü görmek,
beğenmemek.

amantiş 1) vaşak, 2) hayvanın
çiğneyici dişinin yanından
çıkan ve çiğnemesine engel
olan diş.

ambal hamal.

amır heves, istek.

amırı tart- heveslenmek, istek
duymak.

arı barırğa amırım

tartmaydı; oraya gitmeye
hevesli değilim.

okurga amırı tartadı;
okumaya heveslidir.

amıstol 2-12 Kasım arasındaki
günler.

amma fakat, ama, lâkin.

amma nine, büyük anne, yaşlı
kadın.

Amma eski Karaçay'da evi
koruyan tanrıça.

amma-cukka bir tür çocuk oyunu.

amma-cukka et- hoplaya
zıplaya yürümek.
Amma Çokku eski Karaçay'da
dilek tanrısı.
ampa bol- bitmek, tamamlanmak.
ampik bkz. **ampa**.
amprevük bkz. **ampa**.
ana anne.
 ana til anadili.
 emçek ana süt anne, üvey
anne, analık.
 kart ana nine.
 kayın ana kaynana.
 öge ana üvey anne.
 tabhan ana öz anne.
anaçı ebe.
anaçı kadın ebe.
anaçılık ebelik.
 anaçılık hak doğan çocuk için
kesilen kurbanlık koyunun
etinin ebeyle verilen yarısı.
anaçı ebe.
ana karnaş dayı.
anaka anne, annecik.
anakay anne.
anay anne.
anay tiftik keçisinin yünü.
ança o kadar.
ançalık o kadarlık.
ança-mınça şu kadar.
ança sayın o kadar kere.
 manga ança sayın aytdıla
 barma deb; bana o kadar kere
gitme diye söylediler.
ançaşar o kadar.
 sizge nençaşar berilgen ese
 biz da ançaşar izleybiz; size

kaçar tane verildiyse biz de o
kadar istiyoruz.
ançav o kadar, şu kadar.
 siz nençav bolsagız, biz da
 ançav bolurbuz; siz ne kadar
olsanız, biz de o kadar oluruz.
ançavlan o kadar kişi.
 ançavlan alayga kalay
 şıynıkdı?; o kadar kişi oraya
nasıl sığacak?
ançav-mınçav o kadar, şu kadar.
anda orada.
 ingirde anda tabıl; akşam
orada ol.
andan ondan, oradan.
 andan kişiğe hayır çokdu;
 ondan kimseye hayır yok.
 andan kele sanga tübedim;
 oradan gelirken sana
rastladım.
andan ese öyle olacağına.
andan sora ondan sonra, ondan
başka.
andagı oradaki.
andagılı beri o zamandan bu yana.
anda-sanda tek tük, orada-burada.
andız iri yapraklı, kökünden
hayvanların kaşıntı hastalığına
ilaç yapılan bir bitki.
andi tüy.
aney bir tür çörek.
ang 1) bilinç, şuur, 2) anlama,
mütalaa, akıl, zekâ.
 angı bolgan akıllı, sağduyulu,
makul, zeki, anlayışlı.
angar ona.

angarıl- 1) tereddüt etmek, 2)
anlamak, kavramak, idrak
etmek.

angarıluv tereddüt.

angarıluvçu tereddüt eden.

anggort beyaz renkli kumaş,
dokuma.

angi 1) zekâ, zihin, kavrayış, akıl,
kavrama gücü, 2) bilinç, şuur,
3) dünya görüşü, 4) bakış
açısı.

angiça o sırada, o zamanda.

angıla- anlamak.

angılam kavrayış, anlayış.

angılamsız düşüncesiz, anlayışsız,
zeki olmayan.

angılaşhan anlaşılır, açık, net.

angılaşhan cuvab; açık, net
cevap.

angılat- anlatmak, açıklamak.

angılavlu akıllı, zeki, bilinçli,
şuurlu.

angıavsuz akılsız, zeki olmayan,
kavrama yeteneği olmayan
bilinçsiz.

angılı zeki, çabuk kavrayan,
bilinçli, şuurlu.

angırçak at eğerinin tahta kısmı.

angırçak uvat- kızmak,
öfkelenmek, hiddetlenmek.

angısız zeki olmayan, bilinçsiz,
şuursuz.

anı 1) onu, 2) onun.

anı berdi onu verdi.

anı bla onunla.

anı taba ona doğru.

anı üyü onun evi.

anıça onun gibi.

anıkı onunki.

ankav deli, hafif kaçık.

ankurt iflas etmiş, müflis.

anna anne.

ansı yoksa, aksi takdirde.

aythanımı et ansı ururma;

söylediğimi yap yoksa
vururum.

ansın bkz. **ansı**.

ansın a va elbette, şüphesiz.

anstan öylesine, sadece.

ant yemin.

ant aldagan hain, yeminini
tutmayan.

ant buzgan hain, sadakatsiz.

ant cet- bir tür beddua etmek.

ant cetmezlik haylaz, şımarık.

ant et- yemin etmek.

ant tıymagan 1) sadakatsiz,
yeminini tutmayan, 2) dinsiz,
zındık.

ant ızından bol- bir tür
beddua etmek.

ant-kral et- yemin etmek.

antın hantı bla teng aşagan
yalancı, sözünde durmayan.

antına ölme- yeminine sadık
kalmak.

antına ölmegen doğru sözlü.

antına tabılğan sözünde
duran, doğru sözlü.

antav biçilmiş kuru ot yada tahıl
demeti yığını, dokurcun, loda.

antav kala- buğday
demetlerini yığmak, çeç
yapmak.

antav sığır derisinden yapılan enli,
uzun kayış, ip.

antavnu uzunlu aşı, söznü
kışhası aşır; ipin uzunlu iyi,
sözün kısası iyi.
antçı çok yemin eden.
ötürükçü antçı bolur; yalancı
çok yemin eder.
ant-kargış yemin.
ant-kargış et- yemin etmek.
antlaş- birbirine yemin ederek söz
vermek.
antlı vefalı, sadık, candan bağlı,
güvenilir.
antsız 1) haylaz, yaramaz, kötü,
sadakatsiz, güvenilirmez,
vefasız, kişiliksiz, 2) dinsiz,
zındık.
ant-toba yemin.
ant-toba et- yemin etmek.
apar- yok etmek, bitirmek,
tüketmek.
aparıl- bitmek, tükenmek, yok
olmak.
üde gircın aparılğandı; evde
ekmek bitmiş.
apas 20 kopek, rublenin beşte biri.
apası 20 kopek değerinde Rus
parası.
appa dede.
appa-adargı minicik, küçücük.
appa-aybat çok güzel, çok sevimli.
appa-azgın çok zayıf, çok cılız.
appaça korkuluk.
appak bembeyaz.
appun üzerine oturmak için
yapılan yastık.

appun üzerine kazan koymak için
etrafına ot sarılarak
hazırlanmış çember.
Apsatı eski Karaçay-Malkar
inanışlarında avcılarının ve
vahşi hayvanların tanrısı.
Apsatını konagı avcı.
apsın elti.
ullu apsin evin büyük hanımı
yaşlandığında onun yerine
geçen büyük gelin.
apsuva hızlı oynanan Karaçay-
Malkar halk danslarından biri.
apsuva tartuv apsuva
dansının müziği.
apsuvaga bar- apsuva dansını
yapmak.
apuv et- affetmek, bağışlamak,
günah çıkarmak.
ara ara, orta.
ara mülk ortak mal, halkın
ortak malı.
araga al- etrafını çevirmek.
araga sal- ortaya koymak,
ortak kullanıma açmak.
araları atlı bla cayav kibik
bol- araları çok açık olmak,
aralarında çok fark bulunmak.
araları bla kara kıştık oz-
dostlukları bozulmak.
araları it bla börü kibik bol-
birbirine kanlı düşman olmak.
aranı ayır- hüküm vermek,
karar vermek, bir meseleyi
karara bağlamak.
keçe arası gece yarısı.
ara bagana temel direk.

ara mal ortak mal.
ara oram ana cadde.
ara- sıra arpadan yapılan bir tür içki.
ara şehir başkent.
arab çatıyı kaplayan ince kiriş tahtaları.
eki arabdan bir arab al- azar azar aşımak, birer birer yürütmek.
arabin acaba.
arabiy acaba.
aracı aracı, ara bulucu, simsar.
aragura tereddüt, kararsızlık, mütereddit, tereddütlü.
aragura bol- tereddüt etmek, kararsız olmak.
arak biçilen ot demetlerinin yan yana getirilip yığılmasıyla oluşan büyük ot yığını.
arakı rakı, votka.
aral- dikkatle bakmak, gözleri dikilmek.
arala- 1) arasından geçmek, 2) araya almak, etrafını çevirmek, kuşatmak.
aralaş karışık.
taş aralaş kum taş karışık kum.
aralaş- karışmak.
aralık giriş.
aralış- gözlerini dikip bakmak.
aralji kuvvetsiz, zayıf, çelimsiz, cılız.
aram şahit, tanık.
aram-karam etmey düşünmeden, tereddütsüzce, duraklamadan.

aran çukur yer, vadi.
atım çok aranda, kaygım çok boranda; atım yok vadide, kaygım yok fırtınada.
araş melez, katışık.
aravan pulluğun demir kısmı.
aravan ateşe gömmeden önce ekmeği sertleştirmek için kullanılan uzun saplı demirden âlet.
aravun ateşin korunu taşımak için yarım daire şeklinde düz kürek.
arba at yada öküzle çekilen, iki yada dört tekerli araba.
argış arba üzeri tenteli at arabası.
Karaçay arba iki tekerlekli araba.
Orus arba dört tekerlekli araba.
ot arba otomobil.
Tegey arba kağını.
aşlıkm arba üyge keltirir, çana bazarga eltir; mahsulü araba eve getirir, kızak pazara götürür.
arba başçı arabayı süren, idare eden, sürücü, şoför.
arba kübür arabanın yük taşınan kısmı.
arbak ruh.
arbaz avlu.
ardavan maya.
ardış çatıyı kaplayan ince uzun ağaçlar.
argı karşı, öte.

argı bet karşı taraf, dağın karşı yamacı.
argı duniya ahiret, öbür dünya.
argı duniyaga barıb kaythan çok ağır hastalıktan kurtulan adam.
argı duniyaga ket- ölmek.
argış Karaçaylıların kışa hazırlık amacı ile pazardan mal karşılığı hububat temin etmeleri.
argış et- hububat temin etmek.
argış tahıl, hububat.
argış mal-mülk, kervan.
argış arba üzeri tenteli at arabası.
argışçı kış için hububat temin eden.
argışlık 14-23 Eylül arasındaki günler.
arı oraya, o tarafa.
alay arı o tarafa.
arı beri bir şey, herhangi bir şey.
arı-beri oraya-buraya.
arı bla beri oraya buraya.
bılay arı bu tarafa.
kalay arı ne tarafa.
arı- yorulmak.
arıgan ölgenge mingenley kendinden güçsüzden yardım istemek.
arı-beri öte beri, eşya.
arısı-berisi bolmagan yumuşak huylu, uysal.
arib tal- yorulmak.
arık su kanalı.
arık zayıf.

arık bol- zayıflamak.
arıkla- zayıflamak, cılızlaşmak.
arıklan- zayıflamak.
arıklık zayıflık.
arıksın- zayıf bulmak.
ariksuv cılız, zayıf, ince yapılı.
arım yorulma, yorgunluk.
arımsız yorulmadan, fasılasız, kesintisiz.
arış at arabasının oku.
arış ayl arabaya koşulan atın sırtından uzanan ve hamutu yukarı doğru çeken kayış.
arış çomaça arabanın oku ile boyunluğuşu birbirine tutturucu civi.
arıt- temizlemek.
tamak arıt- boğazını temizlemek.
tük arıt- tüy değiştirmek, tüy dökmek.
arıvsuz yorulmak bilmeden, durmadan, dinlenmeden.
arka sırt, arka, geri.
arka cik omurga.
arka cikleri kaltıra- çok korkmak.
arka cilik omurilik.
arka şeşileri kaltıra- çok korkmak.
arka süyek omurga.
arkala- sırtlanmak, sırtına almak, yüklenmek, sırtlamak, sırtına kaldırıp taşımak.
arkan ip, kement.
arkan at- kement atmak.
arkançı kement atmada usta adam.

arkan çüy büyük kalın çivi.
arkan kuruk kemendin takıldığı
sırık.
arkanla- kementle yakalamak,
tutmak.
arkanla- hayvanı iple bir yere
bağlamak.
arkanlan- iple bağlanmak.
arkav 1) çatının ortasından geçen
ana kiriş, 2) dokumacılıkta
enine atılan iplik.
arkav urçuk dokuma tezgahının
parçası, mekik.
arkavu-cibi bolmagan kimsesiz,
arkadaşsız, akrabasız.
arlak öte taraf, diğer taraf, öte,
daha uzak, daha ileri.
közden arlak et- saklamak,
gizlemek.
arlaktın öte taraftan.
arlı-berli 1) kararsız, oynak,
güvenilmez, döneke, vefasız, 2)
kaçamaklı, belirsiz, müphem.
arlı-berli adam kararsız
adam.
arlı-berli bol- tereddütlü
olmak, ne yapacağını
bilememek.
arlı-berli cuvab kaçamak
cevap.
arlı-berli söz belirsiz söz.
arman sitem, güceniklik, dargınlık.
arman et- sitem etmek.
arman bir arzunun
gerçekleşmemesi durumunda

duyulan üzüntü, hayal
kırıklığı.
armanlı dargın, kırılgan, küskün,
sitemli.
armav tereddüt.
armav bol- tereddüt etmek, ne
yapacağını bilememek.
armavlan- tereddüt etmek,
tereddüt içinde kalmak.
armavlandır- tereddüt içinde
bırakmak.
armavlu kararsız, mütereddit.
armavlu bol- kararsızlık
içinde olmak.
armavlu et- kararsızlık içinde
bırakmak.
armavluk kararsızlık, tereddüt.
armavlukga kal- kararsız
olmak, tereddüt etmek.
armavsuz sebatlı, azimli, kesin
kararlı.
arpa arpa.
arpa arpacık hastalığı.
arsar sıkıntılı, dalgın, şaşkın,
tereddütlü.
arsar bol- tereddüt etmek,
kararsız olmak.
arsar et- tereddüt ettirmek,
etkilemek.
arsarlan- tereddüt etmek, kararsız
olmak.
arsarlandır- kararsızlık içinde
bırakmak, tereddüt ettirmek.
arsarlı kararsız, tereddütlü.
arsarlıksız kati, kesin.
arsarsız azimli, kararlı.
arsarsızlık katiyet, kesinlik.

arşın 71 cm'lik uzunluk ölçüsü,
arşın.
arşınla- arşınla ölçmek.
art arka, son.
art ayır- ortak malları
ayırarak, ortak malları
bölüşmek.
artdan alga doğumdan ölüme
kadar, ömür boyu.
artı bol- bitmek, tükenmek.
artal da hiç, sakın.
artal da barma alayga; sakın
gitme oraya.
artböskün iri sağrılı hayvan.
artda sonra, arkada.
artha geriye, sonraya.
artha kal- geride kalmak.
artha sal- sonraya bırakmak.
artha soz- sonraya bırakmak,
geriye bırakmak.
artha tart- engel olmak,
engellemek, mani olmak.
artha tur- tereddüt etmek.
artın et- öldürüp bitirmek, soyunu
kurutmak.
artdaga yedek.
arthı son.
artıgırak da bilhassa, özellikle.
artık fazla.
artıklık kötülük, fenalık.
artıksın- çok görmek, fazla
görmek.
artıksız da bilhassa.
artış küçük çalılık, fundalık.
artış ardıc ağacı.

artmagatar sefâlet içine düşmüş
adam, dilenci.
artmak eşit, denk, aynı.
artmak bol- denkleşmek, eşit
olmak.
artmak 1) küçük çuval, 2) heybe.
artmak bol- yarışmak, rekabet
etmek.
artmaklık et- dayanmak,
direnmek, mukavemet
göstermek.
artmakla- omuza yada eğerin iki
tarafına heybeyi atmak,
yüklemek, yüklenmek,
sırtlanmak.
artmaktagar sefâlet içinde,
dilenci.
artsız-alsız yalnız, tek, kimsesiz.
artuf borçla alan, borç yapan.
aruv güzel, saf, temiz.
Karaçay Kafkaznı em aruv
ceridi; Karaçay Kafkasya'nın
en güzel yeridir.
aruv kanlı canlı, sıhhatli.
aruvla- temizlemek.
aruvsun- güzel bulmak.
as sekiz.
as- asmak.
asaba vâris, mirasçı.
asaba halef, ardıl.
asarlı hükmü geçen, nüfuzlu,
otoriter, sözü geçen, güçlü,
zorlu.
as-bus o bu, ıvır zıvır.
asha- topallamak.

ashak topal.
ashak Karaçay-Malkar halk
danslarından biri.
ashancukka yeşil renkli çekirge.
ashut kuşluk vakti.
asil 1) görgülü, nezâket sahibi, asil,
necip, nazik, namuslu, dürtüst,
2) soylu, ünlü, meşhur, 3)
değerli, kıymetli, pahalı.
asil adam görgülü adam.
asil taş kıymetli taş.
asil tukum asil soy.
asil tukumlu safkan, cins.
asılı kıymetli, asil, görgülü.
asılsız görgüsüz, soylu olmayan.
asılsız atha minse atasın
tanımaz; görgüsüz ata binse
babasını tanımaz.
asıra- 1) himaye etmek, saklamak,
2) beslemek, 3) gömmek.
açhamı asıra artıda kerek
bolur; parayı sakla sonra
lazım olur.
koy asıragan bay bolur;
koyun besleyen zengin olur.
Kanamatnı ölüğün kayda
asıradıla?; Kanamat'ın
cesedini nerede gömdüler?
asıragöje yedi türlü hububatın
karıştırılarak pişirilmesiyle
yapılan bir yiyecek.
asıravlu tutumlu, idareli.
asırvsuz müsrif, savurgan.
asırı fazla, çok.
asker asker, savaşçı.
asker başçı baş komutan.
aslam fazla, çok.

aslamına çoğunlukla, sık sık, çoğu
defa, çoğu zaman.
aslamında çoğunlukla, sık sık,
çoğu defa, çoğu zaman.
aslamısı çoğu.
aslamısına çoğunlukla, sık sık,
çoğu defa, çoğu zaman.
aslamısında çoğunlukla, sık sık,
çoğu defa, çoğu zaman.
aslamlık çokluk, çoğunluk.
aslamrak fazlaca.
aslan aslan.
aslı bkz. **asil**.
asma 1) kızıl hastalığı, 2) bir tür
koyu renkli ur, tümör.
asma taş kızıl hastalığından
korunmak için boyunda
taşınan bir tür muska, nazarlık.
asmak darağacı.
asmakçı cellat.
asmakla- darağacında asmak.
assı 1) günahkâr, dine karşı çıkan,
afroz edilmiş, sadakatsiz,
hain, 2) düşman, 3)
dolandırıcı.
assılan- 1) dinden çıkmak, 2)
dolan-dırıcılık yapmak.
assıvat keçe zifiri karanlık gece.
asuv 1) yardım, destek, 2) şeref,
namus, haysiyet.
asuvlu münasip, elverişli, iyi,
güzel, uygun.
asuvsuz faydasız, yararsız.
asuvsuz adam huysuz, yaramaz
adam.
aş yemek, yem.
aş üy mutfak.

aşha aç- iştahını açmak.

aşha batma- iştahsız olmak.

aşa- yemek.

aşal- yenmek, aşınmak.

aşamış obur, iştahlı.

aşamlı obur, iştahlı.

aşamsız iştahsız.

aşaşlı iştahlı.

aşasız iştahsız.

aşav gübre.

aşav ber- gübre atmak.

aşav yemek, yiyecek.

aşav-caşav hayat, yaşantı.

aşham akşam.

aşham şaman, büyücü.

aşhara Karaçay mitolojisinde
yeraltı dünyası, karanlıklar
dünyası.

aşhı iyi, güzel, hoş.

aşhılık iyilik, güzellik.

aşhı keçeli boluguz iyi
geceler.

ingir aşhı olsun iyi akşamlar.

keçe aşhı bolsun iyi geceler.

kün aşhı bolsun iyi günler,
günaydın.

aşhı değirmende buğdayın aktığı
yere konulan düz tahta parçası.
Buğdayın düzenli akmasını
sağlar.

aşhın mide.

aşıgış acele.

aşık aşık kemiği.

aşık- acele etmek.

aşık-buşuk acele.

aşık-buşuk et- aceleyle yapmak,
acele etmek.

aşık dukur atların aşık kemiğinde
meydana gelen şiş.

aşıkla iki çift öküzü beraber
bağlayan düğüm.

aşıklı cilik baldır.

aşıkylık kaval kemiği.

aşır- uğurlamak, refakat etmek.

aşıra cırna havanda dövülüp
kabukları ayıklanan mısıra altı
türlü yiyecek katılarak
hazırlanan ve komşulara
dağıtılan bir tür aşure.

aşkarın fena, kötü.

aşlagu ağaçtan oyulmuş büyük
kase, tas.

aşlan- iltihaplanmak.

aşlandır- incitmek, deşmek, yarayı
şiddetlendirmek.

carasın aşlandır- eski
üzüntüsünü hatırlatmak, eski
yarasını deşmek.

aşlav tepsi.

aşlavkır pisboğaz, obur.

aşlık 1) arpa, 2) hububat.

aşlık baş başak.

aşlık tüy- harman sürmek.

aşlık üy tahıl ambarı.

aş orun 1) yemlik, 2) mide.

aşsın- yemeği beğenmek.

aştangüttü küçük beyaz meyveleri
olan bir bitki.

aştapar obur, pisboğaz.

aşteper obur, pisboğaz.

aştırhan obur, pisboğaz.

Aştotur kurtların, avcılarının ve
çobanların tanrısı.

aşüğü 1) süpürge otunun tohumu,
2) hububat kepeği.

aşüğü kapçık pis, kirli,
hırpani, lime lime.

at at.

agaç atha min- ölmek.

agaç atha mindir- rezil
etmek, insan içine çıkamaz
hâle getirmek.

agırık atha mindir- övmek,
göklere çıkarmak.

ak atha mindir- övmek,
göklere çıkarmak.

at belinden tüşmey aylan-
rahat yaşamak, çalışmadan
yaşamak.

at kerek atın koşum takımı.

at orun ahır.

at oynata kelgen başkalarına
kötülük ederek yaşayan.

at sirke bir çeşit ur, sarkom
hastalığı.

at üsünden kara- bir işi
baştan savma yapmak.

atdan tüşüb eşekge min-
kendi seviyesine uygun
davranmamak.

atlı atlı.

atlı atı bla cayav tayagı bla
bir işe yada yola birleşip
beraber çıkmak.

at ad, isim.

atı beş tav elde ayıl- iyiliği,
mertliği, dürüstlüğü ile
tanınmak, meşhur olmak.

at- atmak, ateş edip vurmak.

atar ogu öltürür kiyigi bol-
birinin amansız düşmanı
olmak.

athan ogu cazmagan usta
avcı, keskin nişancı.

kara at- hedefe ateş etmek.

at- atmak, fırlatmak.

arkan at- kement atmak.

av at- ağ atmak.

can at- saldırmak.

mıllık at- saldırmak, atılmak.

tang at- şafak sökmesi.

taş at- taş atmak.

at- terk etmek, vazgeçmek.

at-çuv ünvan, ad-san.

ata- isim vermek, isim koymak,
adlandırmak.

at atagan at beredi; isim
veren at verir.

ata baba.

ata-baba ced, ecdat.

ata curt vatan.

ata karnaş amca.

ataka baba.

atakay baba.

atalgı ağaçtan kapkacak oymaya
yarayan uzun saplı, ay
biçiminde keski.

atalık Kafkas geleneklerine göre
manevî baba.

atalık yeni gelinin kayınpederine
verdiği hediye.

atalık mal damızlık olarak ayrılan hayvan.

atav ithaf.

atavul Karaçay-Malkar sosyal yapısında “tukum” adı verilen soyların alt kolları.

atavul karnaş aynı soya mensup erkekler.

atavul egeç aynı soya mensup kadınlar.

atavul yuvarlak kuyruklu koyun, koç.

atay baba.

ataypıs lanet, beddua.

ataypısın bas- lanet okumak.

ataypısın ber- lanet okumak.

ataytmaz adları tabu olan hayvan ve yaratıklar; kurt.

ataytmaz 1) düşman, hasım, 2) Sibiryaya yarısı adlı cilt hastalığı.

at-bet kötü ün, kötü şöhret.

at-bet al- kötü şöhret sahibi olmak.

at-bet ata- adını çıkarmak, rezil etmek.

atı-beti bolmagan kusursuz, lekesiz.

atçak 2-13 Eylül arasında doğanların burcu.

atdaş adaş.

atıl- patlamak, atılmak.

eki atılğan şkok; çifte, av tüfeği.

atılan- boza yapılacak

hamurun pişip, süzülmeden önce aldığı hâl.

atıl- patlatmak.

atım tutam.

atım menzil.

atkı yaba.

atla sehpa, iskele.

atla- 1) adım atmak, yürümek,

2) atlamak, 3) geçmek, aşmak,

4) hareket etmek, davranmak, yapmak.

uvak atla- küçük adımlarla yürümek.

üsü bla atla- üzerinden atlamak.

tıyınışlışıça atla- uygun hareket etmek.

atlagısız bol- çok yorulmak, bitkinleşmek.

atlam adım, etap.

atlama yayaların geçebileceği dar köprü.

atlan- hareket etmek, ata binip yola çıkmak.

atlangan toy misafirler uğurlanırken onların şerefine düzenlenen şölen.

atlavuç basamak, kademe.

atles saten kumaş.

atlı atlı, süvari.

atlı cayavga nöger bolmaz;

atlı yayaya arkadaş olmaz.

atlı adlı, isminde.

bir atlı adaş.

atlı yeni doğan erkek bebek.

atlı-betli itibarı zedelenmiş, şerefi lekelenmiş.

atlı-betli bol- şerefi
 lekelenmek.
atlı-betli et- itibarını
 zedelemek.
atta baba.
attiy baba.
attüv baba.
av ağ, file.
 çibin av örümcek ağı.
 gıby av örümcek ağı.
av şal, başörtüsü.
 av al- yeni gelinin başına
 örtülen şalın ikinci gün törenle
 açılması.
 av cavluk yeni gelinin başına
 örtülen şal, örtü.
av gözbebeği üzerindeki leke.
 av çab- bulanık görmek.
 av çabhan katarakt.
 közge av çab- katarakt olmak.
 közge av tüş- katarakt olmak.
av- devrilmek.
av- aşmak.
 tavdan av- dağdan aşmak.
ava gölge.
avaklı değerli, hürmetli.
avan alay, istihza.
avana silüet, gölge, karanlık.
avangı silüet, gölge.
avar akşama yakın vakit.
avara telaş, endişe, huzursuzluk,
 tasa, kaygı, gaile, iş.
 koylanı koşa cıysam, andan
 özge avaram kalmagandı;
 koyunları ağıla soksam, ondan
 başka işim kalmadı.
 avara bol- telaş içinde olmak,
 endişelenmek, huzursuz

olmak, ne yapacağını
 bilmemek.
avara et- telaşlandırmak,
 huzursuz etmek,
 kaygılandırmak,
 endişelendirmek.
avaralı telaşlı, endişeli, gaileli,
 kaygılı.
avarasız telaşsız, endişesiz, basit,
 kolay.
ava-sava salına salına,
 yalpalayarak, sallana sallana.
ava-sava cürü- sallanarak
 yürümek.
avaz ses.
 avaz kobu gırtlakta yer alan
 ses yarığı.
 avaz singir ses teli.
avaz vaaz.
 avaz ber- vaaz vermek.
avazçı vaiz.
avdar devirmek.
avdur- devirmek.
avköz 1) gözbebeğinde leke olan,
 2) basireti bağlanmış.
avla- kaplamak, örtmek.
avla- sütün üzerinden kaymağı
 toplamak.
avlak kır, ova, boş arazi, çayır.
avlam sütün kaymağının bir kerede
 toplanması.
avlav gözden geçirme, tetkik.
avma gölgelik, serin yer.
 avma et- kapamak, gölge
 etmek.
avmala- kapamak, gölge etmek,
 görünmez hâle getirmek.
avman hürmetli, saygıdeğer, layık.

avmav denge.
avna- yuvarlanmak, devrilmek,
yerde yuvarlanmak.
avnab cürü- salınarak
yürümek.
avru- hastalanmak, hasta olup
yatmak; ağrımak.
avruganı tarkay- ağrısı geçmek.
avruksun- hasta olmak,
hastalanmak.
avruv hastalık.
can saklayan avruv müzmin,
ölümcül hastalık.
cel avruv romatizma.
çakgan avruv bir tür
tüberküloz, sıraca.
issi avruv sıtma, sıtma
sayıklaması.
it avruv vücutta yara çıkaran
bir hastalık.
kabırğa avruv zatürre.
kemirgen avruv kırıklık, sızı.
kiyın avruv ağır hastalık.
koyan avruv sara.
köme avruv kızamık.
köz avruv trahom.
kuruşhan avruv felç.
öpke avruv tüberküloz.
sagak avruv difteri.
sarı suv avruv karında su
toplayan hastalık, su inmesi,
istiska.
teli avruv tifo, kara humma.
av salam doğum sancısı çeken
kadının üzerine yatırıldığı
saman.

sabiy anasın av salamda
tanır; çocuk annesini av
salam'da tanır.
avuk devir, zaman.
avul köy.
avun- yuvarlanmak, devrilmek.
avur ağır.
avur ciddî, ağırbaşlı, itibarlı.
avurlan- çok yiyip rahatsızlanmak.
avursun- üşenmek, zoruna gelmek.
avusul 1) stomatit, 2) kula, aft.
avuş dağ geçidi.
avuş- vefat etmek, ölmek.
avuş- değişmek.
avuş- sallanarak yürümek,
yalpalayarak yürümek.
avuş- tereddüt etmek, kararsızlık
içinde olmak.
avuş zaman akşama yakın vakit.
avuşdur- değiştirmek.
avuşun- değişmek.
avuşundur- değiştirmek.
avuz ağız.
avuz açık mıymıntı.
avuz bav çuvalın, tulumun
ağzını bağlamaya yarayan ip.
avuz bayla- oruç tutmaya
başlamak, oruç tutmak.
avuz çaykamdı et- tahkir
etmek, aşağılamak, küçük
görmek, hakir görmek.
avuz cel söz.
avuz cetdir- söz söylemek.
avuz kara tut- küsmek,
darılıp konuşmamak.
avuz kir aldir- yem vermek.
avuz kir et- biraz yemek.
avuz marda fiyat, paha.

avuz suv tükürük.

avuzga tüş- dile düşmek,
dedikodu konusu olmak.

avuzlan- yemek yemek, bir
şeyler atıştırmak.

avuzluk atın gem demiri.

avzu kuş tut- övünmek,
kendini övmek.

avzu ot çak- çok kızgın
konuşmak, hiddetli konuşmak.

avzu tutul- konuşamamak,
dili tutulmak.

avzun açsa öpkeleri körüne
çok zayıf, cılız, sıska.

avzun açib cabhınçı çok hızlı,
süratle.

avzun çayka- söylediğine
pişman olmak, sözünü geri
almak.

avzun tut- münakaşada sözle
yenmek.

avzuna aş- azarlamak,
paylamak.

avzuna çab- sözünü kesmek.

avzuna karat- güzel
konuşmak.

avzuna kuvut algança sessiz
durmak, dinlemek, dut yemiş
bülbul gibi susmak.

avzunda it öl- korkusuzca
konuşmak, sert konuşmak.

avzunda kılıçı bolgan sert
konuşan.

avzunda suvu bolmay aç, aç
karnına.

avuz yeni doğuran memeli
hayvanların verdiği ilk süt.

avuz 21 Mart-31 Mart arasındaki
günler.

avuz kış sonu ile bahar arasındaki
mevsim.

avuznu al ayı Şubat ayı.

avuznu art ayı Mart ayı.

avuz vadi.

tav avuz derin vadi, kanyon.

avuzalık mıymıntı, şaşkın, bön,
alık.

avuzlan- söz vermek.

birgesine barırğa avuzlandı,
alay a barmay kaldı; beraber
gitmeye söz verdi ama
gitmedi.

avuzlu dilbaz, güzel konuşan, söz
ehli.

avuzsuz sakın, sesini çıkarmayan,
halim selim, sessiz, suskun.

Avzay bereket tanrısı.

ay ay.

başıl ay Ocak.

bayrım ay Şubat.

avuznu/toturnu al ayı Mart.

avuznu/toturnu art ayı
Nisan.

hıçavman/hıçavban ay
Mayıs.

lukkur/nikkol ay Haziran.

eliya ay/caynı al ayı Temmuz.

kırkar ay/caynı art ayı
Ağustos.

kırkavuz/küz ay Eylül.
et ıyık ay/küzünü art ayı
Ekim.

abıstol/kaç ay Kasım.

endirevük ay/abıstolnu art
ayı Aralık.

aynı ayagı ay sonu.

aynı başı ay başı.
ay ay.
ay carık ay ışığı.
ay körgeñ Ebze kibik
hayretler içinde kalmak, ağzı
açık kalmak, şaşkın.
cangı ay hilal.
cartı ay yarım ay.
tolgan ay dolunay, mehtab.
ay seslenme edatı.
ay marca haydi.
ay medet ne çare, heyhat.
aya zannetmem, sanmam, ihtimal
vermem.
aya, sen bargan bolmazsa
alayga; zannetmem, sen
gitmemişsindir oraya.
aya- esirgemek.
ayahsı- göze gelmek, nazar
değmek.
ayak kase, tas.
atlangan ayak son kadeh,
veda içkisinin içildiğı kadeh.
bitir ayak büyük tas.
çın ayak fincan.
ayak ayak.
ayagı bashannı közü körmey
çabuk, koşarak, hızlı.
ayagı boş bol- evlendikten
sonra gelinin istediğı yere
gidebilmesi, kayınpeder ve
kayınvalidesinin olduğı yere
girebilmesi.
ayagı cerge cetme- çok
sevinmek, sevinçten havalara
uçmak.
ayagı üsüne bol- telaşlanmak,
telaşa kapılmak.

ayagın boş et- gelini yaşlılara
göstermek.
ayagina kir- yatakta başını
diğerinin ayak ucuna koyarak
yatmak.
ayak bashannı köz
tanımazça bol- göz gözü
görmemek.
ayak bük- dansetmek,
 oynamak, hızlı Kafkas dansı
yapmak.
ayakcol tuvâlet.
ayak kiyim ayakkabı.
ayak köpür tahta köprü.
ayak maşına bisiklet.
ayak oltanına cetmegen
kendine denk olmayan,
münasip olmayan, uygun
olmayan.
ayak orunlu bol- rahat
yaşamak, rahat geçinmek.
ayak orunlu et- rahat
yaşatmak, rahat geçindirmek.
ayak orunsuz bol- sıkıntı
içinde yaşamak.
ayak orunsuz et- güçsüz
bırakmak, gücünü tüketmek,
rahat vermemek.
ayak orunsuz et- sıkıntı
içinde yaşatmak.
ayak tüb ayak tabanı.
ayak tübün cala- yalvarmak,
yaltaklanmak.
ayak urçuk çıkırık.
ayak üsüne bol- sağlığı
düzelmek, iyileşmek.
ayakdan al- kötü duruma
düşürmek.

ayaklı çabak yengeç.
ayak son, uç.
ayagina çık- sonuna ulaşmak,
bitirmek.
aynı ayagı ayın sonu.
başdan-ayakga baştan-sona.
çegetni ayagı ormanın ucu.
elni ayagı köyün öbür ucu.
ayak col tuvâlet.
ayak kiyim ayakkabı.
ayaklan- büyümek, güçlenmek.
ayaklandır- büyütme,
güçlendirmek.
ayaksı- 1) nazar değmek, nazara
uğramak, 2) bozulmak, altüst
olmak, başarısızlığa uğramak.
ayaksın- alışmak.
ayaksındır- alıştırmak.
aman nögerleri Bolatnı üyge
keç barırğa ayaksındırdıla;
kötü arkadaşları Bolat'ı eve
geç gitmeye alıştırdılar.
ayak urçuk çıkırık.
ayaklı çabak yengeç.
ayamlı 1) ekonomik, 2) nazik.
ayamlı söleşdi; nazik konuştu.
ayamsız kaba.
ayav esirgeme, acıma.
ayavla- 1) esirgemek, acımak,
kıyamamak, 2) tasarruf etmek,
idareli davranmak.
ayavlu tutumlu, ekonomik.
ayavsuz merhametsiz, acımasız.
ayavsuz et- acımamak, merhamet
etmemek.
ayaz ayaz, soğuk rüzgâr.
ayaz ur- rüzgârın esmesi.
ayaz avuç, el ayası.

ayazdır- ayıltmak.
ayazı- ayılmak, kendine gelmek,
açılmak.
esirgen çaş ayazıdı sarhoş
genç ayıldı.
kün ayazıdı hava açtı.
aybalta yarım ay biçiminde uzun
saplı savaş baltası, teber.
aybaş boynuzları ay biçiminde olan
dağ keçisi.
aybaş boynuzları ay biçiminde
geniş kavisli büyükbaş hayvan
(inek, öküz).
aybat gösterişli, güzel; zarif, şık,
alımlı.
aybat bol- şık olmak, zarif
olmak.
aybat caraşdır- şık biçim
vermek.
aybat et- şıklaştırmak,
güzelleştirmek.
aybat kiyim şık giyim.
aybat söz tatlı söz.
aybat tişiruv cazibeli kadın.
aybatlan- süslenmek, güzelleşmek.
aybatlandır- süslemek,
donatmak.
aybatlat- süslemek,
güzelleştirmek, donatmak.
aybatlık 1) güzellik, şıklık,
alımlılık, cazibe, 2)
dekorasyon, 3) sahtelik,
riyakârlık, ikiyezlülük,
yapmacık, sahte.
belevüt aybatlık aldatıcı
güzellik.
aybatlıkga gösteriş için.

Tavsoltan altın kamasın
aybathıkgı cürütedi;
Tavsoltan altın kamasını
gösteriş için takıyor.
aybatsız çirkin, yakışsız,
biçimsiz, alımlı olmayan.
aybaylı değerli, kıymetli, itibarlı,
hürmete layık.
aybet yuvarlak yüzlü güzel kız.
Aycam- Kadın Karaçay
mitolojisine göre yeryüzünde
yaratılan ilk kadın.
aycayak yuvarlak yüzlü güzel kız.
ayda- gütmek, otlatmak.
aydek gösterişli, güzel.
aydek bekâr.
aydes lades kemiği.
aydes dikbaşlılık.
aydes huy, karakter.
aydesi tut- huysuzlanmak.
aydesli dikbaşlı.
aydeş lades kemiği.
aygak 1) tanıdık, bilindik, 2) ilan,
duyuru.
aygak bol- ilan olmak, foyası
meydana çıkmak.
aygak et- ilan etmek, duyurmak,
haber vermek.
aygakla- duyurmak, haber vermek,
eleştirmek.
aygaklan- ortaya çıkmak,
duyulmak.
ötürük cengil aygaklanadı;
yalan çabuk ortaya çıkıyor.
aygaksı- 1) nazar değmek, 2)
bozulmak, başarısızlığa
uğramak.
aygır aygır.

sarı aygır ~ toru aygır Küçük
Ayı grubundaki iki yıldızın
adları.
aygır kötü kalpli, hırçın, öfkeli.
aygır zaptolunmaz kadın.
aygırlan- çok kızmak,
hiddetlenmek, çok
öfkelenmek, öfkeden
kudurmak.
aygırsız sakın, uslu.
ayhay tabii ki, elbette; lâkin, şayet,
eğer.
ayıb 1) ayıp, ar, haya, yüzkarası, 2)
suç, kabahat, 3) kınama, ihtar,
serzeniş, 4) kusur, noksan,
pürüz, eksiklik.
ayıb al- kınamak.
ayıb et- kınamak, ayıplamak.
ayıb keltir- leke getirmek,
gölgelemek.
ayıb konmagan lekesiz,
temiz.
ayıb sal- iftira etmek.
ayıb sal- mahkum etmek.
ayıb tab- kusur bulmak.
ayıbha coluk-
cezalandırılmak.
ayıbha tart- cezalandırmak.
ayıbha tartıl- ceza görmek,
cezalandırılmak.
ayıbha tübe- cezalandırılmak.
ayıbha tübet- cezalandırmak.
ayıbın aç- suçunu ortaya
çıkarmak.
ayıbın al- güç durumdan
kurtarmak.
ayıbın culu- kendini temize
çıkarmak.

ayıbla- 1) azarlamak, paylamak, kınamak, 2) suçlamak, kabahat bulmak, 3) kusur bulmak, noksan bulmak.

ayıblı 1) yüzkızartıcı, rezil, utandırıcı, 2) suçlu, kabahatli, 3) bozuk, kusurlu, noksan.

ayıblı bol- rezil olmak, yüzkızartıcı duruma düşmek.

ayıblı adam suçlu adam.

ayıblı sagat bozuk saat.

ayıbsın- 1) kınamak, ayıplamak, 2) utanmak, çekinmek.

atası caşın ayıbsındı; babası oğlunu kınadı.

ayıbsınıb konakga barırğa unamadı; utanıp misafirliğe gitmek istemedi.

ayıbsınuv 1) kınama, 2) utanma, sıkılma.

ayıbsız kusursuz, eksiksiz, mükemmel, tam.

ayıbsız teng izlegen tengsiz kalır; kusursuz arkadaş arayan arkadaşsız kalır.

ayık şafak sökmeden önce, sabahın erken vakti.

ayık- düzelmek, iyileşmek, tamir olmak.

ayıkdır- düzeltmek, iyileştirmek, tamir etmek.

ayıl 1) toka, 2) eğerin kolan kayışı.

arış ayıl sırt kolanı.

ayıl tübüne tak- zaptetmek, ele geçirmek, boyun eğdirmek.

ayılı tıymagan zaptedilmez, edepsiz, terbiyesiz.

ayılın tart- metin olmak, dayanmak.

belibavnu ayılı kemer tokası.

orta ayıl eğer yastığının üzerinden geçen kayış.

özengi ayıl üzengi kayışı.

tarthı ayıl sırt kolanı.

ayır- ayırmak.

ayır- anlamak.

ayırğı öğleye yakın vakit.

ayırıl- ayrılmak.

ayırırça açık, anlaşılır, okunaklı.

ayırırça ayt- açık söylemek.

ayırırça caz- okunaklı/anlaşılır biçimde yazmak.

ayırma üstün, müstesna, seçkin.

ayırmaçı üstün başarılı, mükemmel.

ayırmaalı farklı, değişik.

ayırt- teferruata girmek.

ayırtan canlı, taşkın, hareketli.

ayırtıb teferruatlı, ayrıntılı.

ayırtıb söleş- heyecanlı konuşmak.

ayırtla- seçmek.

cukusu cetgen töşek

ayırtlamaz; uykusu gelen döşek seçmez.

ayıruvçu seçmen.

aylan- 1) gezmek, dolaşmak, 2) dönmek, 3) çevrilmek, yönelmek, 4) bakmak, nazır olmak, açılmak, 5) dönüşmek, hâlini almak, 6) çiftleşmek.

acirge aylan- aygırla
çiftleşmek.
alı aylan- heveslenmek,
meyilli olmak.
alıb aylan- taşımak, götürmek,
yetiştirmek.
artı aylan- hevesi kaçmak,
ilgisini kaybetmek.
atıla-satıla aylan- serserilik
yapmak.
başı túbüne aylan- altüst
olmak.
birgesine aylan- birlikte
dolaşmak.
boş aylan- avare dolaşmak.
bugaga aylan- boğa ile
çiftleşmek.
calda aylan- ırgatlık yapmak.
çüyresine aylan- ters dönmek.
ızına aylan- geri dönmek, eski
hâlini almak.
ızından aylan- takip etmek,
izlemek.
konakda aylan- misafirliğe
gitmek.
tögeregine aylan- hoşnut
etmek, memnun etmek.
tögerek aylan- etrafından
dolaşmak.
tilpuvga aylan- buhar hâline
dönüşmek.
uvga aylan- ava çıkmak.
bıltır savlay Karaçayga
aylanıb çıkdım; geçen yıl
bütün Karaçay'ı gezdim.
tav kuş kökde tögerek
aylanadı; kartal gökyüzünde
daireler çizerek uçuyor.

cıyınını içinden ekeven elge
taba aylandı; grubun içinden
iki kişi köye yöneldi.
üynü terezeleri kobanga
aylanıbdı; evin pencereleri
ırmağa bakıyor.
baytal acirge aylanlandı;
kısarak aygırla çiftleşmiş.
keterge kurala aylanama;
gitmeye hazırlanıyorum.
carmalıkga barırğa alı
aylanıb turadı; panayıra
gitmeye hevesli.
tügü çüyresine aylanlandı;
karmakarışık olmuş.
aylancük topaç.
aylanç dolambaçlı, virajlı.
aylanç col virajlı yol.
aylanç- buylanç virajlı.
aylançak çok gezen, haylazlık
eden.
aylançlı virajlı.
aylançuk topaç.
aylandır- döndürmek, çevirmek.
tiş aylandır- dış çıkarmak.
aylandırğan ilk süt, ağız.
aylanıvçu çok gezen, yerinde
duramayan, avare, başıboş.
aylanıvçu avcı.
aylanıvuk serseri, avare, gezmeyi
seven, yerinde duramayan.
aylanma haylaz, boş gezen.
aylanma dönüş, dönme, viraj.
aylanmalı col; virajlı yol.
aylanma girdap.
aylık turma turp.
aymısa peki, olur, olsun anlamında
bir söz.

aymısa barsın; bırak gitsin.
aymısa, ol kelmese da kesibiz
barırbız; olsun, o gelmese de
kendimiz gideriz.
aymısa, bugün
bolmaganlıkğa tambla
aytırbız; peki, bugün olmazsa
yarın söyleriz.

aymısına bkz. aymısa.

aymölek uyurgezer.

Aymuş çobanların tanrısı.

aymuş ayı 13-23 Ağustos
arasındaki günler.

aynı- dirilmek, kuvvetlenmek,
beslenmek.

aynıt- kuvvetlendirmek, besleyip
güçlendirmek.

aman kozunu aynıtsang
erningi-burnungu may eter,
aman kişini aynıtsang
erningi-burnungu kan eter;
kötü kuzuyu besleyip diriltsen
dudağını-burnunu yağ eder,
kötü adamı besleyip diriltsen
dudağını-burnunu kan eder.

aynıv büyüme, gelişme,
zenginleşme, dirilme,
canlanma.

ayrakçı Karaçay-Malkar'lıların
"töre" adı verilen halk
mahkemesinde savcılık
görevini üstlenen kişi.

ayran yoğurt.

ayran cav yoğurdun yağlı
kısmı.

ayran karın yoğurda düşkün
adam.

ayran susab ayran.

ayrandan esirgen aşırı
zenginlikten şaşkına dönen
adam.

çaykagan ayran yayık
yoğurdu.

gıpy ayran kefir.

kaynagan ayran ekşimiş
yoğurt.

ayran içgen kutuldu,
cugusun calagan tutuldu;
ayran içen kurtuldu, bulaşığını
yalayan yakalandı.

ayrangıbit yoğurda düşkün adam.

ayraniçer yoğurda düşkün adam.

ayrerin yarık dudaklı, tavşan
dudağı.

ayrı 1) çatal, 2) yolun ikiye
ayrıldığı nokta, kavşak, 3)
dağın iki zirvesinin arasındaki
nokta, 4) eskiden tüfeğin rahat
ateşlenmesi için bir ucu yere
saplanarak tüfeğin
yerleştirildiği çatal.

agaç ayrı ağacın dallarının
çatalaştığı yer.

ayrı 1) ikiye ayrılmış, ikiye
bölünmüş, çatal.

karılgaçnı kuyruğu ayrı,
cılanı tili ayrı; kırlangıcın
kuyruğu çatal, yılanın dili
çatal.

2) zıt, karşıt, birbirine
uymayan.

ayrı bol- araları bozulmak,
birbirine zıt olmak.

ayrı et- arasını açmak,
bozuşturmak.

ayrı kara- görmeye
dayanamamak.

ayrı kör- görmeye tahammül edememek, sevmemek.
seni oyumung manga ayrı keledi; senin fikrin bana zıt geliyor.

ayrı dağ boğazı.

Mingi tavnı ayrısı; Elbruz dağının iki zirvesi arasındaki boğaz.

ayrı yaba.

ayrıçı entrikacı, fesat çıkarıcı, ara bozan, ayrılıkçı, nifak soğan, hizipçi

ayrı çabak yengeç.

ayrı çöb başı kısa boylu, ucu çatal bir ot türü.

ayrı dukuş tüye çift hörgüçlü deve.

ayrıkam ada.

ayrı kamçı iki uçlu kamçı.

ayrı karmak çatal olta iğnesi.

ayrı kulak kokulu bir böcek.

ayrı kuyruk kulağa kaçan böceği.

ayrılık ayrılık, ihtilaf, geçimsizlik, parçalanma, bölünme.

ayrılık sal- ihtilaf çıkarmak, ara bozmak, ortalığı karıştırmak.

ayrılık dirgen, yaba yapmak için kesilmiş ağaç.

ayrım tek, ayrı, yalnız, tek başına.

ayrım terek tek ağaç.

ayrım turgan adam tek duran adam.

ayrımkan ada.

carım ayrımkan yarımada.

ayrış tezat, çelişkili, geçimsiz.

karnaşları araları ayrışdı; kardeşlerin araları geçimsizdir.

ayrı töşek tuvalet ihtiyacını karşılayamayan ağır yatalak hastalar için hazırlanan yatak.
ayrı töşekge tüş- ağır hastalığa yakalanmak.

ayruh tiksindirici, pis, iğrenç.

ayt- söylemek.

Allah aytısa inşallah.

atı aşığa aytıl- iyilikle anılmak.

aythanı aythan bol- özü sözü bir olmak, söylediği ile yaptığı aynı olmak.

aythanı çaprakdan ötme- sözüne değer verilmemek, fikri hiçe sayılmak.

aythanın cerge cetdirmе- söylenileni derhâl yerine getirmek.

aythanın cerge tüşürmegеn söylenileni hemen yerine getirmek, bir dediğini iki ettirmemek.

aythanına bur- etkilemek, tesir etmek.

aythanına karat- etkilemek, tesir etmek.

aytırın-kaytırın bilme- düşünmeden konuşmak.

eterge ayt- söz vermek, vaad etmek.

ay talaga halı yada keçede yarım ay biçiminde yapılan desen.

aytdıçı dedikoducu.

aytdır- 1) söyletmek, 2) bildirmek,

3) şöhret kazanmak, ün salmak.

iş atıngı aytdırır; yaptığın iş şöhret kazandırır.

aythılı meşhur, tanınmış, ünlü; övgüye layık.

aythılık meşhur, ünlü, tanınmış; övülmeye değer.

aytilgan meşhur, ünlü, tanınan.

aytım söyleyiş, deyiş, cümle.

aytım kura- cümle kurmak.

aytirga aynı zamanda, bununla birlikte.

aytış- 1) karşılıklı konuşmak, sohbet etmek, 2) şarkı yada mani söyleyerek yarışmak.

aytış karşılıklı şarkı söyleme, düet.

aytuv söyleyiş, deyiş.

aytuv hikaye, efsane, masal.

aytuvda aytilgan meşhur, şöhretli.

aytuv cümle.

aytuvlu tanınmış, meşhur.

aytuvtos lanet, beddua, kötüleme.

ayuv ayı.

ayuvcal dağlarda öbek öbek biten bir tür ot.

ayuvçaç kırlarda yetişen bir tür ot.

ayuvtırnak yumuşak kabuklu ağaç.

ayuvtos gizli düşman.

ayuvtosluk gizli düşmanlık.

ayü ayı.

ayü kulagina ot salgança et- çok kızdırmak, öfkeliendirmek.

ayükay ayıcık anlamında küçük çocuklar için kullanılan bir söz.

ayütaban 1) düztaban, 2) sağlıklı, güçlü.

ayütük kula rengi.

az az.

az- zayıflamak.

azıb-toz- zayıflamak.

esi az- aklını kaybetmek.

kölü az- cesaretini kaybetmek.

azab 1) azap, sıkıntı, cefa, işkence, 2) ceza, 3) belâ , felâket, 4) külfet, ağırlık, yük.

azab al- başı belâ ya girmek.

azab çek- eziyet çekmek.

azab kör- canı burnuna gelmek, bitmek.

azab sal- cezalandırmak, ceza vermek.

azabha colukdur- cezalandırmak.

azabha kal- belâ ya uğramak.

azabha tüş- felâkete uğramak.

azabın ber- canını çıkarmak, bitirmek.

kara azab dert, belâ .

azabla- cezalandırmak.

azablan- cezalandırılmak, ceza görmek.

azablı cefakar, ıstırap çeken, acı dolu.

azan ezan.

azan kıçır- ezan okumak.

azan tart- ezan okumak.

azançı müezzin.

azançı-apendige kazançı; müezzin imama ortak.

azarlan- coşmak, heyecanlanmak, coşkunsuluk içine girmek.

azat eski Karaçay-Malkar toplumsal yapısında hür bırakılan köle tabakası.
azat bol- azat olmak, özgürlüğe kavuşmak.
azat et- azat etmek, hür bırakmak.
azat kagıt kölenin hür bırakıldığına dair belge.
azatla- hür bırakmak, azat etmek.
azatlan- özgürlüğüne kavuşmak, azat olmak.
azatlık hürriyet, özgürlük.
azav 1) köpek dişi, 2) kayanın en sivri yeri, kayalık dağların sivri zirvesi.
kabannı azavları; domuzun dişleri.
azav car- 1) olgunlaşmak, 2) azgınlaşmak, kudurmak.
azavlu iri köpek dišli.
azay- azalmak.
azayt- azaltmak.
azaytdır- azalttırmak.
azaytıl- azaltılmak.
az az azar azar, yavaş yavaş, tedricen, ağır ağır.
azbar ezber.
azbar ayt- ezbere söylemek.
azbar bil- ezbere bilmek.
azbar et- ezberlemek.
suv azbar et- iyici ezberlemek.
azbarlay ezberden.
az-buz azıcık, az-çok, güçlkle.
azçık azıcık, birazcık.
az da hiç, zerre kadar, zerrece.

azdagılı dahi, bile anlamında bir edat.
azdan az daha, az kalsın.
cıgılrğa azdan kaldım; az kalsın düşünüyordum.
azdan-buzdan ancak, zar zor, güçlkle.
azdır- zayıflatmak, bitkinleştirmek.
azgan zayıf, cılız, verimsiz.
azgan cer verimsiz toprak.
azgek zayıf, kuru, cılız.
azgıç cılız çocuk.
azgın zayıf, cılız, çöp gibi, kuru.
azgın ay hilal.
azgındı cılız, çok zayıf, kemikleri sayılan.
azgınla- zayıflatmak, cılızlaşmak.
azgınlat- zayıflatmak.
azgınlaş- 1) zayıflatmak, 2) fakirleşmek.
azgınlı 1) zayıf, cılız, 2) fakir, yoksul düşmüş.
azgınlık 1) zayıflık, verimsizlik, 2) fakirlik, yoksulluk.
azgınlık zayıflık, cılızlık.
azgın-tozgun güçsüz, dermansız.
azık azık, yiyecek.
azıkğa tohta- mola vermek.
azıkğa tohtav yemek molası.
börü azığı bol- ziyan olmak.
cel avruvğa azık bol- romatizma olmak.
cel azığı bol- rüzgârda savrulmak.
col azık yol azığı.
ertden azık kahvaltı.
künorta azık öğle yemeği.

ot azığı bol- ateşte yanmak.
suv azığı bol- ırmakta/gölde
boğulmak.

suv azığı bol- ziyan olmak.
azıkçı levazımcı, yemek işlerine
bakan.

azıkçı dağlarda ot biçenlere yemek
taşıyan adam.

azık-tuz yiyecek, erzak.

azırak daha az.

azıv azı dışı.

azireylen- münasebetsizlik
yapmak.

azireyli çirkin, yakışıksız, iğrenç.

azla- azaltmak.

azlan- azalmak.

azlandır- azaltmak.

azlat- azaltmak.

azlık azlık.

azlık et- az gelmek,
yetişmemek.

azman iğdiş edilmiş teke, üç
yaşında teke.

az-maz az buçuk, şöyle böyle,
azıcık.

azmıç kötü kehanette bulunan
adam.

azmıç zayıf, cılız, güçsüz.

azmıç 1) harika çocuk, üstün
yetenekli çocuk, 2) masallarda
parmak çocuk, 3) cılız çocuk.

azmıçlan- yaşına göre sağduyulu
düşünmek.

B

ba et- öpmek.

eki cayağından ba ete colga
aşırdı; iki yanağından öperek
yola uğurladı.

baba dede.

baba ced, atalar.

babalarımız çaşagan Kafkaz
tavla; atalarımızın yaşadığı
Kafkas dağları.

babas papaz.

bab-başa bam başka.

babbak ördek.

babuş ördek.

ak babuş kuğu.

çeget babuş yabanî ördek.

suv babuş ördek.

baca bacanak.

bacar- 1) yerine getirmek,
gerçekleştirmek, 2) sağlamak,
temin etmek.

bacoş 1) deri, post, 2) önemsiz, işe
yaramaz, faydasız.

baçama lider, şef, başkan.

baçha bağ, bahçe.

terek bağha park.

baçhiç merdiven.

baços derinin kenarı.

badır bataklık üzerindeki

tümsekler, nemli yerlerde
toprakta oluşan küçük tepecik.

badır töbe karıncaların
terkettiği küçük tepe biçiminde
karınca yuvası.

badıra- yapraklanmak, çiçek
açmak.

caz kelgenley köget terekle
badıraydıla; bahar gelince
meyva ağaçları çiçek
açıyorlar.

badıra- buzağılamak.

inyek badıragandı; inek
buzağıladı.

badil et- umursamamak, yalandan yapmak.
badrajan domates.
badratık 12-22 Temmuz arasındaki günler.
baga değer, kıymet, fiyat.
baga kes- fiyat biçmek.
bagasın çıkar- kıymetini bilmek.
baga çakal.
bagaçı pahalı fiyatla satan.
bagalan- büyüklük taslamak, çalımlı olmak.
bagalandır- çok hürmet etmek, değer vermek.
bagalat- kıymet vermek, değerlendirmek.
bagalı kıymetli, değerli.
bagalı kör- hürmet etmek, değer vermek.
bagan destek, direk, ana sütun.
bagana çatıyı tutan ana direk, sütun, kalın direk.
ara bagana temel direk.
kara bagana eskiden toplumda suç işleyenlerin bağlandığı direk.
bagasın- pahalı bulmak, pahalı görmek.
bagım tedavi.
bagım et- tedavi etmek.
bagımçak hasta bakıcı.
bagır bakır.
bagır bet al- kızarmak.
bagır betli koyu kırmızı renk.
bagırı açıl- foyası meydana çıkmak, gerçeğin ortaya çıkması.

bagırın aç- içyüzünü ortaya çıkarmak.
bagırbaş kindar, kin dolu, öfkeli, acı sözlü.
bagırbaş cılan kahverengi kör yılan.
bagırbaş çibin sığır sineği, büve.
bagır şay beş kopek değerinde Rus parası.
bagır şayga da sanama- hakir görmek, adam yerine koymamak, değersiz bulmak.
bagışla- ithaf etmek.
bagıvçu doktor, hasta bakıcı.
baguş 1) gübre, gübrelik, 2) çöp, süprütü, çöplük.
bahsa tırmık, bahçıvan tarağı.
Bahsan bkz. **Bashan**.
bahsar boynuzları geriye doğru büyümüş koyun.
bak- beslemek, ihtimam göstermek.
bakıga bat- zengin olmak.
bakır Kafkas çizmesinin üzerine giyilen çarığın arkasındaki düğüm.
bal bal.
balın emib balavuzun at- bir kimseyi çalıştırıp hakkını ödemedi kovmak.
bal batman bal kovanı, petek.
bal çeten kovan.
bal çibin arı.
bal çibin üyür arı oğlu.
bal koş arı kovanlığı.
bal tarak bal peteği.
bala evlat, yavru, çocuk.
balalan- döllenmek; gebe kalmak.

balalan- yavru sahibi olmak.
balalı yavrulu, çocuklu.
balalı tavuk avanasından da korkar; yavruları olan tavuk gölgesinden bile korkar.
balagan korunak, derme çatma kulübe.
balah felâket, belâ .
balak ayağın taban kısmı.
balak ayağın ortasındaki çukur.
balaksızlık düztabanlık.
balaka çubuk, sopa.
balam kartopu ağacı ve onun kırmızı meyveleri, mürver ağacı.
balan barmak işaret parmağı.
balapan büyük.
balas biçilmiş kuru ot yığınlarını yamaçtan aşağı indirmek için kesilmiş ince ağaç dalları.
balas çana kızak.
balata deri tabaklamada kullanılan tanen maddesi.
balata aşat- deriyi tabaklamak.
balavuz 21 Ocak-1 Şubat arasında doğanların burcu.
balavuz balmumu.
balavuz içir- mumlamak, mum kaplamak.
balay yavru.
balçık çamur.
balçıkbulga çamura bulanmış, çamur içinde.
baldıracüz kocakarı soğukları; 2-10 Şubat arasındaki günler.

anda bol da mında bol,
baldıracüzde üyde bol; ister orada ol, ister burada ol, kocakarı soğuklarında evde ol.
baldırğan zehirli baldıran otu.
baldırğan kavra baldıran otunun sapı.
baldırğan anason.
baldırlık et- kayıtsız davranmak, aldırmmamak, umursamamak.
balham macun, merhem.
balhaniy ciğer otu.
baliy vişne.
sant baliy kiraz.
balkavuz balmumu.
balli vişne.
balsıt- tatlandırmak.
balta balta.
balta avuz baltanın keskin tarafı.
balta kulak baltanın ters tarafı.
baltanı sabun kolga et- işin önemli kısmını tamamlamak.
baltası taşha tiy- işi rast gitmemek.
Oruslu nögering bolsa balta belingde kerek; Rus arkadaşın olursa baltanın da belinde olması gerekir.
baltır baldır.
baltuz şeker.
ban 4-12 Ekim arasında doğanların burcu.
bappahan yabanî hindiba bitkisi.
bappak ördek yavrusu.
bappan yabanî hindiba.

bappap yabanî hindiba.
bappu mama, yiyecek.
bappuçu obur, iştahlı, çok yiyen.
bappuş ördek.
bar var, mevcut.
 bardan çok bol- ortadan
 silinmek, kaybolmak.
 barı hepsi.
 barısı hepsi, tamamı.
 barımız hepimiz.
 har barı hepsi, bütünü.
bar- gitmek.
barakalla aferim, maşallah
 anlamında bir övgü sözü.
baramta engelleme, durdurma.
baramta 1) borçlu adamdan
 borcun alınabilmesi için mal
 ve mülkünün zorla elinden
 alınması, 2) çaresizlik,
 güçsüzlük, ümitsizlik.
 baramta et- zaptetmek, zorla
 ele geçirmek, zorla sahip
 olmak.
baramtala- zaptetmek, zorla sahip
 olmak.
baranye reçel.
Baraskün Çarşamba.
baraza tarlada sapan izi.
barazna bkz. **baraza**.
barçı-kelçi ayak işlerine bakan
 adam.
 barçı-kelçiğe cürü- ayak işleri
 yapmak.
bardırıl- düzenlenmek, tertib
 edilmek.

ingirde elde ulla toy
bardırılğan edi; akşam köyde
 büyük şölen düzenlenmişti.
barlak işlenmeye elverişsiz çorak
 arazi.
barlı zengin, verimli.
 kışı karlı bolsa cayı barlı
 bolur; kışı karlı olsa yazı
 zengin olur.
barmak parmak.
 baş barmak baş parmak.
 sansız barmak işaret parmağı.
 orta barmak orta parmak.
 kuşhan barmak yüzük
 parmağı.
 gitçe barmak serçe parmak.
 barmak çık parmakların
 eklem yeri.
 barmagın kab- üzülme,
 çaresiz durumda kalmak.
 barmagın körgüztüb koy- bir
 iş yapmak istememek.
 barmagından bal tamgan,
 çındısından cav tamgan eli
 her işe usta.
 barmakga çörge- söylenen
 kötü sözü yada yapılan kötü
 bir hareketi hiç unutmamak.
 barmaknı barmakga urma-
 çalışmamak, tembellik etmek.
 beş barmagın avzuna tık-
 ölçüyü kaçırmak, açgözlülük
 etmek.
 beş barmaknı kıyını bir iş
 karşılığında elde edilen para,
 ücret, mal.

bas- basmak, ezmek.
ayagım cerni basadı; ayagım
yere basıyor.
cılannı bassang başından
bas; yılanı ezsen başından ez.
basdır- gömmek.
ölügnü cerge basdırdıla;
ölüyü toprağa gömdüler.
basdırgıç yama.
basdırıklan- kâbus görmek.
hıçından aşhı urub
cathanımda basdırıklanıb
uyandım; börekden çok yiyip
yattığımda kâbus görerek
uyandım.
basdırıklanuv kâbus, karabasan.
basha bir tür tırmık.
basha tart- tırmıkla
düzeltmek, tırmıklamak.
Bashan Elbruz dağının doğusunda
bir vadi ve nehir adı.
Bashançı Bashan vadisinde
yaşayan Karaçaylılar.
bashiç merdiven.
basıl- baskına uğramak.
basılır elni kulağı sangıray;
baskına uğrayacak köyün
kulağı sağır olur.
basım 1) konuşmada vurgu, 2)
basınç.
basım irade.
basımlı iradeli, sabırlı.
basın- doluşmak, yığılmak.
toyga kelgenle arbazga
basındıla; düğüne gelenler
avluya doluştular.

basınçakla- alay etmek, dalga
geçmek.
basınış- toplanmak, yığılmak.
basiyat Malkar'da prenslere verilen
isim.
basma matbaa, yayınevi.
basмага ur- yayınlamak, kitap
basmak.
basmala- yayınlamak.
basmalan- yayınlanmak.
Azretni cangı kitabı
basmalandı; Azret'in yeni
kitabı yayınlandı.
basta mısır ya da buğday unundan
yapılan bir tür Karaçay-Malkar
yemeği, lapa.
bastası bolmagan cerge
kalagın suk- üzerine vazife
olmayan işe girişmek.
basta kalak lapayı karıştırmak
için yapılmış tahta kaşık.
lebje basta tavuk etinden
yapılan bir tür yemek.
baş baş, kafa.
baş al- kurtulmak.
baş bla kirib түb bla çık-
kandırmak, aldatmak, alttan
girişip üstten çıkmak.
baş bol- yarışta yenmek.
baş cul- kölelikten azat olmak
için fidye ödemek.
baş iy- boyun eğmek,
yalvarmak.
baş iye koca, er, zevce.
baş kak- uyuklamak, içi
geçmek.

baş kus- başaklanmak, başak vermek.

baş magana ana fikir.

baş onovun et- hayat hakkında karar vermek.

baş salır adam güvenilir adam.

baş tahtaga atlan- ölmek.

baş tamır ana kök.

baş ur- diz üstü çökmek, kapaklanmak.

başkün bla boş kün sayın devamlı, çabuk çabuk.

baştöben bol- 1) üzgün olmak,

2) utançtan başını kaldıramamak.

başı bla atla-(av-, oz-) birini bir konuda yenmek, önüne geçmek.

başı bla oyna- gururunu kırmak, şerefini lekelemek.

başı bolgan akıllı.

başı cetmegen akılsız.

başı çırpı sıypay çok uzun boylu adam.

başı kazan bol- kafası düşüncelerle dolmak.

başı kökke cet- çok sevinmek.

başı tubanga kir- kafası düşüncelerle dolmak.

başın cab- işin doğrusunu saklamak.

başın cürüt- kendi hâlinde yaşamak.

başın kara tuban bas- üzülmek, dert ve sıkıntı içine girmek, düşüncelere dalmak.
başın peç tut- kömürden zehirlenmek.

başın sal- kendini vermek, müptelâ olmak.

ol hadavus caş içkige başın salgandı; o kötü genç kendini içkiye verdi.

başın sözge kaldır- dedikodu konusu olmak, rezil olmak.

başın tübüne aylandır- bozmak, karıştırmak.

başın tut- geçinip gitmek, kendi hâlinde yaşamak.

başın ulluga kötür- kendini büyük görmek, üstün görmek.

başın-ayagın bilme- çok sarhoş olmak.

başına at ur- yanılmak.

başına avruv satıb al- gereksiz bir işi yüklenmek, kendine iş çıkarmak.

başına baş avruv al- kendine iş çıkarmak, angarya iş yüklenmek.

başına çab- kömür gazı ile zehirlenmek.

başına erkin et- serbest bırakmak, azat etmek.

başına kün çakıra, üsüne cel kakdıra aylangan hayırsız, faydası olmayan adam.

başına tayan- ilgilendirmek, alakadar etmek.

başma taş bla urgança et-
bilmeden üzmek.
başına tayanmagan zatnı
sorma; seni ilgilendirmeyen
şeyi sorma.
col başçı kılavuz.
nartüh baş mısır koçanı.
suv başı ırmağın çıktığı yer.
tav baş dağın zirvesi.
toyçu başı eğlenceyi idare
eden kimse.
üy baş çatı, dam.
başala barmak işaret parmağı.
başbiyke yüksek dağlarda taşlı
yerlerde yetişen bir tür çalı.
başçı lider, başkan.
baş düğer kızağın kayan
kısımlarını birbirine birleştiren
parça.
başha başka, değişik.
başha bolmay aynen, tıpkı.
başhaça aythanda bir başka
deyişle.
başhalık fark, ayrıntı.
başhar- değişmek.
başharak daha farklı.
başhart- değiştirmek.
başıl 2-12 Ocak arasındaki günler.
başkes haydut, eşkiya.
baş keser haydut, eşkiya.
Başkün Pazartesi.
başla- başlamak.
işni başladım; işe başladım.
başlam başlangıç.
başlamçı öncülük eden, lider.
başlı-tüblü bol- yuvarlanmak,
düşüp takla atmak.

başlık Kafkaslara özgü uzun kolları
ve kapüşonu olan kuzu
yününden yapılmış başlık.
başmak bir tür çarık, terlik.
başsız dul.
başsız-tübsüz belirsiz, müphem.
başsız-tübsüz cuvab kaçamak
cevap, belirsiz cevap.
baştak gayrimeşru doğan çocuk,
piç.
baştak serseri, avare, sefil, ipsiz,
kopuk.
baştaklık serserilik, avarelik,
sefillik.
baştın yukarıdan doğru.
baş-tüb bil- içyüzünü bilmek.
baştöben başaşağı.
baştöben adam somurtkan,
asıktıratlı.
baştöben kara- yere bakmak.
baştöben domuzun Karaçay-
Malkar Türkçesi'nde tabu adı.
bat- batmak, gömülmek.
bataga 1) siper, 2) halkın toplantı
yeri.
bataka bkz. **bataga**.
batan dirgenle bir kerede toplanan
ot yığını.
batan et- kuru otları yığın
hâline getirmek.
batanla- kuru otları bir öbek hâline
getirmek.
batar akşama yakın vakit.
batay kurbanlık.
batça eski Karaçay şaman
törenlerinde dans eden
delikanlı.
bategen gaz yağı.
bategen lampası gaz lambası.

bathak bataklık.
bathaklan- bataklık hâline gelmek.
asırı cavgandan col
bathaklandı; yağmurun çok yağmasıyla yol bataklık hâle geldi.
batık bataklık.
batık 24 Ekim-1 Kasım arasında doğanların burcu.
batık içine bükük, ezik.
batık burun basık burunlu.
batıl- gömülme, batmak.
batır kahraman, korkusuz, cesur.
Batirez Nart destanlarında bir kahraman adı.
batırlık kahramanlık, cesaret.
batış batı.
batmak bataklık, çamur.
batmak cak- çamur bulaştırmak.
batman arı kovanı, petek.
batman ağır.
batnar büyük sedir, somya.
batuv alçak, çukur, derin.
batuvuk bataklık.
bav ahır, ağıl.
at bav ahır.
koy bav koyun ağılı.
bav bağ, kayış.
sagat bav saat kayışı.
bavgakirmez yedi yaşında koyun.
bavlu bağlı, sadık.
baş bavlu evli.
bavur karaciğer, bağır, sine.
bavur töbenine yüzükoyun.
bavurlan- sürünmek, yüzükoyun yatmak.

bavursak hamurışı bir Karaçay-Malkar yemeğinin küçük lokmaları.
bay zengin, güçlü.
baydan beli iyilmegen talihi açık, zengin.
bay öpücük.
bay et- öpmek.
bayam 1) açık, besbelli, âşık, 2) yüz-karası, rezâlet, ayıp, 3) belki, herhalde, bir ihtimal, galiba.
bayam bol- açık seçik belli olmak, ilan olmak.
bayam et- açıklamak, ilan etmek, göstermek.
urlaganı elge bayam
bolgandı; çaldığı köye âşık oldu.
alay aytdıng ese, bayam sanga; öyle söylediyse, ayıp sana.
bayamla- ilan etmek, açıklamak.
bayamlık bol- rezil olmak, dile düşmek.
bay-bay 1) beşik, 2) beşikte bebek uyuturken söylenen söz.
baybiyçe hanım, eş, zevce.
bayça gece kuşu.
bayça cin, hortlak.
Bayça koyun çobanlarının tanrısı.
bayçar- kurban kesmek, adak adamak.
bayçarıl- kurban olarak kesilmek.
bayçarıluvga atalgan mal kurban olarak kesilmek üzere adanmış hayvan.

Baycı bkz. **Bayça**.

Bayçomart Karaçay-Malkar
mitolojisinde av tanrısı
Apsatı'nın gizli adı.

baydam sevinç, mutluluk, neşe.

baydamlık neşe, sevinç, şenlik.

Baydımatnı süygeni tabu dilde
avcı.

bayguş bkz. **baykuş**.

baygüş bkz. **baykuş**.

bayhın 11-18 Şubat arasındaki
günler.

bayın- zengin olmak.

bayıkdır- zenginleştirmek.

bayık- zenginleşmek.

bayıklan- zenginleşmek.

baykama güçlü, kuvvetli, kudretli.

baykuş evde oturmayı seven,
evden hiç çıkmayan.

bayla- bağlamak.

baylam bağ, ilgi, münasebet.

baylam buket.

gokka hans baylam çiçek
buketi.

baylamlı bağlı, ilgili.

baylaşdır- ilgi kurmak, bağlantı
kurmak, temas kurmak.

baylav bağ, düğüm.

baylık zenginlik.

baymak 1) ayaklarını eğri basan,
2) çarpık.

baynı kızı baymak bolsa da
tıbırda kalmaz; zenginin kızı
eğri ayaklı olsa da evde
kalmaz.

baymak topuklarına ters basılmak
suretiyle arkası içeri yada
dışarı doğru eğilmiş ayakkabı.

baymöz amerikan bezi.

bayrahta eğlence düşkünü kadın,
kaltak, şıllık, fahişe, kahpe.

bayrahtam büyük prens, beylerin
lideri.

bayrak bayrak.

bayrak cıy- bayram

günlerinde Karaçay-Malkar
gençlerinin atlara binerek genç
kızlardan mendil, eşarp
toplamaları geleneği.

bayram bayram.

Kurman bayram Kurban
bayramı.

Oraza bayram Ramazan
bayramı.

bayramcak çavuş kuşu, ibibik
kuşu, hüthüt kuşu.

bayramla- kutlamak.

Bayrıçe ay Mart.

bayrım adakaça alalı beleli elbise
giymiş.

Bayrım Biyçe kadınları ve
çocukları koruyan tanrıça.

Bayrımkün Cuma.

• **Bayrım üy** islamiyetten önce
Karaçay-Malkar'da dilek
dilenen yer.

baysa 1) otlakçı, asalak, 2) cin,
hortlak.

baytal kısrak.

baytamal 1) bahtsız, talihsiz, hor
görülen, lanetli, 2) çok kolay,
çok hafif.

baytun töre eski Karaçay
toplumsal yapısında halk
mahkemesi.

baz yapağı, yün.

baz- güvenmek, cesaret etmek.
baz bol- cesaret etmek, bir işi yapmakta kararlı olmak.
bazama sığınak.
bazama uyduruk yapılmış köprü, ağaç kütüğünden yapılmış basit köprü.
bazar pazar.
 bazar beti ketmegen yepyeni duran, eskimemiş.
 bazar betin aç- yenilemek.
bazar gürültü-patırtı.
bazarsöz geveze, çok konuşan.
bazgan cesur, cesaretli.
bazgın kendine çok güvenen, cesur, mağrur, azimli, kararlı,
bazgınç kendine güvenen.
bazigerin kalın dudaklı.
bazık kalın.
bazıkbel kalın belli.
bazıkboyun kalın boyunlu.
bazık but uyluk, kalça.
bazıkbut kalın bacaklı.
bazıkçayak şişman yanaklı.
bazık erin sarkık dudaklı.
bazıksın- kalın bulmak.
 çalkını kolga alganda sabın
 bazıksınıb ızına saldı; tırpanı eline aldığında sapını kalın bulup geri bıraktı.
bazım cesaret.
bazımlı bereketli, bolluk içinde.
bazımlı cesur.
bazımsız cesaretsiz, korkak.
bazımlılık cesaret.
bazımsızlık korkaklık.
bazın- cesaret etmek.

bazınçak cesur.
bazınmaz cesaretsiz, ödle.
bazınuvlu kendine güvenerek, cesaretli.
bazınuvluluk cesaret.
bazınuvsuz korkak, cesaretsiz.
bazınuvsuzluk cesaretsizlik, korkaklık.
bazman terazi.
bazman huyu uzun bir sırığa bağlı kova ile su alınan kuyu.
bazman koşak dirhem.
bazmanla- tartmak.
bazuk kol kemiği.
becen 1) dayanak, destek, payanda, köprü ayağı, 2) bent, set, 3) ot yığını, tahıl demetinin tarlada kurutmak için bir araya getirilip yığılması.
beçel 1) beceriksiz, aciz, 2) sakat, kötürüm.
beçel 2-12 Ocak arasında doğanların burcu.
beçev iki üç çift öküzün beraberce pulluğa koşulması.
beçev ip, urgan.
 beçev bol- ipe tutarak yukarı çıkmak.
bedek ayakkabının tabanı ile üst derisinin birleştirilip dikildiği yeri sağlamlaştırmak için konulan deriden şerit.
bedek küçük yama.
bedekli yamalı.
beder kötü, fena.
bederbet yüz­süz, küstah.

bederbetlen- küstahlanmak,
küstahlık etmek.
bederlik yüzsüzlük, küstahlık.
bedev kısır kadın.
bedev şişman, tombul, yağlı.
bedev bol- yağ bağlamak,
şişmanlamak.
bedevlük şişmanlık, semizlik,
yağlılık.
bediş ayıp.
bediş et- ayıplamak, kınamak.
bedişçi kötüleyen, yeren.
bedişle- rezil etmek, aşağılamak.
bedişli yüzkarası, ayıp, rezil.
bedişlik rezâlet.
bedişlik bol- rezil olmak.
el bedişlik bol- elaleme rezil
olmak.
bediş-söğüş yerme, kötüleme.
bediş-söğüş sana- rezil etmek,
aşağılamak.
begecen dişi domuz.
begecen obur, şişman, çok yiyen.
begemçek zor sağılan inek.
begend bkz. **begenda**.
begenda kira, kiralık.
begene pişirilmiş mayalı boza
hamuru.
begenesi ozgan boza ekşimiş
boza.
begevul koruyucu, bekçi, karakol.
begey- sağlamlaşmak,
kuvvetlenmek, pekleşmek,
güçlenmek.
begeyt- sağlamlaştırmak,
pekiştirmek.

begi- 1) sağlamlaşmak,
kuvvetlenmek,
2) yerleşmek, yer tutmak, 3)
bitmek, tamamlanmak,
sonuçlanmak,
4) kapanmak, tıkanmak,
5) takılmak, saplanmak.
begim 1) karar, hüküm, 2) şart.
begim et- 1) karara varmak,
karar vermek, 2) sözleşmek,
anlaşmak, kararlaştırmak.
begim siper.
begimle- tasdik etmek.
begimli 1) delilli, kanıtlı, 2) tertipli,
teşkilatlı, düzenli.
begimsiz 1) delilsiz, kanıtsız, 2)
kararsız, güvenilmez,
sallantılı, 3) savruk, düzensiz.
begin- takılmak, sabitlenmek.
begindir- 1) tutturmak, tespit
etmek,
2) tıkamak.
barmaknı begindir-
parmağını kısırmak.
urub begindir- çakmak,
pekiştirmek.
begirek daha çok, daha fazla.
begirek da bilhassa, özellikle.
begit- kapatmak, sıkılaştırmak,
sağlamlaştırmak.
begivlü sağlam, katı, dayanıklı.
begivsüz 1) sallantılı, sağlam
olmayan, 2) serbest, engelsiz,
maniasız,
3) delilsiz, esassız,
düşünülmeyen.

bek çok, pek, en.

bek alga ilk önce.

bek aruv çok güzel.

bek azdan en azından.

bek başı en başı.

bek sağlam, sıkı.

bekisay cıkkır varil.

bekkahın kürek, bel.

bekkol cimri, eli sıkı.

bekkollan- cimrilik yapmak, hasis olmak.

bekle- sağlamlaştırmak, sıkılaştırmak.

beklen- sıkılaşmak, sağlam hâle gelmek.

beklet- sıkılaştırmak.

bekşay cıkkır varil.

bektir birdirbir oyunu.

bektur birdirbir oyunu.

bel bel.

bel katdır- tahammül etmek, sabır göstermek.

beline kün kir- tembelleşmek, tembel olmak.

bel orta.

keçe beline deri kelmey kaydadı bu?, gece yarısına kadar gelmeyip nerede bu? **tavnu beli** dağın orta kısımları.

bela alacalı, alalı beleli.

bela kolan uzun çizgili.

belev gevşek, sarkık.

belevlü sağlam olmayan, gevşek yapılmış.

belevlü iş emniyetsiz,

güvenilmez iş.

belevlü köpür sallanan köprü.

belevüt gevşek, sarkık,

güvenilmez, sallantılı.

belevüt-horata özenmeden, kaba

şekilde, derme çatma.

belgi sembol.

belgi işaret, nişan, sınır.

belgi ber- işaret vermek.

belgi cüzük sal- nişanlamak.

belgile- işaretlemek.

belgili meşhur.

belgisiz belirsiz, müphem.

belhum bkz. **melhum**.

belibav kemer.

belkav dağ beli, dağ yamacı.

belkav tembel, miskin, uyuşuk.

belkav eğri.

agaç bolmagan cerde belkav

terek da aruv körünür; tahta

olmayan yerde eğri ağaç da

güzel görünür.

belkavluk eğrilik.

belkavsirt kambur, sırtı eğri.

bel kısıv karısı ölen Karaçay-

Malkar erkeklerinin, eşlerinin

gömüldüğü gün bellerindeki

gümüş işlemeli Kafkas

kemerini çıkararak yerine

beyaz bir kuşak sarmaları

geleneği.

bella âdet.

bellav ninni.

bellav ayt- ninni söylemek.

bellav alacalı.

bellik kuşak.
bellim barmak serçe parmak.
belsen- keyiflenmek, rahatına bakmak.
belsendir- şefkat göstermek, nazlandırmak.
beltarthan pencerenin yarısını örten perde.
beltemir değirmen taşının altında dönüp buğdayı öğüten demir.
ber- vermek.
berç yara, nasır.
berçlen- nasır tutmak.
berçli nasırlı.
berdan tüfek.
 berdan at- ateş etmek.
bereket bereket, bolluk.
 bereket bersin; Karaçay-Malkarlılar'da yemekten sonra misafir tarafından ev sahibine söylenen söz.
bergi bu taraf, bu tarafki.
beri bu taraf, buraya.
 beri et- kapatmak.
 beri kel buraya gel.
 beriden arı cuvuk adam bir ayağı çukurda adam.
 terezeni beri et; pencereyi kapat.
berimli cömert, eli açık.
berlak bu taraf.
berlaktın bu taraftan.
berne Karaçay-Malkarlılar'ın düğünlerinde kız tarafının oğlan tarafının yakınları için hazırladığı hediyeler, çeyiz.

beseney üzerinde resim ve desenler bulunan, yere serilen hasır.
beş beş.
 beşev beş kişi.
 beşevlen beş kişi.
 beşişer beşer.
 beşli beş yaşında.
beşatar beş kurşun atan tüfek.
beşbarmak etle yapılan hamurışı bir yemek.
beşbarmak yenebilen bir bitki kökü.
beşik beşik.
beşik bölegen çocuğun beşiğe yatırılması sırasında düzenlenen şölen.
beşik cır ninni.
beşkarış köle.
beşkarış tırpan.
beştav doğu rüzgârı.
 beştav kobhandı; doğu rüzgârı esiyor.
Beştav Karaçay'ın doğusundaki Pyatigorsk şehri ve bu şehrin etrafında bulunan beş dağın adı.
beş tav el Malkarlıların yaşadığı Malkar, Bızıngı, Holam, Çegem, Bashan vadileri.
bet yüz, çehre.
 bet kamı ket- korkudan yada öfkeden yüzü beyazlaşmak.
 betden betge yüz yüze, teke tek.
 beti cibime- hiç bir şeyden utanmamak.
 beti ket- yüzü sararmak, donup kalmak.

beti-kutu ket- yüzü sararmak.
betine kün tiymegen beyaz tenli, güzel.
bet şeref, haysiyet.
aman betli bol- rezil olmak.
aman betli et- rezil etmek.
bet coy- küçük düşmek, kendini alçaltmak.
bet et- utanmak, çekinmek.
bet tabdır- şerefliendirmek, itibarını yüceltmek.
betine uyal- itina göstermek, vicdan sahibi olmak.
betine uyalgan itinalı, itina gösteren, vicdan sahibi.
tukumnu betin coy- aile şerefini lekelemek.
bet yamaç.
kün bet dağın güney yamacı.
tav bet dağ yamacı.
bet renk.
bal betli bal rengi, kahverengi, kestane rengi.
bet at- solmak.
cer betli boz renkli.
cez betli bakır renginde.
çayır betli pembe renkli.
kimit betli mor renkli.
koşun betli kiremit rengi.
mor betli boz renkli, açık kahverengi.
temir betli çelik rengi.
betalmış dalkavuk, yaltak, ikiyüzlü.
betalmış et- yılışmak, dalkavukluk etmek.
betalmışçı ikiyüzlü, riyakâr.
betcan istihkâm, siper, hat, hudut.

betcan kur- sipere yatmak, tuzak kurmak.
betcuvmaz pasaklı.
betleş- yüzleşmek, yüz yüze gelmek.
betleşdir- yüzleştirmek.
betlik saygı, hürmet, şeref.
betsin- yaltaklanmak, tatlı dille söylemek.
betsinivçü dalkavuk, yaltak, yüz süz.
betsiz utanmaz, hayasız, yüz süz.
betsiz tişiruv saruvbekni teşiginden çıkarır; hayasız kadın ejderi deliğinden çıkarır.
bez bez, gудde.
turgan bez guddelerin şişmesi ile oluşan hıyarcık hastalığı.
bez- bezmek, sıkılmak.
bezdır- bezdirmek, sıkmak.
bezdirgiç cansıkıcı, usandırıcı.
bezgek sıtma.
bezgek tut- sıtma nöbeti tutmak.
mursa bezgek kurdeşen, ürtiker.
bezgek ot kedi otu.
bezgi menteşe.
bezgiç cansıkıcı, usandırıcı.
bezi- gönül eğlendirmek, eğlenmek.
beziret- alay etmek, eğlenmek.
bezirev yaramazlık, oyun, alay.
bıçak bıçak.
bıçaklık tüşür- emeğinin karşılığını alamamak.
ullu bıçak kılıç.

bıçhı testere.
bıçhı kışhır talaş.
bıçıl iğnenin deliğinde kalan iplik parçası.
bıdır işkembe.
bıdır göbek, karın.
bıdır sal- şişmanlamak, semirmek.
çıybıdır şişman, şişko.
bıdırkay 1)şişman, göbekli, 2) geniş görünümlü şey.
bıdırkı giyim, eşya takmaya yarayan duvar askısı.
bıdıyan zayıf, cılız (koyun, keçi için kullanılır).
bıdıyanga tüş- zayıf düşmek, cılızlaşmak, zayıflıktan otlağa gidememek, sürüye katılamamak.
bıdıyanlık zayıflık, cılızlık.
bigeli tahıl koymak için yapılmış tahtadan büyük sandık.
bıgın karın, böğür.
bıhı havuç.
bıjılda- köpürmek, suyun köpürerek akması.
bıjıldavuk köpüklü.
bıjma sümük.
bıjmakku sümüklü.
bıjmıldık sisli havada çiseleyen yağmur.
asırı bıjmıldıkdan biçenge baralmaybız; yağmurun çok çiselemesinden ot biçmeye gidemiyoruz.
bıkı dallı budaklı ağaç kütüğü.
bıkı tini kibik çok dar.

bıla bunlar.
bılay böyle.
bılay arı bu tarafa.
bılayda burada.
bılaydan buradan.
bılaytın bu tarafa doğru, buradan.
bılhum huy, karakter, seciye.
bılhımsız edepsiz, saygısız, terbiyesiz, yakışsız, adi, çirkin, bayağı, görgüsüz, ahlaksız.
bılhımsızlık terbiyesizlik, görgüsüzlük, ahlaksızlık.
bılkılda- şırıl şırıl akmak.
bılkılda- çalkalanmak.
bıltır geçen yıl.
bılturma hayvanların severek yediği sarı başlı tatlı bir bitki.
birga- hızla yere vurmak, yere çarpmak, atmak.
açuvdan börkün cerge
birgadı; öfkeden kalpağını yere vurdu.
birga- ağızından söz kaçırıp pot kırmak.
birgı boru.
birgı buvun boru dirseği.
birgı tamak yaygaracı, şamatacı.
suv birgı su borusu.
bırın hayvanların tuz yaladığı çukur.
bırın kuzusunu yabancılayıp uzaklaştıran koyunun içine kapatıldığı çit.

bırnak uzaklaştırma, uzaklara gitme.
bırnak bol- uzaklaşmak.
bırnak et- uzaklaştırmak.
bısdır 1) çaput, paçavra, 2) elbise.
bısdır- sıkıştırmak, tıkaştırmak.
bısdırğış cimri, pinti.
bışım özenli, dikkatli, itinalı, ihtimamlı.
bışlak peynir.
bışlak bışirgen peynir, patates ve unla yapılan bir yemek.
bışlak tapha peynirin suyunun süzüldüğü masa.
bıştadı ilk defa doğuran inek.
bıtbıldık bildircin.
bıt bıt alık, hantal, uyuşuk.
bıtda dişi kurt.
bıtday dişi kurt.
bıtday hağın çocuklar için köpek derisinden yapılan kalpak.
bıtdır kötü, fena.
bıttım et- sıcak havalarda koyun ve sığırların başlarını birbirlerinin karnının altına sokmaları.
bızıl-da- vızıldamak.
bızınak çadır.
Bızıngı Malkar bölgesinde bir ırmak ve köy adı.
bızırık ishal.
bici değersiz, kıymetsiz, kalitesiz.
bicilen- kötü hâle gelmek, kalitesi düşmek, değersiz olmak.
bicilendir- kötü hâle getirmek, kalitesini düşürmek, değersiz hâle getirmek.
biç- elbise biçmek.

biç- iğdiş etmek, kısırlaştırmak.
biçilgen at iğdiş edilmiş at.
biçen çayırların biçilmesiyle elde edilen kuru ot.
biçençi koş yazın dağlarda ot biçmek üzere çıkılan yayla evi.
biçenlik çayır.
biçim et- karşılıklı konuşup karara varmak.
biçimli onov karşılıklı tartışıp verilen karar.
bidan toklu zayıflıktan baharı geçiremeyecek kadar güçsüz kuzu.
bidiş üstün kaliteli bir buğday türü, çavdar.
bidiyan zayıf, cılız hayvan.
bil- bilmek.
bilamuk Karaçay-Malkar yemeklerinden bir tür un çorbası.
bilamuk sulu gözlü.
bile- bilemek, keskinleştirmek.
bilek kol.
bilek ağaç ocağın iki tarafında yan duvarlara konulan tahta.
bilek bol- yardım etmek.
bilek koş omuz mafsalı, omuz eklemi.
bilekle- yuvarlamak.
bilev bileği taşı.
bilev Kafkas erkek kemerinin uçları altın-gümüş işlemeli sallanan süsleri.
bilev şeker.
bilev cılan kara yılan.
bilevçü çarh bileği taşı.

bilezik yün, yapağı.
bilgiç 1) sihirbaz, kâhin, 2) ukalâ
adam.
bilim bilgi.
bilimli akıllı, bilgili.
bir bir.
bir atlı adaş.
bir-bir bazı.
bir-birde bazan.
bir cılgı yaşıt.
bir da hiç.
birden eki bolma- kararını
değiştirmemek, yalnızca kendi
fikrini savunmak.
bir kibik aynı, benzer.
bir közüvde bazan.
birem-birem birer-birer.
ol biri öbürü, diğeri.
birça aynı.
birçalay aynen, aynı.
biremle- almak, zaptetmek.
birev biri, birisi.
birevlen bir kişi, birisi.
birge- beraber.
birgeley beraberce.
birik- dayanışmak, birlikte hareket
etmek.
birikme grup, dayanışma.
birikmeklik beraberlik, birlik,
dayanışma.
birikmeklik tavnu kalıtırır;
birlik dağı titretir.
birinçi birinci, ilk.
birsi öbür, diğer.
birsi kün öbür gün.
ol birsi öbür ki.

bismilla et- yemeğe başlamak,
tatmak, tadına bakmak.
biş- pişmek.
bişeklen- yarım pişmek.
bişgekle- yarım pişirmek.
bişgeklen- yarım pişmek.
bişgeklendir- pişirmek, haşlamak.
bişgen pişmiş.
bişir- pişirmek.
bişma kel.
bit bit.
agaç **bit** tahta kurusu.
bit- yetişmek, büyümek.
bitcaga bitli.
bitdek katı, sağlam, dayanıklı.
bitdir- yetiştirmek.
bitdir- bitirmek, tüketmek.
bite- kapatmak.
bitel- kapanmak, yaranın
iyileşmesi.
**kama cara bitelir, avuz cara
bitelmez;** kama yarası
kapanır, söz yarası kapanmaz.
bitgen çıban.
bitik kapalı.
bitik oram çıkmaz sokak.
bitim bitki.
bitim bereket, ürün, mahsül.
bitimli bereketli.
bitir fitre.
bittay bitli.
bittir yarasa.
bittirkoç yarasa.
bittös bitli.
bitüv çıban.

biy prens, bey; eskiden Karaçay-
Malkar toplumsal yapısındaki
en soylu tabaka.
biy kengeş prenslerin
meselelerini görüşen
mahkeme.
biy töre prenslerin
meselelerini çözen mahkeme.
tavbiy prens, bey.
biy börü, biyçe tülkü;
prens/bey kurt, prenses tilki.
biyagı önceki, deminki.
biyagiça önceden olduğu gibi,
deminki gibi.
biyagında demin, biraz önce.
biyagındaça deminki gibi.
biyagından beri deminden beri.
biyaginlay önceki gibi, deminki
gibi.
biyarı öteye, bir tarafa.
urub biyarı çartlatdı; vurup
öteye fırlattı.
biyçe prenses, prens eşi veya kızı.
avba biyçe büyük prenses.
biyçe tükürük yılcancık
hastalığı.
üy biyçe eş, zevce.
biye kısrak.
biyik yüksek.
biyke çok dallı alçak çalılık.
biyle- fethetmek, zaptetmek,
elegeçirmek.
biylik prenslik, beylik, hâkimiyet.
biylik öküzlerin koşulduğu
karasabanın boyunduruğunun
kalın yeri.
biz biz.

bizge bize.
bizni bizi, bizim.
biz büyük iğne, çuvaldız.
bla ile (enstrumetal eki).
alay bla öylece, bu suretle.
alı bla önünden.
anı bla onunla, öylece.
arası bla arasından.
artı bla arkasından.
kıyırı bla kenarından.
bocurka korkuluk.
boçha bohça.
bodurku korkuluk.
bogak gerdan.
bogaklı şişman, tombul, semiz.
bogaklı tavuk tepeli tavuk.
bogaz körfez, koy.
bogurdak boğaz, gırtlak, nefes
borusu.
bogurdakdan al-(kıs-) çaresiz
bırakmak, istediğini
yaptırmak.
bogurdagından al- yakasına
yapışmak.
bogursa- kendini beğenmek, dev
aynasında görmek.
bogutalkı düzensizlik, karışıklık,
kargaşa.
bogutalkı et- karmakarışık
etmek.
bolgannı bogutalkı etgendile
her şeyi karmakarışık etmişler.
bohçıya kadın elbisesi.
bok pislik, cüruf, bok.
bok tök- gübrelemek.
burun bok sümük.
mal bok gübre.

boklan- bulanmak, kirlenmek,
bulanıklaşmak.
cazda Koban suv boklanadı;
baharda Kuban ırmağı bulanık
akıyor.
bokka takke.
bokkabar yakantop oyunu.
bokkur gırtlak, boğaz.
boklavuç bir şey taşımaya yarayan
dört kollu âlet, sedye,
tahtirevan.
bokur 1) guatr hastalığı, 2) ağaç
gövdesinde meydana gelen ur,
mantar.
bol- olmak.
-ga, -ge bolalma- yapamamak
eylemini ifade eder.
içerge bolalmayma;
içemiyorum.
-ga, -ge bol- meşgul olmak,
ilgilenmek.
ol eşikden kirgeninde men
da kobuzga bolub tura edim;
o kapıdan girdiğinde ben de
akordeonla ilgileniyordum.
bolat çelik.
Bolat-Hımıç Nart destanlarında bir
kahraman adı.
bolcal vâde , müddet.
bolcal et- vâde vermek,
müddet biçmek.
bolcalga koy- mühlet vermek.
bolcalga sal- vâde vermek,
mühlet vermek.
bolcalı cet- vâde si-müddeti
dolmak.
bolcar saman, otun kötü kısımları.

bolgan var, mevcut, hepsi.
Hangeriy hant bolganını aşab
koygandı; Hangeriy
yemeklerin hepsini yemiş.
bolmaçı 1) olumsuz, menfi, 2)
yeteneksiz, beceriksiz.
bolmaçı söz saçma, palavra,
abuk sabuk söz.
bolmagan işe yaramaz, kötü, fena.
bolmagança çok, pek, gayet,
sınırsız.
konaklamı kelgenine
bolmagança kuvanıb
kurmanlık etdi; misafirlerin
gelmesine çok sevinip kurban
kestirdi.
bolsa da ama, fakat.
bolum durum, vaziyet.
bolumsuz beceriksiz.
boluş işin aslı, esası, sonuç, netice.
işni boluşuna köre barırız;
işin neticesine göre gideriz.
boluş yardım.
boluş et- yardım etmek.
boluş- yardım etmek.
boluşçu yardımcı.
boluşluk yardım.
boluşlusu hâl, durum, vaziyet.
boluşlusuça olduğu gibi.
boluş üy Karaçay-Malkar
geleneklerinde düğün sırasında
damadın saklandığı ev.
boluş ata boluş üy adı verilen
evin sahibi.
bor yankı,eko.
bora- fırtına yapmak.

borak masallarda adı geçen kanatlı at, Burak.

• **boran** fırtına.

boran et- fırtına yapmak.

boranbilgiç 1) albatros, fırtına

kuşu,

2) kâhin.

borankeldi bir çocuk oyunu.

boranlat- fırtına yapmak.

borangılan et- fırtına yapmak.

borbay 1) güç, kuvvet, takat, 2)

zenginlik, servet.

borbay etdir-

kuvvetlendirmek,

zenginleştirmek.

borbayı ketgen yoksul, fakir.

borbayım çokdu; gücüm yok.

borbay bacağın dizden yukarı olan kısmı.

borbayları kıyıl- dizlerinin

bağı çözülmek.

borbayların kıy-

karşısındakinin gücünü

tüketmek.

borbaylı müreffeh, varlıklı.

borbaysız 1) cılız, zayıf, 2) fakir,

yoksul, sefil.

borç vazife, görev.

borça tezek.

borksura- buram buram çıkmak.

borkulda- fokurdamak.

borsuk porsuk.

bosaga eşik.

bostu hoşnutsuzluk,

memnuniyetsizlik, sitem.

bostu et- sitem etmek,

memnuniyetsiz-liğini

göstermek.

bostu-kastı sitem, hoşnutsuzluk.

bostulan- surat asmak, gücenmek,

somurtmak, kaş çatmak.

boş boş.

bop-boş bomboş.

boppa-boş bomboş.

boş et- serbest bırakmak, azat

etmek.

başına boş et- azat etmek.

boşa- bitirmek.

boşal- bitmek.

boşam gevşek.

boşavuz geveze, çenesi düşük.

boşay- bitmek.

boşay- 1) gevşemek, 2) zayıflamak,

güçten düşmek.

belibavum boşaygandı;

kemerim gevşemiş.

avruganlı boşaygansa; hasta

olalı beri zayıfladın.

boşaygan boş, gevşek.

boşayt- 1) gevşetmek, 2)

zayıflatmak, güçsüz düşürmek.

boşbel 1) otlakçı, asalak, 2)

muhallesi çocuğu.

boşbel tembel, üşengeç.

boşbıdır tembel, üşengeç.

boşboyun avare, serseri.

boşemçek rahat sağılan inek.

boşla- serbest bırakmak.

boşsan hantal, uyuşuk, alık.

boşunaga boşuna.

boşunakga yok yere, boşu boşuna.

bota önlük.

bota sık dokunmuş yün kumaştan
yapılan büyük başörtüsü, şal.
boy boy.
boy ber- uymak, aynılık
göstermek, teslim olmak.
boy sal- teslim olmak.
boya- kirletmek, pisletmek.
boya- boyamak.
boyav renk, boya.
boyavlu renkli.
boy duva cin çarpmasından
koruması amacıyla çocukların
beşiğine takılan muska.
boyla- tabi kılmak, emri altına
almak.
boysun- uymak, bağımlı olmak.
boyun boyun.
boyun cik ense kökü.
boyun sulda ense kökü.
suv boynu nehir kıyısı.
boynuna al- üstlenmek.
boyunçak kolye.
boyunduruk ineğin kendisini
emmemesi için takılan bir tür
ağızlık.
boyunsha öküzleri kağıya
bağlayan boyunduruk.
boz gri, kül rengi, boz.
boza alkollü Kafkas içkisi, boza.
salat boza alkol derecesi
yüksek boza.
bozabıdır tembel, avare.
bozalan- kirlenmek, gri renk
almak.
bozar- ağarmak.
tang bozaradı; şafak söküyor.
bozgul gri tonlu, griye çalan.

bozguldum grimsi, griye çalan.
bozgulla- grileştirmek.
bozgullan- grileşmek.
bozlan- külrengi olmak, gri renk
almak.
böçengi eğik, eğilmiş.
böçengi bol- eğilmek.
böçke varil, fıçı.
bödene bıldırcın.
bögek 1) kibirli, küstah, 2) kavgacı.
bögekle- kibirlenmek.
bögeklendir- şımartmak.
bögeklilik kibir, gurur, çalım,
şımarıklık.
bökem sağlam, sıkı, kuvvetli.
bökser- azalmak, eksilmek,
tükenmek.
böksert- azaltmak, eksiltmek,
tüketmek.
böksüm gövde.
böksün hayvan gövdesi, gövde.
al böksün gövdenin ön kısmı.
art böksün gövdenin arka
kısmı.
böksünle- kesilmiş hayvanın
gövdesini ikiye ayırmak.
böl- bölmek, ayırmak.
böldürgü kesik kesik, kısa
aralıklarla.
böle- beşiğe yatırmak, sarmak.
bölek grup, kısım.
bölekle- gruplara ayırmak.
bölen- sarınmak.
bölme 1) bölüm, kısım, şube, 2)
bölme, duvar, bariyer.
bölük bölüm, kısım.
bölün- bölünmek, ayrılmak.

bölüngü öğlen vakti.

bölüm bölüm, kısım.

börek börek.

kaşık börek bir tür mantı.

suv börek bir tür mantı.

börk kalpak, Kafkas erkeklerinin

baş giyimleri.

börk ağaç kalpak kalıbı.

börk al deseng baş algan işini

fazlasıyla yapmak.

börk takgan yeni doğan

çocuk için düzenlenen şölende
oynanan bir oyun.

buhar börk astragan kalpak.

calpak börk altın ve sırma

işlemeli kadın başlığı.

çırpa börk uzun tüylü kalpak.

kala börk altın işlemeli kadın
başlığı.

keçegi börk içi tüylü, kenarı

kürkten, tek kat deriden

yapılmış kalpak.

kiyiz börk keçeden yapılan

şapka.

kübe börk miğfer, tolga.

oka börk sırma işlemeli kadın
başlığı.

temir börk miğfer.

börk- köpürmek, çağlamak.

bört- köpürmek, çağlamak.

börü kurt.

börü cortuv bıkmadan,

yorulmadan, durmadan,

mütemadiyen, devamlı.

iş börü cortuvda baradı; iş

durmadan devam ediyor.

börü köz açık kahverengi göz.

börü terini körgüztüb buzov

aldırğança bir işi korkutarak
yaptırmak.

börü ton kurt derisinden kürk.

börü ton kiy- çok kızmak, çok
öfkelenmek.

börü atar kurt avcısı.

börü atar börkünden belgili;

kurt avcısı kalpağından belli
olur.

börük iri yapılı av köpeği.

börüköz keskin gözlü.

böskün gövde.

böz amerikan bezi, bez.

breklendir- hayvanların yemini,
suyunu vermek.

bu bu.

bucoh kazık, direk.

buçhak 1) tulumun alt tarafında
iple sıkılan delik, 2) kenar, 3)
pantolon paçası.

buçhagina teng etme- adam
yerine koymamak.

buçhakdan kuygança cav-
bardaktan boşanırcasına
yağmak.

buçhakdan bargança bar-
bardaktan boşanırcasına
yağmak.

bud eski dilde kurt, bkz. **but**.

buday buğday.

kara buday çavdar.

buduman ileri.

buduman bol- ileri atılmak.

buduman et- ileri fırlamak.

budvar zayıf, hastalıklı hayvan.

buga boğa.

bugaçar genç boğa, tosun.

bugaga tur- boğa ile çiftleşmek.
bugagaturu iki yaşında dişi dana.
bugov kelepçe, boyun ya da ayağa takılan demir kelepçe.
bugov sal- zincire vurmak.
Şamanları bugov ~ Şaman
bugov eski Karaçay'da Şaman adlı soyun kendi kölelerine taktığı zincir.
bugovlan- kelepçelenmek, ayağından zincire vurulmak.
bugoy dağlardaki buzulların geniş ve derin çatlakları.
buguluç saklanbaç oyunu.
bugumçu körebe, saklanbaç.
bugumuç saklanbaç.
bugun- saklanmak.
bugunçak saklanbaç oyunu.
buhar astragan.
buharisge astragan.
buhçak bkz. **buçhak**.
bujma sümük.
bujov küçüklere şefkat dolu tavır ve muamele etmek.
bujuk evin çatısını tutan ana kirişin altındaki destek.
bujukku sümüklü.
buk- saklanmak, gizlenmek.
bukguç saklanbaç oyunu.
buku toz.
buku kondurma-(kakdırma-) toz kondurmamak.
bukunu kozga- tozları kaldırmak.
bukusun kak- azarlamak, paylamak.

bukulat- tozutmak, tozu dumana katmak.
bukusun- azarlamak, haşlamak.
buku tarthıç elektrik süpürgesi.
bulak kaynak, pınar.
bulan alageyik.
bulcu- 1) oyalanmak, 2) gecikmek.
bulcut- oyalamak.
sözge bulcut- lafa tutmak.
bulcuv oyalanma, gecikme.
bulçuk filiz, ağacın yeni süren dalı.
bulçuk kar tanesi.
bulda el ve ayağın üst kısmı.
bulduk kırık, parça.
bulga- sallamak.
kol bulga- el sallamak.
kuyruk bulga- kuyruk sallamak.
bulga- karıştırmak.
bulgam atılma, hamle.
bulgama vıcık vıcık, karma karışıklık.
bulut bulut.
bulutlan- bulutlanmak.
bur- çevirmek, bükmek, döndürmek.
art bur- dostluğu bozmak.
karnı bur- karnı ağrımak.
sırt bur- dostluğu bozmak, sırt çevirmek.
burç karabiber.
burçak fasülye türü bitkiler.
burçak ince dolu tanesi, küçük dolu parçası.
burçakçık ince dolu tanesi.
burçakla- ince dolu yağması.
burçu bahçe duvarı.

burdu 1) dağlarda yetişen yumuşak bir ot türü, 2) kışın da yeşil kalan bir tür saman.

burduh 1) bir şeyi bağlamaya yarayan bükülmüş çubuk, 2) kızağın bir parçası.

burdum tipi, kar fırtınası.

burdum et- tipi yapmak, fırtına yapmak.

burdurmaya dosdoğru, çevirmeden.
söznü burdurmaya ayt; sözü dosdoğru söyle.

burğan cel kasırğa, hortum.

burğan çaç dalgalı saç.

burguç 1) matkap, 2) tornavida.

burhu küçük, azıcık, mini mini, küçük parça, zerre.

burhu sabiy; küçük çocuk.

burhula- ufalamak, parçalamak.

burhulan- parçalanmak, ufalanmak.

burma lüle, bukle, kıvrıcık.

burma çaç dalgalı saç.

burmabaş kıvrıcık saçlı.

burmalan- kıvrılmak.

burşu kırışik, buruşuk.

burşu harman savrulduğunda tahılın rüzgârla uçuşan kabuk ve artıkları.

burşu-çursu buruşuk, kırışik.
kiyimlerim men ala bla cuklagança burşu-çursu edile; elbiselerim sanki onlarla uyumuşum gibi buruşuk-kırışik idiler.

burşulan- buruşmak, kırışmak, ezilmek.

burşulandır- buruşturmak, kırıştırmak, ezmek.

burun eski, önceleri, eskiden.

burun Karaçayda koy köb bolgandı; eskiden Karaçay'da koyun çokmuş.

burundan kalgan eskiye ait, eskiden kalan.

burundan kalgan tav adetle endi unutulma tebreğendile; eskiden kalan dağ (Kafkas) gelenekleri artık unutulmaya başlamış.

burun burun.

burnu salın- dut yemiş bülbüle dönmek.

burnuna ötüb kal- öfkelenmek.

burun kir sümük.

burun süyekleri tur- aşırı yorulmak.

burun süyeklerin turguz- yormak, güçsüz kılmak.

kuş burun gaga; kemerli, eğri burun.

burunçak ense kökü.

burunduk yular.

burunduk köpek yada başka hayvanların ısırılmaları için ağızlarına takılan ağızlık.

burunduruk deve burunluğu.

burungu önceki, eski.

burungu cıl evvelki sene.

burungula yaşlılar.

burun tavuk şafak sökerken öten horoz.

buruş 1) eğri, bükük, 2) kaprisli, nazlı.

buruş aksi, ters, söz hakkı
tanımayan.
buruş ögüz tersine tartar;
aksi ökün ters tarafa çeker.
buruş akıl dikbaşlı, ters, aksi.
buruv duvar, çit.
busak kavak ağacı.
bushul bez parçası.
bushulbaş kadın.
bushulteke yırtık-pırtık.
buskak parça.
buskak et- parçalamak.
busu gevşek, pörsümüş, yumuşak,
ezik.
busurman müslüman.
buşduk çaput, paçavra.
buşduk et- içine tıkıştırmak.
buşdukla- didiklemek, parça
koparmak.
buşhu talaş.
buşkay utanmaz, hayasız, arsız,
küstah.
buşman üzüntü, tasa, keder.
buşman bol- üzgün, tasalı,
kederli olmak.
buşman et- üzülmek.
buşto et- doğramak.
gircinnı ayranga buşto etib
aşarga bek süyeme; ekmeği
yoğurda doğrayıp yemeyi çok
seviyorum.
buşuv üzüntü, keder.
buşuv et- üzülmek.
but bacak.
eki butun at et- yaya
dolaşmak.
but kurdun gizli adı, tabu adı.

buta- budamak.
butak dal.
butaklı geyik
butal- budanmak.
butda boz renkli kurt.
buthuz donuk, mat, solgun renkli.
buv- boğmak, sıkmak.
buv erkek geyik.
buv kulagina ayaz kakgança
aldırmamak, önem vermemek.
buv ökürgen zaman
sonbaharda işlerin bitmeye
başladığı dönem.
buv silegey uçhan közüv
sonbahardaki sıcak günler.
buvadak mengene, mandal.
buvak kışın sisli havalarda bitkileri
ve toprağın üzerini kaplayan
ince buz tabakası.
buvak bulutlu, kapalı hava.
buvak sisli soğuk havada kırağı
biçiminde yağan yumuşak kar.
buvaklan- sisli havada kar
yağması.
buvala difteri.
buvaz hamile, gebe.
buvazlık tüş- hamile kalmak.
buvçar genç erkek geyik.
buvgalık eskiden savaşta düşmanın
üzerine atılan ağ.
buvған nefes darlığı, göğüs
daralması.
buvuluv astım.
buvun bilek.
buvun al manşet.
buvun cik bilek eklemi.

buvun mınçak romatizmadan
koruduğuna inanılan ve bileğe
takılan boncuklar.
buvun sagat kol saati.
buvun tüyme kol düğmesi.
buvun buğday, arpa, mısır gibi
tahılların saplarının eklem
yerleri.
buvun ayır- tahılın büyüyüp,
sapının boğum boğum olması.
buvunluk bilezik.
buvurul atlarda demir kırı rengi,
siyah ve beyaz tüyleri karışık
at rengi.
buvuş boğuşmak.
buyuk- uyuşmak, miskinleşmek.
buz buz, dolu tanesi.
Buz akka Noel Baba.
buz cav- dolu yağmak.
buz cavgan dolu yağması.
buz sümmek saçaktan sarkan
buz.
buz tart- donmak, buzlanmak.
buz tav buzul.
buz tayak saçaktan sarkan
buz.
buz ur- dolu yağması.
buz- bozmak.
buzcürek kayıtsız, aldırılmaz,
lakayit, umursamaz.
buzkavdan ince ve kaygan buz
tabakası, buz tutmuş yol.
buzkavdan toprağın soğuktan ince
buz tabakası ile kaplanması.
buzla- donmak.
buzlavuk buz tutmuş yer.

buzlavuk toprağın soğuktan ince
buz tabakası ile kaplanması.
buzluk kötü, bozulmuş.
buzuk bozuk.
buzuklu arızalı.
buzov buzağı.
buzovçu buzağı çobanı.
buzul- bozulmak.
bügeçe bugece.
bügül- eğilmek.
bügün bugün.
bügün-bügeçe kısa zaman içinde.
men anı bugün-bügeçe
körürge kerekme; benim onu
hemen görmem lazım.
bügün-bügeçe da hâlen, şimdi de.
bük- eğmek, bükmek, döndürmek.
ayak bük- dansetmek,
 oynamak.
toyga cıyılğanla tavlu çaşnı
ayak bükgenine seyirsinib
karaydıla; düğüne gelenler
dağlı gencin dansetmesini
hayranlıkla seyrediyorlar.
bükle- katlamak.
büklen- katlanmak.
büldür- dili dolaşmak,
konuşamamak, kekelemek.
esirgenden tili büldüredi;
sarhoşluktan dili dolaşıyor.
büldürgü kekeleme.
tili büldürgü et- kekelemek.
büldürgü düzensiz, karışık.
bürçe pire.
bürçe hans kekik.
bürçe ot papatya.

bürçük 1) tomurcuk, sürgün, 2)
top, tane.
bürçük et- tomurcuklanmak,
sürgün vermek.
bürçük deride meydana gelen
kabartılar, döküntüler.
bürçüklen- tomurcuklanmak,
sürgün vermek.
bürçüklü tomurcuklu.
bürek böbrek.
etegin bürek başından kayır-
Kafkas erkek elbisesinin
eteklerini kıvrarak beldeki
kemere sokmak.
bürk- saçmak, serpmek.
bürkgüç çiçek sulamak için
süzgeçli kova.
bürküm bir kerede serpil en su
yada sıvı.
bürküvçü müsrif, savurgan.
bürsükün evvelsi gün.
bürtük tane.
buday bürtük; buğday tanesi.
bürtük husye.
bürtük gözde çıkan arpacık.
büskü pılıpırtı.
büsüre- beğenmek, hoşuna gitmek.
büsüre- memnun olmak, minnetdar
kalmak.
büsürev minnet, şükran, teşekkür.
büsürev et- minnettar kalmak.
büsürevsiz et- umursamamak, boş
vermek.
büşkeri açalya.
bütev bütün.
bütün tamamen, hep.
bütün da tamamen.

büvülde- böğürmek.
büvüldet- böğürtmek.
büvüldev böğürtü.
büyre boynuz.
büyre eski Karaçay-Malkar
evlerinin geniş bacalarından
eve adam girmemesi için
bacanın içine konulan sivri
demir uçları olan âlet.
büyrek böbrek.

C

cab- örtmek, kapatmak.
camçını üsüne cabdı; yamçıyı
üzerine örttü.
cel eşikni cabdı; rüzgâr kapıyı
kapattı.
cabagı yapağı, koyun yünü.
cabagı arıt- tüy dökmek, tüy
değiştirmek.
cabagı arıthan it uyuz köpek,
tüyleri dökülmüş köpek.
cabagılan- keçeleşmek.
cabagılandır- keçeleştirmek.
cabagılı 1) tüyleri dökülmüş, 2)
uzun tüylü.
cabagılı tay da cazga çıkısa at
bolur; tüyleri dökülmüş tay da
bahara çıkısa at olur.
cabalak lapa lapa yağan kar; iri kar
tanesi.
caz cabalak baharda yağan
kar.
cabalak et- lapa lapa kar
yağmak.

cabalak uzun tüylü, tüyleri
karışmış.
cabalak 1-9 Mart arasındaki
günler.
cabalakla- lapa lapa kar yağmak.
cablıç kapak.
cabı-cubu cıvıltı.
cabı et- bağırmak, cıvıldaşmak.
cabık örtülü, kapalı.
cabıl- örtülmek, kapanmak.
cabilgan hamile inek.
cabiş- yapışmak.
cabişdır- yapıştırmak.
cabişmak ak diken bitkisi, dağ
eriği.
cabişmak yapışkan, yapış yapış.
cablan- öne doğru eğilmek,
yaslanmak.
cablandır- eğmek, yaslamak.
cabma veranda.
cabreyli tiksindirici, iğrenç, pis.
cabu feryat, bağırma.
cabu et- bağırarak, feryat
etmek.
cabu gürültü, karışıklık, patırtı.
cabu et- gürültü etmek.
cabuga aldır- gürültü patırtı
çıkarmak.
cabu çiseleyen yağmur.
cabu et- çiselemek.
cabu-caha gürültü-patırtı.
cabu-caha et- gürültü etmek.
cabulu nemli, ıslak.
cabuv örtü.
orun cabuv çarşaf.
tereze cabuv perde.
caca ilk çocuk, büyük çocuk.

cada iyi, sevimli, uysal, yumuşak
huylu, iyi kalpli, merhametli.
cada bol- yılmak,
dalkavukluk etmek.
cadalık menfaat gözetmeme,
çıkarıcı olmama, doğruluk,
dürüstlük.
cadav dayanıksız, canitez, sabırsız.
cadavluk sabırsızlık, canitezlik.
caga yaka.
caga almay etek bermegen
cimri, hasis, pinti.
cagasına caraşhan münasip,
uygun.
cagasına uşagan münasip,
uygun.
kölek caga gömlek yakası.
suv caga ırmak kenarı.
tengiz caga deniz kıyısı.
cadadan-etekden bol- dövüşmek,
kavga etmek.
cagalaş- boğuşmak, mücadele
etmek.
cagasından al- yakasından tutup
devirmek.
cagı et- kamçı vurarak atı
kızdırmak.
cagım alımlılık, çekicilik.
cagımlı hoş, tatlı, sevimli, nazik,
terbiyeli, kibar.
cagin 1) savunma, müdafaa,
koruma, himaye, 2) kapris.
cagını tut- huysuzlanmak,
kapris yapmak.
caginçı gayretli.
caginçsız ihmalkâr, özensiz.

cagınla- korumak, himaye etmek,
savunmak.
cagınlı kaprisli, şımarık.
cagınsız ihmalkâr, özensiz.
cagınsız işleydi; özensiz
çalışıyor.
cahalez tedirginlik, huzursuzluk,
endişe.
cahalez kir- tedirgin olmak,
endişe içinde olmak, huzursuz
olmak.
cahanım cehennem.
cahanım kazak cehennem
bekçisi.
cahanım kazak kibik adam;
korkunç görünümlü adam.
cahanım ot cehennem ateşi.
kara cahanım cehennem
karanlığı.
cahil cahil.
cahinid putperestlik.
cahşı iyi, hoş.
cahtana tuvalet.
cak taraf.
cak koruma, hamî; savunma,
savunucu.
cak bas- tarafını tutmak,
yanında olmak, korumak,
himaye etmek.
cak- yakmak.
cak- sürmek, bulaştırmak.
cakcak geveze kadın, dedikoducu
kadın.
cakçı taraftar, yanlı, koruyucu,
savunucu.
cakla- korumak, savunmak, taraf
çıkarmak, yüceltmek.

caklavçu destekçi, savunucu, hamî.
caksın- savunmak, taraf çıkarmak,
himaye etmek.
caksız himayesiz, kimsesiz, zayıf.
caku kaljası bol- karmakarışık
olmak, düzeni bozulmak.
cal at yelesi.
aman atnı calı uzun bolur;
kötü atın yelesi uzun olur.
cal ücret, gündelik.
koy cal çobana ödenen ücret.
cala- 1) yalamak, 2) rüşvet almak.
calarığı bolgan zengin,
varlıklı.
calan çıplak, yalın.
calan ayak yalın ayak.
calan bıdır hırpani.
calan da yalnızca, sadece, tek.
calangaç fakir, yoksul.
calanla- soyunmak, açılmak.
calanlay hafif giyimli, çıplak.
calamış açgözlü, dalkavuk,
rüşvetçi.
calat- 1) yalatmak, 2) rüşvet
yedirmek.
calav kaya diplerinde bulunan kaya
tuzu.
calav rüşvet.
calbar- yalvarmak.
calbavur içyağına sarılan
karaciğerden yapılan bir
yemek.
calbavurun çigar- yalvarmak.
calçı gündelikçi, işçi, ırgat.
calçı çüy tahta çivi, takoz.
calçılık ırgatlık, işçilik.

calçılık et- ırgatlık etmek.
calçıt- becermek.
caldan alkollü Kafkas bozası.
caldanı sing- sarhoş olmak,
kafayı bulmak.
caldat cellat.
calduz değerli taş, mücevher.
calga- eklemek.
calgam ek, uzatma parçası.
calgan yalan, boş, fâni.
calgan çaşav fâni hayat.
calgan duniya fâni dünya.
calgav ek, parça.
calgavuç tava.
calın is.
calın cugu et- is bulaştırmak.
calın et- is çıkarmak.
calından cıgıb örtenge kir-
bir felâketten kurtulup daha
büyüğüne uğramak.
calın- yalvarmak.
calınıb calbar- yalvarıp
yakarmak.
calınçak dalkavuk, yaltaklanan.
calıngıç ricacı, yalvaran.
calka atın iki omuz arası, yele.
calkasın kayır-
hoşlanmadığını belli etmek.
calkav tembel, işe yaramaz;
uyuşuk, üşengeç.
calkavlan- tembelleşmek.
calkavluk tembellik.
calkı- 1) yorulmak, 2) sıkılmak,
usanmak, bezmek.
calkıt- 1) yormak, 2) usandırmak,
bezdirmek, bıktırmak.

calla- uzaklaşmak, sıvışmak.
bir canına calla- bir kenara
çekilmek.
callı kurt, canavar, vahşî hayvan.
cıyın callı kurt sürüsü.
callı yeleli.
calna maaş, aylık, yevmiye.
calpak plato, otlak, yayla.
tav calpak dağların üzerindeki
platolar, yaylalar.
cam hayvan kılı.
cama- yamamak.
camagat cemaat, halk.
camal- yamanmak.
caman kötü, fena.
caman çok, pek.
camanka yaramaz, haylaz, afacan.
camav yama.
camav sal- yamamak, yama
koymak.
camavat halk, cemaat.
camçı Kafkas dağlı halklarına özgü
keçe pelerin, yamçı.
camçısın kebdirmegen,
üyüne asuv keltirmegen
hayırsız adam, faydası
dokunmayan adam.
camçı kulak domuz.
camız kasık.
camız kadın cinsel organı.
camla- yutmak, içine çekmek.
cammız kasık.
campak eğik, yan yatmış.
campay- eğilmek, yan yatmak.
campayt- eğmek, yatırmak.
campegey eğri, yan yatmış.
campegeyine yana, eğri olarak.

campik 1) eğri, 2) topal, aksak.

campigine bar- aksamak.

can can.

can adırgı et- 1) çaresiz

olmak,

2) çok hevesli olmak.

can al- ölmek.

can at- 1) sevmek, hoşlanmak,

2) cimrilik etmek.

can avrut- özenmek, ilgi
göstermek.

can bak- yaşamak, hayat
sürmek.

can bla tömmek bol- dost
olmak, arkadaş olmak.

can cıgıra arkadaş, dost; suç
ortağı.

can kazavat et- uğraşıp
didinmek, canla başla
yapmaya çalışmak.

can kir- cesaretlenmek,
canlanmak.

can kir- sevinmek.

can kiyir- canlandırmak, güç
vermek.

can tart- can çekişmek.

can-canın aşı- çok kızmak,
öfkelenmek.

can-canın çayna- çok kızmak,
hiddetlenmek.

can-kan bla hararetle, büyük
istekle.

canı avru- acımak, üzülmek.

canı bek dayanıklı, sağlam
yapılı.

canı ket- ürkmek, korkmak.

canı tabanına tigele- 1) çok
korkmak, 2) çok sevinmek.

canı temirden dayanıklı,
güçlü.

canına tiy- alınmak, gücüne
gitmek.

canından bol- bezmek,
bıkmak, usanmak.

canından et- bezdirmek,
usandırmak.

canından toy- usanmak,
bıkmak, bezmek, sıkılmak.

canından toydur- bezdirmek,
usandırmak.

canından ülüş et- çok
sevmek, hiçbir şeyini
esirgememek.

can yan, taraf.

can bas- kayırmak, iltimas
etmek.

can basmay âdilane, haklı
olarak.

can basuv iltimas, kayırma.

can-canın karma- telaş
etmek, didinmek, uğraşmak.

can canına kara- çevresine
bakmak.

can-canından al- etrafını
çevirmek, kuşatmak.

ol canga ket- ölmek.

ogarı canı güney.

öksüzle canı doğu.

töben canı kuzey.

can- yanmak.

cangan otdan artha

turmagan cesur, gözüpek,
korkusuz.

cangan otu ıştır- kavgayı,
münakaşayı alevlendirmek.
cangan otha suv kuy- 1)
münaka-şayı yatıştırmak, 2)
yapılan işi bozmak.
canakkı 24 Eylül-3 Ekim arasında
doğanların burcu.
canalgı ölümcül hastalık.
canalgısı tut- ölmek üzere
olmak.
canalgı öldürme nöbeti, kriz.
canalgısı tuthandı; öldürme
krizi tuttu.
canaşa yan yana.
karnaşları canaşa körge
saldıla; kardeşleri yan yana
mezara koydular.
canaşuv yakın.
can aval ölüm anı, ölmeye
başlanan an, can çekişme.
canavul can çekişme.
canazat malını mülkünü bırakıp
kölelikten kurtulan kimse.
canazı cenaze.
canbaş eğri, yanlamasına.
Alhaz çaçın canbaş
taragandı; Alhaz saçını yana
doğru taramış.
cancel ufak tefek, mini mini.
cancat tembel, uyuşuk, miskin.
can cavluk havlu.
can cürek kedi otu, valeriyen.
candavur yardım, destek.
candavur bol- acımak,
üzülmek.
candavurlu yardımsever.

candavurluk et- yardım etmek,
imdadına yetişmek.
candavursuz despot, zorba, sert,
zalim.
candet cennet.
candetge içhın- refaha
kavuşmak.
candet cıpcık sarı asma kuşu.
candet kız huri.
candır- yakmak.
közlerin candır- gözlerini iri
iri açmak.
candıra köz patlak gözülü.
canduv öfkeli, barut gibi adam.
cangan 1-9 Mart arasında
doğanların burcu.
cangan kamjak ateş böceği.
canganköz patlak gözülü.
cangı yeni, taze.
cangı gırcın taze ekmek.
cangı üy yeni ev.
cangıl- yanılmak, hataya düşmek.
bir cangılğannı Allah da
keçedi; bir kere yanılanı Allah
da affeder.
cangılıç yanlış.
cangilt- yanıltmak, şaşırtmak.
cangılthıç yanıltıcı, anlaşılmaz,
karışık.
cangır- yenilenmek.
cangirt- yenilemek.
cangirt henüz at sürüsünden
ayırılmamış, bilinmeye alışkın
olmayan at.
cangirtından yeniden.
cangız yalnız, tek.

cangız Karaçay-Malkar halk danslarından birisi. Erkekler ayak parmaklarının ucunda hızlı bir şekilde dans ederler.
cangızga bar- cangız dansını yapmak.

Cangız Terek Karaçaylılar'ın kutsal olduğuna inandıkları ve şamanizm döneminde taptıkları çam ağacı.

cangızlay yalnız olarak, tek başına.

cangur yağmur.

kuyan cangur sağanak yağmur.

maral kozlagan cangur güneşli havada yağan yağmur.

sangırav cangur ince çiseleyen yağmur.

tayak cangur sağanak yağmur.

canı- bilemek.

bıçaknı taşa canı- bıçağı taşa tutarak bilemek.

canı- tehdit etmek.

canıgan et- korkutmak, gözdağı vermek.

canıvar hayvan.

cırthıç canıvar yırtıcı hayvan.

kiyik canıvar vahşi hayvanlar.

suv canıvar balık türü hayvanlar.

süyrelüvçü canıvar sürüngenler.

üy canıvar evcil hayvanlar.

canıvarlan- hırslanmak, canavar kesilmek, kudurmak.

canıvul telaş, kargaşa, panik.

cank 1) yün yada tüy yumağı, 2) bulut yada dumanın bölünmüş parçası.

cankılıç gökkuşağı.

cankoz nergisgillerden kardelen çiçeği.

cankoz 10-20 Mart arasındaki günler.

canla- yanından geçip gitmek, kaçmak, sıvışmak.

canlavsuz 1) devamlı, sebatla, durmadan, 2) her zaman, daima.

canlı kurt.

cıyın canlı sürü hâlinde gezen kurtlar.

kazak canlı tek başına gezen kurt.

cansüyek kalça.

cansaluv kişileştirme, edebiyatta teşhis.

canşa- boş konuşmak, gevezelik etmek.

canşak gezeze, palavracı, boşboğaz.

canşav gevezelik, boşboğazlık.

cantagay eğri, yan yatmış, bükük.

cantagina eğri, eğri olarak.

cantak çarpık, eğri.

can tamır sinir.

cantaray üç telli, yaylı bir müzik âleti, bir tür kemençe.

cantav 1) bağırsaktan yapılan ip, kayış, 2) ot yığını, tahıl demeti, çeç.

cantay- 1) eğilmek, 2) yatmak,
uzanmak.
cantay 2-10 Şubat arasında
doğanların burcu.
cantın yandan, yana doğru.
canuv ırmağın yan kolları.
canuv parlak.
canuv 1) bileme, 2) tehdit, gözdağı.
canuvla- parlamak.
canuvla- saldırtmak, kışkırtmak,
tahrik etmek.
canuvuk öfkeli, hiddetli.
canuvul 1) koşuşturma, 2) telaş,
endişe.
canuvul et- koşuşturmak, endişe
etmek, telaşlanmak.
caphak hayvanın ön ayaklarının
bulunduğu kısım, kürek
kemiği.
caphaksız çirkin kadın, çirkin kız;
kılıksız, çelimsiz, alımsız,
yüziine bakılmaz.
capı biçim, şekil.
capır- rahatlamak, ferahlamak.
capırıl- rahatlamak, sakinleşmek.
capısız çirkin, biçimsiz.
capsar- yatıştırmak, teskin etmek,
ferahlatmak.
car uçurum, yar.
car- yarmak; ameliyat etmek.
carıl- yarılmak.
cürek car- kızdırmak, üzmek.
eki car- ikiye ayırmak.
cara yara.
cara sal- yaralamak.
carasına katıl- gırtlığına
yapışmak.

caragan mükemmel, fevkalade,
enfes.
caragan küyde çok sert
biçimde.
caralı yaralı.
avur caralı ağır yaralı.
cengil caralı hafif yaralı.
cara- yaramak, faydalı olmak.
kölüne cara- memnun etmek,
memnun bırakmak.
caragan iyi, güzel, kaliteli.
carak cılız, ince, yumuşak.
carak bir tür saman.
caraklı yabanî otlarla kaplı.
caraş- anlaşmak, uyuşmak.
caraş- yakışmak.
caraşdır- hazırlamak, tanzim
etmek.
caraşmav geçimsizlik,
anlaşmazlık.
caraşuv yakışıklı.
Aslanbek caraşuv caşlardan
biridi; Aslanbek yakışıklı
delikanlılardan biridir.
caraşuvlu 1) iyi görünümlü, 2)
ahenkli, uyumlu, 3) yakışıklı.
caraşuvsuz 1) kötü görünümlü, 2)
geçimsiz, huysuz.
carat- beğenmek, hoşlanmak.
carat- yaratmak.
Carathan Yaradan, Allah.
carav fayda.
carav et- harekete alıştırmak,
idman yaptırmak, antrenman
yapmak.
caravuna çık- tuvalete
gitmek.

kesi caravun et- tuvalet ihtiyacını gidermek.
caravla- harekete alıştırmak, idman yaptırmak.
caravlan- harekete alışmak, hamlığını atmak, uyuşukluğunu gidermek.
caravlav hareket, idman.
caravlu faydalı, uygun.
caravsuz işe yaramaz, kusurlu, faydasız, fuzuli.
carçık çatlak.
süyegi carçık sındandı;
 kemiği çatlamış.
cardam yardım.
cardamlık yardım.
cargak işe yaramaz koyun derisi.
cargak zayıf, çelimsiz, bakımsız; önemsiz.
cargam hendek.
cargel kademe, çıkıntı, basamak, dağ yamaçlarında teras.
cargıç hayvanın karnını yarmak için bıçak.
carı hayvan derisi, kürk; kösele, gön.
carı ton hayvan derisinden yapılmış palto, kürk.
carı kabçık deri veya gönden yapılmış çuval.
carı ... tarafa; ... yere.
bir carı ketgendi; bir yere gitmiş.
carı- mutlu olmak; cesaretlenmek.
carı- aydınlanmak.
tang carı- havanın ağarması.

tavлада tang carıydı;
 dağlarda şafak söküyor.
carıcaayak geveze, çenesi düşük.
carık ışık, aydınlık.
carık köllü mutlu, neşeli.
carık mor bej rengi.
ertden carık sabah kızılılığı.
ingir carık akşam kızılılığı.
carı karın obur, pisboğaz.
carıklan- keyiflenmek, neşelenmek.
carıklık mutluluk.
carıklık kültür.
carım yarım.
carıt- aydınlatmak.
karangı keçeni tolgan ay carıtdı; karanlık geceyi dolunay aydınlattı.
carka ağaç parçası, odun parçası.
carka parça, mermi parçası, top parçası, şarapnel.
carka-carka et- vurmak, parçalamak.
carka kulak kulağı kesilerek işaretlenmiş koyun veya keçi.
carkala- parçalamak, kırmak.
carkma şarapnel, mermi parçası.
carkma kaba, pürüzlü.
carkmala- 1) yarmak, 2) saçmalamak.
carkmala- parçalamak, kırmak.
carkoy Karaçay-Malkar yemeklerinden, etli patates yemeği.
carlı fakir, zavallı.
carlımı malın börü aşar;
 fakirin malını kurt yer.

carlı üynü kiştigiça güçsüz,
zayıf.

carlını carga tırganlay
güçsüz bir insanı iyice köşeye
sıkıştırmak.

carlılan- kendini fakir göstermek,
kendini küçümsemek.

carlılık fakirlik, zavallılık.

carlısın- fakir görmek, zavallı
görmek.

carma yarma buğday, bulgur.

carmala- 1) becerememek, yarım
yamalak yapmak, 2) sözü
ağzında gevelemek,
saçmalamak.

carmala- parçalamak, kırmak.

carmalık hayvan panayırı, çeşitli
malların satıldığı fuar.

**baytahn satarga carmalıkga
tardı;** kısırağını satmak için
panayıra götürdü.

carsı- 1) endişe etmek, düşünmek,
sıkıntı etmek, üzülmek, 2)
aksamak.

**uruşha ketgen çaşına
carsıydı;** savaşa giden oğluna
endişe ediyor.

iş carsıdı; iş aksadı.

carsıt- 1) üzmek, sıkıntıya sokmak,
endişe vermek, 2) aksatmak.

**meni carsıthan anı aythan
haparıdı;** beni üzen onun
anlattıklarıdır.

işni carsıthanını kıstagız; işi
aksatmanı kovun.

carsuv 1) sıkıntı, endişe, zorluk,
2) aksaklık.

carsuvga maalesef.

carsuvlu sıkıntılı, sefil.

carsuvsuz kaygısız, tasasız,
zararsız, ziyansız, aksamadan.

cartı yarım, yarı.

baş cartı misafir için kesilen
kurbanın başının pişirildikten
sonra ikiye bölünerek ikram
edilen parçaları.

colnu cartısı yolun yarısı.

tüz cartısı tam yarısı.

cartı akıllı noksan, kaçık, deli.

cartı akıl mankafa, sersem, alık.

cartıbaş yarım akıllı.

cartı-kurtu yarım yamalak.

cartma kaba, pürüzlü.

cartma odun parçası.

cartma-kurtma belirsiz, donuk,
seçilemeyecek tarzda.

cartmala- 1) parçalamak, kırmak,
2) baştan sağma yapmak,
gelişi güzel yapmak.

casa- süslemek, yapmak,
düzenlemek.

casak 1) vergi, haraç, 2) tazminat.

casak cıy- vergi toplamak.

casal- süslenmek.

toyga bargança casalgandı;
düğüne gider gibi süslenmiş.

casan- süslenmek.

casandır- süslemek.

casanma süslü, şık.

casav süs, süslenme.

casav düz yer.

casavay polis, kanun adamı.

casavçuk biblo.

casavul nöbetçi, polis, kanun
adamı.
cassı yassı, basık.
cassı yatsı vakti.
castav keklik.
castık yastık.
kuv castık kuş tüyü yastık.
castıklı falcı, kâhin.
caş genç, delikanlı; oğul.
eki caşım bardı; iki oğlum
var.
caşlığımda köb kıyınlıkla
körgeçme; gençliğimde çok
sıkıntılar gördüm.
caş yaş.
can avrusa sokur közden caş
çıgar; can ağrısı kör gözden
yaş çıkar.
caşa- yaşamak.
caşarın caşagan, aşarın
aşagan çok yaşayan, uzun
ömürlü.
caşat- yaşatmak.
caşav hayat.
calgan caşav fâni dünya.
caşav berme- huzur
vermemek, rahat yüzü
göstermemek.
caşav col biyografi.
caşav colun tavus- ölmek.
caşav sınam hayat tecrübesi.
caşavlu bol uzun ömürlü ol,
çok yaşa.
caşavu kel- ömrünün sonuna
yaklaşmak.
caşçık delikanlı, küçük erkek
çocuğu.

caşın- gizlenmek, saklanmak.
caşır- saklamak, gizlemek.
caşırım gizli, saklı, sır.
caşırın sır.
caşırın gizlice.
caşırtın gizlice.
caşırtınlık bla gizlice.
guduçu üyge caşırtın
kireğendi; hırsız eve gizlice
girmiş.
caşıl yeşil.
cab-caşıl yemyeşil.
caşılçenger bir ilaç adı.
caşıldım yeşilimsi.
caşılsıman yeşilimsi.
caşkay delikanlı, genç.
caşko delikanlı, genç.
caşlay genç olarak, gençken.
karnaşı caşlay ölgenedi;
kardeşi gençken (genç olarak)
ölmüştü.
caşlık gençlik.
caşlığımda men da cigit tavlu
edim; gençliğimde ben de
yiğit dağlıydım.
caşna- parlamak.
caşnaydı Karaçayın öhtem
tavları; parlıyor Karaçay'ın
mağrur dağları.
kök caşnagan şimşek,
yıldırım.
caşsın- genç bulmak.
Anzornu caşsınıb tamadaga
ayırmalla; Anzor'u genç
bulup yönetici seçmediler.
caştuv delikanlı, genç.
caşuv delikanlı, genç.

cat- yatmak.

catagan tembel, miskin, uykucu.

catagay tembel, uyuşuk, miskin,
üşengeç, uykucu.

catdır- yatırmak.

cathana hastahane.

catlama hafif meyilli.

catma üstü kapalı, önü açık
sundurma.

catmakulak sarkık kulaklı.

catuvuk yatmaya meyilli.

cav yağ.

arba cav katran.

cav çayka- yayıkta yağ
çıkarmak.

cav çırak mum.

cav kekirib çaşagan zengin,
varlıklı, bolluk içinde.

cav kekirt- zenginlik içinde
yaşatmak.

cav ur- tereyağı yapmak.

cav urguç yayık tokmağı.

cavbermezni cangız

tekesinley

1) bir insanın bütün varlığı,
serveti, zenginliği, 2) herkesin
tanıdığı, meşhur, ünlü.

cavda cik izlegen herşeye
kusur bulan, bahare bulan.

cavga batıb sütde cuvungan
zengin, varlıklı, refah içinde.

çöplev cav ayçiçek yağı.

çuruk cav ayakkabı boyası.

çıbık cav kandil yağı.

karın cav göbek, işkembe.

sarı cav tereyağı.

soz cav iç yağı.

suv cav sıvı yağ.

cav düşman.

Karaçayga cav çabdı;

Karaçay'a düşman saldırdı.

cav bol- küsmek, darılmak;
düşman olmak.

cav- yağmak.

cavum cavadı; yağmur
yağıyor.

cavaman sağlam, dayanıklı.

cavbashan yağlı peynir ve yağ
karıştırılarak yapılan ve
çörekle yenilen bir yemek.

cavbedek kanarya.

cavbedek kavum zenginler,
varlıklılar.

cavbıdır göbekli, şişman, tombul.

cavbıdır dağ keçisi.

cavbölek kanarya.

cavcilik 1) besili, semiz, şişman, 2)
zen-gin, varlıklı.

cavcüre şişman, semiz.

cavdur- yağıdırmak.

kan cavdur- felâkete
uğratmak.

cavkarın 1) yağlı yemek seven, 2)
semiz, şişman.

cavkongka 1) semiz, şişman, 2)
zengin.

cavla- küsmek, darılmak,
gücenmek, düşman olmak.

Ajgeriyni nek cavlagansa?;
Ajgeriy'e niye gücendin?

cavlavçu alingan, hassas.

cavlu yağlı.

cavlu içegile kalın bağırsak.

cavlu hansla yağlı tohumlu
bitkiler.
cavlu uşhol kalın bağırsak.
cavluk düşmanlık, küslük,
dargınlık.
cavluk başörtüsü, Kafkas kızlarının
ipek şalları.
cavluk kıs- başörtüsü
örtünmek.
can cavluk havlu.
kol cavluk mendil.
cavlukbaş kadın.
cavorun kürek kemiği.
cavorun kalak kürek kemiği.
cavorunga kara- kürek kemiği
falına bakmak.
cavum yağmur.
tuban cavum çiseleme.
cavumlu yağmurlu.
cavumsura- çiselemek.
cavun yağmur.
cavur atın sırtında meydana gelen
yara.
cavurluk eğerin altına konulan
örtü.
cavurluk kebdir- atı
dinlendirmek.
cavuruna katıl- acı söz söylemek,
kalbini kırmak, üzmek, çok
kızmak, hiddetlenmek.
cavuz çok, büyük ölçüde, daha da,
bir hayli.
ol menden cavuz ulla edi; o
benden bir hayli büyüktü.
cay yaz.
caynı al ayı Haziran ayı.
caynı art ayı Temmuz ayı.

cay koş hayvanların yazın
dağlarda bakıldığı çiftlik.
cay- yaymak, sermek.
küyüznü caydı; halıyı serdi.
koylanı caydı; koyunları
otlatmaya çıkardı.
caya yay.
caya bol- eğrilmek, bükülmek.
caya bav yayın ipi.
caya bıçhı bir tür testere.
caya kobuz bir tür kemeçe.
tavuş caya ses telleri.
caya kınır bol- eğrilmek.
caya kınır et- eğmek,
bükmek.
caya yün kabartma âleti.
cayala- yün kabartmak.
cayaboyun eğri boyunlu.
cayabut eğri bacaklı.
cayaçı okçu.
cayaçık vücuttaki bağ ve kirişler.
cayak yanak.
baş cayak üst çene.
cayagina tart- tokat vurmak.
cayak aylandır- birazcık
yemek, açlığı bastırmak,
safrayı bastırmak.
cayak cabmay susmaksızın.
cayak tavuş etdir- ağız
şapırdatmak.
cayak tiş azı dişi.
cayakla- ayrılmak, çekilmek.
arbanı körgeninde coldan
bir canına cayakladı; arabayı
gördüğünde yolun bir tarafına
çekildi.

cayarlaş- doğmak, ortaya çıkmak,
tecelli etmek.

cayav yaya.

cayav yeni doğan kız bebek.

cayavlay yayan, yaya olarak.

cay col köyün ana caddesi,
ortasından geçen sokağı.

caydak boş, çıplak.

caydak at eğersiz, çıplak at.

cayık- savrulmak, dağılmak.

cayık dağınık.

cayık- 1) ayılmak, 2) uyanmak, 3)
hasta-lıktan iyileşmek, 4)
havanın açıl-ması.

cayıkdır- 1) dağıtmak, savurmak,
2) iyi-leştirmek, 3) açmak,
açılmak.

cel künnü cayıkdırdı; rüzgâr
havayı açtı.

darman avruganni

cayıkdırdı; ilaç hastayı
iyileştirdi.

cayıl- yayılmak, serilmek.

cayılğan avrur salgın hastalık.

cayıltmak yassı, basık, ezik.

cayıltmak et- ezmek,
yassılaştırmak.

cayıltmak terek dalı budaklı ağaç.

cayla- otlamak.

cayla- yazı geçirmek, yaylamak.

caylat- otlatmak.

caylık yayla.

cayma geniş, yayılmış.

cayma ışıldı süpürge otu.

caypak hafif yokuş, meyilli.

cayrak eğersiz, çıplak at.

cayraklay eğersiz olarak.

cayral- ayaklarını genişçe açmak,
bacaklarını yaymak.

cayuv kilim.

cayuv ırmağın geçit yeri.

caz bahar, ilkbahar.

caz av, avcılık.

caz kıştık vaşak.

caz tavuk keklik.

cazga bar- ava gitmek.

caz- hamur açmak.

tişiruvla kadahlı tılı

cazadıla; kadınlar harıl harıl
hamur açıyorlar.

caz- yazmak.

caza talih, kader, alınyazısı.

cazbaşı ilkbahar.

cazdır- yazdırmak.

cazdırmay urgan keskin nişancı.

cazgı bahar mevsimi, bahara ait.

cazgı karça bereketsiz.

cazgiç oklava.

cazık günah.

cazık zavallı.

cazığı kel- acımak, üzülmek.

cazıksın- acımak.

öksüz sabiyni bek

cazıksındım; öksüz çocuğa
çok acıdım.

cazıksınuvsuz himayesiz,
korumasız.

cazıl- yazılmak.

cazılğanı liste, sicil.

caz til gizli, şifreli.

cazuv 1) yazı, 2) kader.

cazuvçu yazar.

cebe dik, yamaç.

cebegine cet- kızdırmak,
gücendirmek, içine işlemek.
cebegine katıl- kızdırmak,
öfkeliendirmek, içine işlemek,
etkilemek, incitmek,
gücendirmek.
cebegine ötdür- kızdırmak,
öfkeliendirmek.
cegen hasır.
cegi kaburga.
cegil- 1) arabaya koşulmak, 2)
zulmedilmek, ezilmek,
sömürülmek.
cegile- etrafını halkalarla kuşatmak.
cegilengen bırgı dağlardan su
getirmek için yapılan tahta
boru.
cegin dağların taşlı yüzeylerinde
yetişen, yenilebilen bir bitki.
cegiv eziyet, zulüm.
cegivçü zalim, zulmeden.
cek şeytan, iblis.
cekden cuvuk koyma-(iyme-)
söylediği sözden dönmek,
söylediğinde ısrar etmek,
söylediğinde inat etmek,
başkasının sözüne uymamak.
cek ahmak, sersem, budala, akılsız.
cek- arabaya koşmak.
atları arbaga cek; atları
arabaya koş.
cek- ezmek, zulmetmek.
ertde Karaçayda biyle
kulları cebib turgandıla;
eskiden Karaçay'da
prensler/beyler kölelere
zulmetmişler.

cekbaş ahmak, alık, budala,
kafasız.
cekir- sövmek, küstahlık yapmak,
kötü davranmak.
cel rüzgâr, yel.
avuz cel söz, kelime.
cel avruv romantizma.
cel eltmezça bol- biraz
doymak.
cel kakdıra aylan- boş
gezmek, avare dolaşmak.
cel tarthıç ocağın küllüğü.
cel ur- rüzgârın esmesi.
cuvaş cel meltem, hafif
rüzgâr.
küntuvun cel güneyden esen
rüzgâr.
Cel Anası rüzgârlara hükmeden
tanrıça.
celbaş hoppa, havai.
celbıdır göbekli, şişman.
celim tutkal, zamk.
celimsiz sabırsız, heyecanlı, ateşli.
celin meme, süt torbası.
celin et- olgunlaşmak,
dolgunlaşmak.
celke ense.
celkuş arabaya yüklenen ot
yığınının devrilmemesi için
arabanın üzerinden öküzlerin
boyunduruğuna kadar uzanan
sırık.
celkuz fırtına, boran.
celkuz et- açlıktan inlemek.
celli havai, hoppa, alık, ahmak.
celmavuz ejder, ejderha.

celmavuzluk oburluk, aşırı yemeğe düşkünlük.
cel ok bir bitki adı.
celoymak romatizma hastalığının tedavisinde kullanılan bir bitki.
celpegey eğri, yana yatmış.
celpek yelken.
celpekli keme yelkenli gemi.
celtir keçi derisi.
cem yem.
cemcegun bir kuş adı.
cemiş yemiş, meyve.
cemiş 13-23 Ekim arasında doğanların burcu.
cemle- galamak.
ceng yen, elbise kolu.
ceng allı manşet.
cengin örge et- kollarını sıvamak.
cengsiz gabray yelek.
cengsiz kölek yelek.
Ebze ceng Kafkas kız elbisesinin kolları.
iygen ceng Kafkas kız elbisesinde bir kol çeşidi.
ceng- sarmak.
ceng- yenmek, galip gelmek.
cengil 1) çabuk, 2) hafif.
cengil bol; çabuk ol.
cengil taş; hafif taş.
cengil adam öfkeli, sabırsız.
cengil ayaklı çevik, canlı, oynak.
cengille- 1) hızlanmak, süratlenmek, acele etmek, 2) elbiseleri üzerinden çıkarmak, soyunmak.

cengillik sabırsızlık, öfke.
cengillik et- kızmak, öfkelenmek.
cengillet- 1) hafifletmek, 2) hızlandırmak, çabuklaştırmak.
üsümünden işni avurlugun cengilletti; üzerimden işin ağırlığını hafifletti.
ızından cetgenimi körgeninde atın cengilletti; arkasından yetiştiğimi gördüğünde atını hızlandırdı.
cengsiz kölek kefen.
cepelik öğlen vakti.
cepi aralık, çatlak.
terezeni cepisinden suvuk kiredi; pencerenin çatlağından soğuk giriyor.
cer yer, toprak.
cer başı dünya.
cer bla teng bol- yerin dibine geçmek.
cer buz- çok kızmak, öfkelenmek.
cer cahan, taş-toprak sayısız, pek çok.
cer calagan, el aldagan kurnaz, açığöz.
cer çörtlevük yer fıstığı.
cer cüzü yeryüzü, dünya.
cer etek dünyanın öbür ucu.
cer iyesi toprakların tanrısı.
cer kab- ölmek.
cer kaltası kibik alçak, kısa boylu.
cer kanı et- yere dökmek.
cer oyulgan heyelan, toprak çökmesi.

cer t b  bla c r gen saman altından su y r ten, kurnaz, hilek r.
cer t rna-  aresizlik i inde kalmak, ne yapacağını bilememek.
cer u an toprak kayması.
cer usta toprak  l  m i lerini yapan kimse.
cer  y kiler, mahzen.
cerge karat- utandırmak, mahcup etmek.
cerge sukganlay et- utandırmak, mahcup etmek.
cerge t  - g m lmek, toprağa verilmek.
cerni cukasın kalının bilgen akıllı, g rm   ge irmi  , fikir sahibi.
cer at eğeri.
 atha cer saldım; atı eğerledim.
cerba  toprak kaplı  atı, toprak dam.
 cerba   y toprak damlı ev.
cer i  ift i, tarımla uğra an.
cer ilik ziraat.
cerde  hem ehri.
cergesine cetdir- i i h lletmek, i i d zg nce yapmak.
ceri  yerli.
ceri - yerle mek.
ceri dir- yerle tirmek, koymak.
ceri len- yerle mek.
ceri let- yerle tirmek.
cerkanat yarasa.
cerle- 1) eğerlemek, 2) t feği ya da tabancayı doldurmak.

atları cerlegiz; atları eğerleyin.
 kokları cerlegiz; t fekleri doldurun.
cerle - yerle mek.
 tavlula k  b T rkge cerle genelle; Kara ay-Malkarlılar g   p T rkiye'ye yerle mi lerdi.
cerk kızılağa .
cersin- beğenmek, yerle mek, bir yeri yurt kabul edip oturmak.
certin yerden doğru.
cesir esir.
 cesir et- esir etmek.
 cesirge t  - esir d  mek.
cesirle- esir etmek.
cesirlen- esir edilmek.
cet- ula mak, yeti mek.
 ketgen arbanı cetdim; giden arabaya yeti tim.
Cetegey Mars.
Cetegeyli B y k Ayı yıldız topluluğu.
cetek dal budak, boğum, s rg n, uzantı, filiz.
 cetek suv ırmak kolu,  ay.
ceteklen- uzamak, kollara ayrılmak, dallanıp budaklanmak.
cetev yedi ki i.
cetevlen yedi ki i.
cetgen yeti kin, ergin.
 cetgen kız; yeti kin kız.
cetgiz- ula tırmak, getirmek, yeti tirmek.
ceti yedi.

cetiden cetmişge deri yediden yetmişe.
ceticegen Büyük Ayı yıldız kümesi.
cetiş- yetişmek.
cetişim başarı.
cetişim et- başarı sağlamak.
cetişimsizlik kusur, noksan, eksiklik.
cetişmegen eksik.
cetmiş yetmiş.
cetmişinçi yetmişinci.
cey- yemek.
balalı tavuk kurt ceymez; yavrusu olan tavuk kurt yemez.
ceymiş yemek, gıda, yem.
cez pirinç, bronz.
cezi açıl- foyası meydana çıkmak.
cezin aç- birisi hakkında ayrıntılı bilgi vermek, açıklamak, foyasını meydana çıkarmak.
cez tüymeli polis.
cezbet vicdansız, utanmaz, hayasız, arsız.
cezgora öfkeli, hiddetli.
cezik yeni süzölmüş boza.
cezoka Karaçay-Malkar halk danslarından biri.
cezoka eskiden kadınların kullandığı bir tür başlık.
cıcım ip, urgan, halat.
cıgal-mugul et- gürültü etmek.
cıgeri yonga.
cıgıl- düşmek, devrilmek.
cıgıra dost, ahbab.
cıgıra anason.

cıgıralık samimiyet, dostluk.
cıgıray tepe, doruk.
cıgırık sağlam, güçlü, kuvvetli.
cıgırık daha iyi, üstün, seçkin.
cıgırık makara, tekerlek, halka.
cıgırık baş yuvarlak kafalı.
cıgırık bol- samimi olmak, yüz göz olmak.
cığış- güreşmek.
cığışuv güreş.
cık- devirmek, düşürmek.
cıkkır fıçı.
cıl yıl, sene.
cıl közüne her yıl, bir sene içinde.
cıl yaş.
Alsudurga 25 cıl boladı; Alsudur 25 yaşındadır.
cıl gırcın bir yaşına giren çocuk için pişirilip dağıtılan çörek.
cılı teng yaşıtlı.
cılı kel- yaşlanmak.
cıla- ağlamak.
curtu üçün ölgenge cılamagız; yurdu için ölene ağlamayın.
cılab-sarna- ağlayıp bağırmak.
cılamuk gözyaşı.
közüne cılamuk ur- gözleri yaşarmak.
cılan yılan.
bilev cılan kara yılan, zehirsiz yılan.
castığına cılan kir- yakın akrabadan kötülük görmek.
cılan köñçek salyangoz kabuğu.

içegi cılan şerit, tenya.
tomurav cılan boğa yılanı.
uv cılan engerek.
cılanbaş kindar, hınç dolu.
cılan mınçak kuş yumurtası
büyüklüğünde mavi renkli
boncuk.
cılan süt sütleğen bitkisi.
cılat- ağlatmak.
cılav ağlama, ağlayış.
cılav-sarnav ağlayıp çağırma,
feryat figan.
cılavuk sulugöz.
cılı ılık, sıcak.
cılı koldan et- işi gecikmeden
hâlletmek.
cılı koldan tındır- işi
zamanında hâlletmek.
cılı-mılı ılık, az sıcak.
cılımdı az sıcak, ılık.
cılımdık az sıcak, ılık.
cılısıman ılık, az sıcak.
cılıt- ısıtmak.
cılıt- memnun bırakmak, memnun
etmek.
cılka kalitesiz tütün.
cılkı at sürüsü.
cılkımdan tay(acir)tut! ne
yapacaksan yap, elinden geleni
ardına koyma!
cılkımı sür! elinden geleni
ardına koyma!
cılkı col samanyolu.
cılkı kulak büyük yapraklı yabanî
bir bitki.
cılkıbay at sürüsü sahibi.
cılkıçı at çobanı.

cılkıçı kurukça uzun, uzun
boy lu.
cılkıçı kuş gece kuşu.
cıllık içtöv Karaçay-Malkarlılar'da
eskiden büyük sülalelerin yılda
bir kere toplanarak,
mallarının-mülklerinin zarara
uğramadan geçirdiği bir yıl
için boza içip şölen
düzenlemeleri geleneği.
cılmı bir tür çalı, dağ bitkisi.
cılmı kesilmiş küçük çalı parçaları,
dallar.
cılıta- parlamak.
cılıtavuk parlak.
cılıtavuk kamjak ateş böceği.
cılıtavuk süyek sedef.
cıluv sıcaklık.
cıluvsuz asık yüz lü, soğuk.
cımlı 1) sütlenmemiş, cılız kalmış
hububat, 2) zayıf, cılız,
güçsüz, sıksa.
cıngart ele alışmayan, devamlı
ürken hayvan.
cıpcık serçe.
cıper karış.
cır şarkı, destan.
cır et- şarkı bestelemek.
cır tak- şarkı bestelemek.
cır- ikiye yarmak, açmak.
cılan hansını cırıp ötdü; yılan
otları yarıp geçti.
cırbılandır- bkz. cırmılandır-
cırcır gösterişli, görkemli, lüks.
kiyimi cırcırdı; elbisesi
gösterişli.
cırçı şarkıcı, destan şairi.

cırğa hayvanın kulağına kesilerek konulan işaret, en.
cırğa karasaban.
cırgak pulluğun toprağı yaran demir bıçak kısmı.
cırgıç deri kesmeye yarayan bıçak.
cırık yarı, ikiye ayrılmış.
cırık erin tavşan dudağı.
cırıl-da- 1) gıcırdamak, 2) atılmak, fırlayıp gitmek.
cırıldagan çarh köb cürür; gıcırdayan tekerlek çok yürür.
üye cırıldab terk oguna kayt; eve fırlayıp gidip hemen dön.
cırım teşgiç kayış ve kemere delik açmaya yarayan âlet.
cırıla- şarkı söylemek.
sürüvçü çuvak künge kuvanıb cırlaydı; çoban parlak güne sevinip şarkı söylüyor.
cırmaç sökü, delik.
cırmı eğerin kolan bağlanan delikli kayışı.
cırmı ayıl at eğerini sıkıştıran iki katlı kayış.
cırmı teşgiç kayışa delik açmaya yarayan âlet.
cırmı çalı-çırpı, kesilmiş dal.
cırmı 13-23 Ekim arasındaki günler.
cırmiç sökü, delik.
cırmığın al- derisini soyarak, sıyrılmak.
cırmılan- yanmak.

cırmılandır- 1) ateşte dağlamak, yakmak, 2) kavurmak.
kolumu otda cırmılandırdım; elimi ateşte yaktım.
etni cırmılandırdım; eti kavurdum.
cırna haşlanmış buğday.
tiş cırna ilk dişini çıkaran çocuk için dağıtılan pişmiş buğday.
cirt- yırtmak, yolmak.
hans cirt- ot yolmak.
cirthiç yırtıcı, vahşi.
cirthiç canıvar yırtıcı hayvan.
cirthiç açgözlü.
cirtiş- dalaşmak, dövüşmek.
cirtuv şantaj.
cirtuvçu şantajcı.
cirtuvçu yırtıcı.
cirtuvçu canıvar yırtıcı hayvan.
cirtuvuk gözü doymaz, tamahkâr.
cışt alay ve tahkir işareti.
cıtca et.
cıtca erin tavşan dudağı.
cıy- toplamak.
cıygıç duvarda eşya koymaya yarayan göz.
cıygıç kiyiz duvardaki eşya konulan gözü kapatmak için kullanılan işlemeli keçe.
cıygıç 1) idareli, tutumlu, tasarruflu,
2) düzenli, özenli, itinalı, derli toplu.
cıygıçlı derli toplu, itinalı, özenli, tertipli, düzenli.

cıygıçsız düzensiz, tertipsiz,
 özensiz.
cıygıçlılık tertiplilik, düzenlilik.
cıygıçsızlık tertipsizlik,
 düzensizlik.
cıyı koku.
cıyı çığ.
cıyı kozgal- çığ kopması.
cıyıl- toplanmak.
cıyıla- koklamak.
cıyıluv toplantı.
cıyım dergi.
cıyımçı pinti, kirliçıkı.
cıyımdı ayrı cinsten, karışık.
cıyımdık toplu, birleşik.
cıyımdık kavum serseri
 topluluğu.
kayarı cıyımdık serseri grubu.
cıyımdık dergi, mecmua.
cıyımlı derli toplu, itinalı, özenli,
 tertipli, düzenli.
cıyın grup, topluluk.
cıyın calı kurt sürüsü.
cıyın tamada yazın ot biçmek
 için dağlara çıkan tırpancı
 grubunun başkanı.
cıyın düğüne katılan topluluk,
 maiyet.
cıyın toy düğün.
cıyınlaş- toplanmak, gruplaşmak.
cıyımlı tertipli, itinalı.
cıyır- buruşturmak, eğmek,
 bozmak.
cıyırıl- buruşmak.
cıyırılıb et- (işle-) isteksizce
 yapmak.
cıyırış- 1) kırıştırmak,
 buruşturmak,

2) altına almak.
ayakların cıyırışib catadı;
 ayaklarını altına alıp yatıyor.
közlerin cıyırışib karaydı;
 gözlerini kırıştırıp bakıyor.
cıyırma yirmi.
cıyırma koyunu üç cıyırma
Ebze küte edi; yirmi koyunu
 altmış Svan (Gürcü)
 güdüyordu.
cıyırma bla on otuz.
eki cıyırma kırk.
eki cıyırma bla on elli.
üç cıyırma altmış.
üç cıyırma bla on yetmiş.
tört cıyırma seksen.
tört cıyırma bla on doksan.
cıyırtmak kırışık, buruşuk.
cıyışdıruv derleme, toplama.
cıyıışsız düzensiz, tertipsiz, dağınık,
 karışık.
cıyma 1) kitap, 2) külliyat.
cıynı cenin.
çabak cıynı balık yumurtası.
cıyrık buruşuk, kırışık, fırır.
cıyrık elbise.
cız 1) gıcirtı, 2) yara.
cız et- gıcırdamak.
cize yara.
cızıl-da- 1) sızlamak, 2) vızıldamak,
 gıcırdamak.
cızıldavuk yaygaracı.
cızıldavuk tavuş çatlak ses.
cıztduv çenebaz, boşboğaz, geveze.
cib 1) deriden yapılmış ip, kayış,
 kemer, 2) iplik.
antav cib kısa kayış, ip.

arka cib kolan, askı ipi.
mans cib çok uzun kayış.
cibçil ıslaklık, nem, rutubet, yaş.
cibek ipek.
cibek arkan ince uzun ip.
cibek atlas serj, atlas kumaş.
cibek dariy ipekli kumaş.
cibek katapa pelüş, pelür.
cibek lavdan ipek tafta.
ciber- 1) göndermek, yollamak, 2)
elinden kaçırmak.
eşikge ciber- dışarı bırakmak.
köz ciber- bakmak.
sakal ciber- sakal bırakmak.
cibi- ıslanmak.
cibidik ıslak.
cibik ıslak.
cibit- ıslatmak.
ciblik deri, post.
cicinav küçük, ufacık, az, azıcık.
ciciv karınca.
cicivay küçücük, azıcık.
ciger 1) çalışan, hamarat, 2) cesur,
korkusuz.
ciger işni tüşünde körür;
çalışkan işi rüyasında görür.
cigerlik 1) çalışkanlık, hamaratlık,
2) cesurluk, korkusuzluk.
cigersiz hantal, mıymıntı.
cigersizlik uyuşukluk, hantallık,
ilgisizlik, mıymıntılık.
cigey tavşan, keçi gibi hayvanların
kuyruğu.
ciginci destek, dayanak, sütun.
cigit yiğit.

cigit Karaçay-Malkar'da at
üzerinde akrobasi yapan
binici.
cigitlik at üzerinde tehlikeli
numaralar yapmak.
cik mafsalsal, eklem.
barmak cik parmak eklemi.
boyun cik ense kökü.
cigine deri ayrıntılı, tafsilatlı.
cigine deri ayır- detaylarına
inmek, ayrıntısı ile anlatmak.
cigine deri bil- en ince
ayrıntısına kadar bilmek.
cik cigi bla bütün ayrıntısıyla,
tafsilatıyla.
ciki kökleri patatesin bir tarafından
girip diğer tarafından çıkan bir
bitki.
cilek çilek.
baçha cilek frenk çileği.
koy cilek çilek.
tav cilek dağ çileği.
tuvar cilek frenk çileği.
tüz cilek frenk çileği.
cilik ilik.
ciligi cav zengin, varlıklı.
ciligi tüzül- zayıflamak,
güçsüzleşmek, gücü
tükenmek.
ciltin kıvılcım.
ciltin et- kıvılcım çıkarmak.
ciltinle- kıvılcım çıkarmak.
ciltire- parıldamak, pırıl pırıl
parlamak.
ciltiret- parıldatmak.
cim-cim ciltura- pırıl pırıl
parlamak.

cin cin.
cinleri kozgal- çok kızmak,
öfkeli olmak, burnundan
solumak.
cinine tiy- kızdırmak,
öfkelenlendirmek.
cingil parlak, gözalıcı, canlı renk.
asırı süygen terk koyar, bek
cingil terk ongar; çok seven
çabuk bırakır, çok gözalıcı
olan çabuk solar.
cingirik 1) dirsek, 2) yolun virajlı
kısmı.
cingirigin kab- pişman olmak.
cingirik hıçkırarak ağlama.
cingirik et- hıçkırarak
ağlamak.
cingk kıvılcım.
cingk et- kıvılcım çakmak.
cinlen- delirmek, çıldırmak.
cinlendir- delirtmek, çıldırtmak.
cinli deli, çılgın.
cipi bataklık.
cipkil nem, rutubet, ıslaklık, yaş.
cipkil tart- ıslanmak.
cipkil tartdır- ıslatmak, suya
batırmak.
cipkillen- nemlenmek,
rutubetlenmek.
ciçea et.
ciçeaerin tavşan dudaklı.
ciçcaköz kızarmış gözlü, çakmak
çakmak gözlü.
citi keskin, sivri.
citi bile- keskin bilemek.
citi uçlu sivri uçlu.
tav citi dağ zirvesi.

citi cesur, atak, cüretkar.
citi söleş- ateşli konuşmak.
citi dikkatli, dikkatle.
citi kara- dikkatle bakmak.
citi köz keskin gözlü.
citile- bilemek.
citilik 1) sivrilik, 2) keskinlik, 3)
cesurluk, cüretkarlık.
ciyek şerit.
oka ciyek elbise kenarına
dikilen sırma.
ciyek işlemeli, nakışlı.
ciyek sırma ip örmeye yarayan
kenarı delikli küçük tahtalar.
ciyirgen- iğrenmek.
ciyirgenç iğrenen, tiksinen.
ciyirgençli iğrenç.
ciyirgenşli iğrenç, tiksindirici.
ciyirgeşli iğrenç.
cize yara.
cize nazlı, hanımevladı, dayanıksız.
cizelen- nazlanmak.
cizgi fazla tatlı, fazla yağlı.
cizgi karpisli, şaka kaldırmaz,
çitkırıldım.
cizgilen- 1) keyfine bakmak, 2)
sızlanmak, şikayet etmek.
cizgi söz duygulu, içli söz.
Cocu-Şatay eski Karaçay'da bir
tabiat tanrısı.
cocur genç delikanlı.
cogal- kaybolmak, yok olmak.
cogalt- 1) kaybetmek, 2) öldürmek,
imha etmek, mahvetmek.
cohar yumuşak, ipek gibi.
cohar çaç ipek gibi yumuşak
saç.
cohar terek akça ağaç.

cohar çuruk yumuşak
ayakkabı.
cohar nakışlı, desenli, alacalı.
coharlan- yumuşamak.
coharnı suyu tatlı su.
cok yok.
 cok bol- yok olmak.
 cok et- yok etmek.
 cokga amal cok; yoka çare
 yok.
cokku demet, tutam, salkım.
cokla- yoklamak; ziyaret etmek.
coklan- yoklanmak.
cokluk yokluk, kıtlık.
 cokluk adamnı kolun baylar;
 yokluk insanın elini bağlar.
col yol.
 Allah col bersin yolun açık
 olsun.
 arba col küçük toprak yol.
 at col patika.
 cayav col patika.
 col ber- yardım etmek.
 col bolsun uğurlar olsun, iyi
 yolculuklar.
 col kes- yolculuk sırasında
 hikaye anlatarak, şarkı
 söyleyerek yolu kısaltmak.
 col korat- yol almak, yol
 katetmek.
 col sal- yol açmak.
 col tart- bir yere doğru yola
 çıkmaq, yola koyulmak.
 colu bol- şansı yaver gitmek.
 çayır col asfalt yol.
 kara col toprak yol.
 koy col samanyolu.

meşna col şose.
 temir col demiryolu.
col defa, kere, sefer, kez.
 bir colda bir defa, bir kere.
 bu colda bu defa, bu sefer.
 nença colda kaç kere, kaç
 sefer, kaç defa.
 ol colda o defa, o sefer.
col başarı, şans, talih.
 anı har kuru da colu boladı;
 onun her zaman şansı vardır.
col başçı rehber, kılavuz.
coldaş yoldaş, yol arkadaşı.
col usta rehber, kılavuz.
collu kul eski Karaçay-Malkar
 toplumunda evlenme hakkına
 sahip köleler.
colsuz kul eski Karaçay-Malkar
 toplumunda evlenme hakkı
 bulunmayan köleler.
colsuz 1) nezâketsiz, kaba, yersiz,
 yakışksız, uygunsuz, 2)
 yolsuz, yolu olmayan.
 colsuz söz kaba söz, uygunsuz
 söz.
colovçu yolcu.
colovçuluk yolculuk.
 colovçuluk al- yola çıkmak.
coltugur yağmacılık, eşkiyalık,
 akıncılık.
 coltugurga bar- yağmacılığa
 gitmek.
coluk- rastlamak.
 colda nögerime colukdum;
 yolda arkadaşşıma rastladım.
comak masal, destan.
 el bergen comak bilmece.

comak ayt- masal anlatmak,
bilmece sormak.
comakçı masal anlatan, destan
anlatan, ozan.
comakla- destanlaştırmak, hikaye
edip anlatmak.
con- 1) yontmak, 2) soyamak,
temizlemek.
condur- yontturmak, soydurmak,
temizletmek.
conul- yontulmak, soyulmak,
temizlenmek.
congurçha yonga, ağaç parçası.
congurçhala- yonga hâline
getirmek.
coppu 1) topluluk, grup, 2) salkım.
coppu cıy- grup hâlinde
toplamak.
coppu cıyıl- grup hâlinde
toplanmak.
coppu cüzüm üzüm salkımı.
coppula- toplamak, gruplaşmak.
cor haç, istavroz.
cora- hayal etmek.
cora 1) hayal, hülya, tasavvur,
tahmin, 2) talih, nasip.
cora et- hayal etmek.
cora boza bir toplantıda birinin
adını anarak içilen boza.
corala- hayal etmek, ümit etmek,
tasavvur etmek, tahmin etmek.
igilik corala- iyilik ümit
etmek, hayır duası etmek.
coralav ithaf.
corga eşkin at yürüyüşü.
suv corga üzerinde hiç
sallanmadan gidilebilen at.

corgala- hızlı yürümek.
corgalat- atın yürüyüşünü
hızlandırmak.
corgalavuk eşkin at.
corluk zorbalık, şiddet.
cort- koşmak, koşuşturmak.
cortala- dört nala gitmek.
cortum tırıs gitme mesafesi.
cortuv koşu.
cortuvnu sal- koşturmak,
koşarak gitmek.
cortuvuk devamlı koşan.
cortuvul akın, baskın.
coruk metod, usül.
col-coruk usül-erkan, metod.
coruguna sıyın- itaat etmek,
uymak.
arigan kollarım meni
coruguma sıyınmaydı;
yorulan ellerim bana itaat
etmiyor.
covrak dua, yalvarma, yakarma.
coy- yok etmek, harcamak,
kaybetmek; öldürmek.
açhanı barın da coydum;
paranın hepsini harcadım.
atam bergen kitablanı
coydum; babamın verdiği
kitapları kaybettim.
carlı Kanamatnı Orus asker
coygandı; zavallı Kanamat'ı
Rus askeri öldürmüş.
coykullan- nazlanmak, cilve
yapmak.
coykunluk dalkavukluk, yaltaklık,
pohpohlama.
coyum sarfetme, harcama.

cöbele- tıpış tıpış yürümek,
ayaklarını sürüyerek yürümek,
dizlerinin üzerinde yürümek.
cöge ıhlamur.
cöhl lehim, kalay ve kurşun karışımı
alaşım, çinko.
cömcögül bir kuş adı.
cön böğür.
cön et diyafram.
cöne- gitmek, yürümek.
nasıblı cöne- talihli çıkmak,
şanslı olmak.
cöneş- gitmek, yürümek.
cönger arkadaş, dost.
cöngersin- dost saymak, arkadaş
kabul etmek.
cönü bardı yeri var, uygun,
münasip.
cörgele- ayaklarını sürüyerek
yürümek.
cörme işkembeden yapılan bir
Karaçay-Malkar yemeği.
cörmele- teyellemek.
cötöl öksürük.
cötöl et- öksürmek.
kök cötöl boğmaca.
Orus cötöl verem.
cötger- öksürmek.
cötgür- öksürmek.
cuban- eğlenmek, oyalanmak.
cubanç eğlence.
cubat- eğlendirmek, oyalamak,
teselli etmek.
cubran tarla faresi, dağ sıçanı.
cubu tüylü, kıllı.
cuday- açgözlülük yapmak.
cudu açgözlü, tamahkâr.

cudulan- açgözlülük etmek.
cugar kürek, bel.
cugoj bol- şüphe etmek, bir şeye
inanmamak, söylenilene
güvenmemek.
cugoru mısır.
cugu leke.
cav cugu yağ lekesi.
kan cugu kan lekesi.
cugur benekli, lekeli, alacalı.
cugur sepkil çilli.
cugurbet yüzünde benekler olan.
cuguru 1) mısır, 2) ince öğütülmüş
un.
cuguru dop-dolu, pek çok, sayısız,
sık.
cuguru değirmen taşının etrafında
biriken un.
cuguşlu faydalı.
cuguşlu sokulgan, canayakın.
cugutur büyük aşık kemiği.
cugutur dağ keçisi.
cugutur ečki dişi dağ keçisi.
cugutur kulagina cel
kakgança aldırmmamak, önem
vermemek, umursamamak.
cuguvçu bulaşıcı.
cuh surat, yüz; burun.
atnı cuhu atın burnu.
cuh sarp kaya.
cuk şey, bir şey.
cuk mu aytding?; bir şey mi
söyledin?
cuk- bulaşmak.
Tavgeriye avruv cukgandı;
Tavgeriy'e hastalık bulaşmış.
cuka ince, seyrek.

cuka Çerkeska adı verilen Kafkas giyimi.
cukama yufka.
cukar- seyrekleşmek, incelmek.
cukka meme.
cukka sal- meme vermek.
Cukku carı Karaçay'daki Taşköprü köyünün eski adı.
cukkul-curun et- parça parça etmek, parçalamak.
cukla- uyumak.
cuklan- sönmek.
cuklat- 1) uyutmak, 2) söndürmek.
balanı cuklat; çocuğu uyut.
otnu cuklat; ateşi söndür.
cuku uyku.
cukuköz tembel, uyuşuk, miskin.
cukusura- uyuklamak, uykusu gelmek.
cul- fide ödemek; Karaçay-Malkar toplumunda eskiden, kölelerin azat olmak için prens ve asilzâdelere para ödemeleri.
baş cul- azat olmak için fide ödemek.
cula yaraya konulan fitil.
cula sal- irinli yaraya fitil koymak.
cular yular.
culdur- kefareтини ödemek, fide verip kurtarmak, rehinden kurtarmak.
culduz yıldız.
Çolpan culduz Venüs,
Çobanyıldızı.
Temirkazak culduz
Kutupyıldızı, Demirkazık.

culduzu bat- ölmek.
culduzu öçül- ölmek.
culiya yankesici, kurnaz.
culk- yolmak.
tük culk- tüy yolmak.
culkuç çıkarıcı, tamahkâr.
culkun- yolunmak.
culkuş- birbirine küfretmek, kavga etmek.
culuv fide.
cum- yummak.
sokur elge kirseng sen da közüngü cum; körlerin köyüne girsen sen de gözünü yum.
cumarık sülün.
cumduruk yumruk.
cumla- el koymak, müsadere etmek, toplatmak.
cumlan- el konulmak, toplatılmak, müsadere edilmek.
cummak 1) yumak, 2) bir tür peynir.
kar cummak kar topu.
cummay-cummay küçük küçük, damla damla.
cumoru iyi, güzel.
cumuk yumuk.
cumuk köz yumuk gözlü.
cumukul yaban mersini.
kara cumukul yaban mersini.
kızıl cumukul kırmızı yaban mersini.
cumurtha yumurta.
cumuş hizmet, iş, vazife.

sabiyni cumuşha iy, ızından
kesing bar; çocuğu vazifeye
gönder, peşinden kendin git.
cumuş et- hizmet etmek.
cumuşak yumuşak.
kulaknı cumuşağı kulak
memesi.
cumuşak tüklü sansar.
cumuşçu hizmetçi.
cunçu- mahcup olmak, sıkılmak,
sıkıntıya düşmek.
tişiruvlanı ortasında caş
cunçudu; kadınların ortasında
delikanlı mahcup oldu.
cunçut- mahcup etmek, rahatsız
etmek, sıkıntıya düşürmek.
cunçuv sıkıntı, mahcupiyet.
cunçuvlu sıkıntılı, müşkül.
cunçuvsuz sıkıntısız, rahat.
cunçuvuk sıkılgan, çekingen.
cur karaca.
cur vahşî, yabanî.
curka yer elması.
curt yurt, vatan.
ata curt vatan.
curun parça, kumaş parçası.
curunla- parça kesmek.
cut- yutmak.
cut ağgözlü.
cutday ağgözlü, obur.
cutdayka ağgözlü, obur.
cutköz ağgözlü.
cutlama tamahkâr, ağgözlü.
cutlan- ağgözlülük etmek.
cutlandır- ağgözlülük etmek.

cutluk ağgözlülük, hırs.
cuttaka ağgözlü.
cuttakay ağgözlü.
cuttay ağgözlü.
cuv- yıkamak.
cuva mantar.
eşek cuva bir tür mantar.
cuva yabanî soğan.
cuvab cevap.
cuvab et- cevap vermek,
karşılık vermek.
cuvablaş- itiraz etmek, karşılık
vermek.
cuvablı mesul, sorumlu.
cuvablılık mesuliyet, sorumluluk.
cuvak hayvanlarda öksüz tırnak.
gıbışı cuvak hayvanın
tırnağının içeri doğru
büyümesi hastalığı.
cuvaş sakın, ağırbaşlı, sessiz, uysal.
konak koydan cuvaş; misafir
koyundan daha uysaldır.
cuvaş- sakınlaşmak, uysallaşmak.
savrusun sılasang emilik da
cuvaşadı; sağrısını okşasan
vahşî at da sakınlaşır
(uysallaşır).
cuvaşdır- sakınleştirmek.
cuvaşsın- biraz sakınlaşmak,
korkusu geçmek.
cuvdur- yıkatmak.
ayıbın cuvdur- suçunu
temizlemek.
cuvuk 1) yakın, 2) akraba.
cuvuk cet- akraba olmak.
cuvuk kir- yaklaşmak.

cuvuk-teng akraba-dost.
cuvuk ülüş dünür.
karşı cuvuk yakın akraba.
kışa cuvuk yakın akraba.
cuvuklan- yaklaşmak,
yakınlaşmak.
cuvuklaş- yaklaşmak.
cuvukluk 1) yakınlık, 2) akrabalık.
cuvukluk cürüt- akrabalık
ilişkilerini sürdürmek.
cuvuk-tüşün akraba, hısım.
cuvul- yıkanmak.
meni könçegim cuvuldu;
benim pantolonum yıkandı.
cuvulda- 1) hızla gitmek, uçar gibi
gitmek, 2) ılık çalmak,
vızıldamak.
Aslanbek cuvuldab ketdi;
Aslanbek uçar gibi hızla gitti.
uruşda okla cuvuldaydıla;
savaşta kurşunlar vızıldıyor.
cuvuldar iskete kuşu, baştankara
kuşu.
cuvumçu ölüyü yıkayana verilen
ölünün elbiseleri.
cuvumdu 1) ölenin fakirlere
verilen elbisesi, 2) yıkama
suyu.
ölgenni cuvumdusu cenazeyi
yıkama suyu.
cuvun- yıkanmak.
cuvunçu bkz. **cuvumçu**.
cuvundur- yıkamak.
cuvurgan yorgan.
cuvurgan sır- yorgan
kaplamak.

cuvurgan toltur- yorgan
kaplamak.
cuvurt yoğurt.
cuvurt- yaklaştırmak,
yakınlaştırmak.
cuvurtmagan içi tutmayan.
cuvuş- birbirine ısınmak,
yakınlaşmak.
cücek civciv.
cücü kurt, solucan.
et cücü bolgandı; et
kurtlanmış.
çibinle cücü saladıla; sinekler
kurt bırakıyorlar.
cügen at başlığı, dizgin.
arba cügen dizgin.
cügen bilek dizgin.
cügen sal- 1) ata dizgin
takmak,
2) tabi kılmak, hükmü altına
almak.
cüğende tur- birine tabi
olmak, boyun eğip yaşamak.
cüğenni boşlama- karar
verirken başkasına fikir hakkı
tanımamak.
cüğensiz atça huysuz, aksi.
cügenle - 1) dizginlemek, 2)
hükmü altına almak.
cügenli 1) dizginli, gem vurulmuş,
2) uy-sal, zaptedilmiş, 3) evli.
cüğensiz dizginsiz, zaptolunmaz.
cüğensiz at palavracı.
cügeri mısır.
cügün- 1) istemek, dilemek, rica
etmek, adak adamak, söz
vermek, vaatde bulunmak,

vâde tmek, 2) yalvarmak,
aman dilemek.baş eğmek,
önünde eğilmek.
mal keserge cügün- kurban
adamak.

cügündür- baş eğdirmek.

cük yük.

cükge al- kefil olmak.

cükge sal- rehin vermek,
ipotek etmek, kefil etmek.

kesine cükge al- üstlenmek,
vazife addetmek.

cüklen- vaad etmek, taahhüt etmek.

cülgüç çakı; ustura.

cülü- traş etmek.

cülün- traş olmak.

cümel erken doğan kuzu.

cümeri hayvanların severek
otladığı iyi cins ot.

cün yün.

cün tarak yün tarağı.

cürek kalp, yürek.

cüregi basıl- rahatlamak,
huzur bulmak.

cüregi biç- sevmek,
beğenmek, hoşlanmak.

cüregi buzul- üzülmek,
kızmak.

cüregi can- intikam hissi
beslemek.

cüregi carıma- mutlu
olmamak.

cüregi carımayan üzgün,
bedbin.

cüregi cılın- sevinmek.

cüregi cılınma- sevinememek,
mutlu olmamak.

cüregi eri- üzülmek, acımak.

cüregi kabından çık- çok
korkmak.

cüregi kan tırna- çaresizlik
içinde kalmak.

cüregi karal- çok üzülmek.

cüregi kayna- kin duymak,
intikam hissi beslemek.

cüregi küy- çok üzülmek.

cüregi ornuna kel-
rahatlamak, huzur bulmak.

cüregi sampal tavuş et- çok
korkmak.

cüregi suvu- rahatlamak,
ferahlamak.

cüregi sın- üzülmek, kalbi
kırılmak.

cüregi sın- üzülmek, kalbi
kırılmak.

cüregi teşil- içi ferahlamak,
gönlü ferahlamak.

cüregi tut- kalp krizi
geçirmek.

cüregi tüyümçek bol- çok
üzülmek.

cüregi şor tara- çok acıkmak,
açlıktan bitab düşmek.

cüregi şoşay- ferahlamak,
sakinleşmek, huzur bulmak.

cüregin kabındır- kendini
sevdirmek.

cüregin sarı suvga aldır-
açlık ve keder içinde yaşamak.

cüregin suvut- kalbini
rahatlatmak, gönlünü
ferahlatmak.

cüregine çançıl- aklından hiç
çıkılmamak, aklında yer
edinmek.

cüregine keltir- hayal etmek,
kafasında canlandırmak.

cüregine tüyrel- aklından hiç
çıkılmamak.

cürek avruthan dokunaklı.

cürek avruv göğüs darlığı,
kalbin sıkışması.

cürek başı kalp kulakçığı.

cürek bla hararetle, istekle.

cürek car- üzmek, kızdırmak,
sinirlendirmek.

cürek cargıç alaycı.

cürek cavu kalma- gücü
tükenmek, güçsüz kalmak.

cürek cavun aş-
heyecanlandırmak.

cürek caz- teselli vermek,
teselli etmek.

cürek cazgan dokunaklı, içli.

cürek ileşüv alımlılık.

cürek tart- meyili olmak,
istidadı olmak.

cürek tebüv kalp çarpması.

cürek tişlev mide ekşimesi.

cürek uruv kalp çarpması.

cürekge algan alıngan.

cürekge tatıgan dokunaklı.

cürekge tiy- alınmak.

cüreksin- hıçkırmak.

cüreksinib cıla- hıçkırarak
ağlamak.

cürü- yürümek.

cürügen mülk taşınır mal.

cürük hızlı koşan iyi cins at, yürük
atı.

cürüknü tav tıymaz; yürük
atı dağ bile engellemez.

cürüş hız, tempo.

cürüşün serivün et- hızını
yavaşlatmak.

cürüşlü hızlı, yüksek tempolu.

cürüt- yürütmek.

cürütüvçü şoför.

cürüv yürüyüş.

cütü keskin.

cüvülde- 1) cıvıldaşmak, ötmek, 2)
vızıldamak, uğuldamak.

cüvüldev cıvıltı.

cüvüldevük çok cıvıldayan, çok
şamata yapan, gürültü çıkaran.

cüyrük 1) süratli, hızlı, çabuk, seri,
canlı, çevik, 2) canlı, hafif, tüy
gibi, sıkıntısız.

cüyrük itni tülkü süymez;
süratli köpeği tilki sevmez.

cüyüşhan efendi, prens.

cüz yüz.

eki cüz iki yüz.

cüz cıyırma bla on yüz otuz.

cüz- yüzmek.

cüzayak 1) kırkayak, 2) her yere
sokulan, her yerde hazır-nazır.

cüz elley toy eski Karaçay'da yüz
yaşını geçenlerin şerefine
düzenlenen şölen.

Cüzen Merkür.

cüzleb yüz kere, yüz defa.

cüzük yüzük.

cüzüm üzüm.

cüzüv yüzmek.

cüzüvçü yankesici, dolandırıcı.

cüzüvük iyi yüzen, iyi yüzücü.

Ç

çab- saldırmak.

Karaçay cigitle cavga
çabdıla; Karaçay yiğitleri
düşmana saldırdılar.

çab- koşmak.

avuzuna çab- sözünü kesmek.

kan çab- kan oturması.

kan başına çab- çok kızmak,
çok hiddetlenmek.

suvuk çab- soğuk almak.

Adurhay colnu engişge
çabadı; Adurhay yoldan aşağı
koşuyor.

közüme kan çabdı; gözüme
kan oturdu.

peç başına çabhandı;
ocaktaki kömürden zehirlendi.
sanlarına suvuk çabib
avrudu; soğuk algınlığından
hasta oldu.
sohan közüme çabdı; soğan
gözümü yaşarttı.

çaba-corta koşuşturarak.
çabak balık.

ala çabak ala balık.
ayaklı çabak yengeç.
çabak av balık ağı.
çabak bav misina.
çabak kanat yüzgeç.
çabak karmak olta.
halal çabak tatlı su levreği.
haram çabak hani balığı.
ırgay çabak turna balığı.
koban çabak ala balık.
mıyıklı çabak som balığı.
sapran çabak sazan.
tav suv çabak ala balık.

çabakçı balıkçı.
çabakçı tüşünde av köredi;
balıkçı rüyasında ağ görür.

çabak et adale, kas.

çabdır- koşturmak.

çabhiç çalışkan.

çabhın eşkin ile dörtnal arası at
koşusu.

çabır Kafkasyalılar'ın yumuşak
deri çizme üzerine giydikleri
bir tür çarık.
cohar çabır yumuşak deriden
çarık.
çabır bav kışhan erkek.

çabır kulak çarığın yanındaki
tutacak kısım.

çabır oltanga caramagan işe
yaramaz, beş para etmez
adam.

çabır salam çarığın tabanına
konulan kuru ot, saman.

çabiş- koşuşmak.

çabuv saldırı.

köktün çabuv hava saldırısı.

çabuv koşu.

çabuvçu koşucu.

çabuvuk süratli, hızlı, seri.

çabuvul saldırı, hücum.

çabuvul et- saldırmak, saldırı
düzenlemek.

çaç saç.

cohar çaç yumuşak, dalgalı
saç.

çaç tıygıç firkete.

çaç tüyrevüç firkete.

çırpa çaç kıvrıcık saç.

çaç- dağıtmak.

cel bulutlanı çaçdı; rüzgâr
bulutları dağıttı.

carlı sabiylege savgala

çaçdıla; fakir çocuklara
hediyeler dağıttılar.

çaçak püskül, saçak.

kurt çaçak püskül.

çaçakla- parçalamak, parça parça
etmek.

çaçaklı saçaklı, püsküllü.

çaçaklı cavluk kenarları
püsküllü şal.

çaçay- boğazında kalmak,
 tıkanmak, sözü ağzında
 kalmak, boğulmak.
çaçdır- dağıtmak.
çaçık dağınık, dağılmış.
çaçık- sözü ağzında kalmak,
 tıkanmak.
çaçıl- dağılmak.
çaçıra- sıçramak, çatlamak.
gardoş bişib çaçıragandı;
 patates pişip çatlamış.
çaçırat- sıçratmak.
çaçırathan suvuk şiddetli
 ayaz.
çaçıravuk kabarcık, çıban.
suv çaçıravuk su kabarcığı.
çaçıkay sığa, eşek yavrusu.
çaçiy sığa.
Çaçlı eski Karaçay'da evi koruyan
 tanrıça.
çaçuv-kuçuv darmadağınık.
çaçuv-kuçuv et- dağıtmak.
çaçğı keskin, sivri.
çaga çapa, kazma.
çaga et- çapalamak.
çagala- çapalamak.
çagar köle, köle soyundan olan.
çağıdıy görünüşü kötü fakat
 koşması hızlı olan at.
çağıdıy gelişmemiş, cılız.
çagım az, seyrek, تنها, dağınık.
çagım 1) çiçeklenme, çiçek açma,
 2) tohumların sürmesi.
çagımla- küçülmek, azalmak.
çagımlı iyi süren, iyi sürgün veren.
çagımlan- küçülmek, azalmak,
 eksilmek.
çagımlık dağınık.

çağır şarap.
çağır benekli, lekeli.
çağır gözbebeği üzerindeki leke.
çağuv tomurcuk.
çahalas gideceği yeri bilmeyen.
çahasla- kepeğini almak.
çahtana tuvalet.
çak zaman.
cılmı çakları mevsimler.
künnü bu çağı günün bu
 zamanı.
çak- 1) yeşermek, filizlenmek,
 tomurcuklanmak, 2) kabuk
 bağlayıp dökülmek, 3)
 büyümek, artmak, çoğalmak,
 4) kıvılcımlanmak, çakmak,
 ateş almak.
cazda terekle çağalla;
 baharda ağaçlar yeşeriyor.
erinlerim çakgandı;
 dudaklarım kabuk bağladı.
anı üydegisi çakgandı; onun
 ailesi büyüdü.
çak- 1) çalkalamak, karıştırmak,
 2) atmak.
ayran çak- yoğurdu karıştırıp
 çalkalayarak pürüzsüz hâle
 getirmek.
cün çak- yünü atarak
 yumuşak hâle getirmek.
çak- köyü birbirine düşürmek.
çakan çakal.
çakgan söğüt, kavak gibi ağaçların
 tırtıla benzeyen çiçekleri.
çakgan avruv kızamık, çiçek
 hastalığı.
çakgıç çakmak.
çakıncık saksığan.

çakır- çağırmaq, davet etmək.
çakırım yaklaşık bir kilometrelik
uzaklık ölçüsü.
çakıruv davet.
çakka ayakkabı.
çaklı kadar.
 munu çaklı bunun kadar.
 ne çaklı bir sonsuz,
 haddinden fazla, sınırsız.
çakma şkok ağızdan doldurulan
eski tüfek.
çakmak karışık, birbirine girmiş,
keçeleşmiş.
 koy çakmak keçeleşmiş
 koyun yünü.
çakmakbaş saçları karmakarışık.
çaksız vakitsiz, sırasız, zamansız,
mevsimsiz.
çal- biçmek.
 sabanlanı çalabız; tarlaları
 biçiyoruz.
çal- kekelemek.
 çalıp söyleş- kekeleyerek
 konuşmak.
 çaldır- bir başka dili çat pat
 konuşmak.
 tili çal- kekelemek.
çal- örmek.
 halıdan tartma çal- iplikten
 uçkur bağı örmek.
çal- dolanmak.
 ayakları çal- ayakları
 dolanmak.
 esirgenden ayakları çalib
 aylanadı; sarhoşluktan
 ayakları birbirine dolanıyor.
çal kırçıl, ağarmış.

çal ur- ağarmak,
 beyazlaşmak.
çala-kola yarım yamalak.
çala-kula yarım yamalak.
çalay- kırçılasmak, grileşmek.
çalaygan gri, kırçıl.
çalbaş saçları ağarmış.
çaldav çelme.
 çaldav sal- çelme takmak.
çaldış 1) örme çit, 2) kareli
desenli.
 çaldış kölek; kareli gömlek.
 tereze çaldışla; pencere
 parmaklıkları.
çaldiyine bar- ayaklarını eğri
basarak yürümek.
çalduv çelme.
 çalduv sal- çelme takmak,
 çelmelemek.
çalğı tırpan.
çalı buruv örme çit.
çalık karpis, naz.
 çalık et- nazlanmak, karpis
 yapmak.
çalıkla- 1) karpis yapmak,
 nazlanmak,
 2) kaçmak, yakayı sıyırmak,
 kurtulmak.
çalıklı 1) nazlı, karpisli, 2) dikbaşlı
hayvan.
 çalıklı at; huysuz at.
çalış- 1) karışmak, dolaşmak, 2)
rastlaşmak, 3) evlenmek, 4)
kulağına gelmek.
çalışdır- 1) dolamak, kenetlemek,
2) örmek, 3) evlendirmek, 4)
fısıldamak, 5) ima etmek.

barmakların çalışdır-
parmaklarını kenetlemek.
bir zatnı çalışdır- bir şeyi
ima etmek.
caşlay çalışdır- gençken
evlendirmek.
kulagina çalışdır- kulağına
fısıldamak.
tartma çalışdır- ip, uçkur
bağı örmek.

çalkı tırpan.

çalkı çal- biçmek.
çalkı çapırak tırpanın ağzı.
çalkı tabla- çekiçe vurarak
tırpanın ağzını
keskinleştirmek.
çalkı tişe- tırpan bilemek.
arı orak beri çalkı aldatici,
üçkağıtçı, güvenilmez, iki
yüzlü.
çalkısı taşha tiy- işi rast
gitmemek.

çalkıçı tırpancı, tırpanla ot biçen.

çalkıçı cıyın tırpanla ot biçme
grubu.

çalkız ot biçilen saha.

çalhk çayır, ot biçilecek arazi.

çalliv çelme.

çalliv sal- çelme takmak.

çalma sarık.

çalman çit.

tögeregi çalman akrabası çok
olan.

çalpı- vurmak, çarpmak, sıçramak.

suv çalpıdı; su sıçradı.

çalpıt- sıçratmak.

**kayık kölnü suvun çalpıtıb
baradı;** kayık gölün sularını
sıçratarak gidiyor.

çalpuv şıptırı, şırıltı.

çalsakal ağarmış sakallı, kırçıl
sakallı.

çaluv çerçeve, elbise kenarına
konulan kordon, zıh.

çaluv sal- çerçevelemek.

şaytan çaluv zıh.

oka çaluv sırma zıh, şerit.

çam nükte, şaka, mizah, latife.

çam at lakab.

çam et- şaka yapmak.

çam çay bardağı.

çamay 22-31 Mayıs arasında
doğanların burcu.

çam-çam et- ağzını şapırdatmak.

çamçı şakacı.

çam nakırda şaka, latife.

çamlan- kızmak, hiddetlenmek.

kamasın urlathanına bek

çamlandı; kamasını
çaldırdığına çok kızdı.

çamlandır- kızdırmak.

Çamparas eski inançlarda
rüyalara hükmeden tanrıça.

çana kızak.

çana bilek kızığın üst
kısmındaki yan tahtalar.

çana bla uç- kızakla kaymak.

çana cayak kızığın kayan alt
kısmı.

çana tırnak kızaktaki dikey
tahtalar.

çanalat- sürüklemek, sürümek,
çekerek götürmek.

hapçüknü çanalatıb üyge
kiyirdile; eşyaları
sürükleyerek eve soktular.
çañç- sızlamak, ağrımak.
çañç- saplamak, batırmak.
kamanı cerge çañdım;
kamayı yere sapladım.
çañç- doğramak.
ayranga gircın çañçıb
aşadım; yoğurda ekmek
doğrayıp yedim.
çañçakla- didiklemek, delik deşik
etmek, karıştırmak.
betin çeçek çañçakla- çiçek
hastalığının yüzde iz
bırakması.
çañçakla- bir işi kötü şekilde
yapmak.
çañçlı sancı, sızı, acı.
çañçlı söz acı söz, alay.
çañçlı çatal.
çañçıl- saplanmak.
çañçılıb tebse- ayak
parmaklarının üzerinde
Kafkas dansı yapmak.
çañçuv sızı.
çañgk bol- tükenmek, yok olmak.
çanka Karaçay-Malkar
toplumunda eskiden prensler
(biy) ile asilzâdeler (özden)
arasında yer alan soylu
tabaka. Babası prens, annesi
özden veya köle soyundan
olanlar. Prenslerin aşağı
tabaka kadınlardan olan ikinci
derecedeki çocukları.

arıgan çanka yoksul düşmüş
ikinci derecede prens.
çankalan- 1) gösteriş yapmak,
asillik göstermek, 2) naz
yapmak.
çaпçак fıçı, varil.
çaпçак 1) şiş, şişkin, dolgun, 2)
besili, semiz.
çaphın el ve ayak parmaklarında
meydana gelen şiş hastalığı;
soğuk algınlığı.
çaphını tut- ağrısı başlamak.
çapır- 1) soğutmak, üşütmek, 2)
teselli etmek, teskin etmek.
çapır- kabarmak.
çapırgan deride meydana gelen
döküntüler.
çapırgan avruv yılancık
hastalığı.
çapırmaklık teskin etme,
yatıştırma.
çapildiv cılız, çelimsiz, zayıf.
çappa ayakkabı, çarık.
çapra- yaprak açmak.
terek çapradı ağaç
yapraklandı.
çaprak yaprak.
çaprak ak- yaprak
dökülmesi.
çaprak aguv yaprak dökümü.
çaprak iy- yapraklanmak,
yaprak çıkarmak.
çara büyük, geniş tabak.
çarabet geniş yüzü, tombul
suratlı.
çarçay- yorulmak.

tavлада köb cürüb
çarçaydım; dağlarda çok
yürüyüp yoruldu.
çarçayt- yormak.
atnı bek çabdırıb
çarçaytma; atı çok koşturup
yorma.
çardak çatı arası, tavan arası.
çardak üy çatı arası, çatı katı.
çardak bulutla yeryüzüne
yakın bulutlar, aşağıdaki basık
bulutlar.
çardar dingili tutan ağaç.
çarh tekerlek, makara.
çarhı soluna aylangan işleri
kötü giden.
çarhı onguna aylangan işleri
yolunda giden.
çarh 1) organizma, 2) keyif.
adamnı çarhı insan
organizması.
çarhım kolay tül dü; keyfim
iyi değil.
çarık ince deriden Kafkas çizmesi.
bıstır çarık terlik.
Çerkes çarık kaba deriden
çizme.
Düger çarık kaba deriden
çizme.
Ebze çarık koyun-keçi
derisinden yapılmış çizme.
gön çarık kaba deriden
çizme.
Kumuk çarık sert tabanlı
çizme.
çariş at koşusu, at yarışı.

çarla- gürültü etmek, bağırıp
çağırarak, inkar etmek, karşı
koymak.
çarla- tüfeğin ateş almaması,
tüfeğin patlamaması.
çarlagan şkok tüz urur; ateş
almayan tüfek doğru vurur.
çarlav itiraz, red, reddetme.
çarpi- zarar görmek.
çarpit- zarar vermek.
çarpuvlu 1) zararlı, 2) kötü,
talihsiz.
çars at yarışı.
çars sis, duman.
çars bol- sis basmak.
közleri çars kör- bulanık
görmek.
çart-gurt yarım yamalak.
çart kurt yarım yamalak.
çartla- 1) çatlamak, atmak, 2)
çatırdamak, 3) sıçramak,
fırlamak,
4) gözden kaybolmak, 5)
fışkırmak, 6) parlamak, ateş
püskürtmeye başlamak, tepesi
atmak, öfkelenmek.
çartlab söyleş- öfkeli
konuşmak.
savutnu boyavu çartlagandı;
tabağın boyası atmış.
otnu kösevleri çartlaydıla;
ateşin korlaşmış kömürleri
çatırdıyor.
kan çartladı; kan fışkırdı.
çartlagan kırık, delik.

çelekni çartlaganı bardı;
kovanın deliği var.
kök çartlagan gök gürültüsü.
ot çartlagan kıvılcım.
çartlagan nartüh patlamış
mısır yapılan mısır türü, cin
mısırı.

çartlavuk çıban.

çartlavuk nartüh cin mısırı.

çaska tarla, saha, arsa.

çastka arsa, tarla.

çastka cer arsa.

çaştük et- yırtmak, parçalamak.

çat dağların üzerindeki

çukurlukluklar.

çat hayvanın arka bacaklarının

ortası; apış arası.

çatır çadır.

çavka leş kargası, ekin kargası.

çavka olturgança kalabalık,
tıklım tıklım, pek çok.

çavuk et- koşmak.

çavul yığın, yığıntı, dağ

yamaçlarına yığılı taşlar;

buzultaşları.

çay çay.

çayır sakız.

akgan çayır reçine.

çayır betli pembe.

çayır col asfalt yol.

narat çayır reçine.

çayka- çalkalamak, sallamak.

cav çayka- yayıkta yağ
yapmak.

çaykal- çalkalanmak,
dalgalanmak.

çaykantılı oalgalı, çalkantılı.

çayna- çiğnemek.

köb çaynalğan adi, bayağı.

çaynek çaydanlık.

çaypal- dalgalanmak,

çalkalanmak.

suv çaypalmak dalga, suyun
dalgalanması.

çaypalt- dalgalandırmak.

çaypan yüksek yer.

çeçek çiçek hastalığı.

çeçek tab- çiçek hastalığına
yakalanmak.

çeçek tablı çiçek bozuğu,
yüzünde izler olan.

çeçek ur- çiçek hastalığına
yakalanmak.

çeçen dalkavuk, ağzı laf yapan,
güzel konuşan, becerikli.

avuzdan çeçen, koldan

beçel; ağzı becerikli, eli
beceriksiz.

Çeçenli Kafkas halklarından

Çeçenler.

çeçme fişek saçması.

çegara sınır, hudut.

Çegem Malkar bölgesinde bir

vadi, ırmak ve köy adı.

teli Canibek Çegemge

bargança plansız yapılan iş,
düşüncesizce yapılan iş.

Çegem salamlaşuv bir şeyin
sonradan akla gelmesi.

Çegemli Karaçay-Malkarlılar'ın

Çegem vadisinde yaşayan bir
bölümü.

çeget orman.

çeget bavur dağların kuzey yamacı.

çeget guguruk çalı horozu, yaban horozu.

çeget hırşı şerit hâlinde uzanan orman.

çeget tarlav şerit hâlinde uzanan orman.

çeget tavuk yaban tavuğu.
narat çeget çam ormanı.

çeget kuzey, kuzey tarafı.
çegi bağırarak.

çegileri tüyül- gülmekten kırılmak.

çegim ağırlık, dirhem.

çegim koşak dirhem.

çegin- gerilemek.

çek sınır.

çek- tartmak, çekmek.

bazmanda çek- terazide tartmak.

azab çek- azap çekmek.

çelek kova.

agaç çelek tahta kova.

kancal çelek madeni kova.

suv çelekni түбү suvda

kalır; su kovaşının altı suda kalır.

çeleklik eski Karaçay'da prenslerin halktan topladıkları vergi.

çemer usta, kabiliyetli.

çemerleb itina ile, özen göstererek.

çemiç üç yaşında dişi keçi.

çemiç erkek üç yaşında erkek keçi.

çemodan valiz, çanta.

çengirçke çekirge.

çengirtke çekirge.

çepken elbise, Kafkas kıyafeti.

çepken agaç dokuma tezgahı.

çepken bas- Kafkaslara özgü biçimde kumaş yapmak.

çerek ırmak, akarsu.

Çerek Ogarı Malkar vadisinde akan bir ırmak.

çeren ekin destesi.

çerig asker, ordu.

çeriş yarış.

çeriv ordu, askeri güç.

çeriv asker gönüllü savaşılar.

kan çeriv düşman ordusu; can düşmanı.

Çerkes Kafkasya halklarından Adigeler, Kabardeyler.

Çerkes agaç kara saban.

Çerkes çarık kaba deriden çizme.

Çerkes kalacük demirden karasaban.

Çerkes namıs saygı, hürmet.

Çerkes namıs et- çok saygı göstermek, hürmet etmek.

çerkesim boz renkli kumaş.

çers selam.

çert- belirtmek, vurgulamak, bahsetmek, ima etmek.

çes selam.

çes ber- selam vermek.

çeten sepet, örme çit.

çetne- ağrımak, sızlamak, acımak; içi kararmak, iç sıkıntısı çekmek; kapris yapmak, naza çekmek.

çetpert çeyrek.
çıbıdar keçeleşmiş yün.
çıbık dal, sopa, çubuk.
 temir çıbık tel.
çıbırdak kuru dal, odun.
çıçgın sopa.
çıçhak tuvalet ihtiyacını
 tutamayan; ishal.
çıçhak korkak, ödle, tabansız.
çıçhakla- ishal olmak.
çıçhakla- korkmak, ürkmek.
çıçhan fare.
 gıluv çıçhan sıçan.
 saban çıçhan sivri sıçan.
 ullu çıçhan sıçan.
çıçhansırt kır at rengi.
çıda- dayanmak, sabretmek,
 tahammül etmek.
çıdam sabır, dayanıklılık.
çıdamlı sabırlı.
çıdav sabır, tahammül.
çıdavsuz dayanılmaz.
çıfın mısır toplandıktan sonra
 tarlada kalan artık sapları.
çıgan çingene.
 çıgan ıstavat çingene obası.
çığana diken, kıymık.
 çıganalı ösümlük dikenli
 bitki.
 eşek çığana deve dikenli.
 ilinmek çığana dulavrat otu.
 narat çığana çamın iğne
 yaprakları.
çıganak diken, kıymık.
 çıganak temir çıbık dikenli
 tel.

çıganak tük kirpi.
çıganek bkz. çıganak.
çığar- çıkarmak.
çığarka sigara.
çığarma yaratıcılık, eser, edebi
 eser.
 çığarma küç yaratıcılık
 kabiliyeti.
 avuz çığarma sözlü halk
 edebiyatı ürünü.
çığarmaçılık sanat, yaratıcılık.
çığım verim.
çığımlı verimli.
çığımsız verimsiz.
çığın- kurtulmak, serbest kalmak.
çığındır- kaçırmak, serbest
 bırakmak.
çığınlı üzüntülü, dertli, matemli.
çığır kel.
 çığır kuş akbaba.
 çığır başdan kurt agızgan
 kün çok sıcak hava.
çığır Karaçaylılar'ın Adige
 (Çerkes)'lere verdikleri takma
 isim.
çık zincir halkası, düğüm, ilmek.
çık çiy.
 ertden çık sabah düşen çiy.
çık- çıkmak.
 erge çık- kocaya varmak.
 eşikge çık- tuvalete gitmek,
 dışarı çıkmak.
 zorlukdan çık- eziyetten
 kurtulmak.
çıkırda- gıcırdamak, takırdamak.
çıkırdat- gıcırdatmak,
 takırdatmak.

çıkırdavuk devamlı takırdayan.

çıkırt kilit dili.

çıkırt tüyrevüç çengelli iğne.

çıkırt çatırtı, çıtırtı, hışırtı.

çikkır fıçı.

bekşay çikkır varil.

çıklı 4-12 Ekim arasındaki günler.

çıl boza yapılırken kaynayıp suyu
çekildikten sonra altta kalan
yağ.

çiltır çıkıntılı, kabarık, çıkık.

çiltırköz patlak gözlü.

çımıltır fitik.

çımırta kuru dal parçası.

çımmak bembeyaz.

çımpı demet, tutam.

çın porselen.

çın ayak fincan.

çın savut porselen tabak.

çın rütbe, derece, apolet.

çına dirsek.

çınaçık dirsek.

çınakay serçe parmak.

çınar akgürgen, kayın.

çınar çam fıstığı.

çınay bir yaşında yavru iken
doğuran oğlak.

çınday çorap.

çınday örgü, örgü işi.

çınday iyne şiş, örgü şişi.

çınday kiyim örgü kıyafet.

çınday kölek kazak.

çınday kumaç örgü işi
kıyafet.

çındı boğa derisinden ip, kayış.

çındı öküzün bağlandığı
boyunduruğun ortasındaki
delikten geçen kayış.
çındı çal- boyunduruk
kayışını bağlamak.

çing en, tam, gerçek, ilk.

çing alga en önce.

çing algı burun ilk önce.

çing allında en önce, ilk
önce.

çing aruv en güzel.

çing ulla en büyük.

çinga- zıplamak, sıçramak.

közü çinga- gözü seyrimek.

çingat- zıplatmak, sıçratmak.

çingat- işlemek.

çingil uçurum, sarp kayalık.

çingkil boş.

çingkil baş boş kafalı, dar kafalı.

çingkılda- şırıldamak,
çalkalanmak.

çingkıldav şırıltı.

çingıuv dayanıklılık.

çınık- 1) dayanıklılığı artmak,
sağlamlaşmak, 2) antreman
yapmak.

çınıkdır- dayanıklı kılmak,
dayanıklılığı arttırmak,
sağlamlaştırmak.

çarhını çınıkdır- bünyeyi
kuvvetlendirmek.

nafsını çınıkdır- nefsi
kuvvetlendirmek.

çınkılbaş serseri.

çıntı sanki, yani.

çıntı doğru, düzgün, muntazam.

çıntıdı gerçek, hakiki, saf.

çupal-çupul şapır-şupur.

çipar dört.

çipçık serçe.

alı bla çipçık ötmegen

namusuna düşkün kız.

candet çipçık sarı asma kuşu.

çokaybaş çipçık çayır kuşu.

koy çipçık kara tavuk kuşu.

mırdı çipçık su çulluğu.

saban çipçık sıgırcık.

sarı çipçık iskete, baştankara.

suv çipçık keçisağan kuşu.

şorbat çipçık serçe.

töppeli çipçık tarla kuşu,

toygur.

çipçikköz yasemin.

çipıl-da- çalkalanmak,

dalgalanmak.

çipın çatı kirişi, direk.

çir iç yağı.

çir-çirangi bol- şişmek.

çırı bolgan 1) akıllı, 2) tatlı.

çirahtan şamdan.

çirak meşale, lamba, elektrik.

cav çirak mum.

çirak tartma lamba fitili.

çiran buzul.

çiray yüz, çehre.

çiraylı güzel, yakışıklı.

çırça kemik.

tobuk çırça diz kapağı

kemiği.

többe çırça kafatası kemiği.

çırça küçük tahta kase.

çırçappa ayakkabı.

çirdi çardak, saçak.

çirdi çipçık serçe.

çırıl-da- cızıldamak.

çırım et- kestirmek, uyuklamak,
şekerleme yapmak.

çırk dikiş yeri.

çırkav devanası, uzun boylu.

çırkık pulluğun toprağı kesen
kısımları.

çırkım kötü, fena, zayıf,
gelişmemiş.

çirkuv gelişmemiş, zayıf.

çırlama yemek adı.

çırlı 1) yağlı, 2) müreffeh, varlıklı,
hâli vakti yerinde.

çırlı adam varlıklı, zengin
adam.

çırlı şorpa haşlama suyundan
çorba.

çırsız yağsız.

çırma- sarmak, dolamak.

çırmal- sarılmak, dolanmak.

çırmav engel, mani.

çırmavuk sarılan.

çırmılın fitik.

çırpa kıvrıcık.

çırpa baş kıvrıcık saçlı.

çırpa börk Kafkas dağlılarına
özgü kıvrıcık büyük kalpak.

çırpı çalı, çalılık.

çırpıla çalılık, sürgün.

çirt hiç.

çirt-da hiç.

men alayga çirt-da

barmagan edim; ben oraya
hiç gitmemiştim.

çirt-dan da hiç bir şekilde.

çııl-da- cızıldamak.

çiy otunla otda çısıldaydıla;

yaş odunlar ateşte
cızıldıyorlar.

çibi hans az, seyrek ot.

çibiji kırmızı biber.

çibin sinek.

bağırbaş çibin sığır sineği.

bal çibin arı.

çibin av örümcek ağı.

çibin ok arının iğnesi.

lokura çibin at sineği.

sarı çibin eşek arısı.

sokur çibin sığır sineği.

tırhan çibin arı.

çibinine katıl- kızdırmak,
sinirlendirmek.

çibinle- kızmak, öfkelenmek,
çileden çıkmak.

çiçün sopa, çubuk.

çigat Karaçaylıların eski sulama
sistemlerinde su bendi.

çiginci direk, sütun, sarkıt.

çiginji bkz. **çiginci**.

çikçına serçeparmak.

çikoran baharda yerden ilk çıkan
bir otun adı, köklerini
karıncalar yer.

çille bir tür ipek.

carım çille suni ipek.

çille cavluk ipek şal.

çille kurt ipek böceği.

sav çille doğal ipek.

çille kış ve yaz mevsimlerinin en
soğuk ve en sıcak kırk
günleri.

cay çille yazın en sıcak kırk
günü.

kış çille kışın en soğuk kırk
günü.

çille ayak 1) leylek, balıkçıl kuşu,
2) ince bacaklı, çöp bacaklı.

çimde- çimdiklemek.

çimdey çimdik.

çimdi- çimdiklemek.

çipilyat yüksek topuklu kadın
ayakkabısı.

çipirek paçavra, sargı.

çippo küçük, göze ilismeyen.

çirçappa hırpani, çulsuz, baldırı
çıplak.

çirçik tomurcuk.

çirçik-çirçik damla damla.

çirçiklen- tomurcuklanmak.

çiri- çürümek.

çirigen çürümüş.

çirik 1) çürük, 2) gübre.

çirimpis bol- bozulmak, dağılmak,
altüst olmak.

çirit- çürütmek.

çiriv çürüme.

çirki- yadırgamak, ilgisini
kaybetmek, uzaklaşmak,
soğumak.

çirkit- kendinden soğutmak,
vazgeçirmek.

çirko yer elması.

çiy hasır.

çiy 1) çiğ, pişmemiş, 2) ham,
işlenmemiş, 3) nemli, yaş,
rutubetli, 4) ham, yeşil, 5)
taze, körpe.

çiy bal taze bal.

çiy dariy suni ipek.

çiy kertme ham armut.

çiy otun nemli, yaş odun.
çiy süt çiğ süt, pişmemiş süt.
çiy teli budala, sersem.
çiy teri ham deri, işlenmemiş deri.
çiy tigiş nakış, gergef.
çiy usta işinin ustası, işinin erbabı.
çiyin aç- içyüzünü ortaya çıkarmak.
çiyapsa bir uzvun birden şişip hastalanması.
çiybel uyusuk, hantal, alık.
çiybıdır şişman, şişko.
çiyli-bişli yarı pişmiş.
çiyli-bişli gakkı rafadan yumurta.
çiypıs mıymıntı.
çiysil bozuk, ham, olgunlaşmamış.
çiysilsiz pürüzsüz.
çiytar ocak.
çizze yara, bere, çıban.
çobur köpek pisliği.
çoçha domuz yavrusu.
çoçha kuyruk porsuk.
çoçu- çiftelemek, çifte atmak.
çoçuvuk devamlı çifte atan.
çogej pişman.
kelgenine çogej tüldü; geldiğine pişman değil.
çogej bol- pişman olmak.
çojoj bol- tereddütlü olmak, düşünmek, pişman olmak.
çoh saç topuzu, püskül; saçak.
çohas hububatı kabuğundan ayırarak temizleme.
çohas tegene hububatın temizlendiği büyük kap.

çokal demet, yığın, salkım.
çokay 1) perçem, kahkül, saç tutamı,
2) kubbe.
tavnu çokayı dağın zirvesi.
çokaybaş çıpçık tarla kuşu, çayır kuşu.
çokkaylan- eski Karaçay'da şaman ayinlerinde dönmek.
çokun- yalvarmak, yakarmak.
çokunla- topallamak, topallayarak yürümek.
çokun-çokun etib cürü- topallayarak yürümek.
çokunlay-çokunlay bar- topallayarak yürümek.
çokura- yer altından kaynamak.
çokurak kaynak suyu.
çokurak istiridye kabuğu.
çola sözde, bir şey ifade etmeyen; beceriksiz.
çola gedik, eksik, fırsat.
çola koy- eksik bırakmak.
çolasın tab- gedik yerini bulmak.
çolak çolak.
çollak makara, küçük araba, mekik, masura.
çolpan sabah yıldızı, Venüs.
çolpan çıkmay tang atmaz; Venüs doğmadan şafak sökmez.
çolpançı 1-10 Mayıs arasında doğanların burcu.
çolpu kepçe.
çolpu telefon ahizesi.

çomaça boyunduruğu arabanın
arışına bağlayan çeki çivisi.
çomal- dalmak.
çomart cömert, eli açık.
çomay erkek cinsel organı.
çompal bir tür dağ bitkisi.
çompay- çökmek, oturmak.
çompayt- çöktürmek.
çompu öbek grup.
çomurtha kuyruk sokumu.
çonçak eğri, yan yatmış.
çonçay- çömelmek, çökerek
oturmak.
çonçayma sarkık.
çongkay- 1) takla atmak,
devrilmek, düşmek, 2) ölmek.
çongkayt- 1) devirmek, yıkmak,
2) öl-dürmek.
çontal gelinin başına örtülen uzun
örtü.
çoğlu zengin, varlıklı.
Çoppa ziraatçiliğin tanrısı.
çoppaça 1) yıkanmak için su, 2)
hayat suyu.
çoppahars bir kimseye yapılan
gereksiz övgü.
çoppakars görgüsüz, saygısız.
çoppayır Karaçay mitolojisinde
dünyanın bulunduğu orta
âlem.
çopul fışkıran su.
çopuv köpek pisliği.
çorbat saçak.

çort 1) dosdoğru, doğruca, yolunu
kesecek şekilde, enine, 2)
kısa, güdük, kesik.
çort sal- söylediğinde
diretmek, dediğim dedik
olmak.

çortakıl inatçı, eğilmez.
çortburun kısa burunlu.
çortla- fırlamak, sıçramak.
çortuna enine.

çot 1) sayı, hesap, 2) iş, vazife,
meşgale, 3) ortam, durum,
vaziyet.

çot ayır ödeşmek, ödemek.

çotdan çık- bozulmak,
işlemez hâle gelmek, işe
yaramaz hâle gelmek.

çotha al- saymak,
hesaplamak, göz önünde
bulundurmak.

çot kalaydı?; durum nasıl?

çoyun tunç-bakır karışımı maden.

çoyun peç bir tür mangal.

çoyun dökme kazan.

başı çoyun bol- kafası
düşüncelerle dolmak.

çöb çöp, küçük saman parçası.

ayrı çöb başı çim.

çöb tübünden ingiçha- azıcık
bir zorluğa bile
dayanamamak, çıtkırıldım
olmak.

çöbden terek et- abartmak,
şişirmek.

çöbnü çöbge urma-
çalışmamak, tembellik etmek.

çöb kura, oy, rey.

çöb at- kura çekmek, oy
atmak.
çöb üz- ilişkiyi kesmek.
çöbge sal- oylamaya koymak.
çöbey barmak orta parmak.
çöble- 1) gagalamak, toplamak, 2)
yok etmek, imha etmek.
çöblev ayçiçeği.
çöblev baş ayçiçeği.
çöblev cav ayçiçeği yağı.
çöblev iç ayçekirdeği.
çögele- çökmek.
çögen dökme kazan.
çögüç çekici.
çömel- takla atmak, çevirmek,
dönmek.
suvga çömel- suya dalmak.
çö melt- devirmek, yıkmak.
çö meltayak paldır küldür,
yuvarlana yuvarlana.
çö müş ağaçtan oyulmuş su kabı.
çö pellev vadi, dere, su kenarı.
çö ppe-çörçek yaramaz, afacan.
çörçek hareketli, arsız, edepsiz,
afacan.
çörçeklen- yaramazlık yapmak,
afacanlık yapmak.
çörge- sarmak, bürümek.
çörgel- sarılmak, bürünmek,
dolanmak.
camçısına çörgelip bargan
tavlu caş; yamçısına bürünüp
giden dağlı delikanlı.
çörtlevük fındık.
emen çörtlevük meşe
palamudu.
çuba bağ, bandaj, korse.
çubar alaca, alacalı.

çubay- azalmak.
çubur kısa, kesik.
çubur kaptal bir tür Kafkas
kıyafeti.
çuçu- karıştırmak.
çuçula- karıştırmak.
çuçhur şelale, çağlayan.
çu goj bol- 1) şaşırmak, hayret
etmek,
2) kümelenmek, grup olmak.
çuğun- doluşmak.
çu h deh!
çuku gevrek.
çukuk et- hıçkırmak.
çukuy en uç, zirve.
çulga- dolamak, sarmak.
çulgam topak, paket, bohça.
çulgam dolama şeklinde çorap.
çulgan- kıvrılmak, dolanmak.
aç it çulganb catar; aç
köpek kıvrılıp yatar.
çulgav dolama şeklinde çorap.
çulhurum toprakta ot çıkmayan
yerler.
çum kızılılık.
çumok taze tereyağına ekmek
parçaları atılarak yapılan bir
yemek.
çunak kısa kulaklı, kulaksız.
çunak kulaklı dik kulaklı.
çungur çukur.
çungko sıcak çöreğin yağ ile
karıştırılması ile yapılan bir
tür yemek.
çungkul sütü kesilmiş inek,
koyun.

Çuppahan göklerin tanrıçası, gök
anası.
çuppurlan- takdis edilmek.
çupulda- şıpırdamak, suda
çırpınmak.
çurko yer elması.
çuruk çizme, ayakkabı.
başı çuruk bot, çizme.
çuruk baş çizme koncu.
çuruk cav ayakkabı cilası,
boyası.
uzun baş çuruk bot.
çurum sebep, bahane.
çurumla- bahane etmek, sebep
ileri sürmek, bahane bulmak.
çurumlu bahaneli, sebepli.
çurumsuz bahanesiz, engelsiz.
çuv ün, şöhret.
at-çuv ad-san.
çuv çıkarma- konuşmamak,
ses çıkarmamak.
çuv yabanî teke, dağ keçisi.
çuv ilham verici, canlandırıcı.
çuvak açık, berrak hava.
çuvana tepe, alçak dağ.
çuvhurun hayvanların tuz yaladığı
yer.
çuvkal saç perçemi, kakül.
çuvkırdık dağlarda öbek hâlinde
yetişen bir tür ot.
Çuvut Yahudi.
Çuvutlu Yahudi.
çüçkür- aksırmak, hapşürmek.
çüçkürt- hapşırtmak.
çügündür pancar.

çiy çügündür et- beddua
etmek, lanet okumak.
çüy çivi.
agaç çüy takoz.
arkan çüy büyük demir çivi.
çüy kışaça pense, kerpeten.
Çüyeldi Nart destanlarında bir
kahraman adı.
çüyke makara, masura.
çüyle- çivilemek.
çüyre eğri, ters, aksi.
çüyre adam aksi insan.
çüyre akıl ters adam, aksi
insan.
çüyre aylandır- ters
çevirmek.
çüyresine tersine, aksine,
eğri.
kumaçnı çüyresi kumaşın
ters yüzü.
çüyrelilik ihtilâf, anlaşmazlık.
çüyülde- uğuldamak.
kulak çüyülde- kulak
uğuldaması.
çüyür- bükmek, burmak.
mıyıkların çüyür- bıyıklarını
burmak.
çüyür- dudak bükmek, yüz
ekşitmek.
Çüyüt Yahudi.
Çüyütlü Yahudi.

D

da da, de; dahi, bile.

koylanı ullahun da gitçesin
da keltirigiz; koyunların
büyüğünü de küçüğünü de
getirin.

Azamatgeriy söyleşgen ogay
eseng, salam da bermedi;
Azamatgeriy konuşmak şöyle
dursun selam dahi vermedi.

da şimdi, bu hâlde, öyleyse,
pekala.

da, bermey esegiz men da
keteme; pekala vermiyorsanız
ben de gidiyorum.

daddış çocuk dilinde ayak.

dagan destek, direk, payanda.

dagan sal- destek koymak.

birbirine dagan bol-
birbirine destek olmak.

daganla- desteklemek, destek
koymak.

dağı da yine, gene, tekrar.

sanga dağı da bir ayırım
bardı; sana yine
söyleyeceğim bir şey var.
dağı da anı kibik ve
benzerleri, vesaire.

Dağıstan Kafkasya'da Dağıstan
bölgesi.

daj et- tırır tırır yürümek.

dam tat, lezzet.

damını çıkar- tadını
çıkarmak.

damlı tatlı, lezzetli; sulu; kalorili.

damır yüzkarası, rezalet, ayıp,
skandal.

damır bol- rezil olmak.

damır et- rezil etmek.

damırğa kal- rezil olmak.

damırğa koy- rezil etmek.

damırlık rezillik, skandal, ayıp.

damla- yemeği lezzetli hâlde
getirmek, besleyici hâlde
getirmek.

dammettir siyah kısa kanatlı, kısa
kuyruklu, sudaki kurt ve
küçük balıklarla beslenen bir
kuş.

damsız 1) tatsız, lezzetsiz, 2)
faydasız, lüzumsuz.

dangıl ova, düzlük.

dangıl tüz geniş ova.

daraca 1) önem, ehemmiyet,
fayda, anlam, 2) derece,
düzey, seviye,
3) ünvan, paye.

anı ne daracası bardı?; onun
ne önemi var?

bu işni daracası ulludu; bu
işin anlamı büyüktür.

andan sanga daraca
bolmaz; ondan sana fayda
olmaz.

miyik daracalı yüksek
seviyeli, yüksek dereceli.

daracalı önemli, anlamlı, iyi
sonuç veren.

daracasız neticesiz, başarısız.

daracasızlık başarısızlık,
sonuçsuzluk.

darcana çavdar.

darçin tarçın.

dardagan et- dağıtmak.

dargan anne sütünden erken

ayrılan çocuk ya da hayvan
yavrusu, henüz anne memesi
emerken, annesinin hamile
kalmasıyla memeden ayrılan
çocuk.

dargan bol- zayıflamak, zayıf
düşmek, güçten düşmek,
kuvvetten düşmek.

darı ilaç.

darikan cömert, eli açık.

dariy ipek.

dariybat ipek örtü.

dariykat kilise, manastır.

dariykat evlenmeyen ve evlenmek
istemeyen kız yada delikanlı.

dariykatçı keşiş.

darkan cömert, ele açık.

darman ilaç.

darman-darı ilaç.

darman sal- ilaç vermek.

darman kagit reçete.

dasagaylı hayati, canlı.

dav istek, talep.

dav tartışma, münakaşa, dava.

davaç bol- felç olmak, kötürüm
olmak, inme inmek.

davçu davacı.

davla- istemek, talep etmek, dava
açmak.

davlaş- münakaşa etmek,
tartışmak.

Davle eski Karaçay-Malkar
inanişlerinde toprakların
tanrısı.

davlet refah, saadet, mutluluk.

davlet çaşav mutlu hayat,

refah içinde hayat.

davletli refah içinde, saadet içinde,
mutlu.

davletsiz talihsiz, bahtsız, mutsuz.

davlu ihtilafı, münakaşalı.

davsuz münakaşasız.

davur 1) gürültü, patırtı, 2)

bozuşma, dargınlık, ihtilaf,
anlaşmazlık.

davur et- gürültü etmek.

davur-süyür gürültü-patırtı.

davurbaz davul.

davurçu gürültücü, kavgacı.

davurla- gürültü çıkarmak, patırtı
etmek.

davurlu gürültülü, kavgalı.

davurlu üyde kazan

kaynamaz; kavgalı evde
kazan kaynamaz.

davursa- sızlanmak, ağlaşmak,
şikayet etmek.

day keçi otlatırken söylenen bir
söz.

dayım ebedi, ilelebed.

dayman erkeklere düşkün kadın.

daymaz küstah, utanmaz,
vicdansız.

de- demek, söylemek.

deb diye.

Kudayga kızbaydı deb kişi

aytalmaz; Kuday'a korkaktır
diye kimse söyleyemez.

deber otorite.

deberli otoriter.

Debet Nart destanlarında bir
kahraman adı.

degen denen, denilen.

Karaçay degen batırlanı
cuttu; Karaçay denilen yer
kahramanların yurduudur.
demengili sağlam, dayanıklı,
güçlü, esaslı.
demengisiz güçsüz, dayanıksız.
demleş- aralarını açmak, kavga
etmek, çekişmek, mücadele
etmek.
deri kadar.
üye deri cayavlay
bargandı; eve kadar yayan
gitmiş.
derk kızgınlık, öfke, sıkıntı.
ders ders.
dersge cürü- derse gitmek.
dert 1) dert, üzüntü, 2) kin, öç.
dert cetdir- intikam almak.
dert kaytar- intikam almak,
öç almak.
dert tut- kin tutmak.
dertin al- intikamını almak.
dertçi intikamcı, kinci, kin tutan,
kinli, kindar, öfkeli.
dertlen- kızmak, hiddetlenmek.
dertli kinci, kindar, öfke dolu.
deriçin kadar.
dev dev, muazzam; kudretli, güçlü.
dev çaş güçlü delikanlı.
dev cürek kahraman yürek.
dev küç muazzam kuvvet.
Dever şamanizm döneminde
Karaçaylılar'ın taptığı bir put.
Devet bkz. **Debet**.
dıb deme- itiraz etmemek, hayır
dememek.

dıbbızından oltur- rezil olmak,
şapa oturmak.
dıbdılılan yavru hayvan (dana,
kuzu v.s.).
dıbbıl-da- oynamak, kımıldamak.
dıbbıldavuk geveze, boşboğaz.
dıbbıl-dıbbıl et- gevezelik etmek,
çene çalmak.
dıbbırda- kımıldamak, hareket
etmek.
dıbbırdagan ayak patırtısı.
dıbbırdav ayak patırtısı.
dıbsız bol- kımıldamamak,
hareketsiz kalmak.
Dıday Karaçay-Malkar
mitolojisinde bir tanrı adı.
dıday korku ve endişe anında
söylenen bir söz.
dıday-dıday men carlı; ah
zavallı ben.
dıday-dıday alay bolub mu
kaldı; ah-ah öyle mi oldu.
dıgalas arzu, heves, gayret,
mücadele.
dıgalas et- arzu etmek,
didinmek, gayret etmek.
kan dıgalas et- yırtınmak,
bütün gayretini sarfetmek.
körür dıgalas bla kelgenem;
görmek arzusıyla gelmişim.
dıgalashı gayretli, özenli.
dıgar-dugur tangır-tungur.
dıgar-dugur et- tangır-tungur
etmek.
dıgay haykırış, nida.
dıgı gıdıklanma.
dıgı bol- gıdıklanmak.

dığı et- gıdıklamak.
dıgıl et- gıdıklamak.
dıgılın kozga- ağırına gitmek,
kalbi kırılmak, dokunmak.
dıgılına katıl- gücüne gitmek,
ağırına gitmek, kalbi kırılmak,
dokunmak.
dıgılav sağlar.
dıgılan böğürtlen.
dıgınel böğürtlen.
dıgıray- ölmek, gebermek.
dıgırayt- öldürmek, gebertmek.
dıgırda- tıngırdamak.
dıgırda- dırdır etmek, durmadan
konuşmak.
dıgırdagan 1) tıkırtı, 2) dırdır.
dıgırdavuk gürültülü, takırtılı.
dıgıza bkz. **digiza**.
dıkgı kıt, az; dar.
біlayda suv dıkgıdı; burada
su kıttır.
бөрк manga dıkgıdı; kalpak
bana dardır.
dıkgı-mıkgı azıcık, kıt kanaat.
dılgam grup, öbek.
dılgam dik, sarp, yalçın.
dılgam bol- 1) ölmek, 2) yu-
varlanmak, devrilme, yıkılıp
kalmak.
dılgam et- çevirmek,
döndürmek, devirmek.
dılgambaş boynuzları aşağı doğru
uzamış inek.
dılgamlık diklik, sarplık.
dılkıla- çalkalanmak,
çalkalanırken ses çıkarmak.

dım cabuv pamuklu kumaştan
ince örtü, pike.
dım esir- çok sarhoş olmak.
dımbıl yuvarlak, şişman, tombul.
dımmay kibik semir- çok
şişmanlamak.
dımmıl su çiçeği hastalığı.
dımmıl ekmek.
Dımmıl tahıl tanrısının adı.
dımmıy şişman, göbekli.
dımmız göbekli, şişman.
dıng bol- mahvolmak.
dıng bol- konuşmadan kalmak,
dili tutulmak.
dıngırda- zangırdamak.
dıranbaş toprak dam, toprak kaplı
çatı.
dırbıj 1) yavru, küçük çocuk, 2)
eğri bacaklı.
dırğa iri yarı adam, güçlü kuvvetli
adam.
dırğa lağar beygir.
dırğa güreşte rakibi kalçanın
üzerinden atma oyunu.
dırılda- boş konuşmak, gevezelik
etmek.
dırıldavuk gürültülü; geveze.
dırın biçilip toplanmamış ot, başak
kümesi.
dırın bol- ölmek, hastalıktan
yatmak.
dırın cıy- ot kümelerini
toplamak.
dırın et- öldürmek.
dırınına cıy- mecazi anlamda
ağzının payını vermek.
dırk tohta- birdenbire durmak.

Dırpıl tahıl tanrısının adı.
dıs beş.
dibidik irinli yaranın üzerine
konulan, yeni kesilmiş hayvan
derisinden alınan parça,
derideki yaraya sürülen yakı.
dibidik bol- sıırıslıklam
olmak, iyice ıslanmak.
dibidik et- sıırıslıklam etmek,
ıslatmak.
dibildirik kelebek.
dibildirik ince kabuk; eski kürkün
ince dış yüzeyi; yarayı
kurutmak için konulan ince
yaprak.
dibildirik yarasa.
didin eşek arısı.
didiv köpek yavrusu, enik.
dige hâkim, egemen, gücü elinde
tutan.
digil tekerlek.
digil-migil ufak tefek eşya, öte
beri, önemsiz şey.
digil-migil et- boş şeylerle
ilgilenmek, önemsiz işlerle
uğraşmak, eften püften işler
yapmak.
digiza 1) dadı, sütnine, Karaçay-
Malkar toplumunda eskiden
soylu ailelerde çocuk
yetiştiricisi, 2) genç gelinlere
hizmet eden kadın.
diglen böğürtlen.
dimmo kütük gibi adam, sığır gibi
adam.
din din.

din ahlı dindar.
din kazavat din uğruna savaş.
dingil 1) çember, 2) ağaçtan
yapılma teker, 3) yük arabası.
dingiz şiş, kabartı.
dingiz bol- şişmek,
kabarmak.
dobar sağlam, sıhhatli, gürbüz.
dobar köpek.
dobarbaş yuvarlak kafalı.
dobarbet yuvarlak yüzü.
dobarburun iri burunlu.
dobbu ur, şişlik.
dobra çuval.
doburaçan şişman, tombul, semiz,
yağlı.
dogura şiş, şişlik.
dogura köz iri göz.
dohcuvuk cellat.
dohgadol balta cellat baltası.
dohla- şeklini değiştirmek.
dohlav değişme, yenilenme,
değiştirme.
dohlu balta cellat baltası.
dohtun kuzey.
dohudav keçe gerdek gecesi.
dolayçı çiftliklerde yayıkla yağ
yapan kimse.
dolvan su ile kaplı.
dolvan-tengiz Karaçay
mitolojisinde bütün
okyanuslar.
dombay Karaçay dağlarında
yaşayan Kafkas bizonu.
dommak bronz.
dommay Kafkas bizonu.

dommay 1) güçlü, kudretli,
sağlam, kuvvetli, zorlu, 2)
sakin, halim selim,
yumuşakbaşlı.
dommay 13-23 Ağustos
arasındaki günler.
Donaynı tirmen kakgıçça çabuk
bozulan.
dongkulda- 1) şırıl şırıl akıtmak,
şırıldatmak, 2) yaygarayı
basmak, yaygara koparmak.
dongkuldavuk çenebaz,
yaygaracı, geveze.
dop-dop et- gereksiz yere çok
gevezelik etmek.
doppak % 80 bakır - % 20
çinkodan oluşan sarı maden,
tombak, bronz.
doppas-dotas söyleş- umursamadan
konuşmak, minnet etmeden
konuşmak.
doppas umut et- kendini daha
yüksek bir derecede
göstermeye çalışmak.
dorbasın sapan.
dorbun mağara.
dorbunkul sığırıcık, çekirge kuşu.
dorbusuz sapan.
dordan kursak.
taş dordan kursak, taşlık.
dorduk kısa ve şişman kadın.
dorduklan- kabarmak, çalım
satmak.
dorh arttırma.
dorh et- haciz etmek.
dorhga sal- açık arttırmaya
koymak.
dorkun 1) kuvvetli, güçlü, sağlam,
2) mağara.

dorlasın taş taşımak için yapılmış
araç.
dormushul kısa kayıştan yapılan
bir iple taş atmaya yarayan
sapan.
dormushul atış- sapanla taş
atma yarışı yapmak.
doru fasülye, bakla türü sebzeler.
dos dost, ahbap.
dosluk dostluk, barış.
dotdu kuş.
dotdu oyuv kuş desenli nakış,
motif.
Dottuları keslerini koşlarına
çabhanlay kendi kendisine
zarar verenler için söylenen
bir deyim.
dov-dov çenesi düşük, geveze.
doyun güzel, iyi, kaliteli.
doyunsuz işe yaramaz, kusurlu.
dölük ev sahibi.
döng- hayal kırıklığına uğramak,
umudunu kesmek,
vazgeçmek.
döngdür- hayal kırıklığına
uğratmak, vazgeçirmek.
dörden kursak.
dördenin turguz- kendine
çok güvenmek.
dubulukoç bol- hemen yayılmak,
herkes tarafından duyulmak.
dubur pürüzlü.
dudak toy kuşu, kuğu.
dudey büyük, yüce, ulu, hâkim,
üstün.
dugosuk büyük kazan.
dugu haç.

dugujam kan davası, kan borcu.

dugum frenk üzümü.

duguma nane.

cılan dugumanı süymey edi,
ol da anı teşigini allında bite
edi; yılan naneyi sevmiyordu,
o da onun deliğinin önünde
bitiyordu.

Dugun Plüton.

dugur 1) şiş et parçası, ur, 2)

çıkıntı, kabartı, tümsek.

kesi kesin dugurlu et-
şişmek, kabarmak, övünmek.

duh Karaçay-Malkar'da eskiden

çarığın tabanına konulan

küçük saman demeti.

Çobanlar bellerinde taşırlardı.

duh kolonya.

duh бүрк- kolonya serpmek.

duh sapın kokulu sabun.

duhavay fırın.

dukkul parça, kırıntı; yırtılmış,

parçalanmış.

dukkul-dukkul et- parça
parça etmek.

dukkul-curun paramparça.

dukkul-curun bol-

paramparça olmak.

dukkul-curun et- paramparça
etmek.

dukkulla- parçalamak, yırtmak.

dukum soy, sülale. bkz. **tukum**.

dukur çıkıntılı, kabarık, kambur.

dukuş 1) çıkıntı, kabartı, 2)

kambur, hörgüç.

dumada altın ve gümüş üzerine
yapılan desenli işleme.

dumada kama bir Kafkas
kaması türü.

dumadılan iki ineği birden emen
buzağı.

dumafınca yirmi altı.

dumahşey otuz bir.

dumanavci kırk altı.

dumastaci kırkbir.

dumavdaci otuz altı.

dumensey on bir.

dumertin on altı.

dumoşpor yirmi bir.

dumpay- kaybolmak, yok olmak.

dumpayt- kaybetmek, yok etmek.

dump bol- kaybolmak, yok olmak.

dump et- kaybetmek, yok etmek.

duniya dünya.

duniyadan ket- ölmek.

duniyanı kaytar- hoşnut
etmek, memnun bırakmak,
hayran bırakmak.

duniya alış- ölmek.

duniya bla bir pek çok.

duppa-dubur pütürlü, sivilceli.

dupbuk kör, keskin olmayan.

dupbuk adam dar kafalı, zor
anlayan.

dupbuk tilli kaba dilli, kaba-
saba konuşan.

dupbuklan- körleşmek, körelmek,
keskinliğini kaybetmek.

duppur tepe, tümsek.

duppurlu engebeli, tepelerle kaplı.

duppurlu-çungurlu engebeli, düz
olmayan.

duppuş 1) çukur, oyuk, 2) kalça,
kaba etler.

duppuş dolu, ağzına kadar dolu.

durku yamaç, sırt.

durku 1) hayvan ağılı, 2) kuru otların bulunduğu ot ambarı.

durku ögüzça devamlı zarar verip duran insan.

durku kurnazlık.

durku-murkula et- kurnazlık etmek, aldatmak.

durkuçu kurnaz, işgüzar, düzenbaz.

duru bkz. **dürü**.

durus doğru, düzgün, iyi.

durusla- tasvip etmek.

durussun- tasvip etmek.

men sen aythannı
durussundum; ben senin söylediğini tasvip ettim.

durussuz yanlış, ters, kötü.

düşman düşman.

duv mısırları saklamak için yapılmış, çubuklardan örülmüş ambar.

duv pırlıtı.

duv bol- çok sarhoş olmak.

duv can- pırl pırl parlamak.

duv deb can- alev alıp yanmak.

duva muska.

duva dua.

duva aldır- dua ettirmek.

duva cay- ellerini açıp dua etmek.

duva et- dua etmek.

duva tohtat- cenazenin gömülmesinden sonra üç gün boyunca her sabah mezara

gidip dua edilmesine son vermek.

duva tohtathan aş ölümden üç gün sonra ölünün adıyla verilen yemek.

duva tut- dua okumak.

duva iki.

duvaçı ölü evinde dua ettiren hoca.

duvadak 1) toy kuşu, 2) kuğu.

duvana sadaka toplayan dilenci.

duvana şeytan, cin, iblis.

duvardıs altı.

duvdud mayıs böceği.

duvu bir.

duvulda- uğuldamak.

duvuldav uğultu.

duvuldavuk uğultulu.

düger mahzen, ambar.

düger kızığın kayan iki tabanını birbirine bağlayan parça.

düger ocağın bacasına konulan ve çubuktan örülüp çamurla sıvanmış parmaklık, kafes.

Düger Kafkasya'da Osetya bölgesi.

dügerey başın üst kısmı, tepe.

dügerkıt kızığın iki kayan parçasını birbirine tutturarak ek.

Dügerli Osetyalı, Osetin.

düger çarık kaba deriden yapılan çizme.

dügerlik sundurma, çardak.

dügerlik bacaya konulan, çubuktan örülüp çamurla sıvanmış kafes.

dügürçek tekerlek.

dükküç kütük.

teregi ketse da dükküçü
çagar; ağacı gitse de kütüğü
yeşerir.

düle hans dağlarda yetişen çiçek
açan bir bitki.

dünele dünya, evren.

dürgen nezâketsiz, saygısız,
coşkun, hareketli; sakar.

dürkev miğfer, tolga.

dürü tırpanla biçilen otların
meydana getirdiği hat.

dürü çık- tırpanla bir sıra ot
biçmek.

dürülde- uğuldamak.

dürüldegen uğultu.

dürüldev uğultu, gürültü.

dürün biçilen kuru ot veya
sapların bir sıra hâlinde
durması.

E

eb usûl, yol, metod, kolaylık, el
yatkınlığı.

ebin tab- işin kolayını
bulmak.

ebine tüzel- işi usûlüne göre
yapmak.

işni ebin bilgen arımaz; işin
usûlünü bilen yorulmaz.

eb imkân, olabilirlik.

alay eterge ebim çokdu; öyle
yapmaya imkânım yok.

eb tüş- imkân olmak,
mümkün olmak.

ebden çık- ileri gitmek,
haddini aşmak.

ebge kelgen munis, uysal.

ebekku mirasçı, vâris.

ebli zihni çevik, becerikli, usta.

ebsiz olağanüstü, fevkalade,
müstesna.

Ebze Karaçay-Malkarlılar'ın

güney komşuları olan Gürcü-
Svan halkı.

ebze ceng Kafkas kadın
kıyafetinde bir kol çeşidi.

ebze çarık koyun veya keçi
derisinden yapılan çizme.

ebze köget kiraz.

ay körgen Ebze kibik

hayretler içinde kalmak, ağzı
açık kalmak, şaşkın.

Ebzele keslerini koşlarına
çabhanlay kendi kendisine
zarar vermek.

Ebzeni kuvutuna

katılğanlay(tiygenley)

kızdırmak, tahrik etmek,
öfkeliendirmek.

Ebzeni tavga kalavur

etgenley düşüncesiz iş, akılsız
iş.

oltursa Ebze, kobsa karavaş
hamarat kadın.

ebze karınca.

ecigi-üstünü ıvır-zıvır.

ecigine deri tafsilatlı,
ayrıntılı.

ecigine-üstününe cet-
detaylarına inmek.

ecikle- hecelemek.

cazuvnu ecikleb küçden

okudu; yazıyı heceleyerek
zar zor okudu.

eçhe- sallamak, hareket ettirmek.

eçkagaç kara ağaç.

eçke- uyutmak, çocuk uyutmak.

eçki keçi.

cugutur eçki dağ keçisi.

kaşha eçki dağ keçisi.

eçkileri tigele- küsmek,
darılmak.

eçkilerin kozga- kızdırmak,
öfkelenmek.

eçki ağaç kara ağaç.

efendi imam, molla.

ege- eğelemek.

çiy temir tınç egeledi; ham
demir kolay eğelenir.

egeç kız kardeş.

ana egeç teyze.

ata egeç hala.

egeçden tuvğan yeğen (kız
kardeşin çocuğu).

gitçe egeç küçük kız kardeş.

tamada egeç abla.

tuvğan egeç öz kız kardeş.

egel- eğlenmek.

çiy temir tınç egeledi; ham
demir kolay eğelenir.

egen hakem.

eger tazı, av köpeği.

Hannı egeri uvga çıksa

ashar; Han'ın tazısı ava çıksa
topallar.

egēt hizmetkâr, uşak.

köt eget prensin kendisine en
çok yaltaklanan kölesi.

egev eğe.

agaç egev raspa.

egevle- eğelemek.

egevlen- eğlenmek.

egiz ikiz.

ejüv vokal, müziğin melodisi,
ezgi.

cırmı ejüvü şarkının vokali,
melodisi.

ejüv et- müziğe ağızla eşlik
etmek, söylenen şarkıya vokal
yapmak.

eke acaba.

kelgen konak kim boldu
eke?; gelen misafir kim
acaba?

eken acaba.

bizge kelgen kim boldu
eken?; bize gelen kimdi
acaba?

ekev iki kişi.

ekeven iki kişi.

eki iki.

eki cıyırma kırk.

eki açılğan eşik iki kanatlı
kapı.

eki sıbızgılı şkok çifte, av
tüfeği.

eki ara 1) ara, süre, müddet, 2)
hayat, ömür.

ekili bol- tereddüt etmek, karar
verememek.

ekinçi 1) ikinci, 2) bir daha ikinci
kere.

aythanımı etmey koysang
ekinci sanga ısanmam;
söylediğimi yapmazsan bir
daha sana güvenmem.
ekindi ikindi.
el köy.
tav el dağ köyü, Karaçay-
Malkar köyü.
el yurt, vatan, memleket.
el halk, toplum.
el nöger dışarıdan gelip bir
köyün halkına katılıp yaşayan
kimse, halkın yeni üyesi.
el tükürse köl bolur; halk
tükürse göl olur.
elni küçü tengiz; halkın gücü
deniz.
elber bilmece.
elbergen comak bilmece.
elbuz dedikoducu, fitneci.
elçi köylü.
eldirey kuzu derisi.
ele- elemek.
elecumar yiyeni delirten bir tür ot.
elek elek.
elek ağaç elek kasnağı.
gıbtı elek kalbur.
tarı elek kalbur.
elemen nüfuzlu, itibarlı, mühim
adam.
elen çarh rüzgâr gülü.
elevül kalbur, elek.
elgen- ürkmek, korkmak.
elgençek korkak, ürkek.
elgenmez cesur, korku bilmeyen.

elhuvur baharda buzların
çözülmesi, suyun getirdiği
buz kütlesi.
eli karış.
elib harf.
elibni bilmegen cahil.
elible alfabe.
elitir kayalık yamaçlardan vadiye
inen ince yol, patika.
eliya şimşek, yıldırım.
eliya ay 15-20 Temmuz
arasındaki günler, 22-30
Haziran arasındaki günler.
eliya ur- yıldırım çarpmak.
elkırgan frenk üzümüne benzeyen,
meyvaları olan çalılık.
elkurut dedikoducu.
Elleyhan toprakların tanrıçası.
elli köylü.
elli elli.
ellinçi ellinci.
ellişer ellişer.
elme terek titrek kavak.
elpek çok, bol, zengin.
elsiz 1) süslü-püslü, 2) densiz.
elsiz kılık densiz karakter.
elt- götürmek.
ız elt- iz takip etmek.
eltir bir haftalık kuzu derisi.
el töre eski Karaçay-Malkar'da
halk mahkemesi.
em en.
em gitçe en küçük.
em ulla en büyük.

em- emmek.

emçek meme.

emçek ana süt anne.

emçek ata eski atalık

geleneğinde çocuğu yetiştiren
manevi baba.

emçek avruv göğüs iltihabı.

emçek içir- meme vermek.

emçek kız atalığa verilen kız
çocuk.

emçek ulan 1) süt çocuğu, 2)
atalığa verilen erkek çocuk.

emda ve.

Karaçaylıları emda

Kabartılıları kıyimleri

birçadı; Karaçaylıların ve

Kabardeylerin giyimleri
aynıdır.

emegen dev, Kafkas efsanelerinde
insanüstü varlık.

emen meşe ağacı.

emen çörtlevük meşe
palamudu.

emen içgen teri tabaklanmış
deri.

emen içir- tabaklamak.

emgek azap, ıstırap, işkence.

emildeş 1) süt kardeş, 2) atalıktan
çıkıp baba evine iade edilen
çocuk.

emilik binmeye alıştırılmamış
vahşî tay, vahşî at.

emilikçi at terbiyecisi.

emina veba; kolera.

emina hippil veba

hastalığının açtığı yara.

emiv dev, dev gibi yaratık.

emivçü hans yonca.

emiz- emzirmek.

emizik emzik, biberon.

emizik çayır yoncası.

kökbaş emizik yonca türü.

sarı emizik yonca türü.

en en.

kumaçnı eni; kumaşın eni.

en hayvanın kulağına konan işaret.

ensiz malga iye köb bulur;
işaretsiz hayvanın sahibi çok
olur.

en soy, cins, tip.

en- inmek.

ençi hususi, özel, şahsi, ferdi,
münferit, müstakil.

ençi betlilik şahsiyet, kişilik.

ençi çaşa- ayrı yaşamak, tek
yaşamak.

ençi cer özel yer.

ençi et- ayırmak, münferit
hâle getirmek.

ençi uşak mahrem konuşma.

ençile- benimsemek, kendine mal
etmek.

endi şimdi, artık.

endige deri şimdiye kadar.

endide 1) şimdilerde, hâlen, 2)
artık, bir daha.

endiden arı bundan sonra.

endigi şimdiki.

endilede yakınlarda.

endilede anga tübemedim;

yakınlarda ona rastlamadım.

endir- indirmek.

endrevük 23 Kasım-2 Aralık
arasındaki günler.
endrevük ay Aralık ayı.
ene- anlatmak, bildirmek.
ene- hayvanın kulağına işaret
koymak.
enikle- 1) taklid etmek, 2)
musallat olmak, kızdırmak.
eniş sürem yokuş aşağı doğru.
enişge aşağı.
tik enişge yokuş aşağı.
enişgele- inmek, çökmek.
enişgetin alçaktan, aşağıdan.
entda yine, daha, hâlâ.
cangur entda cavadı;
yağmur hâlâ yağıyor.
men entda kelirme; ben yine
gelirim.
er erkek, yiğit.
er koca, eş.
erge bar- kocaya varmak.
ercürek cesur, kahraman.
erek uzak, ayrı; vahşî.
Eresey Rusya.
ergür 11-18 Şubat arasında
doğanların burcu.
eri- erimek.
eri- acımak, merhamete gelmek.
erik erik.
sarı erik alıç.
erik deri tabaklamada kullanılan
bir toz.
erik aşagan teri tabaklanmış
deri.
erik aşat- tabaklamak.
erikge sal- tabaklamak.
erik- sıkılmak, usanmak, bıkmak.

erikgenden ne eterge da
bilmey turama; sıkıntıdan ne
yapacağımı bilmiyorum.
erikdir- bıkırtmak, usandırmak.
ötürük ayta barıbzını da
erikdirdi; yalan söyleye
söyleye hepimizi usandırdı.
erin dudak.
baş erin üst dudak.
erin boyav ruj.
erin çüyür- dudak bükme,
beğenmemek.
erin kobuz ağız mızıkası.
erni-burnu bla toltur-
tepeleme doldurmak.
ernin kab- pişman olmak;
üzülmek, acımak.
tüb erin alt dudak.
erin uç, kenar.
cugutur kayanı erninden
karaydı; dağ keçisi kayanın
ucundan bakıyor.
erin- üşenmek.
erinçek üşengeç, tembel.
erinçek öretin cuklar, catıb
işler; tembel ayakta uyur,
yatarak çalışır.
Erirey tarlada yetişen mahsullerin
tanrısı.
eriş 1) coşkun, taşkın, hareketli,
ateşli; gayretli, 2) kıskanç.
eriş 1) münakaşa, tartışma, 2)
rakip, yarışmacı.
eriş- yarışmak, rekabet etmek,
nisbet etmek.

erişiv rekabet, yarışma,
müsabaka.
erit- eritmek.
eritme alışım, halita.
Erk Bici büyücü, büyü yapan.
Erk-Bicivuk büyücü, sihirbaz.
erke şımarık, nazlı.
erke at lakab.
erkeç erkek keçi.
erkeç öncü, lider.
erkeçlik et- liderlik, öncülük etmek.
erkeğır çocuğun içinde doğduğu zar, döl yatağı, son.
erkeguruv erkek.
erkek erkek.
erkek at aygır.
erkek tavuk horoz.
erkeksi- böbürlenmek, kurulmak, çalım satmak.
erkelet- nazlandırmak, şımartmak.
erker 1) orman içinde geniş düzlük,
2) geniş oyulmuş yaka, 3) kibirli, kendini beğenmiş adam.
erkerlen- kendini beğenmek, övünmek.
erkin bol, ferah, geniş.
erkin serbest, hür.
erkin et- serbest bırakmak.
öz başına erkin bol- azat edilmek.
erkinlik hürriyet.
erkinlik ber- izin vermek.
erkişi erkek, yiğit.

erkişi aythanından kaytmaz; erkek söylediğinden dönmez.
erlay hemen, çabuk.
erlay-burlay hemencecik.
erlay oguna hemen, çabucak.
erlen sincap.
Ermen Ermenistan.
ermen kıştık vaşak, dağ kedisi.
Ermenli Ermeni.
erot 1) sarhoş eden bir ot, 2) aşk.
erreyçi şövalye, savaşçı.
ersiz dul kadın.
erşi çirkin.
erşi-burşu çirkin, göze hoş gelmeyen.
erşi-burşu çaç darmadağınık saç.
erşi-burşu et- yüz buruşturmak.
erşikay kirli, pasaklı çocuk.
erşilen- yüz ekşitmek, surat asmak.
ertde erken, eski zamanda.
ertde-ertde bir varmış bir yokmuş.
ertde keç bolsa da ne zaman olursa olsun.
ertde çoktan.
men işni ertde tındırdım; ben işi çoktan hallettim.
ertdele- sabah sabah yola çıkmak.
ertdeli eski, kadim.
ertdemle sabahleyin.
ertden sabah.
ertden azık kahvaltı.
ertden bla sabahleyin.

ertdende sabah, sabahleyin.
ertdenli sabahtan beri.
ertdenlik sabah.
ertderek daha erken, erkence.
ertli iyi cins, kaliteli.
es akıl, hatır, hafıza.
 es avuv baygınlık.
 es böl- dikkat etmek,
 ilgilenmek.
 es iy- dikkat etmek.
 es iyib dikkatle, özenle.
 es taşla- bayılmak, kendini
 kaybetmek.
 esde-busda bolmagan akla
 hayale gelmeyen.
 esge tüş- akla gelmek.
 esi av- bayılmak.
 esi bolgan akıllı.
 esine kel- ayılmak.
 esine tüş- aklına gelmek,
 hatırlamak.
 esine tüşür- hatırlamak.
eseb hesap; fikir, düşünce.
 esebge al- gözönünde
 bulundurmak.
eseble- hesaplamak, saymak.
esebli akıllı.
esen sağ, salim, sıhhatte.
 esen bol- sıhhatte olmak.
esger- hatırlamak.
esgert- hatırlatmak.
esgertiv hatırlatma.
esgertme hatıra.
 esgertme taş anıt, heykel.
esir- sarhoş olmak.
esirgen sarhoş.
esirik kibirli; gururlu.

esiriklen- gururlanmak, şişmek.
esirt- sarhoş etmek.
eski eski.
 eski-büskü eski-püskü.
 eski bol- eskimek.
eski çamaşır.
 eski camay bilmegen dikiş
 bilmeyen kadın.
 eski cuv- çamaşır yıkamak.
eskir- eskimek.
esle- fark etmek, farkına varmak.
eslet- fark ettirmek.
esli akıllı.
esne- esnemek.
esselik ölümler dünyası.
eş- örmek.
 çaç eş- saç örmek.
 çalman eş- çit örmek.
 çeten eş- sepet örmek.
eşek eşek.
 eşek bediş eski Karaçay'da
 âdetleri bozanlara ve suç
 işleyenlere uygulanan ceza.
 eşek col patika.
 eşek cuva bir tür mantar.
 eşek çıgana bir tür diken.
 eşek gummos iyileşmeyen
 habis ur, kanser.
 eşek gokku bir tür mantar.
 eşek süt sütleğen bitkisi.
 eşek tegenek bir tür diken.
 eşek buzga tirelgenley inat
 etmek, inatçılık.
 eşekni kulagina kobuz
 sokganlay hayır çıkmayacak
 iş.

eşev ağaçla tarla sürerken
öküzlerin beraber bağlandığı
uzun sırık.
eşik kapı.
eşigin cab- felâkete uğratmak,
öldürmek.
eşik allı avlu, kapı önü.
eşik kılıç kapı sürgüsü, kilit.
eşikge çık- tuvalete gitmek.
kabak eşik dış kapı.
eşikli yabancı, başka.
eşim saç örgüsü.
eşimdi saç örgüsü.
eşit- duymak, işitmek.
eşitil- duyulmak.
eşme 1) örgü, saç örgüsü, 2) çit, 3)
deste, hevenk.
eşme kızıl hastalığı.
eşta sanmam, yok yahu, mutlaka,
muhtemelen, herhalde, galiba,
nasıl.
et et.
çabak et adale, kas.
et al- şişmanlamak.
et cen akraba, hısım.
et hıçın Karaçay-Malkar
yemeklerinden etli börek.
et savda etin kavrulduktan
sonra tuluma doldurularak
kışa saklanması.
et- yapmak, etmek.
artın et- kökünü kurutmak.
birbirine et- birbirine
düşürmek.
et- kapatmak.
eşikni et- kapıyı kapatmak.

terezeni et- pencereyi
kapatmak.
etek elbise eteği.
al etegin art et- azarlamak,
paylamak, kızmak.
etek bük- etek ucu bastırmak.
etek költür- dalkavukluk
etmek, yaltaklanmak.
etek dağ eteği.
etektübçü anasının kuzusu.
etuyk 24 Eylül-3 Ekim arasındaki
günler.
etik kapalı.
etim fiil.
etimli becerikli, mahir.
evül inatçı, ayak direyen.
ez- ezmek.
ezev bol- birleşmek, toplanmak,
bir araya gelmek.
eziret- ezmek.
ezüv çürük, morarma.
ezüv oyuk yaka.
ezüv tüyme gümüş işlemeli
yaka düğmesi.

F

fadavan kuru ot, kuru saman.
fahmu yetenek, istidat, kabiliyet.
fahmulu yetenekli, istidatlı.
fahmusuz yeteneksiz, istidatsız,
kabiliyetsiz.
fakır 1) fakir, 2) zavallı, biçare.

fara kazanın dibindeki kireç, tortu parçaları; süt ya da boza pişirildiğinde dibi tutarsa da meydana gelir.

farız farz.

fariy bkz. **pariy**.

fasık ahlaksız, kötü, fena.

fasıklık ahlaksızlık.

fatan biçilen kuru ot demeti.

fatar ev, konut, daire.

fatarçı kiracı.

fategen gaz yağı.

fategen lampa gaz lambası.

fatıva fetva.

fatnar ahşap karyola.

fayda fayda.

faydalan- faydalanmak.

faydalı faydalı.

faydasız faydasız.

faygambar peygamber.

fatyon fatyon.

fedegi kara sabanın pulluk demirine yapılan yama.

ferenk bir tür iri bıçak.

Ferenkli Fransız.

feyruz taş firuze.

fırgavun 1) dolandırıcı, 2) her yere sokulan.

fitav tahıl ya da ot yığınlarının bir araya toplanması.

fitçan avcının kendini gizlemek için yaptığı yer.

fikir fikir, düşünce.

fitir fitre.

fitna 1) kurnazlık, dolandırıcılık, entrika, desise, 2) zarar ziyan.

fitna et- kurnazlık etmek, zarara uğratmak.

fitna kura- entrika düzenlemek.

fitnaçı kurnaz, sinsî.

fitnalı 1) kurnaz, 2) zararlı.

fitnasız 1) hilesiz, saf, 2) zararsız.

Fuk Nart destanlarında bir kahraman adı.

fulduk mısırın kesildikten sonra tarlada kalan sapları.

fulme toz.

G

gabara anorak, ceket.

gabara 1) deriden yada kadife veya başka kumaştan yapılan yelek tarzında giyim, 2) sutyen.

gabaş 1) ayakkabı, çarık, terlik, 2) ayakkabının yüzü.

gabaşla biç- ayakkabı yüzü için deri kesmek.

gabdeş hayvan yemliği.

gabray ceket, anorak.

cengsiz gabray yelek.

gabu 1) yosun, 2) saç kepeği.

gabulan- kepeklenmek.

başım gabulandı; başım kepeklendi.

gabulu dağ keçisi.

gabuşur yarılmış, çatlamış.

gabuşur bol- soğuktan çatlamak.

gabuşur derinin pul pul dökülmesi, uyuz.

gabuşurlan- derinin pul pul olup dökülmesi.

gacay 1) dişi köpek, 2) hafif meşrep kadın, fahişe, kahpe.

gacaylık fahişelik, kahpelik.

gaci 1) dişi köpek, 2) hafif meşrep kadın.

gaciköz utanmaz, hayasız, arsız.

gacilen- 1) kısıtmak, kendini beğendirmeye çalışmak, 2) sefahat sürmek, çapkınlık yapmak, fahişelik yapmak.

gadeli yaban mersini gibi çalılıklarda yetişen kırmızı tatlı yemiş.

gadey çörek pişirildikten sonra, arta kalan hamurla çocuklar için pişirilen küçük çörekler.

gadiy yalancı, kandırıcı.

gadro süt süzmek için süzgeç.

gadur iğrenç, tiksindirici, menfur, fena.

gadura müşkülpesent, bahaneci, sivrizekâ, uyanık.

gadura süt süzmek için süzgeç, ağ gibi örgülü büyük kepeç.

gaduraçı yaramazlık yapan, hırsızlık yapan köpek.

gaduraçı itge cetmey bagası; hırsız köpek kadar kıymeti yok.

gaduv kendine güvenen.

gafsar azgın köpek.

gaganak çam kozalağı.

gagarak çam kozalağı.

gagaray çam kozalağı.

gagay ağız, çene.

gagaybaş hoppa, havai.

gagu yemiş.

gagu et- meyva vermek.

gahinik baharda yeni çıkan otlar.

gaj bol- sarhoş olmak, çakırkeyif olmak.

gaj-guj et- garip sesler çıkararak yabancı bir dilde konuşmak.

Abazalılaça gaj-guj ete turma! Abazalar gibi garip sesler çıkarıp durma!

gajors derinin kenarı.

gakkı yumurta.

çaykalgan gakkı kof yumurta.

gakkı tab- yumurtlamak.

hire gakkı rafadan pişmiş yumurta.

kantuluk gakkı kof yumurta.

kuru gakkı kof yumurta.

gakkıda tük izlegen her şeye bahane bulan, kusur bulan.

gakkıbaş 1) aklı kıt, 2) kafası yumurta gibi olan.

galakur mine, sır.

galakur içir- sır kaplamak, minelemek.

galav bir tür çörek.

galdı çizme.

galepe köñçek külot pantolon.

bkz. **galife**.

galgurak bkz. **kankurak**.

galife dizden aşağısı dar, üst tarafı çok geniş, çizmeyle giyilen pantolon.

gallas ot yığını.

galoş çizmenin üzerine giyilen bir tür ayakkabı.

galoşha oltur- yarışta yenilmek.

gam sıkı sıkıya.

çepken çaşha gam boldu;
elbise gencin üzerine oturdu.
eşikni gam etgendile; kapıyı sıkı sıkıya kapatmışlar.

hunaga gam kısılib çaşırtın
üynü maraydı; duvara sıkı sıkıya yapışıp gizlice evi gözlüyor.

gam cabılgan tereze; sıkı örtülmüş pencere.

gam bol- üzerine tam oturmak.

Gamalar av hayvanlarının ve avcılarının tanrısı Apsatı'nın kızı.

Gamalarını süygen çaşı tabu dilde avcı.

gamay- tıka basa doymak.

gamayt- tıka basa doyurmak.

gamij önemsiz, hiç anlamında bir söz.

gamijlen- ortaya çıkmak, kendini göstermek.

gammeş manda.

gammos hayvanın ağzına geçirilen ipten yapılma gem, dişindirik, burunsalık.

gammoy konvoy, muhafız.

gammoylan- refakat etmek, muhafızlık etmek.

gamoj bir tür çarık, keçeden yapılan ayakkabı.

gampik eğri, bir yana eğrilmiş.

gampil eğik, eğilmiş.

gampil bol- eğilmek, bükülmek.

gampirleri tüş- morali bozulmak.

gampirlerin tüşür- moralini bozmak.

gamuş çarık, ayakkabı.

ganay büyüklerin küçüklere bir hitap şekli.

ganguy darkafalı, budala.

ganguyluk darkafalılık, budalalık.

ganiyba kumaşa işlenen nakış.

gapçi soytarı, palyaço.

gapı ağız.

gapna ot demeti, ekin demeti.

gappar 1) yara kabuğu, 2)

kurumuş kir, çamur.

gappar bol- 1) yaranın

iyileşmesi, kabuk bağlaması,

2) kirlenmek,

3) yanmak, solmak, 4)

keçeleşmek.

gappar kat- kirin kuruyup sertleşmesi.

gapşur taşların üzerinde oluşan yosun.

gara maden suyu.

gara canciğer, sıkı fıkı, candan.

gardoş patates.

gardoş hıçın yağda pişirilen patatesli börek.

gardoş kaz- patates toplamak.

gardoş sal- patates ekmek.

gardoş uvgan patates püresi.

gatça bkz. **gatçay**.

gatçay yosma, cilveli kız.

gatçaylan- cilvelenmek, kırtırmak,

kendini beğendirmeye

çalışmak.

kızını gatçaylanganın
uşatmadı; kızın cilvelenmesi
hoşuna gitmedi.
gatiy potin, ayakkabı.
gatleş dağlarda dik yerlerden sonra
çıkılan hafif düzlük yerler.
gaton pulluk.
gavel ilkbahar ya da sonbaharda
rüzgârlı havada yağmurla
karışık yağın kar.
gav-gav köpek havlaması.
gâvur gâvur.
sarı gâvur Rus.
gâvurkaç haç, istavroz.
gay-guy ses taklidi.
gaya ağız.
gazay dişi köpek.
gaz gaz şık, fiyakalı.
gebdeş yemlik.
geben kuru ot yığını.
antav geben büyük ot yığını.
ögüz geben küçük ot yığını.
gebenbaş saçları ot yığını gibi
olan kimse.
geben kuş anka kuşu.
gebenek kapüşonlu bir tür erkek
giyimi.
gebenek kelebek, pervane.
gebha mühür, hayvanlara vurulan
damga, işaret, arma, amblem.
gebha savut hayvanlara damga
vurmaya yarayan demirden
âlet.
geboh iltahap.
geboh Sibirya yarası denen
bulaşıcı sığır hastalığı.
geboh süngü, kasatura, mızrak.

gedeş 1) kümes, 2) düzensiz ev,
tertipsiz ev.
gedigin yabanî dere otu.
gediş çubuktan örülmüş, içine
kapkacak konulan sepet, sele.
gedleş iyi bakım yapılmış tarla.
gedmen kazma.
gedra kısa boylu, cüce.
gedushana romatizmaya iyi gelen
bir tür bitki.
gefgin önlük.
gefhin önlük.
gelefey dizden aşağısı dar, üst
tarafı geniş ve çizmeyle
giyilen pantolon.
geletev et- adamdan saymamak,
önemsememek.
gelev dağların güney yamaçlarında
yetişen, hayvanların severek
otladıkları bir tür ot.
gelevlen- ot bürümek, ot yetiştirmek.
gella yaşlı kadın, nine, büyükanne.
gelpegey uzun tüylü kaş.
gemha ipekli kumaş.
asıl azmaz gemha tozmaz;
asil bozulmaz ipekli eskimez.
gemhot surat, çene.
gemoh pamukçuk hastalığı, aft.
gemmeş manda.
Gemuda Nart destanlarında
Karaşavay adlı kahramanın
atı.
Gencekaşavay Nart destanlarında
bir kahraman adı.
genca tay kısrağın üç yaşında iken
doğurduğu tay.
gencetay bkz. **genca tay**

gencefil zencefil.

genezir tiksindirici, iğrenç, pis,
çirkef.

genezir adam kabadayı,
külhanbeyi.

genezirilen- iğrençleşmek,
çirkefleşmek, âdileşmek.

genezirlik iğrençlik, âdilik,
çirkeflik.

geniy akıllı, zeki.

gepbay eski Karaçay-Malkar
düşün ve şölenlerinde üzerine
koyun postundan bir giyim
giyen ve yüzüne bir maske
takarak eğlenceyi idare eden
kimse. bkz. **teke**.

geppe süt süzmeye yarayan kap.
gepperleri tüş-(salın-) morali
bozulmak, keyfi bozulmak.

gepsorka akrobat, canbaz.

gera kömüre benzer siyah bir taş
türü.

gerge iskete, baştankara.

gergecız bir kuş türü.

gerge çıpçık çayır kuşu, toygır.

gerhana altın, gümüş nakışlarla
işlenmiş, sık dokunmuş ipekli
kumaş, simli kumaş.

gernevül acele, acele eden.

gernevül et- aç hayvanların
yiyecek arayarak sağa sola
koşuşturması.

geroh tabanca.

geşene piramit şeklinde mezar.
bkz. **keşene**.

geten 1) keten, beyaz kumaş, 2)
yelken bezi.

geten kayık yelkenli tekne.

getenbaş çuruk keten
ayakkabı.

getmen kazma.

getmen köpek, domuz gibi
hayvanların azı dişi.

gettıra topaç oyunu.

gettıra topaç çeviren çocukların
kendilerini gayrete getirmek
için bağdırdıkları bir söz.

Gevürge kün Salı günü.

gevüz insanlarda ve hayvanlarda
ortaya çıkan ve özellikle
yüzde ve başta görülen bir tür
deri hastalığı.

gevüz kotur yara kabuğu.

gıbı örümcek.

gıbı av örümcek ağı.

kan gıbı tarantula cinsi
örümcek, bir tür kene.

kavdan gıbı bir tür kene.

kiçüv gıbı sarkopt adı verilen
kene.

mal gıbı kene.

uv gıbı akrep.

gıbıda kuzusunu emdirmeyen
koyunların içine konularak,
kuzunun annesini emmesinin
sağlandığı taştan yada çitten
yapılan yer.

gıbidış yemlik.

gıbil tulumun küçük deliğine
deriden kesilip konulan parça.

gıbilgın baldırana benzer bir bitki.

gıbına henüz tüylenmemiş kuş
yavrusu, civciv.
gıbir 1) cimri, 2) somurtkan, yüzü
asık.
gıbırlan- yüz asmak, somurtmak.
gıbışı piç, babası belli olmayan.
gıbışı sığır cinsi hayvanların
toynağı.
gıbışı kimildi gayrimeşru, piç.
gıbit tulum.
gıbit bıslak tulum peyniri.
gıbit kobuz tulum çalgısı.
gıbit kobuzça geveze.
gıbit savda etin kavrulduktan
sonra tulum basılması ve
üzeri yağ ile kapatıldıktan
sonra kışa saklanması. bkz. et
savda.
gıbit karın, göbek.
gıcah sapına doğru fazlaca eğilmiş
tırpan.
gıcaş diş çukuru.
gıcaş adam dişsiz, dişleri
dökülmüş.
gıcı kramp.
gıcı bol- kramp girmek.
gıcır kısa, bodur.
gıday boynuzsuz keçi, inek.
gıdır 1) kısa boylu, bodur, 2) kısa
saç.
başın gıdır etgendi; saçlarını
kısa kestirmiş.
gıduv kedi.
gıfın kol ve ayaktaki kırıkların
doğru kaynaması için konulup
bağlanan düz tahta.
gıga bebek, oyuncak bebek.

gih pis, kirli, çamurlu.
gıjılda- gıcırdamak.
gıjıldav gıcırtı.
gıjına kızlara söylenen bir söz.
gıjıv kızlara söylenen bir söz.
gıjna- sıkışmak, sokulmak.
gıkka bebek.
gıkkalan- naz yapmak.
gıl rüşvet, menfaat.
gıl tüşür- menfaat elde
etmek, rüşvet almak.
gıl üz- rüşvet almak, menfaat
koparmak.
gıl üzüvçü rüşvetçi, şantajcı.
gıla-mıla karmakarışık, rastgele.
gıla-mıla bayla- rastgele
dolamak.
gıla-mıla çıрма- sıkı sıkıya
rastgele dolamak.
başlıgın gıla-mıla borkünü
üsünden kısıd; başlığını
rastgele kalpağının üzerinden
doladı.
gılan öldürücü, dehşetli, müthiş,
kanlı.
gılan kalabalık, gürültü, patırtı.
Gılan rüzgâr tanrıçasının oğlu.
gılanç eğri.
gılav delik.
gılavköz gözü sakat.
gılbız-gılbız bol- gözleri
nemlenmek, ıslanmak, gözleri
dolmak.
gılca eğri.
gılca kanca.
gılca inek.
gılcaburun eğri burunlu.
gılca müyüz eğri boynuzlu inek.

gıldırان yıkık dökük ev, eski ev,
izbe ev.
gıldırıvay tırpanın sapında el
tutma yeri.
gıldıvay tırpanın el tutma yeri.
gılgın baldıran otuna benzer bir
bitki.
gılğun mutfakta kaşıkların
konulduğu yer.
gılğıt pıhtı.
kan gılğıt kan pıhtısı.
gılhıy şaşı.
gılık sıpa.
gılın şaşı.
gılın kuş baykuş.
gılıvan ağıl, etrafı duvarla çevrili
yer.
gılı kârlı, kazançlı.
gılluv 1) sallantı, 2) ritm.
gılluv sallanarak yürüme.
gılluv-gılluv et- çalkalanmak.
gılluvça salıncak.
gılluvla- sallanmak, çalkalanmak,
yalpalanmak.
gılmay sopa, baston.
gılmay eğri, yan yatmış.
gılmay tırpanın sapında el tutma
yeri.
gılmay boynuzları gözlerine doğru
eğilmiş hayvan.
gılmaybaş başı bükülmüş,
eğrilmiş.
gılın şaşı, kör.
gılın bol- kör olmak.
gılluv sıpa, eşek yavrusu.
gılluv çıçan iri sıçan, fare.
gım kart çok yaşlı, çok ihtiyar.

gım-gım kart çok yaşlı insan.
gımıca çıplak.
gımıh kısa.
gımıh adam beceriksiz, zayıf.
gımıhlandır- kısaltmak.
kart sürüvçü sakalın
gımıhlandırğandı; yaşlı
çoban sakalını kısaltmış.
gımıhlat- saçlı, sakalı veya tüyleri
kısa kestirmek.
gına öfkeli, hiddetli, şaka
kaldırmaz.
gınası tut- kızmak,
öfkelenmek.
gıntdı kapris.
gıntdılı alıngan, kaprisli.
gıphı deriden dikilen eşyaların
üzerine işleme yapmada
kullanılan âlet.
gıphını kızdırıb kayışge
nakış saladı; âleti kızdırıp
kayışa desen yapıyor.
gıphın 1) kendisini emen ineği
önlemek için boynuna takılan
tahta boyunduruk, 2) tıpta
kullanılan, kırık kemikleri bir
arada tutmaya yarayan tahta,
cebire, süyek.
gıpi çiğ süttten yapılan Kafkas
içkisi, kefir.
gıpi ayran kefir.
gıppa sağlamca, sertçe.
gıppır sertçe, sağlamca.
suvuk cerni gıppır
katdırğandı; soğuk toprağı
sertleştirmiş.
gırah ekmek kenarı.

gırança başörtüsü, şal.
gırav sırık.
gırav biçimsiz, çelimsiz; sırık gibi.
gırayt 1) hadım edilmemiş eşek,
2) biçimsiz, kalitesiz.
gırcın ekmek, çörek.
gırcının cılamugu bla teng
aşa- fakir ve zor bir hayat
sürmek.
kesi gırcına kol tarthan
yalnızca kendisi için iyilik
düşünen, menfaatçi, çıkarıcı.
gırhı pütür pütür, sertleşmiş.
gırhı adam asık suratlı, aksi,
ters.
gırıl-da- homurdanmak.
gırıl-da- gevezelik etmek.
gırıldav gevezelik.
gırıldavuk geveze.
gırın ağaçtan yada pişmiş
topraktan yapılmış kap.
gırın oyuk, içi boş.
ağaç gırın sepet, sandık.
gırka sürgü, kapı sürgüsü.
gırmık ottan örülen ip.
gırmık iygença çok yiyen,
hızlı hızlı devamlı yiyen,
nefes almadan yiyen.
gırmıkla- bağlamak.
gırmık sal- harman yerinde
çalışmakta olanların yoldan
geçen yolcuların yollarını
keserek onlardan hediye
almaları geleneği.
gır-mır hır-gür, dedikodu.
gır-mır bol- bozuşmak,
darılmak, geçinememek.

gırna eskimiş, yıpranmış, tüyleri
dökülmüş.
gırna börkün kabláb
oramga çıkdı; tüyleri
dökülmüş eski kalpağını giyip
sokağa çıktı.
gırnav huysuz, somurtkan, asık
yüzlü.
gırnav kedi miyavlaması.
gırnav vahşî, yabanî.
gırnav hadım edilmemiş eşek.
gırt parça, topak.
gırt şeker kesme şeker.
gırtçı 1) esnek, 2) sert, şiddetli, 3)
ham, olmamış.
anı sanları gırtçdı; onun
vücudu esnektir.
kün gırtçıla şiddetli ayazlar.
gırtdı topak, pıhtı.
gırtdam topak, parça.
gırtgımk leğen kemiği.
gırtginik leğen kemiği.
gırtkıynık leğen kemiği.
gırtman tüyü dökülmüş.
gıssa deri çuval, deri torba.
gıstı demet, hevenk, deste.
gıstıla- tahıl demetlerini bir araya
toplamak.
gışmı hayvan tırnağı.
gıt-gıt et- soğuktan titremek.
gıtı baraka.
carlını gıtısı bayga kala
körünür; fakirin barakası
zengine kale gibi görünür.
gıydarın yarım daire şeklinde düz
kürek, faraş.
gıyga kalın saplı bir tür ot.

gıy iri parça, kütle, yığın.
gıy uyuz, irin.
gızıl 1) yolların donup buz tutması,
2) ince buz tabakası;
buzlanma.
gızıl- soğuktan titremek.
gızman çıkarıcı, menfaatci, bencil.
gızmar bkz. **gızman**.
gızmarlan- 1) cimrilik yapmak, 2)
aç gözlülük etmek, gözü
doymamak.
gızna keklik.
gibir kışın karın üzerinin donup
altının yumuşak kalması.
gibir zayıf, cılız, sıska.
gibirine kir- büzülmek.
gicah tırpanın sapına haddinden
fazla yakın takılması.
gida balta nacak.
gidamah kör, keskin olmayan.
gidamah bıçak kol keser;
kör bıçak el keser.
gidana 1) Kafkas kemerinde ve
kamasında yer alan kabartma
süsler, 2) yıldız.
gidana salıngan kümüz
kaması bla biy üyden çıkdı;
kabartma süslemeli gümüş
kamasıyla prens evden çıktı.
gigala yüksek ve sarp kaya.
giholu ince uzun, beyaz köklü
yenebilen bir bitki.
gilaha insan bünyesinde birden
ortaya çıkan hastalıklar,
çıbanlar.
gilav delik, yarık.

gilav kaya ortası delik kaya.
gilav kalaç buğday unundan
yapılan yuvarlak çörek.
kalaçnı ortası gilav bolur;
çöreğin ortası delik olur.
gillav bkz. **gilav**.
gillivle- çalkalanmak, sallanmak.
gillivlet- çalkalamak, sallamak.
gimadah kör, keskin olmayan.
gimhot çene, surat, ağız çevresi.
gimik- yıkılmak, devrilmek.
gimikdir- yıkmak, devirmek.
gin dere otu.
gin-gölendir baharat.
ginadur ipek şal.
ginan kara sabanın parçası.
ginasuv cıva.
ginaz prens, bey.
ginci gözbebeği.
ginci oyuncak bebek, kukla.
baçha ginci korkuluk.
gir terazinin ağırlıkları.
girah kuru ekmek dilimi, ekmeğin
dış kabuğu.
girah cılız, zayıf, sıska, çelimsiz,
güçsüz.
girej dik kafalı.
girej- donmak, kaskatı kesilmek.
gireş- donarak yapışmak.
girho tarla sürerken toplanan ve
kökleri yenebilen bir bitki.
girholu yenebilen bir bitki kökü.
giri ipin kenarına takılan, ortası
delik ağaç halka.
giriş- donmak, uyuşmak.
girtçi 1) canlı, çevik, diri,
heyecanlı, faal, 2) sebatkâr,
ısrarlı, azimli, sebatlı,

gayretli, 3) kesinlikle,
sağlamca, devamlı.
girtçi çaşla çalkı çalalla; diri
gençler tırpan sallıyorlar.
girtçi cüregi işni cartı
koyarga unamadı; azimli
yüreği işi yarım bırakmaya
razı olmadı.
künnü tayakları tavlaga
girtçi tiyelle; güneş ışınları
dağları sürekli ısıtıyor.
girtçilik canlılık, dirilik, çeviklik,
azimlilik, kararlılık,
sebatkârlık, heyecan.
gitçe küçük.
gitçe barmak serçe parmağı.
gitçele- küçültmek.
gitçelen- küçülmek.
gitçelendir- aşağılatmak,
küçültmek, küçük duruma
düşürmek.
gitçelet- küçültmek.
gitçesin- küçük bulmak,
azımsamak.
gizdoh çobanın sopasının baş
tarafında bir şeyler takmaya
yarayan çıkıntı.
gizdoh uvadıh tırpanın bir parçası.
gizi henüz bir aylık olmamış, yeni
doğmuş domuz yavrusu.
gobar 1) küt, keskin olmayan,
sivri olmayan, 2) sabırlı,
dayanıklı.
goça koyun.
goçof pehlivan.
godur dayanıklı, güçlü.
goguş hindi.

goj 1) aşık kemiği, 2) kurbağaları
kovmak için söylenen bir söz.
gokka şuh, oynak, cilveli.
gokka 1) nakış, desen, motif, 2)
oyuncak.
emen gokka meşe palamudu.
gokkabar yakantop oyunu.
gokka hans çiçek.
gokkalan- süzülme, kasılmak.
gokkalı desenli, alacalı bulacalı.
gokkalık güzellik, şıklık, zarıflık,
süslülük.
gokkaziya çiçeklik.
gokku husye, erbezi.
eşek gokku bir tür mantar.
gola on kucak dolusu arpa destesi.
golca gübre, insan pisliği.
golçu inek.
goliya ok; süngü.
atanga goliya! bir beddua
sözü.
gollas dağınık, tertipsiz adam.
Gollu bereket tanrısı.
golpu 1) buruşuk, kırıksık, 2)
hantal, beceriksiz, sakar.
golpulan- buruşmak.
golpulandır- buruşturmak.
börkümü cangur
golpulandırdı; kalpağı mı
yağmur buruşturdu.
golungkıldı ardıc kuşu, kara
tavuk.
gonda budala, mankafa, alık.
gonda sırık gibi uzun boylu, iri
yapılı, dev anası.
gondaray 12-22 Temmuz arasında
doğanların burcu.

goplu yumuşak yanaklı, tombul yanaklı.
gopluuvurt yumuşak yanaklı, tombul yanaklı.
goppa büyük kazan.
goppa burun iri burunlu.
goppa sapsız tahta kase.
goppa şışman, şışko.
gor neşe, şenlik, gamsızlık, kedersizlik.
gor bol- neşeli, şenlikli olmak, gamdan kederden uzak olmak.
gorça tezek.
gora 1) sırık gibi uzun adam, iri yapılı, dev anası, 2) büyük, iri.
gora bıçak yatağan, eğri kılıç.
gorfulda- kaynamak, fokurdamak.
gorfuldagan ayran ekşimiş yoğurt.
gorfuldat- kaynatmak, fokurdatmak.
Gori rüzgâr tanrısı.
goriy iri yapılı, dev anası, uzun, sırık gibi.
Goriy rüzgâr tanrısı.
gora kurumuş hayvan gübresi.
gosta küçük adam, cüce..
gosuk yenebilen bir bitki kökü.
goşa prenses, hanımefendi.
goşa hıçın peynirli küçük börek.
goşansa hanımefendi, prenses.
gota içine ufak tefek eşya konulan, çiviye asılı küçük sepetçik.
gota ekmek dolabı.
gota obur, iştahlı.

gotalık oburluk.
gotman hantal, ağır, şışman, ağır adam.
gotman tavuk keklik.
goton pulluk, kara saban.
goton ağı karasabanın tahta kısmı.
goton demir pulluk demiri.
gotonçu tarla sürerken pulluğı tutan adam.
gotta kadın cinsel organı
gottur ağır, hantal, şışman.
goybaşçı eski Karaçay'da şaman ayinlerinde kadınların oyunlarını yöneten kadın.
goygum kalın saplı, yüksek boylu bir tür bitki., eğrelti otu.
Goylusan Karaçay mitolojisinde gök tanrıçası.
goyra devanası, sırık gibi uzun boylu.
göbel çıtkırıldım, nazik, muhallebi çocuğı.
göbel bol- çıtkırıldım olmak.
göbel et- çıtkırıldım yapmak, nazlı büyütmek.
göbelek yumuşak.
göbelekge kelebek, pervane.
göceb pehlivan.
göceblen- 1) güçlenmek, kuvvetlenmek, sağılamlaşmak, 2) kızmak, öfkelenmek, hiddetlenmek.
göcebse- kızmak, sinirlenmek.
göcebsin- kızmak, öfkelenmek, hiddetlenmek.
göcef bkz. **göceb**.

gödey boynuzsuz keçi, koyun.
gödü fahişe, kaltak, kahpe,
hafifmeşrep, ahlaksız.
gödülen- ahlaksızlaşmak, ahlak
bozukluğuna uğramak.
gögen güğüm, bidon.
göje kurufasulye, nohut ve benzeri
baklagillerin karıştırılarak
yapıldığı bir tür yemek.
gölendir maydanoz.
gölgü tar Kafkas giyiminde erkek
kıyafetinin beli.
gön hububat sepeti.
gön işlenmemiş kaba deri.
gön çarık deri çizme,
ayakkabı.
görenke 400 gramlık ağırlık
ölçüsü. bkz. **gürenke**.
göş ambar, odunluk.
gözder- doğurmak.
gözderçi kâhin, falcı.
gözderil- 1) temizlenmek, saf hâle
gelmek, 2) uyanmak,
uyandırılmak.
gözen kiler.
gözenek seyrek örülen çit.
gözet devriye.
gözetçi at sürüsünü gece otlatan
çoban.
Gravnu apasıça bitmek bilmeyen
şey.
gubholu araba tekeri sökülmeden
önce altına konulan destek.
guboru ateşte pişirilen bir tür
çörek.
gubu 1) örümcek, 2) kene.

gubuluşha arabanın okunun
öküzlere değmemesi için
ağaçtan yapılmış âlet.
gubus siğil, tümör, ur.
gucuma 1) kurt sürüsü, 2) bit-
böcek.
guçça köpek, köpek yavrusu.
gudil teber, ay balta.
gudu hırsız, hırsızlık.
guduçu hırsız.
gudukay küçük hırsız.
gufha at yada öküz arabasının
binilen ve yük taşınan kısmı.
guguk guguk kuşu.
guguk alda- çok az bir şeyler
yemek, atıştırmak.
guguruk horoz.
gugurukgu horoz.
guguruklan- kibirlenmek, büyük
konuşmak.
guj ejderha.
gujdar geyik sürüsünün lideri.
gujdarlık et- liderlik etmek.
guk bol- yok olmak.
gula dar kafalı, et kafalı, sersem.
gula koy artdan ürker;
sersem koyun sonradan ürker.
gula bol- körlenmek, keskinliğini
kaybetmek.
gulla 1) tabut, 2) çeşme yalağı.
gulmak parçalı, taneli, top top
olmuş; parça kumaş.
gulmaklan- top top olmak.
bilamuk gulmaklanıb kaldı;
çorba top top olup kaldı.
guloç baston topuzu.
guloç tayak baston.

gulos 1) çarpık, eğri, 2) kara
sabanın el tutma yeri.
gulov tayak baston.
gumadah kısa, küt, körelmiş, kör,
keskin olmayan.
gumal bet al- sararmak, çamur
rengi almak.
gumay zararlı bir ot türü.
gumho boğuk, belirsiz.
gumho avaz boğuk ses.
gumhot hayvanlarda yüzün öndeki
sivri ve çıkıntılı kısmı.
gummos siğil.
gummos hayvanlar için çubuktan
örülmüş burunsalık.
gumos harmanda düven sürerken
öküzün tahıl demetlerine
ulaşmasını önleyen ağızlık;
bkz. **gummos**.
gumot çene, ağız.
gumu mahzen, kiler.
gumuh kısa, körelmiş, küt.
gumuh et- köreltmek,
körleştirmek.
gumuh bol- körelmek.
gumuk evin çatısındaki toprağı
sıkıştırmaya yarayan bir ucu
tokmak şeklindeki âlet.
gumul ince boza.
gumulcuk karınca.
gumulcuk ayak tavuşha
tingılarça bol- gömülmek,
toprağa verilmek,
defnedilmek.
gumus siğil, ur, tümör.
guna alık, bunak, bunamış.

gunç bol- yok olmak, soyu
tükenmek.
gunç et- yok etmek, soyunu
kurutmak.
gunt eski Karaçay-Malkar halk
takviminde kışın en soğuk
ayları.
guppur kambur.
tört guppur bolup işle- çok
zorlanıp çalışmak.
guppuş bol- 1) kıvrılmak,
büzülmek,
2) ezilmek.
gura baba hindi.
gura kılığı tut- kapris
yapmak.
gurdugoj ağaç yada başka bir
bitkinin kırıldıktan sonra
tekrar kaynayıp büyüdüğü
yeri.
gurgu yumuşak.
gurgum beктаşi üzümü.
gurgun kertenkele.
gurgun soluv et- soluk soluğa
kalmak, sık sık nefes almak.
gurjaba dantel, dantela.
gurjaba caga dantel yaka.
gurmuk nezâketsiz, saygısız;
huysuz, geçimsiz.
gurnos bkz. **gurnoy**.
gurnoş bkz. **gurnoy**.
gurnoy burun deliklerinin içinde
kurumuş olan sümük.
guro mahkeme.
gurt kuluçka.
gurt cat- kuluçkaya yatmak.

gurt çıgar- kuluçkaya yatıp
civciv çıkarmak.
gurttaş eski Karaçay'da nazardan
koruması için evin avlusuna
konulan maviye boyanmış
büyük taş.
gurt cılan evde yaşayan ve
insanlara alışkın bir yılan.
guruh at yada öküz arabasında
boyunduruğun takıldığı yer.
guruh çüy kağında öküzün
boyunduruğunu arabanın
okuna bağlayan çivi.
guruşha sitem, kınama.
guruşha et- sitem etmek,
ayıplamak.
guruşha-guva bol- sitem etmek,
darılmak, gücenmek.
guruşhala- incinmek, gücenmek,
darılmak.
guruşhalan- sitem etmek,
darılmak.
guruşhalı dargın, kırgın, küskün.
gutun tarla sürmeye ilk çıkılan
günde sabah yenilen yemeğin
adı.
gutça köpek yavrusu, enik.
guv-guv et- uğuldamak, ıslık
çalmak.
guvulda- uğuldamak.
guvuldav uğultu.
guza araba tekerleğinin
parmakları.
guzaba acele, çabuk.
guzaba bol- acele etmek,
aceleci olmak.

guzaba et- acele etmek,
telaşlanmak, endişelenmek.
guzabaga aldır-
telaşlandırmak, telaşa
düşürmek.
guzabaga kal- telaşlanmak,
endişelenmek.
guzabalan- hızlanmak, acele
etmek.
guzabalat- hızlandırmak.
guzabalı telaşlı, endişeli.
güdürnoh ilaç olarak kullanılan
bir bitki.
sarı güdürnoh, tükli
güdürnoh bitki çeşitleri.
güh ağaçtan havan.
güh tüy- havanda ezmek.
güh kuyudan su çekmeye yarayan
uzun sırık.
güh ur- ileri atılmak, fırlamak,
hızlıca koşmak.
gül gül, çiçek.
gülle- çiçek açmak.
güllü buğday, mısır gibi tahılların
sütlü olması.
gülhaniy lale.
gülmendi ipek şal.
gültemiş arabanın dingili.
günah günah.
günah et- günah işlemek.
günahlı hatalı, kötü, suçlu.
güppe eski Karaçay-Malkar'da
baharda yapılan ziraatçilik
bayramı.
gürbe un konulan sandık, zahire
ambarı.

gürbeci demirci dükkanı, demirci
atelyesi.

gürbeçi demirci.

gürbü eski püskü, yamalı.

Gürcü Gürcistan.

Gürcü til Gürcüce.

Gürcülü Gürcü.

gürden ekmek.

güregey kara erik.

gürem yuvarlak, daire şeklinde.

güren halka, yuvarlak.

gürenine dolambaçlı.

gürenke yaklaşık 400 gramlık bir
ağırlık ölçüsü.

gürenke madeni para, sikke.

Gürgekün Salı günü.

gürgülüş şölen, eğlence.

gürgülüş gürültü patırtı, yaygara.

gürgülüş et- gürültü etmek,
yaygara çıkarmak.

gürte bir tür ekmek.

gürten peynirli börek, poğaç.

gürülde- gürlemek.

gürüldevük 1-10 Mayıs arasındaki
günler.

güttü eğri büğrü, ezilmiş.

güttü bol- ezilmek, eğri
büğrü olmak.

güttü bir tür çörek, galeta.

güttü üsüne kalaç deb bir
felâketin üzerine gelen diğer
bir felâket, sıkıntı, üzüntü.

kül güttü çörek.

güttüle- ufalamak.

güyre tahıl ambarı.

H

habar kobuz oniki telli bir müzik
âleti.

habla köy, büyük dağ köylerinin
mahalleleri.

habur-çubur eski-püskü, pılı-
pırtı, paçavra, kırık-dökük.

habusta lahana.

haci hacı.

haci kıl- hacca gitmek, hacı
olmak.

hacige bar- hacca gitmek.

haciret göçmen, muhacir.

haciret çık- göç etmek.

haciret ket- göç etmek.

Haçıpsı Kafkasya halklarından
Abhazlar, Abhazy.

Haçıpsılı Abhaz.

hadaga feryat, figan, bağırışma.

hadaga et- feryat etmek,
bağırışmak.

hadagalık felaket, bela.

hadam et- yemek.

hadavus 1) kötü, berbat, iğrenç, 2)
lanet-li, mel'un.

hadavus kün berbat gün.

hadek gelinin getirdiği çeyiz.

hagi tahıl kurutmak için taştan
yapılmış ocak.

hagok 1) kibirli, gururlu, 2) şık,
fiyakalı.

hagoklan- caka satmak, fiyakalı
olmak.

hagokluk şıklık düşkünlüğü,
fiyakalı olma merakı, kibir.
haguna küçük çocuk.
hahay feryat, bağırma.
hahay et- bağırarak.
hahaydan al- bağırarak,
haykırmak.
hahayçı yaygaracı, panik içinde
kalan.
hahayla- acı acı bağırarak, imdada
çağırarak.
hahay-tuvay bağırma, feryat,
panik.
hak 1) hak, 2) ücret, kazanç.
col hak yol ücreti.
hak ber- emeğin karşılığını
ödemek.
hak töle- ücret ödemek.
haksız karşılıksız, bedava.
iş hak iş ücreti.
hak gerçek, hakiki.
hakı kumaş dokuma tezgahının bir
parçası.
hal 1) hâl, durum, vaziyet, 2)
keyif,
3) görünüm, görünüş.
halabaçı velvelecî, panik çıkaran.
halahosta 1) karmakarışık,
düzensiz,
2) kaba saba, pasaklı, kılıksız.
halahostavluk musibet, belâ,
kaza.
halal helal, temiz kalpli.
halal adam temiz kalpli
adam.
halal köllü içi dışı bir olan,
temiz kalpli.

halapıs sünepe, uyuşuk, şapşal,
pasaklı.
halat yanlış.
halbara 1) akılsız, budala, aylak,
2) pa-saklı, kılıksız.
halcar hayvan ağılı, geçici olarak
yapılmış sundurma.
halek 1) kötü, işe yaramaz, bozuk,
2) pis, kirli.
halek bol- işe yaramaz
olmak, ziyan olmak.
haleklik sal- kötülük etmek.
halekle- bozmak, berbat etmek.
haleklen- bozulmak, berbat olmak.
haleklik zarar, ziyan.
haleklik sal- zarar vermek,
mahvetmek.
haleklik salgan mahvedici,
tehlikeli, zararlı.
sabanlaga haleklik cetdir-
tarlaların hayvanlar tarafından
çiğnenmesi.
halger eski, paslı bıçak.
halı iplik.
halıva helva.
çakgan halıva bir helva türü.
hurbay halıva bir helva türü.
sahan halıva bir helva türü.
hali 1) mizaç, huy, karakter, 2)
eğitim, terbiye, 3) hareket
tarzı, görgü, alışkanlık.
halısız görgüsüz, terbiyesiz, bozuk
mizaçlı, kötü karakterli,
ahlaksız, edepsiz.
halivan saçak, çatının çıkıntısı,
sundurma.
üy halivan saçak.

halk halk, millet.
halkla arası milletlerarası.
kara halk avam tabakası.
halmeş büyü.
halmeşçi büyücü.
halpama mısır unuyla yapılan bir tür yemek.
halsız 1) dağınık, düzensiz, alt üst olmuş, 2) cılız, zayıf, çelimsiz.
halta baltanın ters kısmı.
halta para kesesi, cep.
haltas balyoz, büyük çekiç.
haltir çöp, süprüntü.
hamam hamam.
haman hep, daima, her zaman.
hambalyatduv küçük kukla.
hamcav şaman, büyücü.
hamcav-töre şamanların karar verdiği mahkeme.
hameşi yoğurdun üzerindeki kaymak.
hamhot çene, ağız çevresi, surat.
hamhot çıkıntılı sarp kaya.
hamıt at koşumunun boyun halkası.
hamıt sal- atın boyun halkasını takmak.
hamlık bura üzümünden yapılan bir tür içki.
hamma-hırsa kadın şaman, büyücü.
han han, bey.
hansız comak bolmaz;
hansız masal olmaz.
hanakan toy yeni doğan çocuk beşiğe yatırılırken düzenlenen şölen.

hanışa han'ın karısı.
han tur- avucunu yalamak.
hans ot, çayır.
bolcar hans çim.
gokka hans çiçek.
hans bas- yabanî ot bürümek.
hans küçle- yabanî ot bürümek.
kara hans yüksük otu.
sütlü hans sütleğen.
üçkül hans yonca.
hant yemek, yiyecek.
hant üy mutfak.
hant kavra dere otu, maydanoz.
hantus darı çorbası.
hap köpeklerin havlama sesi.
ne hapha ne çapha
caramagan; havlamaya da saldırmaya da yaramayan.
hapa-sapa karmakarışık.
hapa-sapa et- karıştırmak, karmakarışık etmek.
hapar haber, havadis; hikaye.
hapar ayt- hikaye anlatmak, havadis anlatmak.
hapar al- haber almak.
çam hapar komik hikaye, fıkra.
haparla - 1) anlatmak, hikaye etmek, nakletmek, 2) yaymak, herkese bildirmek.
haparlı malumatlı, bilgili.
hapar-teper yenilik, yeni haber.
hapçük eşya.
üy hapçük ev eşyası.

hapçük çöp, küçük çöp parçası,
toz.

közüme hapçük tüşgendi;
gözüme toz kaçtı.

hapla- havlamak.

hapu yeni yağmış kar.

hapu tanecik, zerre.

har dantel.

har cabuv dantel örtü.

har iyne tığ.

har her.

har kuru hep, daima.

har kuru da hep, devamlı,
çoğunlukla.

har kim herkes.

har zat her şey.

har ne her şey.

haraket ziynet eşyası, çeyiz,
zenginlik.

haram haram, kötü.

cüregi haram kötü kalpli.

haram aşar asalak, otlakçı,
serseri.

haram cılık alçak, namussuz.

haram cürek alçak, malın

gözü, namussuz.

haram çıpçık bir tür serçe.

haram et- evlatlıktan
reddetmek.

haram karın asalak, serseri.

harbız karpuz.

harbuz karpuz.

harh kahkaha.

harh et- kahkaha atmak.

harh etib kül- kahkaha atarak
gülmek.

harib zavallı, garip.

harif harf.

harflık alfabe.

hars el çırpma sesi, alkış.

hars kalak Kafkas müziğine
tempo tutmak için yapılmış
düz tahta parçası.

hars ur- Kafkas müziğine el
vurarak tempo tutmak.

harsha cıyıl- anlaştırmak,
uyuşmak.

harsına tebseme- sözüne
uymamak, söylenileni
yapmamak.

haseb 1) imkân, 2) tarz, usûl,
metod,
3) hesap.

hasebli 1) becerikli, işbilir,
açıkgöz,
2) ... sebepten, ... den dolayı.
hasebli adam becerikli, işbilir
adam.

anı hasebli o sebepten.

munu hasebli bundan dolayı.

hasebsiz hesapsız, çok, pek çok,
sınırsız.

hasiyat özellik, hususiyet.

hastan kuru otların yığıldığı yer,
ot ambarı.

haşak çibin arı.

haşgen serseri, avare, hırpani.

haşhurduk zayıf, hastalıklı
hayvan.

hat yazı.

hata kötülük, talihsizlik, zarar
ziyan.

hata et- zarar vermek.

hata-huta et- yaramazlık yapmak.
hataçı yaramaz.
hatalı zararlı, korkulu, tehlikeli.
hatasız suçsuz, zararsız.
hater hatır, hürmet.
hater et- hatırını saymak.
haterin kör- hatırını saymak, hürmet etmek.
haterçi iyi kalpli, merhametli.
haterli saygı değer, lütufkar, iyi kalpli, merhametli.
hatersiz 1) merhametsiz, katı yürekli,
2) aç gözlü, tamahkâr.
hathu mide, karın.
hatım tarlalara suyun eşit gitmesi için yapılan ve suyu bölmeye yarayan âlet.
hatıv köle, serf, toprağa bağlı köle.
hatlama yağda kızartılan bir tür börek.
hauk kışın güneşli günlerde havada uçuşan kar tanecikleri.
hav evet.
hava hava.
aruv hava güzel hava.
hava urdur- havalandırmak.
havaga çık- açık havaya çıkmak.
tav hava dağ havası.
havflu hasarlı, bozuk, sakat.
havh ödünç, borç.
atıng bla katınıngı havhga berme; atınla karını ödünç verme.
havhazi dağların güney yamaçlarında kayalar arasında

biten ve ilaç olarak kullanılan bir bitki.
havle serseri, avare, çapkın.
havle aylan- avare dolaşmak, çapkınlık etmek.
havreş çit örülürken baş tarafının çözülmemesi için çubukların kıvrılarak örülmesi.
havun kavun.
hay süreklilik.
hayda haydi.
hayda marca haydi.
haydagız haydi.
haydala- dürtmek, mahmuzlamak, acele ettirmek, sıkıştırmak, hızlandırmak.
haygura at yarışında binicinin haykırdığı bir söz.
hayır fayda, hayır, kazanç.
hayırlan- faydalanmak.
hayırmek kalın kafalı, beyinsiz, karışık, düzensiz.
hayırsın- faydalı bulmak, kazançlı bulmak.
hayırsız hayırsız, faydasız.
hayırsölemez devamlı sızlanan, yakınan, velveleci, panik çıkaran.
hayız kadınların aybaşı hâli.
haynug topaç.
haynuh topaç.
hayran bol- hayret etmek, şaşmak, şaşkına dönmek.
hayran et- 1) hayrete düşürmek, hayrette bırakmak, 2) burnundan getirmek, eziyet vermek.

hayranlan- hayrete düşmek.
hayranlandır- hayrete düşürmek,
şaşkınlık içinde bırakmak.
hayranlık harika, hayrete değer,
fevkalade.
hayt deb epeyce, iyice, bayağı.
ertdenli beri hayt deb col
korathanbız; sabahtan beri
epeyce yol almışız.
hayt deb tur- her türlü
zorluğa karşı direnmek.
hayvan hayvan.
üy hayvanla evcil hayvanlar.
kiyik hayvanla vahşî
hayvanlar.
hazır Kafkas erkek giyiminin
göğsündeki fişeklikler.
akbaş hazır kemikten
yapılmış beyaz fişeklikler.
altın hazır altın işlemeli
fişeklikler.
hazır orun elbisenin göğüs
kısımında fişekliklerin
konacağı gözler.
hazır hazır.
hazır et- hazırlamak.
hazır bol- hazır olmak.
hazırla- hazırlamak.
hazırlan- hazırlanmak.
hazırlandır- hazırlamak.
hazırlanuv hazırlık.
hazna hazine.
hazna pek, fazla.
anda hazna adam
kalmagandı; orada pek insan
kalmamış.

haznalı zengin, varlıklı, paralı.
hedik işleme, nakış.
heylen- kararmak, siyah renge
bürünmek.
hıbil çelimsiz, cılız; gevşek,
sarkık.
hıbil bol- gevşemek,
sarmak, zayıf düşmek,
solmak, kurumak.
hıbirt ton kötü tabaklanmış
deriden yapılmış kürk.
hıbirtton hırpani, çulsuz.
hıcı çoban sopası.
hıcı abana ay Mayıs ayı.
hıcı kara kız.
hıçam bilgili, işinin ehli.
hıçamlı günahsız, masum.
hıçavman Mayıs ayı.
hıçavman 21-30 Nisan arasındaki
günler.
hıçın bir tür börek.
hıçınay ocak.
hıçıvuk bildiren, haber veren,
buyuran.
hıçıvun tatlı, rahat, keyif verici.
hıçıvun tiy- keyif vermek,
hoşa gitmek, tatlı gelmek.
hıçı bkz. hıcı.
hıçı kabuklu meyvalı bir tür
yabanî bitki.
hıçtuma bkz. kıçtuvma.
hıçuvman 11-21 Nisan arasındaki
günler.
hıdı ucu kıvrık çoban sopası.
hıdırma baraka, kulübe.
hıkki çapak.

hıkkilerin ağız- ağlamaklı olmak.
hılaf hafif yük.
hılci ayran çok ekşimiş yoğurt.
hilev eski, viran, sallanan, güçsüz.
hilev adam güçsüz, zayıf adam.
hilev köpür sallanan köprü.
hılı-mılı karışık, düzensiz.
hılı-mılı et- karıştırmak, düzensiz yapmak.
hılı-mılı kes- doğramak, parçalamak.
hılı-mılıla et- deli gibi hoplayıp zıplamak.
hılı-mılılık karışıklık, düzensizlik.
hılıb suç, kabahat, hile, dolap.
hılıb et- numara yapmak, yaramazlık yapmak.
hılıblı yaramaz, afacan, yumurcak.
hılıbçı yaramaz, afacan.
hılıf ani, hızlı, çabuk.
hılımlı 1) bayağı, kaba, zevksiz, 2) pis, kirli.
hılımlı bol- bozulmak, berbat olmak.
hılı et- 1) yaramazlık yapmak, 2) hırsızlık yapmak.
hılıçı 1) yaramaz, 2) hırsız.
hılıkka bkz. **hılikke**.
hılikke alay.
hılikke et- alay etmek.
hılikkele- alay etmek, dalga geçmek, alaya almak.
hılikkelik yüz karası, rezalet, ayıp.
hılık kepek.

hılık dariya benzer bir tür taneli bitki.
hılevun evin tabanı.
hımlıcük karıncanın tabu ismi.
hımil gözdeki çapak.
hımillen- çapaklanmak.
hımış kaynak, pınar.
hımıts pirinç tanesi.
hımmıy 1-10 Nisan arasında doğanların burcu.
hıncal kama, hançer.
hınç-hınç et- homurdanmak, söylenmek.
hınç-mınç kavgacı, şirret.
hınç-mınç et- homurdanmak, söylenmek.
hınçı kötü kalpli, kindar, kızgın.
hını somurtkan, sert, asık suratlı, öfkeli, kızgın, kaba.
hını bol- kaba olmak, nezâketsizlik göstermek.
hını cevap et- ters karşılık vermek.
hını et- azarlamak.
hını-hunu sert, kızgın.
hını-hunu et- kızmak, öfkelenmek, hiddetlenmek.
hınkal Karaçay-Malkar hamur işi yemeklerinden biri.
hınkel omuz askısı, kırılan kol için yapılan askı.
hıntır-mıntır eski-püskü, kırık dökük.
hıpiy-sıpiy yaramazlık.
hıpiy-sıpiylen- yaramazlık yapmak.
hıpiyar yaramaz, afacan.
hıppa-hılımlı kirli, pasaklı.

hippırık balgam.
hippil su kabarcığı, su toplaması.
hippillen- su toplamak.
hır vida.
 hır çüy vida.
 hırnı bur- vidayı çevirmek.
 hırı tavusulgan çok ihtiyar,
 dermansız.
hır yiv.
hıra gevşek; sulu.
hire gevşek, bol, yumuşak, pörsük.
 hire adam cılız, çelimsiz,
 bitkin.
 hire bol- gevşemek,
 pörsümek.
 hire gakkı rafadan yumurta.
 hirelik gevşeklik,
 yumuşaklık, cılızlık.
hiremij vıcık vıcık.
hırigen bkz. **hırigen**.
hırha pürüzlü ses, kısık ses.
hırhır et- kısık pürüzlü sesle
 konuşmak.
hırigen hastalıklı, zayıf, çelimsiz,
 soluk, cansız.
hırık dingil, eksen.
hırıl-da- hırıldamak.
hırıl-dav hırıltı.
hırıl-davuk hırıltılı.
hırıs tişle seyrek dişler.
hırıs tişle seyrek dişler.
hırpin bileği taşı.
hırs hayvanlara yalatılan çorak
 tuz.
hırsız çok konuşan, geveze.
hırsız şkok palavracı.
hırşı kumtaşı, bileği taşı.

hırşı saha, arazi.
 çeget hırşı şerit hâlinde
 uzanan orman.
 hırşı çekek küçük kova.
hırşıla- bilemek.
hırt-mırt geçimsizlik,
 anlaşmazlık.
hırt tinine tayan- gücü tükenmek,
 dayanacak gücü kalmamak.
hırtlı pürüz, kabarıklık; çopur,
 çiçek bozuğu.
 hırtlılı pürüzlü, girintili-
 çıkıntılı.
hırte keten kumaştan torba.
hırtha ur- eleştirmek, çıkışmak,
 azarlamak.
hırtla- eleştirmek, tenkid etmek.
hırtlı 2-12 Kasım arasında
 doğanların burcu.
hıruv vıraklama.
 maka hıruv 1) kurbağa
 vıraklaması, 2) sulu çamur,
 bataklık.
 çabaknı hıruvu balık
 yumurtası.
hırza saç perçemi, lüle.
hıştay kirli, pasaklı.
hıştı 1) su tulumunun ağaçtan
 tıpası, tahta tıpa, 2) şişman
 suratlı.
 hıştı sabiy şişman yüzü
 çocuk.
 hıştı uvurtla şişman yanaklar.
hıştı bet şişman yüzü.
hıştıka kirli, pasaklı.
hıştınay kirli, pasaklı.
hıştı uvurt şişman yanaklı.

hiyanat zarar, ziyan, kötülük, şer.

hiyanat et- kötülük etmek.

hiyanat sal- kötülük etmek,
zarar vermek.

hiyanatlı zararlı, kötülük eden.

hiyanatsız zararsız, kötülüksüz.

hiyar kabak.

hiyla kurnazlık.

hiyla adam kurnaz adam.

hiylaçı kurnaz.

hiylaçı tilkinin tabu adı.

hiylalık kurnazlık.

hiylı zararlı, zarar verici.

hiy-mıy hile, üçkağıt.

hiynı büyü.

hiynı et- büyü yapmak.

hiynı-halmeş büyü.

hiynı aşat- büyü yapmak.

hiynıçı büyücü, üfürükçü.

hıysab 1) hesap, 2) imkân, fırsat,
3) usûl, metod, 4) sebep.

orta hıysab bla; ortalama
hesapla.

arı barırğa hıysabı bardı;

oraya gitmeye imkânı var.

bir hıysab bla kiritni açdı;

bir metodla kilidi açtı.

bu hıysabdan men

baralmayma; bu sebeple ben
gidemiyorum.

hıysabla- hesaplamak.

hıysablı becerikli, açıkğöz;

kabiliyetli, yetenekli.

hıysabsız pek çok, sınırsız, sonsuz.

hızen torba.

hızev iştahsız.

hızevnü karnı oymak;

iştahsız olanın karnı yüksük
kadar olur.

hılgi kepek.

hili et- yaramazlık etmek.

hiliçi yaramaz, afacan.

himiya kimya.

hina kinin.

hinapa et- tahrif etmek,
değiştirmek.

hir hoş!

itge hir de- köpeğe hoş
demek.

hirpin bileği taşı.

ho evet.

ho bol- razı olmak, kabul
etmek.

ho bir da! yok yahu, yağma
yok.

ho bir da degin yağma yok.

hobusta lahana.

hoca şakacı, latifeci.

hocalan- şaka yapmak, latife
yapmak.

hoça 1) becerikli, ağzı laf yapan,
2) iyi.

hoça tüyüldü iş yada durum
övünecek gibi değil, işler
yolunda değil.

hodiynak sokak kadını, fahişe.

hoha yaygaracı, şamatacı.

hohay yaramaz çocuk, afacan.

hohaylan- kabarmak,
kurumlanmak.

hojan eski Karaçay-Malkar
evlerinde, odanın bir

köşesinde ocak olarak
kullanmak üzere açılan delik.
hokum kanun, hüküm.
hokumat hükümet.
Holam Malkar bölgesinde bir vadi
ve köy adı.
Holamlı Karaçay-Malkarlılar'ın
Holam vadisinde yaşayan
bölümü.
homaçar Karaçay toplumsal
yapısında prensler ve üst
derecede soyluların
oluşturduğu tabaka.
homatay insan, adam.
homeley gırtlığın altında meydana
gelen şişlik.
hommaçık bebek, küçük çocuk.
hompa hantal.
hompar kurşun, fişek.
hompara kurşun, fişek.
hompu çuval gibi sarkmış elbise.
hompu bol- elbisenin
sarkması.
hompu hantal, uyuşuk, ağırkanlı.
hompuk rafadan, yarı çiğ, tam
pişmemiş.
hompur tabanca kılıfı.
hompuştı cansız, uyuşuk.
homputay akdiken.
homuh 1) beceriksiz, miskin,
tembel,
2) korkak, ödle.
homuhluk 1) beceriksizlik,
miskinlik, tembellik, 2)
korkaklık, ödlelik.
honaşık çocuk.

honaşık oyun beştaş oyunu.
honça favori, şakak.
hongku düşey.
hongku tur- düşey durmak.
honşu komşu.
honşu-tiyre mahalle
komşuları.
kabırğa honşu yanyana iki
evde oturan komşular.
ot honşu yakın komşu.
honşuluk komşuluk.
honta kaçık, deli, ahmak, budala.
hontabaş budala, ahmak, kaçık.
hontalan- deli gibi hoplayıp
ziplamak.
hontay bkz. **honta**.
hontiy bkz. **honta**.
hoppozun yanık, yanma.
hor güç, kuvvet.
hor adam, insan.
hora 1) iyi cins at, 2) atlarda doru
renk.
hora tay iyi cins tay, doru
tay.
horata 1) dayanıksız, çürük,
güvenilmez, kötü, 2) özensiz.
horata adam güvenilmez
adam.
horatalı dayanıksız, güçsüz.
horatalık güvenilir olmayış,
sağlam olmayış.
horaz horoz.
horhus çiğ arpa unu.
horla- yenmek, galip gelmek.
horlam zafer galibiyet.
horlan- yenilmek.

horluk hâkimiyet, zulüm.
horur eski Karaçay şaman
 törenlerinde dans eden genç
 kız.
hostan kötülük, fenalık, felâket.
hostav bıçak, kılıç.
hosudörden korkusuz, cesur.
hoş hoş.
hoş keldi ber- hoşgeldiniz
 demek.
hota önlük.
hotav ateş, alev.
hov evet.
hovva evet.
hoynuh topaç.
hoynuh bur- topaç çevirmek.
hoynuh aylandır- topaç
 çevirmek.
hubar mat, donuk, soluk, cansız.
hubol ayı yavrusu.
hucan iki çitin arasına tecrid
 amacıyla saman konulması.
hucu 1) öksüz, yetim, terkedilmiş,
 ıssız, metruk, 2) fena, kötü, 3)
 çok iyi.
hucu açha üzerinde Rus
 çarının mühürü olan para.
hucu çabhan at iyi koşan at.
hucu hava kötü hava.
hucu kal- terkedilmek,
 atılmak, öksüz kalmak.
huculuk 1) öksüzlük, yetimlik,
 terkedilmişlik, ıssızlık, 2)
 lanetli, mel'un, kahrolası.
Hudes Karaçay'da Biyçesin
 yaylasından doğarak Kuban
 ırmağına karışan bir ırmak.

Hudes Kobannı boklagança
 bir kişinin bütün bir köyü
 karıştırması.
hudıy eski inançlarda kuyruklu
 cin.
hudur 1) un çorbası, 2) vıcık vıcık
 çamur.
hudur kireç ve kum karıştırılarak
 yapılan harç.
hujmu yaprakların dökülmesi,
 dökülen yaprakların bir araya
 yığılması.
hukmu hüküm, karar.
hulgu hamur yoğururken kenarda
 kalan un, kepek.
tirmençini hulgusu
kurumaz; değirmencinin
 kepeği eksik olmaz.
şeker hulgu pudra şekeri.
humallak şerbetçi otu.
humelek kelebek, pervane.
humellek şerbetçi otu.
humha burnundan konuşan.
humha burun burnundan
 konuşan.
humha tavuş burundan gelen ses.
humpur tabanca kılıfı, tüfek kılıfı.
humuju taze peynir kalıbı.
huna taş duvar.
tüb huna temel.
hunaga caraşmagan taşça;
 duvara yakışmayan taş gibi.
hunaşık beştaş oyunu.
huner ustalık, hüner.
hunerli hünerli, usta.
hunt libre (409.5 gram).
hunta 21-30 Nisan arasında
 doğanların burcu.
huntburun gaga burunlu.

huppegi peynir suyu, yoğurdun suyu.
baylık öçükse huppeginde cav tüşer; zenginlik musallat olsa peynir suyunda bile yağ çıkar.
huppegi ayran süzme ayran.
huppegi bışlak lor peyniri.
huppejin su kabarcığı, su toplaması.
hur huri kızı.
hur sakın, dingin.
hur çaşav sakın hayat.
hurazat bütün malı mülkü efendisinin elinde olduğu hâlde kendi geçimini temin etmeye, evlenmeye izni olan köle.
hurbay küçük çörek.
hurcun 1) cep, 2) kese; Karaçay-Malkar'da eskiden üzerlerine soy damgalarının işlendiği hediye keseleri.
hurcunu cuka bol- fakir olmak.
hurcunu kalın bol- zengin olmak.
hurcunu kuru fakir, parasız.
hurcununda cel oyna- parasız olmak.
hurduk su değirmenin kanadı.
hurhur akordeonun basları.
hurma hurma.
hurmet 1) hürmet, saygı, 2) alım.
betinde hurmeti bolgan yüzünde alımlılığı olan.
hurmet et- hürmet etmek, saygı göstermek.

hurmetle- saygı göstermek, hürmet etmek.
hurmetli 1) saygılı, hürmetli, 2) alımlı.
hurmetli kız alımlı kız.
hurray bir tanrı adı.
hurtta kırışık, çiçek bozuğu.
hurttak küçük, mini mini, küçük parça.
hurttakla- parçalamak, ufalamak.
hurulda- horlamak.
huruldav horultu.
huruldavuk çok horlayan.
husma su çiçeği.
hustos morarma, çürüme.
hustos çab- morarmak, çürümek.
hustos çabhan morarma, çürüme, bere.
hustos göz şişmesi.
huttur çok kötü, berbat, rezil.
amandan huttur bet cuvmez; kötüden, daha kötü olan yüz yıkamaz.
huttus 11-20 Nisan arasında doğanların burcu.
huvan kavun.
huveril- solmak.
huvur oyuk, çukur, boşluk.
huyu kuyu.
huyun ham deriden örülmüş çarık tabanı.
huzum kıt, az, dar, sınırlı.
akılı huzum adam akılı kıt adam.
huzun bkz. huzum.

I

ıçın- kurtulmak, serbest kalmak.

koyan kaphandan ıçındı;

tavşan kapandan kurtuldu.

ıçın- girmek.

guduçu çaşırtın üyge

ıçındı; hırsız gizlice eve

girdi.

ıçındır- serbest bırakmak,

kaçırmak.

kögürçünnü kolumdan

ıçındırdım; güvercini

elimden kaçırdım.

ıfsıl dağlarda oluşan buzdan köprü.

ıhtav değirmene gidecek hububatı

kurutmak için ocak.

ıhtır- püskürtmek, karşı koymak.

ıhtırıl- 1) geri püskürtülmek, 2)

yansı-mak.

ıhtırma baraka, kulübe.

ıhtıyar yetki, salahiyet.

ıhtıyar keçe.

ıhtıyarlı yetkili.

ılaba siyah ve beyaz renkli yün

ipliklerle alacalı biçimde

dokunmuş kumaş.

ılaba şalbar alacalı kumaştan

dikilmiş pantolon.

ılhumık ortaklık.

ılbıngı saban iki-üç yıl

sürülmemiş tarla.

ılbıta karapazı bitkisi.

ılbır ot yığını.

ılıhtın sopa, topuz; manivela.

ılıhtın ağır adam.

ılık- utanmak.

ılıkdır- utandırmak.

ılıkkım biçen kuru ot.

ılımpış ezik.

ılımpış et- ezmek.

ılıshın karasabanın sap kısmı.

ılıstır 1) bir şeyi bir şeyden

ayırmak, başka görmek, 2)

kuru ot yığınları

toplandığında altından çıkan

kuru ot parçaları.

ılışan alışkanlık, huy, karakter.

ılışan hedef.

ılışçırın hayvanları fazla olup

bakmakta zorlanan

zenginlerin, hayvanlarının bir

kısmını ücret karşılığı bir

başkasına baktırmaları.

ılışlı bir başkasının yavru olarak

hayvancılığa başlayabilmesi için

ödünç verilen inek veya koyun gibi

hayvanlar.

ılışık yayın balığı.
ılızır 1) arkada bırakılan iz, 2)
kirli, pasaklı adam.
ılızımı şafak kızılığı, sabah
kızılığı.
incir-mincir et- sızlanmak, ağlar
gibi ses çıkarmak.
ındır harman.
ındır ağaç düven sürerken
öküzlerin bağlı olduğu sırık.
ındır bas- harmanda taneyi
ayırmak için öküzlerle düven
sürmek.
ındır elek toprak kalburu.
ındır orun harman yeri.
ındır tokmak düven.
İndirbay av hayvanlarının tanrısı
Apsatı'nın oğlu.
İndirbaynı cuvugu tabu dilde avcı.
ındırçı harmanda düven süren.
ındırka bir tür ot.
inghil sinsî, alaycı, kötü niyetli.
ingışa- inlemek.
ingışhav inilti, inleme.
ingışhavuk 1) öfkeci, homurdanıp
duran, 2) sızlanmayı seven,
sızlanıp duran.
ingırçak eyer, semer.
ingırda- mırıldanmak.
ingırdav mırıltı.
ingırdık ekşimiş, bozulmuş süt.
ingırdık ayran ekşimiş
yoğurt.
inna nine, yaşlı kadın.
innaka 1) nine, 2) çenesi düşük,
geveze.
ıpçık dağ boğazı.

ıpn karasabanın öküzlere
bağlandığı yerdeki çivilerden
altta olanı.
ıpsıl dağlarda oluşan buzdan
köprüler.
ırahın zayıf, hasta.
ıran derin uçurumlar arasında
kalan düzlükler.
ırbın yer, mekan, ev.
ırbın köşe, bucak, belirsiz yer.
ırbınga tıy- köşeye
sıkıştırmak, çaresiz durumda
bırakmak
ırbın dağlık arazi.
ırcı tarlaları ayıran sınır.
ırdavun maya.
ırgacık 1) çelme, 2) sebepsiz
çekişme, bahane, 3) kurnazlık,
hile.
ırgak kanca, çengel.
keme ırgak çapa.
orus ırgak kopça.
ırgancık bkz. **ırgacık**.
ırğaşık güçlü, kuvvetli; sinirli.
ırğaşık güreş sırasında ellerin ya da
ayakların sıkıca tutulması.
ırgay kurutulmuş koyun kuyruğu.
ırgay çabak turna balığı.
ırhı sel, taşkın.
ırhı avuz sel yatağı.
ırhı hudur selin getirdiği
çamur.
ırhım pıhtı.
kan ırhım kan pıhtısı.
ırhıyul buzların çözülmesi.
ırhız balık yumurtası.

ırhız sal- balıkların yumurtlaması.
ırık et- kabul etmemek, uzaklaştırmak, reddetmek.
ırın yedek, stok, rezerv.
ırıs 1) kötü alamet, kötü belirti, kör inanç, batıl inanç, batıl itikat
2) tabu, yasak.
ırışlı kismet, kader.
ırışlı bürtük kismet payı, kismet tanesi.
ırışılı kismetli, şanslı, mutlu.
ırışısız şanssız, kısmetsiz.
ırısla- boş inançlar yüzünden bir şeyi yapmaktan çekinmek.
ırıslagan boş inanç sahibi.
ırışlı boş inançlara dayanan, boş inanç sahibi.
ırız şeref, namus, haysiyet, vicdan.
ırızlı namuslu, şerefli, haysiyetli.
ırızsız namussuz, şerefsiz, haysiyetsiz.
ırkıflan- kuşatılmak, sarılmak.
irmah yorgun, yorulmuş.
irmahla- yormak.
irmahlan- yorulmak, yorgun düşmek.
ırnar çiseleyen yağmur.
ırnik vahşî, yabanî.
ırnik tarlada ikinci yıl ekmeden biten ekin.
ırpıs ağız sütü.
ışarla bir tür kumaş, çuha.
ışarla koy kısa kuyruklu koyun cinsi.
ışılı soylu, asil.

ışımel sapının içi boş olan bir bitki.
ışındık çit, bkz. **iskındık**.
ışız altı.
iskındık 1) kuru ot yığınlarına hayvanların girmemesi için etraflarına çekilen çit, 2) yazın kuru ot yığınlarının toplandığı yada hayvanların yattığı yerlerde büyüyen bir tür sık yetişen ot.
ıstakan bardak.
ıstavat yaylalarda hayvan ağılı, oba.
ıstımdav yoğurt; ekşimiş süt.
ıstımla- 1) iz takip etmek, 2) araştırmak, bulmaya çalışmak.
ıstım keçe yeni doğan bebeğin sekizinci gecesinde gençlerin toplanıp eğlenmeleri.
ışan 1) hedef, işaret, 2) şart, 3) belirti.
ışan- güvenmek.
ışanç 1) güven, garanti, ümit, umut, 2) vaad.
ışandır- güvendirmek, inandırmak.
ışangılı güvenilir.
ışangısız çaresiz, ümitsiz.
ışanı taslak.
ışanla - 1) nişan almak, nişanlamak, 2) niyetlenmek.
kobarga ışanlab sokuranıb ızına çompaydı; kalkmaya niyetlenip vazgeçip geri oturdu.

ışanlab rasgele, gelişigüzel.
ışanlı bu gibi, benzeri, müşabih.
ışanuv güven, ümit.
ışanuvlu güvenilir.
ışar- gülümsemek.
ışara jest, işaret.
 ışara et- jest yapmak, işaret vermek.
ışaruv gülümseme.
ışhav baraka, kulübe.
ışheri yonga, kıymık.
ışhıld süpürge otu.
ışı- sürmek, ovmak.
ışık 1) durgun, sessiz, sakın; rüzgâr tutmayan, rüzgâr almayan, 2) set, engel, mania, 3) sığınak, barınak.
ışıksız avare, serseri.
ışıl- aşınmak.
 asırı köb sokgandan
 kobuznu tiyekleri ışlgandı;
 fazla çalmaktan akordeonun tuşları aşınmış.
ışıl- sürünmek, sürtünmek.
 birbirine ışıl- birbirine sürtünmek.
ışıl- 1) ovmak, oğuşturmak, 2) sürmek.
ışım keçe tozluk.
 çepken ışım kaba dokunmuş çuhadan tozluk.
 ışım bav tozluk bağı.
 ışım betli gri, kül rengi.
 sahtiyan ışım işlenmiş deriden tozluk.

ışır- 1) kuvvetlendirmek, takviye etmek, evirip çevirmek, 2) önüne katmak, sürmek, dehlemek, 3) hızlandırmak.
ışni ışır- işi hızlandırmak.
koylanı ışır- koyunları sürüp gitmek.
kösevlendi ışır- yanan odunları çevirmek.
otnu ışır- ateşi kuvvetlendirmek.
söznü ışır- söze devam etmek.
ışırgıç ateş kancası(fırın yada ocaktaki ateş için).
ışnır geviş getirme.
 ışnır et- geviş getirmek.
ıştı salya, tükürük.
ışuv masaj, ovalama.
ıyih kün Pazar günü.
ıyihla- canlandırmak, diriltmek.
ıyihlanuv reenkarnasyon.
ıyık hafta.
 bir ıyıkdan bir haftaya kadar.
 ıyık sayın her hafta.
ıyıklık haftalık.
ıyık ayıp.
ıyık- utanmak.
ıyıklıdır- utandırmak.
ıyıklmış 1) sıkılğan, çekingen, mahcup, utangaç, 2) içini belli etmeyen, içine kapanık.
ıyılıksın- utanmak, çekinmek.
ıyılıksız hayasız, utanmaz, ardamarı çatlak.
ıymatın sık- korkutmak, ürkütmek.
ıyt-bıyt deb azıcık kalıp, zar zor, ramak kalıp.

ız iz.

ızına aylan- geriye dönmek.

ızına ber- geri vermek.

ızına bur- geri çevirmek.

ızına kayt- geri dönmek.

ızın elt- izini takip etmek.

ızı bla peşi sıra, arkasından,
daha sonra.

saban ız sürülmüş toprak.

suv ızı nehir yatağı, nehir
kenarı.

ızçı iz takip eden.

ızçı it av köpeği.

ızgıl soy, döl, nesil, kuşak, boy.

ızına geriye.

ızından peşinden, arkasından.

ızından bol- takip etmek.

ızından kara **saban sür-**
arkasından dolap çevirmek,
fitne yapmak.

ızından tüş- peşine düşmek,
izlemek.

ızla- takip etmek.

ızlan- takip etmek, peşinden
gitmek.

ızlaş- 1) birinin arkasından
yönelmek,
2) takip etmek.

ızlav takip.

ızlavçu iz takip eden av köpeği.

ızlık çizgi, hat, çentme, kертme.

ızsız izsiz, iz bırakmayan.

İ

ibilis iblis, şeytan.

ibjire- pişmek.

iç iç, içerisi.

iç aldır- çocuk düşürmek.

iç baş işkembe.

iç cav iç yağı.

iç köñçek külot, don.

içi öt- ishal olmak.

içi artına kat-(tart-) çok
zayıflamak.

içi tar kötü niyetli, fesat.

iç- içmek.

içegi bağırsak.

cavlu içegi kalın bağırsak.

kara içegi ince bağırsak.

sokur içegi kör bağırsak.

içgeri içeri.

içgi gizli, saklı.

içgi söz sır, gizli söz.

içgisin- güvenmek, itimat etmek.

içinde içinde.

içir- içirmek.

içirgi yatak ya da yorganın içine
doldurulan yünler.

içirgi castık içi yün dolu
yastık.

içirgi cuvurgan içi yün dolu
yorgan.

içivçü alkolik.

içki içki.

içkiçi içkici, alkolik.

içkiçi börkün arakığa satar;

içkici kalpağını rakıya satar.

içkobuz kestane.

içlendir- suni olarak döllemek,
aşlamak.

içli bol- hamile olmak.

igi iyi.

bir igi tabii ki.

igi avuz aç- işi hayra yormak.

igi cora et- işi iyiye yormak.
igi ısan et- işi iyiye yormak.
igi kesek çok miktarda.
igi kuvum et- işi iyiye yormak.
igi oguna iyice, epeyce.
igi sagan keşke.
igi tang büyük ölçüde, çok miktarda.
igilik corala- iyilik dilemek.
igilendir- iyileştirmek, ıslah etmek.
igilik iyilik.
igit da tabii, elbette.
uşhuvurnu körgende igit da ısarasa alay; yemeği gördüğünde tabii ki gülümsüyorsun öyle.
ilabatda sopa, değnek.
ilaçin şahin, atmaca.
ilbizire- yumuşamak, pörsümek.
ile- deriyi işlemek, tabaklamak.
ileş- alışmak, bağlanmak, hasret çekmek, duygulanmak.
ileş sokulgan, munis.
ileşdir- 1) sempatisini kazanmak, kendine çekmek, ısındırmak, 2) dadandırmak, alıştırmak.
aş bla ileşdir- yemekle kendine ısındırmak.
üyge ileşdir- eve alıştırmak.
ileşmegen sokulgan olmayan.
ileşsiz kendi hâlinde, sokulgan olmayan.
ileşüv duygulu, dokunaklı.
ilezik sürgün, filiz.
gardoş ilezik etgendi; patates sürgün yapmış.

ilev tabaklama.
kunduz ilevün ber- dövmek, pataklamak.
ilgek ilik.
ilgen- korkmak, ürkmek, irkilmek.
şkok atılğanın eşitgenley ilgenib uyandı; tüfek patlamasını duyunca korkup uyandı.
ilgençek korkak, ürkek.
ilgenivçü korkak, ürkek.
ilgi düğüm.
ilgiç uçkur, ip örülürken kullanılan bir âlet.
ilgik düğme iliği.
ilgik ayır- ilik sarmak.
ilgik begit- ilik sarmak, teyellemek.
ilgizdik yabanî, vahşî.
ilgizdik bol- kaçınmak, çekinmek.
ilibje tavuk etinden yapılan bir yemek.
ilin- takılmak.
ilindir- takmak.
ilinmek sebep, bahane, vesile.
boş ilinmek boş bahane.
ilinmek tab- sebep bulmak.
ilinmek çıgana dulavrat otu.
ilipin kanal, hendek.
ilistin samanlık.
ilişan hedef, nişan.
ilivan bir tür eşek semeri.
ilker venüs, çoban yıldızı.
ilker hayvan pisliği, gübre.
ilkiç sırık, ince uzun ağaç parçası.

at ilkiç at bağlamak için
 dikilmiş sırık.
illev oyuncak.
illeziy mavi gözlü.
illivça salıncak.
imbaş omuz.
imbaşı omuz.
imbaş süyek köprücük kemiği.
imtin- çok arzulamak, hevesli
 olmak, can atmak.
çaşavda köb zatdan haparlı
bolurga imtinedi; hayatta çok
 şey bilmeye hevesleniyor.
imtindir- heveslendirmek, can
 attırmak.
imtinüv heves, arzu.
inad öç, intikam, ceza.
inanda orada.
inaral general.
inay tiftik keçisinin yünü.
inbaş omuz.
inci inci.
incil- zahmet çekmek, eziyet
 çekmek.
burun tavlula incilib
çaşayelle tar özenlede;
 eskiden dağlılar zahmet
 çekerek yaşıyorlardı dar
 vadilerde.
incir incir.
incivük talihsiz.
incivsüz zahmetsiz, eziyetsiz.
inçik ayak bileği.
inçik aşık aşık kemiği.
inçikavruv damla hastalığı.
indek kanal, hendek, dere.
ingen hans yeni çıkan otlar.

ingiçge ince.
ingiçger- incelmek.
ingiçgert- inceltmek.
ingil ruj, kozmetik.
ingilik yüze sürülen alılık.
ingir akşam.
ingir aşlı bolsun iyi
 akşamlar.
ingir culdüz akşam yıldızı.
ingir kurumu akşam
 karanlığı, alaca karanlık.
ingirçek kesilmiş bozuk sütün
 dibindeki çökelti, yağ.
ingirlik akşam.
innet gaye, amaç, niyet.
kir innetli hain, kötü niyetli.
innetlen- niyetlenmek.
innetli niyeti olan.
aman innetli kötü niyetli.
aruv innetli iyi niyetli.
bir innetli hemfikir, müttefik.
kir innetli hain, kötü fikirli.
ters innetli kötü kalpli.
tüz innetli iyi fikirli, iyi kalpli.
innetsiz hiçbir ideali olmayan.
inol şu (işaret zamiri).
ippil bir kuş türü.
iragaç deri tabaklamada kullanılan
 bir âlet.
irin irin, cerahat, apse.
irin et- apse yapmak,
 irinlenmek.
irinlev apse, irinlenme.
irinle- yaranın irin yapması.
iriyat lanet, afaroz.
iriyat ber- lanet etmek.
iriyat et- lanetlemek.
irk iğdiş edilmiş koç.

irrele kengeş eski Karaçay'da askeri mahkeme.
irrele töre bkz. **irrele kengeş**.
irrey müfreze, asker birliği.
irreyçe asker, muhafız.
iskiltin acele eden.
issi sıcak.
 issi avruv ateşli hastalık.
 issi bol- sıcaktan rahatsız olmak.
 issi kab- kötülüğe uğramak, zarar görmek.
 issi kabdır- kötülük etmek, zarar vermek.
issile- sıcaktan rahatsız olmak.
issilik sıcaklık.
istem hiç değeri olmamak.
isteme- aldırmmamak, umursamamak.
istemey hızlı oynanan bir Karaçay-Malkar halk dansı.
iş iş, vazife, görev.
 iş ber- iş vermek, görev vermek.
 iş hak ücret.
 işge çık- işbaşı yapmak.
 işin böl- işe ara vermek.
 kara iş kolgücü ile yapılan iş.
iş falan anlamında bir söz.
 arı bargin iş etmegiz; oraya falan gitmeyin.
işçi işçi.
işek iki yaşında dişi toklu.
 işek koçar iki yaşında koç.
işek şüphe.
işeklen- şüphelenmek.

açhamı ol urlaganına işekleneme; parayı onun çaldığından şüpheleniyorum.
işekli şüpheli.
işeksiz şüphesiz, mutlaka.
 bir işeksiz tas bolgan cılkı bu özendedi; mutlaka kaybolan at sürüsü bu vadidedir.
işheri kıymık.
işhildi bkz. **işkildi**.
işkaldır geveze, çenesi düşük.
işkildi yaban mersini.
 kara işkildi yaban mersini.
 kızıl işkildi kırmızı yaban mersini.
işle- çalışmak, yapmak, işlemek.
 caylıkda işleybiz; yaylada çalışıyoruz.
 üy işleybiz; ev yapıyoruz.
 cer işleybiz; toprak sürüyoruz.
işlen- yapılmak.
işlenmegen terbiyesiz, görgüsüz, kaba.
işmer usta, işi bilen, eğitimli.
iş süymez tembel, avare.
it köpek.
 avuzunda it ölgen küfürbaz.
 gaci it dişi köpek.
 içer suvunda it öltürgen çabuk kızan, hiddetli, aksi.
 it avruv vücutta yaralar çıkaran bir hastalık.
 it avzuna salmazlık bol- itibarı azalmak, şerefi lekelenmek.
 it künün kör- çok sıkıntı çekmek, eziyet çekmek.
 it tili çaprak sinir otu.

it tubanga ürgeñça gereksiz konuşmak, gevezelik etmek.
itge biçen salgança bir işi ters yapmak, biçimsiz yapılan iş.
itge çabır etgeñça boş harcanan emek.
itleni suvga sür- boş gezmek, aylaklık yapmak.
itligi ceng- bile bile zarar vermek, kötülük yapmak.
kalak it uyuz, başı boş köpek.
koyçu it çoban köpeği.
koşçu it çoban köpeği.
it ayagından çok fazla, pek çok, dolu.
mında sen izlegen zatla it ayagındandı; burada senin istediğin şeyler çok fazladır.
it burun kuşburnu, yabanî gül meyvası.
itin- arzu etmek, istemek.
itlen- alçaklık etmek, alçalmak, namussuzluk yapmak.
itlik alçaklık, namussuzluk, şerefsizlik.
itlik çaç Karaçay-Malkar geleneklerinde bebeğin ilk kesilen saçı.
itlik kölek Karaçay-Malkar geleneklerinde bebeğe ilk giydirilen gömlek.
itüv ütü.
itüv ur- ütülemek.
iy- 1) göndermek, 2) bırakmak.
savgalanı arı iydim; hediyeleri oraya gönderdim.

kögürçünnü kolumdan iydim; güvercini elimden bıraktım.
iy- havası sönmek, havası inmek.
çarh iygendi tekerin havası sönmüş.
iye sahip.
iyesi tanımazlık bol- çok değişmek, eski görünümü bozulmak.
munu iyesi kaydadı?; bunun sahibi nerededir?
iye ruh, peri.
cer iyesi toprak perisi.
iyegi kaburga kemiği.
bıgın iyegili kaburganın alt üç kemiği.
iyegilerin sana- pestilini çıkarmak, iyice dövmek.
iyelen- sahip çıkmak.
iyer at eğeri.
iyerle- eğerlemek.
iyesiz sahipsiz.
iyesiz malnı börü aşar; sahipsiz hayvanı kurt yer.
iyir- eğirmek.
urçuk iyir- kirmanla yün eğirmek.
iyirik 13-21 Aralık arasındaki günler.
iyis koku.
iyis et- kokmak.
iyisge- koklamak.
iyman iman, inanç.
iymanın hakına Allah aşkına.
iymen- çekinmek, sıkılmak, yüzü tutmamak.

iymençek sıkılğan, çekingen.
iymentsin- çekinmek, yüzi tutmamak.
inyak tatlı, hoş, gönül alıcı.
inyak-kuçak bol- sevinçten kucaklaşmak, özlem gidermek.
inyakla- okşamak, gönül almak, sevindirmek.
inyam güven, emniyet, emin olma.
inyamsızlık güvensizlik, emin olmamak.
inyan- inanmak.
inyandır- inandırmak.
inyar aşk ve sevgi üzerine söylenen dörtlükler, maniler.
inyar ayt- mani söylemek.
iyne iğne.
çınday iyne örgü şışı.
har iyne tığ.
iyne aşagan itça zayıf, cılız, sıska.
iyne ciyek et- teyellemek.
iyne cuthan itça zayıf, cılız, sıska.
iyne kabhan itça zayıf, cılız, sıska.
iyne közünden çıkar- çok eziyet etmek, çok sıkıntı vermek, zorlamak.
iyne tengli(çaklı) bir çok az, azıcık.
inyeden-cibden çıkarlay bol- çok zayıflamak, incelmek.
inyeden-cibden çıkğan yepyeni.
inyege halı suvura bilmegen dikiş bilmeyen kadın.
inyeni burnu iğnenin sivri ucu.

inyeni iynek etgen becerikli, hamarat kadın.
inyeni közü iğne deliği.
inyek inek.
inyek orun inek ahır.
savluk iynek sağmal inek.
inyekçi inek çobanı.
inyekköz patlak gözlü.
inyeli kirpinin tabu adı.
izev karşılıklı yardımlaşma.
izev et- yardımlaşmak.
izgiltin bol- birbirinden soğumak, iki insan arasında soğukluk meydana gelmesi.
izle- istemek.
üynü bagasına köb açha izledi; evin değerine çok para istedi.
izle- aramak.
ertdenli beri izleb tabmayma; sabahtan beri arayıp bulamıyorum.
izlem araştırma.
izlen- aranmak.
izlet- aratmak.
izlev arama.
izmi tavır, davranış.
izmi izin.

K

kab kabak.
haci kab yuvarlak kabak cinsi, bal kabağı.
kab çetlev kabak çekirdeği.
kab kılıf.

cılan kab yılan kabuğu.
kab arıt- yılanın kabuk
değiştirmesi.
kab avuşdur- kabuk
değiştirmek.
kurt kab koza.
şkok kab tüfek kılıfı.
kabha cıy- denetim altında
tutmak, gözaltına almak.
kab- ısırmak.
it meni kabdı; köpek beni
ısırdı.
kabıb söleş- çatmak, kızmak.
kab- yemek yemek.
bir cuk da kabmay colga
tebredim; bir şey yemeden
yola çıktım.
kab- kazanmak, yenmek, mağlub
etmek.
bıltır köb açha kabdım;
geçen sene çok para kazandım.
kâba* kabe.
kâbaga bar- Hacca gitmek.
kabak köy; semt, mahalle; avlu.
Abuk kabak Humara
köyünün eski adı.
Hadagujuk kabak
Hatohşukuey köyü.
Hahunduk kabak
Hagındukuey köyü.
Ojay kabak Teberdi köyünün
eski adı.
Tohçuk kabak Dohşukuey
(Dokşukino) köyü.
bilayı kaysı tukumnu
kabagıdı?; burası hangi
sülalenin köyü?

kabak eşik dış kapı, avlu
kapısı.
kabak kapak, göz kapağı.
tereze kabak pencere
kanatları.
kabakçı köylü, köyde yaşayan.
kaban erkek yaban domuzu.
kabannı karuvu tişinde;
domuzun gücü dışındadır.
kaban semiz, şişman.
kabarık yiyecek, yemek.
kabar kobuz oniki telli bir müzik
âleti.
Kabartı Kafkasya'da Kabardey
ülkesi.
Kabartılı Kabardey Çerkesi.
kabat 1) defa, kere, 2) kat.
eki kabatlı üy iki katlı ev.
kabbaş dazlak, kel.
kabçık çanta, torba.
kabdı 1) yemek, yiyecek, 2) iştah.
aşarga kabdıbız kalmagandı;
yiyecek yemeğimiz kalmadı.
Muharbiyni kabdıısı igidi;
Muharbiy'in iştahı iyidir.
kabdırma elbisede bulunan çengel,
kopça.
kabhan kapan, tuzak.
kabhıç sokucu, dikenli.
kabhın yağma, çalıntı.
kabhın kazan et- çaldıklarını
yiyerek yaşamak.
kabhınga bar- yağmacılığa
çıkma, hayvan hırsızlığına
gitmek.

kabil- yenilmek, oyunda mağlup olmak.
kabil kabul.
kabil et- kabul etmek.
kabil kör- kabul etmek, uygun bulmak.
kabın ceza.
kabına tüş- ceza görmek, cezalandırmak.
kabın 1) lokma, 2) yemek, yiyecek.
kabar kabını tavusulgan ölüm vakti yaklaşan.
kabın- tutuşmak.
kabındır- tutuşturmak.
kabır mezar.
kabırçak katı, sert.
kabırçaklan- yanmak, kömürleşmek.
gırcın kabırçaklangandı; ekmek yanmış (kömürleşmiş).
künde kabırçaklan- güneşte yanmak.
kabırçaklan- suyun üzerinin donması; karın buz tutup sertleşmesi; katılaşma, sertleşme.
kabırğa kaburga.
kabırğa avruv zatürree.
kabırgası caraşhan tatlı dilli, yumuşak huylu, halim selim.
kabırgasın berme- uyumsuz olmak.
kabırğa evin duvarı.
kabırğa honşu bitişik komşu.
kabırğa sagat duvar saati.

kabırgasından carık ur- fakir olmak, fakirleşmek.
kabırğa dağ yamacı.
kabiş- 1) susmak, sesi kesilmek, 2) ölmek, can vermek, 3) somurtmak.
kabişdır-1) durdurmak, yavaşlatmak, susturmak, işlemez hâle getirmek, 2) yıkmak, ezmek, devirmek.
kabij at zayıf, çelimsiz beygir.
kabla- üzerine kapamak, üzerine geçirmek.
kablam elbise, giyim.
kablan- üzerine kapanmak.
kablangan devrik, döndürülmüş.
kablangan caga devrik yaka.
kablarık giyecek.
kablavuç 1) kapak, kenar, yan, 2) saban demiri.
kabuk 1) kabuk, 2) zar, 3) pul.
cılan kabuk yılan derisi.
çabak kabuk balık pulu.
gakkı kabuk yumurta kabuğu.
kabugun al- kabuğunu soymak.
sürme kabuk yonga.
toz kabuk akağaç kabuğu.
Kacar İran.
Kacarlı İranlı.
kacav muhalif, zıt, aksi.
kacav bol- karşı gelmek, muhalif olmak.
kacavlan- karşı gelmek.
kacık- bıkmak, usanmak, yılmak.
kacık- zıtlaşmak, muhalif olmak.
ala birbirine kacıkdıla; onlar birbirine muhaliftir.

kaçıkmayan kararlı, iradeli.
kaci* suni, yapay.
kaci dariy suni ipek.
kaç- kaçmak.
kaç sonbahar.
kaçnı al ayı Ekim ayı.
kaçnı art ayı Kasım ayı.
kaç hatır.
kaçın et- hatırını saymak.
kaçın etme- aşışılacak, hor görmek.
meni kaçım için; benim hatırım için.
kaç 1) haç, 2) put.
gâvur kaç haç.
kaçan ne zaman.
kaçhaç haşhaş.
kaçan tob çocukların top oyunu.
kaçınçı firari, kaçak; göçmen, mülteci.
kaçıvuk ürkek, kaçmaya meyilli.
kaçıya çaluv* sırma şerit.
kada- 1) sıkmak, sıkıştırmak, 2) iğne-lemek, iğneyle tutturmak.
tiş kada- dişlerini sıkmak.
kadal- sarılmak, çalışmak, didinmek, musallat olmak.
atasını boynuna kadaladı; babasının boynuna sarıldı.
Anzor kadalıb işleydi; Anzor didinip çalışıyor.
çibinle kadalıp kaldıla; sinekler musallat oldular.
kadalma gayretli, azimli, çalışkan, özenli.
kadalmaş elbisede bulunan çengel, kopça.

kadalmış gayretli, çalışkan, özenli, sebatlı, azimli.
kadama 1) zaptolunmaz, fetholunmaz,
2) sarsılmaz, metin.
kadama sarp, ulaşılması zor, uçurum.
kadama ara direği, engel.
kadamat kıyamet.
kadar 1) kader, 2) kuvvet, güç, kudret, 3) devir, çağ, zaman.
kadar keçe kadir gecesi.
kadargılı yaşlı, ihtiyar.
kadaş- sıkılmak, sıkışmak.
kadav sağlam, dayanıklı, sert.
Karaçaynı kadav taşı
Karaçay halkının islamiyet öncesi devirlerde kutsallığına inandığı ve bugün de Kuban ırmağı kıyısında bulunan büyük meteor parçası.
kadav büyük çivi; demir kapı kolu; destek; sürgü, kilit.
kadavla- kitlemek, sıkıca kapatmak.
eşik kadavlanıbdı; kapı kilitlenmiş.
kadav nohta çenede sıkıştırılan yular.
kadır katır.
kadır zayıf beygir.
kadır kılık inatçılık.
kadır kılıklı aksi, ters, kaprisli, huysuz.
kadırına min- kapris yapmak, huysuzluk etmek.

kadırlan- inat etmek, direnmek.

kâfir* 1) kafir, 2) hilekâr,
düzenbaz, dolandırıcı.

Kafkaz* Kafkasya.

Kafkaz* tavla Kafkas dağları.

kafu hapishane, zindan.

kaganak 1) yeni doğmuş hayvan
yavrusu, 2) döl yatağı sıvısı.

kaganak sabiy küçük çocuk.

kagar öğleye yakın vakit.

kagıbal çibin zararlı arı.

kagıl- vurulmak, çalınmak,
sililmek.

davurbaz kagıldı; davul
çalındı.

eşik kagıldı; kapı vuruldu.

kongrav kagıldı; zil çalındı.

terek kagıldı; ağaç silildi.

kagım 1) takırtı, gürültü, 2) darbe,
vuruş.

kagın et- azarlamak, haşlamak,
paylamak.

kagınla- azarlamak, haşlamak.

kagın-sogun vura vura, döverek.

kagın-sogun et- haşlamak,
azarlamak, paylamak.

kagış- dövüşmek, vuruşmak.

kagışdır- vuruşturmak,
dövüştürmek, birbirine
çarpmak.

kagıt 1) kağıt, 2) mektup.

cuka kagıt ince kağıt.

kagıt cürüt- mektuplaşmak.

kagıt tüyrevüç bağlaç.

katı kagıt karton.

köçürüvçü kagıt karbon

kağıdı.

kum kagıt zımpara.

kagıtçı katip, sekreter.

kaharme fahişe, sokak kadını.

kahava* kahve.

kahme fahişe, kaltak, kahpe.

kajı- yorulmak, bıkmak, usanmak.

kak- vurmak, sallamak.

baş kak- uyuklamak, içi
geçmek.

eşikni kak- kapıyı çalmak.

kanat kak- kanat çırpmaq.

köz kak- göz kırpmaq.

kak kurutulmuş et.

saklay saklay kak bol- çok
beklemek.

kak* Kafkasyalıları özgü

yemeklerden; mısır unundan
yapılan bir tür lapa.

kagı bolmagan cerge kalagin

suk- üzerine vazife olmayan

işe girişmek.

kak aşı- hatalı olmak, yanlış

iş yapmak, suçlu olmak.

kaka çocuk dilinde ayak.

kakasin kötüir- kendi itibarını
yükseltmeye çalışmak.

kakdı-sokdu et- azarlamak,

paylamak; alay etmek, dalga
geçmek.

kakgıç değirmen taşı döndükçe,

taşa tahılın dökülmesini

sağlayan tahta parçası.

Donaynı tirmen kakgıçıça

çabuk bozulan.

kakıra 1) sundurma, çardak, 2) çit.

kakırak 1) ot bitmeyen taşlık arazi,

kurak bölge, 2) cılız bitkilerle

kaplı yer.

kakırav şaşı.

kakış ayak, bacak.
kakıy ayak, bacak.
kakiyasın* ber- ağzının payını vermek.
kakla- et kurutmak.
kaksı acı.
 cav kaksı bolgandı; yağ acımış.
kaksı- çürümek, küf kokmak.
kaksın- gittikçe zayıflamak.
kal- kalmak.
kala- üst üste yığmak.
kala kale.
 kala buzub kelgença büyük bir işi hâletmiş gibi havalara girmek.
 kalası oyul- 1) işi aksamak, işi bozulmak, 2) güvendiği adamın ölmesi.
kalabalık telaş, velvele.
kalacük karasaban, pulluk.
kalacük cayak saban demiri.
kalaç simit, çörek.
kalak yontulmuş düz tahta parçası; kaşık.
 basta kalak bulamaç türü bir hamur işi yemeğini karıştırmada kullanılan tahta kaşık.
 hars kalak Kafkas müziğine tempo tutmak için yapılmış tahta parçası.
 kalak bürk astragan kalpak.
 kalak tiş büyük ve geniş diş.
 taban kalakçık kaşık.
 şkok kalak dipçik.
kalak kanat, pervane kanadı.

tirmen çarhnı kalakları değirmenin kanatları.
kalak kayık küreği.
 kalak tart- kürek çekmek.
kalak* serseri, avare, başı boş.
 kalak aylan- avare dolaşmak.
 kalak it başı boş köpek.
 kalak itley boşgezen, aylak, avare.
kalam kalem.
kalampir karanfil.
kalandır- yığmak.
kalanka Karaçay-Malkar geleneklerinde yeni gelin eve girdikten sonra odanın bir köşesinde arkasına saklandığı perde.
kalaşlı hans ebegümeci.
kalav yığılı, yığıntı.
kalav alüvyon, mil, nehirlerin yığıldığı topraklar.
kalavur gözcü, gözetleyici; karakol.
kalay kalay madeni.
kalay bidon.
 pategen kalay gaz bidonu.
kalay nasıl.
 kalay arı ne tarafa, nereye.
kalayda nerede.
kalayga nereye.
kalayı neresi.
 sen körgüzgen cer kalaydı?;
 senin gösterdiğin yer
 neresidir?
kalaytın nasıl, ne tarafa, ne şekilde.
kalca çorba.

kalca yaygara, gürültü patırtı.
kalca yağın, küme.
 kalca et- yığmak, küme hâline getirmek.
kalcala- yığmak, kümelemek.
kaldır- bırakmak, geriye bırakmak.
kaldırmay birini dahi bırakmadan, hepsini.
kalgan diğer, başka.
 kalgan küneledeça bolmay bugün kü çuvakdı; diğer günlerin aksine bugün hava berrak.
kalgan-bulgan döküntü, artık.
kalım başlık parası.
kalın başlık parası.
kalın kalabalık, sık.
 çegetni kalınına kirib közden taşaydı; ormanın sık yerine girip gözden kayboldu.
kalın 1) şişman, semiz, 2) koyu, 3) buruk, ekşi, kekremesi.
 kalın adam şişman adam.
 kalın şay koyu çay.
 çiy alma avuznu kalın etedi; çiğ elma ağızı ekşitiyor.
 kalın bol- çoğalmak, fazlalaşmak, artmak.
 kalın köken sık çalılık.
kalınlan- kesifleşmek, yoğunlaşmak.
kalıt kavrulmuş undan yapılan bir yiyecek.
kaliyan nargile.
 kaliyan tart- nargile içmek.
kaliyar nargile.

kaliyar kaz- sıkıntı içinde yaşamak.
kalka- havalanmak.
kalkan 1) miğfer, başlık, 2) kalkan.
kalkay* 1) havlayan köpek, 2) boşboğaz, geveze.
 kalkayingı tıy- çeneni kapat.
kalkı- uyuklamak.
kalkıt- süzülme.
 kuş kesin kökde kalkıtıb turadı; kuş gökte süzülüyor.
kalkuv uyuklama.
 kalkuvga bar- şekerleme yapmak.
 teke kalkuv et- uyuklamak, şekerleme yapmak.
kalkuvçu olta mantarı.
kalkuvsuz uykusuz.
kallay nasıl.
 kallay bir ne kadar.
kalmuk şay süt, tuz, tereyağı, karabiber katılarak içilen bir tür çay.
Kalmuklu Hazar denizi kuzeyinde yaşayan bir Moğol kabilesi.
 Kara Kalmuklu Kalmuk Moğolları.
kalpak kalpak, şapka.
kalta cep.
kaltak kibirli, kurumlu.
 kesin kaltak et- burnu kaf dağında olmak, burnu büyüme.
kaltakbaş kibirli, kasıntı.
kaltıra- titremek.
kaltıraş- titreşmek.
kaltırat- titretmek.

kaltıravuk devamlı titreyen, titrek.
kaltıravuk al- titreme tutmak.
kalüvpela çok eski devirler.
kalüvpeladan kalgan çok eski, tarih öncesi.
kama Kafkas erkeklerinin bellerinde taşıdıkları altın-gümüş işlemeli hançer, kama.
eki canına kesgen kama güvenilirmez, ikiyüzlü.
kama- kamaşmak.
carık künge karab közleri
kamadı; parlak güneşe bakıp gözleri kamaştı.
kama- körlenmek, körleşmek.
bıçaknı avuzu kamagandı; bıçağın ağzı körleşmiş.
kama- isteksizleşmek, azmini kaybetmek, soğumak.
ol işden kamadım; o işten soğudum.
kamamagan 1) irade sahibi, azimli, ısrarlı, 2) utanmaz, hayasız, arsız.
kâmar* kemer.
kamat- kamaştırmak.
cıltıragan çıran közleni
kamatadı; parlayan buzul gözleri kamaştırıyor.
kamat- körleştirmek.
kañçi kañçı.
kañçi burnu bla sayla- en iyilerini seçmek.
kañçi oynat- dövüşmek, vurmak, dövmek, savaştırmak.
kamdav töre şamanların hüküm verdiği mahkeme.

kamil ağaçtan yapılma fincan, kase.
kamiş kamiş.
kamiş ayak ağaçtan yapılma kase.
kamjak böcek.
ambar kamjak buğday biti.
cıltıravuk kamjak ateş böceği.
haci kamjak yer tahtakurusu.
kara kamjak bok böceği.
müyüzlü kamjak gergedan böceği.
sarı kamjak mayıs böceği.
süyümçü kamjak uğur böceği.
kammırsa- dişi hayvanların kızışması, eş istemesi, şehvet duymak.
kammırsav şehvet.
kampal- zor duruma düşmek, kötü bir durumda kalmak.
kampay- devrilmek, yuvarlanmak, düşmek.
ayagım tayıp kampaydım; ayağım kayıp yuvarlandım.
çoyun kampayıp turadı; kazan devrilmiş duruyor.
kampay- ölmek.
kampay- kötü bir duruma düşmek, zor durumda kalmak.
kampayt- 1) devirmek, yıkmak, 2) zor durumda bırakmak, kötü bir duruma düşürmek, 3) öldürmek.
batır tavlula cavlanı tang
kesegin kampaytdıla;

kahraman dağlılar düşmanların
çoğunu öldürdüler.
kampek* şeker.
kamsık* yaramaz, afacan, haylaz.
kamsık bol- haylazlık
yapmak.
kamsık ösgen şımarık.
kamsıkan*- yaramazlık yapmak.
kan kan.
kan al- intikam almak.
kan bagası ber- çok para
ödemek, fahiş fiyatla satın
almak.
kan bagası öldürülen için
ödenen kan parası, kan akçesi.
kan bla irinni katışdır-
insanları birbirine kışkırtmak.
kan-can sal- çabalamak,
gayret etmek.
kan cav- büyük bir felâkete
uğramak.
kan çeriv eskiden han yada
prens halktan vergi toplayan
askeri.
kan dıgalasha kal- eli kolu
bağlanmak, çaresiz kalmak.
kan emçek eski Karaçay'da
barışma amacıyla, öldürülenin
evinden kaçırılıp öldürenin
ailesi tarafından yetiştirilen ve
geri verilen çocuk.
kan ırhum kan pıhtısı, çürük.
kan kaynathan zaman
delikanlılık çağı.
kan kazavat et- uğraşıp
didinmek, büyük gayret
göstermek.

kan töle- intikam almak.
kan tölev kan davası, kan
borcu.
kan tüyümçek kan pıhtısı,
trombüs.
kan urguç neşter.
kan usta bir işi yapmada
yetenekli.
kan usta hekim, doktor.
kan uyugan bere, morluk.
kanga boyal- adam öldürmek.
kanı kartıkga sıyınma- çok
kızmak, müthiş öfkelenmek.
kanından kel- zor yapmak.
kannı kan bla cuv- kötülüğü
kötülükle defetmek, kötülüğe
kötülükle karşılık vermek.

kan- doymak.
kana- kanamak.
kanar çuval, torba.
kanat kanat.
kanat bit- çok sevinmek,
havalara uçmak.
kanat kak- kanat çırpma.
kanatları kat- büyümek,
gelişmek, güçlenmek.

kanatlı kuş.
kanav kadınısı erkek.
kanav hapar yalan.
kanavat parlak kumaş.
kanazir 1) kabadayı, kibirli, 2)
iğrenç, pis.
kan-bura sarhoş edici içki, alkollü
içki.
kanbuz ağır canlı.
kancal teneke, sac.
kancal taba sac.

kancalbaş üy çatısı sac levha ile kaplı ev.
kancal 1) dayanıklı, sağlam, 2) sabırlı.
kanciga eğer terkisi, eğer kaşının dış tarafı.
kanciga bav terkiye eşya bağlamak için ip.
kancigala- eğere bağlamak.
kancilik alçak, namussuz.
kançav boyunda, koltuk altında çıkan bir tür çiban.
kançık 1) kurt, köpek gibi hayvanların dişisi, 2) şehvetli, utanmaz.
kançı kurt sülük.
kandaga tahtakurusu.
kandagay yabanî erkek dağ keçisi, teke.
kandagay dişi bizon.
kandagay tahtakurusu.
kandagay sağlam yapılı, kuvvetli.
kandala tahtakurusu, hamamböceği.
kandes lades oyunu.
kandır- doyurmak.
tav suvla susabımı
kandıralla; dağ suları susuzluğunu gideriyorlar.
kandırız mimoza.
kandırız lades kemiği.
kandis lades oyunu.
kanga tahta, düzgün yontulmuş tahta parçası.
kanga buz dağlardaki buzullar.
kanga maka kaplumbağa.

kanga yemek sofrası, tepsi.
kanga tübçü pisboğaz, açgözlü, obur.
kanga evlek.
kangal üy kiler.
kangırsa- dişi hayvanların kızışması, eş istemesi, şehvet duymak.
kangiç 1) kazık, sivri uçlu sopa, 2) ada-leli, kaslı, yorulmak bilmeyen.
kangiç adam kanlı-canlı adam, sağlam, dinç, gürbüz adam.
kangkay- 1) devrilmek, yıkılmak, 2) yukarı kalkmak, kıvrılmak, 3) zor durumda kalmak, 4) ölmek.
kangkayt- 1) devirmek, yıkmak, 2) yukarı kaldırmak, 3) zor durumda bırakmak, 4) öldürmek.
kangkaz kuğu.
kangkılda- gevezelik etmek, boşboğazlık etmek.
kangkılda- gıdaklamak, ötüşmek, cıvıldaşmak.
kangkıldavuk geveze, boşboğaz.
kanık- alışmak.
ol aman çaş içkige kanıkdı; o kötü delikanlı içkiye alıştı.
kanık- musallat olmak.
kanık- yılmak, soğumak.
kanıkmagan zorlu, enerjik, yılmaz.
kanıva* nakış.
kanıva tik- nakış işlemek.

kanıva oyuv nakış deseni.
kankar tengli eski Karaçay
toplumsal yapısında prenslerin
en önde geleni, baş prens.
kankurak bkz. **kakgıç**.
kanlı düşman, hasım.
kanlı gaddar, merhametsiz,
dehşetli, korkunç, amansız.
kanlı cav amansız düşman.
kanlı ölet amansız salgın
hastalık.
kan saban kan parası karşılığı
verilen tarla.
kansı- ulumak, ağlar gibi ses
çıkarmak.
kansız zayıf, cılız, sıska.
kaşav çaprak yara tedavisinde
kullanılan bir bitki yaprağı.
kaşav tüşgen dağ lalesi.
kantar- boşaltmak, dökmek,
devirmek.
kantar- bağlamak.
kantuluk boş, kof.
kantuluk gakkı kof yumurta.
kantuluk kuzunun şişmiş durumda
ölü doğması.
kantuluk kısır.
kantuluk buga kısır boğa.
kantuluk dolandırıcı, kurnaz,
anasının gözü.
kantuluk adam kurnaz adam.
kanzar el işi çizgili ipek kumaş.
kapa* köyden uzakta yol kenarında
taştan inşa edilmiş küçük
hayvan barınağı (**koş**).
kapak dağ yamacı.

kapçak sayfa, yaprak.
kapek* Rus parası, kopek.
kaphak dağ yamacı.
kaphak başı yamacın üst
tarafı.
ullu kaphak uçurum, dik
yamaç.
kaphan kapan, tuzak.
kaplan kaplan.
kaplan cürekli korkusuz,
yiğit, kahraman.
kaplan- bükülmek, kıvrılmak.
kaplangan caga devrik yaka.
kaplavuç kölek dik yakalı Kafkas
gömleği.
kappey börk beyaz kalpak.
kaptal Kafkas erkek giyiminin
içine giyilen dik yakalı, kalın
kumaştan giysi.
kar kar.
karda ız koymagan kurnaz.
kâr gelir, kazanç, kâr.
kara siyah, kara.
kara atha mindir- rezil
etmek.
kara baganaga tak- rezil
etmek, halkın önünde
kınamak.
kara buday çavdar.
kara caguv iftira.
kara cak- iftira et-
kara cel kuzey rüzgârı, sert
rüzgâr.
kara cürek kötü kalpli, hain.
kara emgek cefa, çile.
kara-dura esmer.

kara gögen çakal eriği çalısı.
kara halk avam tabakası.
kara hıynı kara büyü.
kara iş kol emeği, el emeği.
kara işçi zor işte çalışan işçi.
kara kayın kuş kirazı ağacı.
kara kiy- yas tutmak.
kara kösev 1) şarbon hastalığı, 2) simsiyah.
kara küç kaba kuvvet.
kara nanık böğürtlen.
kara saban sonbaharda nadas edilmiş tarla.
kara savut gümüş üzerine işlenen savat.
kara söz 1) konuşma dili, 2) nesir, düzyazı.
kara suv kaynak suyu.
kara tanı- okur yazar olmak.
kara tanıgan okur yazar, tahsilli.
kara tanımayan cahil.
kara tarta bilgen okur yazar.
kara taşha tak- cezalandırmak, halkın önünde rezil etmek.
kara tıngılavnu bas- susup oturmak, konuşmadan dinlemek.
kara toru karayağız.
kara tut- yas tutmak.
kara tuthan yaslı, matemli.
kara tuvar kiri basmagan hayatında hiç sıkıntı görmemiş.

kara tüyümçek bağırsak düğümlenmesi.
kara şinli esmer.
karalı yaslı, matemli.
kara nişan, hedef.
kara at- hedefe ateş etmek.
kara çok, bütün, hepsi, tamamı.
kara- bakmak.
kaş tübünden kara- kaşlarını çatıp bakmak.
kaş baş tüyüb kara- kaşlarını çatıp bakmak.
karab karagınçı göz açıp kapayıncaya kadar.
ong közden kara- iyi gözle bakmak.
aman közden kara- sevmemek, hoşlanmamak.
aman bet bla kara- sevmemek, hoşlanmamak.
karabavur kindar, kötü niyetli, garazkar.
Karaçay Kafkasya'da Karaçay bölgesi.
Ullu Karaçay Elbruz dağının eteğinde; Hurzuk, Uçkulan, Kart-Curt vadilerinin ve köylerinin bulunduğu yüksek dağlık bölge.
Karaçay arba kağı. **Karaçay Koban** Kuban ırmağının baş kısmı.
Karaçaylı Kafkasya'da Karaçay Türklerine mensup olan kimse.
karakay Karaçay-Malkar hamur işi yemeklerinden biri.
karakay melez ağacı.
karakay terek kozalaklı ağaç.

karakişi prence az bağımlı, toprak sahibi köylü.
karal- kararmak, sönmek.
karaldı silüet, karartı, çevre çizgisi.
karaldım koyu renk.
 karaldım kızıl koyu kırmızı.
 karaldım kök koyu mavi.
karalı yaşlı, matemli.
karam gözün görebildiği en uzak nokta, ufuk.
karam bakış, nazar, görünüş.
 karamı kar cavdurgan
 kindar, aksi, mendebur, ters.
karaman karaağaç.
karamaşak iskambil oyununda “maça”.
karamdıl koyu renk.
karamlı endamlı, boylu-boslu, yakışıklı, heybetli.
karampil karanfil.
karamsız solgun, tatsız, biçimsiz, gösterişsiz, endamsız.
karan mahsülün kötü olması, verimsiz olması.
 karan kal- verimsiz olmak.
karança korkuluk, gölge, karaltı.
 karançasına hars kak-
 yağcılık yapmak, söylenileni aksatmadan yapmak.
karangı karanlık.
 köz karangı et- cesaret etmek, cüret etmek, cesaretle bir işe atılmak.
karangı cahil.
karangı ıssız, kuytu, تنها.
 karangı cer ıssız yer.
 karangı el ıssız köy.
karantha silüet, gölge, karaltı.

karasıman esmer.
karasuv kaynak, pınar.
kara süyek köle soyundan gelen, alt tabakaya mensup.
Karaşavay Nart destanlarında bir kahraman adı.
karaton kısır, çocuğu olmayan.
karav bakış, nazar, bakma.
karav kör.
 karav sokur kör.
karavaş cariye, kadın köle, uşak.
karavçu seyirci.
karavsuz derhal, vakit geçirmeksizin, hemen.
 karavsuz tebre! hemen hareket et!
karavsuz göze görünmeyen.
karavul gözcü, bekçi.
karavuz esmer, koyu renkli.
 karavuz kızıl bordo.
 karavuz kök mavimsi kır renk.
karayak baldırı çıplak, avare, avam tabakasından olan.
karç niyet, tasarı, maksad.
Karça efsanelerde Karaçaylılar’ın ilk beyi kabul edilen kahraman.
Karça-töre Karaçay’da prens soyundan gelenlerin işlerine bakan mahkeme.
karçık kar tanesi.
karçlan- niyetlenmek, gaye edinmek.
 okurga cüregim karçlanıb turadı; okumaya kalbim niyetleniyor.

kareldi karaltı.

karga karga.

aman karga siyah karga.

teli karga alaca karga.

karga kabar eti bolmagan

çok zayıf, cılız, sıska.

karga- beddua etmek.

kargış beddua.

karı kolun omuzla bilek arasında

kalan kısmı.

karı yaklaşık 60 cm'lik uzunluk

ölçüsü.

karı- yetmek, yetişmek, kafi

gelmek.

karuvluga küç karımaz;

kuvvetliye güç yetmez.

karık* hafif meşrep kadın.

karıkulak uzun kulaklı, büyük

kulaklı.

karıl- boğazında kalmak, sesi

kısılmak.

tamagı karıl- sesi kısılmak.

karıla- ölçmek.

karılgaç kırlangıç.

karım güç, kuvvet.

karımlı güçlü kuvvetli.

karımsız zayıf, çelimsiz, güçsüz.

karın karın.

kobuznu karını akordeonun

körüğü.

karını bla kan salgan obur,

açgözlü.

karın calçı boğaz tokluğuna

çalışan işçi.

karındaş kardeş.

karınlı hamile.

karınsız iştahsız, az yiyen.

karın suvlu hamile hayvan (at, eşek).

karısı cet- doğruluğu yetişmek.

karış karış.

karış- 1) uyuşmak, dona kalmak,

2) karşı koymak, direnmek, 3)

sıkıca tutunmak, yapışmak,

üzerine kapanmak.

alkın anga karışhan tutuvçu

cokdu; henüz ona karşı koyan

güreşçi yok.

butları karışhandı; bacakları

uyuşmuş.

guduçu korkgandan karışdı;

hırsız korkusundan dona kaldı.

karışbel ince belli.

karka şabat kün hiçbir zaman,

asla.

karkına zevk, anlayış.

kara karkına bol- anlama

yeteneğini kaybetmek.

kar kişi tabu dilde avcı.

karlak nere.

karlakga nereye.

karlakda nerede.

karlakdan nereden.

karlav pulluğun çamurlarını

temizleme âleti, mala.

karma- incelemek, tetkik etmek.

karma- söndürmek.

karmak olta.

karmak çibık olta kamışı.

karmak kıl misina.

karmal- sönmek.

karmalt- söndürmek.

karmav söndürme, karartma.

karmav oyun körebe oyunu.
karmavul et- karıştırmak.
karnaş kardeş.
 ana karnaş dayı.
 ata karnaş amca.
 tuvgan karnaş öz kardeş.
karnı bol- hamile kalmak.
kars el çırpma, alkış sesi, el
 çırparak tempo tutma. bkz.
 hars.
 kars ur- müziğe el vurarak
 tempo tutmak.
 kars kak- tempo tutmak.
karşçı muhalif, aleyhinde, zıt.
 karşçı bol- aleyhinde olmak.
karşçılan- karşı gelmek, muhalif
 olmak.
karşı yakın.
 karşı cuvuk yakın akraba.
kart ihtiyar, yaşlı.
 kart ata dede, büyük baba.
 kart ana nine, büyük anne.
karta fır fır, pli.
karta at bağıracağı.
kartay- yaşlanmak.
kartçıga atmaca, aladoğan.
kartguna çok akıllı, zeki.
kartık şişe.
 kartık al- şişe çekmek,
 hacamat.
kart-kurtha 1) cadı, büyücü kadın,
 2) kurnaz yaşlı kadın.
karttakay çok akıllı, zeki.
karttamak çok akıllı, zeki.
kartof* patates.
kartof* cıracak mum.
karuv kuvvet, güç.

karuvla- beklemek, sonucunu
 görmek.
 işni birbirigizge karuvlamay
 etigiz; işi birbirinizi
 beklemeden yapın.
karuvlaş- karşı koymak, direnmek.
 kesingden ulluga
 karuvlaşma; kendinden
 büyüğe karşı koyma.
kasab çizgili dokuma.
kasab 1) satmak için hayvan
 kesimi,
 2) satılık et, 3) kurban kesimi.
 kasab mal kesim hayvanı.
 kasab üy mezbaha.
kasabçı kasap.
kashalta çekirge.
kaska* ağustos böceği, çayır
 çekirgesi.
kaskil sivrisinek.
kasmak 1) kurum, yanık, 2) yara-
 bere, 3) kazan taşı, kireç.
kasmak sarı meyveleri olan bir
 bitki.
 kasmak bol- kireçlenmek,
 kireç tutmak.
 çıgana kasmak sarı meyveli
 bir bitki.
kasmakçaç saçları darmadağınık.
kaspar Karaçay'da eski bir at
 soyunun adı.
kast tövbe, yemin.
 alaga barmazga kastım
 bardı; onlara gitmemeye
 yeminliyim.
 kast et- niyetlenmek,
 amaçlamak.

kastlan- 1) niyetlenmek, karar vermek, 2) tövbe etmek, yemin etmek.
kaş Kafkas eğrinin önünde ve arkasındaki çıkıntılar.
kaşına sal- yarışta yenmek, alt etmek.
kaş kaş.
kaş tüy- kaş çatmak, kızdığını belli etmek.
kaş-baş tüy- kaşlarını çatmak.
kaşı-başı carı- sevinmek.
kaş salama deb köz çıkar- iyilik edeyim derken kötülük etmek, kaş yapayım derken göz çıkarmak.
kaşan- keyifsizleşmek, rahatsız olmak.
kaşbak sundurma, önü açık, üzeri kapalı korunak.
kaşha hayvanların alnındaki beyaz leke.
kaşha saçlarının ön kısmı dökülmüş olan.
kaşha bol- saçları dökülmek, kelleşmek.
kaşha ečki dağ keçisi.
kaşhalan- kelleşmek.
kaşhar- kelleşmek.
kaşı- kaşımak.
kaşık kaşık.
kaşık börek bir tür mantı.
Karaçay kaşık tahta kaşık, ağaçtan oyularak yapılan kaşık.
kaşkü kazanın dibine çöken çökelti.
kaşlavuş saç boyası.

kaşpak 1) ahır, 2) sundurma, hangar, çardak.
kaştüy asık suratlı, somurtkan.
kat 1) kat, tabaka, 2) yan, yanı, yakını.
kat- sertleşmek, bayatlamak.
kat- gözünü dikmek, gözünü ayırmadan bakmak.
kerti mi aytadı deb betine katdı; doğru mu söylüyor diye yüzüne gözlerini dikti.
kat- yerinde mihlanmak, mihlanmış gibi durmak.
sın kat- taş kesilmek, dimdik durmak.
sir kat- kıpırdamadan durmak, taş kesilmek.
kat- ölmek, bebeğin hastalanıp ölmesi.
kat- dönmek.
hoynuhça kat- topaç gibi dönmek.
katagaç kara ağaç.
katala- azgın, kudurmuş.
katangı 1) zayıf, kuru, etsiz, 2) yorulmak bilmeyen, güçlü, sağlam.
katangı bol- yorulmak, zayıflamak, bitkinleşmek.
katapa kadife.
cibek katapa pelüş, pelür.
gepha katapa işlemeli kadife, desenli kadife.
gırt katapa kadife cinsi.
kurt katapa kadife cinsi.
tuma katapa basma kadife.
katapanı tüğü ketse da tübü kalır; kadifenin tüyü gitse de altı kalır.

katavuz söz dinlemez, haylaz,
isyankar, dikbaşlı.
katdır bodur, sağlam yapılı adam.
katdır 1) kabadayı, külhanbeyi, 2)
güçlü, sağlam.
katdır- sertleştirmek.
katdır- dayanmak, tahammül
etmek.
bel katdır- dayanıklılık
göstermek, dayanmak.
katdır- dayanıklı hâle getirmek.
kurçnu katdır- çeliğe su
vermek.
katdır- gözlerini dikip bakmak.
katdır- öldürmek.
açdan katdır- açlıktan
öldürmek.
katdır- döndürmek.
urçuknu katdır- kirman
çevirmek.
kateli et- büyükbaş hayvanların at
sineğinden korunmak için
koşuşturması.
kateli kurt at sineği larvası.
kateli kurt kirgença yerinde
duramamak, dolaşıp durmak.
kathan bayat, kurumuş.
katı sert, dayanıklı.
katı-kutu metanetle, metin olarak,
sağlamca.
katıb kal- gözlerini dikmek,
gözlerini alamadan bakmak.
katık katık, yemek.
katık mısır unundan yapılmış
çörek.
katıl- 1) saldırmak, 2) dokunmak,
değmek.

katıla- hızlandırmak, acele
ettirmek, atı dehlemek.
katın kadın, zevce.
katın al- evlenmek.
katına al- eş olarak almak.
katınsız bekâr erkek.
katış karışık, beraber.
Dobay da bizni katış baradı;
Dobay da bizimle beraber
gidiyor.
katış- karışmak.
katış kura karmakarışık.
katışdır- karıştırmak, dağıtmak.
katışdırövük karışık, çetrefil,
katışık, düzensiz, intizamsız,
derbeder.
katış-kutuş karma karışık, darma
dağınık.
katıvuç sebze bahçesi, bostan.
katlam kat, tabaka.
katlama ölü evinde verilen bir tür
katmer.
bizni da ölür atabız, biz da
aşarbız katlama; bizim de
babamız ölür, biz de katmer
yeriz.
katlangan 1) bükülmüş, bükülü, 2)
katmerli.
katmagan yumuşak.
katuv bir çocuk hastalığı.
katuv acı, keder, tasa, kaygı.
kaval av tüfeği.
kara kaval ağızdan dolma
tüfek.
kavdan kışın hayvanların
otlatıldığı otlak, kuru otların
olduğu yerler.

kavdan koş hayvanların kışın barındığı yer.
kavga eziyet, zulüm, mücadele, endişe, telaş.
kavkalak tembel, avare.
kavkalak et- çalışmadan gününü geçirmek, aylaklık etmek, avare dolaşmak, haylazlık etmek.
kav-kuv bol-* çil yavrusu gibi dağılmak.
kav-kuv et-* çil yavrusu gibi dağıtmak.
kavnarcük karıncanın tabu ismi.
kavra kurumuş bitki sapı, anız.
kavrabut ince bacaklı, çöpten bacak.
kavrak yünlü kumaş.
kavrat- azarlamak, paylamak.
kavşal- 1) yorgunlaşmak, bitkinleşmek, 2) ölmek, yok olmak.
kavşat- öldürmek, yok etmek.
kavşathan öldürücü, zararlı.
kavuf eksiklik, noksan, kusur, pürüz, özür.
kavufu eksik, özürlü, kusurlu.
kavum grup, kısım.
kavum kabile, klan.
kavursun kuru.
kavuz balmumu; petek.
kavuz bal petek balı.
kay- 1) dikmek, 2) çevrelemek, 3) mari-fet göstermek.
kaya kaya.
kaya tavuş yankı, eko.
kayarı serseri.

kayarı cıyımdık serseri topluluğu.
kayarı her.
kayarı caravsuz zatı alıb aylanasa; her lüzumsuz şeyi alıyorsun.
kayda nerede.
Mirzabekni üyü kaydadı?
Mirzabek'in evi nerede?
kayda bazan.
Tavsoltan kayda cırlay,
kayda sızgıra koy kütedi.
Tavsoltan bazan şarkı söyleyerek, bazan ıslık çalarak koyun güdüyor.
kaydam bilmem, sanmam; acaba.
kaydam akka sav yok yahu, inanmam.
kaydes lades oyunu.
kaygı dert, tasa, kaygı.
kaygı aş ölü evine götürülen yemek.
kaygı et- merak etmek, tasalanmak.
kaygı söz baş sağlığı.
kaygı söz ber- baş sağlığı dilemek.
kaygısın kör- özen göstermek.
kaygır- önemsemek, merak etmek, üzülme.
kaygırmaz mühim değil, fark etmez.
kayık kayık.
kayıltmak kavisli.
kayıltmak kaş kalem kaş, yay gibi kaş.
kayın kayın ağacı, akağaç.

kara kayın kuş kirazı.
kayın kayın birader.
kayın cigit kayın birader.
kayın kız görümce, baldız.
kayın taş yontulup ocağa
yerleştirilen tüfe benzer taş.
kayır kindar, öfkeli, hırçın.
kayır heybetli.
kayır- çevirmek, bükmek,
kivirmek.
kayırbek han yada padişahın
emrindeki askerler.
kayırıl- kafa tutmak, direnmek.
kayıрма ters yüz olmuş, içi dışına
dönmüş.
Kayırnar güneş tanrısı.
kayırt- kızdırmak, öfkelenmek.
kayıtadan tekrar, yeniden, gene.
kayırtma ters yüz olmuş, içi dışına
dönmüş.
kayış kayış.
sırtından kayış al- gaddarlık
etmek, merhametsiz olmak.
kayışçı atlara eyer takımı yapan
usta, saraç.
kaykalak kibirli, gururlu, çalımlı,
kendini beğenmiş.
kaykalak söleş- ukalâca
konuşmak.
kaylı kanatlı.
kaymak kaymak, krema.
kaymasoh edebsiz kadın.
kaymış- nazlanmak, cilvelenmek,
kendini beğendirmeye
çalışmak.
kayna- kaynamak.

kaynagan ayran ekşimiş
yoğurt.
kaynagan cav erimiş yağ.
kaynagan çayır zift.
kayna- kızmak, hiddetlenmek.
men sanga kaynab turama;
ben sana kızıyorum.
kayna- çok olmak, bollaşmak.
arbazga mursa kaynab
kalgandı; avluda ısırgan otları
çoğalmış.
kayna- keyiflenmek, neşe içinde
olmak.
çaşı askerden **kaytıb kelgenli**
Halimat kaynaydı; oğlu
askerden geleli beri Halimat
neşe içinde.
Kaynar güneş tanrısı.
kayrak bileği taşı.
arı kayrak beri bilev aldaticı,
üçkağıtçı, güvenilmez, iki
yüzlü.
kayrı nereye.
kaysar buku şamanizm döneminde
yakılan ölünün tozları, külleri.
kayt- dönmek.
kaytar- döndürmek, çevirmek.
cuvab kaytar- cevap vermek.
kayuv kenar, zıh.
kayür evin kille sıvanmış tabanı.
kaz kaz.
kaz- kazmak.
kaza felâket.
kara kaza felâket, bela.
kazak başı boş, avare, serseri.
kazak cürü- avare dolaşmak.

kelse konak, ketse kazak eve
hayrı dokunmayan,
boştagezer, aylak, serseri.
kazak eski Karaçay-Malkar
toplumsal yapısında en altta
yer alan satın alınmış köleler
tabakası.
kulu-kazagı bol- kulu kölesi
olmak.
kazak kazık, direk.
Temirkazak Kutup yıldızı.
kazan- gayret etmek, çabalamak,
çalışmak.
kazan kazan, tencere.
kazan kara is.
sırgalı **kazan** içine bir sığırın
etinin sığabileceği kadar
büyük kazan.
kazançı ahçı.
kazanlaş- beraber yemek yemek;
masrafa ortak katılmak.
kazanmara obur, açgözlü,
pisboğaz.
kazavat savaş, mücadele.
kazgan çukur.
kazgıç kazma.
kazgır kürek, bel.
kazık kazık, lobut, sopa.
kazık oynat- savaşmak,
dövüşmek, dövmek.
kaziy kanı bol- fiyatı artmak,
değeri artmak, pahalılaşmak.
kaz-kaz basdır- söylediğini
yaptırmak.
kazma **çıçhan** iri sıçan.
Kazman Tav Kafkasya'daki
Kazbek dağının bir başka adı.

kazmıç Karaçay-Malkarlılar'a
özgü el yapımı tüfek.
keb kalıp.
kebbe cıy- gözaltında tutmak,
kontrol altına almak.
keb- kurumak.
cibigen kölegim künde
kebdı; ıslanan gömleğim
güneşte kurudu.
kebçi- kurumak.
kebdır- kurutmak.
eskileni cuvub künde
kebdirdi; çamaşırları yıkayıp
güneşte kuruttu.
kebdirevüz göztaşı, sülfat.
kebek kepek, posa.
kebin kefen.
camçı kiygen kelir, kebin
kiygen kelmez; yamçı giyen
gelir, kefen giyen gelmez.
kebinle- 1) kefenlemek, 2) örtmek,
kaplamak.
çgetni kar kebinlegendi;
ormanı kar kaplamış.
keble- doldurmak, sokmak,
tıktırmak.
kiyik tük keblengen köbçek;
geyik tüyü doldurulmuş eğer
yastığı.
eki kolun cengine kebledi; iki
elini yeneine soktu.
keble- açgözlülükle yemek yemek,
atıştırmak.
keç geç.
keç ala geç saat.
keç bet al- ortalığın kararması.

keç et- gecikmek, geç kalmak.
keç etmey vaktinde,
zamanında.
keçge kal- geç kalmak.
keç- affetmek.
bir cangılğannı Allah da
keçedi; bir kere yanılını Allah
bile affeder.
keçe gece.
keçe arası gece yarısı.
keçegi bürk kenarları kürklü
kalpak.
keçegi börü gece kuşu.
keçegide geceleyin.
keçey- titreşmek.
keçeyüv titreşim.
keçginlik af, bağışlama.
keçginlik ber- affetmek.
keçginlik tile- özür dilemek.
keçginlik maalesef.
keçigüv gecikme, rötär.
keçik- gecikmek, geç kalmak.
keçikdir- geciktirmek.
keçim geçim, yaşama kaynağı.
keçim et- geçinmek, yaşamak.
keçim af, merhamet.
anga keçim çokdu; ona
merhamet yok.
keçim sal- affetmek.
keçim tile- af dilemek.
keçimli 1) merhametli, kin
tutmayan, gönlü yüce, iyi
kalpli, inşafli,
2) affedilebilir.
keçimlik af, merhamet.
keçimlik tile- af dilemek.
keçimsiz 1) affedilmez, 2)
merhametsiz, inşafsız, katı

kalpli, 3) tahammül edilmez,
dayanılmaz, zahmetli.
keçimsiz adam merhametsiz
adam.
keçimsiz çaşav dayanılmaz
hayat.
keçimsiz terslik affedilmez
hata.
keçin- 1) geçinmek, 2) eğlenmek,
oyalanmak, 3) sabretmek,
dayanmak, tahammül etmek.
malçılık bla keçinebiz;
hayvancılıkla geçiniyoruz.
üye kitabla bla keçineme;
evde kitaplarla oyalanıyorum.
darmannı iyisine keçinib
bolalmayma; ilacın kokusuna
tahammül edemiyorum.
keçindir- 1) geçindirmek, 2)
eğlenmek, gönül eğlendirmek,
oyalamak.
ol başın küçden keçindiredi;
o kendisini zorlukla
geçindiriyor.
ol kesin kitabla bla
keçindiredi; o kendisini
kitaplarla oyalıyor.
keçmeklik af, bağışlama.
keçmeklik sal- affetmek.
keçüvlü merhametli, iyi kalpli,
inşafli, gönlü yüce.
kef 1) keyif, keyiflilik, 2) görünüş,
hâl.
kef al- keyif almak.
kefi kolay tülkü; görünüşü iyi
değil.
kef sarhoşluk, sarhoş olma.

kef bol- sarhoş olmak.
kefi delinen tuluma konulan yama parçası.
keflen- 1) sarhoş olmak, 2) keyiflenmek.
kefli sarhoş, keyifli.
kefli adam sarhoş adam.
kefli bol- sarhoş olmak.
kefli 1) vakarlı, heybetli, dinç, sağlam,
2) sempatik.
kefsiz 1) bezgin, aciz, dermansız, bitab, 2) gösterişsiz, alımsız, silik.
kegey tekerleğin parmakları.
kegeyle da köziv aylanadıla; tekerleğin parmakları bile sırayla döner.
kekel saç parçası, perçem.
töppe kekel müslüman olmadan önce Karaçay-Malkar'da erkeklerin başlarının üzerinde bıraktıkları saç parçası.
kekir- geçirmek.
kekirt- geçirtmek.
kel- gelmek.
kelbet yakışıklı, güzel, alımlı.
kelbetli yakışıklı, güzel, alımlı.
keleçi elçi, arabulucu; dünür, temsilci.
keleçi iy- elçi göndermek, dünürücü göndermek.
keleçi-töreçi aracı, ara bulucu.
kelepen cüzzam.
kelepen çirkin, iğrenç, pis; alçak, kötü kalpli; zararlı.
asırı kelependen kişi katına barmaydı; çok iğrenç

olduğundan kimse yanına gitmiyor.
kelepenlen- kötü kalpli olmak, zararlı olmak.
keli havan.
keli baş havan tokmağı.
kelin gelin.
cangı kelin üynü aruv sibirir; yeni gelin evi güzel süpürür.
keliş- yakışmak, uygun düşmek; uymak, anlaşmak.
anı sözleri algın aythanına kelişmeydile; onun sözleri önce söylediklerine uymuyor.
nögerleri bla kelişmeydi; arkadaşları ile anlaşamıyor.
kelişim antlaşma, anlaşma, uzlaşma.
kelişli uygun, münasip.
kelişmegen yakışksız, zevksiz, bayağı.
kelişüv anlaşma, sözleşme.
kelişüvlü uygun, münasip, elverişli; makbul.
kelişüvsüz 1) çirkin, yakışksız, ayıplanacak, 2) geçimsiz, huysuz.
keltir- getirmek.
kelüv geliş.
kem az, minimum.
em keminde en az.
kem bol- azalmak.
kem et- azaltmak.
kem daha kötü, fena, daha aşağı.
men anı kesimden kem körmeyme; ben onu

kendimden daha aşığı
görmüyorum.

keme gemi.

kemey- azalmak.

kemeyt- azaltmak.

kemir- 1) kemirmek, 2) ıstırap
vermek, eziyet çektmek.
kemirib avru- sızlamak.
kemirgen avruv sızı, vücut
kırıklığı.

kemirçek kıkırdak.

burun kemirçek burun
kıkırdağı.
kulak kemirçek kulak
kıkırdağı.

Kemishan ırmak ve göllerin
tanrıçası.

Köl anası Kemishan ~ Suv
anası Kemishan tanrıçanın
diğer adları.

kemiz cılız, sıska; hastalık, illet.
kemizi bolgan hastalıklı,
rahatsız.

kemizli zayıf, hastalıklı, çelimsiz.

kemle- 1) azaltmak, 2) aşığılamak,
küçültmek.

kemlet- azaltmak.

kemli-kezli zar-zor, güçlkle,
ancak.
kemli-kezli cetdi; zar-zor
(ancak) yetti.

kemlik 1) yetersizlik, eksiklik, 2)
sıkıntı, yoksulluk.

kempek şeker.

miyala kempek bonbon
şekeri, akide şekeri.

kemsin- önemsememek,
mühimsememek.

kemsiz çok, pek fazla, kusursuz.

kemsiz et- kusursuz yapmak,
rahat ettirmek.

curtumu kemsiz süyeme;
yurdumu çok seviyorum.

kendraş kendir, kenevir.

kendir kenevir, kendir.

kendiraş bkz. **kenrdaş**.

kendir cav kenevir yağı.

keng geniş.

keng tüzlede at çabdırabız;
geniş ovalarda at
koşturuyoruz.

keng uzak.

kengde uzakta.

kengden karab körgendi;
uzaktan bakıp görmüş.

keng- genişlemek, ferahlamak.

kölü keng- içi ferahlamak.

kengbet elmacık kemikleri çıkık
yüz.

kenger- genişlemek, ferahlamak.

kengeş istişare, karşılıklı danışma.

kengeş et- istişarede
bulunmak.

kengeş onov et- toplanıp
istişarede bulunarak karara
varmak.

kengeş- tartışmak, istişarede
bulunmak.

kengine 1) enine, enlemesine, 2)
ardına kadar.

colnu kengine baradı; yolun
enlemesine gidiyor.

terezeni kengine açdı;
pencereyi ardına kadar açtı.
kengke kazıklı humma hastalığı.
kepbay eski Karaçay-Malkar
düğün ve şölenlerinde üzerine
koyun postundan bir giyim
giyen ve yüzüne bir maske
takarak eğlenceyi idare eden
kimse. bkz. **teke**.
kepek Rus parası, kopek.
kepek-som kuruş, önemsiz para.
kepekli-şaylı paralı, nakdi.
kepis küpenin ucundaki kıymetli
taş.
keplevüç kalpak veya şapkaya
şekil vermede kullanılan kalıp.
ker- germek, genişletmek, açmak.
kerahat 1) yasak, yasaklanmış, 2)
pis, kirli.
Keram Satürn.
keramat cennet.
keramat keramet.
kerbaş iynek geniş aralıklı
boynuzları olan inek.
kere kere, defa.
birinçi kere ilk defa.
entda bir kere tekrar.
kerek gerek, lâzım.
at kerek atın koşum takımları.
keregin ber- azarlamak,
paylamak, dövmek.
tolu kerek takım.
üy kerek ev eşyası.
kerekli ihtiyaç.
cuk kerekling barmıdı?; bir
şeye ihtiyacın var mı?
kereksiz gereksiz, lüzumsuz.

kereksizge lüzumsuz yere, boş
yere, boşuna.
açhamı kereksizge coyma;
parayı boş yere harcama.
kerele- aritmetikte çarpma işlemi
yapmak.
kerele- arttırmak, çoğaltmak.
kergiç deri veya et kurutmaya
yarayan ağaçtan germe âleti.
keri geri.
keril- 1) genişlemek, açılmak, 2)
vurmak için kaldırmak, 3)
gerilmek, gerinmek, 4) ardına
kadar açılmak.
**börküm kerilgendi, başıma
ullu boladı;** kalpağım
genişlemiş, başıma büyük
geliyor.
kamçı bla kerildi; kamçıyı
vurmak için kaldırdı.
eşik kengine kerildi; kapı
ardına kadar açıldı.
kerk- yontmak, çentik açmak.
kerki keser, yontma âleti.
kerkme çentik, kertik.
keroh tabanca.
kerpes 1) ferahlık, mutluluk, haz,
2) cesaret, canlılık, gayret.
kerpeslen- huzur bulmak,
kurulmak, yan gelip yatmak;
kabarmak.
kerpesli dinç, çevik, canlı; hoşnut,
memnun.
kertda gerçekten, hakikaten.
kerti gerçek, doğru, hakikat.

kerti mi aytasa?; doğru mu
söylüyorsun?
hapar kerti midi?; haber
gerçek mi?
kerti cıltırar, ötürük
kaltırar; gerçek parlar, yalan
titrer.

kerti kün kıyamet günü.
kertme armut.

kertme terek armut ağacı.

kes- kesmek.

baga kes- fiyat biçmek.

bolcal kes- vâde vermek.

onov kes- karara varmak.

kesamat kritik, tenkit.

kesamat mukavele, anlaşma.

kesamat et- anlaşma yapmak.

kesamatla- karar vermek, hüküm
vermek, tesbit etmek.

kesek parça.

bir kesek biraz, bir parça.

igi kesek birçok, pek çok.

tang kesek pek çok, epeyce.

igi kesek col koratdım;

epeyce mesafe katettim.

bir kesek da mında oltur;

biraz da burada otur.

kesekle nezle, grip.

kesekle- parçalamak, parçalara
ayırarak.

keselekge kertenkele.

kesgin açık-seçik, kesin.

sözün kesgin aytdı; sözünü
açık-seçik söyledi.

kesi kendi, kendisi.

kesi allına kendi kendine.

kesi caravun et- tuvalet
ihtiyacını gidermek.

kesi otunda kesi küy- kendi
hatası neticesinde zarar
görmek, kendi etmek, kendi
bulmak.

kesin buz- öfkelenmek,
kızmak.

kesin cüenge cıy- kendini
tutmak, frenlemek.

kesin kolga al- kendine hâkim
olmak.

kesin köbdür- küsmek,
darılmak.

kesiş- mücadele etmek, savaşmak;
yarışmak.

kesişüv katliam, kırım.

keskiç keski.

miyala keskiç cam kesici
elmas.

keş ok kılıfı, sadak.

keşene lahit, mozole, türbe.

keşmir bir cins iyi kumaş, kaşmir.

ket- gitmek.

keten yelken bezi, çadır bezi.

keten halı ziftli iplik.

keten kayık yelkenli tekne.

keten kıtay patiska.

keter- gidermek.

ketgen giden, geçen.

ketgen cay geçen yaz.

ketgen ıyıl kün geçen pazar
günü.

ketgen suv kaytmaz; giden su
dönmez.

ketüv gidiş.

kez çentik, kertik.

caganı kezi yakanın oyuğu.
tavnu kezi dağın beli.
kez koy, küçük k rfez.
kezen- teŗebb s etmek, saldırmak.
keziklik küçük bı ak.
kezi v sıra, zaman.
kıbila kible, g ney.
kıbila cel lodos.
kıbirt sert, nasırlaŗmıŗ.
kıblama pusula.
kıcıra- azarlamak, paylamak.
kıcırılan-  fkelenmek, azarlamak.
kı an ehil, iŗinin ehli, bilgili.
kı a  kerpeten.
  y kı a  kerpeten.
nal kı a  kerpeten.
ot kı a  maŗa.
kı ı kara hardal bitkisi.
kı ır- bağırmak.
azan kı ır- ezan okumak.
kı ırık feryat, haykırıŗ.
kı ırık et- feryat etmek, bağırmak.
kı ırık-sıyıt feryat, bağırma.
kı ırım uzaklık  l  s , bağırarak duyurabilecek kadar uzakta olan mesafe, yaklaŗık bir kilometre.
kı ırırŗ- bađırırŗmak.
kı ıruv u horoz.
kı ıtvma eski Kara ay toplumsal yapısında bir soya bağlı insanları belirleyen bir s z.
Abay kı ıtvması Abay soyuna bağlı olanlar.

Kırımŗavhal kı ıtvması
Kırımŗavhal soyuna bağlı olanlar.
kı ı bir kere bı ıldikten sonra tekrar  ıkan otlar.
kı ır- baŗtan baŗa gezmek, dolaŗmak.
kı ı ı b cek yiyen bir t r kuŗ, sı ırcık,  ekirge kuŗu.
kı ı ı bol miktarda,  ok.
kı ı ı bol- bol olmak, kaynaŗmak,  ok olmak.
kı ı ılda- kaynamak, bol olmak, kaynaŗmak.
kı ı ıdım  ok, bol miktarda.
kı ı ı-mı ı ı bol, kaynayan, dolu, pek  ok.
kı ı ı-mı ı ı et- kaynaŗmak.
kı ı ılda- gı ırdamak.
kı ı ıldat- gı ırdatmak.
kı ı ıldav gı ırtı.
kı ı ıdavuk gı ırtılı.
kı ıjna a a kakan.
kıl sert t y, kıl.
kıl  ayna-  ok  fkelendirmek, kızmak.
kıl buŗtuk fır a.
kıl m zik  letinin teli.
kıl kobuz Kafkas kemen esi, bir t r saz, balalayka.
kıl caya kemen e yayı.
kılan  zik zak, viraj.
kılav  entik, p r z.
kılav yusyuvarlak, e ri.
kılavuz ateŗte yanan deride meydana gelen lekeler.
kıl ık baŗak.

kılçık et- başaklanmak.
kılçıklan- başaklanmak, başak tutmak.
kılçıklı başaklı.
kılçıklı mürzev başaklı tahıl bitkisi.
kıldı* ıslak, yaş, nemli.
kıldı* bol- sırsıklam ıslanmak.
kile sırk, uzun boylu.
kilev zayıf, çelimsiz, güçsüz.
kilevlük zayıflık, çelimsizlik, güçsüzlük.
kilevüz zayıf, çelimsiz.
kıl fiv Kur'an suresi.
kılğan sert kıl.
kılğan dağlık bölgelerde yetişen bir tür ot.
kılıblı 1) yaramaz, afacan, 2) şakacı, alaycı.
kılıç kılıç.
can kılıç gökkuşağı.
kılıç kibik mükemmel.
teyri kılıç gökkuşağı.
kılıç kapı sürgüsü.
kılıç ağaç kırıç, sırık.
kılıçla- kilitlemek, sürgülemek.
kılıf suç, kabahat, yaramazlık.
kılıflı yaramaz, disiplinsiz; şakacı.
kılık huy, karakter, mizac.
kılık et- yaramazlık yapmak.
kılıkga üret- terbiye etmek, eğitmek; dersini vermek.
kılıklı 1) yaramaz, afacan; karpisli, 2) dikbaşlı.
kılıksız 1) disiplinsiz, yaramaz, afacan, 2) terbiyesiz, görgüsüz, kaba.

kılıksızlan- şımarmak, terbiyesizleşmek, yaramazlık yapmak.
kılıksızlandır- şımarmak, yaramazlık yapmak.
kılıp bkz. kılıf.
kılıyan nargile.
kılık başak.
kıl-kıl gülme, kahkaha.
kıl-kıl etib kül- kıs-kıs gülmek.
kılıkda- gülmek.
kılıkda- şırıldamak.
kılıkdav şırlıtı.
kılıkdav gülme.
kılıkdavçu devamlı gülüp duran.
kılıkyar 1) çok keskin, 2) kılıç, 3) kuş kirazı.
kılla- tüylerini kabartmak.
kılla- canını çıkarmak, hâlsiz düşürmek, ezmek, bitirmek.
kıllan- canı çıkmak, bitmek, tükenmek, hâlsiz düşmek.
kıllav çok yorma, canını çıkarma, hâlsiz düşürme.
kıllavça salıncak.
kıllavça et- salıncakta sallanmak.
kille sırık gibi uzun boylu.
kılı yalnız, tek, ancak.
bu işde meni kesim kılı **koyuguz;** bu işte beni tek başıma bırakın.
anı bergen kılı **kalmay,** **munu da bergendi;** yalnız onu vermekle kalmayıp, bunu da verdi.

kıllı 14-23 Eylül arasında
doğanların burcu.
kıllık anız.
kım- aşırmaq, atlatmaq, çalmak,
kendine mal etmek.
kımdır- çaldırmak.
kımıja çıplak.
kızıl kımıja et- soyup soğana
çevirmek.
kımıjabaş dazlak.
kımıjala- çırılçıplak olmak,
soyunmak.
kımıjalan- çıplak kalmak,
soyunmak.
kımıjalay çıplak olarak.
kımıjalık çıplaklık, soyunukluk.
kımıjdıv çıplak.
kımıl- çalınmaq, aşırılmak.
kımıl-da- kımıldamak.
kımıldavuk sallanan, oynak,
sağlam olmayan.
kımıldavuk şindik sallanan
koltuk.
kımıvçu küçük hırsız.
kımp et- kımıldamak, hareket
etmek.
kımp etdirmey koy- elini
kolunu bağlamak.
kımpay- devrilmek, yuvarlanmaq.
kımsa harf.
kımsaçı şaman, büyücü.
kımsıt- kendine mal etmek,
yağmalamak, sahiplenmek.
kımsız hareketsiz, sakın.
kımsız bol- susmaq,
sakinleşmek, sesini kesmek.

kımsızlan- susmaq, sesini kesmek,
sakinleşmek.
kımsızlık sessizlik, sükunet.
kımtım gizli aşk, flört.
kımtım istek, arzu, heves.
kımtım et- istemek, arzu
etmek, niyet etmek; kastetmek,
ima etmek, bahsetmek,
tereddüt etmek, ağzında
gevelemek, kem-küm etmek.
kımtımla- arzu etmek, istemek,
ima etmek.
kın kın, kılıf.
kama kın kama kını.
kın fasulye, bezelye gibi sebzelerin
tanesi.
kına kına.
kınavıldı yamçının tüylerinin
taranması.
kingir eğri.
altı kingir bolub işle- çok
zorlanarak çalışmaq.
kingirak kılıç.
kingir-bokur eğri büğrü.
kingırlan- eğilmek.
kingir-mingir eğri büğrü.
kingk etme- kımıldamamak,
hareket etmemek, gıkını
çıkarmamak, itiraz etmemek..
kınlı kılıç taşıyan, silâhlı.
kıppa yumak.
kıppa ipek böceği kozası.
kıppala- yumak hâlinde getirmek.
kıppalan- yumak hâline gelmek.
kıppa-kımıja çırılçıplak.
kıptı makas.

kıptı bla kırılğan aksi, ters,
huysuz.
kıptı kınıça çok dar elbise.
kıptı túbünde koyça sakın,
uysal, sabırlı.
kıptısından kan tamgan eli
her işe yatkın kadın, eli usta
kadın.
kır kır, ova, düzlük.
kır- kazımak.
kır- mahvetmek.
kırıl- mahvolmak, telef olmak.
kıra koyun cinsi.
kıral devlet; yurt; halk.
tış kıral yabancı devlet.
kıral yemin, and.
ant-kıral yemin.
kırav kırağı.
kırav tart- kırağı düşmesi;
buz kesilmek donmak.
kırav kırçıl.
çaçına kırav urgandı; saç
kırçillaşmış.
kırav miyop, iyi görmeyen.
kırav kakgan sabah soğuğu, don.
kıravköz gözbebeğinde leke
bulunan.
kıravlu lekeli.
kıravlu 3-12 Aralık arasındaki
günler.
kırdık* çimen, ot.
kırdık* betli yeşil.
kırdıklan*- çimlenmek, çimen
çıkması.
kırdış çayır, otlak, sürülmemiş
toprak.
kırgav haber, havadis.

kırğıç kaşağı; rende.
kırğıy zarif, düzgün, endamlı.
kırğıy sanlı zarif vücutlu.
kırğıy hamuru tahtadan kazımaya
yarayan âlet.
kırğıy ala doğan.
kırık oluk, su kemeri.
kamanı kırığı kama oluğu.
tirmenni kırığı değirmen
oluğu.
kırıl-da- tangır-tungur etmek.
kırım katliam, telef olma.
kırımdı derinin kazınip
temizlenmiş iç tarafı.
Kırımli Kırım Tatarı.
kırım tavuk hindi.
kıriv turna.
kırk kırk.
kırk- kesmek.
baş kırk- saç kesmek.
terek kırk- ağaç budamak.
kırk- dövmek, pataklamak.
kırkar sonbahar.
kırkar 23-31 Temmuz arasındaki
günler.
kırkavlan kırk kişi.
kırkavuz Ocak ayı.
kırkavuz 24 Ağustos-1 Eylül
arasındaki günler.
kırkı boğaz, gırtlak.
kırkın kesim, kesme.
kırkıncığın ber- dövmek,
pataklamak.
kırkıncikden bol- bir şeyi yapmak
yada yapmamak için
uğraşmak, direnmek.

kırkma bir yaşında hayvan
yavrusu.
kırkma tay bir yaşında tay.
kırkmıç gırtlak.
kırmık sırık, değnek, sopa.
kırpak ilk kar, ince yağan kar.
kırpak et- ince ince kar
yağması.
kırruv turna.
kırs açgözlü, cimri, tamahkâr.
kırslık açgözlülük.
kırşı kötü hava, berbat yağmurlu
hava.
kırtçıga kerkenez, atmaca.
kırtçın çok, pek, hayli.
kırtı az, eksik.
kırtı bol- sarpa sarmak,
aksamak, bozulmak; azalmak,
eksilmek.
kırtış çimen, çayır.
kıruv baba hindi.
kıs- sıkıştırmak, bastırmak.
avuzungu kıs; ağzını kapa.
cavluk kıs- şal örtünmek,
başörtüsü takmak.
çuruk ayagımı kısıadı;
ayakkabı ayağımı sıkıyor.
köz kıs- göz yummak.
kısdırıcı idareli, tutumlu.
kısdırıcı mengene.
kısdırık astar.
taş kısdırık temel.
tübüne kısdırık sal-
astarlamak.
kısdırık yedek, stok.
kısdırık etüvçü 1) tedarikli,
2) cimri, açgözlü.

kışa 1) kısa, 2) yakın, 3) hemen,
çabuk.
kışa cuvuk yakın akraba.
kışa kir- yaklaşmak.
kışa-kışa sık-sık.
kışa hızlı oynanan bir Karaçay-
Malkar halk dansı.
kışhaga bar- hızlı dans etmek.
kışhaakıl deli, kaçık, üşütük.
kışhaç maşa.
nal kışhaç kerpeten.
kışhalat- kısaltmak.
kışhar- kısaltmak.
kışhart- kısaltmak.
kışhayilik kol kemliği.
kışhiç kerpeten.
kısıq sıkı, yoğun, sıkışık, bitişik.
kısıkköz çekik gözlü, yumuk
gözlü.
kısıl- sığınmak, sıkışmak, bitişmek.
kısılma barınak, sığınak.
kısım 1) avuç, 2) deste, demet,
hevenk.
kısır kısır.
kısır yekpare, tek parça, tüm.
kısır yalçın, sarp.
kısır kaya sarp granit kaya.
kıskay küçük kız çocuğu.
kıskınık* 1) acele, 2) endişe, telaş,
panik.
kıskınık* kir- acele etmek,
koşuşmak.
kıskınıkga* kir- telaşlanmak,
dört dönmek.
kıskınıkçı* telaşlı, velveleci, panik
çıkarıcı.
kıskınıklan*- telaşlanmak, acele
etmek.

kıskıncıklı* 1) endişeli, telaşlı, 2)
ele avuca sığmaz, canlı.
kısmar açgözlü, cimri.
kısta- kovmak; sürmek.
koylanı beri kısta; koyunları
bu tarafa sür.
**tav adetni buzganı üçün anı
elden kıstadıla;** Karaçay-
Malkar geleneğini bozduğu
için onu köyden kovdular.
kıstav hızlı, süratli, canlı.
suv kıstav baradı; su hızlı
akıyor.
kısteke kadınsı erkek, kadın kılıklı.
kıstı* çatlak.
kıstı* bol- çatlamak, yarılmak.
kıstuvma bkz. **kısteke**.
kış kış.
kara kış kara kış.
kış alma benekli frenk elması.
kış çille 17 Ocak 27 Şubat
arasındaki soğuk günler.
kışhı kız zamanı, kış mevsimi.
bilim bla kışhıda alma bişer;
bilimle kış mevsiminde bile
elma yetişir.
kışhır kepek.
kışhır elek dedikoducu, laf
taşıyan.
kışla- kışlamak, kış geçirmek.
kışlık hayvanlara kışın bakılan
yerler, kışa saklanan otlaklar.
kışmı hayvan tırnağı.
kışmır bir tür yünlü kumaş, kaşmir.
kıt kıt, az.
kıt- kazanmak, yenmek, mağlup
etmek.
kıtıl- yokluktan ıstırap çekmek.

Kıtay Çin.

kıtay kumaş cinsi.

ala kıtay basma kumaş.

keten kıtay patiska.

kıtças iki ipi birleştirmeye yarayan
ağaç halka.

Kıtças Karaçaylıların

Adige(Çerkes)ler'e verdikleri
takma isim.

kıtdır- yendirmek, mağlup
ettirmek.

kıtıl- yenilmek, mağlup olmak.

kıtlan- kıt olmak, az olmak,
bulunmamak.

kıtlık azlık, kıtlık.

kıttay horoz.

kıy- kıymak.

kıy- yapmak, karar vermek.

közü kıy- bir işi yapmak için
kendine güvenmek.

kıy- kesmek, kırpma.

borbayların kıy- dizlerinin
bağını çözmek.

kıyal karakter, seciye, huy.

kıyama felâket, afet; dehşet, korku.

kıyamat kıyamet.

kıyamat kün kıyamet günü.

kıyamat küнге deri ölünceye
kadar.

kıyamıt kıyamet.

kıyamıt 13-20 Ocak arasındaki
günler.

kıyav noksan, eksik, kusurlu.

kıyav kün Salı günü.

kıyavlu sakat.

kıydırgan gösterişli, cafcıflı.

kıydırgan sız imza, paraf.
kıydırğış süslü, gösterişli.
kıydırma süslü püslü, cafcacılı;
yapmacık, eğreti.
kıyı tezek.
kıyık 1) çapraz, verev, eğri, 2) ters.
avuzun kıyısına ciber-
ağızını eğmek.
kıyısına kara- yan gözle
bakmak; ters ters bakmak.
kıyık cevap ters cevap.
kıyık kişi kendini bir şey
zanneden.
kıyık köz şaşlı.
kıyıl- kesilmek.
kıyıl- kavis yapmak.
kengden kıyılğan kara
kaşlaring; geniş kavisli kara
kaşların.
kıyılğan kavisli, oval.
kıyın zor, güç.
kıyın comak bilmece.
kıyın emek.
kıyını kir- emeği geçmek,
emek sarfetmek.
kıyını suvga ket- emekleri
boşa gitmek.
kıyının tab- emeğinin
karşılığını almak.
kol kıyın el emeği.
kıyınlaş- 1) zorlaşmak, güçleşmek,
2) güçlük çekmek, zorlanmak,
3) üzülmek, 4) ağır
hastalanmak.
kıyınlı zavallı, garip.
kıyınlık felâket.

emina avruv tavlulaga
kıyınlık cetdirgenedi; veba
hastalığı Dağlılara felâket
getirmişti.
kıyınsın- zoruna gitmek.
az işni kıyınsınsang köb işge
boy salırsa; az iş zoruna
giderse çok işle karşılaşsın.
kıyır kenar.
elni kıyırı köyün kenarı.
suvnu kıyırı ırmak kıyısı.
kıyır-etek üçra, sapa.
kıyış- eğilmek, yan yatmak.
kıyışhan gösterişli.
kıylısız masum, günahsız, suçsuz.
kıylısız kün Salı günü.
kıyma sucuk.
kıyna- zahmet çektmek.
kıynal- zahmet çekmek, zahmet
etmek, sıkıntı çekmek.
kıypa- kesmek, doğramak.
kıypay- 1) kesilmek, 2) yok olmak,
mahvolmak.
kıypala- kesmek, doğramak.
kıypalan- kesilmek, doğranmak.
kıysay- eğilmek, bükülmek.
kıysayt- eğmek, bükmek.
kıysık eğri.
erinlerin kıysığına bardır-
dudak bükmek, yüz ekşitmek.
kıysık kusur, noksan, aksaklık.
kıysık iş kusurlu iş.
kıysık söz acı söz.
kıysıklı dantelli.
kıysıklı cabuv dantelli örtü.
kıysız masum, günahsız, suçsuz.

kıysızla- günahlardan arındırmak,
suçlardan kurtarmak.

kıythı alık, saf.

kıythı tırmık.

kıythıla- tırmıklamak.

kıytık eğri, yamuk.

kıytıkla- eğmek, bükmek.

kıyuv şerit.

kız kız.

cetgen kız yetişkin kız.

kız cönger düğünde gelinle
birlikte kız tarafından gelen ve
geline eşlik eden misafirler.

olturğan kız evde kalmış kız.

tıbırdı kalğan kız evde
kalmış kız.

kız- kızmak, ısınmak.

kızar- kızarmak.

kızarış- direktmek, üstelemek.

kızart- kızartmak.

kızbay korkak.

kızbay kötlek miskin, ödlek.

**cigit bir ölür, kızbay ming
ölür;** yiğit bir kere ölür,
korkak bin kere ölür.

kızbaylan- korkmak, ürkmek.

kızbaylık korkaklık, ürkeklik.

kızgan- cimrilik etmek.

kızganç cimri, açgözlü.

kızgançlan- açgözlülük yapmak.

kızgançlık cimrilik, açgözlülük.

kızgıl pembe.

kızgıl-da- vızıldamak.

kızgıldım kırmızımtrak.

kızgıldım sarı altın sarısı.

kızık- ilgilenmek, ilgi göstermek,
merak etmek, canla başla
sarılmak, şevkle uğraşmak.

kızıl kırmızı.

açı kızıl canlı kırmızı.

kızıl ala canlı kırmızı, al.

açı kızıl terk ongar; canlı
kırmızı çabuk solar.

kızılbaş horoz.

Kızılbec 1) Abhaz-Adige grubuna
giren Kafkasya halklarına,
Karaçaylılar'ın verdikleri isim,
2) Abazalar'ın bir kabilesi.

kızılçenger bir ilaç adı.

kızıldım kırmızımı.

kızılköz kurt.

kızılakut yakut.

kızılşımın kırmızımtrak.

kızıluvurt kırmızı yanaklı.

kızın- ilgi göstermek, ilgilenmek.

kızındır- tahrik etmek,
meraklandırmak.

kızmar cimri, açgözlü.

kızmarlan- açgözlülük yapmak,
cimrilik etmek.

kızmarlık açgözlülük, cimrilik.

kızuv hızlı, çabuk, hareketli,
çoşkun.

kızuvla- hızlandırmak.

kıbık gibi.

kıçı küçük.

kıçı- kaşınmak, kaşımak.

kıçit- kaşındırmak.

kıçüv kaşıntı, uyuz.

kife küçük kazma, çapa.

kifele- kazmak, oymak.

kikirik ibik.

kilisa kilise.
kim kim (soru zamiri).
 kim da herkes.
 kim da bolsun kim olursa olsun.
kimildi gayrimeşru, piç.
kimit mor.
kincil korkuluk.
kindik göbek.
 Cerni kindigi Dünyanın merkezi.
 kindik bav göbek bağı.
 kindiksiz bol- çok gülmek, gülmekten katılmak.
kingilde- kıkırdamak, kıkırdayarak gülmek.
kipke bayrak eski Karaçay'da kardeşlik yemini töreni sırasında kullanılan keçi derisinden bayrak.
kir pislik, kir.
 avuz kir aldır- yem vermek.
 burun kir sümük.
 kir bol- pislenmek, kirlenmek.
 kiri bolgan zengin, varlıklı.
 kir tüş- kirlenmek.
 kir tüşür- kirlletmek.
 üy kir çöp, süprüntü.
kir- girmek.
 kirir cer tabma- çokutanmak.
kire yığın, küme.
kire hububat.
kirginçi iç güveyi.
 kirginçiğe kir- iç güveyi girmek.
kirgiz- girdirmek, sokmak.
kirhamhot kirli, pis.

kiristan hristiyan.
kiriş sarp, yalçın.
 kiriş duppur dağ silsilesi.
 kiriş tav sıradağ.
kiriş sağlam, kati, kesin.
 sözüne kiriş bol- sözüne sadık olmak, sözünde durmak.
kiriş kenar.
 börknü kirişi kalpağın kenarı.
kirişle- çepeçevre sarmak, kuşatmak.
 tögeregin miyik tavla
 kirişlegen özen; etrafını yüksek dağların kuşattığı vadi.
kirişle- çiselemek.
kirişli rutubetli, yağmurlu.
kirit kilit.
 kirit baş kilidin kulbu.
 kirit sal- kilitlemek.
kiritle- kilitlemek.
kiritli kilitli.
 kiritli kübür kibik sır küpü, başkasının sırrını ele vermeyen.
kir-kipçik çöp, süprüntü.
kirlen- kirlenmek.
kirli 1) kirli, pasaklı, pis, 2) iğrenç, tiksindirici.
kirpi kirpi.
 kirpi korkuv insanı titreten korku.
kirpiç kerpiç, tuğla.
kirpik kirpik.
 kirpik kak- kirpik kırmak.
kirpilde- koşuşmak, dört dönmek.
kirpildevük telaşlı.

kirpilen- kızmak, öfkelenmek,
darılmak.
kirşe- 1) belâyı satın almak, 2)
horozlanmak, kabarmak.
kirşi çiseleyen yağmur.
kirşile- çiselemek.
kirüv diş etleri.
kis et- çiş yapmak, işemek.
kisey peçe, yüz örtüsü, tülbent.
kisey cavluk peçe.
suv kisey gaz bezi.
kişen köstek, zincir.
kişen- geviş getirmek.
kişenle- kösteklemek, ayağından
zincirlemek.
kişi kimse.
üyde kişi barmıdı?; evde
kimse var mı?
kişi yabancı, başkası.
kişi kolu bla hans cırthan
başkasının emeği ile kendine
menfaat sağlayan.
kişi közüne karavçu
başkasına yalvaran.
kişi evli erkek.
kişi ortası bolgan orta yaşlı.
kişi erkek, yiğit, gözüpek, cesur.
kişilik erkeklik, yiğitlik.
kişiv kozalak.
kişne- kişnemek.
kişte iç gömleğin koltuk altlarının
yırılmaması için konulan dört
köşe kumaş parçası.
kiştik kedi.
caz kiştik vaşak.
ermen kiştik sincap.
kiştik sokmak vaşak.

suv kiştik kobay.
kiştigi koyan tut- 1) yalan
söylemek, yalancı olmak, 2)
övünmek, kendini övmek.
kişuv kedi yavrusu.
kişuv kuyruk çim.
kitab kitap.
kitab tış kitap kapağı.
kiy- giymek.
kiyik geyik.
alından kiyik atlamagan
usta avcı.
kiyik yabanî, vahşî.
kiyik adam yabanî adam.
kiyik babuş yaban ördeği.
kiyikse- yabanîleşmek.
kiyim elbise, giyim.
ayak kiyim ayakkabı.
çınday kiyim örgü elbise,
trikotaj.
iç kiyim çamaşır.
tav kiyim Kafkas kıyafeti.
kiyim tukum sordurur;
giyim sülale sordurur.
kiyimli giyimli, giyinik.
kiyin- giyinmek.
kiyir- sokmak.
tuvarları bavga kiyirdi;
sığırları ahıra soktu.
kiyiz keçe.
ala kiyiz alacalı, çeşitli
renklerde keçe.
kiyiz börk keçeden yapılmış
şapka.
terlik kiyiz atın sırtına örtülen
keçe.
kiyov damat.

kob- kalkmak.
kob- kopmak, ırmağın taşarak gelmesi.
kobub kelgen ulla Bashan suv; taşarak gelen büyük Bashan ırmağı.
kobaçı falcı, kâhin.
koban nehir, ırmak.
Koban Kafkasya'daki Kuban ırmağı.
Karaçay Koban Kuban ırmağının baş kısımları.
Koban çabak ala balık.
Koban suv Kuban ırmağı.
Kobanni suvun içmezça et- öldürmek.
kobar- kaldırmak.
meni ertden bla ertde
kobarıgız; beni sabahleyin erken kaldırın.
kobar- koparmak.
kobu 1) kanal, oluk, 2) içi boş oyuk, içine bükülmüş, 3) çukur yer, dere.
tişni kobusu; diş kovuğu.
kobu vida.
kobura boynuzdan yapılan barutluk.
kobusta lahana.
tüb kobusta şalgam.
kobuvul isyan, başkaldırma.
kobuz 1) Kafkas mızıkası, akordeon, garmon. 2) müzik âletlerinin genel adı.
caya kobuz bir tür Kafkas kemençesi.
erin kobuz ağız mızıkası.

kıl kobuz kemençe, saz, balalayka.
ters kobuz akordeon, garmon.
tüz kobuz Kafkas mızıkası.
kobuz bla hars caraşhança birbirine uyumlu olmak, birbirine yakışmak.
kobuzçu akordeon çalmada usta olan kimse.
kocak tepsev toplu halde yapılan dans.
koçar koç.
koçar burun burnu gaga şeklinde olan.
koçar koş- koç katımı.
koçar koşhan ay Aralık ayı.
kodan koyun sürüsünü çevreleyen duvar.
kodana keten, kenevir.
kodu 1) sesleniş, çağırış, toplantı, haber, dedikodu, 2) tellal, müjdeci.
kodu kıçır- haber vermek, yaymak, bildirmek.
kodu megafon.
koduçu tellal.
kodula- dile düşürmek, yaymak.
kojan çana büyük kızağın arkasına takılan küçük kızak.
koka sopa, direk.
koka* çocuk dilinde el.
kokay* erkek çocuk, oğlan.
kokuş hindi.
kol el.
kol ayaz avuç içi.
kol ayaz tengli avuç içi kadar, küçük, çok küçük.
kol ayır- işi bitirmek.

kol cavluk mendil.
kol cetdir- 1) çalmak, 2) dövmek, vurmak.
kol cuv- 1) bir işi hâletmek, bitirmek, 2) vazgeçmek, terketmek, bırakmak.
kol kab eldiven.
kol kıyn eser, el emeği.
kol költür- oylamak.
kol költürüv oylama.
kol költürüvge sal- oylamaya koymak.
kol sal- imzalamak, onaylamak.
kol sırtından kara- umursamamak, önem vermemek.
kol sürtgüc peçete, mendil.
kol taş taşı uzağa atma oyunu.
kol tut- el sıkışmak.
kol uzat- çalmak.
koldan bek cimri pinti.
kolga cıy- kontrol altına almak, denetim altına almak.
kolnu sırtı bla işle- üstünkörü yapmak, isteksiz çalışmak.
kolu cuka fakir, parasız.
kolu çibi hırsız.
kolu gudu hırsız.
kolun artına tuthan cimri, pinti.
kolun kışhan cimri, pinti.
koluna bek cimri, hasis, pinti.
koluna çibin kongan zengin, varlıklı.
kolundan kel- sözü geçmek.

kol kanyon, sarp vadi.
kolan alalı beleli, alacalı.

kolansıman alacalı, alalı beleli.
kolay iyi, hoş, sevimli.
kolay adam sempatik, iyi huylu.
kün kolay bolsun günaydın.
kolaylan- iyileşmek.
kolaylandır- iyileştirmek, ferahlatmak.
kolaylı uygun, müsait; refah içinde, bolluk içinde.
kolaysız durgun, cansız, mecalsiz.
kolaysız surat karalama, çiziktirme.
kolbaşçı ordudaki bütün askerlerin komutanı.
kolcavluk mendil.
kolça çocuk dilinde el.
kolkab eldiven.
kolla- benimsemek, kendine mal etmek.
kolla- sarmak.
halımı kolla- ipi sarmak.
kolluk eldiven.
koltuk koltuk.
koltuk tayak koltuk değneği.
koltuk tüb koltuk altı.
koltukla- koltuk altına almak.
kolukıldı kestane kargası, soyga.
kon- konmak.
konak misafir.
konak sıyla- misafir ağırlamak.
konakda tur- birinin misafiri olmak.
konakga bar- misafirliğe gitmek.

bermez üyden ketmez konak
söylediğini yaptıran, istediğini
koparan.
konak az oturur köb körür;
misafir az oturur çok görür.
konakbay evsahibi, misafiri
ağırlayan kimse.
konakbaylık et- misafir
ağırlamak, evsahipliği
yapmak.
konakla- misafir olmak.
konaklık misafire kesilen
kurbanlık koyun.
konak-tüşün misafir-yabancı.
konak üy 1) misafir odası, 2) otel,
misafirhane.
konka gerdan.
kongka ense.
kongkasi cav 1) iyi beslenmiş,
2) zengin, varlıklı, refah
içinde.
kongra- çalmak, şingırdamak.
kongrav çingırak, zil, çan.
kongrav kak- zil çalmak.
kongrav kagıldı; zil çaldı.
kongrav keskin, çınlayan.
kongrav tavuş keskin ses.
kongrov çingırak, zil.
kongur elverişsiz, güç, zahmetli,
çetin.
kongur cıl kel- hayatı
zorlaştırmak, sıkıntıya girmek.
kongur kahverengi.
konşu komşu.
Kontuk Uranüs.
konuş tünek.
konuş ağaç tünek.

konuş kamp, konaklama, barınak.
kopa 1) kuru ot arabaya
yüklendiğinde kenara taşan
kısımları, 2) apolet.
kopal* tomurcuk.
kopelen- küsmek, gücenmek, surat
asmak.
kor ziyan.
kor bol- feda olmak, ziyan
olmak.
kor insan, adam.
kora ağıl, ahır.
kora- telef olmak; kaybolmak.
bıltır tavlada köb mal
koragandı; geçen sene
dağlarda çok hayvan telef oldu
(kayboldu).
kora- def olmak, defolup gitmek.
busagat üyden kora! hemen
evden defol!
korañ zarar, ziyan.
koraz horoz.
korça saygıdeğer insan.
korgançı eski Karaçay'da şaman
ayinlerinde oyunları yöneten
erkek.
korgaşın kurşun.
korgazin gün dönümü.
kün korgazinge түşген көзүв
gün dönümü.
kork- korkmak.
korkak korkak, ödleğ.
korkakga tav tebgенча
körünür; korkağa dağ
kıvıldamış gibi görünür.
korkaklan- korkmak, ürkmek.
korkaklık korkaklık.

korkaklık acaldan
kaldırmaz; korkaklık ecelden
kurtarmaz.

korkarak bol- korkmak.

korkgan korkak, korkan.

korkun- donmak.

korkunç 1) tehlike, 2) korku,
endişe, dehşet.

korkunç sal- korku vermek,
dehşet içinde bırakmak.

korkunçlu tehlikeli, kahredici,
mahvedici.

korkunçsuz tehlikesiz, endişesiz.

korkundur- dondurmak.

gardoşnu ertde cıymay
korkundurgansız; patatesi
erken toplamayıp
dondurdunuz.

korkurluk korkunç.

korkut- korkutmak.

korkuv tehlike, tehdit.

korkuv et- korkmak, endişe
etmek.

korkuv sal- endişe vermek,
tehdit etmek.

korkuvlu tehlikeli.

korkuvsuz tehlikesiz.

korkuz- korkutmak.

korluk maya.

korray halk, cemaat.

koru- korumak, sakınmak.

koruvla- korumak, sakınmak.

çibin koruvla- kuyruğu ile
sinek kovalamak.

kostav kılıç gök kuşağı.

koş yaylalarda kurulan hayvan ağılı
ve barınaklar.

bal koş bal üretimi yapılan
yer, bal kovanlarının
bulunduğu yer.

biçençi koş yazın ot biçmek
üzere dağlara çıkan
tırpancılarının kurduğu barınak.

bir koş bol- dost olmak,
arkadaş olmak.

cay koş yazın dağlarda
hayvanların bakıldığı yer.

cılkı koş at sürülerine bakılan
çiftlik.

katin koş köy yakınlarında
kadın ve çocukların
hayvanlara baktıkları barınak
ve çiftlik.

koş nögerlik Karaçay-
Malkar'da hayvancılık yapan
üç-dört ailenin birleşerek
hayvanlarına yaylada ortak
olarak bakması.

koş sal- bir yere yerleşip
hayvan ağılı kurmak; kamp
kurmak.

koş tamada çiftlik yöneticisi.

koy koş yaylada koyunlara
bakılan ağıl.

sabançı koş ziraatle uğraşan
bir kaç ailenin birleşerek
oluşturduğu çiftlik.

tuvar koş sığırlara bakılan
çiftlik.

koş çift, iki adet.

bilek koş omuz mafsalı, omuz
eklemi.

koş sabalı şkok çifte, av
tüfeği.

koş sürgün, filiz.

koş- 1) katmak, eklemek, 2)
çiftleştirmek.
koşchar koş- koç katımı.
koşak ek, parça.
koşak cilve, naz.
koşaklan- böbürlenmek,
kibirlenmek, nazlanmak,
cilvelenmek.
koşaklı çalımlı, kibirli, nazlı.
koşaklı et- kibirlendirmek,
nazlandırmak.
koşaksız mütevazı.
koşbaş bol- yolda karşılaşıp
konuşmak.
koşdur- ekletmek, kattırmak.
koşlaş- ikileşmek, çiftleşmek, çift
olmak.
koşt bir aylıktan büyük domuz
yavrusu.
koşul- katılmak, eklenmek.
koş obaga koşul- ölmek.
koşulma karmakarışık, karma.
koşum katkı.
**Hangeriyni bu işge ulla
koşumu bolgandı;**
Hangeriy'in bu işe büyük
katkısı olmuştur.
koşun testi.
koşun kiremit.
koşunbaş üy kiremit çatılı ev.
kotan bkz. **kodan**.
kotar- boşaltmak.
kotarıl- boşalmak, boşaltılmak.
kotur uyuz, sivilceli, yara kabuğu.
**eki kotur at da birbirin
kaşıyedi;** iki uyuz at da
birbirini kaşıyordu.

taş kotur yosun.
koturbaş tek başına kalan, yalnız
kalan.
koy koyun.
işek koy bir yaşındaki koyun.
koy avuzundan çöb üzmegen
uysal, halim selim, yumuşak
huylu, sakın.
koy cal çoban ücreti.
koy col samanyolu.
koy odalga singença sefa
sürmek, keyifli bir hayat
yaşamak.
koyla bittim etgença bir yere
doluşmak, tıklım tıklım olmak.
kra koy merinos koyun.
şpan koy merinos koyun.
koy- bırakmak, terketmek.
koy cılan bkz. **bilev cılan**.
koy çıpçık kestane kargası.
koyan tavşan.
agaç koyan sincap.
cer koyan tarla faresi.
koyan acirge mingen künü
insanın çok kızgın ve hiddetli
olduğu zaman.
koyan avruv sara hastalığı.
koyan bol- çok sarhoş olmak.
koyan sogançak et- biraz
dinlenmek, soluklanmak.
koyannı kuyruğuça çok kısa.
üy koyan ada tavşanı.
koyancürek korkak, ödle, ürkek.
koyçu çoban.
koy ızı samanyolu.
koyun koyun, sine, göğüs.
koyun kıvrık, içbükey, yuvarlak.
koz ceviz.

koz terek ceviz ağacı.
koz kabha cıy- düzene sokmak, kontrol altına almak, göz açtırmamak.
koz bürk yeni doğan bebek için düzenlenen şölenle oynanan bir oyun
koz tiş süt dişi.
kozga- tahrik etmek, heyecana getirmek, karıştırmak, ayaklandırmak.
kozgal- heyecanlanmak, karışmak, uyarılmak.
kozgaluv karışıklık, heyecan; isyan, ayaklanma.
kozgun alaycı, müstehzi.
kozgunlu alaylı, alaycı, müstehzi.
kozla- doğurmak; yumurtlamak.
kozlav 1) doğum, 2) faiz.
 kozlav açha faize verilmiş para.
 kozlav avruv doğum sancısı.
 kozlavga ber- tefecilik yapmak.
 öngküç kozlav eski Karaçay'da bir faiz sistemi.
kozlavsuz kısır.
kozu kuzu.
kozu- kızdırmak, sataşmak, kışkırtmak.
 caşmı kozusang çabar, itni kozusang kabar; delikanlıyı kızdırırsan saldırır, köpeği kızdırırsan ısırır.
kozukay kuzucuk, küçük kuzu.
kozut- kızdırmak, sataşmak, alay etmek, eğlenmek.
köb çok.

asırı köb çok fazla.
çing köb maksimum.
em köb en çok.
köb bolmay geçenlerde.
köb kalmay çok geçmeden.
köb tübegen sık rastlanılan.
köb turmay çok geçmeden, yakında.
köbge soz- geciktirmek, ertelemek.
köb- şişmek.
köbçü- şişmek, kabarmak.
köbçülük 1) çoğunluk, 2) kütle, yığın, kitle.
köbdür- şişirmek.
köbdürevük tatula adlı dikenli bitki.
köbdürevüz 1) göz taşı, bakır sülfat, 2) çivit.
 köbdürevüz betli mavi, çivit mavisi.
köbel- çoğalmak.
köbelek yumuşak, kabarık.
köbeley eski Karaçay-Malkar halk danslarından birinin adı.
köbey- çoğalmak.
köbeyt- çoğaltmak.
köbgen şiş, şişlik, ur, ödem.
köbüsüne çoğunlukla, çoğu zaman.
 köbüsüne men barama işlerge; çoğunlukla ben gidiyorum çalışmaya.
köbüv şiş, şişlik.
köbüvçü şişirilen, şişme.
 köbüvçü kayık şişme bot.
köç- göçmek, göç etmek.

köçeragaç dingil.
köçgünçü göçmen, muhacir.
köçür- göçürmek.
köçür- tercüme etmek, çevirmek.
kitabını Orus tilden Tav tilge
köçürdü; kitabı Rusça'dan
Karaçay-Malkar diline çevirdi.
köçüv geçit, ırmağın geçit yeri.
köçüv göç.
kögala gök mavisi.
köger- yeşermek; morarmak.
hans kögere başladı; otlar
yeşermeye başladı.
köz tüblerim kögergendi;
gözümün altı morarmış.
köger- küflenmek, küf tutmak.
bışlak kögerib kalgandı;
peynir küflenmiş.
köget meyve.
tahta köget sebze.
köget kathan meyve kurusu.
köget culduz ilkbahar aylarında
görülebilene bir yıldız.
kögürçün güvercin.
kögürçün betli mavimsi kır
renk.
köhtüy kertenkele.
köhtüy karga çıkkanlay
zamansız iş, biçimsiz iş.
kök gökyüzü.
başı kökge cet- çok sevinmek.
kök çaşnagan yıldırım,
şimşek.
kök çaşnaydı; şimşek çakıyor.
kök küküregen gök
gürültüsü.
kökde çıpçık ozdurmagan
azgın köpek, yırtıcı köpek.

kökden culduz sermegen
gözüpek, cesur, korkusuz,
yiğit.
kökden kösev sermegen
korkusuz, cesur, gözüpek.
kökden taş tüşse cerge
tüşmez iğne atsan yere
düşmeyecek kadar kalabalık.
kökden tüşgença birdenbire,
aniden, nereden geldiğini
anlamadan.
kök mavi.
carık kök açık mavi.
karaldım kök koyu mavi.
kök kudoru bezelye, nohut.
kök ağaç gürgen.
Kök anası Goylusan Karaçay
mitolojisinde gök tanrıçası.
kökbaş bir tür ot, bitki.
kökbaş üy çatısı çinko levha kaplı
ev.
kök cötel boğmaca.
kökçeçek unutmabeni çiçeği.
köken çalılık, funda, çakal eriği
çalılığı.
köken buruv köklü çit.
köken çaç gür ve sık saç.
kökle- teyellemek.
köksül mavimtrak, mavimsi.
köksüldüm mavimsi.
köktaş göz taşı.
köktün gökten doğru, havadan.
köktün çabuv hava saldırısı.
kökürek göğüs.
kökürek kendini beğenmişlik;
kendine güven.

kökürek turguz- kendine olan güvenini göstermek.
köküregın turguz- kendine çok güvenmek.

köl göl.

köl gönül, ruh.

carık köllü neşeli, mutlu.
iş köl al- becerikli olmak, maharetli olmak.
katı köllü merhametsiz, acımasız.
köl al- niyetlenmek, niyet etmek.
köl algıç dalkavuk, pohpohlayan, yağcı.
köl aş- 1) küsmek, darılmak, 2) uğraşmak, didinmek, çalışmak.
köl aşab itina ile, özenerek.
köl bas- teselli olmak, teselli etmek.
köl ber- moral kazandırmak, cesaret vermek.
köl caz- ferahlatmak, moral vermek.
köl çapır- teselli vermek.
köl et- cesaretlendirmek, umutlanmak.
köl kaldı bol- küsmek, darılmak, gücenmek.
köl kara bol- darılmak, sitem etmek, küsmek.
köl kara et- ara bozmak, birbirine düşürmek.
köl kengdir- alay edip sevinmek.

köl kengüv memnunluk, hoşnutluk.
köl sal- alışmak.
köl salmay üstünkörü, isteksizce.
köl tab- cesaret etmek.
köl tabdır- moral vermek, cesaret vermek.
kölden bil- ezberlemek.
kölge caravlu gönül okşayan.
kölge çab- bayılmak, kendinden geçmek.
kölge kel- tahmin etmek.
kölge keltir- tahmin etmek.
köllen- heyecanlanmak, coşmak.
kölsüz cesaretsiz.
kölü barma- canı çekmemek, isteksiz olmak.
kölü cazıl- ferahlamak, morali düzelmek.
kölü çık- soğumak
kölü kal- küsmek, darılmak.
kölü keng- memnun olmak, hoşnut olmak.
kölü költürül- cesaretlenmek.
kölü kötürül- çok sevinmek.
kölü kül- ayıplamak, kınamak.
kölü olturgan sakin, ağırbaşlı.
kölü sın- üzülmek, kalbi kırılmak.
kölü takır bol- ağlayacak gibi olmak.
kölü tol- ağlayacak gibi olmak.
kölüne cara- memnun etmek, memnun bırakmak.

kölüne cet- memnun etmek,
memnun kalmak.
kölüne çab- bayılmak, kendini
kaybetmek.
kölüne kir- bayılmak.
kölüne tiy- üzme, kalbine
dokunmak.
kölüne uşaguvlu bol- birinin
hoşuna gitmek.
ullu köllü kibirli, gururlu.
kölek gömlek.
kölekge gölge.
kölkaldı dargınlık, gücenme.
kölkaldı bol- darılmak,
gücenmek.
kölkaldıla- gücenmek, darılmak.
kölköl 11-21 Mayıs arasında
doğanların burcu.
köllen- coşmak, niyetlenmek,
cesaretlenmek, yüreklenmek,
ilham gelmek.
köllendir- coşturmak,
ateşlendirmek, niyetlendirmek,
ilham vermek,
cesaretlendirmek,
yüreklendirmek.
kölleniv ilham.
kölsündür- coşturmak,
niyetlendirmek,
cesaretlendirmek.
kölsüz cesaretsiz, iradesiz.
költür- kaldırmak, taşımak.
költürem güçsüz, zayıf.
költürgüç destek, yardım, himaye.
költürt- 1) abartmak, 2)
kaldırtmak.
költürtme sahne, payanda, destek.
költürtüv abartma.

köm- gömmek.
köme kızamak.
köme anası büyük çıban.
kömevül girdap.
kömük köpük.
kömüklen- köpüklenmek.
kömül- gömülmek.
kömür kömür.
agaç kömür odun kömürü.
kömürse- yanmak, kömürleşmek,
yemeğin dibini tutması.
süt kömürsegendi; süt dibini
tutmuş.
könçek pantolon.
iç könçek külot, don.
könçeklik yağma, talan.
könçeklikge bar- yağmacılık
yapmak, talan yapmaya
gitmek.
köndelen enine, yanlamasına.
köndelen adam inatçı adam,
aksi adam.
köndelenine söyleş- aksi
konuşmak.
söznü köndelen sal- ters
konuşmak.
köngürse- bkz. kömürse-
köpçek eğer yastığı.
köpçek tekerlek topu.
köpür köprü.
ayak köpür yayaların geçtiği
küçük köprü.
köpür saray köprünün
parmaklıkları.
kör mezar.
adam körürün körmey
körüne kirmez; insan

göreceğini görmeden mezara
girmez.
kör ağaç cenazeyi taşımak
için kullanılan bir tür sedye.
kör tab- ölmek.
körge bat- ölmek.
körge kir- ölmek.
kör- görmek.
aruv kör- saygı göstermek,
saymak.
kaçın kör- hatırını saymak,
saygı göstermek.
sıyın kör- hürmet etmek.
kör- denemek, tecrübe etmek.
ol hantdan da bir aşab
körçü; o yemekten de bir
yiyip tecrübe etsene.
kördemçi salgın hastalıktan sağ
kalan.
kördevük göz taşı.
köre göre, nazaran.
körgüç- göstermek.
körgünçlü 1) gösterişli, göze hitab
eden, açık, 2) endamlı, boylu
boslu.
körgüz- göstermek.
körgüzüv gösteri, teşhir.
körkey- çoğalmak, çok olmak.
körpe iki-üç aylık kuzu derisi.
körpe kayuv kürkten zıh,
şerit.
körpey- gürleşmek, sıklaşmak.
körpeygen saç gür ve sık saç.
körpeyt- gürleştirmek,
sıklaştırmak.
cangur hansı körpeytdi;
yağmur otları gürleştirdi.

körük körük.
körüm kılık, sıfat, görünüm.
körümü uşaguvludu;
görünümü göze hoş geliyor.
körümdü görünüş, manzara.
körümdük gelin yada yeni doğmuş
bebek görüldüğünde verilen
hediye.
körümlü endamlı, iri yapılı, boylu
boslu.
körümsüz gösterişsiz, silik.
körün- görünmek.
körünçlük vitrin.
körüş- görüşmek.
köse köse.
köse köz, kömürleşme, yarı
yanmış odun.
kara kösev bol- soluğu
kesilmek, nefes nefese kalmak.
köse avrur çavdar mahmuzu
bitkisi.
kösebaş köz hâline gelme.
köteget prens ya da asilzâdelerin
kendilerine en çok yaltaklanan
kadın kölesi.
köten kış, kalça.
köten kibir.
köten et- kibirlenmek, hor
görmek, beğenmemek.
köteni kökge cet- burnu
büyümek, kendini birşey
zannetmek, kibirlenmek.
kötenge ket- kibirlenmek,
burnu büyütmek.
kötenli kibirli.

kötenli bol- kibirlenmek,
burnu büyümek.
kötenlilik kibir.
kötensi- kibirlilik göstermek.
kötlek inatçı, aksi, itiraz etmeyi
seven.
kızbay kötlek miskin, ödle.
kötleş yanlamasına.
atha kötleş min- ata
yanlamasına binmek.
kötür- kaldırmak.
kötürem güçsüz, hâlsiz, dermansız,
tembel.
kötürgüç destek, payanda.
kötürtme ranza.
köz göz.
eki közün bukdur- utanmak.
köz aç- eğlenmek, oylanmak.
köz açuv eğlence.
köz avana et- uğraşmak,
didinip çalışmak.
köz avruv bol- sevimsiz
görünmek.
köz bayla- saklamak,
gizlemek.
köz baylan- karanlık olmak.
köz baylangan közüv akşam
karanlığı.
köz bol- nazar değmek.
köz cabhıç at gözlüğü.
köz cetdir- göz atmak,
incelemek.
köz kabak göz kapağı.
köz kak- göz kırpmak.
köz kakgıncı göz açıp
kapayınca kadar.
köz karam dünya görüşü.

köz karangı etib ne olursa
olsun diyerek.
köz-kaş berme-(teşme-)
memnun kalmamak, yüz
vermemek, hoşnut olmamak.
köz kulak bol- ilgilenmek,
göz kulak olmak.
köz kıs- şekerleme yapmak,
uyuklamak.
köz saklab gizlice,
sezdirmeden.
köz tiy- nazar değmek.
köz tuvrada göz önünde.
közden boşa- gözleri
bozulmak.
közden karmal- gözleri
rahatsızlanmak, gözleri
bozulmak.
közden közge karşılıklı,
yüzyüze.
közden tohta- gözleri
bozulmak, gözleri rahatsız
olmak.
közge ilin- göze çarpmak.
közge kum ur- aldatmak,
dolandırmak.
közleri cırac bar- gözünü
dikmek, dikkatli bakmak.
közleri kandan tol- çok
sıkıntı çekmek.
közleri tot bol- ağlamaktan
gözleri bozulmak, kör olmak.
közlerine kan çab- çok
kızmak.
köznü karası göz bebeği.
köznü uçhara cetdir-
üstünkörü bakmak.

közü cana turganlay henüz
sağ iken, sağlığında, hayatta.
közü canmagan tembel,
üşengeç, beceriksiz.
közü çırak bar- gözünü dikip
bakmak.
közü kara- imrenmek,
özenmek; arzulamak, istemek.
közü-kaşı teşil- hoşnut olmak,
iyi karşılamak.
közün kök et- çok dövmek,
iyice pataklamak.
közünden kör- hatıra olarak
görmek.
közüne kökden curun
körünme- üzüntü ve kederden
hiçbir şey umurunda olmamak.
közbav 1) sihir, aldatmaca, 2)
hipnoz,
3) şaşırtıcı hüner, hokkabazlık,
4) sahte, riyakâr, 5)
büyüleyici.
közbav çaşav rahat, sıkıntısız,
keyifli hayat.
közbavçu sihirbaz.
közbavlan- pohpohlamak,
dalkavukluk yapmak.
közbavlu 1) büyü, sihirli, 2)
becerikli, açık göz, 3) cilveli,
yosma.
közbavlu adam açık göz
adam.
közbavlu afendi üfürükçü
hoca.
közbavlu kız cilveli, yosma
kız.
közbaylangı gece.
köz-kaş ber- yüz vermek.

caşnı asırı bek
caratmaganında anga köz-
kaş bermey hını söyleşdi;
delikanlıyı pek fazla
beğenmediğinde ona yüz
vermeden sert konuştu.

közkörgen ufuk.
közlev pınar, kaynak.
közlü bakışlarıyla nazar deşdiren.
közlük gözlük.
közöldürevük dürbün.
közöldürük dürbün.
közür kumar, kağıt oyunu.
közürtüyme eskiden kadınların iç
gömleklerinin yakasına
konulan gümüş ya da
fildişinden yapılma düğme.
közüv sıra, zaman, esna.
cangur cavgan közüvde men
tavda em; yağmur yağdığı
sırada ben dağdaydım.
bir közüvde bazan.
közüv kaytar- intikam almak.
közüv közüv sırayla.
közüvü bla sırasıyla.
közüvle- sırayla yapmak, sıraya
koymak.
közüvleş- sırayla, birer birer.
közüvlü olağan, mutat, sırası gelen.
közüvüne zaman zaman, ara sıra.
közüvüne bize da kele tur;
ara sıra bize de gel.
kuba açık sarı, sarıya yakın renk.
kubabet solgun yüzü.
kuballek kelebek.
kubas işlenmiş sığır veya at derisi.

kubelek kelebek.
kubuj çiçekbozuğu, kırışıklık.
kubul- kendini beğenmek,
kasılmak; utanmak, sıkılmak.
kubulçak utangaç, sıkıntılı; kasıntı,
kibirli.
kubuz kasıntı, kibirli.
kucur 1) acaip, garip, tuhaf, 2)
hünerli, ustalık isteyen, 3)
eğlendirici, gülünç.
kucurluk gariplik, acaiplik.
kuçak kucak.
kuçakla- kucaklamak.
kudas bkz. **kutas**.
kuday tanrı, Allah.
kudaynat satuv bir şeyi aldığı
fiyata satmak.
kudoru kuru fasülye, bakla.
kök kudoru nohut, bezelye;
burçak.
kuduret kudret, güç.
kufu demirden yapılmış çit.
kujganiy sarı meyvalı bir bitki.
kujmu yaprakların dökülmesi,
dökülen toprakların toplandığı
yer.
kuka* 1) dalkavuk, 2) cilveli.
kuka* tişiruv yosma, cilveli
kadın.
kukalan* 1) kendini beğenmek,
böbürlenmek, 2) cilvelenmek,
kırtmak.
kukus guguk kuşu.
kul kul, köle; insan, adam.
Kafkazda kulla incilib
çaşagandıla; Kafkasya'da

köleler eziyet çekerek
yaşamışlar.
oramda bir kul da çokdu;
sokakta hiç insan yok.
kula hâkim, lider, prens, bey.
kulaç kulaç.
kulak kulak.
balta kulak baltanın ters
tarafı.
cılkı kulak kuzukulağı bitkisi.
kulağı bek kulağı ağır işiten.
kulağı duvulda- kulağı
uğuldamak.
kulagın bur- kulağını
bükmek, tembihlemek.
kulagın burnuna bayla-
uğraşıp didinmek, çalışıp
çabalamak.
kulagın kızdır- dedikodusunu
yapmak.
kulak burma- söylenilene
kulak vermemek, dikkate
almamak.
kulak can şakak.
kulak cetdir- dinlemek.
kulak iy- dinlemek, kulak
vermek, duymak.
kulak mintev azıcık, çok az,
dikkate almaya değmez.
kulak ot ateşleme kapsülü,
fünye.
kulak ot al- içki içmek, sarhoş
olmak.
kulak otlu bol- sarhoş olmak,
kafayı tütsülemek.

kulak tik- dikkat etmek, önem vermek.
kulak tikme- umursamamak, aldırmmamak.
kulak turguz- kulak dikmek, kuşkulanmak.
kulakdan tohta- sağır olmak.
kulakga al- önemsemek, önem vermek.
kulakga alma- umursamamak, aldırış etmemek.
kulakga çalış- kulağına gelmek.
kulakga ilin- kulağına gelmek.
kulakga kırav kakgança önemsememek, önem vermemek, umursamamak.
kulakga uşaguvlu ahenkli, uyumlu.
sangrav kulak mantar.
kulak sarp vadi, boğaz.
kulak üzül- dağlardan çıkış kopması.
kulak suv dere, çay.
maravçu kirmegen kulakda kiyik köb bolur; avcı girmeyen vadide geyik çok olur.
kulak arkalık.
köpür kulak köprü
korkuluğu.
orunduk kulak karyola başlığı.
kulakçı kırkayak.
kulakla- dinlemek; itaat etmek.

kulaklavçu uysal, itaatkar.
kulan tay.
kulatüz kır, bozkır.
kulda çimen, çimenlik.
kulda toprak kesmik, iyi yumuşatılmış toprak.
kulde hendek.
kulgu* bkz. **hulgu**.
kulkaçhan efendisinin elinden kaçan köle.
kulla- çalıştırmak, hizmet ettirmek.
kullan- hizmet ettirmek, köle olarak çalıştırmak.
kulluk vazife, hizmet.
kulluk et- hizmet etmek, çalışmak.
kullukçu 1) hizmetli, görevli, 2) hizmetkar, uşak.
kulmu* 1) ensenin kalın yeri, 2) bozanın dibine çöken koyu kısmı.
kulunkuş baykuş.
kum kum.
közge kum ur- dolandırmak, aldatmak.
kum boran kum fırtınası, sam yeli.
kum bürtük kum tanesi.
kum cer çöl.
kum hırşı zımpara.
kum kagıt zımpara.
kum şeker toz şeker.
kum tüz çöl.
kuma soy, cins; sınıf, kabile, boy.
kuma tüy rengi, renk.
malnı kuması hayvanın tüy rengi, hayvanın cinsi.
kumaç kumaş.
çınday kumaç trikotaj.

dariy kumaç ipek kumaş.
kumaç sok- kumaş dokumak.
kumalak öksürük otu.
kumalı iyi cins.
Tavlulanı kumalı koyları
kayda da belgilidi; Karaçay-
Malkarlıların cins koyunları
her yerde meşhurdur.
kumgan 1) ibrik, 2) lavabo.
baçha kumgan bahçe
sulamada kullanılan süzgeçli
su kabı.
Kumuk Dağıstan'da Kumuk
bölgesi.
Kaziy Kumuk Dağıstanlı
Laklar.
Tav Kumuk Dağıstanlı
Avarlar.
Kumuklu Dağıstan'ın Kumuk
bölgesinden olan kimse.
Kumuklu harbızdan
çıkanlay aniden çıkıp gelen,
birdenbire ortaya çıkan.
kumursha karınca.
kumursha töbe orman
içlerinde tepe şeklindeki
karınca yuvası.
kumursha tavidan avar;
karınca dağdan aşar.
kumurshabel ince belli.
kunacin üç yaşında henüz
doğurmamış at, inek.
kunan tay.
kunduş* bkz. kündüş.
kunduz kunduz.
kunduz iylevün ber-
pataklamak, dövmek.

kara kunduz kuzgun.
kur- kurmak.
kaphan kur- kapan kurmak.
sagatnı kur- saat kurmak.
kura- düzenlemek, tertiplemek,
kurmak.
açha kura- para hazırlamak.
at kura- at yetiştirmek.
colga kura- yola hazırlamak,
yola çıkarmak.
koy kura- koyun yetiştirmek.
şatır kura- çadır kurmak.
üydegi kura- aile kurmak,
evlenmek.
kural- kurulmak, düzenlenmek.
colga kural- yola çıkmak.
kuralıv kompozisyon.
kuramat kara.
kuramlı tertipli, düzenli.
kuramsız tertipsiz, düzensiz,
organizasyonsuz.
kuran kadro, heyet.
kuran- toplanmak, toplanıp
çalışmaya başlamak,
hazırlanmak.
kuraşdır- düzenlemek,
tertiplemek.
kurav derleme, toplama,
düzenleme.
kuravçu düzenleyici, organizatör.
kurç 1) çelik, 2) sağlam, güçlü.
kurç at traktör.
kurç kama çelik kama.
kurç katdır- çeliğe su
vermek.
kurça eski Karaçay'da dağlarda
sınır bekleyen asker.

kurçbel sağlam, dayanıklı, güçlü.

kurçlandır- güçlendirmek,
sağlamlaştırmak.

kurçok kapı sürgüsü, kilit.

kurç-tacal becerikli.

kurgak kurak, kuru.

kurgak cer kurak yer.

kurgak cötel kuru öksürük.

kurgak otun kuru odun.

kurgak siltav boş bahane.

kurgak söz boş söz, anlamsız
söz.

kurgaksı- kurumak, kuraklaşmak.

kurka* bkz. kürke.

kurkur akordeonun basları.

kurkurlaş- fısıldaşmak.

kurmaç patlamış mısır.

kurman kurban.

kurman bayram Kurban
bayramı.

kurmanlık et- kurban
adamak, kurban kesmek.

kurmu deriden yapılan ipin
üzerindeki tüyleri temizlemeye
yarayan âlet.

kurov çarıkların tabanına
kaymasını önlemek için
dikilen kalın deri parçası.

kurpey kuzu kürkü, kuzu postu.

kursavay* 1) turist, 2) boş, avare,
haylaz.

kurşala- çevirmek, çembere almak.

kurşov çember.

agaç kurşov ağaç çember.

kurşov al- kuşatmak.

temir kurşov metal çember.

kurşovla- kuşatmak, çembere
almak.

kurşovlan- kuşatılmak, çembere
alınmak.

kurt meyva kurdu, böcek.

cıltıravuk kurt ateş böceği.

çabak kurt yer solucanı.

çille kurt ipek böceği.

kan içgen kurt sülük.

karın kurt şerit, tenya.

kurt bavur kelebek denilen
koyun hastalığı.

kurt katapa kadife.

kurtla azığı bol- ölmek.

mılı kurt tespih böceği.

kurt bışlak lor peyniri.

kurta kısa.

kurta ayı.

kurtha cadı, yaşlı kadın.

kurtmu ufak tefek iş.

kurtumullay bütün olarak.

kuru boş, sade, yalnız.

kuru da hep, her zaman,
daima.

kuru kal- mahrum olmak.

kuru kazan palavracı.

kuru curtha kara- evsiz
barksız ortada kalmak.

kuru- yok olmak, eksilmek,
kurumak.

eskile kurugandıla;

çamaşırlar kurumuş.

anı açhası kurumaydı; onun
parası eksik olmaz.

ol adet duniyadan

kurugandı; o âdet dünyadan
yok olmuş.

kurujka* maşrapa.

kuruk ip; sırk.

eskileni cuvub kurukga
caygandı; çamaşırları yıkayıp
ipe asmış.
kurulay boş, kuru.
kurulay kal- eli boş kalmak,
bir şeyden mahrum olmak.
kurulda- guruldamak; vıraklamak.
kuruldavuk devamlı guruldayan.
kurum karanlıkla aydınlık arası.
ingir kurumu akşamki alaca
karanlık.
tang kurumu şafak sökmeden
önceki aydınlık.
kurum kurum.
kurum betli koyu renkli.
kuruş- tutulmak, felç olmak;
işlemez hâle gelmek.
arbanı çarhı kuruşhandı;
arabanın tekeri işlemez hâle
geldi.
boynum kuruşhandı;
boynum tutuldu.
kuruşdur- 1) felç etmek, 2) dolan-
dırmak.
kuruşhan felç.
kus- kusmak.
baş kus- ekinin başak vermesi.
kusarı kel- kusacak gibi
olmak.
kus- oksitlenmek.
kussav fitik.
kusuk parça, topak.
kuş yırtıcı kuşların genel adı.
ak kuş tepeli doğan.
çığır başlı kara kuş akbaba.
geben kuş çaylak.
gılın kuş baykuş.

kara kuş çaylak.
tav kuş kartal.
kuş tügünley et- dağıtmak,
darma dağın etmek.
kuşaş toprak kazmaya yarayan üç
dişli âlet.
kuşdüger 1-11 Temmuz arasında
doğanların burcu.
kuşhamış ağaç budağı.
kuşhamış muşmula, döngel.
kuşhan barmak yüzük parmağı.
kuşluk kuşluk vakti, sabah saatleri.
ullu kuşluk öğleye yakın
vakit.
kuşmuş fısıldama, fısıltı.
kuşmuş cürüt- fısıldaşmak,
mahrem konuşmak, gizli
konuşmak.
kuşmuş et- fısıldaşmak,
dedikodu etmek.
kuşmuş 11-21 Haziran arasında
doğanların burcu.
kuşmuşçu gammaz.
kuşmuşlan- fısıldaşmak, gizli
konuşmak.
kut 1) alım, sempatiklik, 2) sevinç,
neşe, mutluluk.
anı betinde kutu çokdu; onun
yüzünde sevimlilik yok.
konak kelse üyge kut kelir;
misafir gelse eve neşe (sevinç)
gelir.
kutam* 1) grup, sürü, yığın, küme,
2) avuç.
bir kutam buday bir avuç
buğday.

çaşla toyda kutam kutam
cıyıldıla; gençler düğünde
grup grup toplandılar.
kutas simsiyah saç rengi.
kutas 3-12 Aralık arasında
doğanların burcu.
kuthar- kurtarmak.
kutlu 1) uğurlu, bereketli, 2) alımlı,
sevimli.
kutsuz iğrenç, tiksindirici,
sevimsiz, göze hoş
görünmeyen.
kutuk süs kabağı.
çığırını katında kutuknu
sagınma; kelin yanında
kabaktan bahsetme.
kutuk başta kelleşen yerler.
kutuk kuyu.
kutul- kurtulmak.
aşab kutul- yiyip bitirmek.
aytıt kutul- söyleyip
bitirmek.
kutune 1) çizgili ipek kumaş, 2)
kırmızı kadife.
kutur- kudurmak.
kuturgan avruv kuduz.
kutüne bkz. **kutune**.
kuv fitil.
kuvun kabındır- çok
kızdırmak, öfkeliendirmek.
kuv kurumuş, kupkuru.
kuv bol- yok olmak, kurumak.
kuv cer çöl.
kuv et- yok etmek, kurutmak.
kuv terek kurumuş ağaç.
kuv-şuv bol- sessizleşmek,
boşalmak.

kuv mantar kavı.
kuv kuş tüyü.
kuv castık kuştüyü yastık.
kuv- kovalamak, sürmek.
kuvalla- kovalamak, önüne katıp
sürmek.
kuvalla- kovalanmak, sürülmek.
kuvalej sırık gibi uzun.
kuvan- sevinmek.
kuvanaç mutluluk, sevinç, bayram.
kuvanaç tıbrılı bol- çok
sevinmek.
kuvanaçlı sevinçli, mutlu.
kuvandır- sevindirmek.
kuvar- sarartmak, kurutmak.
kuvarıl- sararmak, kurumak,
solmak.
kuvat 1) sevimlilik, alımlılık, 2)
rahatlık, konfor.
kuvat- sevindirmek.
kuvathı 1) alımlı, sevimli, 2) rahat,
konforlu.
kızını beti kuvathdı; kızın
yüzü sevimli.
seni üyüng bir da kuvathdı;
senin evin çok konforlu.
kuvatsız gösterişsiz, silik, alımsız,
biçimsiz.
kuvduş hayvan yemliği.
kuvgun haber, söylenti; alarm,
telaş, endişe; takip, kovalama.
kuvgun bol- arkasından takip
etmek, sürmek.
kuvgun et- alarm vermek.
kuvgun iy- haberci (ulak)
göndermek.
kuvgunga bar- takibe gitmek.

kuvgunçu haberci, ulak, kurye.
kuvgunla- alarm vermek,
telaşlanmak.
kuvgunlu telaşlı, endişeli.
kuvuk mesane, sidik torbası.
kuvuk saman.
 kuvuk minçak kehribar
 tesbih.
kuvul- ileri atılmak, hızla gitmek.
kuvur- kavurmak.
kuvurak çok kurumuş, çok zayıf.
kuvurdak kavurma.
 kıl kuvurdak et- durup
 dinlendirmemek, nefes
 aldırmamak.
 kıl kuvurdakga cıy- çaresiz
 bırakmak, elini kolunu
 bağlamak.
kuvurgu öğleden sonra.
kuvurma kavurma.
kuvurt endişe, telaş.
kuvurtla- endişelendirmek,
 telaşlandırmak, endişe içinde
 olmak.
kuvurtlan- endişelenmek,
 telaşlanmak, panik içinde
 olmak.
kuvurul- kavrulmak.
kuvuş eşya koymak için yapılan
 duvar gözü.
kuvuş oyuk.
 karnı kuvuş zayıf, kara kuru.
 kuvuş cayak küçük avurtlu.
kuvuş izleme, takip.
kuvuşhan eğerin, atın kuyruk
 altından geçen kayışı.

kuvuşhuluk tespihböceği.
kuvut kavrulmuş mısır veya
 buğday unu.
kuy- dökmek.
kuyguç faraş.
 suv kuyguç huni.
kuymak bir tür omlet.
kuymuş leğen kemiği, kuyruk
 sokumu.
kuyruk kuyruk.
 kuyruğu bla ot sal- işi
 bozmak, işi karıştırmak.
 kuyruğu singan itça üstü başı
 perişan, zavallı.
 kuyrugun çıkga sal- bir işi
 yapmayı reddetmek, çalışmayı
 kabul etmemek.
 kuyrugun kalaç et- kendini
 bir şey zannetmek,
 böbürlenmek.
 kuyrugun tut- foyasını
 meydana çıkarmak.
 kuyruk bulga- bir bahane ile
 işten kurtulmak
kuyruk kıç, kalça.
 kuyruk duppuş kalça, kaba
 et.
 kuyruk süyek leğen kemiği,
 kuyruk sokumu.
 kuyruğu bla koz sındırgan
 başı havada, burnu büyük.
kuyruklu kuyruklu.
 kuyruklu culduz kuyruklu
 yıldız.
 kuyruklu kagıt ihbarname,
 celp.
kuyu kuyu.

kuyul- dökülmek.
kuyulma suv çağlayan, şelale.
kuzgun kuzgun.
kuzov varlık, mal-mülk.
kuzovlu tutumlu, idareli.
kübe zırh.
kübe avruv deride kızarıklıklar
meydana getiren hastalık.
kübe börk tolga, miğfer.
kübeçi zırh yapan.
kübe tüb Kafkaslara özgü gümüş-
altın işlemeli kız yeleği, bluz.
kübür sandık.
kübürçek kutu, küçük sandık.
küç güç, kuvvet.
kara küç kaba kuvvet.
küçbüsürev kibirli, burnu havada,
burnu büyük, zor beğenen.
küçden zar-zor, zorlukla.
küçden-butdan zar-zor, güç
belâ .
küçen- çabalamak, zorlanmak.
küçey- güçlenmek, kuvvetlenmek.
küçle- işgal etmek, istila etmek,
kaplamak.
küçlen- sağlamlaşmak, güçlenmek.
küçlevçü işgalci.
küçlü güçlü, kuvvetli, zorlu.
küçlü acı, ekşi.
küçsün- gönülsüz yapmak, isteksiz
olmak, zor gelmek.
küçsün- ah çekmek, iç çekmek.
küçük köpek yavrusu, enik.
küf tahıl ambarı.
kükemen meşe ağacı.
küküre- gürlemek.
kök küküreydi; gök gürlüyor.

kükürt kükürt.
kül- gülmek.
kül kül.
eki ayagın külge suk-
çalışmak istememek, çalışmayı
sevmemek.
külge kirib tur- ıvır zıvırla
meşgul olmak, avare gezmek.
kül-kömür aşā- büyük
sıkıntılara dayanmak,
sabretmek.
külayak ağır hareket eden kimse.
külbet kötü kalpli, kindar.
külkü gülme, eğlence.
külkülü 1) komik, güldürücü, 2)
alaycı, müstehzi.
külkülük komik.
külkülük bol- komik duruma
düşmek.
külkülük et- alay etmek,
komik duruma düşürmek.
küllüm güneş gören yamaç, güney
yamacı.
külte ekin bağı, demet, tomar.
külte külte açha tomar tomar
para.
kültele- deste yapmak, demet
hâline getirmek.
kültıpı asalak, otlakçı.
kültıpı saygısız, görgüsüz.
kültıpı bkz. **kültıpı**.
kültü dağın güneş gören güney
yamacı.
kültüm morluk, çürük.
kara kültüm çürük, bere,
morluk.
külümsüre- gülümsemek.

kümülde- çalışmaya çabalamak.

kümüş gümüş.

taza kümüş saf gümüş.

sırma kümüş yüksek ayarlı gümüş.

kümüşçü gümüş ustası.

kümüşçü hapar palavra, desteksiz atma.

kümüşçünü tavruhu yalan.

kün gün.

Başkün Pazartesi.

Gürgekün Salı.

Baraskün Çarşamba.

Ortakün Perşembe.

Bayrımkün Cuma.

Şabatkün Cumartesi.

Iyihkün Pazar.

kün aşır- avarelik etmek.

kan aşıruv avarelik.

kün aşhı ber- iyi günler dilemek.

kün kaytuv gün dönümü.

kün güneş.

künara öğle vakti.

künbadrama öğleden sonra.

künbathan batı.

künbatış batı.

künbet güneye bakan dağ yamacı.

künburulma akşama yakın vakit.

künçıgış doğu.

künçığgan doğu.

kündeş kuma.

kündüm dağın güney yamacı. bkz.

künlüm.

kündüş bir bitki adı.

kündüz gündüz.

künlü 13-23 Ağustos arasında

doğanların burcu.

künlük şemsiye.

künlüm güneye bakan dağ yamacı.

künnüm güneye bakan dağ yamacı.

künorta öğlen.

küntaralgan akşama yakın vakit.

küntayak güneş ışığı, ışın.

Kün Teyrisi güneş tanrısı.

küntiymez nazenin, nazlı büyülmüş.

künturuş evin dışında güneş gören tarafına oturmak için yapılan sıra.

küntuvun cel güneyden esen rüzgâr.

küpes başörtüsü, şal.

küpse tüccar.

kür boğa, öküz.

küre- küremek.

kürek kürek.

ındır kürek harman savurmak için kürek.

kürek biyçe Karaçay-

Malkar'da eskiden yağmur duası sırasında kadın elbisesi giydirilerek süslenen kürek.

küren çiçeğin taç kısmı.

küren ayın etrafında meydana gelen hâle.

küren kahverengi, koyu renk.

küren tart- rengi koyulaşmak.

küres ot yığınına taşımak için altından geçirilen ip.

küres içine tulum koymak için kayın, ıhlamur, dişbudak gibi ağaçların kabuğundan örülerek yapılan kap, sepet.

küreş- uğraşmak, mücadele etmek.

küreş mücadele, uğraş.

kürke hayvan ini.

kürme kereste hazırlayan makine.

kürme düğüm.

kürme tüy- düğümlemek.

kürt rüzgârın yığıldığı kar yığını.

kürt üzül- çığ kopması.

kürüç dişbudak ağacı.

küse- özlemek, arzu etmek, hasret kalmak.

Kafkaznı tavların küsey öldü

Bıymırza; Kafkas dağlarına hasret kalarak öldü Bıymırza.

küsümmü 1-12 Ağustos arasında doğanların burcu.

küşle- bir şeyi alıp geri vermemek, el koymak.

küşlü acı.

küştel fiçı.

küşün- nefes almak.

küt- gütmek.

kütey mıymıntı.

kütey evlenmemiş erkek.

kütey- susmak, dinmek; zayıflamak.

kütü ehlileştirilmiş.

kütürem çelimsiz, cılız.

küv ağıt.

küvelçen ateşte yanan deride meydana gelen kızarıklık.

küvelçen mide ekşimesi.

küvsün- tasvip etmek, takdir etmek; memnun olmak, hoşnut olmak.

küvşen- geniş getirmek.

küy- yanmak.

küy ağıt.

küy biçim, şekil, metod.

alda küyde önceden, eskiden.

ol küyde o şekilde, o biçimde.

küydür- yakmak.

küye güve.

küye darman naftalin.

küylü sağlam, heybetli.

küylü 1-10 Haziran arasında doğanların burcu.

küyöv damat, enişte.

küyöv kaytargan damadın düğünden bir süre sonra kayınata ve kayınanasını ziyaret töreni.

küyöv nöger sağdıç.

küyürüç dişbudak ağacı; akçaağaç.

küysün- gönüllü olmak, istemek.

küysüz katı yürekli, merhametsiz.

küyük kıskanç, gıpta eden.

küyüklük kıskançlık, haset.

küyünç dert, acı, ıstırab.

küyüz halı.

küyüz sok- halı dokumak.

sokgan küyüz nakışla işlenmiş kumaş, goblen.

küz hasad zamanı, ot biçme zamanı.

ullu küz Temmuz sonundan Eylül ortasına kadar olan zaman.

gitçe küz Eylül sonu.

küz artı sonbahar.

küznü al ayı Ağustos ayı.

küznü art ayı Eylül ayı.

küz 2-13 Eylül arasındaki günler.

küz alı 1-11 Temmuz arasındaki günler.

küzgü 1) ayna, 2) röntgen cihazı.

küzlük nadas.

küzlük saban nadasa bırakılmış tarla.

L

laba küçük çan, çingirak.

labatta top oyunu.

laçın doğan, şahin, akdoğan;
çaylak.

laganat lanet.

lagım 1) vasıta, çare, usül, tarz, 2)
hile, oyun, kurnazlık, aldatma,
3) mani-vela, 4) icat, türetme.

lagım patlayıcı madde.

lagımla- 1) usülüne uygun hâle
gelmek, çare bulmak, 2)
manivela ile kaldırmak.

lagımçı hazırcevap, kurnaz, zeki,
hileci.

lagımlı hazırcevap, zeki, icat
kabiliyeti yüksek.

lahor sohbet, konuşma, mülakat.

lahor et- sohbet etmek,
konuşmak.

lahorçu sohbet etmeyi seven.

lak köpeğin tabu ismi.

lakırda bkz. **nakırda**.

lakkat bkz. **lak**.

lakkuş cüce, bodur.

lampa gaz lambası.

başsız lampa kandil.

lampa baş lamba şišesi.

lampanı engişge bur- lambayı
kısmak.

lampanı içine bur- lambayı
kısmak.

lapça düz, yassı.

lapçasına yassı tarafına,
düzlemesine.

lapçasına sal- düz tarafını
koymak, yassı tarafı gelecek
şekilde koymak.

lapiyan haşhaş, afyon.

lappır kuru ot ölçüsü. Beş deste
kuru ota bir lappır denilir.

latıra pipo, ağızlık.

lavdan bir tür ipek.

gerhana lavdan yaldızlı
iplikten ipek kumaş.

lavuz bir tür pide, bazlama.

lebje bkz. **libija**.

Lezginli Dağıstan halklarından
Lezgiler.

libır bkz. **lippır**.

libıta karapazı, kazayağı bitkisi.

lıhtın 1) manivela, sırık, 2)
pehlivan.

límpış ezik, eğilmiş, bükülmüş.

lippır ot yığını.

lippır biçen kuru ot yığını.

lıshın araba oku olarak kullanılan
sırık.

lıstın hayvanların altına serilen
kuru ot, saman.

lış-muş hantal.

libija tavuk ya da etle yapılan soslu
bir Karaçay-Malkar yemeği.

tavuk libija tavuk etile
yapılan libija.

et libija etle yapılan libija.

lippi bol- terden ıslanmak.
lisan cangur ılık yağmur, güneşli
havada yağın yağmur.
loban köstebek.
loban toprak köstebek
yuvasının tümseği, kabarıklık.
logbej büyük çoban.
loh tırıs.
loh etdir- atı tırıs hâlde
koşturmak.
lohpär güçlü, kudretli.
lohbay köpek.
lohbay tembel, avare, haylaz.
lohpay 1) tombul çocuk, 2) ağır
adam, 3) büyük ve yaşlı
köpek.
lohpaycık tombul çocuk.
lokku kuşburnu.
loklak palavracı, boşboğaz, geveze.
lokum içine et konularak yapılan
hamur işi bir yemek türü.
lokum kağıt oyununda karo.
lokura at sineği larvası.
loppa-lohpaycık şişman çocuk.
löku kuşburnu.
lukköl 1-10 Haziran arasındaki
günler.
lukkola Nisan ayı.
lukkur karasabanın gövdesi.
lukkur 22-31 Mayıs arasındaki
günler.
luvaşı bir grup kuru ağaç gövdesini
iple birbirine bağlayıp çekme.
löv-löv sallanan, sallantılı.
lövülde- sallanmak, sarsılmak.
lövüldet- sallamak, sarsmak.
lövüldevük sallantılı, sarsıntılı.

ma işte.
ma çöt alaydı; işte durum
böyle.
Botaşları üyleri ma budu;
Botaşların evleri işte budur.
ma haydi, al anlamında bir söz.
ma, aşı; haydi (al) ye.
magız alın, alsanıza.
maca çekirge.
macal iyi, güzel, hoş; daha iyi.
avruganından macal boldu;
hastalığı iyileşti.
cıkıdan baytalmı macalın
saylab aldı; at sürüsünden
kısrağın iyisini seçip aldı.
Macar Macar.
Macar arba büyük tekerlekli
araba.
macar anlayışlı.
macar- hâletmek, becermek.
macülün sersem, ahmak, budala.
macüsü mecusi, putperest.
maça ayagı cılıtmagan, cılagan
caş uyutmagan hayırsız,
faydasız adam.
maçala çekirge.
madar çare, imkân.
madar et- imkân yaratmak,
çare bulmak.
iş ol madarlardan özgandı; iş
iştten geçti.
madar bolsa men da
barırem; imkân olsa ben de
giderdim.

üye kaytmay madarım
cokdu; mutlaka eve
dönmeliyim.
ol avruvga bir madar
tabmay turabız; o hastalığa
bir çare bulamıyoruz.

madar- çaresine bakmak, işi
hâlletmek.

madarçı açık göz, işbilir, becerikli.

madarivlu elinden her iş gelen,
yaratıcı, usta.

madarla- bir imkân yaratmak.

madarlavçu becerikli, hazırcevap,
açık göz, işbilir.

madarlı bkz. **madarlavçu**.

madarsız çaresiz, ümitsiz; zaruri,
kaçınılmaz.

madarsız cangız malın

soyar; çaresiz olan tek
hayvanını keser.

madarsızdan çaresizlikten,
mecburiyetten.

madarsızdan men da bardım
alayga; çaresizlikten
(mecburiyetten) ben de gittim
oraya.

madigil fakir, yoksul, sefil.

madul ham toprak, sürülmemiş
toprak.

madul cerle sürülmemiş
topraklar.

magadan maden.

magana 1) mana, anlam, 2) önem,
ehemmiyet, rol, 3) esas öz, 4)
muhteva, konu, içerik.

baş magana ana konu.

bu işni maganası ulludu; bu
işin önemi büyüktür.

bu söznü maganası nedi?; bu
sözün anlamı nedir?
cırnı maganası bek seyirdi;
şarkının konusu çok ilginç.
işni maganası alaydı; işin
esasları öyledir.

maganalı anlamlı, önemli, esaslı.

maganasız anlamsız, önemsiz,
muhtevassız, esassız.

maguya at arabasının dingiline
sürülen yağ.

mahta- övmek, methetmek.

kızını aruvlugun savlay el
mahtaydı; kızın güzelliğini
bütün köy övüyor.

mahtal- övülmek.

Karaçaynı mahtalgan
cigitleri bu çaşladıla;
Karaçay'ın övülen yiğitleri bu
gençlerdir.

mahtan- övünmek.

sen tukumung bla
mahtanma, tukumung seni
bla mahtansın; sen sülalenle
övünme, sülalen seninle
övünsün.

mahtançak övünmeyi seven.

mahtandır- övmek.

mahtandırğan kezliging
duppuk bolgandı; övdüğün
bıçağın körelmiş.

mahtangıç kendini fazla öven.

mahtav övgü.

mahtavlu şanlı, şöhretli.

mahtavluk övülecek taraf, övgüye
değer olmak.

majdobray tombul çocuk.

maka kurbağa.

maka hıruv sulu çamur,
bataklık; yosun.
maka kakla- fakir bir hayat
yaşamak, fakirlik çekmek.
makaga müyüz çıkgınçı balık
kavağa çıktığında.
suv maka kara kurbağası.
taş maka kaplumbağa.
maka cüce, bodur.
maka avruv guatr hastalığı.
makam 1) müzik, 2) ses, seda.
makam sal- bestelemek.
makasthan kökleri yenebilen bir
bitki.
makı toklu, kuzu.
makır- melemek, miyavlamak.
makırgan kıştık çıçhan
tutmaz; miyavlayan kedi fare
tutmaz.
makırda- miyavlamak; melemek.
makırdav miyavlama; meleme.
makıt da hiç, asla, imkânı yok.
Makkuruş eski inançlarda
keçilerin tanrısı.
mal küçük ve büyükbaş hayvan.
ara mal ortak hayvan.
mal aş yem.
mal çügündür yemlik pancar.
mal doktor veteriner.
mal gıbı kene.
mal iç işkembe.
mal kanat- hayvan kesmek.
mal kulu hayvanlara bakan
ırgat.
mal orun ahır, hayvan
barınağı.
tuvar mal büyükbaş hayvan.

uvak ayaklı mal küçükbaş
hayvan.
mal mal, zenginlik, varlık.
malçı hayvan yetiştiricisi; çoban.
malçı gırcın bir tür ekmek,
çörek.
malçı tayak çoban sopası.
malçılık hayvancılık.
Malgar Gürcistan'da Mingrel
(Megrel) ülkesi.
malgar çibin bir sinek türü.
malgar kamjak bir böcek
türü.
malgar tüyme iplikten yapılan
bir düğme türü.
Malgarlı Mingrel, Mingrelyalı,
Megrel.
malgun sersem, budala, darkafalı.
malhıyar saf, alık, aptal.
malhuniya aptal, alık, sersem.
Malkar Kafkasya'da Kabardin-
Balkar Özerk Cumhuriyeti'nde
Malkarlılar'ın yaşadığı
topraklar.
Malkar avuz Çerek ırmağı
vadisi.
Ullu Malkar Çerek ırmağının
yukarı kısımlarında yer alan
bölge.
Malkarlı 1) Karaçaylılar'ın Malkar
boyundan olan kimse, 2)
Çerek vadisinde yaşayan
dağlılar.
malköz tamahkâr, açgözlü.
mallı zengin, varlıklı.

malta- çiğnemek, ezmek; kesmek,
doğramak.
maltat- çiğnetmek, ezdirmek;
kestirmek, doğratmak.
maltin total.
mamur rahat, huzurlu, mutlu.
mamıthı 1) ambar, kiler, 2) esaret,
hapis, hapis olmak.
mammat karşılıklı yardımlaşma,
imece; yardımcı.
mammat aş Karaçay
düğünlerinde erkek tarafından
kız tarafına gönderilen yemek.
mammatlaş- yardımlaşmak.
mamu kurdun tabu adı.
mamuçar kurt köpeği.
mamuk pamuk.
mamuraç ayı yavrusu.
manah keşiş, hristiyanlarda
manastırda yaşayan papaz.
mandalak 1) kökü patatese
benzeyen yenebilen bir bitki,
2) küçük.
üydegisi mandalak ailesi
küçük.
mang alın.
mangı madeni para.
mangılay alın.
mangılay kıyın helal emek,
alın teri.
mangıra- melemek.
mangıramaz dört yaşında koç,
teke.
mangıravuk devamlı meleyen.
mangka atlarda görülen ruam
hastalığı.

mangka burun 1) sümüklü
burunlu, 2) kalkık burunlu.
mangka 1) hımhım, burnundan
konuşan, 2) sümüklü.
mankuş sersem, saf, alık.
mans öküz derisinden ip.
mant dulavrat otu.
mant et- yok etmek, imha
etmek.
mantbaş kel otu, dulavrat otu.
mantık kalkık.
mantık burun kalkık burunlu.
mantkır ürkek, korkak.
mantsav zenginlik, sahip olunan
hayvanların çok olması.
mara- gözetlemek, nişan almak.
Maraçı köle soyundan olan.
(Karaçay'da köleler Mara
vadisindeki iki köye
yerleştirildiğinden bu isimle
anılırlar).
maral dişi geyik.
maral kozlagan cangur
güneşli havada yağın yağmur.
maravçu avcı.
marca haydi, lütfen.
ay marca haydi, ha gayret.
olturuguz marca oturun
lütfen.
tebregiz marca kımıldayın
haydi.
marcan mercan.
marda miktar, ölçü, sınır, doz.
bir da mardasız çok, pek çok.
mardanı tışında çok fazla,
anlatılamayacak derecede.

mardasında koy- ölçüsünde bırakmak.
mardadan oz- haddini aşmak.
mardala- miktar tayin etmek, ölçmek.
mardalav dozaj, ölçülendirme.
mardasız pek çok, haddinden fazla.
Margallı bkz. **Malgarlı**.
marka eti gelişen oğlak, süt kuzusu.
marka kozu süt kuzusu.
marka tay süt içen tay.
marla- gözetlemek, nişan almak.
maroko çilek.
koy maroko frenk çileği.
mart-gurt 8-16 Mart arasındaki soğuk günler.
martinkal azgın at.
masagat öğüt, nasihat, tavsiye.
masagat et- bir şeyin değerini belirlemek, paha biçmek.
masagatçı akıl hocası, öğüt veren.
masagatlı iş mükemmel iş.
mashab 1) mezhep, 2) düzen, nizam.
mashabha cıy- düzene sokmak.
mashara 1) namussuzluk, iffetsizlik, çapkınlık, 2) alay, istihza, 3) oynak, fıkırdak.
mashara et- alay etmek, eğlenmek.
mashara- alay etmek, eğlenmek.
masharav alay, dalga geçme.
maske fino köpeği.
maşhar izdiham, itişip kakışma.

maşına tren, motorlu taşıt; makine.
ayak maşına bisiklet.
maşına cav mazot.
maşına col tren yolu.
maşka uysal at, sakın at.
maşok çuval.
maştak 1) bodur adam, cüce, 2) kısa boylu at.
maştakay bodur adam, cüce.
maştıy dişi eşek.
matal mana, anlam, şekil.
başın ho degen matalda çaykadı; başını evet anlamında salladı.
matalı bu gibi, benzeri, bu şekilli.
koluna şkok matalı bir tayak alıp bizni korkuzdu; eline tüfeğe benzer bir sopa alıp bizi korkuttu.
matav çile, yumak.
halı matav ip yumağı.
matsi kedi.
matuh 1) beceriksiz, uyuşuk, tembel, mıymıntı, ağır kanlı, 2) dar kafalı.
matuhluk 1) beceriksizlik, uyuşukluk, tembellik, 2) dar kafalılık.
mavka ahiret, ebedi, sonsuz.
may yağ.
may cürekli kendine güvenen.
may kekirt- refah içinde yaşatmak, zenginlik içinde yaşatmak.
maya geniş getiren hayvanların ikinci midesi, şirden.
mayar orman findığı.

maycürek besili, semiz, şişman,
tombul.
maydal madalya.
maydan meydan.
maykarın 1) yağı seven, 2)
göbekli, şişman.
maymöz Amerikan bezi, muşamba.
maymul maymun.
maymul eski Karacay-Malkar
evlerinde tavandaki ana
kirişlerin arasına konan kısa
ahşap destek.
mayna işte.
mayna alayda işte orada.
maynama işte.
mayor at cinsi.
mayrı ilahi, kutsal.
mayrış- eğilmek, bozulmak.
çüy mayrışb kaldı; çivi
eğrildi.
mayrışdır- eğmek, bozmak,
buruşturmak.
maza sağlık.
mazakku bkz. **mazallı**.
mazakoy bkz. **mazallı**.
mazallı iri, muazzam, büyük, dev
gibi.
mazangkoy bkz. **mazallı**.
mazmun içerik, muhteva.
mecisuv putperest.
mecisuv adam cahil, bilgisiz.
mecisuv adet geçmişten kalan
eski âdet.
mecisuv din putperestlik.
mecisuvluk 1) putperestlik, 2)
cehalet, cahillik.
mecus bkz. **mecisuv**.
meçel avruv ayak üstünde duramaz
hâle getiren bir hastalık.

meçev iki üç çift öküzün beraberce
pulluğa koşulması.
meçuka tüfek.
medet acıma, merhamet ifade eden
bir söz.
ay medet ne kadar yazık, tüh.
medirse medrese.
megecin dişi domuz.
megecul karakol, bekçi.
mejgediv teke Karacay-Malkar
halk tiyatrosu aktörlerinden
yüzüne maske takarak
oynayan oyuncu.
mejgit cami.
mejgit ulla bolsa da apendi
bilgenin aytır; cami büyük
olsa da imam bildiğini söyler.
mekam mekan, barınak, ev.
mekamsız evsiz, barınaksız.
mekem misafirin şerefi, haysiyeti.
mekeriya bir kumaş (dokuma) adı,
alaca desenli kumaş.
mektab okul.
melhum bereketli, bolluk içinde,
refah.
melhum çaşav müreffeh
hayat.
melhumlu bereketli, zenginlik
içinde.
melivan çok miktarda, pek çok.
melte kirli, pis, iyice kirlenmiş,
yağlanmış.
melte et- eskitmek, yıpratmak.
melte kiyim kirli, pis elbise.
kölekni cagası meltedi;
gömleğin yakası kirli.

melte yağlanmış şerit (eskiden
kılıçların saplarına sarılırdı).
meltelik kirlilik, yağlılık.
men ben (1. tekil şahıs zamiri).
mençi bencil, çıkarıcı, kendini
düşünen.
mengirev hafif deli, kaçık.
mensin- kendini dev aynasında
görmek, kendini bir şey
zannetmek.
merekeb mürekkep.
merekeb orun mürekkep
hokkası.
merke terazi, ölçek.
mermer mermer.
meske hayvanlara bakılan yayla
evinde (koşta) ocağın bir
tarafına asılan küçük raf.
messi ayağa giyilen mes.
meşhut 1) gübre, 2) çöp, süprüntü.
koy meşhut koyun gübresi.
üy meşhut çöp.
meşina bkz. **maşina**.
meşna bkz. **maşina**.
met yamçının yakasına gümüştan
ya da deriden yapılan süs,
şerit.
meteke salyangoz.
meteke kab salyangoz kabuğu.
metsev imece, yardım.
mezde 1) kesilmek üzere
yetiştirilip beş yıl sütle
beslenen öküz ya da at,
2) övünmeyi seven zengin
kimse.
mezirte medrese.
mıçhı testere.

cargan mıçhı uzunlamasına
kesen testere.
caya mıçhı marangoz
testeresi.
kol mıçhı el testeresi.
mıçhı umur talaş.
temir mıçhı demir testeresi.
tomurav mıçhı paspartu.
tögerek mıçhı kıl testeresi.
mıçhıla- testerelemek.
mıçı- gecikmek, yavaş hareket
etmek.
mıçımay derhâl, anında, acilen.
Mıçıpay eski Karaçay'da süt
sağılmasını sağlayan tanrı.
mıçıt- geciktirmek.
mıçıvsuz derhâl, acilen,
geciktirmeden.
mıçıvuk ağır hareket eden, ağır
kanlı, yavaş.
mıdah kederli, hüznü, üzgün;
sıkıntılı.
mıdah bol- üzülmek,
hüzünlenmek.
mıdah karam hüznü bakış.
mıdah kün sıkıntılı gün.
mıdah bet al- hüzünlenmek, yüzü
asılmak.
mıdahlan- kederlenmek,
hüzünlenmek.
mıdahlık hüznü, keder, sıkıntı.
mıdahsın- kederlenmek,
hüzünlenmek, içi sıkılmak.
mıdih kor parçası, köz, yanmış
odun parçası; ateş, hararet.
közleri mıdihça can- gözleri
kor gibi parlamak.

otnu mıdıhı ateşin harareti.
otnu mıdıhları ateşin közü.
mıga bildircin.
mıga çaylak.
mıgıdav bkz. **mıgidav**.
mıgılan bkz. **mıngılan**.
mıgıy çaylak.
mıhız et- hesabı kapatmak, borç
hesabını kapatmak; ödemek.
borçungu mıhız eteme;
borcunu kapatıyorum.
mıjıl 1) küçük, ufak çocuk, 2)
çocuk, yavru.
anı sabiyleri mıjıldıla; onun
çocukları küçük.
mıjılların nənçadıla?;
çocukların kaç tane?
mıjık zayıf, uyuz at.
mıkavak tarlalarda sarı çiçekleri
olan zararlı bir bitki.
mıkıl çoğunlukla, genellikle, her
zaman, daima, hep.
mıkıl da sen anı aytasa; her
zaman sen onu söylüyorsun.
mıkıl da sen meni kozuysa;
hep sen beni kızdırıyorsun.
mıkırav bkz. **mıngırav**.
mıkkıl çelimsiz, zayıf, cılız,
gevşek, uyuşuk.
mıkkıllan- solmak, kurumak,
cansızlaşmak, uyuşmak,
cılızlaşmak.
mılcıvuk yenebilen bir bitki.
mıldıjı et- çiselemek.
mılhum karakter, mizaç.
aman mılhum kötü karakter.
igi mılhum iyi karakter.

mılhır ahmak, sersem, budala.
mılhırlan- ahmaklık etmek, aptalca
davranmak.
mılı ıslak, yaş, nemli.
mılı kurt tespih böceği.
mılı tart- ıslanmak,
nemlenmek.
mıhlın- nemlenmek, ıslanmak.
mıhlandır- ıslatmak,
nemlendirmek.
mıhlık nemlilik.
mıllık vücut, gövde.
mıllıkı at- üzerine atılmak,
kendini fırlatmak.
mıllık atıb büyük bir ilgiyle,
hevesle.
okuvga mıllık saldı; okumaya
büyük heves gösterdi.
mıllık leş.
mıllıkçı kuş bir tür kartal,
akbaba.
mılta- yağmalamak, ezip geçmek.
mıltık tüfek.
mınça bu kadar, böyle.
mınçak boncuk, tesbih.
mınçak tart- tesbih çekmek.
mınçav bu kadar adam.
mınçavlan bu kadar adam.
mınçavlanı kaydan
tabding?; bu kadar adamı
nereden buldun?
mında burada, bunda.
mında akıl çokdu; bunda akıl
yok.
mında kişi çokdu; burada
kimse yok.
mındagılı bu kadar zaman.

kayda havle aylandıng
mındagılı?; bu kadar zaman
avare nerede dolaştın?
mındavat et- tembih etmek.
mingay- küsmek, gücenmek, surat
asmak, somurtmak.
mingayuvçu devamlı küsen,
somurtkan.
mingılan ban otu denilen tıbbi
bitki, benc.
mingılı bir şeyin tam ortası.
mingırav aptal, sersem, deli,
ahmak.
mırcı kaynağacı.
mırcıvuk bir tür yabanî lahana
tohumu, kolza bitkisi.
mırdı bataklık.
mırdı çıpçık su çulluğu.
mırdı ornal- bataklık hâline
gelmek.
mırdı bir tür ot.
mırdılan- bataklık hâline gelmek.
mırdılı bataklıkli.
mırdı uşhuvur ölenin arkasından
verilen matem yemeği.
mırdıvart çalınan ya da kurt
tarafından parçalanmış bir
hayvanın geride bıraktığı izler,
işaretler.
mırı çayır, otlak, orman içinde
açıklık alan.
mırışkı 1) sağlam, güçlü,
dayanıklı,
2) budaklı, 3) bodur.
mırışkı ağaç sağlam,
dayanıklı tahta.
mırışkı terek budaklı ağaç,
bodur ağaç.
mırıtla bir yıldız grubu.
mırkık dulavrat otu.

mırkıkça da çabışma,
kirpiça da çançılma; dulavrat
otu gibi de yapışma, kirpi gibi
de saplanma.
mırs bol- kendini beğenmek, burnu
havada olmak, kibirlenmek.
mırt bol- ortadan kaybolmak, yok
olmak.
mırtazak muhafız, polis.
mırtazaklık muhafızlık.
mırthı 1) küçük, 2) çocuk.
mırthıların neçadıla?
çocukların kaç tane?
üydegisi mırthıdı; ailesi
küçüktür.
mırthı stok, bir kenara ayrılmış
yiyecek.
mırtlan- kurumak, bitkinin
kuruyup ölmesi.
mırza asilzâde, prens.
mırzay meyva pestili (çoğu zaman
alıç ve erikten yapılır).
çum mırzay kızılçık pestili.
mırzı akağaç.
mısagat düşünce, fikir, düşünme,
tefekkür.
mısagat et- düşünmek, fikir
ileri sürmek.
mıshal et- düşünmek, ölçüp
bıçmek.
mıshalla- düşünmek, tefekkür
etmek.
mısham aptal, sersem, budala.
mısham et- alçaltmak,
aşağılamak, küçük görmek.
mıshul et- alay etmek, acı sözler
söylemek.
mıshulla- alay etmek, küçük
görmek, aşağılamak.

mışırma derme çatma kulübe,
baraka.
mışırt- çalmak, aşırmaq.
mışırtuv hırsızlık, çalma.
mışırtuvuk çalmaya düşkün olan,
hırsız.
mıstı ekşi.
mıstı adam akılca yetersiz
adam.
mıstı alma ekşi elma.
mıstı ayran ekşi yoğurt.
mıstı kulak kuzu kulağı
bitkisi.
mıstı suv maden suyu.
mıstı baharat.
mıstısından tuzu ozgan
hayırsız, faydasız, işe
yaramaz, kıymetsiz.
şor paga mıstı sal- çorbaya
baharat katmak.
mıstındav ekşi.
mışav üzgün, mahzun, kederli.
mışmır et- geviş getirmek.
mışt et- mahvetmek, öldürmek,
yenmek, mağlup etmek.
mışt bol- kırılmak, ölmek,
mahvolmak, yenilmek, mağlup
olmak.
mıtcı nemli.
mıtcı tart- nemlenmek.
mıtçılan- nemlenmek, ıslanmak.
mıtı parça, şey, zerre.
har mıtısı her şeyi, her biri.
mıtır tembel, miskin, uyuşuk.
mıtır at izleginçi, cayav
cerine cetdi; tembel at
arayıncaaya kadar, yaya yerine
ulaştı.
mıtırlan- tembellik etmek.

mıtırılık tembellik, uyuşukluk,
miskinlik.
mit-mit tembel, uyuşuk.
mit-mit et- acele etmemek,
ağır davranmak, gecikmek.
myı 1) beyin, 2) akıl, zekâ.
myısı kurugan aptal,
anlayışsız.
myık bıyık.
myığı bolgan cesur,
korkusuz, gözü pek.
myık tübünden kül- bıyık
altından gülmek.
myıklı bıyıklı.
myıklı çabak turna balığı.
myılı akıllı, zeki.
myısız akılsız.
myısız başha börk akıl
salmaz; akılsız başa kalpak
akıl koymaz.
mızang geç doğmuş kuzu.
midel kuru ot.
salam midel kuru ot, saman.
migidav içine tohum konulan tahta
çanak.
mijege 1) yuvaya stok yapmak, 2)
varlık, zenginlik.
mijege cıygan çıçança;
yuvasına stok yapan fare gibi.
mijege bkz. **mijege.**
mildev parça, tane, zerre, kırıntı.
mildev bolma- hayırı
dokunmamak, faydası
olmamak.
millet millet, halk.
millet kiyim millî kıyafet.
millet tartuv millî müzik.
Karaçay millet Karaçay halkı.

milletçi milliyetçi.

milt buzun üzerine yayılan suyun donup, buz kırıldıktan sonra tekrar yayılması.

min- binmek.

atha min- ata binmek.

ayak üsüne min- 1) yetişmek, büyümek, boy atmak, 2) telaşa düşmek, korkuya kapılmak.

tavga min- dağa çıkmak.

terekge min- ağaca çıkmak.

minara minare.

mincal yosun, liken.

minde- kesmek, dilimlemek, çimdiklemek.

kıyırından minde- kenarından kesmek, koparmak.

mindev parça, tane, kesinti, kırıntı.

mindev-mindev et- parçalara ayırmak.

mindevle- kesmek, parçalamak, kırmak.

mindir- bindirmek, çıkarmak.

atha mindir- ata bindirmek.

ayak üsüne mindir-

yetiştirmek, büyütmek.

baçhıçha mindir- merdivene çıkarmak.

ming bin sayısı.

bir umutdan ming umut çıgağı; bir umuttan bin umut doğar.

mingi ebedi, sonsuz.

Mingi Tav Kafkas dağlarının en yüksek zirvesi olan Elbruz dağı (5642 m).

Mingi Tavnu kulları

Karaçay-Malkar Türkleri'nin kendilerine verdikleri isim.

mingişer biner.

mirçi genç koç.

mirzev bkz. **mürzev**.

misir kutsal, mukaddes.

mişav cansız, uyuşuk, mıymıntı, şaşkın, kederli, düşünceli.

mişavlan- uyuşuklaşmak, cansızlaşmak.

mişegen bkz. **mijege**.

mişirte ölünün yakınları gelene kadar, cesedin bozulmaması için içine konulup birkaç gün saklandığı taştan yapılan küçük ev.

miya yabanî sarımsağa benzer bir bitki.

miyadır barıştırıcı, ara bulucu.

miyala cam.

miyala kempek akide şekeri.

miyalabaş dazlak, kel kafalı.

miyasıl 1) vücudun en çok terleyen yerleri, 2) iyileşmeyen kalp yarası.

miyasın iyis kötü koku.

miyav 1) kedi miyavlaması, 2) kedi.

miyik yüksek.

miyik tav yüksek dağ.

miyik üy yüksek ev.

miyiklik yükseklik.

miyiktaban yüksek topuklu ayakkabı.

miyis beyin.

miz çuvaldız, büyük iğne.
mizam düzen, nizam, disiplin.
mizamla- düzene sokmak.
mizamsız 1) asi, dikbaşlı, 2)
düzensiz.
mizan geç doğan kuzu.
mizburun sivri burunlu.
mizere bir tür kumaş.
mizgora öfkeli, hiddetli.bkz.
cezgora.
mol zengin, varlıklı, bol, bereketli.
Molah Gürcü-Svan halkı.
molla eski Karaçay-Malkar
toplumsal sınıflarından din
adamlarının oluşturduğu sınıf,
molla.
molla hıncınları körse
abdezin unuttur; molla
börekleri görse abdestini
unuttur.
molluk refah, zenginlik, bolluk,
bereket.
monday sersem, aptal, deli, çabuk
inanan, saf.
mong karnı tok.
mong bol- karnı doymak.
mongluk tokluk.
mor boz, açık kahverengi.
carık mor bej.
morguldum boza yakın renk,
bozumsu.
mort küf.
mort bol- küflenmek.
mort bışlak küflü peynir.
mortlan- küflenmek.
möhel suratı asık, somurtkan;
kederli, hüznü, düşünceli.

mölek melek.
möleklege ket- ölmek.
mölevşe karanfil.
möngürde- böğürmek.
möreze kaymakla pişirilen peynir
yemeği.
möz bez, dokuma, kumaş.
mucuka bkz. **meçuka.**
mucura ucu sivri değnek, sopa,
asa.
mudah bkz. **mıdah.**
mugul- arkasından koşmak,
arkasından gitmek.
mugur mahzun, hüznü, ümitsiz.
mugur bol- üzölmek,
mahzunlaşmak.
mugur et- hüznöndirmek,
kederlendirmek, özmek.
muguray- hüznönmek,
kederlenmek, mahzunlaşmak.
mugurcürek hüznü, kederli.
mugurkööl kederli, mahzun.
mugurla- özmek, kederlendirmek.
mugurlan- kederlenmek,
hüznönmek, özmek.
mugurlandır- mahzunlaştırmak,
hüznöndirmek,
kederlendirmek.
mugurluk üzüntü, keder,
depresyon.
muguştuk kol kemiği, ön kol.
mugut bol- küflenmek.
muhar obur.
muhar kesi toysa da közü
toymaz; obur kendi doysa da
gözü doymaz.
muhar geniş, büyük hacimli.

muhar ayının tabu ismi.
muhol ilgisiz, tembel, beceriksiz.
muholçu tereddütlü, yavaş, ağır kanlı.
muholsuz eli çabuk, becerikli, enerjik.
muhur paranın yazı kısmı; mühür.
mukal sarp kaya.
mukkur kambur.
 mukkur bol- kamburlaşmak.
 mukkur et- kamburlaştırmak.
mukkuruçla- çömelmek.
mukkuş gösterişsiz, alımsız, silik.
mukladis mıknaş.
mukladislen- mıknaşlanmak.
muklasin şerit, tenya.
mukul bkz. **mükül**.
mukur buzul, buzlaşmış sert kar.
 mukur kayna- çok sert soğuk olmak.
mukur-mukur fokur-fokur.
mukut küf, nem.
 mukut bol- küflenmek.
mukut bol- 1) terlemek, kan-ter içinde kalmak, 2) geri dönüp kaçmak, bozguna uğramak.
 caşla tavga mukut bolup örleb baralla; gençler kan-ter içinde dağa tırmanıyorlar.
 cav asker mukut bolup baradı; düşman askerleri bozguna uğrayıp kaçıyorlar.
mukut et- 1) kan-ter içinde bırakmak,
 2) bozguna uğratmak, kaçırtmak.
mulcar bkz. **murcar**.

mulda atın iki omuz arası, yele; ense.
muldah nadas, nadas edilmiş tarla.
 muldah et- ilkbaharda tarlaları sürerek ekime hazırlamak, nadasa hazırlamak.
 muldah sür- tarlayı nadas etmek için sürmek.
mulduşu et- darmadağın etmek, bozguna uğratmak, dağıtmak.
mulhar kuru ot artığı.
 mulhar bol- yıpranmak.
 mulhar et- 1) yıpratmak, 2) ziyan etmek, har vurup harman savurmak.
murat maksad, gaye, ümit.
 murat cürüt- niyetlenmek, niyet etmek.
 muratına cet- gayesine ulaşmak.
 muratın toltur- ümit edilen şeyleri başarmak.
murcar sedir, çoban yatağı.
 şapa murcar koş adı verilen çiftlikte aşçının oturduğu sedir.
 tamada murcar koş'ta idarecinin oturduğu sedir.
murdar 1) katil, canı, 2) leş, 3) gaddar, hunhar.
murdar 1) alçak, namussuz, 2) mundar, pis.
murdor temel, esas.
murkku kartopu ağacı.
murmur et- homurdanmak, söylenmek.
murmurçu kavgacı, şirret.

mursa ısırgan otu.

mursa bezgek kurdeşen
hastalığı.

murtçuğu bol- çok gülmek,
gülmekten katılmak.

murtha ilik omuzla dirsek arasında
kalan kemik ve iliği.

murthu kartopu ağacı ve kırmızı
meyvesi.

murı kırıntı, küçük parça, zerre.

murı bol- ufalanmak.

murı et- ufalamak,
parçalamak.

murı-çuru bol- parçalanmak,
dağılmak.

murı-çuru et- ufalamak,
parçalamak, dağıtmak.

murukku et- oyalanmak,
gecikmek, geciktirmek.

murukkuçu yavaş, eli ağır, ağır
hareket eden.

murukkusuz derhâl, hemen.

murula- doğrulamak, parçalamak.

murulda- homurdanmak,
mırıldanmak.

muruldav homurtu, mırıltı.

muruldavuk homurdanan,
mırıldanan.

musakay kama, hançer.

musal gevşek, pörsük, yumuşak,
cansız.

çabak etleri musaldıla;
kasları pörsüktür.

musliman müslüman.

mustuk yay, kavis, köprü kemeri.

musham et- küçümsemek,
azımsamak.

mushot sapı soyularak yenebilen
bir bitki, kangal.

mushot kuru ot.

muş kedi.

muşhu meşe palamudunun dış
kabuğu.

muşt bilev ince bileği taşı.

muştuk ağızlık, tütün tabakası.

muştukul et- kovmak, geri sürmek.

muşulda- sık sık nefes almak,
burnundan solumak.

muthuz mat, donuk, soluk, renksiz.

muthuz ak beyazımsı, beyaza
yakın.

muthuz bol- matlaşmak,
donuklaşmak, soluklaşmak.

muthuz hüznü, kederli.

muthuz kün kederli, sıkıntılı
gün.

muthuzlan- 1) matlaşmak,
soluklaşmak, 2) hüznülenmek,
kederlenmek.

mutlah pinti, cimri.

muvadzin müezzin.

muval soluk, renksiz.

muval bol- kurumak, solmak.

muval et- gevşetmek,
pörsütmek.

muzara hastalık.

muzur hedef, gaye, amaç. bkz.

nüzür.

muzurla- hedeflemek, niyet etmek.

mükül bol- pişman olmak, suçunu
itiraf etmek.

mükülle- itirafa zorlamak.

müküllen- itiraf etmek, pişman olmak.

mülk mal, mülk.

ara mülk ortak mülkiyet.

ençi mülk özel mülkiyet.

kral mülk devlet malı.

mülk cer çiftlik, taşınmaz mal.

müngürde- böğürmek.

müngüre- böğürmek.

müngürev böğürtü.

mürzev tahıl, ürün, hububat.

mürzev sür- tahıl ekmek, tarlaya hububat ekmek.

mürzevlü verimli, bereketli.

müsevük kürdan.

müşkeri açalya.

müyüş köşe.

müyüslü köşeli.

müyüz boynuz.

müyüz kobuz boynuzdan yapılan bir müzik âleti.

müyüzlü kamjak gergedan böceği.

N

naças 1) alçak, namussuz,

dolandırıcı,

2) yaramaz, afacan.

naçpa kemer süsü.

nafıs nefis, irade.

nagan tabanca.

nagujur şıklık düşkün, giyime düşkün.

Nagujur Karaçaylıların Svanlar'a verdikleri bir isim.

nahuş hastalıklı, zayıf, cılız.

nakırda şaka.

nakırda et- şaka yapmak;

Karaçay-Malkar'da genç kız ve erkeklerin birbirlerine şaka ile kur yapmaları.

nakırdanı artı kerti bolur;

şakanın sonu gerçek olur.

nakırdaçı şakacı, muzip.

nakış nakış, motif.

nakut mücevher.

kızıl nakut yakut.

nakut-nalmaz yakut, elmas gibi değerli taşlar.

nal at nalı.

nal kışaç kerpeten.

nal ur- nallamak, nal çakmak.

nalat 1) lanet, beddua, 2) hilekâr, dolandırıcı, 3) iğrenç, tiksindirici.

nalat ber- lanet etmek, beddua etmek.

nalat taş eski Karaçay-Malkar'da suç işleyenlerin bağlanıp halka teşhir edildiği taş.

nalkışiç kerpeten.

nalmaz elmas, inci.

naltek ipek ya da altın sırma iplikten örülen süsleme.

namaz namaz.

ertden namaz sabah namazı.

künorta namaz öğle namazı.

ekindi namaz ikindi namazı.

aşam namaz akşam namazı.

cassı namaz yatsı namazı.

namaz et- namaz kılmak.
namazlık namaz kılınan seccade ya da geyik (dağ keçisi) derisi.
namıs şeref, gurur, namus, ahlak, saygı, hürmet, töre.
namıs et- yapmaktan çekinmek, saygı göstermek.
namısın kör- saygı göstermek, hürmet etmek.
Çerkes namıs halk tabakasının töresi.
Karça namıs Karaçay'da prens soyundan gelenlerin töresi.
tav namıs Karaçay-Malkar Türklerine özgü ahlak değerleri, saygı, hürmet.
namısla- saygı göstermek, hürmet etmek.
namıssın- çekinmek, utanmak.
nanay çirkin ya da beceriksiz anlamında kullanılan bir söz. Nazar değmesin diye çocuklara isim olarak da verilir.
nanı şirin, cana yakın; sevgili.
nanık ahu dudu.
kara nanık böğürtlen.
kızıl nanık kırmızı yaban mersini.
napça Kafkas erkek kemerinin yanlarında sallanan gümüş süsleri.
nar sedir, divan.
narat çam ağacı.
kızıl narat porsuk ağacı.
narat çayır reçine.
narat çıgana iğne yaprakları.

narduv çörek, ekmek.
narduv-katık mısır ekmeği.
narhan hanım böceği, gelin böceği.
narışna kurye, ulak.
narkan yeni doğan çocuğun kanının kokusu.
narşa salatalık.
narşab maden, metal.
narşan sağlam olmayan, güvenilir olmayan, emin olmayan.
Nart Kafkas mitolojisinde bütün Kafkasyalıların ataları olarak kabul edilen efsanevi insanlar, mitolojik kahramanlar.
nart söz atasözü.
Nart tavruh Nart efsanesi.
Nartlaga koşul- ölmek.
nartıv ekmek yapıldıktan sonra kalan hamurdan yapılan küçük çörekler.
nartüh mısır.
çartlagan nartüh patlayan mısır, cin mısırı.
nartüh kurmaç patlamış mısır.
nasıb şans, kısmet, nasip.
nasıbol- şanslı olmak, talihi açılmak, kısmeti açılmak.
nasıbol cöne- şanslı olmak, talihi açılmak.
nasıbol tut- şanslı olmak, talihi yaver gitmek.
nasıblı talihli, kısmetli, şanslı.
nasıbsız şanssız, talihsiz, kısmetsiz.
naşa salatalık, hıyar.
nay-nay gevezelik, dedikodu.

nay-nay adam sızlanan,
yakınan.
nay-nay et- gevelemek, kem-
küm etmek.
naz ladin ağacı.
kızıl naz porsuk ağacı.
nazi bkz. **nızı**.
nazik 1) ince, zayıf, cılız, 2) tatlı,
müşfik, sevecen, 3) tiz, ince.
nazmu şiir.
nazmuçu şair.
ne ne (soru zamiri).
ne ... ne ... ya ... ya ...
ne alayga bar, ne da ızınga
kayt; ya oraya git, ya da
geriye dön.
ne ho ne ogay deme- cevap
vermemek, suskun kalmak,
fikrini açıklamamak.
ne keçe ne kün demey durup
dinlenmeden, gece gündüz
demededen.
ne etgin ne çare ki.
ne kelsin heyhat.
har ne her şey.
neçik nasıl.
neft petrol.
nege niye, niçin.
nek niçin, neden, niye.
bu nek bılay bolgandı; bu
niye böyle olmuş.
nek sağışlısa?; neden
düşüncelisin?
nekah nikah.
nekah et- nikah kıymak.
nellay nasıl.
nellay bir ne kadar.

Nemça Alman.
neme şey.
nença ne kadar, kaç.
nençançı kaçınıcı.
nençaşar kaçır tane, kaçır adet.
nençav kaç kişi.
nençavlan kaç kişi.
toyga barlık nençavlınsız?;
düşüne gidecek kaç kişisiniz?
nıgış köşe başlarında yaşlıların
toplanıp sohbet ettikleri yer.
nıhıt dağlarda bulunan dar boğaz,
geçit.
nızı köknar ağacı.
nikkol 11-21 Mayıs arasındaki
günler.
nikolay eski, eskiye ait.
nikolay zamanda eski
zamanlarda.
bu zatla bek nikolaydıla; bu
şeyler çok eskidir.
nogana kaburga kemiklerinin
göğüs kısmında bulunan üçü.
Nogay Nogay Tatarlarının yurdu.
Nogaylı Nogay Tatarı.
noh 1) sevgili, 2) gelin.
nohta yular.
nohta bav mükafat, rüşvet,
hediye, armağan.
nohta bav et- mükafat
vermek.
nohta nokta.
nöger arkadaş, dost.
koş nöger ortaklık kurup
hayvancılık yapan kimseler.
küyöv nöger sağdıç.

Nöger Nart destanlarında bir

kahraman adı.

nögerleş- arkadaş olmak.

nözür et- değer vermek.

nüh Kafkasyalılarda soylu ailelerin

çocuklarının bir başka ailenin

yanında yetiştirildiği “atalık”

müessesesi .

nühden çık- atalık yanında

yetişen çocuğun törenle baba

evine dönmesi.

nür nur, ışık.

nürlen- nurlanmak, parlamak.

nürlü 1) nurlu, parlak, 2) alımlı,

çekici.

nüzür 1) adak, 2) and, yemin, 3)

hedef, amaç.

nüzür et- değer vermek.

nüzürlen- niyetlenmek, bir işe

atılmak.

nüzürlü belli bir amacı olan, belli

bir hedefi olan.

nüzürsüz faydasız, lüzumsuz.

nüzürsüz adam yalancı,

hilekâr.

O

oba 1) mezar, 2) yığın, küme, tepe,

3) baca.

taş oba taş yığını.

oba bol- ölmek.

oba kazığı bol- dikilip

durmak.

obalaga koşul- ölmek.

obur kötü ruh, cin, hortlak;

büyücü.

oburdan caratılğan kurnaz,

hilekâr.

obur sinsî, kurnaz, becerikli, akıllı,

zeki.

oburlan- ukalâlık yapmak.

oburluk zekilik, kurnazlık.

ocak baca.

ocak kınır bolsa da tütünü

tüz çıkar; baca eğri olsa da

dumanı düz çıkar.

ocak ocak.

ocakçı obur, gözüdoymaz,

pisboğaz.

odal bir tür bitki.

odal çaprak öksürük otu.

odayı sabah vakti.

ogarı yukarı.

ogarı ayak tüfeğin emniyeti.

ogarı ayagina mindir- tetiği

kurmak.

ogarı ayakga min- kızmak,

hiddetlenmek.

ogarı cel güney rüzgârı.

ogargı yukarı, üst.

ogargı cel güneyden esen rüzgâr.

ogartın yukarıdan doğru, yukarı

taraftan.

ogay 1) hayır, 2) itiraz.

sen aythanga ogayım çokdu;

söylediğine itirazım yok.

kelirge unamaydı, ogay

deydi; gelmek istemiyor, hayır

diyor.

ogayla- inkar etmek, reddetmek.

ogese yoksa, aksi takdirde.

oguna dahi, bile anlamında
kuvvetlendirme edatı.
bu sagatdan oguna barabız;
hemen şimdi gidiyoruz.
erlay oguna hemen, çabucak.
körgeley oguna tanıdım;
görür görmez tanıdım.
ol kelginçi oguna tındırdım;
daha o gelmeden hâlettim.

ogunak kuvvetlendirme edatı.

ogunakga kuvvetlendirme edatı.

ogur 1) kutluluk, bahtiyarlık,

saadet,

2) iyilik.

ogura- memnun olmak, sevinmek,
tasvip etmek.

men aythannı çırtıda

oguramadı; benim

söylediğimi hiç tasvip etmedi.

onovnu ogura- fikri tasvip
etmek.

ogurav tasvip.

ogurlu iyi kalpli, merhametli,

kutlu, saadetli.

ogurlu bolsun kutlu olsun,
hayırlı olsun.

ogurlu et- hayır duası etmek.

ogursuz 1) huysuz; merhametsiz,
kötü kalpli, 2) kaba, edepsiz,
terbiyesiz

ogursuz konak kelse

koylarına börü çabar; kötü
kalpli misafir gelse

koyunlarına kurt saldırır.

ogursuz at huysuz at.

ogursuz zaman endişeli
zaman.

ogursuzlan- kızmak, öfkelenmek,
hırslanmak.

ogursuzluk kızgınlık, hiddet, öfke;
dikbaşlılık.

oho peki, tamam.

ok kurşun, mermi; ok.

agaç ok ok.

balçibin ok arı iğnesi.

çibin ok böceklerin iğnesi.

ok cetmez cerge kılıç

sildeme; okun ulaşamayacağı
yere kılıç sallama.

oksuz şkok ekevlenni

korkutur; kurşunsuz tüfek iki
kişiyi korkutur.

ok sperm, meni.

oka sırma, şerit.

oka börk gelin tacı.

oka çaluv sırma şerit.

oka kergiç gergef, kasnak.

oka kumaç simli kumaş.

okop hendek.

oku- okumak.

oku- anırmak.

eşek sozub okuydu; eşek
uzun uzun anırıyor.

okuv okuma; tahsil, öğrenim.

okuvçu okuyucu, öğrenci.

okuvlu tahsilli, eğitilmiş.

ol o (3.tekil şahıs zamiri).

oliy engin bilgili, derin bilgisi olan.

oliy vali.

ollahiy vallahi.

olsagat hemen, derhâl.

olsagat oguna hemencecik,
derhâl.

olsagatlay hemen, derhâl.

oltan ayakkabı tabanına konulan kösele.

iç oltan ayakkabı içine konulan tabanlık.

igi cerde oltan bolgandan ese, aman cerde soltan bol; iyi yerde ayakkabı tabanı olacağına, kötü yerde sultan ol.

oltur- oturmak.

omak gösterişli, yakışıklı, şık, güzel.

omak adam yakışıklı, şık.

omak kıyım şık giyim.

omak sözlü palavracı.

omak tart- kurulmak, çalım satmak.

omakla- bezemek, süslemek.

omaklan- böbürlenmek, kırtmak, nazlanmak.

omaklandır- süslemek, güzelleştirmek.

omathı ayrı.

atnı omathı tak; atı ayrı bağla.

omurav omur.

boyun omurav boyun omuru.

omurav cilik omurilik.

kegey omurav omurların yana doğru çıkıntıları.

kulsüymeç omurav ilk boyun omuru.

şeşe omurav daha aşağıdaki boyun omurları.

omuravla omurga.

on on sayısı.

onavlan on kişi.

onduruk karayola.

ong sağ taraf.

ong 1) güç, kudret, 2) kabiliyet, yetenek, 3) fayda, menfaat, çıkar, 4) başarı, 5) şans, talih, 6) imkân.

ong ber- imkân vermek.

ong bol- kısmet getirmek, fayda getirmek.

ong kör- faydalı görmek.

ongsuzuna tayan- gücü kuvveti kesilmek.

ongu bol- imkânı olmak, gücü olmak.

ongu tüş- başarmak, başarılı olmak.

ongun al- kemirmek, eritmek.

ongun tab- imkânını bulmak.

onguna aylan- başarmak.

ong- refaha ermek, mutlu olmak, başarı kazanmak, başarılı olmak.

ong- solmak.

tereze cabuvnu beti ongdu; perdenin rengi soldu.

ongalthan husye, yumurtalık.

ongar- mutlu etmek, sevindirmek.

ongay- 1) iyileşmek, daha iyi olmak, 2) şanslı olmak.

ongla- yenmek, mağlup etmek, üstün gelmek, haktan gelmek.

onglu 1) kuvvetli, güçlü, 2) faydalı, bereketli.

ongsun- rağbet göstermek, inayet etmek, hoşnut olmak, memnun olmak.

ongsuz güçsüz, kudretsiz, zayıf, himayesiz.

ongsuznu çarhı akırın töngerer; güçsüzün tekeri yavaş döner.

ongtüşün güney.

onov fikir, tavsiye, öğüt, karar.

onov et- kararlaştırmak, karar vermek.

onovçu 1) akıl hocası, şef, yönetmen,

2) lider, devlet adamı.

onovçu köb bolsa iş artha kalır; lider çok olursa iş geriye kalır.

onovçu köb bolsa koy haram bolur; akıl hocası çok olursa koyun haram olur.

onovçu çarlık döneminde Rus hükümetinin Kafkasya'ya yolladığı idareciler.

onovlaş- kararlaştırmak.

onovlu sağ duyulu, akıllı, düşünceli. sahibi, akıllı, düşünceli.

oprak elbise, kıyafet.

or- biçmek.

orak 1) orak, 2) orak mevsimi, ekin biçme zamanı.

orakla ekin biçme mevsimi.

oram sokak, cadde.

ara oram ana cadde.

baş oram ana cadde.

keng oram ana cadde.

oramnı sanay aylan- boş gezmek, avare dolaşmak.

oramnı sıypay aylan- boş gezmek.

oramçı serseri, avare.

orayda Karaçay-Malkar halk şarkılarının melodilerinin terennümü sırasında söylenen bir söz.

orayda tart- gelin evinden çıkarılırken orayda adı verilen melodiyi söylemek.

oraza oruç.

oraza aç- iftar açmak, oruç bozmak.

oraza açılğan kün Ramazan'ın ilk günü.

oraza cabılğan kün Ramazan'ın son günü.

oraza tut- oruç tutmak.

orazık bir tür dağ bitkisi.

orazlı asil, mert, ünlü, şöhretli, namılı.

orça ara.

orça et- ayırmak.

orçala- ayırmak, tutmak, frenlemek.

orda karargah, ordu.

orman Slav halkından olan.

ornal- yerleşmek, yer almak.

ornaşdır- dizmek, yerleştirmek.

ornat- yerleştirmek.

terek ornat- ağaç dikmek.

orta orta.

adam ortası orta yaşlı.

keçe orta gece yarısı.

künorta öğlen.

orta sürme rende.
ortakün Perşembe.
ortak ortak.
ortak ögüzden cangız buzov aşlı; ortak öküzden tek buzağı iyidir.
ortakçı kiracı, ortakçı.
ortakla- ortak olarak iş yapmak, ortaklaşmak.
ortaklaş- ortaklaşmak.
ortaklık ortaklık.
ortançı ortanca.
orun yer, mevki.
at orun ahır.
tavuk orun kümes.
orun yatak.
orun cabuv çarşaf.
orun sal- yatak hazırlamak.
orunduk karyola.
orunduk bit tahtakurusu.
orunduk kulak karyola başlığı.
orunlan- 1) yerleşmek, 2) yurt edinmek, kök salmak.
orunlaş- yerleşmek.
orunlaşdır- yerleştirmek.
orunlu yerinde, münasip, uygun.
orunsuz münasebetsiz, uygunsuz; asılsız, delilsiz.
orunş yerli.
Orus Rus, Rusya.
orus arba dört tekerlekli at arabası.
orus avruv belsoğukluğu hastalığı.
orus cötel verem.

orus kölek dik yakalı bir tür erkek gömleği.
orusnu közün al da ornuna açha sal; Rus'un gözünü al da yerine para koy.
Oruslu Rus.
oruzlama takvim.
osal kötü, fena, işe yaramaz, kalitesiz, değersiz.
osalga aylan- kötüleşmek, kalitesi düşmek.
osal şapa gırcınnı külde unuttur; kötü aşçı ekmeği külde unuttur.
osal malçını murcarı teren; kötü çobanın yatağı derin olur.
osalla- kötüleştirmek, değerini düşürmek, işe yaramaz hâle getirmek.
osallan- kötüleşmek, değersizleşmek.
osallat- kötüleştirmek, değerini düşürmek.
osallık zarar, ziyan, bozulma, zedelenme.
osallık sal- zarar vermek, bozmak.
osiyat vasiyet.
osiyat et- vasiyet etmek.
osmakla- merak etmek, ağzı aramak, bilmek istemek.
ospar gururlu, kibirli.
osparlık kendine aşırı güvenme, kurum, çalım.
osuy vasi.

osuy bol- vasilik etmek,
himaye etmek.
osuy karagan vasilik altında
bulunan.

osuyat vasiyet.

ot ateş.

avuzu ot çak- çok kızmak,
hiddetlenmek.

ot aldır- motoru çalıştırmak.

ot arba otomobil.

ot buga lokomotif.

ot çakdır- ateş yakmak.

ot et- ateş yakmak.

ot koşunça saf, alık, sersem,
ahmak.

ot kışaç maşa.

ot maşına otomobil.

ot orun ocak.

ot sal- ateşe vermek, yakmak.

ot sal- kötülük etmek, zararı
dokunmak.

ot tamız- ateş yakmak.

ot tav yanardağ, volkan.

ot töbesi yangın, yangın yeri.

ot üy eski Karaçay-Malkar
evlerinde ateşin yandığı oda.

otdan kölek kiy- kesinlikle
reddetmek, duymak
istememek.

otu canma- uyuşamamak,
aynı fikirde olmamak,
geçinememek.

otu kömül- ölmek.

otu öçül- ölmek.

otuna küy- başkasının
hatasıyla zarar görmek,
felâkete uğramak.

öre otha olturtma- rahat
vermemek, rahat yüzü
göstermemek.

öre otları canma- birbirine
düşman olmak, anlaşılmamak.

**ot bla oynagan könçeksiz
kalır;** ateşle oynayan
pantolonsuz kalır.

**ot küydürgen sav bolur, söz
küydürgen sav bolmaz;**
ateşin yaktığı iyileşir, sözün
yaktığı iyileşmez.

ot zehir.

ot aş- zehirlenmek.

ot aşat- zehirlemek.

ölür ot zehir.

ot ot.

öpke ot yabanî karanfil.

ot barut.

kulak ot kapsül.

şkok ot barut.

ot kuygan müyüz içine barut
konulan boynuz.

otan vatan.

otar mera, otlak, yayla.

otcaga ocak.

otcagasın suvut- ocağını
söndürmek.

otla- otlamak.

otlav çayır, mera, otlak.

otlav cer mera, otlak.

otluk çakmak.

otluk taş çakmak taşı.

kırım otluk damga, işaret.
otov oda.
otov yeni gelin için hazırlanan oda.
otov kerek oda eşyası.
otov otdan toymaz, kelin
hantdan toymaz; gelin odası
ateşe doymaz, gelin yemeğe
doymaz.
ottubiy istekli, gönüllü, hevesli.
otun odun.
otunçu oduncu.
otunçu ölse, otu-suvu kalır,
maravçu ölse çakgıçı-kuvu
kalır; oduncu ölse ateşi-suyu
kalır, avcı ölse çakmaktaşı-
kavı kalar.
otun-suv evin geçim kaygısı.
ov ölüm, ecel.
ov ceset, ölü.
ov bol- bitkin hâle gelmek,
bitkin düşmek.
ov bol- durumu kötü olmak,
sefalet içinde olmak.
ov-şav ete çaşa- sefalet içinde
yaşamak.
Ovcay bereket tanrısı.
oviy-şaviy ete bar- çok üzülmek,
ağlamak.
oy fikir, düşünce.
oy cetmegen cerge boy
cetmez; fikir ulaşmayan yere
boy yetmez.
ne oyga keldigiz?; ne
düşüncedesiniz?
meni oyum başhadı; benim
fikrim başka.

oy- 1) yıkmak, 2) bozmak.
sabiyle oynay kelib hunanı
oygandıla; çocuklar oynarken
duvarı yıktılar.
söz etib işbizni oydula;
dedikodu yapıp işimizi
bozdular.
oydam eğretilti otu.
oydarasından tüşüb tur- avare
avare dolaşmak, haylazlık
etmek.
oydemez alık, şaşkın, mıymıntı.
oydur- yıktırmak.
oyla- düşünmek, plan yapmak.
işni ahırın oylamay allın
başlama; işin sonunu
düşünmeden başına başlama.
oylagan düşünen, düşünce sahibi.
oylaş- uygun hareket etmek,
düşünmek.
teren oylaşmagan bir işi
üstünkörü yapan.
oylavçu 1) derin düşünen, 2) dar
kafalı.
oylavsuz plansız, düşüncesiz.
oymak dikiş yüksüğü.
oymak bla bir azıcık, pek az.
oymat yer yer, motifli, daire
şeklinde.
oymat cer orman içinde
açıklık yer.
cangur oymat cavadı;
yağmur yer yer yağıyor.
terezele oymat oymat
buzlagandıla; pencereler
motifli bir biçimde buz tutmuş.
oyna- oynamak.

atda oyna- at üzerinde
akrobasi yapmak.

bugunçak oyna- saklambaç
oyunmak.

oynab söyleş- şakayla karışık
konuşmak.

oynay bilmegen urub kaçır;
oynamayı bilmeyen vurup
kaçar.

oynavçu oyuncu, akrobat.

atda oynavçu jokey.

oynavuk şuh, oynak.

oysura- kendinden geçmek,
bayılmak.

oysuravuk devamlı kendinden
geçen, bayılan.

oysuz 1) akılsız, zekâdan yoksun,
2) ihtiyatsız, düşüncesiz.

oysuzluk düşüncesizlik,
ihtiyatsızlık.

oyt degende hayt derik cesur,
mert, yiğit, korkusuz.

oyto yankı, eko.

oyul- 1) yıkılmak, 2) bozulmak,
suya düşmek.

içine oyul- çökmek, yıkılmak.

oyulub bar- harab olmak,
yıkılmaya yüz tutmak.

oyulub tüş- dökülmek.

alanı tuthan işleri oyuldu;
onların yaptıkları iş bozuldu.

oyul- cesaretini kaybetmek, morali
bozulmak.

oyum 1) plan, düşünce, fikir, 2)
akıl, zekâ.

oyumga kel- fikir sahibi
olmak, karara varmak.

oyumsuz atlagan acalsız

ölür; düşüncesiz hareket eden
ecelsiz ölür.

oyumla- düşünmek.

oyumlu 1) düşünceli, 2) akıllı, 3)
planlı.

oyumsuz düşüncesiz, ihtiyatsız,
akılsız.

oyumsuz atlagan acalsız

ölür; ihtiyatsız hareket eden
ecelsiz ölür.

oyumsuzluk düşüncesizlik,
ihtiyatsızlık.

oyun 1) oyun, 2) haylazlık,
yaramazlık.

oyunçak oyuncak.

oyunçu şakacı, latifeci, maskara.

oyunlu gülünç, tuhaf, hoş,
eğlendirici.

oyuv nakış, işleme, motif.

oyuv sal- nakış işlemek, desen
yapmak.

oyuvla- nakış işlemek, desen
yapmak.

oyuvlu motifli, nakışlı, desenli.

oz- geçmek.

alga oz- öne geçmek.

çarsda oz- at yarışında
geçmek.

katı bla oz- yanından geçmek.

oz- ileri gitmek, haddini aşmak.

sen asırı ozasa; sen fazla ileri
gidiyorsun.

Ozay bereket tanrısı.

ozdur- geçirmek, haddini aşmak.

avruvnu ozdur- hastalığı
geçirmek.

bolcalnı ozdur- vâde sini geçirmek.

çarsda kesin ozdurdu; yarıştta kendini geçirdi.

mardadan ozdur- haddini aşırmaq.

ozdurub aşasang bal, cav da kusduradı; fazla yersen bal, yağ da kusturur.

ozgan geçmiş, geçen.

ozgan cıllarımız; geçen yıllarımız.

ozgan cıl geçen yıl.

ozgan ömürle geçmiş asırlar.

ozgan işge kar cavar; zamanı geçen işe kar yağar.

ozgun 1) edepsiz, laubali, küstah,

2) aşırı, fahiş, büyük, fazla.

ozgun akıl fazla zekâ.

ozgun kılık küstah karakter.

ozgun söyleş- laubali olmak.

ozgun cigitlik kaygı salır;

fazla yiğitlik dert getirir.

ozgunlan- laubalileşmek,

küstahlaşmak, edepsizleşmek.

ozgunlu küstah, edepsiz, laubali.

ozgunluk küstahlık, edepsizlik.

ozgur oldukça, haddinden fazla.

Ö

öç düşkün, zaafı olan.

öç bol- düşkün olmak, zaafı olmak.

tatlğa öç tatlı düşkünü.

öç mükafat, bahis.

öç sal- mükafat koymak, bahse girmek.

öç kin, hırs, hiddet, garez.

öç pay, hisse, kısmet.

öçeş münakaşa, bahis, çekişme.

öçeş- bahse girmek.

öçeşiv bahis.

öçeşli tartışmalı, ihtilaflı.

öçhege kasten, bilerek, mahsus.

öçhegelik et- bilerek yapmak, kasten yapmak.

öçlü kötü kalpli.

öçlük düşmanlık, hasımlık.

öçük- musallat olmak.

öçükdür- saldırtmak, tahrik etmek.

öçül- sönmek.

öçült- söndürmek.

öçür- söndürmek.

otnu ürger öçürür, honşunu

türtger köçürür; ateşi

üfleyen söndürür, komşuyu

rahatsız eden başka yere

taşındırır.

öfüre-çöfüre önemsiz,

ehemmiyetsiz, eften püften,

bayağı; manasız, yersiz.

öge üvey.

öge ana üvey anne.

öge karnaş üvey kardeş.

ögüvül dağlık arazide taşlı toprak parçası.

ögüz öküz.

ögüz ağaç sırık.

ögüz arba kağıdı.

ögüz geben ot yığını.

ögüznü bıçakga tarthanlay
sonra yapılacak işi önce
yapmak.

ögüznü soya kelib
kuyrugunda bıçak
sındırganlay bir işi yaparken
en sonunda bozmak, berbat
etmek.

ögüznü ullusu baydan çıkdı
degenley ilginç haberin en
sonda söylenmesi.

ögüz başcı tarla sürerken öküzleri
tutan adam.

ögüzlük kağınının öküzlerin
bağlandığı boyunduruğuna
arabadan odun, ot gibi şeylerin
düşmemesi için hazırlanmış
ağaç parçası.

ögüzlük öküz olarak yetiştirilmek
üzere seçilmiş buzağı.

öhçege bkz. **öchege**.

öhtem 1) gururlu, mağrur, kibirli,
2) heybetli, yüce, görkemli.

öhtemlen- gururlanmak,
kibirlenmek.

öhtemli mağrur, gururlu, görkemli,
azametli.

öhtün- iç geçirmek, iç çekmek.

öjjiyek bir tür ipek.

öksü- acı çekmek, ıstırap çekmek,
duçar olmak.

öksüt- acı çektirmek, üzmek,
ıstırap vermek.

öksüz öksüz.

öksüzle yedi yıldızdan meydana
gelen bir yıldız topluluğu.

öksüzle canı doğu.

ökül vekil, avukat.

öküm ölü bol- çok üzülmek, acı
çekmek, kederlenmek.

ökün- pişman olmak.

ökünç acı, keder, üzüntü.

ökür- böğürmek.

ökürüvçü öküz.

öl- ölmek.

ölür tügü çık- yaşlanmak.

ölmez kesi kesine orayda

ayta(tarta) edi degenley

kendi kendine sevinmek.

ölüb koramagan, savdan

carımagan kimseye bir hayırı
dokunmayan.

ölür otları canma- birbirine
düşman olmak, anlaşılmamak.

ölçe ölçü.

ölçele- ölçmek.

ölçem ölçü.

ölçemsiz ölçüsüz, hesapsız.

ölçesiz 1) sonsuz, hudutsuz,
sınırsız,

2) oldukça, haddinden fazla.

ölçev ölçü.

ölçevsüz ölçüsüz, hesapsız.

ölemen pinti, cimri, açgözlü.

ölet veba, taun, salgın hastalık.

örtenden kalgan öletden da

kahr; yangından kurtulan

salgından da kurtulur.

öletden eskiden beri, öteden beri.

öletden beri çok eskiden beri.

ölküç ödünç.

öltür- öldürmek.

ölü ölü.

ölgen ölü bol- devamlı üzüntü içinde olmak.
ölü göbelekle pervane kelebek.
ölüg ölü, ceset.
ölüm ölüm.
ölüm sormaganlay keledi;
ölüm sormadan gelir.
ölümdük ölünün dağıtılan elbiseleri.
ölür ot zehir.
ömür 1) asır, yüzyıl, 2) ömür.
ömürde da hiçbir zaman, asla.
ömürge deri ebediyen, sonsuza kadar.
ömürbayan otobiyografi.
ömürlük ebedi.
ön ses.
öng deri veya kumaşın iç kısmı.
önge başka, diğer.
önge va ama, fakat.
öngeç yemek borusu.
öngeç iki yaşında.
öngeler- gücenmek, yadırgamak, benimsememek.
öngeze akşam alaca karanlıkta yapılan avcılık.
öngküç borç, ödünç.
öngküç kozlav faiz.
öpke akciğer.
öpke avrur verem.
öpke baş bronş.
öpke-bavur sakatat.
öpke bla bavur ortasına kol
suk- arkadaşların yada akrabaların arasına düşmanlık, soğukluk sokmak.

öpke soluv et- nefes nefese kalmak.
öpkesi tur- nefes alamamak, gücü tükenmek.
öpkesin-bavurun tök- sağlığını düşünmeden çalışmak, didinmek.
öpkesine cetdir- çok kızdırmak, öfkeliendirmek.
öpkesine çabdır- çok kızdırmak.
öpkesine öt- kızmak, yakasına yapışmak.
öpkesine ötdür- çok kızdırmak.
öpkele- darılmak, küsmek.
öpkelegenni ülüşü tatl bolur; küsenin payı tatlı olur.
öpkelet- küstürmek, darıltmak.
ör yükseklik, yüksek.
örçü- büyümek, yetişmek.
öre dik, yüksek.
öre kob- ayağa kalkmak.
öre tur- ayağa kalkmak, ayakta durmak.
örecaga dik yaka.
öreçe hayvanların ensesi.
öre-gıla yüksek, biçimsiz.
örekay uzun, uzun boylu.
örekına uzun boylu, sırık gibi.
örekına uzun, uzun boylu.
örekulak kurt.
örele- 1) tırmanmak, 2) endişelenmek.
örele- endişeliendirmek.
örelen- tırmanmak, yükselmek.
öresine baştan başa.
öresinleyine baştan başa.

öretalkı meşe, dişbudak gibi sert ağaçlardan yapılan deri tabaklama âleti.
öretin ayakta, yukarı, dikine.
erinçek öretin cuklar, catıb işler; tembel ayakta uyur, yatarak çalışır.
öreturuk kökü kuruyup devrilmeden duran kurumuş ağaç.
örge yukarı.
örhüm yüksek dağlarda yetişen, yaprakları ilaç olarak kullanılan bir bodur ağaç türü.
örkeç devenin hörgücü.
örle- tırmanmak, yükselmek.
örleş otlak.
örlük zafer, galibiyet.
örten 1) yangın, 2) salgın.
örü dik, yokuş.
örü sürem yokuş.
örü yemek vakti dışında ayaküstü atıştırılan yemek.
örüm yokuş.
örüm yaş.
tamadanı örümüne sıy berib söyle; büyüğün yaşına hürmet ederek konuş.
örümle- tırmanmak, yukarı çıkmak.
örüş 1) yokuş, 2) sırt, tepe.
örüş hans mera, otlak, yaylak.
örüş sürem yokuş yukarı.
örüşlü çayırılı, otlı.
örüşlü sırt plato, otlakları olan tepe, sırt.
Örüzmek Nart destanlarında bir kahraman adı.

ös- büyümek, gelişmek.
ösdür- büyütmek.
ösüm gelişme, büyüme.
ösümlü 1) boylu boslu, 2) çabuk büyüyen, çabuk yetişen.
ösümsüz kısa boylu, bodur.
ösümlük bitki.
öşün göğüs.
öşün uruş et- sonunu düşünmeden hareket etmek, sağa sola bakmamak.
öşünle- yüklenmek, dayanmak, sıkıştırmak, ezmek, sıkmak.
öşünlü iri göğüslü.
öşünlük at eğerinin göğüs kayışı.
öt 1) cesaret, 2) öd, safra.
öt orun safra kesesi.
ötü avzuna tüş- ödü patlamak, korkmak, korkaklaşmak.
ötü tabanında bolgan korkak.
ötüne cetdir- kızdırmak, öfkeliendirmek.
öt- geçmek, nüfuz etmek, öne geçmek.
öt-ağrına gitmek, içine işlemek.
sen aythan söz manga ötdü, söylediğin söz ağrıma gitti.
ötene dolyatağı, son.
ötgen-sötgen gelen-geçen.
ötger- geçirmek.
ötgür 1) kibirli, gururlu, 2) kararlı, ateşli, 3) haydut, şaki.
ötgür 23-31 Temmuz arasında doğanların burcu.
ötlü cesur, gözü pek.
ötmek ekmek.

ötmek kathan galeta, kuru pasta.

öt orun safra kesesi.

ötsüz korkak.

ötürük 1) yalan, 2) sahte.

ötürük ayt- yalan söylemek.

ötürük açha sahte para.

ötürükçü yalancı.

ötürükçü tilden tilkav til

aşhı; yalancı dilden kekeme dil iyidir.

öz kendisi, kendi.

öz al- yemek yemek.

öz başına kendi kendine.

öz et- yemek yemek.

öz tut- açlığını bastırmak.

öz tuthan lezzetli.

özden Karaçay-Malkar toplumunda

prenslerden sonra gelen ikinci derecede soylular, hür halk tabakası.

sarayma özden ~ sarayım

özden prenslere hizmet eden soylular.

sıysız özden azat edilen

kölelerin oluşturduğu tabaka.

töben özden 18. yüzyıl

sonunda azat edilen tabaka.

özden söz gösterişli söz, güzel söz.

özden biyni ekinçi kulu;

asilzâde prensin ikinci kölesidir.

özdenlik 1) asilzâdelik, soyluluk,

2) nezâket, terbiye, zerâfet,

3) hediye, armağan.

özdenlik et- nezâketle teklif etmek, asillik göstermek, hediye etmek.

özdenlikni eki ülüşü ötürük; asilzâdeliğin yarısı yalandır.

özek merkez, esas, asıl, cevher.

özek al- açlığını bastırmak.

özek tabii karbon, grafit.

özele- benimsemek, kendine mal etmek.

özen vadi.

özen tuban vadileri kaplayan bulut.

üç özen Hurzuk, Uçkulan, Karturt köylerinin yer aldığı bölge.

özen ova, düzlük.

Kabartı özen Kabardey ovası.

özen ırmak.

özengi vadiden yukarı doğru esen rüzgâr.

özengi üzengi.

özengileri birbirine tiye bar- bir işte ortak olmak, beraber hareket etmek.

özengileş- görüşmek, ortak iş yürütmek, dostluk kurmak.

özge başka.

özge va ama, fakat.

özger- değişmek.

özgeriş değişim, yenilik, inkılap.

özgert- değiştirmek.

özür vezir.

özöv yaka.

P

paça paça.
padrajan domates.
pagon apolet.
pahmu kabiliyet, yetenek, istidat.
pahmulu yetenekli, istidatlı.
pahmusuz yeteneksiz, kabiliyetsiz.
pakır fakir, yoksul.
pakırlık fakirlik, yoksulluk.
palah felâket, belâ , dert.
 palah et- yaramazlık yapmak,
 belâ getirmek.
 palah sal- felâket getirmek.
 palahga kal- başı belâ ya
 girmek.
 palahga koy- belâ ya sokmak.
palahçı yaramaz, yaman.
palahla- zarar vermek, zarara
 sokmak, belâ ya sokmak.
palahlı yaman, müthiş, dehşetli.
palapan dev, dev yapılı.
palestin ağırlık olarak kullanılan
 ağaç yada tahta.
palton palto.
 palton cavluk şal, örtü.
pamezey pazen kumaş; fanila.
panaj evde yapılan rakı, içki.
papah 1) kalpak, 2) kasket.
para-çara paramparça.
 para-çara et- parçalamak.
parahat huzur, sakinlik.
 parahat bol- huzur içinde
 olmak, rahat olmak.

parahatlan- teskin olmak, rahat
 etmek, yatışmak.
parahatlı sakin, dingin.
parahatlık sakinlik, sessizlik.
parala- yırtmak, parçalamak.
paratay köpek.
parız emir.
pariy çoban köpeği, kurt köpeği.
parta okul sırası.
partabak sigara konulan tabaka.
pasık ahlaksız.
pasıklan- ahlaksızlaşmak.
pasıklık alçaklık, namussuzluk,
 ahlaksızlık.
paşman kederli, hüznü.
paşmanlık keder, hüznü.
paşot mühür mumu.
patar ev, konut.
 patar al- kiracı olmak,
 kiralamak.
 patar hak ev kirası.
patava delil, kanıt.
patavaçı şahit, müşahit.
patavalı ispat edilebilir, delilli,
 kanıtlı.
patavasız delilsiz, kanıtsız.
patçah padişah, kral, Rus çarı.
 ullu patçah Rus çarı.
 carım patçah Rus çarının
 Kafkasya'daki temsilcisi,
 Kafkasya valisi.
pategen bkz. **petegen**.
patis patiska kumaş.
payda fayda.
paydalan- faydalanmak.
paydalı faydalı.
paydasız faydasız.

paygambar peygamber.

payla- bölmek, taksim etmek.

payruz firuze.

payruz taş firuze.

payton fayton.

peç ısınmada kullanılan bir tür fırın.

pelah bkz. **palah**.

perda peçe, çarşaf.

perdan tüfek.

pes fes.

pes börk fes.

petegen gaz yağı.

petegen lampa gaz lambası.

pıkpık porsuk.

pıpın sarı meyvalı, kalp hastalığına iyi gelen bir bitki.

pirgavun namussuz, alçak.

pirh-çirh bol- sessiz gülmek.

pirh-çirh et- kıs-kıs gülmek.

pirhıl-da- burnundan soluk vermek, puflamak.

pirhıldav burnundan soluk verme, puflama.

pırıl-da- fokurdamak, şırıldamak.

pırsıvay 13-20 Ocak arasında doğanların burcu.

pısılda- 1) cızırdamak, 2)

burnundan solumak.

otunla pısıldab canadıla;

odunlar cızırdatarak yanıyorlar.

pısıldab cuklaydı; burnundan soluyarak uyuyor.

pışıl-da- 1) peltek konuşmak, 2) fısıl-damak.

pışıldav 1) fısıltı, 2) peltek konuşma.

pıtav tahıl stoğu, hububat yığını.

pıttır fena, kötü.

pikir fikir, düşünce.

pil fil.

pil süyek fildişi.

pınarçık cep feneri.

pitna entrika, desise, kurnazlık.

pitnaçı kurnaz, hilekâr.

pitnalık entrika, hilekârlık, düzenbazlık.

poh kötü, pis.

pohla- kirletmek, pisletmek.

pokun genç erkek geyik.

pol döşeme, parke.

porunhu çürüyüp dökülme, çürüyüp toz hâline gelme.

terek çirib porunhu

bolgandı; ağaç çürüyüp toz hâline gelmiş.

pravlen Kafkasya köylerinde Rusların köy idare binası.

prinç pirinç, çeltik.

prustop eskiden Rus hükümetinin Kafkasya'daki polis komiseri.

pud bkz. **put**.

pugura ilaç olarak kullanılan kurutulup ufalanmış bir bitki.

pulda ense.

pulgu bkz. **hulgu**.

pulgura sarp kayalıklarda yetişen kalın saplı bir bitki.

pulgura eski inançlara göre, suda adam boğulduğunda cesedini bulmak için kavalla çalınan melodi.

pur ayı.

pura 1) çürük, bozuk; kırıntı, toz,

2) oyuk, çukur.

puralan- içi çürümek.

purç kara biber.

purçan-taralık Karacaylılar'ın

şamanizm döneminde taş ve

ağaçlardan yapılmış tapınma

yeri.

pusu sarkık, gevşek.

pusu bol- sarkmak, gevşemek,

sönmek.

pusuluk gevşeklik, sarkıklık.

put 16 kg'lık ağırlık ölçüsü.

pürzöv bkz. **mürzev**.

R

Raçıkav Nart destanlarında bir

kahraman adı.

rahat rahat.

rahatlan- rahatlamak.

rahatlandır- rahatlatmak.

rahatlı 1) sakin, sessiz, 2) huzurlu,

barış içinde.

rahatlı çaşav sakin hayat.

rahatsız rahatsız, huzursuz.

rahın 1) hastalıklı, zayıf, 2) sakat,

kötürüm.

rahın bol- sakatlanmak, hasta

olmak.

rahın et- sakatlamak.

rahınlan- 1) hastalanmak, 2) sakat

kalmak.

ran kaya ovuğu.

rasa eğrelti otu.

çeget rasa eğrelti otu.

Ravbazi Malkar'da şamanizm

döneminde kutsal olduğuna

inanılan bir armut ağacı.

razi 1) razı, hoşnut, memnun, 2)

istekli.

razi bol- hoşnut olmak, razı

olmak.

razılık 1) hoşnutluk, memnuniyet,

2) isteklilik.

rezik filiz, sürgün.

rezik et- sürgün vermek,

filizlenmek.

reziklen- sürgün vermek,

filizlenmek.

maşokda gardoşla

reziklengendile; çuvaldaki

patatesler sürgün vermiş.

rezikli sürgün vermiş, filizli.

rişli 1) şans, talih, başarı, 2) varlık,

zenginlik.

rişli et- mal-mülk sahibi

olmak.

rişliğe bat- zenginlik içinde

olmak.

rişlisi bol- şanslı olmak, talihi

açık olmak.

rişli kelir bolsa kıl köpürden

tizilir keter bolsa temir

sıncır üzülür; zenginlik

gelecek olsa kıl köprüden

dizilir, gidecek olsa demir

zincir kopar.

rişlili 1) şanslı, talihli, başarılı, 2)

varlıklı, zengin.

rişlili adam 1) şanslı adam,

2) zen-gin adam.

rişlili üydegi varlıklı aile.

rukku1 11-21 Haziran arasındaki
günler.

S

sab sap.

balta sab balta sapı.

çalkı sab tırpan sapı.

tas bolgan bıçaknı sabı altın;

kaybolan bıçağın sapı altın.

saba tüfek namlusu.

savut-saba silâh.

koş sabalı şkok çiftte, av

tüfeği.

saba yün kabartmak için değnek.

kamış saba kamıştan değnek

(yün kabartmada kullanılır).

sabah sap, çöp, koçan.

nartüh sabah mısır koçanı.

sabak sap, çöp, koçan.

sabala- kabartmak.

sabalan- kabarmak.

sabalangan cün kabarmış

yün.

saban tarla.

cazlık saban ilkbaharda ekilen
tarla.

kara saban sür- birinin adını
lekelemek, çamur atmak.

küzlük saban sonbaharda
ekilmek üzere nadasa
bırakılmış tarla.

saban ağaç kara sapan.

saban çıpçık sığırcık, çekirge
kuşu, iskele, baştankara.

saban sür- tarla sürmek.

saban temir pulluk demiri.

sabançı çiftçi, rençber.

sabançı eski Karaçay-Malkar

toplumsal yapısında prenslerin
topraklarını işleyen azat
edilmiş köle tabakası.

sabançı koş ziraatle uğraşan bir

kaç ailenin birleşerek

oluşturduğu organizasyon.

sabançılık çiftçilik, ziraat.

sabanlık tarla, ekilecek arazi,
toprak.

sabantoy Karaçay-Malkar'da

eskiden baharda tarlalar ekime
hazırlandıktan sonra yapılan
büyük şölen.

sabay falcı, fala bakan.

sabır 1) sakin, dingin, 2) sabırlı,
yatışmış, 3) uysal, halim-
selim.

sabır avaz sakin ses, yumuşak
ses.

sabır bol- sabırlı olmak,
sakinleşmek, yatışmak.

sabır adam uysal adam, sakin
adam.

sabır-la- 1) sabretmek, 2) teskin
etmek, yatıştırmak, susturmak.

sabırlan- sakinleşmek, yatışmak,
uysallaşmak.

sabırlı sabırlı, tahammüllü.

sabırlı cıdar, sabırsız cılar;
sabırlı dayanır, sabırsız ağlar.

sabırlık sakinlik, soğukkanlılık,
sabırlılık, kendine hâkim olma.

sabırlığı taşha baylangan
metanetli, dayanıklı, sabırlı.

sabırlığın taşha bayla-
sabretmek, dayanmak.

sabırsız sabırsız, kendine hâkim
olamayan.
sabiy çocuk.
asıralgan sabiy evlatlık.
emçek içgen sabiy sütçocuğu.
sabiy tab- çocuk doğurmak.
sabiylerin külge kuy-
çocuklarını öksüz bırakmak.
sabiy konakdan tamada;
çocuk misafirden büyüktür.
sabiy cetginçi ceti türlü
boladı; çocuk büyüyene kadar
yedi türlü olur.
sabiy-balık çoluk-çocuk.
sabiy-subiy çoluk-çocuk.
sabiylen- çocuklaşmak, çocuk gibi
hareket etmek, safmış gibi
davranmak.
sabiyli çocuklu.
sabiylik çocukluk.
sabiysiz çocuksuz.
sabiysiz tişiruv-kögetsiz
terek; çocuksuz kadın-
meyvasız ağaç.
sabla- sap takmak.
baltanı sabla- baltaya sap
tutmak.
sablan- ağrı saplanmak, sızlamak.
sablengan avruv sav
koymaz; ağrı yapan (sızlayan)
hastalık sağ bırakmaz.
sablı kepçe.
agaç sablı tahta kepçe.
sadak ok.
sadak at- ok atmak.
sadak caya yay.

sadak kıl yayın kırışi.
sadak orun ok kılıfı.
sadak tarthança dosdoğru,
doğruca.
sadaka sadaka.
sadakaçı dilenci.
sadır bataklık.
sadra oyun satranç.
sadraç 1) oymalı, 2) ağaç oyma.
sadraç et- yontup biçim
vermek.
sadraç şindik oymalı
sandalye.
saf sıra, saf.
safha tiz- sıraya dizmek.
sagak solungaç.
sagak avruv kabakulak
hastalığı.
sagak bez bademcik.
sagakla kulak altı bezleri.
sagal parça parça, yırtık-pırtık.
sagal bol- yırtılmak,
parçalanmak.
sagal et- yırtmak, parçalamak.
sagalları salın- pasaklı olmak,
kılıksız olmak.
sagalla- parçalamak, yırtmak.
sagallan- parçalanmak, yırtılmak.
sagat 1) saat, 2) zaman.
bu sagat hemen, derhâl.
bu sagatda şimdi.
buvun sagat kol saati.
hurcun sagat cep saati.
kabırğa sagat duvar saati.
ol sagat hemen, derhâl.
ol sagatda o zaman.

sagat bav saat kayışı.
sagat bla carım birbuçuk saat.
sagat carım buçuk, yarım saat.
sagatnı akırın cürügeni;
saatin geri gitmesi.
sagatnı cengil cürügeni;
saatin ileri gitmesi.

sagatlık saatlik.

sagay- 1) uyanmak, 2)
kuşkulananmak, merak etmek,
endişelenmek.

sagaygan endişeli, vesveseli.

sagayt- 1) dikkatini çekmek,
uyandırmak, 2)
kuşkulandırmak, kuşkuya
düşürmek.
cuklab bargan sabiyni
sagaytdıng; uyuyan çocuğu
uyandırdın.
tavuş meni sagaytdı; ses beni
kuşkulandırdı.

sagin- anmak, düşünmek,
hatırlamak, bahsetmek.

sagınıl- düşünölmek, anılmak.

sagış 1) düşünce, 2) tasa, kaygı.
sagış bas- tasalanmak, kaygı
içine girmek, düşüncelere
dalmak.
sagış çaç- düşüncele
dağıtmak.
sagış et- düşünmek,
hatırlamak.
sagışha ket- düşünceye
dalmak.
sagışha kir- düşünceye
dalmak.

sagışlaga kir- düşüncelere
dalmak.

sagışlan- düşünmek, düşünceye
dalmak.

sagışlanıb kal- endişelenmek,
kaygılanmak.

sagışlandır- endişelendirmek,
kaygılandırmak.

sagışlanmaklık kaygı, kuşku,
endişe.

sagışlı endişeli, kaygılı, düşünceli,
dertli.

sagışlı bol- düşünceye dalmak.

sagışlı sagışın aytsa sagışsızı
başı avrur; dertli derdini
söylese dertsiz başı ağrır.

sagışsız 1) dertsiz, tasasız, kaygısız,
2) düşüncesiz, ihtiyatsız.

sagışsız adam kaygısız,
tasasız adam.

sagışsız söznü cel eltir;
düşüncesiz sözü rüzgâr
götürür.

sagız reçine, macun.

sagüncü 1) yük, bagaj, 2) tasa,
kaygı, yük.

sagüncü bol- eziyet vermek,
yük olmak.

sahan sahan, büyük kap.

sahan tabak büyük kase.

sahinik karışık, allak bullak.

sahtiyan işlenmiş deri, maroken.

sajna 2.13 metrelik uzunluk
ölçüsü.

sajnalık kocaman.

sak 1) dikkat, tedbir, 2) dikkatli,
tedbirli, hassas.

sak adam ihtiyatlı, tedbirli adam.

sak bol- dikkatli olmak.

sak cavum sağanak yağmur.

sak kulak hassas kulak.

atha sak bol; ata dikkat et.

sak üyüne sav barır; dikkatli olan evine sağ ulaşır.

sakal 1) sakal, 2) çene.

aksakal yaşlılar, toplumun ileri gelenleri.

sakal ayrı çenenin ortası.

sakalı cet- sakalı çıkmak.

sakal cülü- traş olmak.

sakal iy- sakal bırakmak.

sakalı salın-(tüş-) çok üzülmek, kederlenmek.

sakal tüb çene.

sakallı sakallı.

sakallını sakalsız aldar;

sakallıyı sakalsız kandırır.

sakat 1) hastalıklı, hasta, 2) sakat, malül.

sakat bol- sakatlanmak.

sakat et- sakatlamak.

sakatlı sakat, fiziki kusuru olan.

sakatlık sakatlık.

sakatlık cetgen sakat, malül.

sakatlık tab- sakatlanmak.

sakav peltek, konuşması kusurlu.

sakav at hastalığı, ruam.

sakavluk pelteklik.

sakkel hırpani, yırtık-pırtık.

sakla- 1) beklemek, 2) korumak.

saklay saklay kak bol-
beklemekten yorulmak.

meni üyde saklagız; beni evde bekleyin.

cılkını börüden saklagız; at sürüsünü kurttan koruyun.

saklat- 1) bekletmek, 2) korutmak.

saklavul bekçi, gözcü, muhafız.

saklık tedbir, tedbirlilik, ihtiyat, dikkatlilik.

saklıkga sokurdan üren;

dikkatli olmayı körden öğren.

sakman koyunların kuzulaması; kedinin yavrulaması.

sal 1) ceset, ölü, 2) cansız, uyuşuk, hâlsiz.

sal ağaç ölünün taşındığı bir tür sedye.

sal bol- ölmek.

tüneneli beri salma; dünden beri hâlsizim.

sal- koymak.

avruv sal- hastalandırmak.

baga sal- fiyat biçmek.

belgi sal- işaret koymak.

bolcal sal- süre tayin etmek, vâde vermek, müddet vermek.

borç sal- görev vermek, vazifelendirmek.

cara sal- yaralamak.

cerge sal- yere koymak.

col sal- yol açmak.

corukga sal- düzene sokmak.

emçek sal- meme vermek.

içine sal- içine koymak.

kaygı sal- dert vermek.

kirit sal- kilitlemek.

kişen sal- atın ayağına köstek takmak.

kulak sal- kulak vermek.

kıynılık sal- dert vermek.
mekam sal- ev inşa etmek.
ot sal- ateşe vermek.
salıb bar- çıkıp gitmek.
salıb kel- çıka gelmek.
tazir sal- ceza vermek.
terek sal- ağaç dikmek.
urluk sal- tohum ekmek.
zaran sal- zarar vermek.

salah sela.

salah tart- sela vermek, sela okumak.

salam saman.

bolcar salam çarığın tabanına konulan saman.

carak salam kaba saman.

salam bav samanlık.

salam kağış- araları açılmak, darılmak, dövüşmek.

salam külte saman destesi.

salam külteça tertipsiz, düzensiz, dağınık.

salam midelça haddi hesabı olmayan, çok fazla.

salam otça çabuk, hızla, süratle.

suv-salam bol- zayıflamak, zayıf düşmek.

salam selam.

salam ber- selam vermek.

salamat sıhhatli, esen, mesut, mutlu.

salamath sıhhatli, mutlu.

salambaş üy çatısı samanla örtülmüş ev.

salamelik sığır hastalığı, kolera, Sibirya yarası denilen hastalık.

salamlaş- selamlaşmak.

salaskür iri yarı, çam yarması, sırık gibi boylu.

salaşkür bkz. **salaskür**.

salat maya, malt.

arpa salat arpadan elde edilen malt.

salat boza alkollü Kafkas bozası.

salçık çamurlu yer.

saldır- koydurmak.

işge saldır- işe yerleştirmek.

ornuna saldır- yerine koydurmak.

tiş saldır- diş taktırmak.

saldır- atı şaha kaldırmak.

salımçı melek.

salın- sarkmak.

salınb tur- asılı kalmak, asılı durmak.

salındır- sarkıtmak.

salınış- sarkmak, sallanmak.

salınmak parça, kırıntı.

salış- araları açılmak, bozuşmak, ağız kavgası etmek, boğaz boğaza gelmek, kavgaya etmek.

salışuv bozuşma, atışma, kavgaya, hır-gür.

salkın serin, gölge.

salkın ayaz serin rüzgâr.

salkın et- gölge etmek.

terek salkın ağaç gölgesi.

salkın 1) karamsar, asık yüzlü, neşesiz, somurtkan, 2) soğuk.
işge salkın kara- işe soğuk bakmak.

salkın bol- neşesi kaçmak, yüzü asılmak, somurtmak.

salkın salamlaş- soğukça selamlaşmak.
salkınla- 1) serinlemek, 2) somurtmak, surat asmak.
kün bir kesek salkınladı; hava biraz serinledi.
bu çaş nek salkınlab aylanadı; bu genç niye somurtup geziyor.
salkınlan- 1) serinlemek, 2) somurtmak, surat asmak, 3) ilgisini kaybetmek.
salkınlı serin, gölgeli.
salkınlık gölgelik, şemsiye, sundurma.
salkur şamanizm döneminde ölünün yakıldığı kaide.
salma kurban kesilen yer.
salma col patika.
salpı 1) sarkık, sönük, 2) iç sıkıntısı, keder, mahzunluk.
salpı bol- 1) sarkmak, sönmek, 2) kederlenmek, içi sıkılmak.
salpı kulak sarkık kulaklı.
salpılan- 1) keyifsiz olmak, 2) keyifi bozulmak, 2) sarmak.
salta ağır taşçı tokmağı, balyoz, iri çekiç.
saman bir tür kerpiç.
samarkav şaka, alay, istihza.
samarkav et- alay etmek, küçük düşürmek.
söznü samarkavga bur- sözü şakaya çevirmek.
samarkavçu şakacı, alaycı.

samarkavla- şaka yapmak, alaylı konuşmak.
samarkavlaş- şakalaşmak.
samavar semaver.
samır kesik, kısa.
samır kuyruk kısa kuyruklu, kuyruğu kesik.
samır çoban köpeği.
sampal tetik.
sampal tart- tetik çekmek.
san vücut, eller-ayaklar, beden, gövde.
san-san et- parçalara ayırmak, parçalamak.
sanı çok sakat, kötürüm.
sanı aruv güzel vücutlu, güzel bedenli.
sanları kıyıl- gücü tükenmek, kuvvetsiz kalmak, ayakta duracak gücü olmamak.
sanları salın(tüş-) çok üzülme, kederlenmek.
tuv sanla endamlı vücut.
san sayı, miktar; nüfus.
adamları sanı insanların sayısı.
milletni sanı milletin nüfusu.
san et- önemsemek, önem vermek, ilgi göstermek.
san etme- umursamamak, aldırmmak, ilgi göstermemek, ilgisiz kalmak.
sana- 1) saymak, 2) kabul etmek, dahil etmek.
beşge deri sanadım; beşe kadar saydım.

anı da adamga sanadık; onu da adam kabul ettik (saydık).
anı da telige sanadıla; onu da deli kabul ettiler (saydılar).

sana- gevezelik etmek, çenesi düşmek.

ertdenli beri ne zatları
sanaysa; sabahtan beri ne gevezelik ediyorsun.

sanagat 1) sanat, 2) kol, dal, branş.

sanal- 1) sayılmak, 2) dahil olmak, itibara alınmak, göz önünde tutulmak.

cılıkda baytalla sanaldıla; at sürüsünde kısıraklar sayıldılar.

Alhaz da igi adamga
sanaladı; Alhaz da iyi adam sayılır.

men da kızbaylaga sanaldım;
ben de korkaklara dahil edildim.

sanam sayma, hesap etme.

sanamı bolmagan çok kalabalık, çok mevcutlu.

sanarık 19-28 Şubat arasındaki günler.

sanaş- sayışmak.

bir-birine at-bet sanaş-
birbirine iftira etmek, leke atmak.

sanat- 1) saydırmak, 2) kabul ettirmek, dahil ettirmek.

sanav sayı, rakam; hesap.

sanavu tavusul- ömrü tükenmek.

sanavu tavusulgan ölüm vakti yaklaşan.

sanavçu sayıcı, hesaplayıcı.

sanavsuz hesapsız, sayısız.

sancoh şerit, zıh, kenar.

sancoh sal- elbisenin kenarına şerit (zıh) dikmek.

sancoh evlerin pencere altlarına gelen kısımlarına boydan boya kuşak biçiminde boya çekmek, değişik renkte boya ile badanalayarak şerit biçiminde süslemek.

ak üyge kök sancoh
caraşadı; beyaz eve mavi renkte şerit yakışıyor.

sança budala, alık, saf.

sançalan- budalalık etmek, çocuk gibi hoplayıp zıplamak.

sançalık budalalık.

sançasına aptallıkla, ne olduğunu anlamadan.

sandan bir arasına, bazan.

ol bizge sandan bir keledi; o bize arasına geliyor.

sandık tabut.

sandıra 1) saçmalamak, 2) uykuda sayıklamak.

köb aşab cathanımda tanga
deriçin sandırab çıkğanma;
çok yiyip yattığımda sabaha kadar uykuda sayıklamışım.

kereksizge ne sandırab
turasa; lüzumsuz yere neler saçmalıyorsun.

sandırak 1) saçma, anlamsız, 2) sayık-lama.

sandırak et- uykuda sayıklamak.

sandırak söz saçma, anlamsız söz.

sandırak söyleş- saçma konuşmak.

sandırak eski Karaçay-Malkar halk danslarından birinin adı.

sandırak gece.

sandırakçı geveze, boşboğaz.

sandırakla- 1) uykuda sayıklamak, 2) saçmalamak.

sandıraklat- saçmalatmak, anlamsız yere konuşturmak.
bu çaşnı sandıraklatıp turmagız; bu genci saçmalatıp durmayın.

sandıraklav 1) sayıklama, 2) saçma-lama.

sandırat- saçmalatmak, anlamsız konuşturmak.

sandırav gevezelik etme, boşboğazlık, saçmalama.

sandıravuk geveze, boşboğaz.

sangırav sağır.

sangırav cer dolambaçlı yer.

sangırav cangur ahmak ıslatan yağmuru.

sangırav kulak mantar.

sangırav eşitgenin aytır; sağır duyduğunu söyler.

sangırav-bilak kulağı ağır işiten, sağır.

sangıravkulak mantar.

sangıravlan- sağırlaşmak.

sangıravluk sağırlık.

sangkılçak küçük işkembe.

sangısı- sağır olmak.

sangsıt- güürldemek, sarsmak, sağır etmek.

kulak sangsıthan tavuş kulağı sağır eden ses.

sanla- çekiştirmek, dedikodu etmek.

sanla- parçalamak.

sanlab arasıra, bazan.

sanlab bir arasıra.

sanlab biri yalnızca biri.

sanlan- parçalanmak, parçalara ayrılmak.

sanlangan parçalanmış, parçalara ayrılmış.

sanlat- parçalamak.

sanlı iri yapılı, kuvvetli, heybetli, boylu-boslu.

aruv sanlı güzel vücutlu.

tok sanlı 1) ağızına kadar dolu,

2) güçlü-kuvvetli, sağlam vücutlu.

sanlılık güçlü-kuvvetlilik, heybetlilik, iri yapılı olma.

sansın- hürmet etmek, saygı göstermek, değer vermek, önemsemek, özen göstermek.

sansız sakat, kötürüm.

sansız 1) önemsiz, özensiz, dikkatsiz,

2) bayağı, alelade.

sansız barmak işaret parmağı.

sansız et- önem vermemek, ilgilenmemek, özen göstermemek.

sansız sayısız, çok.

sansız sanavsuz sayısız, pek çok.

sansızla- saygı göstermemek,
hürmet etmemek, özen
göstermemek, önem
vermemek.
sansızlık ilgisizlik, özensizlik,
saygısızlık, hürmetsizlik.
sansız-sanamsız sayısız, pek çok.
sansız-sanavsuz sayısız, pek çok.
sant gevşek, uyuşuk, ilgisiz,
kayıtsız, hissiz, duygusuz.
sant bol- uyuşmak,
hissizleşmek.
sant et- sayıklamak.
sant ahmak, aptal, sersem;
dikkatsiz, dalgın.
sant adam 1) aptal adam, 2)
dalgın adam.
sant et- koşturmak, dört
dönmek.
sant tatsız, yavan.
kertmeleni tatuvları **santdı**;
armutların tadı yavan.
sant-mant saf, salak.
santa yarım akıllı, hafif kaçık.
santalan- çocukça eğlenmek,
hoplayıp zıplamak.
sant zaman öğleden sonra.
sap tahıl ölçmeye yarayan kap.
sapal ayağın altından geçen,
tozluğa veya pantolon
paçalarına bağlanan deriden
veya kumaştan şerit.
sapal sal- şerit takmak.
sapala- parçalamak, dağıtmak;
devirmek, alt-üst etmek.
sapalat- parçalatmak, alt-üst
ettirmek.

sapalav parçalama, devirme, alt-üst
etme.
sapar oruç olmayan, seferi.
sapın sabun.
duh sapın kokulu sabun.
sapın tüb sabun parçası.
sapın tiyir- sabunlamak.
silti sapın alkalik sabun.
tılı sapın çamaşır sabunu.
sapran sarımrak, sarı renk.
sapran avruv sarılık hastalığı.
sapran çabak sazan balığı.
sapran mınçak sarılık
hastalığını iyileştirdiğine
inanılan muska.
sapranbet sarı yüzlü.
saptagay sap, çöp.
sarasan derisi kıymetli bir geyik
türü.
Sarasan kış tanrısı.
saraş sahur vakti.
sarayak vaşak.
sarayganla Büyük ayı yıldız
grubu.
sarayım özden prenslere hizmet
eden soylular tabakası.
sarayımlık kurum, kibir.
sarayma özden prenslere hizmet
eden soylular tabakası.
sargal- sararmak.
sargalt- sarartmak.
sargay düşünceli, dalgın.
sargay bol- düşünceye
dalmak.
sargay- sararmak.
sargayt- sarartmak.
sargıl sarımrak, açık saman rengi.

sargıldım atlarda kula renk,
sarımtrak.
sarh sarık.
sarı sarı.
 sarı aş sahur vakti.
 sarı avrur sarılık hastalığı.
 sarı aygır küçük ayı
 grubundaki bir yıldız.
 sarı cav tereyağı.
 sarı cavça cagılğan yumuşak
 huylu, tatlı dilli.
 sarı çıpçık isteke kuşu,
 baştankara kuşu.
 sarı çibin eşek arısı.
 sarı erik alıç.
 sarı gâvur Rus.
 sarı kulak Rus.
 sarı kulak sarımtrak renkli at.
 sarı suv bol- güçsüz olmak,
 gücü tükenmek.
 sarı suv et- güçsüzleştirmek,
 gücünü tüketmek.
 sarı şinli sarışın.
sarıcilik dayanıklı, mukavim.
sarıça sarı asma kuşu.
sarıkulak altın saplı kılıç.
sarıkulak Rus.
sarımsah sarımsak.
sarın ağıt; üzüntü, keder.
 sarın et- ağlamak, gözyaşı
 dökmek.
 sarın sal- arkasından gözyaşı
 dökmek.
 sarın tart- ağıt yakmak.
sarınça çekirge.
sarınçı cenazede ağlayıp ağıt yakan
 kadınlar.

sarınla- gözyaşı dökmek, ağlamak,
ağıt yakmak.
Sarıton bir yıldız adı.
sark- 1) akmak, suyun akması,
2) zamanın akıp gitmesi.
Koban, Karatengizge
sarkadı; Kuban ırmağı,
Karadeniz'e akıyor.
köb cıllarımız bu tavlada
kıynlıkda sarkdıla; çok
yıllarımız bu dağlarda zorlukla
geçtiler.
sark- şişmek.
 süyelib turgandan ayaklarım
 sarkdıla; dikilip durmaktan
 ayaklarım şişti.
sark- göç etmek, inmek.
 tavlada kıynalıb art közüvde
 tavlula da tüz cerlege
 sarkgandıla; dağlarda zorluk
 çekip son zamanlarda dağlılar
 da düz yerlere indiler (göç
 ettiler).
sarkelmeş daire şeklinde toplu
 dans ederken ayakların yerde
 sürünmesi.
sarkıt- akıtmak.
 eskileni sığıb suvun sarkıtdı;
 çamaşırları sıkıp suyunu
 akıtdı.
sarna- 1) feryat etmek, ağlamak, 2)
 yay-gara koparmak.
sarnaş- ağlaşmak, bağırmak,
 feryat etmek.
sarnav feryat, bağırış.

sarnav et- feryat etmek,
ağlamak.

cılav-sarnav feryat-ağlama.

sarpuru parlak tüylü kurt.

sarsmak sarımsak.

kaya sarsmak yabanî
sarımsak.

sarsmak tiş diş sarımsak.

sarsmak tûb baş sarımsak.

sarsmak ceti avruvnu başın

kesedi; sarımsak yedi

hastalığın başını keser.

sarsmak aşamagan iyis

etmeydi; sarımsak yemeyen
kokmaz.

sartın ... dolayı, ... yönünden, ...
göre.

meni sartın alayga barmazga

kereksiz; bana göre oraya

gitmemeniz lazım.

meni sartın sen barma; bana
kalırsa sen gitme.

saruv sarılık.

saruv kes- midesi ekşimek, midesi
kaynamak.

saruv kesiv mide ekşimesi.

saruvu kayna- hiddet duymak.

saruvu kayna- şiddetle arzu
etmek, çok istemek.

saruvu kes- midesi bulanmak,
midesi ekşimek.

saruvun kes- hiddetini yatıştırmak,
sakinleştirmek.

saruvbek bir tür cin, kötü ruh.

saruvbek timsah.

saruvek bkz. **saruvbek**.

sası- sağır olmak.

sasıt- kulak tırmalamak, kulağı
sağır etmek.

sasıthan tavuş tiz ses.

sasıt- yankılandırmak.

saskı at sineği.

sat- satmak.

açhaga sat- parayla satmak.

baga sat- pahalı satmak.

satıb al- satın almak.

Satanay Biyçe Nart destanlarında

bir kadın kahraman adı.

satanay gokka hans gül.

satdır- sattırmak.

sathiç hain.

satıl- satılmak.

satır sıra, saf, dizi.

satılık 1) satılık, 2) hain.

satıraç satıraç oyunu.

satuv ticaret.

satuv-aluv ticaret, alış-veriş.

satuv et- ticaret yapmak, alış-
veriş yapmak.

satuvda hater çok; ticaretle
hatır olmaz.

satuvçu tüccar, satıcı.

satü sürtük kadın, fahişe, kaltak,
hafif meşrep kadın.

satülük fahişelik, kaltaklık, hafif
meşreplik.

sav sağ, canlı.

sav bol sağol, teşekkür
ederim.

sav bol- iyileşmek.

sav cırt güle güle giy.

sav cürüt güle güle kullan.

sav-esenlik iyilik, rahatlık.

sav kal hoşçakal.

sav kel hoşgeldin.
sav süyekli sağlıklı, sıhhatli.
savdan ölü miskin, tembel.
savdan ölü bol- devamlı
üzüntü içinde olmak.
sav sağlam, bütün, tam.
miyala sınımay sav kalgandı;
cam kırılmadan sağlam
kalmış.
sav Karaçaynı tavlarında
bolganma; Karaçay'ın bütün
dağlarını gezdim.
sav ceti cılnı saklagandı; tam
yedi yıl beklemiş.
sav sözü bolmagan yalancı,
palavracı.
sav- 1) sağlamak, 2) şantajla para
koparmak, tehditle elinden
almak.
iynek sav- inek sağlamak.
birevnü savub çaşa- birinden
tehditle para kopararak
yaşamak.
savbitgen boylu-boslu, kanlı-canlı.
savda ticaret, alış-veriş, pazar,
panayır.
savdaçı tüccar, satıcı, işportacı;
spekülatör.
savdaçılık satıcılık, spekülatörlük.
savdalaş- pazarlık etmek,
çekişmek.
savdalaşib al- pazarlık edip
almak.
savdalaşuv pazarlık.
savdalık ticari.
savdan bütün olarak, tam olarak.

savdan al- hepsini almak,
bütün olarak almak.
savdan satuv toptan satış.
savdur- sağıdırmak.
savdüger tüccar, satıcı.
savdügerçi tüccar, satıcı,
spekülatör.
savdügerlik tüccarlık, ticaret.
savga 1) hediye, armağan, 2)
mükafat, ödül, 3) prim.
savga ber- hediye vermek,
ödül vermek.
savgaga ber- hediye olarak
vermek.
savga açha prim olarak
verilen para.
savgala- hediye vermek,
ödüllandirmek.
savgalan- ödüllendirilmek.
savgalandır- mükafatlandırmak,
ödüllandirmek.
savgalı ödül almış, mükafat almış.
savgırcın obur, pisboğaz.
savkaldı vedalaşma.
savkaldı ayt- vedalaşmak.
savkaldılaş- vedalaşmak.
savkaldılık vedalaşırken verilen
hediye.
savkarın obur, pisboğaz.
savkarınlık oburluk, pisboğazlık.
savlay bütün, tamam, tamamen.
savlay al- hepsini almak.
savlay cut- bütün olarak
yutmak.
savlay duniya bütün dünya.

colovçula savlay cıyıl-gandıla;
yolcular tamamen
toplanmışlar.
savlay sağ, canlı olarak.
canım savlay henüz canım sağ
iken.
savluk sağlık, sıhhat.
savluk sağimlık, sağmal.
savluk iynek sağmal inek.
savluk-esenlik sağlık, sıhhat.
savlukdan henüz sağ iken.
atam savlukdan malların
bizge üleştirdi; babam henüz
sağ iken mallarını bize
paylaştırdı.
savluklu sağlıklı.
savluksuz sağlıksız.
savpay simli kumaş.
savru sağrı.
sav-salamat sağ-selamet.
savsuz hastalıklı.
savsuz bol- hastalanmak.
savsuzlan- hastalanmak, zayıf
düşmek.
savsuzlu hastalıklı, zayıf.
savsuzluk hastalık, zayıflık.
savul- sağılmak.
savum sağım, süt sağılması.
savumçu inek ve koyun sağıcısı.
savushan dolandırıcı.
savut kapkacak, tabak çanak.
agaç savut tahta kapkacak.
miyala savut cam kapkacak.
savut başı tencere kapağı.
savut cuv- bulaşık yıkamak.
savut silâh, teçhizat.

savut kesinge da cavdu; silâh
kendine de düşmandır.
savut bet al- hınç beslemek,
kinlenmek.
savut gümüşe yapılan işleme,
savat.
kara savut savat işleme.
savutlan- silâhlanmak.
savutlandır- silâhlandırmak.
savutlu silâhlı.
savut-saba 1) kapkacak, 2) silâh,
teçhizat.
savutlu-sabalı silâhlı.
savutlu-sadaklı silâhlı, teçhizatlı.
say 1) sığ, derin olmayan, 2) sathî,
yüzeysel.
say adam üstünkörü çalışan.
say bol- suyu azalmak,
sığlaşmak.
say köl sığ göl.
say suv sığ dere.
say tabak derin olmayan
tabak.
say parça, dilim.
sayak serseri, boş, avare, zampara.
sayak aylan- çapkınlık
yapmak.
sayak cürü- fahişelik yapmak.
sayak et- ahlakını bozmak.
sayak kişi zampara, serseri.
sayak tişiruv fahişe.
sayakıl hoppa, havai.
sayaklan- 1) ahlakı bozulmak,
ahlaksızlaşmak, 2) çapkınlık
yapmak.

sayav düğme ya da ilik dikerken
kullanılan kemik ya da
tahtadan yapılmış iğne.
sayı sığ yer.
sayın her.
ança sayın sık sık.
ay sayın her ay.
kün sayın her gün.
cıl sayın caylıkga barabız;
her sene yaylaya gidiyoruz.
sayırpın kobuz bir tür yaylı müzik
âleti.
sayla- 1) seçmek, tercih etmek,
2) sarmak, 3) ayıklamak,
4) yere sermek.
halı sayla- iplik sarmak.
kiyim sayla- elbise seçmek.
saylab al- ayıklamak.
saylagan müşkülpesent, şımarık,
kapisli.
saylam 1) lüle, bukle, 2) yün çilesi.
saylama seçkin, seçme, en iyi.
saylangan çile, yün çilesi.
urçuk saylangan iğn
üzerindeki yün yumağı.
saylangan seçilmiş.
saylanma seçkin, en iyi.
saylav seçim, tercih.
saylavçu seçmen, seçici.
saylık sıklık, derin olmayan yer.
sayna hol.
sayrı cıvık söğüt dalı.
saz kil.
saz toprak killi toprak.
saz solgun, donuk, sarı; kül rengi.
saz bol- bembeyaz kesilmek,
beti benzi atmak.

saz saz, müzik âleti.
saz deri.
sazar- soluklaşmak, donuk renk
almak.
sazbet soluk benizli, benzi solmuş.
sazbetlen- yüzü sararmak, benzi
solmak.
sazın manivelanın altına konulan
taş ya da kütük.
sazla- karasabanın iz açması.
sazlagan kanga karasabanın
tarlada iz açan parçası.
sazla- evin tabanını killi toprakla
sıvamak.
sazlı killi.
sazlık sarılık, donukluk.
saz toprak kil.
seb- 1) serpmek, 2) ekmek.
kum seb- kum serpmek.
suv seb- su serpmek.
urluk seb- tohum ekmek.
sebdir- serpirmek.
sebeb 1) sebep, 2) yardım, fırsat,
vesile, 3) teskin etme,
yatıştırma, 4) teselli.
anı sebebli o sebepten, o
yüzden.
canına sebeb bol- teskin
etmek.
cürekge sebeb bol-
yatıştırmak, teskin etmek.
ne sebebden ne sebeple.
sebeb bol- faydalı olmak.
sebeb izle- teselli aramak.
sebeb tab- teselli bulmak.

**anı sözü işbizge sebeb
boldu;** onun sözü işimize
yardım etti.

kuvançha sebeb boldu;
mutluluğa vesile oldu.

sebebli sebebinden, yüzünden.

**kar teren bolganı sebebli arı
cetalmay kaldık;** karın derin
olması yüzünden oraya
ulaşamadık.

sebele- serpiştirmek, yağmurun
çiselemesi.

sedire- 1) çözülmek, açılmak, 2)
sark-mak, 3) azalmak,
seyrelmek, küçülmek, 4)
bozulmak.

cıcım sediredi; ip çözüldü.

cıyılğanla sedirey tebreği;
toplananlar azalmaya başladı.

çındayım sediredi; çorabım
sarktı.

iş sediredi; iş bozuldu.

tişlerim sediredi; dişlerim
azaldı.

sediret- 1) çözmek, 2) azaltmak,
seyreltmek.

sefer atlarda siyah ve beyaz
tüylerin karışık rengi, demir
kırı.

segiz sekiz.

segizevlen sekiz kişi.

segizinçi sekizinci.

segizişer sekizer.

seh bahçe kapısını kapatmak için
enlemesine konulan uzun
ağaç.

sejde secde.

sejdege iyil- secdeye varmak.

sekir- 1) atlamak, sıçramak,
atılmak,

2) kaçmak, sıvışmak, firar
etmek.

cuguturla kayadan sekirdile;
dağ keçileri kayadan
sıçradılar.

sekirib suvdan ötdüm;
atlayıp sudan geçtim.

elde kimni kızı sekirgendi;
köyde kimin kızı kaçmış.

**tutmakla türmeden
sekirgendile;** mahpuslar
hapisten sıvışmışlar (firar
etmişler).

sekirim sıçrama, atlama.

sekiirt- atlatmak, zıplatmak,
sıçratmak.

sekiirtme şelale, çağlayan.

suv sekirtme çağlayan.

sekkel yırtılmış, yırtık-sökük.

seksan seksen.

sel bkz. **söl.**

seleke alay, hiciv.

selekege kal- alay konusu
olmak, alay edilmek.

seleke et- alay etmek.

selekeçi alaycı, şakacı.

selekele- alay etmek, alaya almak,
eğlenmek.

selekelen- alay edilmek, alaya
alınmak.

selekelet- alay ettirmek, alaya
aldırmak.

selekelik alay konusu, eğlence konusu.
selekey bkz. **seleke**.
seley- dinmek, yatışmak.
selpi baharda ilk çıkan arı oğlu.
selpi çibin işçi arı.
selte-melte et- çocuksu hareketler yapmak, aptallık etmek.
seme semiz, dolgun.
semir- 1) şişmanlamak, 2) yağlanmak,
3) verimli hâle gelmek.
semirt- şişmanlatmak, semirtmek, yağlandırmak.
semirttir- verimli hâle getirmek.
semirtgiç gübre.
semirtgiç sal- gübrelemek.
semirtiv mübalağa.
semiz 1) semiz, şişman, 2) yağ.
semiz begecen şişman, şişko.
semiz bol- yağlanmak, şişmanlamak.
semiz cer bereketli toprak.
semiz et yağlı et.
semiz semiz söleş- kendini beğenmiş bir biçimde konuşmak, kendine güvenerek konuşmak.
semizle yağ parçaları.
semizkarın şişman, göbekli.
semizkuyruk iri kalçalı.
semizlik şişmanlık, yağlılık.
sen sen (2. tekil şahıs zamiri).
senge sana.
seni seni, senin.
seniça senin gibi.

sença hol, antre.
senek dirgen.
agaç senek ağaçtan yapılma dirgen.
ayrı senek iki boynuzlu dirgen.
temir senek demirden yapılma dirgen.
senek avuz et- tarlada ya da çayırdaki biçilen ürünü veya otları dirgenle taşıyabilmek için öbek öbek toplamak.
sengilçek salıncak.
sengilçekde uç- salıncakta sallanmak.
sengirçke çekirge.
sengilçek salıncak.
sengilçek köpür asma köprü.
sengilde- sallanmak, çalkalanmak, yalpalanmak.
sengildevük 1) sallantılı, devamlı sallanan, 2) kırılğan, zayıf, güçsüz.
sent-ment bol- şaşırarak, sendelemek.
sentey-mentey sendeleyerek, yalpalayarak.
sentey-mentey bol- bunamak.
sepkil çil.
kara sepkil ben.
sepkilbet çilli.
sepkilli çilli.
ser 1) dikkatsiz, dalgın, 2) bunak.
ser bol- 1) dalgın olmak, 2) buna-mak.
ser et- dikkatini dağıtmak, şaşırtmak.
serece kayak, kızak.

serguna 1) alık, mıymıntı,
dangalak,
2) dalgın.

serik- 1) dalgın olmak, unutkan
olmak, 2) bunamak.

serikdir- dalgınlaştırmak,
unutturmak.

seril- çok yorulmak, tükenmek.

serilt- bıktırmak, usandırmak.

serivün 1) sakin, yavaş, ağır, 2)
kederli, mahzun.

serivün bol- sakinleşmek,
yavaşlamak, dinmek.

avruganı serivün bol- ağrısı
azalmak, hafiflemek.

serivün otda bişir- ağır ateşte
pişirmek.

serivünle- yavaşlamak,
sakinleşmek.

serivünlen- yavaşlamak,
sakinleşmek, durgunlaşmak,
dinmek.

serivünlet- yavaşlatmak,
sakinleştirmek, ağırlaştırmak,
dindirmek.

serivünlük sakinlik, durgunluk,
yumuşaklık.
tavuşuna serivünlük sal- sesini
yumuşatmak.

serlen- 1) dalgınlaşmak, unutkan
hâle gelmek, dalmak, 2) ne
yapacağını şaşırmak, kendini
kaybetmek,
3) bunamak.

serlik 1) unutkanlık, dalgınlık,
2) bunama, 3) doku
sertleşmesi hastalığı.

serme- 1) kapmak, yakalamak, 2)
çek-mek, sıyırmak, elinden
zorla almak, 3) sallayıp
vurmak, 4) doya doya yemek.
can-canını serme- sinirlenmek,
hiddetlenmek.

börü koynu boynundan
sermedi; kurt koyunu
boynundan kaptı.

kobuznu kolumdan sermeb
aldı; akordeonu elimden zorla
çekip aldı.

tavlu cigit cavnu kama bla
sermegen edi; dağlı yiğit
düşmanı kamasını sallayıp
vurdu.

toyda etden igi aşu sermedik;
düşünde etten doya doya
yedek.

sermeş- mücadele etmek, kavga
etmek, dövüşmek, savaşmak,
vuruşmak.

sermeş kavga, dövüş, mücadele,
savaş, muharebe.

sermeşüv savaş, mücadele,
muharebe, kavga, dövüş.

sermevük kapıp kaçan.

sernek kibrit.

sernek tob kibrit kutusu, bir
kutu kibrit.

serukku sünepe, uyuşuk, mıymıntı.

seskek tetikte olan, uyanık olan,
kuşkulu.

seskek bol- kuşkulanmak,
kulak kabartmak.

seskek et- kuşkulandırmak.
seskeklen- kuşkulanmak,

telaşlanmak, heyecanlanmak,
etekleri tutuşmak, dört
dönmek.
seskekli telaşlı, heyecanlı,
kuşkulu.

seskekli bol- telaşlanmak,
kuşkulanmak.

sesken- korkmak, ürkmek,
telaşlanmak, heyecanlanmak.
seyir 1) ilgi çekici, şahane,
muhteşem,

2) tuhaf, garip, acayip.

seyir alamat ilginç, şahane.

seyirlen- hayran kalmak, ilginç
gelmek, hayret etmek.

seyirlendir- ilgi çekmek, ilginç
olmak.

seyirli ilgi çekici, hayret
verici, şahane, acayip, tuhaf.

seyirlik ilginç, ilgi çekici,
şahane, acayip, hayret verici.

seyirsin- hayran kalmak,
şaşırmak, hayret etmek.

seyirsindir- hayran bırakmak,
hayret ettirmek, şaşırtmak,
ilgisini çekmek.

seyir-tamaşa ilgi çekici,
şahane, hayret verici.

seyirtob tuhaf adam, garip
adam.

sez ruh, yürek, ilham, duygu.
sez- hissetmek, sezmek,
anlamak.

sezdir- 1) ima etmek,
hissettirmek, sezdirmek, 2)

izah etmek, anlatmak,

açıklamak, 3) belli etmek, ifşa
etmek.

sezgek 22-30 Haziran arasında

doğanların burcu.

sezgi his, duygu.

sezgiç his, duygu.

sezim 1) his, duygu, 2) tahmin,
zan, kuşku.

sezim et- tahmin etmek,
kuşkulanmak.

sezimli 1) hisli, duygulu, 2)
şüpheli, kuşku.

sharla çuha kumaş.

cün sharla kastorin.

sıbabha ayakkabının kenarına
dikmek için deriden uzun, dar
şerit kesmeye yarayan ağaçtan
yapılmış kalıp.

sıbabha sırık gibi uzun boylu.
sıbabhala- deriden ince uzun
şerit kesmek.

birevnü sıbabhala- alay
etmek, eğlenmek.

söznü sıbabhala- sözünü
sivriltmek, keskin sözlerle
konuşmak.

sıbdır- emdirmek, içirmek,
sindirmek; sokmak, geçirmek,
tıkıştırmak.

sıbdırğaç kurnaz, dolandırıcı.

sıbdırğıcılık kurnazlık,
dolandırıcılık, hilekârlık.

sıbdırıl- sokulmak, arasından
geçmek, kalabalığa karışmak,
kaymak, sindirilmek, emilmek.

sıbirthı kırbaç.

sıbirthıla- 1) kırbaçlamak, 2)
gayrete getirmek, teşvik
etmek.

sıbizgi kaval.

baldırğan sıbizgi kamış kaval.

kavra sıbizgi kamış kaval.

sıbzı sok- kaval çalmak.
sıbzı tüfek namlusu.
eki sıbzılı şkok çifte, av tüfeği.
sıdı elli sayısı.
sıdır- sıyırmak, derisini yüzme.
sıdırı sade, yalın.
sıdırıl- sıyrılmak, yüzülmek.
sıdırt- soydurmak, yüzdürmek.
sıfat görünüş, sıfat.
sıfat-çıray görünüm, dış görünüş.
sıfatla- tasvir etmek, aksettirmek.
sıfatlav tasvir.
sıfatlı güzel görünümlü.
sıfatsız kaba, bayağı, zevksiz.
sığın tezek.
sıgın- çabalayıp durmak, sızlamak, oflamak, kuvvetini vermek.
sıgınuv çabalama, gayret.
sık- sıkmak, sıkıştırmak.
bişlak sık- peynir yapmak.
eskileni sıgıb kurukga caydı;
çamaşırları sıkıp ipe astı.
çaşlamı sıgıb işletedi; gençleri sıkıştırıp (ezip) çalıştırıyor.
sıkıdır- sıkırtmak, suyunu çıkartmak.
sıkırlav köpeğin kaptan yemek yemesi.
sıl- yarmak, kesmek.
sıla- 1) okşamak, 2) masaj yapmak.
sıla-mıla ağzına kadar dolu.
sılamla- ölçmek.
sılan- okşanmak, masaj yapılmak.
sılat- okşatmak, masaj yaptırmak.
sılav okşama, masaj.
sılcıra- süzülme, kaymak, kaçmak, yakayı sıyırmak, sokulmak, dalıvermek.

bu hadaus kaçan da işden sılcırar kaygılıdı; bu namussuz her zaman işten kaçma derdindedir.
cumuşha iygen çaşlarıbiz işden birem-birem sılcırab bukandıla; hizmet etmeye gönderdiğimiz gençler işten birer birer kaçıp saklanmışlar.
savut kolumdan sılcırab ketdi; tabak elimden kayıp gitti.
üye sılcırab kirdi; eve dalarak girdi.
sılcıraş- kaçmak, kaçışmak.
sılcırat- kaçırma, kaydırmak, süzölmek.
sılcırav kaçma, kaçınma, süzölme.
sıldır- yardırmak, kestirmek.
sılhır 1) sersem, salak, aptal, 2) bir hayvan hastalığı.
sılhırbaş et kafalı, beyinsiz, mankafa.
sılhırlan- aptallaşmak, sersemleşmek.
sılhırlık sersemlik, aptallık.
sılık 1) yüzüz, küstah, 2) boş, anlamsız, hiç.
sılıklan- küstahlaşmak, yüzüzleşmek.
sılıt bitkin, yorgun.
sılıt bol- bitkinleşmek, kendinden geçmek.
sılıt et- hırpalanmak, canını çıkarmak.
sılıtlık bitkinlik, yorgunluk.
sılıtav bahane, sebep, vesile.
baş sılıtav esas sebep.

kurgak siltav boş bahane.
siltav tab- bahane bulmak.
siltavga sal- bahane etmek.
siltav gebelik, hamilelik.
siltavçu kendini hasta gösteren,
sahte tavırlı, riyakâr.
siltavlu gebe, hamile.
siltavluluk gebelik, hamilelik.
siltavsuz bahanesiz, sebepsiz.
sımaç sünepe, uyuşuk, budala, alık,
mankafa.
sımarla- göz ucu ile süzmek,
gözlemek, bakınmak.
sımarla- süslemek, bezemek.
sımarlan- süslenmek, güzelleşmek.
sımarlav gözleme, gözetleme.
sımarlav süsleme, donatma.
simpay- dona kalmak, susmak,
mahzun olmak, tasalı olmak.
simpayt- şaşırtmak, şaşkına
çevirmek, sersemletmek.
sın mezar.
sın taş mezar taşı.
sın kat- dona kalmak, put
kesilmek.
sın görünüş, kılık, sıfat.
sın ünvan, paye.
sın- 1) kırılmak, 2) kesilmek,
dinmek,
3) yenmek, hakkından gelmek.
açuvum sındı; hiddetim geçti.
avruv sındı; hastalık geçti
(kesildi).
miyala sındı; cam kırıldı.
sına- 1) denemek, tecrübe etmek,
2) gör-mek, geçirmek,

çekmek, 3) dikkatle bakmak,
gözetlemek.
çalkını citiligin sınağım;
tırpanın keskinliğini denedim.
ol çaşavunda köb açuv
sınağı; o hayatında çok acı
çekti.

sınam 1) tecrübe, görgü, 2)
inceleme, tetkik.

sınamlı tecrübeli.

sınamsız tecrübesiz.

sınarık 13-22 Kasım arasındaki
günler.

sınat- 1) denetmek, tecrübe
ettirmek,
2) geçirtmek, yaşatmak.

sınav deneme, imtihan.

sıncır zincir.

sıncır ağaç ocakta zincirin
takılı olduğu kiriş.

sıncır çık zincir halkası.

sıncır salgança dizili şekilde,
sıra hâlinde, kafilé şeklinde.

sıncır tavla sıra dağlar.

tıdır sıncır ocağa asılı zincir.

sıncır bolluk, bereket.

sıncır fermuar.

könçekni sıncırın tart-
pantolonun fermuarını
çekmek.

sıncı keskin gözlü, düşünceleri
doğru çıkan, ileriye gören.

sıncılık doğru kanaat sahibi
olmak.

sıncık at hastalığı.

sıncıla- gözetlemek.

sıncık- merak etmek.

sıncıkla- topallamak, aksamak,
topallayarak yürümek.
sıncıkla- rahatsız olmak, her
şeyden şikayetçi olmak.
sıncıklat- topallatmak, aksatmak.
sıncıklav topallama, aksama.
sıncıklı her şeye kusur bulan,
beğenmeyen.
sıncıma 24 Ağustos-1 Eylül
arasında doğanların burcu.
sındır- 1) kırmak, 2) kesmek,
dindirmek, geçirmek.
miyalanı kim sındırdı?; camı
kim kırdı?
anı tavuşu meni açuvumu
sındırdı; onun sesi benim
hiddetimi geçirdi.
singar tek, bir tane, yalnız.
singir öğleden sonra, ikindi.
sıngsılda- cilvelenmek, cilve
yapmak, kırıtmak.
sınık kırık.
sınık- ruhi yönden acı çekmek, ruh
kırıklığına uğramak, manevi
acı çekmek, aşağılanmak,
küçük düşürülmek.
sınıkdır- küçültmek, aşağılanmak,
tahkir etmek.
sınıkdırır söyleş- aşağılayarak
konuşmak.
sınıkgan aşağılanmış, küçük
düşürülmüş, manevi yönden
acı çektirilen, ruhi acı çeken,
kırgın.
sınıklık kırgınlık, aşağılanma,
tahkir edilme.
sınlı endamlı, boylu boslu, zarif.

sınlılık zerâfet, endamlılık, boylu
boslu olmak.
sınsı- 1) feryat etmek, sızlanmak,
ağlar gibi ses çıkarmak, 2) ima
etmek.
sınsıt- ağlatmak, sızlandırmak.
kesi kesin sınsıt- şikayet
etmek, sızlanıp durmak.
sınsıvuk şikayetçi, sızlanıp duran.
sınsız gösterişsiz, alımsız, silik.
sıntıl 1) cılız, çelimsiz, zayıf, 2)
gevşek, kuvvetsiz.
sıntıllan- güçlenmek,
sağlamlaşmak.
sintonlan- iyileşmek, kabuk
bağlamak, kapanmak.
sıpas minnet, şükran.
sıpas et- şükran duymak,
minnettar olmak.
sıpat bkz. **sıfat**.
sıphar- 1) süpürmek, 2) bitirmek,
tüketmek, 3) çalmak, aşırmaq.
aşarıkını da artın sıphardık;
yiyeyeğın sonunu da tükettik.
caşırtın barıb gırcını
sıphardım; gizlice gidip
ekmeğı aşırđım.
kelin arbaznı sıpharadı;
gelin avluyu süpürüyor.
sıpir- 1) süpürmek, 2) çalmak,
aşırmaq.
sıpırt- 1) gizlice yürütmek,
aşırmaq,
2) süpürtmek.
sıppa çocuğın çışını yapması için
beşığın altına konulan kap.
sıppa iskelet, hortlak.

sır ünvan, paye, ün, şöhet, namus,
haysiyet.

sırın sanat- durumunu
açıklamak.

sır soy, nesil.

sır-sırına, suv ızına; soy-
soyuna, su-geriye.

sır- seyrek dikmek.

cuvurgan sır- yorgan
kaplamak.

sır- kuşatmak.

sıra bira, bir tür içki.

ara-sıra ~ kara-sıra ~ karça-
sıra ~ kanlı-sıra ~ albotay-
sıra içki türleri.

sıraf ziyan olma.

sırğa küpe.

sırğalı küpeli.

sırğalı kazan kulplu kazan.

sırlı- kuşatılmak.

sırın- katılmak, dahil olmak, ilgi
göstermek, ilgilenmek.

sırv urduh kızağın kayan kısmı ile
bunları birbirine tutturun
parçayı bağlayan düğüm.

sırvut çit örüldükten sonra tekrar
çözülmemesi için başının ve
sonunun sağlamca bağlanması.
Bu tür çitler bir yerden bir
yere taşınabilir.

sırıyna bir tür zurna.

sırkuv yaramaz, şımarık, hoppa.

sırkuvlan- yaramazlık etmek,
şımarmak.

sırkuvluk yaramazlık, şımarıklık.

sırlı soylu, ünlü, tanınmış, meşhur,
saygıdeğer.

sırlan- takılmak, katılmak.

sırma saf, temiz.

sırma altın saf altın.

sırma özden eski Karaçay-
Malkar toplumunda özden adı
verilen soylular tabakasının en
üstünde olanlar.

sırma şıntahı kaba yünden
eğirilmiş iplik.

sırpın kılıç.

sırsız saygısız, kaba, edepsiz.

sırt yamaç, tepe.

sırt sırt, arka.

sırt uzunlu omurga.

sırtdan tanı- şahsen
tanımadan uzaktan tanışmak.

sırtı bla kayt-(kora-) ölmek.

sırtı tiygen koba, başı tiygen

oba şanssız, nasipsiz, talihsiz.

sırtına tük çık-(ur-)

rahatlamak, rahata ermek,
ferahlık bulmak.

sırtından sal- 1) yenmek,
mağlup etmek, lafı gediğine
koyup karşıdakini susturmak,
2) kandır-mak, aldatmak.

sırtlı şindik koltuk.

sırtlık plato, tepe.

sıt- gözleri yaşarmak, gözlerinden
yaş gelmek.

kan sıtb küreş- elde etmeğe
çalışmak, peşinde koşmak,
yalvarmak.

sıt- ezmek, boğmak, yenmek,
mağlup etmek.

sıtcı-mıtcı bol- şaşırarak,
sersemlemek, şaşır kalmak.

sıtıl- ezilmek, boğulmak; yenilmek, mağlup olmak.
sıy saygı, hürmet, itibar, şeref, prestij.
sıy ber- hürmet etmek, değer vermek, şereflelendirmek.
sıy kanga şeref levhası.
sıy költür- yüceltmek, değer vermek.
sıy tart- kibirlenmek, böbürlenmek.
sıy teple- alçalmak, lekelenmek.
sıyı sın- şerefi lekelenmek, itibarı düşmek.
sıyın kör- hürmet etmek.
Sıya Tav Kafkasya'daki Kazbek dağının bir başka adı.
syıdam 1) düz, pürüzsüz, 2) hoş, güzel.
syıdamla- cilalamak, parlatmak.
syımlı geniş, büyük, hacimli.
syımlı savut geniş kap, büyük tabak.
syımlılık genişlik, büyüklük, hacimlilik.
syımsız sonsuz, çok, son derece.
syımsız keng son derece geniş.
syıyn- sığmak.
hircunuma cuk syıynmaydı; cebime bir şey sığmıyor.
syıyn- uyuşmak, dinlemek, itaat etmek, boyun eğmek.
corukga syıyn- kurallara uymak.

mashabga syıyn- terbiye kurallarına uymak, nezâketle hareket etmek.
men aythanga kişi da syıynmaydı; söylediklerime kimse itaat etmiyor.
syıındır- sığdırmak.
hapçüknü üyge syıındıralmadı; eşyayı eve sığdıramadı.
syııngı hacim, kapasite.
syııngısız 1) muazzam, çok büyük, pek çok, 2) itaatsiz, boyun eğmez.
syıınış- sığışmak, doluşmak.
syıınuv itaat, boyun eğme, uyma, söz dinleme.
syıyr sığır, inek.
syıyr- elinden almak, zorla almak.
açhanı küçden ızına syıyrdım; parayı zar-zor geri aldım.
syıyırıp tebsev eş değiştirerek dans etmek.
tebsegenni syıyr- dans ederken ortaya çıkarak eşleri değiştirmek.
syıyrthıç sığır derisini tabaklamada kullanılan ağaçtan yapılmış bir âlet.
syıyrthıç kıskaç.
syıyrtmak tıyümçek bir türilmek.
syıyt 1) feryat, gürültü, yaygara, 2) ağlama, hıçkırık.
syıyt etib cıla- hıçkırarak ağlamak.

oramda bu sıyt nedi?;

sokaktaki bu feryat (yaygara)
nedir?

sıytla- 1) hıçkırarak (feryat ederek) ağlamak, 2) yaygara koparmak, gürültü etmek.

sıykan soylu, asil.

sıyla- ağırlamak, hürmet etmek.

sıylav ikram, ağırlama, saygı, hürmet, tören, kutlama.

sıylı asil, şerefli, hürmet edilen; değerli, pahalı, kutsal.

sıylı kabır kutsal mezar.

sıylı kart hürmet edilen yaşlı.

sıylı kumaç değerli (pahalı) kumaş.

sıylı savga değerli hediye.

sıylı tukum asil sülale.

sıypa- 1) okşamak, 2) silmek, süpürmek, 3) arayı düzeltmek.

sılab sıypa- sevip okşamak.

sıypala- 1) düzeltmek, buruşuğunu açmak, düzgün hâle getirmek, 2) süpürmek, silmek, temiz hâle getirmek, 3) iki insan arasındaki sürtüşmeyi yumuşatmak, arayı düzeltmek.

sıypamdı un kepeği.

sıypat- 1) okşatmak, 2) sildirmek, süpürmek, temizletmek.

sıypav okşama, masaj.

sıyralık inek sütü.

sıyrat köpür sırat köprüsü.

sıyrı sert, vurunca acıtan.

sıyrı çibık sert sopa.

sıyırındı sığır derisinden yapılmış çarık bağı.

sıy-sır nam, ün, şöhet.

sıyı-sırı bolgan namlı, ünlü, itibarlı, şerefli.

sıysız ahlaksız, şerefsiz, edepsiz, haysiyetsiz, prestijsiz, değersiz, aşağılık.

sıysız kör- değersiz görmek, aşağılamak.

sıysız özden azat edilen kölelerin oluşturduğu tabaka.

sıysızlan- değeri düşmek, prestij kaybetmek, haysiyetini yitirmek, ahlaksızlaşmak.

sıysızlık şeref ve itibarın kaybolması, küçülme, aşağılanma, namussuzluk, değersizlik.

sız çizgi, hat.

sız sal- çizgi çizmek, hat çekmek.

sız tart- çizgi çizmek.

södegey sız çapraz çizgi, verev çizgi.

sız- 1) çizmek, 2) yazmak.

bir-eki söz sız- birşeyler yazmak.

tögeregin sız- etrafını çizmek.

tübün sız- altını çizmek.

sız- çalmak, aşırnak, yürütmek.

üyden küyüznü kim sızganın tabmadım; evden halıyı kimin aşırıldığını bulamadım.

sürüvden koçharnı sızıb ketgendile; sürüden koçu yürütmüşler.

sız- atmak, fırlatmak; palavra atmak.
itni ızından taşnı sızdım; köpeğin arkasından taş fırlattım.
kulak otlu bolsang sen da alamat sızasa; çakırkeyif olduğun zaman sen de müthiş palavra atıyorsun.
sızçık küçük çizgi, tire.
sızdır- çizdirmek.
sızdır- aşımak, çalmak.
sızga çizgi, hat, detay, ayrıntı.
sızgıç üzerinde döndürerek çamura şekil vermeye yarayan küçük çark.
sızgıç palavracı, yalancı.
sızgır- 1) ıslık çalmak, 2) ulumak, 3) tıslamak.
üde kim sızgıradı; evde kim ıslık çalıyor.
çeketden sızgırgan tavuş keledi; ormandan uluma sesi geliyor.
cılan sızgırıp baradı; yılan tıslayarak gidiyor.
sızgırış- ıslıklaşmak, ötüşmek.
kertme terek sızgırışhan çıpçıkladan toludu; armut ağacı ötüşen serçelerle dolu.
sızgıruv ıslık, uluma, tıslama.
sızgıruv avcı dilinde tüfek atma.
sızgıruvçu çan çiçeği, çadır çiçeği.
sızgıruvçu düdük.
sızıl- çizilmek.
sızıl- çok hızlı gitmek, vargücüyle koşmak, acele etmek.

üye ceterge sızılıb baradı; eve yetişmek için çok hızlı gidiyor.
sızıl marca, cigit; haydi acele et delikanlı.
sızılış- aceleyle gitmek, koşuşturmak.
sızıl- acele ettirmek, vargücüyle koşturmak, çok hızlı gitmek.
kayrı sızıltaşız bu kitablamı; nereye hızla yetiştiriyorsunuz bu kitapları.
sızla- çizmek, düzgün hat çekmek.
sızla- sızlamak, ağrımak.
sızlama sızı, ağrı.
sızlat- çizdirmek, çizgiyi çektirmek, düzgün hat çizdirmek.
sızlav çizgi çizme, hat çizme.
sızlav sızı, ağrı.
sızlı çizgili.
sızlık çizgi, hat.
sızlık bargan çizgili.
sızuv çizme, hat çekme.
sibil 1) bal renginde kızıla çalan saç rengi, 2) kırmızımtrak beyaz yüz rengi.
sibil çaç bal rengi saç.
Sibilçi Nart destanlarında bir kahraman adı.
Sibir Sibiryâ.
sibir buv kızıl geyik.
sibir- süpürmek.
sibirtgi süpürge.
hans sibirtgi ot süpürgesi.
saban sibirtgi tırmık.
sıl- aşındırmak, kesmek.
silde- fırlatmak, atmak.

arkan silde- kement atmak.

börknü örge silde- kalpağı havaya fırlatmak.

karmak silde- olta fırlatmak.

silde- yalan söylemek, palavra sıkmak.

sildem savaşa, mücadelede hamle, sıçrama, atılma.

silegey 1) salya, 2) kula ya da aft adı verilen bir sığır hastalığı.

silegeyli salyalı.

silk- sallamak.

baş silk- baş sallamak.

kol silk- el sallamak.

kanat silk- kanat çırpma.

silkin- 1) sallanmak, yalpalanmak, 2) atılmak, fırlamak, 3) ilerlemek, ileri gitmek, 4) acele etmek, çabuk davranmak.

silkindir- 1) sallamak, titretmek, 2) acele ettirmek, sıkıştırmak, 3) harekete getirmek, canlandırmak.

silpi su kenarında yetişen alçak çalılıklar.

silti suv çamaşır yıkamak için külle kaynatılan su.

simsire- aniden dikilmek, şaşırıp kalmak, kımıldamadan durmak, sersemlemek, şaşkına dönmek, donup kalmak.

simsiret- şaşırtmak, sersemletmek, şaşkına döndürmek.

sing- 1) emilmek, sinmek, içilmek, 2) kök salmak, yerleşmek, 3) geçmek, girmek, sızmak, kökleşmek,

4) alışmak, yer edinmek, 5)

derinleşmek, kızışmak, dalmak, kendini vermek.

tögülgen suv cerge singendi;

dökülen su toprakta emilmiş.

bu adet da bizni elge singdi;

bu âdet de bizim köye yerleşti.

suvuk ayaz ciligime deri

singendi; soğuk rüzgâr

iliklerime kadar işledi.

konakla uşakga singendile;

misafirler sohbete dalmışlar.

singdir- 1) sindirmek, emdirmek,

2) kök saldırmak,

yerleştirmek, 3) telkin etmek, anlatmak.

maymözge balavuz

singdirdim; amerikan bezine

balmumu emdirdim.

tavlulaga cangı adetleni

singdirdile; dağlılara yeni

âdetleri yerleştirdiler.

bu onovnu anga singdirdim;

bu kararı ona telkin ettim.

singir sinir, giriş.

singir adam çok zayıf adam.

singir- sindirmek, hazmetmek.

singiril- 1) sindirilmek, 2)

silinmek, yok olmak.

singirt- sindirmek.

sipi söğüt, sorkun ağacı.

sipi balaka söğüt dalından

falaka sopası.

sipi çabık çubuk.

sir dik.

sir bol- dikilmek, dikili

durmak.

sir kat- dimdik durmak,
dikilmek, donakalmak, put
kesilmek.
sir sapına göre orantılı takılmış
tırpan.
çalkım sirdi, kıynalmay
çalama; tırpanım dengeli,
zorlanmadan biçiyorum.
sirel- dikilmek, ayakta durmak.
sirelt- dikili tutmak, dikmek,
ayakta tutmak.
sirelci ağır adam.
sirey kalak kurdun kürek
kemikleri.
sirke 1) bit yumurtası, 2) egzama.
at sirke egzama.
sirke aşagan egzama.
sirkebaş başı bit yumurtası ile dolu
olan kirli-pasaklı; önemsiz,
silik adam.
sirkelen- başı bit yumurtası
dolmak.
sirke suv sirke.
sirkiv yaramaz, hoppa.
sirkivlen- yaramazlık yapmak.
siy- işemek.
tübüne siy- altına işemek.
siydik idrar, sidik.
siydik tamır sidik borusu.
siydik soy, cins.
cılkıda acirle igi siydikdendi;
at sürüsündeki aygırlar iyi
cinstendir (soydandır).
ziyna siydik soysuz, piç.
siydir- işetmek.
siygek çişini tutamama.
siyrekki geniş, yayılmış.

siyreş humallak şerbetçi otunun
bir türü.
siz siz (2.çoğul şahıs zamiri).
sizge size.
sizni sizi, sizin.
sobalak beyazdan da beyaz.
sogançak keskin dönüş.
sogançak burul- keskin
dönüşle yön değiştirmek.
koyan sogançak tavşan gibi
hızla yön değiştirmek.
sogudan büyük adam.
sogum kesim, hayvan kesimi.
sogum et- et stoklamak
amacıyla hayvan kesmek.
sogumluk kesimlik hayvan.
sogunçak bkz. **sogançak**.
soguş harp, muharebe.
soguş- vuruşmak, harbetmek.
soguşdur- savaştırmak,
harbettirmek.
sohan soğan.
baş sohan soğanın yeşil kısmı.
kök sohan yeşil soğan.
tüb sohan soğanın kök kısmı.
sohta karaciğer ve baharatla
yapılan bir tür sucuk.
aşhın sohta işkembeden
yapılan sohta.
cavlu sohta içyağı ile yapılan
sohta.
çipçikköz sohta karından
yapılan sohta.
içegi sohta kalın bağırsaktan
yapılan sohta.
sohta okul talebesi.

**sohtala ertdengide dersge
cürüydüle;** talebeler sabah
erkenden derse gidiyorlar.

sok- müzik âleti çalmak.

**Elmırza kobuznu aruv
sogadı;** Elmırza akordeonu
güzel çalıyor.

sok- dokumak.

çepken sok- kumaş dokumak.

çille sok- ipek kumaş
dokumak.

küyüz sok- halı dokumak.

**tavlu kızla küyüzünü aruv
sogalla;** dağlı kızlar halıyı
güzel dokuyorlar.

sok- 1) vurmak, 2) ayıplamak,
yermek, 3) silâhla vurmak,
yaralamak.

sokmak patika.

sokmak sal- patika açmak.

kiştik sokmak vaşak.

sokur kör.

sokur çıçhan köstebek.

sokur çibin sığırsineği, büve.

sokur ırışu çalışmadan
kazanılan para, mal, eşya.

sokur içegi kör bağırsak.

sokur satuv bakmadan satın
almak.

sokur tüyümçek kör düğüm.

sokuran- 1) pişman olmak, esef
duymak, 2) vazgeçmek, fikrini
değiştirmek.

artdan sokuran- sonradan
pişman olmak.

arı bara turub colda

sokuramb kaldık; oraya

giderken yolda fikir
değiştirdik.

**çaşlığında etgenlerime
sokurandım;** gençliğimde
yaptıklarına pişman oldum.

sokurav miyop.

sokurbaş çibin at sineği.

sol sol.

solagay solak.

solakay solak.

solgu soldaki.

solpuç bıçak sapı, bıçak kabzası.

soltan sultan.

soltan caya gökkuşağı.

soltan caya tüfek biçiminde yay,
arbolet.

soltun sol taraftan.

soltüşün kuzey.

solu- 1) nefes almak, 2) dinlenmek.

içine solu- içine nefes çekmek.

tışına solu- nefesini dışarı
vermek.

teren solu- derin nefes almak.

cay çegetde soluybuz; yazın
ormanda dinleniyoruz.

solum henüz hiç dokunulmamış,
otlanmamış otlak.

solumla- otlağa çıkarmak.

solut- 1) nefes aldırarak, 2)
dinlendirmek.

arıgan sanlaringı tav havada

solut; yorulan vücudunu dağ
havasında dinlendir.

soluv 1) tatil, dinlenme, 2) nefes.

can soluv et- nefes nefese
kalmak.

soluv kün tatil günü.

talak soluv et- nefes nefese kalmak, hızlı hızlı nefes almak.
öpke soluv et- nefes nefese kalmak.
soluvçu tatil yapan, turist.
soluvsuz durup dinlenmeden, fasılasız, devamlı.
som para, Rus rublesi, altın.
kara som 25 kopek.
kotur som 5 kopek.
kümüş som gümüş ruble.
som bla carım birbuçuk ruble.
som carım 50 kopek.
som-şay kuruş, para.
songu göbek bağı.
sopakla- dövme.
sopala- 1) vurmak, dövmek, 2) çok yemek, tıktırmak.
sopuldat- dövmek, dayak atmak, vurmak.
sor- sormak.
sorgan tavidan avar,
sormagan tüzde acaşır; soran dağdan aşar, sormayan ovada kaybolur.
sorub etgen sokuranmaz; sorup yapan pişman olmaz.
sora 1) sonra, 2) başka, 3) demek ki,
4) peki.
sen da andan sora aytırşa; sen de ondan sonra söylersin.
üyde senden sora kim bardı; evde senden başka kim var.
sora sen barmaysa?; demek ki sen gitmiyorsun?

sora men kalay eteyim?; peki ben ne yapayım?
sordur- sordurmak.
sorguç belgi soru işareti.
sormay-ormay sorup danışmadan.
sormuş kibik et- danışmak.
soru- sormak.
soruk- 1) soğumak, yemeğin soğuması, 2) yorulmak, bitip tükenmek 3) öl-mek, 4) hevesini kaybetmek, soğumak, isteği kaybolmak, 5) tes-kin olmak, dinmek, 6) düşmek, inmek, azalmak.
sorukmagan 1) yorulmak bilmez, 2) teselli bulmaz.
sorul- sorulmak.
sorum mesele, sorun.
sorumla- gelmek, yaklaşmak.
soruş- danışmak, sormak.
soruş- 1) soğumak, 2) ilgisini kaybetmek, 3) dinmek, yatışmak, 4) teskin olmak.
avruv soruşdu; ağrı dindi.
cüregim soruşdu; kalbim teskin oldu.
işge soruşdu; işe ilgisini kaybetti.
şorpa soruşdu; çorba soğudu.
soruv soru.
soruv belgi soru işareti.
soruvla- 1) sormak, soruşturmak, 2) sorguya çekmek.
soruvlav 1) soruşturma, 2) sorguya çekme.
soslan granit.
soslantaş granit.

sostar granit.

Sosurka Nart destanlarında bir
kahraman adı.

Sosuruk bkz. **Sosurka**.

sotur yara kabuğu.

sotur bol- yaranın iyileşmesi,
kabuk bağlaması.

soturlan- kabuk bağlamak.

soturlu kabuklu, kabuk bağlamış.

soy- 1) derisini yüzme, 2)

öldürmek,

3) kesmek.

soyub kablaga çok

benzeyen, hık demiş

burnundan düşmüş.

konakga koy soy- misafire
koyun kesmek.

soylan- 1) yatmak, uzanmak, 2)

ölmek, imha olmak.

sırtından soylan- sırtüstü
uzanmak.

soylanıb tüş- yere serilmek.

soylandır- 1) yatırmak, uzatmak,

devirmek, yıkmak, 2)

öldürmek, yok etmek, imha
etmek.

soyum kesilecek hayvan.

soyumluk kesim hayvanı.

soyuş- kesmek.

soyuşuv katliam.

soz- uzatmak.

bolcalnı soz- vâde yi uzatmak.

kengine soz- enlemesine
uzatmak.

köbge soz- sürüncemede
bırakmak, fazla uzatmak.

uzakga soz- çok ileri bir tarihe
uzatmak, fazla uzatmak.

uzununa soz- uzunlamasına
uzatmak.

soz cavla bağırsakları tutan karın
içi zarı.

sozdur- uzattırmak.

sozgan altın 22 ayar altın.

sozgur uzun, upuzun.

sozma 1) esnek, uzatılabilir, 2)

beceriksiz, hantal, ağır
kanlılık.

sozma bıslak bişirgen patates
ve peynirle yapılan bir yemek.

sozuk uzun, uzamış; yapışkan,
ağdalı.

sozuk möreze peynir ve unla
yapılan bir yemek.

sozuk yeksenak, tekdüze, ağır,
yavaş.

sozuk makam ağır melodi.

sozuk avaz tekdüze ses.

sozul- uzamak.

sozulma uzun, esnek, yapışkan.

sozulma tılı uzayabilen
hamur, yapışkan hamur.

södegey çapraz, yatay.

södegeyine enine, çaprazlamasına,
verevine.

södegeyine bar-

çaprazlamasına gitmek.

södegeyine kes- enine
(çaprazlamasına) kesmek.

södegeyine söleş- imalı
konuşmak.

södegeylen- yatay duruma gelmek.

ingirde künnü tayakları

tavlağa södegeylenib

tiyedile; akşam olduğunda

güneş ışınları dağlara yatay bir

şekilde vuruyor.

södek yatay, çapraz.

sögül- sökülme.

sögül- çekiştirilmek, iftira edilmek.

sögüm 1) kınama, yerme,

eleştirme,

2) iftira, karasürme, kötüleme,

3) ayıp, kusur.

sögüm ayt- iftira etmek.

sögüm sal- kınamak,

eleştirmek.

sögümlü 1) kara sürülmüş, lekeli,

iftira edilmiş, 2) ayıplanmış,

kınanmış,

3) kusurlu, noksanlı.

sögünç 1) leke, iftira, 2) kınama,

eleştiri.

sögünçlü 1) iftira edilmiş,

lekelenmiş,

2) kınanmış, ayıplanmış,

eleştirilmiş, 3) kusurlu, eksikli,

ayıplı.

sögüş çekiştirme, iftira, leke, kara

sürme, küfür.

sögüv 1) iftira, leke çalma, 2)

kınama, eleştirme, ayıplama.

sök- sökmek.

sök- 1) arkasından çekiştirmek,

iftira etmek, 2) kınamak,

yerme, eleştirmek.

söl sakın, dingin; zayıf, gevşek,

hafif.

söl bol- kesilmek, dinmek,

zayıflamak, hafiflemek,

yatışmak.

söl et- kesmek, dindirmek,

hafifletmek, yatıştırmak.

başımı avruganı bir kesek

söl boldu; başımın ağrısı biraz

hafifledi.

kaygım bir kesek söl boldu;

endişem biraz hafifledi.

etni söl otda bişirigiz; eti

hafif ateşte pişirin.

söleş- konuşmak.

artdan söleş- arkadan

konuşmak.

çalıb söleş- kekeleyerek

konuşmak.

katı söleş- azarlamak,

paylamak.

kesi allına söleş- kendi

kendine konuşmak.

omak söleş- ustaca konuşmak.

türtüb söleş- birini

çekiştirmek, kötü şeyler

söylemek.

ullu söleş- kibirli konuşmak,

yüksekten atmak.

söleşgen kümüş-tinglagan

altın; konuşmak gümüş-

dinlemek altın.

söleşe bilmegen atasın-

anasın aytdırır; konuşmasını

bilmeyen annesine-babasına

küfrettirir.

söleşdir- konuşturmak.

söleşin- konuşulmak.

söleşüv konuşma.

söleşüvçü konuşmacı.
söley- sakinleşmek, yatışmak,
hafiflemek.
söleyt- yatıştırmak, dindirmek,
hafifletmek.
söllen- sakinleşmek, dinmek,
yatışmak, hafifleşmek,
yumuşamak.
sağışlarım söllendi;
endişelerim (düşüncelerim)
yatıştı.
söllendir- dindirmek, yatıştırmak,
hafifletmek, yumuşatmak.
sömür boza süzmeye yarayan kap.
sönegey 19-28 Şubat arasında
doğanların burcu.
söng- yatışmak, dinmek, sönmek.
söng- çürümeye yüz tutmak.
söngdür- yatıştırmak, hafifletmek,
dindirmek, yumuşatmak,
söndürmek.
söngüv duraklama, kesilme, dinme,
yatışma, sönme.
söz söz.
içgi söz sır.
kuka söz kompliman.
söz baylık kelime hazinesi.
söz bol- tartışmak, münakaşa
etmek.
söz cürüt- dedikodu yapmak.
söz et- dedikodu yapmak.
söz kapçık çenesi düşük,
geveze, palavracı.
söz kozga- çok konuşmak,
ağız açtırmamak, sohbet
etmek.

söz salma- itiraz etmemek, ses
çıkarmamak.
söz salmay itiraz etmeden.
söz tavus- söz kesmek.
söz üçün mesela.
sözge bulcut- lafa tutmak.
sözge kal- dedikoduya
uğramak.
sözge kız- derin sohbete
girmek.
sözge usta güzel konuşan.
söznü ıştır- konuşmaya
katılmak.
söznü semirtib ayt- abartmak.
söznü serge iy- lafa tutmak.
sözü cer car- acı konuşmak.
sözü öt- söylediğini
yaptırmak.
sözü ötgen sözü geçen, sözü
dinlenen.
sözün avzuna aşama- yalan
söylememek.
sözün eki katlatma- bir
dediğini iki etmemek.
sözün toltur- sözünü yerine
getirmek.
sözüne tabıl- verdiği sözde
durmak.
sözüne tolu bol- sözünü
tutmak.
söz savutdan küçlü; söz
silâhtan güçlüdür.
söz temirden öter; söz
demirden geçer.
sözge iynanma közge iynan;
söze inanma göze inan.
sözçü dedikoducu, jurnalcı.

sözçü-kaygıcı entrikacı.
sözden mesela, örneğin.
söz-kaygı gevezelik, dedikodu, uydurma.
sözleme sözlük.
sözlük sözlük.
sözsüz mutlaka, şüphesiz.
 sözsüz da mutlaka, elbette.
 men sözsüz barlıkma; ben mutlaka gideceğim.
 bu sözsüz oldu; bu şüphesiz olur.
 iş sözsüz da boşallıkdı; iş mutlaka (elbette) bitecektir.
sözteper geveze, boşboğaz.
stakan bardak.
 stakan tüb bardak tabağı.
stampulçu Kafkasya'dan Çarlık döneminde Türkiye'ye göç eden Karaçay-Malkarlılar.
starşına köy muhtarı, idareci.
stavat yayla evlerinde hayvanların gece barındığı yer.
steme- aldırış etmemek, umursamamak.
stemey aldırmadan, umursamadan, zıt, dikine.
stemey hızlı oynanan bir Karaçay-Malkar halk dansı.
stukku 1) yığın, demet, 2) küçük parça, hiç, pek az.
subay 1) gösterişli, güzel, zarif, cazibeli, 2) riyakâr, iki yüzlü, dalkavukça, pohpohlayıcı.
 subay adam zarif insan.
 subay sanlı zarif vücutlu.

subay söz riyakâr (dalkavukça) söz.
subay- zayıflamak, incelmek.
subayla- pohpohlamak, iki yüzlü davranmak, riyakârlık etmek.
subaylık 1) zerâfet, cazibe, güzellik,
 2) riyakârlık, dalkavukluk.
subayt- zayıflatmak, inceltmek.
sufhu tıpa, tıkaç.
suganaklık et- açgözlülük etmek.
sugar- sulamak.
sugarıl- sulanmak.
sugul- sokulmak.
suhu şiddetli, sert, süratli, hızlı, sebatli, azimli.
 suhu aylanıb ket- keskin dönüş yapmak.
 suhu cel şiddetli rüzgâr.
suk- sokmak.
suklan- arzu etmek, özlem duymak.
suklanç cazip, çekici.
suldurguç köprüünün iki tarafını birleştiren ortadaki ana ağaç.
sulhurgan insanı felç eden bir hastalık.
sun- zannetmek, sanmak.
 men seni arı bargan
 sunganem; ben senin oraya gittiğini sanmışım.
supu 1) dindar, derviş, 2) yapmacık asil, yapmacık mert insan.
supulandır- yapmacıktan asil davranmak, yapmacıktan mert davranmak.
supusuz samimi, candan, içten.

sur açık kahverengi üstün kaliteli

kuzu derisi.

sur müthiş, korkunç.

sura- sormak.

surahay zürafa.

surat resim.

surat al- fotoğraf çekmek.

surat aluvçu fotoğraf makinesi.

surat sal- resim yapmak.

suratha tüş- fotoğraf çekilmek.

suratha tüşür- fotoğraf çekmek.

suratçı ressam.

suratla- tasvir etmek.

suratlav tasvir, canlandırma.

suratlı resimli.

surav soru.

surh urgança çarçabuk, hızla, şimşek gibi.

sus-kıl at kılı.

susab ayran, içki.

ayran susab ayran.

susab susuzluk.

susab bol- susamak.

susabnı kandır- suya doymak, susuzluk gidermek.

susabnı kes- susuzluğu gidermek.

suv su.

avuz suv tükürük.

gara suv maden suyu.

kara suv kaynak, pınar.

suv ağaç su taşımak için sırık.

suv babuş ördek.

suv betli renksiz, saydam.

suv börek bir tür mantı.

suv cav sıvı yağ.

suv çeçek su çiçeği hastalığı.

suv et- ıslatmak.

suv hippil su toplaması, su kabarcığı.

suv kılıç su taşımak için sırık.

suv kisey gaz bezi.

suv kuygança bol- üzülme, kederlenmek.

suv kuyguç huni.

suv tal söğüt.

suv taş kaldırım taşı.

suv tilegenge bal bergen

cömert, eli açık, gönlü zengin.

suv usta hüner sahibi, çok usta.

suv şkok tulumba, çeşme.

suvga balta bla çab- olmayacak bir iş için uğraşmak, didinmek.

suvga kirib kurgak çılgan kurnaz, hilekâr, yağ gibi üste çıkan.

suv ırmak, nehir.

Bashan suv Baksan ırmağı.

Gum suv Kuma ırmağı.

Koban suv Kuban ırmağı.

Terk suv Terek ırmağı.

suv anası Karaçay-Malkar eski inançlarına göre ırmak ve göllerin perisi, su tanrıçası.

suv avuz nehir yatağı.

suv boynu ırmak kıyısı.

suv boynuna eltib suv içirmey kaytar- hile ile yenmek.

suv ız nehir yatağı, nehir kıyısı.
suv kob- ırmağın taşması.
suv kobuv ırmak taşkını.
suv orun nehir yatağı.
suv örge baradı deb turgan aksi, ters, inatçı.
suv sekirtme çağlayan.
tav suv dağlardan inen ırmak.
suvab sevap.
suvab al- sevap kazanmak.
suvablı iyilik eden, hayır işleyen.
suvabsız kötü kalpli.
suvalışan solucan.
suvalık cılız, sıska.
suvalık cılız, sıska.
suvbaş kafasız, akılsız.
suvburun sümüklü.
suvcilik cılız, zayıf, sıska.
suvcürek korkak.
suverdin erkek ağaç sansarı.
suvköz sulu gözlü.
suvlan- ıslanmak.
suvlu 1) sulu, 2) ıslak.
suvluk matara.
suvsa- susamak.
suvsab 1) susuzluk, 2) ayran, içecek.
suvsab bol- susamak.
suv- salam bol- zayıflamak, incelmek.
suvsar ağaç sansarı, vizon.
suvsu- soğumak, arası açılmak.
suvsun sıvı.
suvsun- hayal kırıklığına uğramak, ümidi kırılmak.

suvsuş- soğumak, arası açılmak.
suvsut- soğutmak.
suvu- soğumak.
suvuk soğuk.
suvuk bol- üşümek.
suvuk çabdır- üşütmek, soğuktan hastalanmak.
suvuk kan al- hınç beslemek, kinlenmek.
suvuk kol cetdir- çalmak, aşırmaq.
suvuk et- soğutmak.
suvuk kayıtsız, aldırılmaz, ihmalkâr.
suvuk sürüvçü kurdun tabu isimlerinden biri.
suvukluk soğukluk.
suvuksura- üşümek, üşür gibi olmak.
suvuksurat- üşütmek.
suvur- iğne deliğinden ipliği geçirmek, ipe dizmek.
suvur- savurmak.
suvut- soğutmak.
suvutmay cetdir- dedikoduyu hemen ulaştırmak.
suykulan- yaltaklanmak, yılışmak.
suykulangan dalkavuk, yaltak.
Suylaman suların, ırmakların, göllerin tanrıçası.
süd mahkeme.
süd et- mahkeme etmek.
südge ber- mahkemeye vermek.
südnü begimi mahkeme kararı.
südü hâkim, yargıç.

sülderi tüş- yorulmak,
bitkinleşmek, yıpranmak.
sülesin vaşak.
sülevsin vaşak.
sülevsin tırnakça karış-
söylediği sözden dönmemek.
sülevsün vaşak, pars.
sülpü kılıç.
sülpüavuz keskin.
sülpügür kılıç.
sülpük keskin.
sümmek ibriğin su dökülen kısmı,
emzik, musluk.
sümmek buz saçaktan sarkan
buz.
şaynekni sümmegi
çaydanlığın emziği (ibiği).
sümmekli 22 Aralık-1 Ocak
arasındaki günler.
sündet sünnet.
süngü süngü.
süngü tayak mızrak.
süngü uruş süngü savaşı.
sür- sürmek, kovalamak, takip
etmek.
igige sür- iyiye yormak.
cılkını beri sür; at sürüsünü
bu tarafa sür.
koyannı ızından sür; tavşanı
arkasından takip et.
sür- toprak sürmek.
saban sür- tarla sürmek.
süre bilgen ora da bilir;
sürmeyi bilen biçmeyi de bilir.
sürdür- kovalatmak, sürdürmek,
takip ettirmek.
sürem istikamet, taraf, yön, cihet.

eniş sürem yokuş aşağı.
örü sürem yokuş yukarı.
süremde civarında.
süren taraf, yön.
eniş süren aşağı doğru.
sürgü tarla, sürülmeye elverişli
toprak.
sürke- sürüklemek, çekip
götürmek.
sürkel- 1) sürünmek, sürüklenmek,
2) hareket etmek, ilerlemek,
3) yaşamak, geçinmek.
sürme rende.
kıygan sürme rende.
kobu sürme şekil veren rende.
sürme kabuk yonga.
sürmele- rendelemek.
sürt- 1) silmek, 2) sıvamak, 3)
sürmek, 4) vurmak.
kolların cuvub sürtdü;
ellerini yıkayıp sildi.
üynü aruv sürtdüle; evi güzel
sıvadılar.
gircinga cav sürtüb aşa;
ekmeğe yağ sürüp ye.
sıbırthını atha sürt; kamçıyı
ata vur.
sürün- peşinde olmak.
sürüş- sallanmak, sendelemek.
sürüv sürü.
koy sürüv koyun sürüsü.
sürüvden ayrılgan koynu
börü aşar; sürüden ayrılan
koyunu kurt yer.
sürüvçü çoban.

sürüvçü cilduz venüs,
çobanyıldızı.

sürüvçü köb bolsa **koy**
haram bolur; çoban çok
olursa koyun haram olur.

sürüvçülük çobanlık.

süt süt.

başı alıngan süt kaymağı
alınmış süt.

süt başı kaymak.

süt uyut- yoğurt yapmak için
süte maya katıp üzerini
kapatmak.

süt tini kaç sütle pişirilen darı
çorbası.

sütlen- sütlenmek, olgunlaşmak.

sütlü sütlü, içi dolgun.

süy- 1) sevmek, 2) arzu etmek,
istemek.

kız bu çaşnı süyedi; kız bu
genci seviyor.

sen ne süyseng anı etese; sen
ne istersen onu yapıyorsun.

kalay süyseng alay; nasıl
istersen öyle.

sen süygença eteyim; arzu
ettiğin gibi yapayım.

süydümlü güzel, sevimli.

süydümsüz sevimsiz.

süydür- sevdirmek.

süye- dayamak, dikmek.

mekam süye- ev inşa etmek.

süyek kemik.

aşık süyek aşikkemiği.

baş süyek kafatası.

bet süyek elmacık kemiği.

can süyek kalça kemiği.

imbaş süyek köprücük
kemiği.

kuyruk süyek kuyruk sokumu
kemiği.

süyek- sayak kemik.

süyegi kathan çocukluktan
çıkışmış, ergenliğe ulaşmış.

tobuk süyek dizkapağı
kemiği.

süyek 1) soy- sop, 2) endam.

aksüyek asilzâde, aristokrat.

subay süyek endamlı vücut.

süyegi aruv endamlı.

süyek çekirdek.

süyekle- kesilmiş hayvanı parçalara
ayırmak.

süyekli iri yapılı, boylu boslu.

alaşa süyekli alçak boylu.

orta süyekli orta boylu.

süyekli çaş; iri yapılı genç
(boylu boslu delikanlı).

süyekli kılçıklı.

sapran çabak süyekli boladı;

sazan balığı kılçıklı olur.

süyek- sayak kemik.

süyegi- sayagı **kathan**
yetişkin, yaşını başını almış.

süyeksiz kısa boylu, bodur.

süyel- dikilmek, ayakta durmak.

örge süyel- ayakta dikilmek.

süyelt- ayakta dikmek, dikili
tutmak.

süyem eski ölçü birimlerinden elin
en kısmı.

süygen sevgili.

süygenlik aşk, sevgi.

süysel- takılmak, sataşmak.
süymegeninge süyselme;
 sevmediğine takılma.
Süymasan deniz tanrısı.
süymeklik aşk.
süyre- 1) sürükleyerek götürmek,
 2) kız kaçırmak.
süyrelgen kız; kaçırılan kız.
süyrel- sürüklenmek, kaçırılmak.
süyrü vurunca acıtan, sert.
süyrü çıbık sert sopa, değnek.
süysün- sevinmek, mutlu olmak.
süyüm alım, sevimlilik, sempati.
süyümçü müjdeli haber getiren.
süyümçü al- müjde almak.
süyümçü ber- müjde vermek.
süyümçü kamjak uğur
 böceği.
süyümçülük müjde getirene
 verilen hediye.
süyümlü alımlı, şirin, sevimli.
süyümsüz sevimsiz, çirkin.
süyün- sevinmek, neşelenmek,
 duygulanmak.
süyünç sevinç, neşe, hayranlık.
süyünçlü sevinçli, neşeli, mutlu.
süyündür- sevindirmek, memnun
 etmek, hoşnut bırakmak.
süz- süzmek.
sütnü süz- süt süzmek.
süz- görüşmek, müzakere etmek,
 incelemek, tetkik etmek.
süzüb kara- incelemek.
işni süz- işi müzakere etmek,
 incelemek.
süzgüç süzek, süzgeç, filitre.
süzme süzme.
süzme bıslak lor peyniri.

süzük sert yün, keçeleşmiş yün.
süzük saç keçeleşmiş saç.
süzüklen- saçların keçeleşmesi.
süzül- süzülme.
süzülgen közle baygın
 (mahmur) bakışlar.
**süzülgen suvnu kurtu köb
 bolur;** süzülen suyun kurtu
 çok olur.
süzül- yırtılmak, parçalanmak.
camcını kıyırları süzülgendi;
 yamçının kenarları yırtılmış.
süzül- nazlanmak, cilvelenmek,
 kırtmak.
süzülüb cürü- kırıtarak
 yürümek.
süzüldür- atmak, fırlatmak.
süzülme baygın, mahmur, süzgün.
süzülme közle baygın gözler.
süzülme ırmağın sığ yeri, ırmağın
 küçük koy yaptığı yer.
süzült- süzülme.
közlerin süzült- gözlerini
 baygınlaştırmak.
süzüv inceleme, tetkik, müzakere.

Ş

şabaş bitirme, sona erdirmе.
şabaş bol- bitirmek, sona
 ermek.
şabaş et- bitirmek.
Şabat kün Cumartesi günü.
Şabatda kün ayazımasa
kıyamatda da ayazımaz;

Cumartesi günü hava açmazsa
kıyamette de açmaz.

şabatı tut- keyifsiz olmak, keyfi
kaçmak, aksileşmek,
huysuzlaşmak.

Şagaban Şaban ayı.

şagat şahit.

şagat bol- şahit olmak.

şagatlık şahitlik.

calgan şagatlık yalancı

şahitlik.

şagatlık et- şahitlik etmek.

şagbulut kestane.

şagirey samimi, dost, tanıdık.

şagirey bol- samimi olmak,
ahbab olmak.

şagirey et- tanıştırmak,
samimiyet kurdurmak.

şagireylen- tanışmak, ahabab
olmak.

şagireylendir- tanıştırmak,
tanıtmak.

şagireyli tanıdıkları olan, ahababı
olan.

şagireylik samimiyet, dostluk,
tanışıklık.

şahar şehir.

ara şahar başkent.

şahar tamada vali.

şaharçı şehirli, kentli.

şahmat satranç.

şahmat kanga satranç tahtası.

şahmat oyna- satranç

oynamak.

şahşah haşhaş.

şajna 2.13 metrelik uzunluk
ölçüsü.

şajnalanı aç- adımları
hızlandırmak.

şaka mürekkep.

şaka orun mürekkep kabı.

şakal çakal.

şakı mürekkep.

şakıbetli mor.

şakiy- kalam kuş tüyü kalem.

Şakkay yıldırım ~ şimşek tanrısı.

şakula keten bezi.

şalaşgür sırık.

şalbar pantolon.

şalbar av pantolon ağı.

şalbar uç paça.

şaldi bkz. şaldır.

şaldır 1) uzun bacak, 2) uzun
bacaklı, sırık gibi uzun boylu.

şaldirine sürçerek, ayağı takılarak,
yalpalanarak.

şaldır- maldır ete- sürçerek,
yalpalanarak, iki tarafa
sallanarak.

şaldiy bkz. şaldır.

şalmugur 1) pasaklı, şapşal,
2) özensiz, itinasız.

şalt bol- tetikte olmak,
uyanık olmak.

şalt boluguz, sürüvge
börü çabmasın; tetikte olun,
sürüye kurt saldırmassın.

şam 1) kutsal, mukaddes, 2)
aziz,

3) şahane, çok güzel.

Şaman bugov bir tür
kelepçe.

Şamanlanı bugov bir tür
kelepçe. Eski Karaçay'da

Şamanlar sülalesinin
kölelerinin ayaklarına
taktığı bir tür zincirli
kelepçe.
şameleci çizgili ipekli kumaş.
şamşak ilaç olarak
kullanılan bir dağ bitkisi.
şamşi gaddar, merhametsiz,
katı kalpli.
şamşilik gaddarlık,
acımasızlık.
şangkurt tulumun ucuna
takılan ağaç boru.
şapa 1) aşçı, 2) sofrada
hizmet eden erkek; saki.
şapagat himaye, koruma,
müdafaa, merhamet, acıma.
şapagatlı merhametli.
şapalık 1) aşçılık, 2) sakilik.
şapırt- sıcak çorbayı kaşıkla
soğutarak içmek.
şappar bir tür kaval.
şapparay boynuzdan yapılan bir
tür müzik âleti.
şaptal şeftali, kayısı.
şaptal kathan kayısı kurusu.
şarayb utandırıcılık, ayıp, kusur,
eksiklik.
şarayıbla- lekelemek, kötölemek,
aşağılamak.
şarayıblı kusurlu, lekeli.
şarayıblık kusurluluk.
şarayıbsız kusursuz, eksiksiz.
şarhşarh haşhaş.
şart 1) belirti, emare, özellik, vasıf,
2) şart, 3) vaka, gerçek,
hakikat.

şart açık, açıkça, sarîh şekilde.
şart ayt- açıkça söylemek.
şartla- şarta bağlamak.
şartlı özellikli, vasıflı, var olan.
şaş- 1) delirmek, aklını oynatmak,
2) şaşırmak.
şaşdır- delirtmek, aklını
oynattırmak.
şaşhan aklını oynatmış, kaçık, deli.
şaşhın çılgın, deli.
şaşhınlı 1) akıl hastası, ruh hastası,
2) üzgün.
şaşmay tıpatıp, aynen.
şaşmay uşa- tıpatıp
benzemek.
şat sevinçli, neşeli, şakrak.
şatal çatı kirişi.
şatal eskiden uzun namlulu
tüfeklerle ateş edebilmek için
namlunun altına konulan
destek.
Şatay tabiat tanrılarının biri.
şatık 1) gevrek, kırılğan, zayıf, 2)
sulu, olgunlaşmış.
şatık cınlayan; açık, net.
şatık avaz cınlayan ses, net
ses.
şatık söyleş- açık, net
konusmak.
şatık 10-20 Mart arasında
doğanların burcu.
şatın at bağlamak için dikilen taş
ya da sırık.
şatır çadır.
şatır kur- çadır kurmak.
şav 1) ölü, 2) kötü, fena.
şav bol- ölmek, mahvolmak.

şavael donup buzlaşan karın
üzerinde parlayan zerrecikler.
şavaşık bir ağaç türü.
şavay at satıcısı, at tüccarı.
Şavay Nart destanlarında bir
kahraman adı.
şavdan kaynak suyu.
şaveş sert tahtalı bir ağaç türü.
şaveşik 1) bir ağaç adı, 2) bir oyun
adı.
şavgüt adale, kas.
şavh ödünç.
şavh ber- ödünç vermek.
şavluh Kafkasya'da safkan Kafkas-
Kabardin cinsi at.
eşek kulagin şavluhha teng
eter; eşek kulağını safkan atla
bir görür.
şavrak koyu gri renk.
şavşal- sakinleşmek,
durgunlaşmak, dinmek,
kesilmek.
şavşalt- sakinleştirmek,
durgunlaştırmak, dindirmek,
kesmek.
şavşügüt sulu yerde yetişen kısa ot.
şavşügüt siyah renkli kaya.
şavult- müphem hâle getirmek,
zihnini karıştırmak.
şay çay.
kalmuk şay süt, tereyağı, tuz,
biber karıştırılarak yapılan bir
çay.
kalın şay koyu çay.
kara şay koyu renkli çay.
kök şay yeşil çay.
tahta şay kırmızı çay.

şay Rus para ölçüsüne göre 5
kopek.
şay suyun sığ yeri.
şaykarın çayı çok seven kimse, çay
tiryakisi.
şaynek çaydanlık.
şaynik çaydanlık.
şaytan şeytan.
şaytan arba bisiklet.
şaytan arbaga min- kızmak,
öfkelenmek.
şaytan arbaga mindir-
kızdırmak, öfkelenmek.
şaytan cel kasırğa, hortum.
şaytan çaluv elbisenin
kenarına dikilen bir tür şerit.
şaytan kuma şeytan dölü.
şaytan ot kendir kabuğu.
şaytan süt sütleğen bitkisi.
şaytan suv içki, votka, rakı.
şaytan tavuk hüthüt kuşu.
şaytanları kozgal-(tut-) çok
kızmak, burnundan solumak.
şaytanların tutdur- damarına
basmak, kızdırmak.
şaytan çevik, hızlı, sokulgan.
şaytanlı 1) ahmak, sersem, aptal,
2) öfkeli, hiddetli.
şaytanlı bol- kızmak,
öfkelenmek.
şaytanlılık 1) ahmaklık, sersemlik,
aptallık, 2) öfkeli, kızgınlık.
şejde secde.
şejde kıl- secdeye eğilmek.
şejdege iyil- secdeye eğilmek.
şejdele- eğilmek.
şekel şekil, kılık, sıfat.

şeker şeker.
gırt şeker kesme şeker.
kum şeker toz şeker.
şeker bol- şekerlenmek.
şeker çüğündür şeker pancarı.
şeker et- şeker yapmak.
şeker un pudra şekeri.
şekirt kalfa, çırak.
şeliy 1) şapkacı, 2) kürkçü.
şellik şey, nesne.
şemeleci boyuna çizgili desenli kumaş.
şemşer şimşir.
şemşer kitap.
şepşoka eski geleneklere göre hastanın ya da loğusanın başında onları uyutmamak için oynanan bir oyun adı.
şeşi kürek kemiğinin arkasındaki sırt kemikleri.
şeşi omuravla sırttaki omurlar.
şeyit şehit.
şeynek çaydanlık.
şhav sundurma.
şhaytı köy yakınında mera, otlak.
şhıldı çalı, funda.
çayma şhıldı süpürge otu.
şhol sığır cinsi hayvanların ayak derisi.
şhol bağırsak.
şholla bağırsak.
şhoru sarı çiçekli bir çalı türü.
şhuvur yemek, akşam yemeği.
şhuvur akşam, akşam vakti.
Şıbıla yıldırım tanrısı.
şıbıla yıldırım.

şıbıla çırak elektrik lambası.
şıbıla küç elektrik.
şıbıla ur- yıldırım çarpmak.
şıbıla zalim, gaddar, merhametsiz.
şıbilabet zalim, katı kalpli.
şıbırda- fısıldamak.
kulagina şıbırdab aytdı;
 kulağına fısıldayarak söyledi.
şıbırda- hışırdamak.
çegetde çapırakla şıbırdayla;
 ormanda yapraklar hışırıyor.
şıbırdaş- fısıldaşmak.
şıbırdat- hışırdatmak.
şıbırdav 1) fısıltı, 2) hışırtı.
şıbırdavuk hışırdayan.
şıbırtla- hışırdamak.
şıbırtsız sessizce, gürültüsüzce.
şıbırtton kötü, fena giyimli.
şihırda- hışırdamak.
şikeli çalılık, fundalık.
şıkırda- hışırdamak.
şıkırdat- hışırdatmak.
şıkırna cüce, bodur, kısa boylu.
şıkırna terek bodur ağaç.
şıkırna çuval bezi.
şıkırna kabuk, uyuz.
şıkırt hışırtı, çıtırtı.
şıkırtla- hışırdamak, çıtırdamak.
şıkırtsız sessiz, gürültüsüz.
şılab cüce, kısa boylu, bodur.
şılagota pasaklı, kılıksız.
şılapakay bodur, cüce, kısa boylu.
şıldımılab önüne arkasına bakmadan, sağa sola bakmadan.
şılplı yağmurun çiselemesi.
şılplı cavum çiseleyen yağmur.
şılplı et- çiselemek.

şılıpıla- çiselemek.

şılıpılı yağmurlu, çiseleyen.

şım sessizlik.

şım bol- sessizleşmek.

şım et- susturmak.

şım keçe tozlu.

şım bav tozluğ u tutan kayış.

şimal şimal, kuzey.

şimpıldık duvar, perde, örtü.

şıncı kuşburnu, yabanî gül; iğne, diken.

şındık 1) devrilip yığılan ağaçlar,
2) yığın, yığıntı.

şındık bol- yıkılmak,
devrilmek.

şındık et- yıkmak, devirmek;
yenmek, mağlup etmek.

şındım bkz. **şındık**.

şınkart büyük ateş.

otnu şınkart bas- ateşi
hararetle yakmak.

şınkart et- ateş yakmak.

şıntağı bkz. **şıntahı**.

şıntahı kalın iplik ve bundan
yapılan kumaş.

şıntahı cavluk kalın kumaşt an
şal.

şın tur- şaha kalkmak.

şın turguz- şahlandırmak,
şaha kaldırmak.

şıpırda- hışırdamak.

şıpırdat- hışırdatmak.

şıpırdav hışırtı.

Şırdan Nart destanlarında bir
kahraman adı.

şırhı dilim.

gırcınnı şırhı şırhı kes-

ekmeği dilim dilim kesmek.

şırhı bileği taşı.

şırhıla- bilemek.

Şırlı ay Nisan.

şırray Karaçay mitolojisinde
cennet.

şırtçappa hırpani, çulsuz,
yalınayak.

şırttaka hırpani, baldırıçıplak,
çulsuz.

şışa şişe.

şışhavuz zannetmem, imkânı yok,
sanmam anlamlarında bir söz.

şışhavuz barırsa sen alayga!
nah gidersin sen oraya!

şıtı tükürük, salya.

şıyakı yer altına kazılmış oda
şeklinde mezar.

şıyh şeyh, ermiş.

şıyırtmak öküzleri boyunduruğa
bağlayan kayışın çabuk
çözülebil en düğümü.

şibiji kırmızı biber (yeş il biber).

şibiji arakı biber votkası.

şibiji zalim, kindar, kötü kalpli.

şibijilik zalimlik, kötü kalplilik.

şilemile vıcık vıcık çamur.

şimir tutumlu, cimri, pinti.

şimir kirli, pis.

şimir küf.

şimir bas- küflenmek.

şimir bashan til beyazlaşmış
dil.

şimir et- küflenmek.

şimirboyun kirli boyunlu.

şimirlilik 1) kirlilik, pislik, 2)
cimrilik, pintilik.
şin beniz, yüz rengi.
kara şinli esmer.
sarı şinli sarışın.
şinci iğne, diken.
şindik sandalye, tabure.
sırtlı şindik sandalye.
sıylı şindik koltuk.
tayançak şindik koltuk.
tebrenüvçü şindik sallanan
koltuk.
zabit şindik koltuk.
şinir geviş getirme.
şinirle- geviş getirmek.
şinji iğne, diken.
şintik bkz. şindik.
şiş şiş.
şiş av- takla atmak.
şiş tur- şaha kalkmak, amuda
kalkmak.
şişlik şiş kebab.
şkeyli ardıç.
şkındık bkz. şındık.
şkil lağımcı.
şkildi ardıç.
kara škildi yaban mersini.
kızıl škildi kırmızı yaban
mersini.
şkok tüfek.
eki atılğan şkok çifte.
suv şkok tulumba, çeşme.
şkok ağaç tüfek kundağı.
şkok burun namlu.
şkok koçhar tüfek sürgüsü.
şkok ot barut.

şkoknu cerle- tüfeği
doldurmak.
şo 1) lütfen, 2) keşke.
şo bir cuk kabdırıgız marca,
açdan öleme; lütfen bir şeyler
yedin, açlıktan ölüyorum.
şo bir tüşgeyedi meni
koluma; keşke elime bir
geçseydi.
şobura boynuz.
şoh dost, arkadaş.
şoh bol- barışmak, dost olmak.
şoh kamayı kemere bağlayan
kayışın ucundaki düğüm.
Öküzleri kağınının okuna
bağlayan çivinin ipindeki
düğüme de denir.
şohay arkadaş.
şohaylan- dost olmak, ahabab
olmak.
şohaylık dostluk.
şohluk dostluk, barış.
şohluk cürüt- dostluk
sürdürmek.
şonay değerli, hürmetli, itibarlı,
hürmete layık.
şongkulda- şırıldamak.
şongkuldat- şırıldatmak.
şongkuldav şırıltı.
şongkuldavuk devamlı şırıldayan.
şontay husye torbası.
şontuk kısa, küt.
şontak burun kısa ve kalkık
burunlu.
şopuldat- suyu şıprıdatmak.
şor tara- açlıktan midesi
kaynamak.

şoray- acıkmak, açlık hissetmek.
şorbat çatı kenarı, saçak.
şorbat çıpçık serçe.
şorga 1) huni, 2) çağlayan, şelale.
şorha bkz. **şorka**.
şorka 1) çağlayan, 2) dere, sel, 3) dalga, 4) girdap, 5) yağmur borusu.
şorkala- fişkırmak.
şorkulda- şırıldamak, çağlamak.
tavdan sarkgan taza suvla
özenge şorkuldab tigeleb
baralla; dağdan akan temiz sular vadiye şırıldayarak iniyorlar.
şorkuldav şırıltı, çağlama.
şorkuldavuk şırıltılı.
şorpa çorba.
şorpa baş haşlama suyu.
şorpanı agart- çorbaya yoğurt koymak.
et etge şorpa betge; et ete, çorba yüze.
şortman ayinde okunan dua.
şortmançı ayinde dua okuyan.
şoş sakın, yumuşak, sessiz.
şoş avazı bla söyleşib
barıbzını da aythanına
burdu; sakın sesi ile konuşup hepimizi söylediğine razı etti.
şoşay- sakınleşmek, dinmek.
uruş boşalgandan sora şahar
şoşayganeği; savaş bittikten sonra şehir sakınleşmişti.
şoşlan- sükunet bulmak, dinmek.
şoşluk sakınlık, durgunluk, sükunet.
şöndü şimdi.

şöndüğü şu anda.
şöntda şimdi.
şpan koy merinos koyun.
ştankıl kaya diplerinde biten ve kökleri yenen bir bitki.
ştankul bkz. **ştankıl**.
şugut hudut, sınır.
şugut cılan kara yılan.
şugut mekam terkedilmiş eski ev.
şugut saygısız, kaba.
şugutlan- kızmak, öfkelenmek.
şugutlandır- kızdırmak, öfkelenmek.
şukur şükür.
şukur et- şükretmek.
şulopha Karaçay-Malkar evlerinde odanın tavanına kaplanan kumaş; tavan kaplaması, tavana kaplanan ahşap kaplama.
şulopka bkz. **şulopha**.
şulpula- çiselemek.
şum sessizlik, sükut.
şum bol- susmak.
şum et- susturmak.
şum tut- susmak, sessiz kalmak.
şumalak sükut, sessizlik.
şum- şumalak bol- sessiz kalmak, nefes bile almamak.
şurgu keder, gam, üzüntü.
şurgu bol- kederli olmak, üzüntülü olmak.
şurgulan- kederlenmek, üzülmek, gamlı olmak, endişelenmek.
şurgulu kederli, üzüntülü, acılı.

şuvulda- 1) uğuldamak,
şırıldamak,
2) hızla gitmek.
çeget şuvuldaydı; orman
uğulduyor.
suv şuvuldaydı; su şırıldıyor.
kulaklarım şuvuldaydı;
kulaklarım uğulduyor.
şuvuldat- uğultulu ses çıkartmak,
şırıldatmak.
şuvuldat- fırlatmak, atmak.
stakanını terezeden
şuvuldatdı; bardağı
pencereden fırlattı.
şuvuldav uğultu, şırıltı.
şuyoh dost.
şuyoh bol- dost olmak.
şügüt bkz. şugut.

T

tab müsait, uygun, elverişli.
tab keltir- lafı gediğine
koymak.
tab kör- uygun görmek,
elverişli görmek.
tab közüv uygun zaman,
elverişli an.
caşını bizni üyge eltseng tab
bolur; delikanlıyı bizim eve
götürsen iyi olur.
tab fırsat, imkân.
tab maravçu keskin nişancı.
tabın mara- kollamak, uygun
anı beklemek.

tabın sakla- uygun anı
kollamak, gözlemek.
tabına köre imkânına göre,
olabilirliğine göre.
tabına tüş- uygun fırsat
yakalamak.

tab yara izi.

Alsudurnu cayagında tabı
bardı; Alsudur'un yanağında
yara izi var.

tab hatta.

kümüş belibavun, tab
börkün da urlagandıla;
gümüş kemerini, hatta
kalpağını da çalmışlar.

tab- bulmak.

avruv tab- hastalanmak.

köl tab- destek bulmak, takdir
kazanmak.

madar tab- çare bulmak,
imkân bulmak.

tıncılık tab- teskin olmak,
yatışmak, rahatlamak.

colda bir külte açha tabdım;
yolda bir deste para buldum.

tab- doğurmak.

Tavbekni katını çaşçık tabdı;
Tavbek'in karısı oğlan çocuğu
doğurdu.

gakki tab- yumurtlamak.

taba ekmek tavaşı.

taba gırcın tava ekmeği.

taba hıçın tavada yapılan bir
tür börek.

taba tuthuç tava tutacağı.

taba teba, esir.

biz da bolmayık sarı
gâvurnu tabası; biz de
olmayalım Rus'un tebası.

taba ... doğru, o yönde.

Gezoh elge taba atlangandı;

Gezoh köye doğru yola çıktı.

tabada ... tarafında.

argı el tabada davurla

eştildi; karşı köy tarafında

gürültüler duyuldu.

tabadan ... taraftan.

el tabadan kobuz tavuş

eştildi; köy tarafından

akordeon sesi duyuldu.

tabaga ... doğru, ... tarafında.

guduçu elni kıyırı tabaga

callagandı; hırsız köyün

kenarına doğru sıvışmış.

tabak tabak, çanak, kap.

agaç tabak tahta çanak.

bazman tabak terazi.

çara tabak büyük tahta kase.

miyala tabak çini kase.

sahan tabak tepsi.

tabala- alay etmek, öç alır gibi

sevinmek, kin duymak.

tabalagan külkü pis pis

gülme.

tabalan- alay edilmek.

tabalat- alay ettirmek.

tabalav öç alır gibi sevinç duyma.

tabalavçu alay eden, başkalarının

hatalarını görerek sevinen.

tabal-cük inanış, inanç.

tabaldırık kayışın geniş kısmı.

tabaltay Karaçay mitolojisinde

ebedi dünya, sonsuzluk âlemi.

tabaltayçı şaman, rahip.

taban 1) topuk, taban, 2) ökçe.

çuruknu tabanı ayakkabı

topuğu, ökçe.

taban süyek ayak tabanındaki kemik.

taban tire- inat etmek, kafa tutmak, ayak diremek, yapmayı reddetmek.

taban kötür- kendi itibarını yükseltmeye çalışmak.

taban ur- reddetmek, kabul etmemek, tepmek.

tabanın calavçu ayının tabu ismi.

taban tüfek horozu.

tabandırık çarığın tabanına konulan kuru ot.

tabanla- çifte atmak, tepmek.

tabanlaş- tepişmek.

tabanlaşuv atların tepişmesi, birbirine çifte atması.

tabanlat- çifte attırmak, teptirmek.

tabanlav çifte atma, tepme.

tabanlavçu çifte atan, tepen.

tabbaş başında yara izi olan.

tabcan sedir, divan.

tabçık ben.

tabdır- 1) buldurmak, 2) karşılığını ödemek, 3) teslim etmek, yerine ulaştırmak.

tabhan öz.

tabhan ana öz anne.

tabhan bala öz evlat.

tabıl- 1) bulunmak, 2) gelmek, mevcut olmak.

tas bolgan atım tabıldı;

kaybolan atım bulundu.

tambla bu üynü allında

tabıl; yarın bu evin önünde ol.

tabıldırık kayışın geniş kısmı.

tabım beceriklilik, maharet; zihin
çevikliği, hazırcevaplık.

tabın aile.

tabın grup, sürü.

tabın sınıf.

tabın- tapmak.

**Karaçaylıla ozgan ömürlede
tereklege, tavlaga tabınıb
turgandıla;** Karaçaylılar
geçen yüzyıllarda ağaçlara,
dağlara tapmışlar.

tabınuv ibadet.

tabış beceriklilik, maharetlilik,
hazırcevaplık.

tabış- buluşmak, birleşmek.

tabışdır- buluşturmak,
birleştirmek.

tabışlı zeki, becerikli, hazırcevap.

tabışsız pratik olmayan,
uyarlanmaz olan.

Tabıt eski Karaçay'da evi koruyan
tanrı.

tabıgat tabiat, doğa.

tabkarın ağzının tadını bilen.

tabla- maden dövmek.

çalkı tabla- tırpanı çekiçle
dövere keskinleştirmek.

tablaş- uygun hâle gelmek,
rahatlamak.

tablaşdır- uygun hâle getirmek,
rahatlaştırmak.

tablav dövme.

tablık 1) rahatlık, uygun olma,
konfor,
2) imkân, olabilirlik, 3) hazır-
cevaplık, 4) ustalık,
beceriklilik, maharet, 5)

faydalı olma, karlı olma,
elverişli olma.

tabsaşar otlakçı, asalak.

tabısın- uygun görmek.

tabsız 1) rahatsız, kullanışsız,

2) elverişsiz, uygunsuz,

3) beceriksiz, 4) fena, kötü.

şindik bek tabsızdı; sandalye
çok rahatsız.

tabsız zamanda keldim;
uygunsuz zamanda geldim.

işni tabsız etesiz; işi
beceriksizce yapıyorsunuz.
tabsız cerge bardım; kötü
yere gittim.

tabu memnuniyet, hoşnutluk ifade
eden bir söz.

tabu da deyme

memnuniyetle, zevkle.

tabu et- teşekkür etmek,
müteşekkir olmak, hayır duası
etmek, minnettar kalmak.

tabu etib da seve seve,
memnuniyetle.

tabula bolsun şükürler olsun.

Tabu Karaçay-Malkar eski
inanışlarında evi koruyan
tanrı.

tacadan kehanet sahibi, ileriye
gören.

tacal 1) dayanıklı, yorulmak
bilmeyen,

2) dev, insanüstü varlık.

tacallık dayanıklılık, yorulmak
bilmemek.

tagalan- zayıflamak, kuvvetten düşmek.
tagalan- fikir değiştirmek, hayal kırıklığına uğramak.
tagay mahmuz, dağcılarının buzullara tırmanırken ayakkabılarına taktıkları sivri demir uçları bulunan krampon.
tagı kat, basamak, kademe, çıkıntı.
tagı ormanlık araziden geçen dere, ırmak, suyun çıktığı yer, kaynak.
tagıl- takılmak, asılmak.
tagıla- takılmak.
tagıluvçu asma, asılabilir, takılabilir.
tagıluvçu kirit asma kilit.
tahan direk.
taharan bambu kamışı.
tahıran sahtiyan, maroken deri.
tahsa sır.
tahsa ber- sır vermek, casusluk yapmak.
tahsa bil- sır öğrenmek, istihbarat yapmak, casusluk yapmak.
tahsaçı casus, ajan.
tahsala- sır öğrenmek, istihbarat yapmak, casusluk yapmak.
tahsalav casusluk.
tahta taht.
tahtaga min- tahta çıkmak.
tahta evlek, sıra, çiçeklik.
gokka hans tahta çiçeklik.
sohan tahta soğan yetiştirilen evlek.

tahta kögetle sebze, zerzevat.
tahta Karaçay-Malkar geleneklerinde mezarın içinde ölüyü koymak için yana doğru açılan koridor, çukur.
tahtan- alışmak, öğrenmek, dadanmak.
tahtançak bir şeye dadanan, meraklı, istekli.
tahtandır- alıştırmak, dadandırmak, öğretmek.
tak- bağlamak, asmak, takmak.
baytalnı ilkiçe takdım; kısırağı sırığa bağladım.
takal çare, imkân.
takgan asma, asılabilen.
takgan kirit asma kilit.
tagkıç duvar askısı, elbise askısı.
takıl iyi, daha iyi, daha güzel.
takılla- iyileştirmek, daha iyi hâle getirmek.
takır 1) dar, sıkışık, 2) kederli, üzgün, mahzun, 3) az, yetersiz.
takır köllü hassas alıngan.
takır üy dar ev.
takır boş, fâni, yalan.
takır duniya fâni dünya.
takırila- 1) daraltmak, 2) kederlendirmek, hüznlendirmek.
kiyimni takırila- elbiseyi daraltmak.
takırılan- kederlenmek, mahzunlaşmak, hüznlenmek.
takırılık 1) darlık, sıkılık, 2) üzüntü, keder.
takıya takke, başlık, miğfer.

takıyka dakika.

takka- talav et- malı mülkü
gereksiz yere harcayıp
bitirmek.

takki değnek, sopa.

takmak ilave, ek.

cırnı takmağı mısra.

takmak usül, yöntem.

taküzük üvez ağacı ve muşmulaya
benzeyen meyvası.

tal söğüt ağacı.

suv tal söğüt.

tal- yorulmak.

arıb- tal- yorulmak.

tala orman içinde açık alan, kır,
sahra.

tala keme biçer döver.

tala- 1) yırtmak, parçalamak,
ısırmak,
2) harab etmek, yıkmak, 3)
yiyip bitirmek, zayıf
düşürmek, 4) haraca kesmek,
soymak.

talah boşama, boşanma.

haram talah boşanma.

talah sal- boşanmak, nikah
bozmak.

talak dalak.

talagı tur- çok koşmaktan
nefes nefese kalmak, dalağı
şişmek.

talagın turguz- yürümeye
zorlamak.

talak avruv Sibiryaya yarası
denilen hastalık.

talak soluv et- soluk soluğa
kalmak.

talán- 1) dalanmak, ısırılmak, 2)
zahmet vermek.

talaş- 1) dalaşmak, 2) kavga etmek,
çekişmek, 3) özenmek, gayret
etmek, çabalamak.

talaşman hakaret edici, küfredici.

talaşuv 1) dalaşma, 2) kavga,
çekişme, 3) özenme,
çabalama.

talav 1) ruam hastalığı, 2) kazıklı
humma hastalığı.

kara talav deride meydana
gelen yaralı hastalık.

talav tiysin bir beddua sözü.

talavçu soyguncu, eşkiya, yağmacı.

talavul yağma, çapul, soygun.

talavul et- yağmacılık
yapmak.

talavur yağma, soygun.

talavur et- zorla birinin malını
mülkünü elinden almak,
yağmacılık yapmak.

talavurçu yağmacı, soyguncu.

talay birkaç, bir hayli, bir sürü.

talay zamannı anda turdum;
bir hayli zaman orada durdum.
bir talay bir bir sürü, birçok.

talçık- 1) yorulmak, usanmak, 2)
rehavet basmak, gevşemek.
işde talçıkıdım; işte yoruldum.
isside talçıkıdım; sıcaktan
gevşedim.

talçıkıdır- yormak.

taldır- yormak, hâlsiz bırakmak,
bitkin düşürmek.

taldırık 1-12 Ağustos arasındaki
günler.

talevsün cin, hortlak.
talgın bkz. **talkan**.
talgır 1) çizgili, 2) sarı renkli, boz.
 talgır ala çakır.
 talgır ayü boz ayı.
 talgır kiştik tekir kedi.
talhurun kuru otlar toplandıktan
 sonra yerde kalan artıkları,
 biçilmiş kuru otların altında
 kalan kırıntılar.
talık- bulaşmak.
talk bol- yok olmak, ortadan
 kaybolmak, soyu tükenmek.
talk et- bozguna uğratmak,
 tepelemek, imha etmek, yok
 etmek.
talkan Karaçay bozası hazırlamada
 kullanılan arpa posası.
talkı deri tabaklarken deriyi
 yumuşatmak için kullanılan
 orak biçiminde bir âlet,
 tokmak.
 cathan talkı enlemesine duran
 tokmak.
 öre talkı deri tabaklarken
 diklemesine duran tokmak.
 talkı til deri tabaklamada
 kullanılan sopa, çubuk.
talkıla- 1) deri yumuşatmak,
 tabaklamak, 2) ezmek.
talköken söğütlük.
talkık söğütlük.
talmay yorulmak bilmeden, durup
 dinlenmeden.
talpı- arzu etmek, hasret çekmek.
talpımaıklık hayalperestlik, özlem,
 arzu.

talpın- heveslenmek, arzu etmek,
 özlem çekmek.
tam- damlamak.
 kıptısından bal tamgan; dikiş
 ustası.
 tama- tama köl bolur;
 damlaya damlaya göl olur.
 tamgan tamçı taş teşer;
 damlayan damla taş deler.
tamada büyük, lider, başkan,
 önder.
 cıyın tamada grup lideri.
 koş tamada hayvan çiftliğinin
 yöneticisi.
 şahar tamada vali.
 tamada cılkıcı at çobanlarının
 lideri.
 tamada karnaş büyük kardeş.
 tamada koyçu koyun
 çobanlarının lideri.
 tamada murcar koş adı
 verilen çiftlikte koş
 tamada'nın oturduğu sedir.
 toy tamada şöleni idare eden.
tamadalık büyüklük, liderlik,
 başkanlık, önderlik.
tamadasızlık karışıklık, anarşi,
 düzensizlik.
tamak 1) boğaz, gırtlak, 2) ses, 3)
 bıçağın, baltanın ters tarafı.
 tamagina içgen suvu tanılğan
 çok güzel kadın.
 tamagından kuy- tıka basa
 yedirmek.
 tamak aruvla- gırtlakçı
 temizlemek.
 tamak avruv anjin.

tamak süyek gırtlaktaki kıkırdak.
ters tamak nefes borusu.
tamaksa bir tür boyunduruk.
tamal temel, esas.
tamallı esaslı, sağlam.
tamallı oyum sağlam fikir.
tamallı iş esaslı iş.
tamalsız temelsiz, esas olmayan.
tamam 1) çok, pek, gayet, 2) tam, tamamen, 3) en, 4) mutlak, gerçek.
tamam allay bir; tam o kadar.
tamam et- tamamlamak.
tamam issidi; çok sıcak.
tamam anga uşaydı; tamamen ona benziyor.
tamam teren ceri; en derin yeri.
tamam tüzün aytdı; mutlak doğrusunu söyledi.
tamamla- tamamlamak.
tamamlaş- tamamlanmak, bitirilmek.
tamamlat- tamamlatmak.
tamamlav tamamlama.
tamamlı 1) esaslı, sağlam, temel, 2) delilli, kanıtlı, haklı, 3) emin, güvenilir.
işni tamamlı etdik; işi esaslı (sağlam) yaptık.
tamamlı oyum haklı sonuç, kanıtlı hüküm.
tamamlı adam güvenilir adam.
tamamsız güvenilmez.

tamaşa 1) merak, ilgi, alaka, hayranlık, 2) ilginç, merak uyandıran, hayranlık uyandıran.
tamaşa bol- hayran kalmak, büyülenmek, hayret etmek.
tamaşa et- hayran bırakmak, hayretler içinde bırakmak.
seyir tamaşa bol- şaşkırmak, hayret etmek.
tamaşalan- hayret etmek, hayran kalmak.
tamaşalandır- hayran bırakmak, merak uyandırmak, hayret ettirmek.
tamaşalı meraklı, ilginç, hayret verici, hayranlık uyandırıcı.
tamata büyük, lider, önder, başkan. bkz. **tamada**.
tamay Karaçay mitolojisinde cehennem.
tambla yarın.
Çomalanı tamblası kurumaz; Çomalar sülalesinin yarını bitmez (Bu söz; bugünün işini yarına bırakanlar için söylenir).
tambla buvdan ese, bugün koyan aşkı; yarın geyik yerine, bugün tavşan iyidir.
tamçı damla.
tamçıla- damlamak.
tamçılav- damlatmak.
tamçılav damlama.
tamdan kuşluk vakti.
tamdır- damlatmak.
tamga damga, işaret, arma.

tamga sal- damga vurmak,
işaret koymak.
tukum tamga aile arması, soy
arması.

Botaş tamga Botaş soyunun
arması.

Tohçuk tamga Tohçuk
soyunun arması.

tamga leke.

tamga түшүр- lekelemek.

tamgala- damgalamak.

tamgalan- damgalanmak.

tamgalat- damgalatmak.

tamgalı damgalı, işaretli, armalı.

**Şaman tamgalı kamam tas
boldu;** Şaman soyunun
armasını taşıyan kamam
kayboldu.

tamgalı malla kimnikidi?;
damgalı hayvanlar kimin?

tamır kök.

kıtay tamır ginseng bitkisi.

tamır iy- köklenmek, kök
salmak.

tamırdan toygan eşekça
burnu büyük, kibirli adam.

terek tamır ağaç kökü.

tamır taşını teşer; kök taşı
deler.

tamır damar.

can tamır sinir.

kan tamır kan damarı.

tamır kadın göğsü, meme.

tamırçık damar, kök.

tamırlan- kök, salmak, kökleşmek.

tamırlı 1) köklü, 2) damarlı.

tamış- 1) ineği sağmadan önce
sütün kolay gelmesi için dana
ya da buzağının süt emmesi, 2)
arzu etmek, istemek, 3) ağız
şapırdatmak.

tamışdır- 1) ineği sağmadan önce
sütün kolay gelmesi için dana
ya da buzağıyı emdirmek, 2)
aradaki münasebetleri
düzenlemek.

tamız- damlatmak.

tamız- ateş yakmak.

ot tamız- ateş yakmak.

tamıza turpgillerden kolza bitkisi.

tamızık çıra, yonga gibi ateşi
tutuşturmaya yarayan nesneler.

tamızıl- damlamak, damlatılmak.

cerge suv tamızılğandı; yere
su damlatılmış.

tamızıl- yanmak, ateş yakılması.

**tamızılğan ot cuklanırğa
cetgendi;** yakılan ateş
sönmeye yüz tutmuş.

tamızlık ateş parçası, kor.

Tamlı Karaçaylılar'a komşu
yaşayan bir Abaza kabilesi.

Tammızçı kaynak sularının tanrısı.

tammiy cibi koşum takımının
kayışı.

tamsil masal.

tamsilçi masalcı.

tana dana.

erkek tana tosun.

tişi tana düve.

tana çocuklara karşı bir hitap şekli.

tanam, gırcın al da kel
marca; güzelim, ekmek al da
gel haydi.

tanabaş koca kafalı, iri kafalı.

tanaçı dana çobanı.

tang 1) şafak vakti, 2) sabah.

tang ala şafak kızılığı.

tang at- şafak sökmesi.

tang carı- şafak sökmesi.

tanga deri şafak sökene kadar.

tavлада tang carıydı;

dağlarda şafak söküyor.

tang çok, pek çok, büyük, bir hayli.

igi tang çok, bir sürü.

tang kesek pek çok.

munu tang malı bardı; bunun
çok hayvanı var.

sen anda tang turgansa; sen
orada çok durdun.

tang 1) edep, nazik, terbiyeli,
saygı uyandıran, hürmetli, 2)
dış görünüşü iyi, şık.

tang adam; terbiyeli, saygı
uyandıran adam.

bu çaş igi tang kiyinedi; bu
genç şık giyiniyor.

tang ilginç, ilgi çekici, hayret
verici, şaşırtıcı.

tang belgisi sabahın erken vakti,
şafak vakti.

tang bla yarı.

tang çağı şafak vakti.

tang sızılma sabahın erken vakti.

tangıla- seçmek.

tangıv tabancanın horozu.

tangkı zar, ince tabaka, ince kabuk.

gakkını tangkısı yumurtanın
zarı.

tangkı buz ince buz tabakası.

tangkıbaş boşkafalı, sersem.

tangla- seçmek, ayıklamak.

tangsın- hayret etmek, şaşırmak,
hayretler içinde kalmak,
hayrete düşmek.

tanı- tanımak, bilmek.

kara tanı- okuma yazma

bilmek, tahsilli olmak.

seni körgenley oguna

tanıdım; seni görür görmez
tanıdım.

üynü colun tanımayma; evin
yolunu bilmiyorum.

tanı- anlamak.

meni aldaganın tanıdım; beni
kandırdığını anladım.

tanıgıvlu 1) meşhur, ünlü, tanıdık,
2) göze çarpan, dikkati çeken.

tanıgıvsuz belirsiz, silik,
gösterişsiz, dikkat çekmeyen.

tanık- tunuk tanıdık.

tanıl- 1) tanınmak, 2) farkedilmek,
göze çarpmak, görünmek, 3)
anlaşılmak, belli olmak.

tanılğan göze çarpan, görülen,
aşikâr olan.

tanılmagan göze çarpmayan, belli
olmayan, görülmeyen.

tanımsın- tanımak.

tanış arkadaş, tanıdık, bildik, aşina.

tanış bol- tanışmak, arkadaş
olmak.

tanış et- tanıştırmak,
bildirmek.

tanış- tanışmak.

tanışmagan eki it börünü

körse tanışır; tanışmayan iki

köpek kurdu görünce tanışır.

tanışdır- tanıştırmak.

tanışlı sokulgan, girişgen.

tanışlık tanışıklık, ahbaplık,

yakınlık, dostluk.

tanışsız bilinmedik, tanışılmadık.

tanıt- tanıtmak; bildirmek, belli

etmek.

tansık özlem.

tansık al- özlem gidermek.

tansık bol- özlemek.

tansık et- özletmek.

tansıkla- 1) özlemek, 2) sevinmek,

memnun olmak, sokulmak.

tuvgan elimi tansıkladım;

doğduğum köyü özledim.

caşın körgeninde tansıkladı;

oğlunu gördüğünde sevindi.

pariy maravçuga tansıkladı;

köpek avcıya sokuldu.

tansıklat- özletmek.

tansıklay özlem.

tapança tabanca.

tapança bav tabanca kordonu.

tapçan sedir, divan; bank.

tapha raf.

baş tapha eski Karaçay-

Malkar evlerinde önemli

eşyaların bulunduğu esas raf.

taphıç basamak.

taphır taraça, kademe, çıkıntı,

basamak, teras.

tapka bkz. **tapha**.

tapkır bkz. **taphır**.

tapşek bardak altına konulan tabak.

tap- **taza** tertemiz.

tappa- **taza** tertemiz.

tar dar.

tar et- daraltmak.

targa tıy- çaresiz bırakmak,

zor durumda bırakmak.

tar özen sarp dağlarla çevrili

vadi.

tar dağ geçidi, boğaz.

Holam tarından örge

tebredik; Holam boğazından

yukarı hareket ettik.

tar Karaçay Çegem vadisinin

eski adı.

tar güç durum, müşkül vaziyet,

sıkıntı, zorluk.

kölü tar bol- kederlenmek,

üzülmek.

tar çaşav sıkıntılı hayat, zor

hayat.

targa tıy- zor duruma sokmak,

güç durumda bırakmak.

targa tüş- zor duruma

düşmek, sıkıntı içine girmek.

ov- şav, tar- **kör** elinden

geleni yapmak, bütün gayretini

harcamak anlamında bir söz.

tara- 1) taramak, 2)

dalgalandırmak,

3) oymak, yıkmak, harab

etmek.

kız çaçın taraydı; kız saçını

tarıyor.

cel bayraknı taraydı; rüzgâr
bayrağı dalgalandırıyor.
suv cagasın taraydı; akarsu
kıyılarını oyuyor.

tarak tarak.

baş tarak saç tarağı.

camçı tarak yamçı yaparken
yünleri taramada kullanılan
tarak.

cün tarak yün tarağı.

çaç tarak saç tarağı.

çepken tarak kumaş dokurken
kullanılan tarak.

kisiv tarak dokuma
tezgahında ipliğin yerini
değiştirmeye yarayan kısım.

tarak tüb tarantı, tarama
sonunda çıkan parçalar.

tarak- tarak buruv yere
çakılan kazıklarla yapılan çit.

tarak- tarak tavla sıra dağlar.

tarak petek.

tarak bal petek balı.

tarak dilim, parça.

harbız tarak karpuz dilimi.

tarak ibik.

guguruknu taragi horoz ibiği.

tarakbaş horoz.

tarakçı Karaçay-Malkar
folklorunda kız çocuğuna
verilen bir isim.

tarakla- 1) taramak, 2) örmek,
çaprazlamak, birbirine
geçirmek.

taraklı horoz.

taraklık açha Karaçay-Malkar
halk oyunlarında kıızı rehinden
kurtarmak için verilen para.

taral- taranmak.

çaçing aruv taralgandı; saçın
güzel taranmış.

taral- dalgalanmak.

celde taral- rüzgârda
dalgalanmak.

suvda taral- suda
dalgalanmak.

taral- 1) sıkıntı çekmek, sıkılmak;
arzulamak, hasret çekmek;
ıstırab çekmek, 2)
duygulanmak, hislenmek.

bu caş okuvga taraladı; bu
genç okumayı arzuluyor.

taralgan acıklı, kederli, hisli.

taralgan tavuş titreş ses.

taralt- 1) dalgalandırmak, 2)
üzüntü vermek, ıstırab
çektirmek, 3) duygulandırmak,
hislendirmek, 4) harab etmek,
yıkıp götürmek.

cel bayraknı taraltadı; rüzgâr
bayrağı dalgalandırıyor.

bu kaygı cüregimi taraltadı;
bu dert kalbime ıstırab veriyor.

Aslanbiy kobuznu taraltıb
sogadı; Aslanbiy akordeonu
duygulandırarak çalıyor.

başhalanı suv taraltıdı;
bahçeleri su harab etti.

tarav 1) tarama, 2) dalgalanma,
3) yıkma, tahrip etme, 4) azap,
ıstırap, işkence.

taravuz dar boğazlı, ağzı dar olan.

tarbuvun çaresiz durum, güçlük, zorluk, sıkıntı.
tarbuvunga tıy- zor duruma düşürmek.
tarbuvunga tıyl- zor duruma düşmek, güçlük içinde kalmak.
tarbuvunga tüş- çıkmaza girmek, çaresiz kalmak.
targuvun bkz. **tarbuvun**.
tarh basamak.
tarh paranın tura kısmı.
tarhan hans hardal bitkisi, kara hardal.
tarı darı.
aşüğü tarı bir darı cinsi.
tarı elek kalbur, elek.
tarı elek et- kalbura çevirmek, delik deşik etmek.
tarı- işlemek.
cer tarı- toprak işlemek.
tarıguv 1) şikayet, sızlanma, dert yanma, 2) acıklı, 3) belâ , felâket.
tarıguv ber- şikayet etmek.
tarıguv kitab acıklı kitap.
çaşavda tarıguvla hayatın sıkıntıları.
tarıguvçu 1) şikayetçi, her şeyden şikayet eden, sızlanan, 2) davacı.
tarıguvlu 1) hazin, kederli, acıklı, 2) ağır, çetin, zahmetli, zor.
çaşav tarıguvludu; hayat zordur (çetindir).
tarıguvlu cır hüznü şarkı.
tarıguvsuz mesut, mutlu, saadetli, sıkıntısız, hâli vakti yerinde.
tarık- şikayet etmek, dert yanmak.

tarıl- işlenmek, toprağın işlenmesi.
tarılt- işlemek, değerlendirmek.
cerni tarılt- toprağı işlemek.
tarkarın kıskanç.
tarkay- 1) suyun azalması, suların kuruyup çekilmesi, 2) azalmak, eksilmek, tükenmek, bitmek,
 3) hafızanın zayıflaması, 4) güçten düşmek, bitkinleşmek.
avruganı tarkay- ağrısı geçmek.
Kobannı suvu tarkaygandı; Kuban ırmağının suları azalmış.
koylanı sütü tarkaydı; koyunların sütü kesildi.
esim tarkaydı; hafızam zayıfladı.
küçüm tarkaydı; gücüm tükendi.
tarkayt- azaltmak, tüketmek, bitirmek, kurutmak.
tarkaymazlık tükenmez, bitmez.
anı tarkaymazlık baylığı bardı; onun tükenmez zenginliği var.
tarlav tarla, toprak, saha.
çeget tarlav şerit hâlinde uzanan orman.
biçen tarlav kuru ot biçilen arazi.
buday tarlav buğday tarlası.
tarlav kaliteli çayır.
tarlav biçen kaliteli çayırlardan biçilerek elde edilen kuru ot.

tarlık 1) darlık, sıkışıklık, 2) sıkıntı, eziyet.
tarpan 1) güçlü bir at cinsi, 2) zebra.
atnı tacalı- tarpan; atın dayanıklısı tarpan.
tart- 1) çekmek, 2) içmek, 3) vurmak,
4) biçmek, 5) gönül vermek, 6) tartmak.
alga tart- öne çekmek.
artha tart- arkaya çekmek.
atnı adej tart- atı yularından tutarak götürmek.
ayıbha tart- cezalandırmak.
ayılını tart- kolan kayışını çekmek.
biçen tart- kuru ot biçmek.
cayagina tart- tokat vurmak.
cukuga tart- uyumak istemek.
çalkı tart- tırpan sallamak.
eşikni tart- kapıyı kapatmak.
kalak tart- kürek çekmek.
kıysığına tart- itiraz etmek, karşı koymak.
kobuz tart- akordeon çalmak.
mınçak tart- tespîh çekmek.
sadak tart- yay germek, ok atmak.
sız tart- çizgi çizmek, hat çizmek.
un tart- değirmende un yapmak.
kiştik buçhagımdan tartdı;
kedi paçamdan çekti.
sabiyni kulagından tartdı;
çocuğun kulağını çekti.

tanga deri tartıb esirdile;
sabaha kadar içip sarhoş oldular.
bu tirmen budaynı igi tartadı; bu değirmen buğdayı iyi öğütüyor.
tepserge cüregi tartadı;
dansetmeyi arzuluyor.
tartar 1) bildircin, 2) çelimsiz, zayıf.
haram tartar su çulluğu.
tartarık 1) içki, 2) tütün, sigara.
tarthı 1) içki, 2) kayış.
at cerni tarthısı at eğrinin kayışı.
tarthıç 1) ocak küllüğü, 2) kayış.
tartık eğri, eğik.
avuzu tartık eğri ağızlı.
tartikerin eğri dudaklı.
tartıklık eğrilik, eğiklik.
tartıl- 1) çekilmek, gerilmek, 2) içilmek, 3) vurulmak, 4) biçilmek.
ayıbha tartıl- ceza görmek.
tartılğan et kıyma.
tartın- çekinmek, utanmak, sıkılmak.
tartın- kramp girmek, kasılmak.
cürüb tebregenley butum tartındı; yürümeye başlayınca bacağıma kramp girdi.
tartınç vicdan, insaf, utanma, sıkılma, haya.
tartınçak çekingen, utangaç.
tartınçak ülüşsüz kalır;
çekingen paysız kalır.

tartınçaklık utangaçlık,
çekingenlik, sıkılganlık.
tartı-sozu bolmagan yumuşak
huylu, halim selim, uysal.
tartış bir dağ bitkisinin adı.
tartış gerginlik, soğukluk.
tartış- 1) çekişmek, 2) yarışmak,
3) kismaya çalışmak, 4)
münakaşa etmek.
tartışlık gerginlik, soğukluk.
tartma giriş.
tartma uçkur, lastik; kayış.
tartma kak- el tezgahında
dokumak.
könçekni tartması
üzülgendi; pantolonun uçkuru
kopmuş.
şkoknu tartması tüfek kayışı.
tartma fitil.
çırak tartma lamba fitili.
tart- soz et- 1) uzatmak, germek,
2) oraya buraya sürüklemek,
çekiştirmek, 3) dövüşmek, 4)
kavga etmek, boğuşmak.
tartuv müzik, melodi.
Karaçay tartuv Karaçay
müziği.
tepsev tartuv dans müziği.
tartuvçu içkici, içki düşkünü.
tartuvuk içkici, alkolik.
tartuvukluk alkoliklik.
tas kayıp.
tas bol- kaybolmak.
tas et- kaybetmek.
tasha sır.

tasma ip, sicim, ayakkabı dikmek
için keçi derisinden yapılan
şerit biçiminde ip.
tasma cantav kayıştan dizgin.
tasmala- deriden şerit biçiminde ip
kesmek.
taş taş.
ak taş kuvars.
barmak taş çakıl taşı.
basar taşın tanıma- 1) çok
sevinmek, 2) üzüntüden ne
yapacağını bilememek.
baş taş üstteki değirmen taşı.
bazman taş terazi taşı, kantar
taşı.
çokurak taş sedef.
hırşı taş bileği taşı.
kısır taş sert, dayanıklı taş.
kol taş Karaçay-Malkar'da
taşı uzağa atma oyunu.
koy taşla buzulların
sürüklediği taşlar.
kök taş sülfat.
mamuk taş sünger taşı.
otluk taş çakmak taşı.
sabanına taş at- beddua
etmek.
sın taş mezar taşı.
soslan taş granit.
suv taş kaldırım taşı.
taş athuç sapan.
taş caratılğanlı beri çok eski
devirlerden beri.
taş cürek gaddar.
taş dordan kursak.
taş gulla lahit.

taş kab- çok üzölmek, sınırsız
üzölmek, kederlenmek.
taş maka kaplumbağa.
taş sal- fala bakmak.
taş surat put, heykel.
taş tük mantar ve yosun
karışımı bir bitki, liken.
taşnı taşha urgança söleş-
sert konuşmak, acı konuşmak.
tıtır taş kalker, kireç taşı.
tirmen taş değirmen taşı.
tuzluk taş fıçıdaki yoğurdun
suyunun akması için üzerine
konulan taş.
tüb taş alttaki değirmen taşı.

taş fal.

taş sal- Karaçay-Malkar'da 41
taş ile fala bakmak.
taş saldır- fala baktırmak.
taş saluvçu falcı.

taş 1) sır, 2) gizli, kuytu, sapa.
taşa cer kuytu yer, gizli yer.
taşa çöb atuv gizli oylama.
taşa eşik gizli kapı.
taşa köllü içine kapanık.
taşa oy gizli düşünce.
taşa söz sır, gizli söz.
taşa sözüngü kişiğe aytma;
sırrını kimseye söyleme.
adamnı taşada sökme,
tuvrada mahtama; adamı
gizlice çekiştirme, açıkça
övme.

taşal- gözden kaybolmak, yok
olmak.

taşatın gizlice.

taşay- gözden kaybolmak,
sıvışmak, gizlenmek, yok
olmak, ortadan kaybolmak.
suvga taşay- suya dalmak,
batmak.
rışığa taşay- zenginleşmek,
zengin olmak.
kün taşaydı; güneş battı.
kün bulutha taşaydı; güneş
buluta gizlendi.
közleri içine taşaydı; gözleri
çöktü.

taşayt- gözden kaybetmek, yok
etmek.

taşceyme bir ağaç adı.

taşçürek gaddar, merhametsiz.

taşçı 1) taş ustası, 2) falcı.

taşı- taşımak.

taşıl- taşınmak.

taşıvul hasat, ürün kaldırma
zamanı.

taşkömür taşkömür.

taşkömürleri suvu-
birbirlerine olan
dargınlıklarının geçmesi.

taşla- bırakmak, terk etmek.

ata curtun taşlagan cer
üsünden tas bolur; vatanını
terkeden yeryüzünden yok
olur.

işni taşla- işi bırakmak.

tük taşla- tüy dökmek.

üydeğini taşla- aileyi
terketmek.

taşla- çocuk düşürmek, düşük
yapmak.

taşlat- çocuk düşürmek.

taşsın- sığır, at gibi hayvanların
tırnaklarında meydana gelen
rahatsızlıktan dolayı
topallaması.

taştaban tembel, uyuşuk.

taştaban yorulmak bilmeyen,
hareketli, dayanıklı, mukavim.

tat- tadmak, tadına bakmak.

tatah dost, ahabab.

tatah bol- dost olmak.

tatah et- dost kabul etmek,
arkadaşlık kurmak.

tatahlaş- arkadaş olmak, dostluk
kurmak.

tatahlık dostluk, ahabaplık,
arkadaşlık.

Tatartüb da talleziy Karaçay-
Malkar'da eski bir yemin.

tatdır- 1) tattırmak, tadına
baktırmak,
2) vurmak.

kamçi tatdır- kamçı vurmak.

tatı- 1) yetmek, kafi gelmek,
yetişmek,
2) tesir etmek, etkilemek, tesir
altında kalmak, etkilenmek.

aşarıkını tuzu tatıgandı;

yemeğin tuzu kafi geldi.

borbayına tatı- yorulmak,
bitkin düşmek.

içgeni tatı- çakırkeyif olmak.

karuvuna tatı- kuvvetten
düşmek, zayıf düşmek.

cılı tatıgandı; sıcak etkilemiş.

tavda aylanganı tatıgandı;
dağda dolaşması etkilemiş.

tatımagan onov hükümsüz
fikir, hükümsüz karar.

tatım 1) lezzet, tat, 2) yemek.

aşını tatımı yemeğin lezzeti.

ertden tatım sabah kahvaltısı.

tatımlı 1) besleyici, kalorisi
yüksek,
2) tatlı, lezzetli.

tatımsız 1) besin değeri olmayan,
kalorisiz, 2) lezzetsiz, tatsız.

tatıran hardal.

tatıran orun hardal kabı.

tatıran tuzluk tuzlu yoğurt ve
hardalla hazırlanarak et
yemekleriyle beraber yenilen
sos.

tatırça hissedilir, etkili.

tatırça suvuk etkili soğuk.

tatırça onov makul fikir, akıllı
tavsiye.

tatıt- yetirmek, kafi getirmek.

bal tatıt- tadını çıkararak
içmek.

borbayına tatıt- yormak,
hâlsiz düşürmek.

karıvuna tatıt- bitkin
düşürmek, hâlsiz bırakmak.

tatlı tatlı, lezzetli, hoş.

tatlı cuku tatlı uyku.

tatlı hant lezzetli yemek.

tatlı tilli tatlı dilli.

tatlı tengle yakın arkadaşlar.

tatlını köb çaynasang artı açı

bolur; tatlıyı çok çiğnersen
sonu acı olur.

tatlıavuz ağzının tadını bilen.

tatlıçı tatlıya düşkün.

tatlıhan hanım böceği, gelin

böceği.

tatlıkarın tatlı düşkünü.

tatran hardal otu.

tatuk yenebilir bir bitki adı.

tatuv tad, lezzet.

tatuvuna kız- tadını almak.

bal tatuv etdir- tadını

çıkarmak.

tatuvlan- tatlanmak.

tatuvlu tatlı, lezzetli.

tatuvsuz tatsız, lezzetsiz.

avruganga bal da tatuvsuz

körünedi; hasta olana bal bile

tatsız görünür.

tatuya yüksek dağlarda yetişen,

ilaç olarak kullanılan bir bitki.

tav dağ.

ceti tavdan avar kölü bolgan

gücü yetmese de yapmaya

cesareti ve azmi olan.

tav artı Kafkas dağlarının

güneyi, Gürcistan-Svanetya.

tav aslan Kafkasya parsı.

tav başla dağ zirveleri.

tav biy prens, soylu.

tav bla teng bolgan itibarlı,

şerefli, değerli.

tav bla teng et- itibarını

yüceltmek, şerefini yüceltmek.

tav calpak dağ yaylaları.

tav cetekle dağların uzantıları.

tav col dağ yolu.

tav el dağ köyü.

tav etek dağ eteği.

tav ışıldı dağ çalısı.

tav Karaçay Kuban ırmağının

kaynak havzasındaki bölge.

tav kıyım Kafkasyalılara özgü

giyim.

tav köl cesur, yiğit, korkusuz.

tav koş dağlarda hayvan ağılı.

tav Kumuk Dağıstanlı

Avarlar.

ıav kuş kartal.

tav suv dağlardan inen ırmak.

tav suv çabak alabalık.

tav teke dağ keçisi.

tav tepsev Kafkas halk dansı.

tav til Karaçay-Malkar dili.

tav- tavlunu tıbrı; dağ-

dağlının yuvası.

tavda kıyıkden özende koyan

aşhı; dağdaki geyikten

vadideki tavşan iyidir.

tavga minmey tüz

körünmez; dağa çıkmadan

ova görünmez.

tavnu avdur- zor işleri

hâlletmek.

tavnu barıb tüzünü kelgen

kurnaz, açıkgoz, hilekâr.

tavnu mahta da tüzünü sayla;

dağı öv de ovayı seç.

tavat dokuma tezgahı.

tavat kulakça süyel- dimdik

ayakta durmak, dikilmek.

tavay ayı avcısı.

tavça Karaçay-Malkar dili.

tavke Karaçay-Malkar halk

tiyatrosunda Aksakal adlı

karakterin uşağı.

tavkel 1) cesur, gözüpek, atılgan, azimli, yılmaz, kararlı, iradeli, 2) emin, tereddütsüz, kesin, güvenle.
tavkel adam azimli adam.
tavkel bol- cesaret etmek, cüret etmek, azimli olmak.
tavkel cuvab kesin cevap.
tavkel et- cesaret etmek, azimli olmak, yılmamak.
tavkel söleş- kararlı konuşmak, cesur konuşmak.
tavkel bir ölür, arsar ming ölür; cesur bir kere ölür, korkak bin kere ölür.
tavkel tavidan avar; cesur (azimli) olan dağdan aşar.
tavkelle- cesaret etmek, cüret etmek, karar vermek, azmetmek.
tavkellen- cesaretlenmek, yüreklenmek; karar vermek.
tavkelli cesur, azimli, kararlı, iradeli, kendinden emin.
tavkellik cesaret, azim, irade, kararlılık, kendine güven.
tavkelsiz iradesiz, azimsiz, korkak, kararsız.
tavkelsizlik korkaklık, iradesizlik, kararsızlık, azimsizlik.
tavlu dağı, Karaçay-Malkarlı.
tavruh hikaye, menkıbe, efsane.
Nart tavruh Kafkas Nart efsanesi.
tavruh ayt- hikaye anlatmak.
tavruh bol- dedikodu konusu olmak.

tavruhha kal- dedikodu konusu olmak, dile düşmek.
tavruhla- masal uydurmak.
Tavrus masallarda adı geçen iki başlı kuş.
tavugayak bir bitki adı.
tavuk çeşitli kuş türlerinin genel adı.
agaç tavuk ağaçkakan.
altın tavuk tavus kuşu, sülün.
caz tavuk keklik.
cumarık tavuk sülün, keklik.
çın tavuk çalı horozu, çil keklik.
erkek tavuk horoz.
kakgan tavuk ağaçkakan.
kırımtavuk hindi.
stampul tavuk hindi.
tavuk tavuk.
balalı tavuk civcivleri olan tavuk.
gurt tavuk kuluçkada yatan tavuk .
tavuk kuş tavuk tüyü.
tavuk orun kümes.
tavuk tırnagan kargacık-burgacık yazı.
tavukçu tilkinin tabu ismi.
tavus- 1) bitirmek, tüketmek, 2) zayıf düşürmek, kuvvetten düşürmek.
söz tavus- söz kesmek.
bu avruv meni tavusdu; bu hastalık beni zayıf düşürdü.
işley ketib işni tavusduk; çalışıp işi bitirdik.

tavusul- 1) bitmek, tükenmek, 2)

zayıf düşmek, kuvvetten düşmek.

sanavu tavusul- çok yaşanmak.

tavusum son, nihayet.

tavusum antlaşma, muahede, uzlaşma.

tavuş ses.

tavuş cayaçık ses, telleri.

tavuş et- seslenmek, cınlamak.

kaya tavuş yankı, eko.

kaythan tavuş yankı.

tavuşlu 1) sesli, 2) cınlayan, 3) meşhur, ünlü.

tavuşluk meşhur, şanlı, mükemmel.

tavuşluluk 1) cınlama, sesli olma, 2) ünlü olma, meşhur olma.

tavuşsuz sessiz.

tavuş- tüyüş gürlütlü, kargaşa.

tay tay.

hora tay iyi cins tay.

marka tay süt içen tay.

tay tuvmagan cilkıdan at çıkmaz; tay doğmayan sürüden at çıkmaz.

tay- kaymak, yerinden oynamak.

arba coldan taygandı; araba yoldan kaymış.

börkü bir canına taygandı;

kalpağı bir tarafa eğilmiş.

aşhınım taygandı; midem düşmüş.

tay- vazgeçmek, geri dönmek.

aythanından tay- sözünden dönmek.

ol aythanından taygandı; o söylediğinden çıkmış.

tayak sopa.

guloç tayak baston.

kün tayak güneş ışını.

tayagın cerge kak- verilen kararın yerine getirildiğini kabul etmek.

tayak bol- çok zayıflamak.

tayak cangur sağanak yağmur.

tayak karnaş eski Karaçay-Malkar'da bir sopanın altından geçerek yemin eden ve böylece kardeş olan kimseler.

tayak sına- dayak yemek, dövülmek.

tayak tiy- sopa yemek.

tayak tübünden işlet- zorla çalıştırmak.

tayak tübünden tizil- yemin etmek.

tayakdan atlagısız bol- güçsüzleşmek, kuvveti tükenmek.

tayakdan atlagısız et- gücünü tüketmek, bitirmek.

temir tayak taş ya da duvara delik açmak için sivri uçlu demir.

tokmak tayak baston.

tayak etden öter, söz

süyekden öter; sopa etten geçer, söz kemikten geçer.

tayakçı 1) erkek çocuk, 2) sığırtmaç, çoban.

tayaklaş- kavga etmek, dövüşmek.
tayaklı kavgacı.
tayan- 1) dayanmak, 2) dinlenmek.
amanga tayan- işin kötüye gitmesi.
tayanç 1) destek, 2) arkalık.
tayançak 1) destek, 2) arkalık, sırt.
tayançak bol- destek olmak.
şindik tayançak sandalye arkalığı.
tayangıç eski evlerde ocağın kenarında yatmaya yarayan çıkıntı.
tayav çatı kirişi, kiriş.
taydır- 1) kaydırmak, 2) yerini değiştirmek, kımıldatmak, 3) devir-mek, alaşağı etmek, 4) kovmak, defetmek, 5) çalmak, aşırarak, yürütmek, 6) çıkarmak, gidermek, ortadan kaldırmak.
taygak kaygan.
taygakla- kaymak.
taygaklat- kaydırmak.
taygaklav kayma.
taygaklık kayganlık.
taygala- kaymak.
taygalak kaygan.
taygalat- kaydırmak.
taygalav kayma.
tayganç kaygan.
tayış- 1) kaymak, 2) bozulmak.
tayır çıkık.
taylan akraba.
taymay devamlı, daima, her zaman.

taymaz daimi, devamlı, aralıksız, değişmez.
taymazdan daima, devamlı, kesintisiz.
taypa büyük tay.
taypak şapka.
taypan bir at cinsi.
taz leğen.
taza 1) temiz, 2) saf, 3) namuslu, dürüst.
taza cürek namuslu, temiz kalpli.
taza çille saf ipek.
taza suv temiz su.
taza bütün, tamamiyle, gayet, pek.
tazala- temizlemek.
ayıbdan tazala- kusurun gidermek, temize çıkarmak.
üynü tazala- evi temizlemek.
tazalan- temizlenmek.
tazalav temizlik.
tazalık temizlik, saflık, dürüstlük.
tazgek hayvan pisliği, gübre.
tazir ceza.
tazir sal- ceza vermek.
teb- 1) kımıldamak, hareket etmek, yer değiştirmek, 2) vurmak, çarpmak, 3) kızmak, öfkelenmek, 4) şiddetlenmek, hızını arttırmak, 5) sarsıl-mak.
ornundan tebmeydi; yerinden kımıldamıyor.
cüregim tebedi; kalbim çarpıyor.
manga nek tebgense?; bana niye kızdın?

cel tebgendi; rüzgâr şiddetlendi.
tebçi- kımıldamak, hareket etmek.
tebçilde- 1) kımıldamak, kımıldanıp durmak, 2) zorlukla yürümek, küçük adımlarla yürümek.
tebçildevük yerinde duramayan, ele avuca sığmayan.
tebdir- kımıldatmak, oynatmak, hareket ettirmek.
tebengi at eğrinde üzeninin bağlandığı etek kısmı.
teber- 1) itmek, 2) sürüklemek, 3) mecazi anlamda yemek yemek.
tebin- 1) hareket etmek, kımıldamak, 2) kızmak, öfkelenmek.
tebindir- 1) hareket ettirmek, kımıldatmak, 2) kızdırmak, öfkelenmek.
tebire- bkz. **tebre-**
tebiv nabız.
cürek tebiv kalp atışı.
teble- çiğnemek, ezmek.
sıyın teble- küçük düşürmek, tahkir etmek, aşağılamak.
teblen- çiğnenmek, ezilmek.
Tebmez Neptün.
tebre- 1) başlamak, 2) harekete geçmek.
colga tebre- yola çıkmak.
tebrel- başlanmak.
tebren- 1) başlanmak, 2) kımıldamak, sallanmak, sarsılmak.

cer tebrenge deprem, zelzele.
tebrendir- kımıldatmak, sarsmak, sallandırmak.
tebreniv sarsıntı, sallantı.
cer tebreniv deprem.
tebret- 1) hareket ettirmek, 2) başlatmak.
beşik tebret- beşik sallamak.
tebsi tepsi.
tece- 1) sunmak, ikram etmek, 2) teklif etmek, önermek.
tecel- 1) önerilmek, teklif edilmek, 2) öne geçmek, sivrilmek, öne çıkmak.
tecev ikram, teklif.
tefter defter.
tegaran 1) demin, ancak, 2) zar zor, güçlükle, 3) yeter ki.
konakları tegaran aşırıdım; misafirleri ancak uğurladım.
cıyluvga kelgenleni sanı tegaran cüzge cetdi; toplantıya gelenlerin sayısı zar zor yüze ulaştı.
tegaran arı bir barayım; yeter ki oraya bir gideyim.
tegene hamur teknesi, çamaşır teknesi.
gircin tegene ekmek hamuru yoğrulan tekne.
it tegene köpeklerin yemek yediği tekne.
tegene elek kaygılı bol- yemek için hazırlık yapmak.
tegene çeşme yalağı.
suv tegene su teknesi.

tegenek 1) bir tür diken, 2) çakal
eriği çalısı.
tegerey sağlam, sıkı.
tegerey camçı keçesi sıkı
yapılmış yamçı.
tegerey kübe sağlam zırh.
tegey tekerlek parmakları; bkz.
kegey.
Tegey Kafkasya'da Osetya bölgesi.
tegey arakı evde yapılan içki.
tegey orayda gelin getirilirken
söylenen hüznü bir melodi.
Tegeyça Oset dili.
Tegeyli Kafkasya halklarından
Osetler.
Tegeyilden tuvğan bir hakaret
sözü.
tehtir dağların çıkıntı ve
kabarıkları.
teke teke.
bushul teke yırtık pırtık
elbiseli.
kart teke moruk.
kart tekelik et- yaşlılıkta
çapkınlık yapmak.
tav teke dağ keçisi.
teke kalkuv et- uyuklamak.
teke sagınuv şehvet, arzu.
tekeni tikge tıyanlay güçsüz
bir insanı iyice köşeye
sıkıştırmak.
teke Karaçay-Malkar halk
tiyatrosunda bir karakter.
tekeköz hilekâr, kurnaz; sokulgan,
yüzsüz.
tekele- 1) çalmak, aşımak,
yürütmek,
2) hükmetmek, yönetmek.

üyden borkümü kaysız
tekelegensiz?; evden
kalpağımı hanginiz yürüttü?
tekelemüyüz salyangoz.
tekelev çalma, yürütme, aşırma.
körse- erkelev, körmese
tekelev; görse- şımartmaca,
görmese- aşımaca.
tekota dedikoducu, laf taşıyan.
tekşer- saymak, hesaplamak,
tahmin etmek, teşhis etmek.
tekşeriv sayma, hesaplama,
tahmin.
telçe sinir hastalığı, sığırlarda
görülen bir hastalık.
telçe kozgaluv sinir krizi.
telçe tamırıça pek çok,
sayısız.
telçe tamırı kibik sonsuz
sayıda, hesapsız, çok miktarda.
teli 1) deli, 2) ahmak, aptal.
çiy teli budala, ahmak.
teli adam alık, budala.
teli akıl saçma düşünce.
teli bol- deli olmak, çıldırmak.
teli et- deli etmek, çıldırtmak.
teli onov saçma fikir.
teli oyum saçma düşünce.
teli söz saçma, zırva.
teli son derece, olağan üstü,
haddinden fazla.
teli avruv tifo, kara humma, lekeli
humma.
telika deli.
teli küçük tırtıl.
telilen- deli gibi hoplayıp
zıplamak, maskaralık yapmak.

telilik delilik, çılgınlık, ahmaklık,
budalalık.
telirek ahmak, kafadan çatlak.
telisıman aptal, ahmak, budala.
telisin- aptallaşmak, ahmaklaşmak.
telisine 1) delicesine, ne olduğunu
anlamadan, 2) saçma bir
tarzda, saçma sapan.
teltek sersem, budala, aptal.
temengi at eğerinin yanlarında
dizlerin aşınmaması için
konulan deri parçası.
temir demir.
saban temir pulluk.
tartıb temir üzgen güçlü,
elinden her iş gelen.
temir bagana(çiginji) bol-
güvenilir destek olmak.
temir bet al- hınç beslemek,
kinlenmek.
temir betli boz renkli.
temir buga lokomotif.
temir col demir yolu, tren
yolu.
temir çabık tel.
temir kan al- hiddetten rengi
değişmek, kızgınlıktan benzi
atmak.
temirbet yüz­süz, utanmaz, hayasız.
temirçi demirci.
temirçi tıbrık demirci ocağı.
temirçile- 1) tehdit edici harekette
bulunmak, vuracak gibi
yapmak, gözdağı vermek,
korkutmak,
2) niyetlenmek, istekli olmak.
temirev bir tür deri hastalığı, liken.

at temirev egzama.
temirkazak kutup yıldızı.
temirkazık kutup yıldızı.
temirli 16-18 kg'lık zahire ölçüsü.
tendeme öğlen vakti.
tender ekmek, çörek.
teng 1) arkadaş, 2) yaşıt, akran.
halal teng candan arkadaş.
kışha teng yakın arkadaş.
tengsiz kalgan ming abınır;
arkadaşsız kalanın bin kere
ayağı takılır.
teng eşit, müsavi, denk; boyuna
uygun.
teng bol- eşit olmak.
teng ülüş eşit pay.
çaşlanı boyları tengdi;
gençlerin boyu eşit.
çurukla ayagıma teng
köreyem; ayakkabılar tam
ayağıma uygunmuş.
tengden aynı anda, aynı zamanda,
beraber.
Tengir Jupiter.
tengiş beraberlik, berabere; eşit,
akran, yaşıt.
tengiş bol- berabere kalmak.
çarsda atlarıbız tengiş
boldula; yarışta atlarımız
berabere kaldılar.
terekleni boyları tengişi;
ağaçların boyları eşit.
tengiş- bir saymak, bir tutmak,
karşılaştırmak, mukayese
etmek.
tengiştir- karşılaştırmak, bir
tutmak, kıyaslamak.

kesingi anı bla tengişdirme;
kendini onunla bir tutma.
tengişer eşit.
tengiz deniz.
tengiz caga deniz kıyısı.
tengiz iynek balina.
tengiz katı deniz kenarı.
tengiz kıyırı deniz kıyısı.
Karatengiz Karadeniz.
Cerlearası tengiz Akdeniz.
tengle- eşitlemek.
tengleş eşit, müsavi.
tengleş- yarışmak, rekabet etmek,
mukayese olmak.
tengleşdir- karşılaştırmak, bir
tutmak, kıyaslamak.
tengleşdirüv mukayese,
karşılaştırma.
tengli 1) kadar, 2) yaşıt, akran, 3)
hizasında, seviyesinde.
seni tengli men da bileme;
senin kadar ben de biliyorum.
ol meni tenglidi; o benim
akranımdır.
cumduruk tengli taşnı
manga sildeddi; yumruk kadar
taşı bana attı.
tenglik arkadaşlık, dostluk.
tenglik eşitlik, müsavilik, denklik.
tengsin- bir tutmak, kıyaslamak,
eşit tutmak.
tengşisi eşi, benzeri.
tentek aptal, sersem.
tenteklen- aptallaşmak,
ahmaklaşmak.
tenteklik ahmaklık, budalalık,
sersemlik.

tenter- 1) boydan boya dolaşmak,
gezme, 2) dökmek,
boşaltmak.
Alhaz cer- suv **tenterib**
keledi; Alhaz çok yerleri
dolaşıp geliyor.
mürzövnü kayrı
tentergense?; hububatı nereye
boşalttın?
tentire- 1) sallanmak, sarsılmak,
titremek, 2) şaşırarak,
sersemleşmek; sıkıntı içinde
olmak, müşkül durumda
olmak.
cer tentireydi; toprak
sarsılıyor.
açhasızlık amaltın köb
tentiredim; parasızlık
yüzünden çok sıkıntı çektim.
tentiret- 1) titretmek, sarsmak,
sallamak, 2) zor durumda
bırakmak, sıkıntıya sokmak.
tentirevük şaşkın, sersem.
tent- ment et- ağır davranmak,
ağırdan almak, yavaş hareket
etmek.
tep- teng eşit, tıpatıp.
teppe- teng tıpatıp, aynen,
tamamiyle, eşit şekilde.
tepse- dans etmek, oynamak.
birev suvukdan tepsey edi,
birev da zavukdan tepsey
edi; birisi soğuktan dans
ediyordu, birisi de zevkten
dans ediyordu.
tepset- dans ettirmek, oynatmak.
Aruvcannı kobuzu köbleni
tepsetdi; Aruvcan'ın

akordeonu çok kişiyi dans ettirdi.

tepsev dans, oyun.

tav tepsev Karaçay-Malkar halk dansı.

tögerek tepsev ~ tüz tepsev

abezek tepsev ~ kapeteyna

tepsev ~ sandırak tepsev ~

iygen tepsev ~ cezoka tepsev

Karaçay-Malkar halk

danslarının adları.

tepsev tartuv dans müziği.

tepsevçü dansçı.

tepsevük dansa meraklı, dans etmeyi seven.

tepsi 1) tepsi, 2) sofraya, yemek.

han tepsi mükellef sofraya.

hant tepsi yemek tepsisi.

konak tepsi misafir sofrası.

tepsi kaç sofraya gösterilen saygı, hürmet.

tepsi tüb yemek artığı.

tepsige caraş- yemeğe girişmek.

tepsuka bkz. **tesuka**.

tepşek bardak tabağı, fincan tabağı.

ter ter.

mangılay ter emek, alın teri.

suvuk ter ecel teri.

ter bashan terli.

ter çab- buğulanmak.

teri bar- her tarafından ter boşanmak.

terin bardır- kan ter içinde bırakmak.

terek ağaç.

terek baça park.

terek ornat- ağaç dikmek.

terek tamırına bazar; ağaç köküne güvenir.

terekni kögeti tübüne tüşer;

ağacın meyvası dibine düşer.

tereke miras.

teren derin.

teren oylaşmagan üstün körü çalışan kimse.

teren sağışha kir- derin

düşüncelere dalmak.

teren süz- adamakıllı

incelemek, esaslı müzakere etmek.

terenge ket- artmak,

şiddetlenmek, genişlemek.

terenlet- derinleştirmek.

terenlik derinlik, genişlik, enginlik.

terentin derince, derin surette.

tereze pencere.

tereze ağaç pencere çerçevesi.

tereze cabuv perde.

tereze har pencere tülü.

tereze kanga (kabak) panjur, pencere kanadı.

tereze tüb pencere kenarı.

terge- 1) hesaplamak, 2) saymak,

3) düşünmek, sanmak.

adamga terge- adamdan saymak.

anı ketgenge tergeb tura

edim; onun gittiğini

sanıyordum.

tergel- hesaplanmak, sayılmak.

ol amanga tergeledi; o kötü sayılır.

tergem farz, tahmin, faraziye, tasavvur.

tergev hesap.

tergeve al- hesaba katmak.

tergev al- düşünmek, kafa yormak.
tergevlü 1) sayılı, 2) değerli, pahalı, önemli, kıymetli.
tergevlü zat ayavlu bolur; kıymetli şey idareli olur (esirgenir).
tergevsüz sayısız, hesapsız, haddi hesabı olmayan.
tergevsüzlük tutumsuzluk, savurganlık.
teri 1) deri, post, 2) kürk.
çiy teri ham deri.
eti terisine sıynmay aylan- kudurmak, çıldırmak.
koy teri koyun postu.
tuvar teri sığır derisi.
teril- ümide kapılmak, kanmak, imrenmek, tamah etmek.
baylıkga teril- zenginliğe imrenmek.
boş umutlaga teril- boş ümitlere kapılmak.
duniya malga teril- dünya malına tamah etmek.
terilik at eğerinin altına serilen küçük örtü.
terilt- hile yapmak, özendirip kandırmak, imrendirmek, aldatmak.
terk hızlı, çabuk, süratli.
terk bol- çabuk olmak.
terk oguna hemen, çabucak.
terkle- hızlandırmak, hızını arttırmak.
terklen- hızlanmak, hızı artmak.
Terk Başı Kuzey Osetya'nın başkenti Vladikavkaz.

Terk suv Kafkasya'daki Terek ırmağı.
terk- tengiz 1) pek çok, sayısız, çok miktarda, bir sürü, 2) zaptolunmaz, feth olunmaz, yanına yaklaşılmaz, geçilmez.
terle- 1) terlemek, 2) buğulanmak, 3) heyecanlanmak, merak etmek, endişelenmek.
tereze terlegendi; pencere buğulanmış.
sen anı üçün terleme; sen onun için endişelenme.
terlik atın terini alması için eğerin altına konulan örtü.
termil- 1) çok arzu etmek, çok istemek, 2) ısırap çekmek, acı çekmek, eziyet çekmek, sıkıntı çekmek, 3) özlemek, hasret çekmek.
ters yanlış, hatalı.
men tersme, sen tüz aytasa; ben hatalıyım sen doğru söylüyorsun.
ters ters.
ters kara- şaşı bakmak.
ters kobuz akordeon, garmon.
ters tüyeginden bas- kızdırmak, tahrik etmek, öfkelenmek.
ters tamak nefes borusu.
ters tamga Adige (Çerkes)'lere Karaçaylıların verdiği bir isim.
tersakıl inatçı, aksi; zorba, despot.
tersboyun aksi, söz hakkı tanımayan.

tersey- 1) bozulmak, işe yaramaz
hâle gelmek, iskartaya çıkmak,
2) şımar-mak, ahlakı
bozulmak, 3) yolunu şaşırmak,
4) altüst olmak, başarı-sızlığa
uğramak.
akıldan tersey- aklını
oynatmak.
terskol acemi, beceriksiz.
tersle- suçlamak, itham etmek.
terslik suç, kabahat, yanlışlık.
terstamak gırtlak borusu.
terstorsuk 1) fesatçı, fitneci,
ortalığı karıştıran, 2) anlamsız,
yersiz,
3) dikbaşı.
tesuka et- 1) ağır davranmak,
gecikmek, 2) heyecanlanmak,
tedirgin olmak, endişelenmek.
tesukalan- heyecanlanmak,
endişelenmek.
teş- 1) soymak, 2) çözmek.
arkannı teş- ipi çözmek.
kölekni teş- gömleği
çıkarmak.
teş- delmek.
teşdir- 1) çözdürmek, soydurmak,
2) deldirmek.
teşgiç 1) delgi, matkap, 2) yerinde
duramayan, 3) açıkgoz,
kurnaz.
teşgiçlik açıkgozluluk, kurnazlık.
teşik delik.
teşikli delikli.
teşikli taşha tak-
cezalandırmak, halkın önünde
rezil etmek.

teşil- 1) çözülmek, 2) delinmek.
teşin- soyunmak, çıkarmak.
tevan kamçı, kamçı yapımında
kullanılan deri.
tevan eş- deriden kamçı
örmek.
teyri 1) tanrı, Karaçay-Malkar eski
inanışlarına göre gök tanrısı,
2) gökyüzü, 3) bir yemin sözü.
teyri adamı vallahi.
teyri carık gökyüzünde şafak
vaktinde ya da güneş
batımında meydana gelen
kızılık.
teyri kılıç gökkuşağı.
teyri künün kör- refaha
kavuşmak.
teyriilik akıllılık, akıllıca.
cumuşnu teyriilik bla tındır;
işî akıllılıkla hâllet.
tez tez, çabuk, hızlı.
tezden 1) derhâl, acilen, 2) az
sonra, çok geçmeden.
tezinle- 1) acele etmek, çabuk
davranmak, 2) hızlanmak,
hızlandırmak.
tezinley çabuk, hemen.
tezle- hızlandırmak,
çabuklaştırmak.
tezen- hızlanmak, çabuk
davranmak.
tezlendir- hızlandırmak,
çabuklaştırmak.
tezlik 1) çabukluk, sürat, hız, 2)
eline çabukluk, beceriklilik.
tıbil yan, eğri.

ayağı tıbıl bas- ayağı eğri
basmak, sallanarak yürümek.
tıbıl işlenmemiş keçe.
tıbilla- yuvarlayarak keçe yapmak.
tıbına yünden yapılan ip.
tıbır 1) evin içindeki ocak, ateşin
etrafı, 2) ev, mesken.
tıbır taş ocak taşı.
tıbırda kal- evde kalmak,
evlenememek.
tıbırda kalgan kız evde
kalmış kız.
tıbırı suvugan kimsesiz,
malsız-mülksüz.
tıbırı tartıl- evini barkını,
ailesini kaybeden.
tıbır taş eşikge çıkmaz,
bosaga taş üyge kirmez; ocak
taşı dışarı çıkmaz, eşik taşı eve
girmez.
tıbırsız evsiz, mekansız.
tıbtaylık anne karnında çocuğun
altı aylık zamanı.
tıbtay örümcek.
tıcın fena koku.
tıgıl- tıklamak, girmek.
tıgım- tıkma bol- tıklım tıklım
olmak.
tıgırık ev, mekan, virane.
tıgıraksız serseri, avare, kopuk.
tıhın sarp vadi yamaçlarındaki
teraslar, basamaklar.
tıhsı- karşı koymak, hâlden
şikayet etmek, sızlanmak.
tıhsıvsuz şikayet etmeden, ses
çıkarmadan, itaat ederek,
uysallıkla.

tıhsıvuk devamlı şikayet eden,
yakınan, sızlanan.
tıhten yabanî sarımsak.
tık bodur, sağlam yapılı adam.
tık- tıkmak, sokmak.
tıkboçha zengin, varlıklı.
tıkır akçaağaç.
tık-tıgılıb tıklım tıklım.
tık- tıklama tıklım tıklım,
kalabalık.
tık urul- tıklım tıklım dolmak.
üynü içi adamlardan tık
uruldu; evin içi adamlarla
tıklım tıklım doldu.
tılapıs ağır adam, düzensiz, savruk,
tertipsiz.
tılapışlık savruklu, düzensizlik.
tıldan lapa, bulamaç.
tılı hamur.
açıgan tılı mayalanmış hamur.
tılı açıt- hamur mayalamak.
tılı bas- hamur açmak, hamur
yoğurmak.
tılı caz- hamur açmak.
tılı sapın çamaşır sabunu.
tılı- mılı gevşek adam.
tılmaç tercüman.
tılpuv nefes; buhar.
tım nem, rutubet, ıslaklık.
tımsız aş- bir şey içmeden
yemek yemek.
tım salça, sos.
tımmıl bir tür tatsız yassı çörek.
tımpılda- acele etmek, acele
davranmak.
tın rahat, sükunet, huzur.

tın- 1) sakinleşmek, durulmak,
dinmek, 2) bitmek.
kartdan tın- ihtiyarlamak,
kocamak.
iş tındı; iş hâlloldu.
tınç rahat, sakin, kolay.
tınç et- adapte etmek,
uydurmak.
tınçay- rahatlamak, dinlenmek.
tınçay uykucu, miskin.
tınçaylık miskinlik, tembellik.
tınçcatmaz gece kuşu.
tınçı- bozulmak, çürümek,
küflenmek, küf kokmak.
tınçıt- çürütmek, bozmak,
kokutmak.
işni tınçıt- işi ihmal etmek,
bozmak.
tınçköl 1) sakin, telaşsız, durgun,
2) kaygısız, tasasız.
tınçköllük sakinlik, kaygısızlık,
tasasızlık.
tınçlık rahatlık, sükunet, kolaylık.
tınçlık tab- rahat etmek.
tınçlıklı rahat, huzurlu.
tınçsın- kolayına gelmek, uygun
görmek.
tındır- bitirmek, hâlletmek,
becermek, tüketmek.
ingirge deriçin işni
tındırığız; akşama kadar işi
hâlledin.
tınğan yaşlı, güçsüz.
tıngı rahatlık, ferahlık.
tıngıçı gözcü, casus.
tıngılı titiz, muntazam, yavaş.

tıngısız rahatsız, düzensiz, özensiz,
dikkatsiz.
tıngısız huzursuz.
ertdenli beri cüregim
tıngısızdı; sabahtan beri
kalbim huzursuz.
tıngısız et- telaşlandırmak,
kaygılandırmak.
tıngla- dinlemek.
tınglav dinleme, dinleyiş.
tınglavnu bas- dinlemek,
kulak vermek.
tınglavnu iy- dinlemek.
tınglavuk sessiz, sakin, dinlemeyi
seven, içini belli etmeyen.
tınglavuk damak.
tınım rahat, sükunet, huzur.
tınımsız huzursuz, sükunetsiz,
rahatsız, telaşlı.
tınkay- ölmek.
tınkayt- öldürmek.
tınmaz hareketli, gürültülü, yerinde
duramayan.
tıpırda- çırpınmak.
tırafi teravih namazı.
tırbala- olgunlaşmak.
buday tırbaladı; buğday
olgunlaştı.
tırham bol- şüphe etmek,
işkillenmek.
tırhan çibin arı.
tırıl-da- uğuldamak, güürldemek.
tırkık izbe çevresinde topraktan
sıra, ocağın kenarında yatmaya
yarayan çıkıntı.
tırman koyu mavi, çivit mavisi.
tırman sitem.
tırman et- sitem etmek.

tırmançı homurdanıp duran,
devamlı sitem eden.
tırmaş- çabalamak, gayret etmek.
tırmaşhan becerikli, gayretli.
tırmı damar, çizgi, çatlak.
tırmı tart- 1) çatlamak,
2) hevesinde olmak, 3) kendini
zor tutmak.
tırna- tırmalamak.
tavuk tırnagan kargacık
burgacık yazı.
tırnak 1) tırnak, 2) pençe.
kuş tırnak kartal pençesi.
sülevsün tırnak vaşak
pençesi.
tırnak ız tırnak yarası.
tırnak kıy- tırnak kesmek.
tırnav tırmık.
tırnavuç tırmık.
tırnavuç et- tırmıklamak.
tırnavuk tırmık.
tırnavuk tırmalamayı seven.
tırpılda- çırpınmak.
tırs akgürgen, kayın.
tırtak ishal.
tırtakla- ishal olmak.
tırtaklat- ishal etmek.
tır- tır ağır kanlı, yavaş hareket
eden.
tırtır birdirbir oyunu.
tırtırla- ishal olmak.
tıslılda- tıslamak.
tış 1) dış, dışarı, 2) kılıf, 3) kitap
kapağı, 4) yabancı.
castık tış yastık kılıfı.
tış adam yabancı adam.
tış eşik dış kapı.

tış karam dış görünüm.
tış sal- kitap ciltlemek.
tışharı dışarı.
tışharıtın dışarıdan doğru.
tışhı dışarki, dışarıya ait.
tışhı örme sepet.
tışla- üzerini kaplamak, kitap
ciltlemek.
üşün tışla- elbise giymek,
giyinmek.
tışlı 1) kapaklı, 2) yabancı.
tıştın dışarıdan doğru.
tıtır kireç.
erigen tıtır sönmüş kireç.
iyilgen tıtır sönmüş kireç.
iyilmegen tıtır sönmemiş
kireç.
kurgak tıtır sönmemiş kireç.
tıy- engellemek, mani olmak, men
etmek; çevirmek.
ol mazalî terek bizni
colubuznu tıydı; o iri ağaç
bizim yolumuzu engelledi.
kesimi küçden tıydım;
kendimi zor tuttum.
tıygı 1) engel, mania, 2) vicdan,
insaf.
tıygiç engel, mani.
tıygılı sabırlı, iradeli, ölçülü,
insafli.
tıygısız zaptedilmez, sabırsız,
şiddetli, insafsız.
tıym sincap; sincap kürkü; kürk.
tıym ton sincap derisinden
kürk, kürk manto.
tıymışlı uygun, münasip, yakışır.

ol kitabını sizge tıynışlı
körmeyme; o kitabı size
uygun görmüyorum.

tigele- inmek.

kiyikle sırtıdan tigeleydile;
geyikler yamaçtan iniyorlar.

tigelet- 1) indirmek, 2) mideye
indirmek.

tigenek bir tür diken.

tigim lokma, pay, ikram.

tigim et- ikram etmek, hediye
etmek.

tigimle- ikram etmek, hediye
etmek.

tigiş nakış, işleme.

çiy tigiş fisto, elle işlenen
nakış.

katı tigiş bir tür nakış.

tik dik, yalçın, sarp, yokuş.

tik enişge yokuş aşağı.

tik örge yokuş yukarı.

tik- dikmek.

tikgen dikiş.

tikgen cavluk işlemeli
başörtüsü, şal.

tikgen oyuv işleme.

tikgi bol- 1) üzgün olmak, 2)
utançtan başını kaldıramamak.

tikgiç deriden yapılmış şerit.

tikiral ancak, zorla, yalnız, lâkin.

tiklik gerginlik, sertlik.

tikme işleme, nakış.

oka tikme sırma nakış.

til dil, lisan.

bir tilli bol- aynı fikirde
olmak, aynı karara varmak.

boş til halk dili, halk ağızı.

cartı tilli kekeme.

kul-karavaş til fakir dil.

ospar til yontulmamış dil.

özden til seçkin dil, güzel dil.

til aylandırğan cer

çocuklukta yaşanan yer,

çocukluğun geçtiği yer.

til cavu kuru- ağzı kurumak.

til et- iftira etmek, kara

çalmak, dedikodu etmek, laf
taşımak.

til kak- gizlice bildirmek,
fısıldamak.

tili açıl- rahat konuşmak.

tili artına ket-(tartıl-) dili
tutulmak, konuşamamak.

tili aylanma- dili tutulmak,
konuşamamak.

tili baylan- dili tutulmak,
konuşamamak.

tili çal- telaffuz edememek,
kekelemek.

tilin çok etdir- dilini
şapırdatmak.

tilin tatıran tuzlukga ur-
üzerine vazife olmayan şeyleri
konuşmak.

tilin tuzlukga ur- üzerine
vazife olmayan şeyleri
konuşmak, dedikodu etmek.

tilbarak muhbir.

tilçi dedikoducu, muhbir, iftiracı.

tilçini tili hunadan öter;
dedikoducunun dili duvardan
geçer.

tile- istemek, dilemek.

tilek dilek, istek.

tilek et- dilek dilemek.

tilek kagıt dilekçe.
tilevük dilenci.
tilimdi deriden kesilmiş dar şerit.
tilimdi cer dar toprak parçası.
tilimdile- kesmek.
tilkav kekeme.
tilkem dilim, parça.
tilkemle- dilimlemek, parçalamak, kesmek.
tillen- çocuğun konuşmaya başlaması.
tilleş- ağız birliği etmek, sözleşmek, anlaşmak.
tilli insan, adam.
tilmanç tercüman.
tilmiş dilbilimci, linguist.
tilpa kekeme.
tilsiz dilsiz.
til tappa 1) kekeme, 2) muhbir, haberci.
tin 1) ruh, 2) beden, gövde.
tin kir- cesaretlenmek, canlanmak, dirilmek, hareketlenmek.
tin ter bas- çok fazla terlemek.
tin-teri bol- çok terlemek, kan-ter içinde kalmak.
tin ata ecdad, ced.
tin- tönçek vücut.
tink cıvıltı.
tinkildi bol- yaygara koparmak, gürültü çıkarmak.
tinkildi et- 1) bağışmaya başlamak, gürültü- patırtı etmek, 2) telaş-lanmak, endişelenmek, dört dönmeye başlamak.

tinlendir- canlandırmak, diriltmek, gayrete getirmek.
tint- 1) yoklamak, araştırmak, karıştırmak, 2) tahlil etmek, araştırmak, incelemek, 3) tahkikat yapmak, soruşturmak, 4) yoklamak, kontrol etmek.
tintiv araştırma, inceleme, tahkikat, analiz.
tintivül araştırma, tahkikat, inceleme.
tint- mint kıpırdanış, kımıldanma.
tint- mint bol- karışıklık çıkmak, karışmak.
tint-mint bol- ne söyleyeceğini bilememek, kem-küm etmek.
tint- mint et- gürültülü bir biçimde kıpırdaşmak, ağır davranmak, ağırdan almak.
tipisgi bol- korkmak, ürkmek.
tire- dayamak.
tirel- dayanmak, yaslanmak.
tirelib tohta- inat etmek.
tirev destek, dayanak.
tirev sal- destek koymak.
tirgiz- yakmak, ateşlemek.
ot tirgiz- ateş yakmak, ateşe vermek.
tiri diri, dinç, çevik.
tiri et- cesaretlendirmek.
tirilik ber- cesaret vermek.
tirlik ürün, mahsül, hayvanlar için kuru ot.
tirlik cıy- ürün toplamak.
tirmen değirmen.
cel tirmen yel değirmeni.
kol tirmen el değirmeni.

tirmeni allına aylangan işleri
yolunda giden.

tirmeni artına aylangan işleri
kötü giden.

tirmenine suv kuy- tarafını
tutmak, yanında olmak,
desteklemek.

tirmenleri bir canına aylan-
aynı fikirde olmak, aynı
düşünce de olmak, ortak
hareket etmek.

tirmençi değirmenci.

tirnek gayret, çaba, itina.

tirnekli gayretli, itinalı, özenli.

tiş diş.

al tişle ön dişler.

azav tiş köpek dişi.

cayak tiş azı diş.

gazuv tişle arka dişler.

hıris tişle seyrek dişler.

kalak tişle ön dişler.

tiş aldır- diş çekirmek.

tiş aylandır- diş çıkarmak.

tiş bile- diş bilemek, kin
tutmak.

tiş tur- şaha kalkmak,
şahlanmak.

tişi ışarmagan üzgün,
mahzun, kederli.

tişleri tüşgünçü mahta- çok
övmek, göklere çıkarmak.

tişlerin sana- dövmek.

tişlerin sanat- dövülmek,
dayak yemek.

tiş şiş, sivri demir.

tişge çanç- şişe geçirmek.

tiş ekin yığını.

tiş kala- ekin demetlerini
yığmak.

tişe- 1) kırmak, parçalara ayırmak,
2) kışkırtmak, saldırtmak, 3)
sivri-leşmek, sivrilmek, 4)
bilemek.

tişi dişi.

tişiruv kadın.

tişle- kızartmak, kavurmak.

tişle- ısırmak.

tişlik şiş kebab.

tişlik tuvar kasaplık sığır.

tişmek yağda pişirilen bir tür
börek.

tit- 1) lif lif ayırmak, karıştırmak,
2) parçalamak.

titim- **titim et-** parçalamak,
paramparça etmek.

titimle- liflerine ayırmak,
karıştırmak.

titire- 1) titirmek, 2) korkmak,
dehşete kapılmak.

tiy- dokunmak, temas etmek,
değmek, hastalık bulaşmak.

tiyegine tiy- alay etmek,
iğnelemek.

tiyek atların ayağını zincirlemek
için kullanılan köstek.

tiyek 1) akordeon tuşu, 2) işaret
değneği, 3) toka, kopça.

ters tiyegine tiy- birinin
içindeki yaraya dokunmak.

titil- 1) karıştırılmak, liflerine
ayrılmak, 2) parçalanmak,
yırılmak.

tiyersiz yakışksız, uygunsuz, açık-
saçık, ağza alınmaz.

tiygiç işaret değneği.

tiyir- dokundurmak.

tiyişli uygun, müsait.

tiyre 1) mahalle, semt, 2) Karaçay-
Malkar'da eskiden soyların
ayrı ayrı yaşadıkları büyük
mahalleler.

tiyreçi köy sakinleri, aynı köyde
komşu oturanlar.

tiz- dizmek.

tizgin saf, sıra, silsile, satır.

tizginle- sıralamak, istif etmek.

tizginli muntazam, derli toplu,
özenli, düzenli, tertipli.

tizginlini atı arıamaz, tonu

tozuramaz; düzenli (itinalı)
olanın atı yorulmaz, kürkü
eskimez.

tizginsiz 1) düzensiz, karışık,
dağınık, tertipsiz, 2) görgüsüz,
terbiyesiz.

tizil- dizilmek.

tizim 1) sıra, silsile, 2) liste.

tiziv 1) deste, hevenk, 2) sıra, dizi.

tizivle- destelemek.

tizivün 1) muntazam, tertipli,
düzenli, derli toplu, mazbut, 2)
namuslu, dürüst, 3) açık,
anlaşılır şekilde, sarıh.

tizme 1) liste, 2) sıra, deste.

tob top.

tob paket, deste, tomar, kutu.

kumaç tob kumaş topu.

mamuk tob pamuk balyası.

sernek tob kibrit kutusu.

toba yemin, tövbe, pişmanlık.

toba asta şaşırma, hayret
belirtisi olan bir söz.

toba et- yemin etmek.

tobaga kel- pişman olmak,
suçunu itiraf etmek.

tobaga kayt- pişman olmak.
vazgeçmek.

tobaga tüşür- (kaytar-)
tövbe ettirmek.

tobalak 1) aldatmaca, göz boyama,
2) neşe, eğlence.

tobaldav dua.

tobçu yalancı, palavracı.

tobçula- yalan söylemek, palavra
atmak.

tobluk uyuşmuş.

tobluk bol- uyuşmak,
keçeleşmek.

tobuk diz.

tobuk çırça diz kapağı
kemiği.

tobukdan serme- işi
zahmetsizce yapmak.

tobuklan- diz çökmek.

tobuklandır- diz çöktürmek.

tobukluk dizlik.

tobulduruk dizlik.

tobulgu dağ eteklerinin güney
yamaçlarında yetişen, kamçı
sapı olarak kullanılan sağlam
bir bitki.

togay 1) halka, 2) bilezik.

carım togay yarım daire.

togay aylan- daire şeklinde
dönmek.

togay col dolambaçlı yol.

togay- doymak.

togaybaş halka boynuzlu dağ keçisi.
togayt- doyurmak.
togaytın daire biçiminde, dolaşık yoldan.
togu- kafaya dikip içmek.
togun- sevgiyle bakmak.
toguz dokuz.
toguzak dokuzuncu.
tohana 1) konak, büyük ev, 2) saray,
3) çiftlik, 4) avlu, 5) taht.
tohsan doksan.
tohta- durmak, dinmek, kesilmek; ara vermek, yerleşmek.
barıb tohtagan en yüksek derecede, aşırı, koyu, şiddetli.
alayda tohta; orada dur.
cangur tohtadı; yağmur dindi.
söleşgen tohtadı; konuşma kesildi.
konakla elde tohtadıla; misafirler köye yerleştiler.
tohtamay durmadan, devamlı.
cangur tohtamay cavadı; yağmur durmadan yağıyor.
tohtamazdan devamlı, mütemadiyen.
ol tohtamazdan söleşedi; o devamlı konuşuyor.
tohtaş durma, dinleme, ikamet.
tohtaş cer dinlenme yeri, konaklama yeri.
tohtaş- 1) düzenlenmek, tertiplenmek,
2) anlaşmak, uzlaşmak.

ol sözde tohtaşdık; o sözde uzlaştık.
tohtaşdır- 1) yerleştirmek, düzenlemek, organize etmek, pekiştirmek,
2) sözleşmek, anlaşmak, uzlaşmak.
tohtat- durdurmak, kesmek.
tohtavsuz devamlı, durmadan.
tohun tekerlek ispiti.
tohun temir tekerlek çemberi.
tok kuvvetli, sağlam, dayanıklı, iri yapılı.
tok sanlı sağlam yapılı, güçlü.
tok karnı tok.
tokal 1) boynuzsuz, 2) bodur, alçak,
3) kaba, hantal, sakar, 4) dar kafalı.
tokalaş kuru ot yığınının altından çıkan kuru ot parçaları.
tokalaş küçük beyaz meyveli bir bitki.
tokalt engel, mania.
tokaşav alçak boylu, tıknaz, güçlü, yapılı.
tokbay bodur, alçak.
tokbet dolgun yüzü.
toklu bir yaşında kuzu.
toklu tobuguça çok küçük, minicik.
toklu toymaz toguz kün 17-25 Aralık arasındaki günler.
toklukay kuzu.
tokmak topuz, tokmak.
tokmak gümüş işlemeli yuvarlak düğme.

toksu iri yapılı, şişman.

tol- dolmak.

çekekge suv tolğandı; Kovaya su dolmuş.

arbaz adamlardan tolğandı;

Avlu insanlarla dolmuş.

tol- gerçekleşmek.

Alibekni aythan sözleri

toldula; Alibek'in söylediği sözler gerçekleşti.

tolan 1) sık orman, 2) dik

yamaçlarda biçilip bir araya toplanmış ot yığını; yarısı toplanmış kuru ot demeti.

tolgak yemeden içmeden kesilen kadın.

tolgan ay dolunay.

tolkan dalga.

tolkan bol- dalgalanmak.

tolkan et- dalgalanmak.

tolkun dalga.

tolkunlan- dalgalanmak.

tolpama püre.

gardoş tolpama patates püresi.

toltur- doldurmak.

erni- burnu bla toltur- ağzına kadar doldurmak.

tolu dolu.

tolusu bla tam olarak, teferruatlı biçimde, tamamiyle.
sözüne tolu bol- sözünde durmak.

tolu ay yarım ay.

tolusıman ay bir haftalık ay.

tolusuça tam olarak, ayrıntısıyla.

tolusunlay tam olarak, tamamen.

tomal- olgunlaşmak.

tomal- devrilmek, yuvarlanmak.

tomalak daire, yuvarlak.

toman ekin sapları.

tompak bronz.

tompal- yıkılmak, devrilmek.

tompay- düşmek, yıkılmak, devrilmek, yuvarlanmak.

tompayt- devirmek, yıkmak, alabora etmek.

tompulda- dövmek, vurmak.

tompur sağlam, gürbüz.

tompuv silüet.

tompuv ense, ensekökü.

tomur- ağaç kütüğü yontmak, kesmek, doğramak.

et tomur- et doğramak.

tomurav tomruk, kütük.

butları tomurav bol- bacakları uyuşmak.

tomuravla- kütük haline getirmek.

tomurov bkz. **tomurav**.

ton kürk.

eltir ton koyun postundan kürk.

körpe ton koyun postundan kürk.

tonluk tüşür- ganimet elde etmek, mahvetmek, kırıp geçirmek.

tonun çüyresine kiy- çok kızmak, hiddetlenmek.

tona- yağmalamak, yağma etmek, soymak.

tonal- soyulmak, yağmalanmak.

tonov yağma, talan, ganimet.

tonovla- yağmalamak, ganimet toplamak.
tonovul yağma, yağmalama.
tonovul et- yağmalamak.
tonuk- tıkanmak, kapanmak.
tonguz domuz.
tonguznu alası karası
bolmaz; domuzun renklisi siyahı olmaz.
tongkalaç takla.
tongkalaç aylan- takla atmak.
tongkay- devrilmek, yıkılmak.
tongku hörgüç.
total 1) total, aksak, 2) çolak, 3) kesik, 4) iplik yumağı, 5) bodur.
topala- dövmek.
topalak tütüne benzeyen bir tür yapraklı ot.
topluk mantar.
toppan bir tür kalpak.
toppan ibrik.
toprak toprak
toprak süyekli sağlıklısız, hastalıklı.
toprakbaş toprak dam.
toprakbaş üy toprak damlı ev.
topulda- dövmek.
topul- tupul ayak patırtısı.
topurak toprak.
ak topurak kireç, tebeşir.
saz topurak kil.
topurak baş toprakla kaplı çatı.
topur- topur ayak patırtısı.
tor doru at rengi.
torat doru at.

Toray-Kaçı şamanizm döneminde Karaçaylıların nazardan koruduğuna inandıkları bir put.
torgay çayır kuşu.
torsuk- kızmak, öfkelenmek, hırslanmak; inat etmek, ayak diremek.
torsuk heybe.
toru doru.
kan toru parlak doru renk.
toru aygır küçük ayı yıldızlarından biri.
toruk 21-31 Mart arasında doğanların burcu.
torusıman doruya yakın renk.
tos 1) sevgili, aşık, metres, 2) dost.
tos kadın metres.
toskaythan bol- dost olmak.
toşlak mantar.
tot pas, paslı.
tot bas- paslanmak.
tot bol- paslanmak.
tot kes- paslanmak.
tot tırmı tarthan paslı, paslanmış.
totun aç- pasını temizlemek.
tot kondurma- toz kondurmamak.
tot kakkırma- toz kondurmamak.
totcüre samimi olmayan, iki yüzü, riyakâr.
totlan- paslanmak, pas tutmak.
totuk deriden yapılmış heybe.

totur Karaçay-Malkar halk
takviminde bahar aylarının
adı.
toturnu al ayı Mart ayı.
toturnu art ayı Nisan ayı.
totur 1-10 Nisan arasındaki günler.
Totur eski Karaçay-Malkar'da
kurtların ve avcılarının tanrısı.
toy şölen, düğün, eğlence.
toy et- eğlence, şölen
düzenlemek; Karaçay-
Malkarlılar'ın akordeon çalıp
el vurarak dans etmeleri.
toy- doymak.
toysum yiyecek, doyumluk.
toyum tokluk.
toyumlu gözütök.
toyumsuz açgözlü.
toyun- doymak.
toyundur- doyurmak.
toz kayın ağacının kabuğu, akağaç
kabuğu.
toz- yıpranmak, aşınmak.
toz- zayıflamak, cılızlaşmak.
azıb toz- zayıflamak.
tozgan ayın buluttan çıkamadığı
zamanı.
tozura- dağılmak, karışmak.
tozuragan saçların tüzetdi;
dağılan saçlarını düzeltti.
tozura- eskimek, haraplaşmak.
tozuragan eski, virane, harap,
dağınık, karışık.
tozurat- karıştırmak, dağıtmak.
töbe 1) tepe, 2) yığın küme.
kum töbe kum yığını.
kumursha töbe karınca
yuvası.

ot töbesi yangın yeri.
töbedeoynar 1) kuzu, 2) kuzu
kürkü.
töbele- 1) toplamak, yığmak, 2)
vurmak, döğmek, 3) gömmek.
töbeli tepeli, engebeli.
töben aşağı, aşağıda.
baş töben bol- gözlerini yere
dikmek, başını eğmek.
töben cayak alt çene.
töben et- aşağılamak, küçük
görmek.
töbenge aşağıya.
carıknı töbenge bur- ışığı
azaltmak.
töbengi 1) kuzey, 2) aşağı.
töbengi cel kuzey rüzgârı.
töbengi suvuk kuzey
soğukları.
töbengi rüzgâr, kuzey rüzgârı,
vadilerin aşağısından yukarı
doğru esen sert rüzgâr.
töbenle- 1) aşağı inmek, 2)
aşağılamak, küçültmek.
töbensin- aşağı görmek, küçük
görmek.
töbentin aşağıdan, aşağı taraftan.
töberlak daha aşağı, daha alçak.
töberlaktın daha aşağıdan, daha
alçaktan.
tögerek çevre, etraf.
tögeregin al- etrafını
çevirmek.
tögerek yuvarlak.
tögerek aylan- dönmek,
dönüp durmak.
tögerek bol- dair teşkil etmek.

tögerek tepsev Karaçay-

Malkar halk dansı.

tögeregin çayna- çok kızmak,
öfkelenmek.

tögeregin aşı- çok kızmak,
öfkelenmek.

tögereklen- yuvarlaklaşmak.

tögerekleş- daire şeklini almak,
halka biçiminde toplanmak,
yuvarlaklaşmak.

tögüdemlik zenginlik, maddi güç.

tögüdüm bolluk, bereket, refah.

tögül- dökülmek.

tök- dökmek.

töle- ödemek.

tölet- ödetmek.

tölev ödeme.

kan tölev kan davası, kan
borcu.

tölev sal- ceza kesmek.

tölevsüz bedava.

töllen- meyil etmek, heveslenmek;
alışmak, bağlanmak.

tölü nesil.

çaş tölü genç nesil.

tölülen- yavrulamak, doğurmak.

tömmek vücut.

tönçek üç ayaklı iki saplı büyük
kap.

töngek vücut, beden, gövde.

töngek iskelet, temel.

töngek ağaç kütüğü.

töngek malul, sakat, kötürüm.

töngerçay karınca yuvası.

töngerçek tekerlek.

töngerçek tüyür davul.

töngere- 1) yuvarlanmak, 2)

hareket etmek, 3) devrilmek.

tonguznu başın tebsige
salsang töngereb tüşer;

domuzun başını tepsiye
koysan yuvarlanıp düşer.

üye taba töngeredik; eve
doğru hareket ettik.

asırı arıgandan orundukga
töngereb cukladım; çok
yorulduğumdan yatağa
devrilip uyudum.

töngerek tekerlek.

töngeret- yuvarlamak, devirmek.

töngerevük devamlı yuvarlanan.

töngerevük hans deve elması
bitkisi.

töngertge kütük, tomruk; ağaçtan
inşa edilen ev.

töngertme bkz. **töngertge.**

tönke başın üst kısmı, tepe.

tönşü- sağa sola dönmek,
kıınıldamak, hareket etmek.

tönşüb tur- kıınıldamak,
hareket etmek.

tanga deri cuklayalmay
ornumda tönşüb turdum;
sabaha kadar uyuyamadan
yatağımda dönüp durdum.

töppe tepe, zirve, doruk.

töppe çırça kafatasındaki
pauetal kemik.

töppe kekel eskiden
erkeklerin saçlarını tamamen
traş ederek tepelerinde
bıraktıkları saç tutamı.

töppesi kökge cetgença bol-
sevinçten havalara uçmak.
töppeli çıpçık çayır kuşu, tarla
kuşu.
tör baş köşe, evin itibarlı köşesi.
töründen körüm cuvuk; baş
köşemden mezarım daha
yakın.
bir ayağı törde, bir ayağı
körde bir ayağı çukurda, çok
yaşlı.
töre 1) mahkeme, 2) kanun.
biy töre eski Karaçay-
Malkar'da prens soyundan
gelenlerin mahkemesi.
el töre halk mahkemesi.
ullu töre büyük halk
mahkemesi.
töre durum.
alayga bargan töreng bolsa
bizge da tüberse; oraya gitme
durumun olursa bize de
uğrarsın.
töreçi hâkim.
törele- 1) hüküm vermek,
yargılamak,
2) görüşmek, müzakere etmek.
tört dört.
tört cıyırma seksen.
törtgül dört köşe, dörtgen.
törtgülle- dört nala koşturmak.
törtev dört kişi.
törteven dört kişi.
tört kabat dört katlı.
törtle- dörde bölmek.
törtlü dört yaşında.
tört sandık bodur, tıknaz.

töş göğüs.

töş kanga göğüs kafesi.

töş örs.

çalkı töş tırpanın üzerine
konularak çekiçle vurmak
suretiyle ağzının
keskinleştirildiği örs.

töş ağaç örsün üzerine
konulduğu kütük.

töş yamaç, tepe, dağ.

töşe- 1) döşemek, 2) yatırmak,
yıkırmak, 3) vurmak, 4) yemeği
tıktırarak yemek.

töşe- möşe yatak, döşek.

töşek döşek.

cabagı töşek yün döşek.

kuş töşek kuş tüyü ile
doldurulmuş döşek.

salam töşek saman dolu
döşek.

töşek bol- ağır hasta olmak.

töşekge түş- hastalanmak.

töşel- 1) döşenmek, 2) yıkılmak,
yere serilmek, 3) vurulmak, 4)
yatmak.

töşle- vurmak.

çalkını töşle- tırpanı örs
üzerinde çekiçle vurarak
keskinleştirmek.

töşleme meyilli.

töşlü iri göğüslü.

töten vadilerde yetişen sık dalları
olan bir bitki, kendir.
Kabuğundan ip yapılır.

töz- dayanmak, sabretmek,
tahammül etmek.

tözüm 1) sabır, 2) dayanıklılık.

tözümü çekinden çık- sabrı taşmak.

tözümlü 1) sabırlı, 2) dayanıklı.

tözümsüz 1) sabırsız, 2) dayanıksız.

tözür-tubay yaba.

tözürlü karça şaman törenlerinde kullanılan ağaçtan bir kukla.

tram Kafkaslarda soylarının denizden çıktığına inanılan kısa boylu, güçlü ve dayanıklı bir cins dağ atı.

trambaş metal kaplı çatı.

trambaş üy çatısı metal levha kaplı ev.

tsunku taze tereyağına ekmek parçaları atılarak yapılan bir yemek.

tuban 1) sis, duman, 2) toz perdesi.

cangur tuban yağmur bulutu.

çardak tuban vadileri kaplayan bulut.

közge tuban ür- göz boyamak.

özen tuban vadileri kaplayan yoğun bulut.

tuban cavum hafif çiseleme.

tuban et- (bol-) sisle kaplanmak.

tubanga iy- kandırmak, aldatmak.

tubanga ürgeren itça gereksiz yere gevezelik eden.

tubanın bardır- dövüp pestilini çıkarmak.

tubanla- 1) sis kaplamak, 2) duman çıkartmak.

tubul genç.

tubul çaş genç delikanlı.

tubul kız genç kız.

tubulçe kadın şaman.

tucur böğürtlen.

tuç tunç.

tugul yuvarlak, daire şeklinde.

Tugulbay av hayvanları ve avcıların tanrısı Apsatı'nın oğlu.

Tugulbaynı nögeri tabu dilde avcı.

tuhamilik koyun etinden çıkan yağ parçaları.

tuhdiy püskül, saçak.

tuhtüy püskül, saçak.

agaçdan tuhtüy tüygen becerikli, mahir, usta, eli her işe yakışan.

tujur böğürtlen.

tukum 1) soy, sülale, 2) cins, tip.

ata tukum baba soyu.

tukum ata soy atası.

tukum tamada soy başkanı.

Kabartı tukumlu at Kabardin cinsi at.

Karaçay tukumlu koy

Karaçay cinsi koyun.

bir aman tukum arıb

kelebiz; fena şekilde yorulup geliyoruz.

tukuş kambur, tümsek, hörgüç.

tukuzgü üvez ağacı.

tul dul.

tul kadın dul kadın.

tul kişi dul erkek.

tul- tuban sayısız, bir sürü.

tulpar yiğit, cesur, kahraman.
tulpar efsanevi uçan at; iyi cins at.
tulu tepe kemiği, bingildak.
tuluk tulum.
tuluk et- dövmek, dayak atmak.
tuluk kibik bol- şişmek.
tuluk tavuş etdir- dövme.
tum siyah renk için kullanılan bir sıfat.
tum kara kapkara, simsiyah.
tuma melez, karışık.
tuma koyu renk.
tuma prenslerle soylular arasındaki tabaka.
tumak boynuzsuz koyun.
tumak et kafalı, dar kafalı.
tumala- 1) vurmak, dövmek, pataklamak, 2) devirmek, yıkmak, 3) gömmek, 4) doldurmak.
tumalan- 1) dövülmek, 2) devrilme, yıkılmak.
tumalan- gömülmek.
tuman prenslerle soylular arasındaki tabaka.
tunakı 1) mat, donuk renkli, 2) boğuk, 3) ücra, sapa, 4) karamsar, somurtkan.
tunakı adam karamsar adam.
tunakı carık sönük ışık.
tunakı cer ücra yer.
tunakı tavuş boğuk ses.
tunakılan- matlaşmak, donuklaşmak, sönükleşmek.
kün tunaklandı; hava bozdu.

tunçuk- 1) tıkanmak, boğulmak, 2) bunalmak, 3) kurumak, sararmak.

tunçukdur- boğmak.

tunuk mat.

tunuk boğuk.

pariy tunuk- tunuk üredi; çoban köpeği boğuk sesle havlıyor.

tunuk- tıkanmak, boğulmak.

tur- kalkmak, durmak.

turç dökme demir.

turçuk- tıkanmak, kapanmak.

turgan bez hıyarcık hastalığı.

turguz- kaldırmak.

şın turguz- şaha kaldırmak.

turku ağıl, mandıra.

turma turp.

aylık turma turp.

turmuş hayat, yaşantı.

üy turmuş ev yaşantısı.

turna turna.

tursun- tenezzül etmek.

biy atdan tüşerge da

tursunmay söleşdi; prens attan inmeye bile tenezzül etmeden konuştu.

туру 1) açık, alenen, 2) açık yürekli.

туру söz ачі тийер; açık söz acı dokunur.

turuk ayakta duracak yer.

öre turuk kökü kuruyup devrilmeden ayakta kalan kurumuş ağaç.

turum 1) görünüş, 2) hayat, ömür.

bılayda tavlalı turumu
aruvdu; burada dağların
görünüşü güzeldir.
honşusu camannı turumu
aman; komşusu kötü olanın
hayatı da kötü olur.
turuş öğleye yakın vakit.
turuş evlerin önünde taştan yapılan
oturma yeri.
kün turuş evin önünde oturma
yeri.
turuş ağaç ağaç direklerin altlarına
kaymalarını önlemek için
konulan yassı ağaç.
tusanak 13-21 Aralık arasında
doğanların burcu.
tuşman düşman.
tut dut.
tut- yakalamak, tutmak.
tutamiş 13-22 Kasım arasında
doğanların burcu.
tutar 22 Aralık-1 Ocak arasında
doğanların burcu.
tuthan avruv sara hastalığı.
tuthuç 2) delil, kanıt, 2) sap, kulp,
3) iskelet, temel, esas.
eşik tuthuç kapı kulpu.
işni tuthuç işin temeli.
tuthuç tab- delil bulmak.
tuthuçsuz delilsiz, kanıtsız.
tuthuçsuz terslev kanıtsız
suçlama.
tutmak 1) esir, 2) hapisane.
tutmak et- esir etmek.
tutmakga sal- hapse atmak.
tutum sağlamlık, dayanıklılık.
tutum sap, kabza.

tutumlu sağlam, dayanıklı.
tuturuk temel, esas, çatı.
tuturuk lehim, kalay.
tuturuk bla boya-
kalaylamak.
tuturuk sal- lehimlemek.
tutuş- güreşmek.
tutuş güreş.
tutuşuv güreş.
tutuya yüksek dağlarda yetişen
şifalı bir bitki.
tütüya dut.
tuv işlenmemiş toprak.
tuv- doğmak.
tuvmagan ayga salam
bergenley henüz bitmemiş bir
iş için sevinmek.
tuvmagan ayga kuran
okuganlay zamansız sevinç.
tuv emlik vahşî tay.
tuvâr sığır.
tuvâr çilek frenk çileği.
tuvâr- koşumdan çözmek.
tuvârçı sığır çobanı.
tuvardak kaba, görgüsüz,
terbiyesiz.
tuvârıl- koşumdan çıkmak,
koşumu çözülmek.
tuvartıymaz tembel, miskin,
haylaz.
tuvayla- bağırarak ürkütme,
haykırmak.
tuvduk torun.
tuvgan iki kardeş çocuğu, yeğen.
tuvgan cer yurt, vatan.
tuvgan karnaş öz kardeş.
tuvma doğuştan, yaratılıştan.

tuvmak kör, keskin olmayan.

tuvmak bol- körleşmek.

tuvra doğru, direkt, karşı.

köz tuvra karşı.

tuvra alayga bardım;

doğruca oraya gittim.

Kafkaznı tavlary tuvrabızda

cıltırady; Kafkas dağları

karşımızda parlıyor.

tuvra- doğramak, kesmek.

tuvragan dilim.

bir tuvragan gircın bir dilim

ekmek.

tuvram dilim.

gircın tuvram ekmek dilimi.

tuvuz dağlarda yetişen bir tür ot.

tuyak hayvan tırnağı.

tuz tuz.

bal tuz şeker.

hant tuz yemeklik tuz.

hırs tuz kaya tuzu.

tuz arbaga cek- eziyet etmek,

üzmek, sıkıntı içinde

bırakmak.

tuz gırt tuz parçası.

tuz sal- tuz atmak.

tuzga bulgarık tüşür-

öldürmek, kırmak,

mahvetmek.

tuzdam yemek.

tuzla- tuzlamak.

tuzlamay kat- güçsüzleşmek,

gücü tükenmek, kuvveti

kalmamak.

tuzlamay katdır- çaresiz

bırakmak, gücünü tüketmek.

tuzlama 1) kurdeşen hastalığı,

2) paçadan yapılan bir yemek.

tuzluk tuzlanıp fiçılara konularak

kışa saklanan yoğurt.

tatran tuzluk kara hardal.

tuzluk salamura.

tuzur ağaç işleme âleti.

tüb alt, dip.

tüb bol- mahvolmak.

tüb cıy- ölenin ardından

malına mülküne sahip olmak.

tüb et- mahvetmek.

tüb huna temel.

tüb kobusta tarla şalgamı.

tüb sohan soğanın kök kısmı.

tübge sal- yenmek.

tübünden kirib başından çık-

alttan girip üstten çıkmak,

kandırmak.

tübüne cılı suv iy- güzel

sözlerle kandırmak.

tübüne ket- yemeğin dibini

tutması.

tüb sır, gizli, mahrem.

tüb ber- sır vermek, ifşa

etmek.

tüb bil- soruşturup öğrenmek.

tüb ber-(tabdır-) eline koz

vermek, sırrını ele vermek.

tüb bil-(tab-) sırrını

öğrenmek.

tüb izle- ağız aramak.

tübün aç- içyüzünü ortaya

çıkarmak.

tüb- baş çeyiz.

tübe- 1) rastlamak, 2) uğramak,

kavuşmak.

tübelek temelli.

tübeş- rastlaşmak, karşılaşmak.

tübeşe tur- devamlı
görüşmek.

tübet- rastlatmak, rastgetirmek.

tübey 1) evlat, yavru; ikiz çocuklar,
2) köpek yavrusu.

tübgüç kütük.

tüblü-başlı altlı-üstlü.

tübsüz çelek dedikoducu.

tügel henüz, daha, bütün, tamamen.

men tügel üyge kirginçi
ızamdan cetdi; ben henüz eve
girmeden arkamdan yetiştii.

tügel- tükenmek, bitmek.

tügen- 1) hâlsiz düşmek, güçten
düşmek, zayıflamak, 2)
eskimek, yıpranmak, 3)
bitmek, tükenmek.

tügendir- 1) hâlsiz bırakmak,
güçten düşürmek, 2) eskitmek,
yıpratmak, 3) bitirmek,
tüketmek.

tüger doğu.

tük 1) tüy, 2) kıl, 3) yün, 4) kürk,
5) kuştüyü.

agaç түк yosun.

gakkıda түк izle- bahane
etmek.

haram түк çok kıllı adam.

kanat түк kuştüyü.

koyan түк tavşan kürkü.

ölür түgü çık- yaşlanmak.

taş түк liken.

tügü ketgen tüyü dökülmüş,
cavlak.

tügün bardır- 1) azarlamak,
paylamak, 2) zarar vermek,

eziyet çektirmek, felâkete
uğratmak.

tük arıt- tüy dökmek, tüy
değiştirmek.

tük avuşdur- tüy değiştirmek.

tük buştuk fırça.

tük çaklı bir çok az, küçük,
minicik, zerre kadar.

tük çaklı da zerrece, hiç.

tük turguz- surat asmak, sert
tavır takınmak.

tük- түк bol- dağılmak,
yayılmak.

tükge barırça et- bilemek,
keskinleştirmek.

tükge da körme-
umursamamak, adam yerine
koymamak, zorlanmak.

tüknü karası tengli hiç, zerre
kadar.

uçan kuşdan түк algan
yiğit, gözüpek, korkusuz.

tükbaş kadın.

Tükbaş evi koruyan tanrıça.

tüken dükkan.

tükgüç kütük.

tükkâhın yeni yapılmış ahşap
kapların pürüzlerini
gidermekte kullanılan
demirden âlet.

tüklen- tüylenmek.

tüklü tüylü, kıllı, yünlü.

cumuşak tüklü ağaç sansarı.

tüksüz dazlak.

tükür- tükürmek.

tükür- büyü yapmak, büyülemek.

köz tiyenge tükür- nazar
değmesine karşı büyü yapmak.
tükürük tükürük.
tül değil.
tülkü 1) tilki, 2) kurnaz.
kara tülkü refah ve zenginliği
korumak için tılsım.
tülkü kuyruk yabanî darı.
tülkünü kuyruğu kurnaz,
hilekâr, kötü niyetli.
tülkü ceti börünü aldar; tilki
yedi kurdu kandırır.
tülkü kuyruk uzun kuyruklu koyun
cinsi.
tülkülen- kurnazlık etmek.
tülkülük kurnazlık.
tümen on bin.
tün gerçek, hakikat.
tün gece.
tündeği tüşde körünür;
gecedeki rüyada görünür.
tünene dün.
tüneneli dünden beri.
tüngüç ilk, birinci.
tüngüç kart soyun en yaşlısı,
sülalenin en yaşlı kişisi.
tüngül- umudu kesmek.
anı tabarından tüngülüb
ızına kaytdı; onu bulmaktan
umudunu kesip geriye döndü.
tüngülöv umudu kesme,
umutsuzluk.
tüngülövlü çaresiz, ümitsiz.
tüngülövsüz ümit verici, ümit
vaadeden.

tünkesi boşal-(tavusul-, üzül-)
zayıflamak, güçsüzleşmek,
gücü tükenmek.
tünkesin tavus- canı burnuna
gelmek, bitab düşmek.
tür tür, çeşit.
Türk Türkiye, Anadolu.
Türk abecige bar- sıkıntı
içinde dolaşmak.
Türklü Türk, Anadolu Türkleri'ne
verilen isim.
türlen- değişmek.
türlendir- değiştirmek.
türlü değişik, çeşitli, türlü.
türme hapishane.
türmege sal- hapse atmak.
türmeçi gardiyan.
türpü kaba ege.
türs biçim, şekil.
türsle- karşısına geçip bakmak,
karşıdan bakmak.
türsleb kara- dikkatlice
bakmak.
türslü böyle, bu şekilde.
türsün 1) yüz, çehre, 2) görünüm,
3) renk.
bet türsün yüz.
türsünlü renkli.
türsünlü surat renkli resim.
türsünsüz kişiliksiz, şahsiyetsiz.
türt kaba, terbiyesiz, edepsiz.
türt cuvab et- kaba cevap
vermek.
türt- dürtmek, iteklemek,
uzaklaştırmak.

türt- mür et- bir şeylerle
uğraşmak, karıştırmak,
kurcalamak.
türtge soga ite kaka,
itekleyerek.

türtçü kaba, terbiyesiz adam.

Türtlü Anadolu Türkü, Türkiyeli.

bkz. **Türklü**

türtsöz kaba, nezâketsiz adam.

türtü sarı çalı.

türtül- 1) takılmak, çarpmak,
2) rastlamak, rastgelmek.

tüs suret, görünüm.

tüslü bu gibi, benzeri, andıran.

tüş rüya.

tüş öğlen vakti.

tüş- 1) inmek, 2) düşmek.

arbadan түш- arabadan inmek.

cara түш- yaralanmak.

cerge түш- yere düşmek; yere
inmek.

çaçı түш- saç dökülmek.

esge түш- hatırlamak, hatıra
gelmek.

sırtından түш- sırtüstü yatmak.

sıyı түш- itibarı zedelenmek.

sülderі түш- yorulmak,
bitkinleşmek.

түш- gerekmek, gerektirmek,
icabettirmek.

men mında kalama, sanga da
arı barırğa түшеди; ben
burada kalıyorum, sana da
oraya gitmek icabediyor.

Tüş anası rüyalara hükmeden
tanrıça.

tüşe at.

tüşlük gece.

tüşümlü kârlı, kazançlı.

tüşümlü satuv kârlı satış,
ticaret.

tüşün- 1) inanmak, kanaat
getirmek,

2) anlamak, kavramak.

tüşündür- inandırmak, ikna etmek.

tüşür- indirmek, düşürmek.

cara түшür- yaralamak.

esge түшür- hatırlamak.

hayır түшür- kazanç

sağlamak.

tamga түшür- lekelemek.

zaran түшür- zarar vermek.

tüt- tütmek.

tütün duman.

tütün col baca.

tütün et- duman çıkarmak.

tütün oba baca.

tütün urdur- tütmek,

tütsülemek.

tütün tütün.

tütün hurcun tütün kesesi.

tütün kıyır izmarit.

tütün orun kül tablası.

tütünle- dumanlamak, duman
çıkarmak.

tüv değinçi göz açıp kapayıncaya
kadar.

tüy pirinç, darı.

tüy бүртүк pirinç tanesi.

tüy- bağlamak.

каш- бағ түй- surat asmak,
somurtmak, kaşlarını çatmak.

tüy- dövmek.

tüye deve.

tüyek akordeon tuşu.

tüygüç oklava; havaneli, havan tokmağı.

ındır tüygüç el düveni.

tüyme 1) düğme, 2) Kafkas kadın giyiminde göğüsü kaplayan altın yada gümüş işlemeli süsler.

agaçdan tüyme tüygen

becerikli, mahir, eli her işe yakışan.

çıkırt tüyme çıtçı, kopça.

eziv tüyme kadın elbisesinin

göğüsünü süsleyen düğmeler.

malgar tüyme iplikten

örülerek yapılan yuvarlak düğme.

tüyre- iğnelemek, takmak.

tüyrevüç iğne, çengelli iğne.

tüyül değil.

tüyül- dövülmek.

tüyül- bağlanmak.

tüyümçek 1) düğüm, 2) paket.

tüyümmek bağırsak düğümlenmesi.

tüyünmek bağırsak düğümlenmesi; karın zarı yangısı, peritonit.

tüyür çember, halka.

tüyürham şaman, büyücü.

tüyürlük devamlılık, değişmezlik, silsile.

tüyüş dövüş.

tüyüş aç- dövüş başlatmak.

tüyüş bol- kavgat etmek.

tüyüş- dövüşmek.

tüyüşdür- dövüştürmek.

tüyüşüvçü kavgacı, gürlütücü.

tüz doğru, gerçek, düz, düzgün.

bu colnu tüz bar; bu yoldan doğru git.

tüzge ket- burnu büyümek, kendini beğenmek.

sen anı tüz aytasa; sen onu doğru söylüyorsun.

tüz ova, düzlük.

kula tüz ova, kır.

kum tüz çöl.

tüzge iy- kandırmak, aldatmak.

tüzel- 1) ısrarla devam etmek, 2) düzel-mek, yoluna girmek, 3) alışmak, bağlanmak, intibak etmek.

tüzet- düzeltmek, alıştırmak, tayin etmek, kestirmek.

col tüzet- yol tayin etmek.

tüzle- haklı çıkarmak, doğru çıkarmak.

tüzlük doğruluk, adalet.

tüzlüksüz adaletsiz, haksız, tarafgir.

tüzlükçü âdil.

tüzümün bkz. **tüzüvün.**

tüzünley tamamen, dosdoğru, doğruca, doğrudan.

tüzüvün açıkça, anlaşılır şekilde.

tüzüvünley aralıksız, birbiri üstüne, hep.

U

uç uç.

uç- 1) uçmak, 2) kaymak.

buzda uç- buzda kaymak.

çana bla uç- kızakla kaymak.

senkilçekde uç- salıncakta sallanmak.

uçdu- küydü yerinde yeller esen.

uçhan culduz meteor, kayan yıldız.

uç- 1) saldırmak, çatmak, 2) gizlice yaklaşmak, yavaş yavaş yaklaşmak, 3) dans etmek.

uç 1) gövde, 2) tamamen kızarmış koyun gövdesi.

uçhala- kaymak, uçup gitmek.

uçhalak kaygan.

uçhalavuk kaygan.

uçhara basit, uyduruk, üstünkörü, hafifçe, gevşek, istikrarsız.

uçharala- üstünkörü yapmak, basite almak.

uçharatın üstünkörü, gevşek biçimde, hafife alarak.

uçhodu kıvılcım.

uçhum kıvılcım.

uçhuruk kıvılcım.

uçhumözek karasaban parçası.

al uçhumözek çüy/art

uçhumözek çüy karasaban parçaları.

uçhun kıvılcım.

uçhun kül.

uçhunun kak- külünü silmek.

uçhun bol- yüzü solmak, rengi atmak, gücü tükenmek.

uçhun bet soluk yüz.

uçuk kabuk, tahıl kabuğu.

uçuk bürтік içi boş tahıl tanesi.

uçuklu buday içi boş buğday tanesi.

uçuk kaypak, güvenilmez.

uçun- heyecanlanmak, coşmak, ateşlenmek.

uçundur- coşturmak, heyecanlandırmak.

uçunuv coşkunkluk, heyecan.

uçur- 1) uçurmak, 2) sallamak, 3) kaydırmak, 4) tahrik etmek, kışkırtmak, saldırtmak.

uçuz değersiz, ucuz.

uçuzla- değer vermemek, aşağılamak, hor görmek.

uçuzluk alçaklık, iffetsizlik.

uçuzluk költür- alçaklığa maruz kalmak.

uçuzluk körge aşağılanmış, hakir görülen.

uçuzlukga cet- alçalmak, ahlaki yönden düşmek.

udu- teşvik etmek, kışkırtmak.

udula- teşvik etmek, tahrik etmek, kışkırtmak.

uduv kışkırtma, tahrik.

uduvçu provakatör, tahrikçi, kışkırtıcı.

ugay hayır.
ugu güç, takat.
 ugusu sın- gücü tükenmek.
ugu düşman, haset eden, kıskanan,
 çekemeyen.
ugul- koşmak, hızla gitmek.
 ugulub cet- koşup yetişmek.
ugult- koşturmak.
uguluş- koşuşturmak.
ugutla- saldırtmak, tahrik etmek.
uh et- ninni söyleyerek yatırmak,
 uyumak.
ukka bar- gezmek, dolaşmak.
ukkaş öpücük.
 ukkaş et- öpmek.
uku baykuş.
ul oğul.
ulak oğlak.
ulan 1) oğlan, 2) çocuk.
 çaş ulan erkek çocuk.
 kız ulan kız çocuk.
 ulan süyek erkek çocuk.
 ulan cigit bolmaz, cıgılıb
 burnun urmasa; oğlan yiğit
 olmaz, düşüp burnunu yere
 vurmazsa.
ular sarp dağlarda yaşayan sülün;
 Kafkas dağlarında yaşayan iri
 bir keklik türü, ur kekliği.
ulha rüşvet.
ulhar haber, bilgi, malumat.
ulharla- haber vermek, anlatmak,
 bilgilendirmek.
 ulharla, men tıngılayma;
 anlat ben dinliyorum.
ulhu rüşvet.
ulku çalılık, fundalık.

ullay- büyümek, ihtiyarlamak.
 ullayıb kal- ihtiyarlamak.
ullu büyük.
 ullu apsin evin büyük hanımı
 yaşlandığında onun yerine
 geçen büyük gelin.
 ullu cel kasırğa, fırtına.
 ullu gonta sırk gibi uzun
 boylu.
 ullu köllü kibirli, kendini
 beğenmiş.
 ullu könçek “koca donlu”
 anlamında, Karaçaylılar’ın
 Türkiye Türkleri’ne verdikleri
 isim.
 ullu özek mürver ağacı.
 ullu taban ayı.
 ullu töre eski Karaçay-
 Malkar’da büyük halk
 mahkemesi.
 ullu üyür birkaç kuşağın bir
 arada yaşadığı büyük aile.
 ulluga ket- burnu büyümek,
 kendini beğenmek.
ullukay sırk gibi uzun boylu, iri
 yapılı, dev anası.
ulluözek mürver ağacı.
ulov taşıma, nakil, yük hayvanı.
 eşek ulovung, katın nögering
 bolmasın; eşek taşıma aracın
 olmasın, kadın arkadaşın
 olmasın.
ulöku yaban gülü, kuşburnu.
ultha rüşvet.
ulu oğlu anlamındaki bu kelime
 hem baba adından sonra, hem

de soy adından sonra
kullanılır.

Aslanbek ulu kaydadı?;

Aslanbek oğlu (Aslanbek'in
oğlu) nerede?

Tohçuk ulu Tohçuk soyuna
mensup.

Kuday ulu Kuday soyuna
mensup.

ulu- ulumak.

uluv uluma.

uluzgur kuzusunu emdirmeyen
koyunların içine konulduğu
taştan ya da çitten yapılan
küçük yer. Koyun
kımlıdayamadığı için kuzusu
burada annesini rahatça
emebilir.

Umay Biyçe kadın ve çocukları
koruyan tanrıça.

umbaş omuz.

ummo inek.

umur kırıntı, parça.

gircin umur ekmek kırıntısı.

mıçhı umur talaş.

umur- çumur eğri- büğrü.

umurla- ufalamak, parçalamak.

umut umut, ümit.

umut et- ümit etmek.

umut üz- ümit kesmek.

umut tav başında, acal

imbaşında; umut dağ

başında, ecel omuzunda.

umutçu umutlu, ümit eden.

umutlan- umutlanmak.

umutlu 1) umutlu, 2) niyetli.

un un.

un tart- değirmende un
öğütmek.

una- razı olmak, kabul etmek.

unat- razı etmek.

unav anlaşıma.

undok demet hâlinde, grup, toplu.

unduruk karyola, kerevet.

ungku bol- kalbi yumuşamak.

unku çürük.

unku bol- çürümek.

unuk- içi kararmak, içine
kapanmak, hayata küsmek.

uppa öpücük.

uppa- çuppa et- öpmek.

uppa et- öpmek.

ur- 1) vurmak, 2) çakmak, 3)
kaplamak, 4) esmek, 5)
tokaçlamak, 6) tepmek, 7)
sokmak, 8) tıka- basa yemek.

ayaz ur- rüzgâr esmek.

çüy ur- çivi çakmak.

iyis ur- kokmak.

kabırgaga küyüz ur- duvara
halı kaplamak.

kiyiz ur- döverek keçe
yapmak.

tayak bla ur- sopayla vurmak.

at urdu; at tepti.

balçibin urdu; arı soktu.

sav gircinnı urdum; bütün
ekmeği yedim.

cüregim uradı; kalbim
çarpyor.

urbu kaya oyuğu, kaya deliği.

urbun dağın yada tepenin

düzlükten ayrıldığı noktası.

urçuk kirman, iğ.

urçuk iyir- yün eğirmek.
urçuk kalça kemiği.
urdugoç suv demircide kızgın demiri soğutmak için kullanılan su.
urduh bükülmüş çubuk.
urdur- vurdurmak.
urdurub söleş- kaba konuşmak.
urgan coşkun, şiddetli.
urgan suv şiddetli akan ırmak.
urgan suv say bolur; coşkun akan ırmak sığ olur.
urgu zerre, küçük parça.
urguç yayık tokmağı.
urguy sivrisinek.
urhoduk 1) hafif, köpük gibi, delikli bir tür taş, 2) kül.
Uriya bkz. **Uruya**.
urla- çalmak.
urlat- çaldırmak.
urlav hırsızlık.
urlavçu hırsız.
urlavuk çalmaya meyilli, çalıp kaçan.
urluk tohum.
urluk sal- tohum atmak.
aman hansnı urlugu köb bolur; kötü otun tohumu çok olur.
urtla- içmek, yudumlamak.
urtlam yudum.
urtlavçu içkici.
uru kuyu.
uru hırsızlık, hırsız.
urusu börüsü bolmagan kötülüğü, fenalığı olmayan.

uruçu hırsız.
uruçu keçe cuklamaz; hırsız gece uyumaz.
urum hücum, saldırı.
Urum Rum.
urumbaşçı asker bölüklerinin komutanı.
urun- çalışmak.
urungan emekçi, işçi.
urunuv çalışma, emek harcama.
uruş savaş, muharebe.
uruş et- savaşmak.
uruş- savaşmak.
uruş- azarlamak.
atası etni küydürgen çaşına uruşdu; babası eti yakan oğlunu azarladı.
uruv kabile, boy.
Uruya Megreller'in bir kabilesi.
us dikbaşı.
usu tut- keyifi bozulmak, içi sıkılmak, dikbaşlılık etmek, huzursuzluk çıkarmak.
usab susuzluk.
usab bol- susamak.
ushar- sulamak, ıslatmak.
uskoçuk hıçkırık.
uslu dikbaşı, asi, kaprisli.
uslu 23 Kasım-2 Aralık arasında doğanların burcu.
ussap bol- susamak.
usta usta.
col usta rehber.
suv usta çok usta olmak.
süyek usta çıkıkçı.

Aslanbiy kobuzga suv
ustadı; Aslanbiy akordeon
çalmada çok ustadır.
ustaz öğretmen, hoca.
ustukku tutam, deste.
çaç ustukku saç perçemi.
ustukku bulut bulut kümesi.
ustukkula- yolmak, çekip
çıkarmak.
uşa- benzemek.
uşagılı uygun, hoş giden.
kölüne uşagılı bol- birisinin
hoşuna gitmek, sevgisini
kazanmak.
uşagıvlu güzel, kibar, hoş.
uşagıvsuz zevksiz, kaba.
uşagıvsuz бага aşırı fiyat,
fahiş fiyat.
uşak sohbet, konuşma.
uşak bardır- sohbet etmek.
uşak et- sohbet etmek,
konuşmak.
uşak colnu kışhartır; sohbet
yolu kısaltır.
uşakla- sohbet etmek, konuşmak.
uşaş benzer.
uşat- benzetmek.
caşın atasına uşatdım;
oğlunu babasına benzettim.
uşat- beğenmek, razı olmak,
tarafdar olmak, tasvip etmek.
seni etgen onovungu biz
uşatmaybız; senin fikrini biz
tasvip etmiyoruz.
uşhula 1) korkuluk, 2) samanla
doldurulmuş buzağı derisi.
Buzağısı ölen ineğin rahat

sağılabilmesi için doğarken
ölen buzağının derisi yüzölüp
içine saman doldurularak
ineğin önüne konulur ve inek
onunla kandırılır.
uşhuvur yemek, akşam yemeği.
ertden uşhuvur kahvaltı.
künorta uşhuvur öğlen
yemeği.
ingir uşhuvur akşam yemeği.
uşkubasta darı lapası.
uştokku bir tür dağ bitkisi.
uştuk tulumun ucuna takılan ağaç
boru.
ut- yenmek, mağlup etmek.
utdur- kaybetmek, mağlup olmak.
uturu açık, alenen, sarıh, aşikâr.
uv av.
uvga aylan- ava çıkmak.
uv zehir.
uv cılan engerek.
uv gıbı akrep, tarantula
örümceği.
uv- oğmak.
uvacin zayıf kuzu postu.
uvadıh et- 1) bükmek, çevirmek,
2) dövmek, dayak atmak,
azarlamak.
uvahtı vakit, zaman.
uvahtı ölüm.
uvahtılık lanetli, melun, kahrolası.
uvak küçük, ufak.
uvak açha bozuk para.
uvak ayaklı davar cinsi
hayvanlar.
uvak tüyek ufak tefek.
uvakla- ufalamak, parçalamak.

uvaklan- ufalanmak.
uval- kırılmak.
uvanık alıştırılmamış genç öküz.
 uvanıkını bıçakga sozganlay
 sonra yapılacak işi önce
 yapmak.
uvat- kırmak.
uvbet yüzünde kötü ifade olan.
uvçu avcı.
uvgan püre.
uvla- 1) avlamak, 2) zehirlemek,
 3) yönlendirmek, 4)
 düzeltmek, ayarlamak.
uvlandır- 1) zehirlemek, 2)
 gözetlemek, yakalamak, 3)
 yönlendirmek.
uvlu zehirli.
 uvlu cuva zehirli mantar.
uvmaç kavrulmuş buğday ile yağ
 veya yoğurt karıştırılarak
 yapılan bir yemek.
uvuç değirmencinin emeği karşılığı
 aldığı ücret.
uvuç avuç.
uvuçla- zaptetmek, ele geçirmek.
uvurt avurt, yanak.
uvuz memeli hayvanların
 doğurduktan sonra verdikleri
 ilk süt.
uya yuva.
 kuş uya kuş yuvası.
 uya sal- yuva yapmak.
 uyasında ürenmegen
 uçhanında ürenmez;
 yuvasında öğrenmeyen
 uçtuğunda da öğrenmez.
uyal- utanmak.

aytırğa uyalmayan eterge da
uyalmaz; söylemekten
utanmayan yapmaktan da
utanmaz.
kereksiz uyalgan ülüşsüz
kalır; gereksiz utanan paysız
kalır.
uyalçak utangaç.
uyalt- utandırmak.
uyan- uyanmak.
uyat- ayıp, utanç, utanma.
 uyatı bol- utanma duygusu
 olmak.
 uyatha tüş- utanç verici
 duruma düşmek.
 uyat et- utanmak, sıkılmak,
 utanç duymak.
uyat- uyandırmak.
uyatlı utangaç, mahcup, sıkılğan.
uyatlık mahrem yer.
uyatsız utanmaz, sıkılmaz, yüzüstü.
uyav dikkatli, uyanık.
uyu- 1) uyuşmak, 2) mayalanmak,
 3) pıhtılaşmak.
 bileğim uyugandı; kolum
 uyuştu.
 süt uyugandı; süt mayalandı.
 kan uyugandı; kan pıhtılaştı.
uyuk keçeden çorap şeklinde
 çizme.
uyuk- keçeleşmek, uyuşmak.
uyut- yoğurt yapmak, mayalamak.
 süt uyut- süt mayalandırıp
 yoğurt yapmak.
uyuthuç yoğurt mayası.
uzada üç yaşından dört yaşına
 kadar olan koyun.

uzak uzak.

uzak barmay yakında.

uzak çaşav uzun ömür.

uzak ket- uzaklaşmak.

uzakğa barmay az sonra,
birazdan.

uzak kat kat, çok daha.

ol menden uzak tamadadı; o

benden çok daha büyüktür.

uzal- uzanmak.

uzat- uzatmak.

uzay- gecikmek, geç kalmak,
geçmişte kalmak, uzaklaşmak,
sürüncemede kalmak.

uzaygan süresi geçmiş, tarihi
geçmiş zamanı geçmiş.
uzaygan işge kar cavar;
zamanı geçen işe kar yağar.

uzaymay çok geçmeden,
neredeyse, birazdan.

uzayt- 1) uzatmak, 2)
uzaklaştırmak.
bolcalnı uzayt- vâdeyi
uzatmak.

közden uzayt- gözden
uzaklaştırmak.

uzga el değirmeni.

uzun uzun.

caynı cay uzun yaz boyunca.

keçeni uzun gece boyunca.

uzun tilli dedikoducu, laf
taşıyan.

künnü uzun gün boyunca.

uzunayak uzun bacaklı.

uzunburun gaga burunlu.

uzunçaç uzun saçlı.

uzun kallık kalın bağırsak.

uzunkuyruk tilkinin tabu ismi.

uzununa uzunlamasına.

uzununa bar- uzunlamasına
gitmek.

Ü

üç üç.

üç çaşar üç yaşında.

üç cıyırma altmış.

üçayak sacayak, sehpa.

üçdagan sehpa, sacayak.

üçev üç kişi.

üçevlen üç kişi.

üçgül üçgen, üçköşe.

üçgül hans yonca.

üçhul yonca.

üçlü üç yaşında.

üçül- sönmek.

üçült- söndürmek.

üçün için.

alay bolganı üçün fakat, ama.

üfkür- üflemek.

ükkeyir bayça üç aylık köpek
yavrusu.

üleş- paylaşmak, bölmek.

üleşdir- paylaştırmak.

kertmeleni çaşlaga teng

üleştirdi; armutları gençlere
eşit olarak paylaştırdı.

üleşin- paylaşmak.

üleşindir- paylaştırmak.

ülgü örnek, numune, model.

ülgülü örnek.

ülgülü bol- örnek olmak,
örnek teşkil etmek.

ülgülü kul Karaçay-Malkar
toplumunda eskiden toprağa
bağlı köle.

ülkü çalı, fundalık, çalılık.

ülle pipo, ağızlık.

ülle bla bir azıcık, pek az.

ülüş pay, hisse.

acir ülüş at sürüsünde her
aygırın kendi sürüsü.

ülüş et- paylaşmak, hisse
vermek.

cangan otdan ülüş algan
cesur, gözüpek.

öpkelegenni ülüşü tatlı

bolur; küsenin payı tatlı olur.

ülüşlü şanslı, talihli, refah içinde.

ülüşsüz geçim sıkıntısı içinde olan.

Üngüş Kafkas halklarından

İnguşlar.

ür- üflemek.

ür- havlamak.

üren- öğrenmek, alışmak.

ürençek alışkın, çabuk öğrenen.

üreniv talim, eğitim.

üret- alıştırmak, öğretmek,
eğitmek.

ürge akçaağaç.

ürgü akçaağaç, isfendan.

ürk- ürkmek.

ürkek ürkek.

ürkün bektaşi üzümü.

ürküt- ürkütmek.

ürsür ihtiyatsız, tedbirsiz,
düşüncesiz.

ürtün bektaşi üzümü.

ürül- atılmak.

alga ürül- öne atılmak.

ürülüş- atılmak, koşuşturmak.

üröv havlama.

üs üst, üzeri.

üsü bla üzerinden.

üsüne öl- çok sevmek.

üs- baş giyim, kıyafet.

üsdür- kıskırtmak, saldırtmak.

üsge keliv âdet, aybaşı kanaması.

üsünden ... hakkında, ...

konusunda.

çaşavnu üsünden kölügüzge

kelgenleni aytırıgızın

tileyme; hayat konusunda

içinizden gelenleri anlatmanızı
istiyorum.

üsünden söz kozga- hakkında
bahsetmek.

üşen çeyizin konulduğu kız
sandığı.

üşü- üşümek.

üşüt- üşütmek.

üthümüc çabuk yapılan boza.

ütür- delmek, delik açmak.

ütürgü oyma kalemi.

üy ev.

hant üy mutfak.

üy adır kapkacak, mutfak
eşyası.

üy başcha bostan, sebzelik.

üy baş çatı, dam.

üy bok süprüntü, çöp.

üy bol- evlenmek, yuva
kurmak.

üy iyesi evi koruyan tanrı.

üy koyan ada tavşanı.
üy tamada aile reisi.
üy tübü döşeme.
üynü akla- badana yapmak.
üynü başına kötür- yaygara yapmak, gürültü etmek.
üybaş çatı, dam.
üybaşçı koca, evin reisi.
üybiyçe hanım, zevce, evin hanımı.
üydegi 1) aile, 2) çocuk, 3) eş, zevce.
üydegi kura- evlenmek.
tolu üydegi büyük aile.
üydegilen- evlenmek.
üydegilenüv evlenme, evlilik.
üydegili evli, aile sahibi.
üydegili bol- evlenmek.
üydegisiz bekâr.
üylen- evlenmek.
üylendir- evlendirmek.
üylengenlik düğün.
üylengenlik savga düğün hediyesi.
üylü 1) evli, 2) ev halkına ait, eve ait.
üyre- 1) çoğalmak, üremek, 2) kabarmak.
mal üyregendi; hayvanlar çoğaldı.
tılı üyregendi; hamur kabardı.
üyret- bkz. üret-
üysüz evsiz.
üysüz- küysüz fakir.
üyü- ateşte tüyleri yanmak.
üyük- keçeleşmek.
üyükdür- keçeleştirmek.
üyür aile.

çibin üyür arı kovanı.
ullu üyür büyük aile.
üyür biyçe evin büyük hanımı.
üyür tamada aile reisi.
üyür dost, arkadaş grubu.
üyür-bavur bol- dost olmak, iyi arkadaş olmak.
üyür aygır idaresindeki vahşî at sürüsü.
üyür- ateşte tüylerini yakmak.
üyürlü evli.
üyürlü bol- evlenmek.
üyürsün- evcilleşmek, yakınlık duymak, alışmak, yakınlaşmak.
üyürsündür- evcilleştirmek, alıştırmak, yakınlaştırmak.
üyüt- tüylerini yakmak.
üz- koparmak.
borbayın üz- ruhen çökmek.
çöb üz- ilişkiyi kesmek.
gıl üz- kar etmek, kazanmak, menfaat elde etmek.
ortanı üz- ilişkiyi kesmek.
üzdür- kopartmak.
üzgele yonga.
üzgere koyun ve keçilerin sağılmak için toplandıkları çit.
üzgüç şantajcı, açığöz, çıkarıcı.
üzgüçlük zorlayarak almaya çalışmak, tehditle elde etmeye çalışmak; açgözlülük, çıkarıcılık.
üzmet bkz. bilezik.
üzmey devamlı, mütemadiyen.
üzmez kum.

üzük 1) soy, nesil, 2) kısım, parça.

üzül- 1) kopmak, 2) ağır hâl almak.

cıcım üzüldü; ip koptu.

avruganı üzüldü; hastalığı
ağırlaştı.

tavlada kürt üzüldü;

dağlarda çığ koptu.

üzüm kısım, bölüm, parça,
fragman.

üzümdü küçük parça.

üzümsüz fasılasız, aralıksız,
mütemadi.

üzüv şantaj.

Z

zaba tümsek, kabarık; engebe.

zaba bürtük frenk üzümü.

zabaga tıngıla- hayvanların aç
kalıp boş yemliğin başında
dikilmesi.

zabalı engebeli, tümsekli.

zabit zarif, narin.

zabra kasık kemiği.

zada iki-üç yaş arasında koyun.

zak nem, nemli.

zakaz ısmarlama.

zakaz ber- ısmarlamak.

zakiy üstün yetenekli.

zakon kanun.

zalı bataklık, yosunlu su, çamur.

zalıkdı açalya.

zalıkdı aşagan tavukça

sallana sallana, yalpalayarak.

kara zalıkıldı söğütlük,
salkım söğüt.

zalim 1) zalim, kötü kalpli, 2) mü-
kemmeli, iyi, 3) güçlü,
kuvvetli, zorlu.

zalim çabadı; mükemmel
koşuyor.

zalim süyedi; çok seviyor.

zalim çaş güçlü, zorlu
delikanlı.

zalimlen- kabarmak, kabadayılık
taslamak.

zalimto kavgacı, yaygaracı.

zalog rehin, ipotek.

zalogga sal- rehine koymak.

zaluka koruvçusu yerinde
duramayanlar için söylenen bir
söz.

zaman zaman.

zaman nençadı?; saat kaç?

zaman aşır- vakit geçirmek.

ne zamanlı ne kadar

zamandan beri.

zampılda- çene çalmak, gevezelik
etmek.

zampıldaş- gevezelik etmek.

zampılda geze.

zampılda geze, boşboğaz.

zampik eğri, bir yana eğik.

zangırda- gümbürdemek, zilin
çalması.

zangkoy ağır adam, hantal,
beceriksiz.

zar kıskanç.

zar köz bla kara- birinin kötülüğünü istemek, kıskanmak.

zaran zarar, ziyan.

zaran bol- zararlı olmak.

zaran sal- bozmak, zarar vermek.

zaran tab- zarar görmek.

zaranlı zararlı.

zaravat kötü, fena; yoksulluk, mahrumiyet.

zaravat cet- yoksullaşmak, mahrumiyet içine girmek.

zaravatlı 1) sıkıntılı, sefil, 2) talihsiz.

zaravatlık kötülük, fenalık; yoksulluk, mahrumiyet.

zarf mühür.

zarlan- kıskanmak.

zarlandır- kıskandırmak.

zarlık kıskançlık.

zat şey, nesne.

zavuk zevk, mutluluk, ferahlık.

zavuklan- hayatın tadını çıkarmak, mutlu olmak, ferahlık duymak.

zavuklu mutlu, ferah.

zaya ziyan, bozuk, işe yaramaz, kusurlu.

zaya bol- ziyan olmak, bozulmak.

zaya et- ziyan etmek, bozmak, berbat etmek.

zayala- ziyan etmek, bozmak, berbat etmek.

zayalan- bozulmak, işe yaramaz hâle gelmek.

zayalık zarar, ziyan.

zayın kuluçka.

zayinga salgan gakkı
kuluçkaya konulan yumurta.

zegilev şaşı.

zepak sürgün.

zev bkz. **izev**.

zevan ekip başı, grup şefi.

zevek demircinin ateşinin iyi yanması için ocağa açılan delik.

zıba çok uzun boylu.

zıba tişiruv devanası kadın.

zıbır sert, katı, pürüzlü.

zıbır çaç sertleşmiş saç.

zıbır kol pürüzlü el.

zıbırık ishal.

zıbırlan- sertleşmek, katılaşmak, pürüzlenmek.

zıfı içine kefir konulan tulumun musluk kısmına, sert yapraklardan yapılarak konulan bir tür süzgeç.

zıgır toz, kum, zerre.

zıgır taş çakıllı kum.

zıgırda- gıcırdamak.

zıgırdat- gıcırdatmak.

zıgırdav gıcırta.

zıgıt 1) ağaçların yeni yeşeren yaprakları, 2) yeni yetişen iğne yapraklı ağaçlar.

zıgıt et- filizlenmek, sürgün vermek.

zıgıtça ös- çabuk büyümek, birden bire boy atmak.

zıgıt terek akçam, ladin, köknar türü ağaçlar.

zıgıtlan- filizlenmek, yeşermek.

zıka yabanî tere, yabanî hardal.

zıka hortlak, peri.

zıkı 1) hanım evladı, nazlı, 2) tembel, üşengeç, uyuşuk.

zıkı bol- tembel olmak,
üşenmek, nazlanmak.
zıkısı ak- çok korkmak.
zıkılan- naz yapmak, tembel
olmak, üşengeç olmak.
zikkıl yırtık pırtık, yırtık pırtık
elbise.
zikkıl teke hırpani, lime lime
olmuş.
zikkıla- yırtmak, parçalamak.
zikkılan- yırtılmak, parçalanmak.
zıldı 1) cansız, uyuşuk adam,
uyumsuz, aykırı adam, 2)
çimenlik, çim.
zıldı bodurkuça çirkin,
biçimsiz.
zıldılan- aykırı düşmek, uyumsuz
olmak.
zıldılık 1) uyuşukluk, miskinlik, 2)
aykırılık, uyumsuzluk.
zıldısına aykırı biçimde, inadına.
zımpık bostan korkuluğu, maskara,
dangalak, aptal, ahmak.
zımpıklan- 1) aptallaşmak,
ahmaklık etmek, 2)
nazlanmak, yüz ekşitmek.
zımpıy- kaçmak, gözden
kaybolmak.
zıntıv aylak, serseri, üşütük,
kaçık.
zınthı yulaf.
zınthı carma yarma yulaf.
zınthı tirmen aylandır-
gevezelik etmek, gereksiz
konuşmak.
zingırda- şingırdamak, çalmak.
zingırdav şingırtı.

zingırdavuk cınlayan, şingırdayan.
zıpı et- uzun yıllar süren
kuraklıktan sonra ağaçların
tekrar yeşermesi.
zıraf ziyan, boşa giden şey.
zıraf coy- ziyan etmek, saçıp
savurmak.
zıraf et- ziyan etmek.
zırıl-da- akmak, dökülmek,
boşanmak.
zırk ishal.
zırk kir- ishal olmak.
zırk kir- telaş içinde kalmak,
endişe içinde olmak, ne
yapacağını bilememek.
zırnay bir tür nefesli müzik âleti.
zırnaynı tart- hıçkırarak
ağlamak.
zırttak iyi, güvenilir, güçlü adam.
zıtçı tereddüt.
zıtçı et- duraklamak, tereddüt
etmek.
zıtçılan- tereddüt etmek.
zıtçı- mıtçı bol- 1) sıkılmak,
mahcup olmak, 2) bitap
düşmek.
zıtçıv tuhaf, garip, komik, gülünç.
ziyan kusur, eksiklik, noksan.
ziyanlı kusurlu, eksik.
ziyansız kusursuz, eksiksiz.
zızıl-da- vızıldamak.
zibil 1) görünmez, 2) çöp (göz
için).
közüme zibil tüşgendi;
gözüme çöp girdi.
zibil tişiruv peri.

zibildin hans yabanî ot.

zink kayıp.

zink bol- kaybolmak, yok olmak.

ziydan Karaçay-Malkar'da eskiden
zina yapanların atıldığı kuyu.

ziyna zina.

zontuk kaba adam.

zop- zop geveze, çenesi düşük.

zor kötü, fena, zorbalık, cebir.

zor et- ırza geçmek, tecavüz
etmek.

zornu keminde güçlkle, zar
zor.

zorçu 1) zorba, 2) sömürücü,
istismarcı.

zordan zar zor, güç belâ .

zorla- mecbur etmek, zorlamak,
zorla almak.

zorluk kötülük, eziyet.

zugul oval, uzunca.

zugul bet uzun yüzlü.

zukko hıçkırık.

zukkoçuk et- hıçkırmak.

zukkoçuk etib cıla- hıçkırarak
ağlamak.

zukku şaşı.

zukku kara- şaşı bakmak.

zukkusuna eğri.

zulmu gaddarlık, zulüm, istibdad.

zulmu et- gaddarlık etmek,
zulmetmek.

zurnay bir tür nefesli müzik
enstrummanı.

zurnuk turna.

zuvulda- vızıldamak.

zuykunnu iti avare dolaşan,
serserilik yapanlar için
kullanılan bir deyim.

zuykunnu itiça ne aylanasa?;
avare avare ne dolaşıyorsun?

züdür böğürtlen.

KARAÇAY-MALKAR TÜRKÇESİ METİNLERİ

ÖRÜZMEKNİ TUVGANI

Bir colda Nartları ömürlerinde, Nart Debet tavlaga temir taşla cıyarga ketgendi. Keçe ol bir dorbunda kalgandı. Keçe ortada dorbunnu teşiginden bir seyir kök carık urub, dorbunnu için künça carıthandı. Debet seyirsinib tışına çıkgandı. Bütev duniyanı köz kamatırça carıtıb, kökde bir ulla uzun kuyruklu culduznu uçub barganın körgendi.

Ol culduz uçub barıb, bek uzakda eki ulla tavnı arasında tavlalı zıngırdatıb, duniyanı kaltıratıb tüşgendi.

Debet keçe bolganına karamay, arı atlangandı.

Arı Debet üç kün bla üç keçeden sora cetgendi. Ol eki tavnı arası kab-kara bolub, küyüb tura edi. Karaganında, bir bek ulla teren çungurnu ortasında eki carılğan bir ulla kök taşnı körgendi. Anı içinde va bir tulpar çaşçık. Ol sabiyçik bir mazallı börünü boynundan katı tutub eme edi.

Bütev ol tiyreni kanatlıları, canıvarları cıyılıb, ol seyirge karab tura edile. Debet alaga hapar sorganda, bir kart kuş alay aythandı:

- Biz keçe cuklab turganlay, kökden bir kuyruklu culduz uça kelib, bütev bu tögereknı küydürüb, ma bizni bu ulla kölüzge tüşgendi. Kölnü suvu kaynab kurugandan sora, biz anı tübünde bu çaşçıkı körgenbiz. Ol cılab, kıcırıb köb turgandı, alay anı katına barırğa biribiz da bazınmaganbiz. Bu börünü va bu sagatda gitçe balaları bardı da, ol aşdan igi toymaydı. Ol, bayam, anı aşayım deb bargan bolur edi katına. Alay bu çaşçık sermeb, anı buvarga azdan koygandı. Amalsız etib, anı emib başlagandı.

Nart Debet ol çaşçıkı katına barganda, ol ösüb üçcılık bolub tura edi. Anı Debet birgesine alıb, Nart elge tebgendi. Ala elge ceterge, çaşçık ösüb ceticilik bolgandı.

Colda bara, Debet Nart koyçulanı koşlarına kaythandı. Ol alaga çaşçıkı hapaın aythanda, ala: "Seni kesingi ontoguz ulanın bardı. Ne eterikse bu börü emçekni? Andan ese bizge ber, - deb tilegendile. -Börünü emib bu sabiy börüle bla cuvuk bolgandı, endi bu bolgan koşha börüle çabarık tüyüldüle", - degendile.

Nartla bir-birlerinden cuk tilesele, anga "ogay" degen töre bolmagandı. Debet ol caşçıknı dev tulpar bollugun körüb, temirçi etib, anga ne ustalıgın da üretirge muratı bolgandı. Alay Nart koyçula tilegenlerinde, caşçıknı alaga koygandı.

Caşçıkgı Nartla börü emçek deb turgandıla. Artda ol ösüb, kerti Nart bolganında, Örüzmek deb koygandıla.

Malkarlıanı bla Karaçaylıanı halk poeziya çıgarmaçılıkları.-Nalçık, 1988. 29-30.ss.

ÖRÜZMEK

Ertde-ertde "Nartla-Gurtla" deb bolgandıla. Alanı tamadaları kart Örüzmek birgesine bir sürüvçü çaşçıknı da alıb uvga ketgendi.

Kiyikle da öltürüb, uvga bargan cerinde bir koş da işleb , çaşçıknı koşda koyub, kesi uvga ketgendi.

Örüzmek ketgenden sora çaşçıknı cathandı da cuklagandı. Uyanıb karaganında, otu cuklanıb turganın körgendi.

Andan sekirib turub: "Oy, üyüm kurudu - otum cuklangandı da kalgandı, endi ot cuklanıb turganlay, Örüzmek kelib kaladı" - deb, korkub bir ters kulaknı çabıb, bir sıydam sırtha çıgıb karaganında, uzakda bir ot carık körgendi. Ol otha çabıb, -"Örüzmek kelginçi ot alıb keleyim da koşumda ot etib turayım"- deb, çabıb tebegendi.

Sürüvçü çaşçıknı çabıb, ol ot çıkkan cerge barganında, bir ulla koş, ol koşnu bir canında ulla ot, otnu tögereğinde da toguz emegen. Çaşçıknı çartlab kirib ot alıb kaçayım deb tebegenley, ol toguz emegen: "Ma oyunçak keldi" -deb, birbirine, tobnu athança, çaşçıknı atıb başlagandıla. Alay ata kelib toguzunçunu koluna cetgeninde: "Munu kazanga atıb, bişirib aşarga kerekdi"- degendi.

Çaşçıknı arı ot alırga ketgenley, Örüzmek da koşuna kelib çaşçıknı da, otnu da körmegeninde: "Çaşçıknı otnu cuklatıb, menden korkub ot izley ketgendi"- degendi. Örüzmek kesi bek hıyłaçı bolgandı. Anı arı ketgenin bilgenley: "Endi emegenlege kesin aşatıb koyadı"- deb, korkub çaşçıknı ızından kışa bargandı. Örüzmek, ol emegenle bolgan koşha kirib:

- Ey, aşhı ulanla, bu çaş da, men da keleşige kelgenbiz. Men suv içeme deb kulakga kaytıb, artha kalgan edim- degendi.

- Ne keleşiliging bardı, ayt, eşiteyik? - deb emegenle çaşnı öltürürge tebegenlerin da koyub, Örüzmekge hapar sorgandıla.

- Elim bütev tüyüş bolgandı, uruşadıla, birbirlerin soyadıla, siz akıllıla, aşhıla ayırlık bolurmu edigiz deb, kelgenme. Bizni cerleribizde bir ulla ögüz bolgandı. Ol ögüz tili bla Mingi Tavnu başından buz calagan zamanda, kuyruğu bla Beş Tavdan çibin korugandı. Ol ögüz ölgendi. Bir kuş kelib, anı

cavorun kalagın alıb uçub barıb, bir tekeni müyüzüne konub, aşab başlagandı. Ol kün cavum kün bolgandı. Sürüvçü cangurdan bugub, ol tekeni sakalını tübüne kirib turgandı. Cangur tohtamaymıdı - deb sürüvçü kökge karaganlay, kuş korkub uçub, avzundan cavorun kalagın caşnı közüne tüşürgendi. İngirde: "Anam, közüme bir hapçük tüşgendi, ne bolgan ese da bir bek açıydı"- deb, caşçık anasına közün körgüzgendi. Anası caşçıkını közüne karab: "Hapçük tüşüb turadı, caşım"- deb, caşnı közünden cavorun kalaknı alıb, alay arı athandı. Ol cavorunnu üsüne toprak oltura, üsü ulla tala bolgandı.

Sora cavorunnu üsü talaga ulla el olturgandı. El olturgandan sora, har keçe sayın ertdenblasına ol elde üyleni eşikleri, terezeleri tersine-tersine aylanıb turgandı. El bütev seyirsine-seyirsine turgandı. "Bu bizni keçe sayın elibizni bütev eşiklerin tersine aylandırıp turgan ne zat bolganın saklab bir billigizni süyebiz"- deb bütev el uvçuladan tilegendile. Bir keçe uvçula saklagandı da bir ulla tülkünü körgendile, ol tülkü cavorun kalaknı kıyırından kemireme deb, kabıb tögerek aylandırıp turgandı.

Uvçula tülkünü öltürgendile. Bütev el basınıb terisin soyganlarında, ol tülkünü terisini bir canı bütev elge börk kıyırda çıkğandı. Bir canın soyarga va ne küreşib bütev el tülkünü bir canından bir canına avduralmagandı. Ol elde va köb bolmay sabiy tabıb turgan bir carlı katın bolgandı. Ol barıb tülkünü urçugunu sabı bla türtgenley, bir canına avdurgandı. Terisin soyub alıb, kesini cangı tuvgan caşçığına börk kıyırda ölçelegeninde, sav elge cartısı börk kıyır çıkğan tülkünü terisini bir cartısı anı cangı tuvgan sabiyine börk kıyır çıkmagandı. Ol katın: - Sav el bütev kiyingenigizde, meni caşıma börk kıyırılık koymagansız- deb, ulla kölü kalgandı.

- Da, ne eteyik, sav el cartısın alğanbız, seni caşınga da tüz cartısın koyğanbız- degendile.

Endi aladan kuşmu ulla, Mingi Tavdan buz calab kuyruğu bla da Beş Tavda çibin korugan ögüzümü ulla, ol cavorun kalak közünde hapçükça körüngen sürüvçümü ulla, ogeşe ol cangı tuvgan caşçıkımı ulla? Siz barıgız akıllıla, aşıhıla, bıladan kaysı ulla, kaysı gitçe bolganın siz ayırıgız deb kelgenbiz- deb, Örüzmek alay aythandı.

Emegenleni biri: - Ol kişi avduralmagan tülkü ulla- degendi. Ekinçisi: - Ol bütev el cıyılıb bir canına avduralmagan tülkünü avdurgan katın ulla- degendi. Üçünçüsü: - Ol cavorun kalak közünde hapçükça körüngen caş ulla- degendi. Emegenle: - Men aythan tüzdü- deb, biri - Ogay, sen aythan

tersdi, men aythan tüzdü- deb, biribiri bla davlaşa kelib, ullu kızgandıla, birbirlerine ullu hını bolub, tüyüşüb tebreğendile.

Emegenle alay birbirlerine bolub, cagalaşa başlab, tüblü-başlı bolganlay, Örüzmek çaşçıknı da algandı da, hayda kaçandı.

Karaçay halk tavruhla.-Çerkessk,1963. 9-11.ss.

SOSURKA BLA BEŞ BAŞLI EMEGEN

Ertde-ertde beş başlı bir ulla emegen, Karaçayga cuvuk cerge ornalıb, tabına köre halknı malın, adamın da aşab tebgendi. Karaçay elleni birinde va Sosurka deb Nart bolgandı. Ol bek karuvlu, akıllı, hıylaçı adam bolgandı, bütev halknı ne kıynlıktan da saklab turgandı.

Emegen a Sosurkanı haparın eşitib, andan korkub turgandı, ansı ol bir künge halknı malın da , adamın da aşab boşarık edi.

Emegen halknı incitgenine tözalmay, Sosurka bir colda emegen bla küreşirge atlangandı. Emegenni kara küç bla horlayalmazlının bilib, Sosurka, sağış etib talay hıyla caraşdırgandı. Bara-barıb, Sosurka emegenni dorbununa cetgendi. Emegen, munu kelgenin körüb, Sosurka bolganın tanımay:

-Ey Alan! Sen Sosurkanı tanımaymısa, ol kaydadı, ne etedi?- deb kıcırgandı.

-Sosurkanı ayhay tanıyma, men anı bla bek şagreyne, anı Nart oyunların kesim körüb turganma- deb, Sosurka emegenge cuvab berdi.

-Aytçı, anı Nart oyunların, aytçı, bir eşiteyim?- dedi emegen.

-Sosurkanı bir oyunu bılaydı,- dedi Sosurka: Temir tayaknı otda kıb-kızıl bolgunçu tutub, sora andan alıb, içine cutub koyadı. Anı üçün anga ne az da hata bolmay kaladı.

-Aha, Sosurka alay mı etedi, ol a boş zatdı da. Anı men da eteyim.

Emegen alay aytıb, bir ulla temir tayaknı otda kıb-kızıl kızdırıb, andan alıb, içine cutub, kesine ne az da hata bolmay kaldı.

-Sosurkanı dagıda bir oyunun aytayım,- dedi Sosurka.

Ayt, ayt, ol etgen oyunlanı men da eterikme,- deb, muruldadı emegen.

-Bılay etedi ol: Ma alayda ol miyik kayanı başından, seniça, bir ulla emegen taşları töngetse, Sosurka kayanı túbünde saklab turub, ol taşları başı bla urub çartlatıb, ızlarına çıkaradı.

Alay etib kallay taşları çıkaradı?- deb, sordu emegen.

-Ma bılay taşları - deb, Sosurka emegenge ulla taşları körgüzdü.

Emegen kayanı başına allay taşlardan köbnü çıkarıb, kesi kayanı túbüne enib, beş başın da kayaga tireb salgandı. Sosurka ol taşları bir-biri ızından emegenge töngetib tebredi. Alay bolganı üçün, emegen taşları beş başı bla urub-urub, enişge tigelegenlerinden ese da kızuv, ızlarına çıkardı. Emegenni bu lagımla bla öltüralmazlıgın angılab, Sosurka sağış etdi.

Emegen a:

-Sosurkanı bılay işleri üçün mü atı aytılingandı? Bıla boş zatçıkladıla da. Ol taşla kelib başlarıma tiygenlerinde, başımı bitle kabadıla deb tura edim - deb, emegen ulla külgendi.

-Sosurkanı dagıda üçünçü oyunçugu da bardı, sen anı etalmazga da bolursa, degendi Sosurka.

-Aytçı bir, men anı da etmey koymam,- degendi emegen.

-Sosurka alay etedi: Kış çillede ulla kölnü arasına kiredi da, kesi buzga igi buzlağıncı, beş künnü andan çıkmay turadı. Sora buzga igi begidim degen zamanda, kölnü buzun da költüre-költüre, örge kobadı.

-Bek aşhı, anı da köreyim - deb, emegen kölnü arasına kirgendi.

Emegen kölnü içinde beş kün bla beş keçeni turgandı, buzga katı buzlagandı.

-Endi kobarga bolluksa,- degendi Sosurka. Emegen küç etib silkingeninde, buz carılıb başlagandı, emegen, cuk da bolmaganlay, çıgıb başlagandı. Sosurka anı körüb:

-Ey, sabır bol, Sosurka alay etmey edi, men cangılğan etgenme- dedi.-
Sosurka buznu költürüb anı túbüne üç-tört geben biçen saladı. Sora buz biçen
katiş igi buzlaşınçı beş-altı künnü arasında başın beri karatıb, kımıldamay,
turadı.

-Ol işmide, anı eterbiz- deb, emegen barıb biçen keltirib buznu túbüne
salıb, dağıda cangıdan buzga kirgendi. Beş kün bla beş keçeni dağıda kölde
turgandı. Salam katiş buzlaşan buzga çıkmazça begigendi. Altınçı kün Sosurka
kelib:

-Zaman bolgandı, koba başla,- degendi.

Emegen silkingendi, küçünden kelgenni tıpırdagandı, alay bolğanı üçün,
biçen katiş buzlaşan tutuş buznu ne költürälmagandı, ne da sındıralmagandı.

Sora alaydan çıkarından tüngülüb, aythandı:

-Ey sen, hıylacı adam, mende eterni etding, sen kesing da boş adam tülse,
Sosurkasa, alay bolsa da menden ne zat izleyse, öltürürge mi başlagansa?-
degendi.

Sosurka aythandı:

-Sen meni tüz tanıgansa. Sen endi anı koy da, mende cuvab et: Meni
halkımı nek incitese, çaşarga nek koymaysa?

-Ey, sen mende palahnı etding da boşading, endi men seni kolungdan sav
ıçınmazga başlaganma, sen mende keçmeklik salık tülse, öltürürge tebreding
- deb, emegen kıcırik-hahay etgendi.

-Kerti aytasa, seni kibik, halknı incitgenge ölüm kerekdi - deb, Sosurka
kılıçnı alıb emegenni tört söleşmegen başın kesgendi, söleşgen başına kılıç ne
az da ilinirge unamagandı.

Sora emegen aythandı:

-Seni kılıçing meni bu başıma karuv etallık tuldü, boşunaga meni da
incitme, kesingi da kıynama. Andan ese bar da meni kalamda ulla kara
kübürümde, kesimi kara kılıçımı alıb kel da, anı bla kes, Andan başha zat

menge karuv etallık tld. Sora meni ltrb boşasang, sırtımı uzununa car, omurav ciligimi al da belinge cırma: Ol meni kcm senge berir.

“Eşda, bu bılanı bir itlikge ayta bolur, alay bolsa da bir kreyim”- deb, Sosurka emegenni kalasına bargandı. Kalanı içinde ullu kara kbrn tabhandı. Sora kbrn kolları bla amagandı, bir temir tayak bla kengden uzalıb, başın rge kltrgendi. Kbrn aar-açmaz içinden bir kılıç, ok atılgaa, cvldeb ıgıb, kalanı temir baganasın, tkn kesgea, kesib athandı. Sosurka kılıçnı alırğa tebegendi, alay bolganı n, cerden rge ayıralmagandı. Bıçak alay avur bolgandı. Kltrb eltalmazlıgın bilib, Sosurka bıçaknı cibge tagıb, ilkini syregena, syreb, emegege bargandı.

Kılıç Sosurkanı kesgen bolur- deb, emegenni akılı alay bolgandı, sora munu keltirgenin körgeninde va, emegen savdan ölgendi, mıdah bolgandı.

Sosurka kılıçnı kden-butdan eki kolu bla da kltrb, emegenni başın zdrgendi, emegen lgendi.

“Endi antsızma munu omurav ciligi kalay ese da bir krmesem” deb, Sosurka emegenni omuravların uzununa carıb, ciligin algandı. Sora anı, emegen aythança, beline cırmamagandı da, kılıı bla kltrb barıb, eki kulaç bazıklıgı bolgan ullu emen terekni beline -trt kat cırmagandı. Alay cırmaganlay, omurav cilik terekni clg bla kesgea, -trt kesek etib athandı.

“Ey sende va kerti da karuv bar kre edim” deb, anı kılıç bla uvak-uvak kesib cerge basdırgandı.

Sosurka alay bla kesini halkın beş başlı emegenden kuthargandı.

Karaçay Halk Tavruhla.-erkessk, 1963. 5-8.ss.

NART TEMİRÇİ DEBET

Emegenle Nartla bla erişe elle
Ullu zaran eter üçün küreşe elle
Nart batırla cortuvulda bolganda
Üylede kartla, katınla kalganda
Tavdan kelgen taza suvlanı tıya elle
Nart elleni çaşavların buza elle
Nart ulanla zalimlikni unamayla
Allaylanı kırmaganlay koymayla
Cigitlikden kem bolmagan dev Nartla
Tüblerinde kurç temirça, Nart atla
San salmay, kıralla emegenleni cigitlikde
Özenlede ne da tav tikde
El nıgışda olturadıla kartla
Taşnı kısıb, suvun çılgargan Nartla
Aksakalla onov-kengeş etedile birge-
Emegenleni artın kalay üzerege
Ahırında bu onovga keldile
-Atlaga minib, Nart cigitle, tambla colga atlanıgız
Temir usta Nart Debetni tabıgız
Allay kılıç işletigiz Debetge
Avurlugu dombay tengli bolgan
Uzunlugu uzun bolgan tav koldan
Kengligi va keng bolub çana coldan
Tang athanlay, Nartla çıkdıla colga
Aldıla bek gerekli işni kolga
Ala baradıla, keçe-kün tohtamay
At arıvga, aç boluvga karamay
Uzun, uzak col cürüy ketib, aş kabmayla
Kartla aythan Debetni va tabmayla

Bir kün çaşla, aylana ketib
Mingi Tavnu da tüz tübüne cetib
Tohtadıla suv katında solurga
Onovlaşdıla alayda kalırğa
Colda arıgan, aç bolgan Nart atla
Kışenlenib, çık kırdıkda otlaydıla
Köb keçeale cuklamagan Nartla
Camçılaga çulğanıb, cuklaydıla
Ertiden bla collarına ketdile
İzley barıb, bir dorbunga cetdile
Ol dorbunda ala Nartnı kördüle
Kördüle da, anga salam berdile
Karasala: Bilekleri temirden
Tışleri va taş oguna kemirgen
On barmagı turçdan bla kurçdan
Har barmagını kıyırı – sab-sarı –
Ol a Debetni dommak tırnakları
Temir bileklede bolgandı Nart karuv
Boşdu anga kösevlendi kolga aluv
Kolları tözelle kızgan temirge
Bardı amal cana turgan temirlendi bügerge
Kaltıratadı cerni, aşığıb atlasa
Cumduruk etib a ol temirni ursa
Ciltinle, culduzlaşa uçadıla
Tavuşundan emegenle kaçadıla
Temirçini bardı mazallı sanı
Köküregi kaya kibikdi anı
Otha salıb, temirni kızdırıb
Cana turgan temirni kolga alıb
Avur cumdurugu bla uradı
Citi kılıç, cılança sozuladı

Uzalib anı tengizge sugadı
Suvugan kılıç katadı alay
Hazırdı iş sınarga busagatlay
Temirçi, Nartladan artharak turub
Kördü tavnu tik başın urub-
Anı başı, mıçımay çaçıldı
Mazallı tav ekige carıldı
-Bu kılıç bolsun Nartlaga savgaga
Eliya bolsun emegen amanlaga!-
Deb, temirçi savutnu konaklaga uzatdı
Nartlanı kolun tuta katı
-Temirçi Debet işlegen kılıç kolubuzda
Endi duşman turmaz colubuzda!
Caşav collarıng, Debet, uzak bolsunla!- deb Nartla
Atlaga minib, colga çıkdıla
Debet degen – temirçile atası
Bu tavlada bolgandı anı kalası
Ol Nartlaga temirleni bişirgendi
Temirleden kübe etib kiydirgendi
Ustalık bla kesin Nartha süydürgendi
Nart askerge sadak okla etgendi
Etgen ogu, tavdan taşdan ötgendi
Cer üsünde Debet kibik ösmegendi
Kalkanların kılıç kesmegendi
Kılıçları, tavnu ursang, cargandı
Alga atha nalla Debet salgandı
Andan halkga töre bolub kalgandı
Nallagandı Nart askerni atların
Kuvandırğandı çaşın, kızın, kartların
Temirni ol taşdan ayırgandı
Nart duniyaga temirni ol bergendi
Halk a, körüb, barın andan bilgendi

SARUVBEK

Morhda bir cigit caş uvga barganlay çegetde duniyanı üsünde bolmagança bir aruv kızga tübegendi. Caş seyirsinib: "Ne etese mında kesing cangız, ne aylanasa egeçim?"-deb sorgandı. "Men anda (bir cerni da atın aytıb) Hannı kızı edim, sora meni üçün halk biri-birin kırırğa kalğanında , men kaçıb ketib, endi çegetde caşab aylanama" - degendi kız. Caş anı süyüb, "Kel menge, çegetde bılay etib aylanma da"- deb, kızını üyüne keltirib, anı bla caşab tebegendi. Caşasa allay caşasın, caşnı ol künden beri beti-kutu ketib, azıb tebegendi. Sora bir kün atası anı esleb, caşına aythandı: "Caşım, seni tavusulub barganınıgı katınıngdan köreme. Ol ne zat ese da, adam tülkü, közleri da bir türlü cıltıraydıla. Keçe cathanlay sen anı kindigi bolgan cerine bir tiyib körçü, kindigi bolsa, men boş aytama, kindigi bolmasa va ol saruvbekdi"-degendi.

Caş keçe atası aythança tiyib körse, katını kindigi çok, ertdenblaga deriçi küçden çıgıb, kelib atasına bılay da bılay deb, caraşdırıb hapar aythandı.

"Endi, - degendi kart, - sen bügeçe bir tuzlu hant etdir da kesing da aş, katınınga da aşat da, keçe seyirge bir kara, cuklab zat etib kalma, üyde da atıngı cuvgan siltav bla suv ışan koyma." Caş atası aythança tuzlu hant etdirib, kesi da aşab, katınına da aşatıb, catıb seyirge karagandı. Bir zamanda katın turub üyde arı-beri aylanıb:

"Suvubuz çokdu"- degendi.

"Da meni da keledi suv içirim, alay a ne eteyik, ertdenblaga deri çıdarga kerekdi"- deb caş cuklagan kibik etgendi. Katın bir zamanda kulagın erini köküregine salıb, tıngılab, cuklay bolur degendi.

Sora kesi catıb turganlay, başın eşik taba uzatıb, boynun sozub, sozub, uzun bolub, Morh suvdan "lık-lık" deb suv içib, dagıda kışarıb cuklagandı. Caş ertdenbla asırı korkgandan kaltırab kelib, kart atasına biyaginlay hapar aythandı.

"Endi sen, - degendi kart, - katınıgı alda, kartla kayrı ese da cumuşha iyedile, köb altın, köb kümüş da berelle, alay a seni koyub ketalmayma de. Kesing men kelginçi turalang, senge adam tiymezça bir temir üy da işleb,

tögereginge da otunungı cıyıp, cumuş eterge da bir aruv kızını beredile, kesing ol temir üyge kirib men kelginçi turalasang igi bolluk edi, de", - degendi.

Caş katınına kelib atası üretgença aythandı. "Da sen aythança köb altın, kümüş da berlik esele, temir üy da işlerik eseng, bar da kel, sen kaythınçı manga ne bollukdu ?"- degendi katın.

Ol alay aythanlay, erlay töb-tögeregi temir bolgan bir üy işlegendile. Tört canın da otundan tolturgandı. Sora katın-saruvbek "içi kallay ese da bir karayım"- deb bılay kirgenley, caş "zang"- degendi da artından temir kadavun etgendi da koygandı. Ol sagatlay, el cıyılıb temir üynü tögereginden otnu çağıb tebregendi. Üy kızıp, kıb kızıl bolgunçu, saruvbek tişiruv kefde kesin cazıksındırırğa küreşib, cılab turgandı. Üy alay kızganlay a saruvbek bolub tebregendi. Kuyruğu bla üynü tentiretib, kaltıratıb, tamam kıcıralğanın da kıcırıb. Anı asırı bek kıcırganından ol kün Morhda karnı bolgan zatdan ne malda, ne adamda taşlamagan kalmagandı. Ol temir üy küyüb boşagınçı, ne kart ne caş kalmay ot çağıb turgandı, üy canıb boşaganlay a bir cel kelgendi da, ne üy, ne terek koymay, bolgannı uvatıb, bolgannı uçurub. Ol künden sora Morhda ne cangur cavmay, ne mürzev bitmey, el köçüb ketgendi. Akka harib ayta edi, ol künden sora sav üç cıldan kuralgandı cangıdan Morh.

Karaçay halk tavrıhla.-Çerkessk, 1963. 34-36.ss.

ŞOHLA BLA CAVLA

Karça Bashan'da ornalğanlı cılla ketgendile, alay a, Kaytuknu tukumundan Kabartı biy Sarı Aslanbek anı katında anga casak tölemegen üyür bolğanın bilginçi, anı eli taymazdan rahatlı çaşagandı.

- Sen tavlani, çegetleni arasında taş müyüş tabhansa. Alay a cazuvdan bir müyüş da çaşırallık tuldü seni. Biyni cumuşçusu suv alırga kelgeninde, cangı congurçhala körgendi suvda. Biz da, suvnu örge bara, sizni tabdık. Singar bir cıl ötüb kalmagandı siz bılayda mürzev bitdire, mal küte çaşaganlı. Alay a cerni iyesine cangız bir kılçık neda bir koy iymegensiz, - degendile Aslanbekni adamları Karçağa.

Ullu es bölgendi Karça konaklaga, çaşırmagandı aladan kesini çomartlığın, törge olturthandı alanı, ertdeden turgan çağır bla, cangı et bla kesi sıylagandı alanı.

Savgadan tolturub, artmaklanı atcerlerine kesi kolu bla takgandı, sora, alanı colga aşıra, bılay aythandı:

- Bizni cürekeribiz açıkça, El-Curt'da üyle da sizge açıkdıla. Sizni betlerigizni biz süyüb esibizde tutarbiz, sözlerigizni va unuturga küreşirbiz: Ala sizge tıyışlı tuldüle. Cerni iyesi bolub kişi da tuvmaydı. Anı kim süre ese, kim urluk ata ese, anı kim mangılay teri bla sugara ese, cerni iyesi oldu...

Mıdah bolub ketgendile Aslanbekni keleşileri. Talay künden a hını bolub kelgendile. Cılı sözle tül, katı, avur sözle keltirgendile alanı avuzları.

- Seni ceringde, - degendile ala, bağılı savutları zıngırday, Karçağa, - mürzev, gokka hansla da ösmey, kabır töbele öserle... Börksüz, calan ayak sen bizni bla birge eki semiz ögüznü sürüb barıb, kesing soyarga kerekse alanı: Biy seni kesini askeri bla mindan arı kün carım colda saklaydı, bugün sen anı şapası bolub, köl aşab, taşça avurlugu bolgan tersligingi üsüngden alsang süyedi...

Kımıldamay, tıngılab süyelgendi Karça, uzun mıyığın bura, közleri, küçden eslerça, cangandıla. Biyni cumuşçularını tamadası, anga cuvuk kelib, kolların anı karça ak börküne uzathandı. Alırga da bolur edi ol anı, Karçanı citi kılıçı erlay anı başın tüşürme...

Karça ayagın açuvlu kakganında, ol süyelib turgan taş keng carılğandı, keleşile va anı allında tobuklarına cıgılğandıla.

El-Curtçula asırı köl aşab küreşgen keleşileni atlagı olturthandıla, kayışle bla atcerlege küçlü baylagandıla, birini sırtına ölgen kart itni baylab:

- Eltigiz biyge bizni casagıbızni. Allay et anı sıyına tıyınşlıdı, anı tişlerine caravludu, - degendile.

Savutların teşmegenley cuklagandıla. Ertidenbla va karavulla miyik citilede kuvgun otla candırganlarında, barısı Sarı Biyni askerine tüberge hazır bolub çıkgandıla.

Köble körmey kalğandıla ol ertidenbla künnü, alay a köbden köb ölgença bir açuvlu uruş etgendile savla... Koldan tüşgen kalkanla, çarhlaça töngeregendile, kılıçla kılıçları cargandıla. Bashannı suvu, kan tögülüb, asırı kızargandan, uruşçula içalmazça bolğandı.

Kazavatda ölgen köb igidi, cavnu allında başıngı enişge iygenden ese deb, El-Curtçula, bek az bolsala da, uruşnu bardırgandıla. Ala azdan az bolğandıla, köb turmay a aladan kişi da kallık bolmaz edi, elden kelgen kart anala ak cavlukların cavları ayaklarını tübüne atmasala.

Cerge iyildile köküreklege tirelib turgan süngüle, ururga költürölgen kılıçla havada tohtadıla, kınladan carımına çıkarılğan sadakla alay kaldıla.

- Seni adamıng köb edi, sen horladıng. Endi sen bizni üyleribizni tonarsa, malıbızni Kabartıga sürürse, bizni kanıbızni içerikse. Alay a sen anı üçün erinlering kabarsa, bugünkü künnü kargarsa, - degendi Karça.

Karça, Cemetey'de çaşagan zamanında Dadiyanlardan emçek çaş etgen Otarnı da alıb, tav artına ketgendi. Ketgendi, alay a anga erkinligin kaytarırğa ant etgen şöhlanı - Ebzeleni ulla asker bölegin alıb kelgendi.

Ol kün El-Curtnu ulla bayramı bolğandı, ulla toy etilgendi konakları sıyına. Konakları tamadası Adua birinçi algışını konakla bla konakbayları arasında cüzle bla cılları alga, Alan patçahnı Ullu Durgulelni aruv egeçin - Borenanı- Gürcü patçahha -Bagratha- erge bergen zamanlardan başlangan şöhlukga aythandı.

- Ölgendile ertde oguna Bagrat da, Durgulel da, aladan sora da başha köb patçah ölgendi, alay a şöhluk çaşaydı. Nek deseng, şöhluknu izlegen halkla çaşaydıla.

Tambla biz sizni bla birge sizni cavarıgızga karşçı uruş eterikbiz. Horlasak- entda toy eterbiz, ölsek a- şöhlarıbiz üçün, çaşayalmagan künleribiz üçün da açırık tülbüz. Alay a cavluknu otun cangız Aslanbek biy candırgandı, anı üçün kan bizniçala tölerikdile. Anı amaltın Karça bla men, kılıçları kınlarından çıkarırını allı bla, Aslanbekge bütev algan zatın ızına kaytarırğa, mından arı ol sizni erkinligizge tiymez, tınçlıgıgızni buzmaz üçün, amanatla bersin, deb aytırğa begim etgenbiz.

Bilgendi Aslanbek cavlarını sanın, karuvun da, ala izlegenni etgendi. Üç künden anı koyçuları El-Curtha koy sürüvleni sürüb kelgendile, cılıkçıları cılıkını keltirgendile, Aslanbekni keleşlerini tamadası va, çıraylı, akıllı kart, Karçanı allına eki karuvlu çaş adamnı - amanatnı - süyeb:

- Bıla aşşı, biz sıy bergen atalanı çaşlarıdıla. Ala seni kanatlarıngı túbünde çaşasınla, ala kesleri, alanı tuvdukları, tuvduklarından tuvganla seni halkınga bizni akılsız biy keltirgenden ese, cüz kere ulla nasib keltirsinle, - degendi.

Bir talay cıldan Kobannı em başında, busagatdagı Kart Curtnu katında kara çay degen hansnı tabhandıla Karçanı adamları. Anga ulla kuvangandıla. Karçanı başçılıgı bla El-Curtçulanı bir bölegi arı köçgendi.

Bayramkullanı Ahmat

Çaşavnu Oyuvları.- 1988, Çerkessk. 27-30.ss.

KAYALA UNUTMAGANDILA

Totur eli Bahsan avuznu ulla em küysüz cerlerinden biridi. Demengili çingıl kayala, üç canından tohtab, anı tögerekde aybat çaşnagan duniyadan, gokka hansla küyüz sokgan çaşıl talaladan, kırdıkları belge kelgen kolladan em kışlıkladan, keçe, kün da çaprakları bir birlerine şıbırdab turgan ağaçlardan çaşıradı. Kış aylada künnü közü, Toturga körünmegenley, bugunub, demengili kar tavlani artı bla şoş cüze batadı, caz bolsa va ol birsi ellege kesini carık nürün onbeş-onaltı sagatnı çomart tögüb tursa, Toturçulaga bir kesekçikge köz kışança körünüb, kaya artlarına bugunadı em ol kezüvde, başha cerlege duniyanı carığı kuvatlı tögülse, tabigatda canlı, cansız da künnü butaklarına cuvunganda, Toturnu üsünde ne ertdenlik, ne ingirlik bolganlay, ekindi uvahtını boyavu tohtaydı. Tögerekde kün bla carık keslerin kızanmagan ellede çaşaganla Toturçulaga lakırda etib, "Kün tiymeze", - deb aytadıla.

Toturnu ozgan ömürlede mazallı kolla bla işlengen huna üyleri atı Nartlaga koşulgan, cırlada cırlangan batır Kaşavbiyni oyulgan kalasını al canında basınışhandıla.

Kengden karaganga çalıdan eşilib işlengen ocakla, üyleni ornunda da oyulgan kayadan tüşgen mazallı taş gıyıla körünedile. Davurun takıykaga da tohtatmagan Bahsan suvnu ong cagası kesini türlü çırpılarını arasında zulmuluk ömürde coyulgan comaklık Kaşavbiyni em anı çaşav nögeri, aruvluguna tengşisi tabılmagan Goşayah biyçeni keşenelerin saklaydı. Ömürle ozsala da, usta kolla bla işlengen ak keşene cavunlanı cavganına, celleni, boranlanı urganına kesin horlatmay, öhtem süyeledi, ol kesini üsünden etilgen, süymeklikni çegin kesgen, mudahlıkını ahırın sıfatlagan cır a Malkarnı tavlarında, Kabartını özenlerinde bugün da cırlanadı.

Bir kesek töberlakda va tış cerleden Bahsan avzuna kirgen duşman askerleni tıyar muratda Malkarlıla işlegen hunanı üzükleri eslenedile. Ma bugün da gapşurlanı em cımlıanı bir canına etib karasang, anı mazallı taşlarını üslerinde tob oklanı ızların körlükse.

Elden örge igi kesek ötgen cerde, anı har zatda da sansız, uyanmagan kayalarını art canında, Ullu Bahsannı çıran suvunu başında Kırtık kolnu caylıkları em kışlıkları körünedile...

Etezlanı Omar

TENGLE

Kıyın ömürleri biri ontoguzunçu ömür edi. Endi ol da boşladı. Köbü kalgan ese, cıyırma- cıyırma beş cılı kalgandı. Bu ömürde cer cüzünde köb türleñvle bolgandı. Alay a bizde, Ullu Karaçayda, közge ilinirça cuk körünmeydi. Algınça, Koban suv köm-kök kögerib, eniş sürem sarkadı. Mingi Tav da kirpiklerin da kakmay öhtem süyeledi. Tar özenni da türlü-türlü kanatlıla üsün bashanlay, başından carık kün cıtıranganlay turadı. Köbüsüne hurmetli cayla coklasala da, bir- birde suvuk kışla da unutmaydıla, beşli uvanıklanı müyüzlerin buradıla. Kalgan cerleden ayırılıb aruv- taza cazla da keledile. Ol zamanda har zatha can kiredi: Keriledile, sozuladıla, ışaradıla. Kim ne süyse anı aytsın, Tavlula da cer bla birge tögerek aylanadıla.

Canlaga "can" saluvçu tabigat Tavlulanı çınıkdırgandı: Kış buzlathandı, cay cibitgendi, kaçda tubanda acaşdırtlandı. Ol alanı çaşavnu tınçından canlatıb, em kıyını bla barırğa col usta bolgandı. Tavlulada kış deb üyge kirüv, cay deb sırtların kızdırıv, arıdım deb sanların solutuv, ahırzaman kelliği da deb, çaşavdan umut üzüv bolmagandı. Ala cılnı kaysı çağına da zamanında hazırlanırğa küreşgendile. Artıksız da belleri bazıkla, çırıları bolganla, kaçan da cunçumazça keslerin begitgendile. Bıllay belsınarla, argış arbalanı tış elleden, bütev kaklanı tav calpakladan, sogum mallanı kışlarık cerlerinden zamanında kabakğa aşıradıla.

Baylıkları bolmaganla va ne etsinle?

"Oy Allah. Sen köb ber." -deb kolların kökge cayganla da cetişgendile. Alay bolganlıkğa, kim ne süyse anı aytsın, andan alaga hayır bola bolmaz. Kim bileli, cürekleri va bir kesek çapırıla bolur...

Aksakal kartla aythanga köre, bir ming segiz cüz seksanınçı cılda, suvuk kaçdan ogunakğa kısıb, malga- adamğa da ullu haleklik cetdirgendi. Cerden az hayır algan terekle, zamansız çaprakların atıb, kuv- kuv bolub, ekinçi çagalmagandıla. Ol cıl, kanatlıla bolmasala, akmıyıkını zamansız kelligin adamla bilalmadıla. Ala va, havanı kanat tavuş etdirib, şimaldan kıbıla taba, köknü cıra, Karaçay tavlani başları bla guzaba avadıla. Talay zamannı alçılıkda uçhan turnala, asker mizamdaça saf-saf bolub ürengendile da, hava ne türleñse da acaşmay, tizilib ketedile. Artha kalganları üzülüb, allındagıla da alanı

saklamay, tögerek-tögerek burula, katışa-kutuşa tav eteklege, Hurla kölnü cagasına, kalın çırpıla bolgan cerlege konadıla. Cılını suvukla cuvuklaşan zamanında kışha sogumları bolmaganla, uvga barıb hayır etalmasala, arıgan turnalanı tutadıla. Ala da, ne etsinle, har kim, kolundan kelgeniça başına madar eterge küreşedi.

Ma, allay künleni birinde eki teng da koşdan kabakga aylangandıla. Alanı biri ulovlaga kamçını körgüze:

-Alan, sen aşıksang bılanı va kımıldarıkları barmıdı? -deb, cöngerinden boluşluk izlegença, anı taba buruldu.

-Kim ogay derik edi, atlasala va.

-Koy-koy, Aslan, sen alay aşığa bolmazsa. Men angılaganga köre, ızınga

kaytıb keterge da ogayıng bolluk tülkü. Kaytıb ketermi eding?

-Sen aytdıng ese da, Ahmat, Allah aytmassın.

-Meni sartın, tar özenni har kotur taşına, har mırışkı kökenine, har kara suvçuguna, har kalak itine, har çappasın colda tüşüre bargan tişiruvuna deriçin tansık bolganma.

-Seni kim tansık etgen ese va dege edim. -dey, Aslan nakırda eterge umut etgenligine, başı sağışha ketdimi da, açık aytalmay arı-beri burdurdu.

Erikgenlanı Kazıy-Magomet

"Zavurbek" adlı romandan bir bölüm, Çerkessk, 1986

KANAMATNI CURTUNDA

Açdan karnı kurulda aylangan kazak börü, özenni argı canında çeget colçuknu corta kelib tohtadı. Ol, allın zugul dorbun bolgan kabırğa taba burub, kesine nöger izlegença, kökge karab uludu. Bir kesekden dağı da uludu. Sora başha börünü ulugan cuvabın eşitmegeninde, biyagı colçuknu cortub ketdi. Köb turmay börü özenden ötüb, zugul dorbun bolgan kabırğanı köndelen kırkğan cayav colçukğa caraşdı. Kabırğanı ortası süremge ceterge, keçegi ayazçık mal iyisin burnuna keltirdi. Börü tohtab közlerin tatlı cumub, boynun allına sozub, havanı cıylıladı. Anı ürengen burnu cüz türlü iyisni içinden koy iyisni kesgin ayırdı. Aç börünü avuz suvları kelib, ol kızıl tilin sozub tışına çıkarıb, ernin-burnun calab, silegeylerin cutdu. Ol, kurgaksıgan erinlerin koy kan bla cuvarına ajımsız iynanıb, iyis kelgen carı mıllık atdı. Börü, havanı cıylay da çaba, terk oguna zugul dorbunga cetib tohtadı. Kazak börü cutlukğa kesin horlatıb, çabıb kelgeni bla tohtamaganlay dorbunga kirib keterge umut etdi. Alay a caratılğanlı saklıkğa ürenib kelgen gudunu ayakları kesleri allına iyilib, cerge bavurun saldırdıla. Ol, akırın sürkele barıb, dorbunnu teşigini kıyırına cetgenley, dorbunnu içinden adam iyis açi urub, ızına sekirdi. Börü, dorbundan uzak ketmey, ayazğa hamhotun burub çonçayıb tohtadı.

Anı sak kulakları tögerekde ne türlü şıkırtını da kesgin eşitib korkuvlu zatnı zamanında bildirirge hazır edile. Közleri va dorbunnu eşiginden taymay edile.

Börü dorbunnu teşigini kıyırından karagan zamanda, koyla, canlı iyisni angılab, ayakların közüv kağıb dorbunnu için tıkırdatdıla, sora kuyrukların dorbunnu art kabırgasına tireb, bir-birine kısılib tohtadıla. Kozgalgan sagatlarında kaysı koy ese da cuklab turgan Hopaynı kolun basıb uyatdı.

Hopay bir kesekden kayda bolğanın angılab, üsüme tügel tang athınçı koylanı süreyim ansı, Haci-Osman köz kışhan bolmaz deb, koylanı allına kuvub dorbundan çıkdı. Dorbun allında çögüb turgan kazak börünü andan arı tözüümü cetmey, koylağa mıllık atdı. Ol sermeb bir mazallı irkni boynundan tutub, sırtına atarga küreşdi, alay a karuvu cetmey, enişge süyreb tebedri. Kalgan koyla ürküb dorbunga kirdile. Hopay kerilib cabışmak tayaknı börünü sırtına berdi. Ol, irkni koyub, eki tişi ot çaga, Hopaynı üsüne sekirdi. Hopay, kolları bla börünü kesinden türte, artına ıhtırılıb barganlay abınıb cıgıldı. Börünü tübüne tüşgeninde, çotu kolay bolmaganın angılab, bütev karuvun salıb buvuşdu. Buvuşhanla tüblü-başlı bola kelgenley, börünü boynu Hopaynı koltuk

tübüne tüşdü. Ol, boyunnu kısılganın kısıb, börünü түbge urdu. Börü, ayakları bla havanı sermey, kelib, sozulub tohtadı. Hopay örge kobub, kesi kesine: "Kesib kete edi da" deb, sernek tartıb karaganında, köleginde kan tamgalanı körüb, esi ketib cıgıldı.

Ebzelanı Hanafiy

Kanamatnı curtunda.-Çerkessk, 1970(Romandan bir bölüm)

KARA KÜBÜR

Künorta bolub, kün kızdırgandan canlab, tav kırdıkdan toyub, koyla erimey kalgan kürtleni tögereği citi caşıl kırdıkd cer cerde coppu-coppu bolub, kışa solub, künnü teyeklerindan başların çaşırırğa küreşib catadıla.

İssiden tözalmay koy sekirib kobub, kuş castıkça, kuyruğu kaltıray, çabıb barıb kürtge minib, örge süyelib turub, dagıda ızına aylanıb, nögerlerine koşulub catadı. Bütev sırtını uzunı karamdan avub ketginçi, türlü-türlü hansçıkkan cerge omak sogulgan küyüz cayılğançadı.

Bavurungdan catıb, tavdan ayaz urgan zamanda karasang, kürtnü tübünden içingän kırdık, kız sabiyni başın cel taragança, çaykalıb çaşnayıdı.

Kün igi bolluk bolur, Mingi Tavnu başı açılıb, ömürlük buzlaga kün tayakla tiyib, bilengen kama cıltragança, cıltrayıdı.

Mingi Tavnu ayagında tavlaga çıgıb ıngılasang, bugoyladan taymay kök küküregen tavuş keledi. Malla bla bugoylaga cuvuk kelseng, asırı gürüldengenden, koyla ürküb, otlarga unamaydıla. Küz arasında Mingi Tavnu tögereğinde tavlada citi kırdıknı çaşnab turganı anı üçün bolur.

İbragim, koylanı caya çıgıb, duppurdan karab, Tavlannı olturub turganın körüb:

- Mal köb bolsun, - deb, katına kelib çökdü.

- Sav bol, çaşavlu bol, kel, cigit çaş, cuvuk bol, meni "mallarım" asırı köb bolub, sırtımı aşarga kalgandıla da, koyla cathanlarında, alıb bir kırayım deb, teşinib çökgenme, - deb, baş barmaklarına tükürüb, cerge sürtüb, imbaşın kaşy sordu:

- Kalaydı koyçulugung, ne ete aylanasa? Cetgenley koyçu bolub kalgan kıyındı, men da, seni kibik zamanımda algın tayak atıb ürküte, halilerine küçden tüzelgen edim.

İbragim, tayagı bla taşnı kobarıb, sarı kumurshalanı töbesi bla oynay aytdı:

- Alkın meni tayak athanım da çokdu. Kengden seni koylanı allarında barganını körüb, men da alay eterge küreşeme.

- Oy, siz caşla bütün hatalısız. Kumursha töbeni kozgama, cavdurasa.

Batuv cerde olturganbız deb, kobub, ekisi da sırtlıkı citisine keldile.

- Köremise, koyçu bolurga tebregen eseng, ma Hamitça kütçü koylanı, - deb kabırgada koylanı cayıb kelgen sürüvçünü körgüzdü.

- Tavuş etala eseng, bir kör, beri çakırsang, kavra sıbızgı bla bir-eki sogar edi, - deb, Tavlan eski çepkenin cayıb olturdu. İbragim, Tavlanı çepkenini kıyırına da oltururğa namıs etib, alay bir canında taşha çöge sordu:

- Hamit sıbızgını alay igimi sogadı?

- Kimge kalay ese da bilmeyme, ol katıma çögüb, kesine etgen küyleni kavra sıbızgı bla sogub tebrese, közlerimden kuyulgan cılamukla ak sakalımı cibitedile.

Hamit bılanı esleb, İbragim kıcırgınçı da, kengden ışara kelib, salam berib, sakalın tayagına tireb katlarında örge süyeldi.

Algı burun Tavlan "bir tartuv sok", - deb tiledi. Hamitni kölü igi bolur edi, mıdah küyleni ornuna, tepsev tartuv sogub kesi tepsedi.

- Hamit, bügeçe malmı kanathansız da, kölüng igidi. - deb ışardı Tavlan, anı alay carık bolganın körgeninde.

- Kandavur bolgan cerde mal kanatırığing çokdu. Meni kuvañım ol tülkü, başadı. Men Kıyamıtda turganlı beş cıl tavusulub, keter bolcalım cetgendi, bu bölek künden, calıma allık malları da satıb, kart anamı kuvandırırğa keterikme. - deb közlerin töben camına araltıb, kişi tilemegenley, biyagı kavra sıbızgısın tartıb, kesi tepseb tebredi.

Ne Tavlan, ne İbragim angılamagan bir sözleni da aytıb, kıcırıp tepseb erikgeninde, sıbızgısın cerge atıb, oynarga süyüb, İbragimni tögerek aylandırıb: "Karuvlumamı, coldaş?"- deb sorub, köb kımıldagandan beti agarıb, için tarta Tavlannı katına olturdu.

- Sen bıllay bir kuvanıırça, Kıyamıt ulu sanga nellay bir mal berlikdi?- deb sordu Tavlan.

- Mingi Tavnu tuban bashança, Kandavur kaşın-başın tüyüb, enişge karab, söyleşmey turganlı üç kün boladı. Andan busagatda, ne kadar küreşseng da söz eşitalık tülse. Men koy calga caraşhan zamanda etgen kesamatıbiz bla tergesem, manga bir cıyıрма koy, eki iynek ceterikdi.

Tavlan Hamit söyleşgen zamanda, anı çaşlıgına, karuvluluguna, cumuk közlerine, çımmak ak tişlerine, betini cez betli terisinde, cangı tüklengen cücek kibik, cumuşak kara tük urub kelgenine karab, kesini çaş zamanı esine tüşüb, üç kere teren ahsındı.

"Bu karuvu, kuvançı tışına tögüle turgan Hamitni tav başına atıb koysang da, başın tutarıkdı", - deb kölüne keldi.

- Ahırda da bizni koyub keteringi allında biyağı küyleringden bir soksang, cigit çaş, seni İbragim da, men da esibizge tüşüre, sagına turur edik, - deb, İbragimge sıbızgısın keltirtib, koluna berdi.

Hamit sogub tebrengenley, Tavlannı beti çibin av kibik, teren sızladan tolub, başın enişge tutub tohtadı. Olsagatda kart Tavlan çaş bolub çabır bav kısa tebrengenden ullaıgınçı ne kıyınlıknı, ne tukum mıdahlıknı költürgeni esine kelib, közlerinden mınçakla kibik cılamukla cayagın cuvub, burnunu sırtı bla tögereb, ak sakalına kuyulub cibitdile.

Çaş bolsa da, İbragim Hamitni tarthan küylerinden cüregin kum bashança, mıdahlık basıb, anı Hamit eslemesin deb, canlab duppurnu bir canına avub, allında körüngen tavlaga karab tohtadı.

İbragim, tayakga tayanıb, közleri çırak bara turganlay, kaya ortasından tütün ışan çıkganın esleb, kabırgasından iyne çañılğança ilgendi. Cangıla bolurmamı deb, başha tavlannı da igi ışan etib karaganında, tütün etgen Baydımat bla Kanamat turgan dorbun bolganına bir işegi bolmay iynanıb tohtadı.

Hamitni sıbızgı sokganın ayaz kulagina keltire, közleri tütün çıkgan kayaga aralıb, igi kesek zamannı turdu.

Bir zamanda Tavlan, kelib imbaşından tutub:

- Cigit çaş, ne zatha karaysa?- deb sordu. Körge nin kartha bildirirge süymey, başın alır cuvab etdi.

- Boş, alay kesim. Tavlaga karab turama.

- Seni tavlaga karaganıngı köreme, koyların uzayıb, ketib baradıla, alaga karamasang, Cummak ulu sırtingdan kayış alır, - deb, tayagın sırtına köndelen salıb, sırtını enişge aylanıb ketdi.

İbragim, tütün çıkgan kayaga karaganı cüregine kara salıb, özenge tüşüb bargan koylanı ızından, tuvradan taşaygıncı, ızına kayaga karaganlay ketdi.

Appalanı Hasan

Kara kübür.-Çerkessk, 1959(Romandan bir bölüm)

BEKMIRZA BLA KAYSIN

Oy, ne eteyik, Aydabolnu Kospartıda kalası,
Karaton kaldı Tazret degen balası.
Kalmayın mınga cuvukla tengle keldile,
Oy, keldile da, ala mınga katın alır onov etdile.
Tav artına keleşile iydile,
Bargan keleşile tav artına cetdile.
Oy, cetdile da konakbayda bir aruv kız kördüle,
Bolcay etmey, anı alıb keldile.
Tazretge bir ulan bir kız tuvdula.
Oy, tuvdula da, ulanına Cabo biy deb atalla,
Kızına da Nuh biyçe deb atalla.
Bıla ekisi da ösdüle, ullu boldula.
Oy, boldula da, Nuh biyçeni Kırım biyge berdile.
Cangız çaş deb Cabo biyni sıylayla.
Ey, canım, Tazret biyge ölür avruv tiygendi.
Oy, tiygendi da, Cabo biyni süydü katın alırın,
Tav artına keleşi cıyın barırın.
Tav artında ogurlu cuvukla bolalla.
Oy, bolalla da, anda bardı tukum - Biynögerları,
Alanı bardı aruv, ahşı kızları.
Cabo biyge aladan katın alırga süydü.
Oy, süydü da, keleşile tav artına avdula,
Hamme biyçege söz berib keldile,
Tazret savlukdan Cabonu üyürlü etdile.
Oy, etdile da, Caboga ol eki osiyat etdi:
Atangdan kalgan malnı sen terk coyma,
Katınıngı ata üyünde üç künden köb koyma.
Kart Tazret öldü, duniyadan ketdi,
Üç kün, üç keçe aşın etdile,
Sora keleşile tav artına ketdile.
Oy, ketdile da, tav artından katın alıb keldile.
Caboga tuvgandı eki ulan,
Biri cigit Kaysın, biri da Bekmırza.
Ala ananı emçegin almayla,

Ala anı emerge köl salmayla.
Sora ustalanı çakırıp bılay soralla.
Ala cıyılıb bılay coralayla:
- Bıla tav kişile bolluk bolurla,
Siz bıлага buzdan emçekle etib salıgız.
Sora buz emçekle etib saldıla,
Caşla buz emçekleni terk aldıla.
Ösüb, onbeş cıllarına tolu cetgende,
Oy, cetgende da, Uştuluda gara suvla içdile,
Tobuk başından tav kiyimle biçdile.
Ekisi da bir kibik tav başında ösdüle.
Oy, ösdüle da, Gemirgevden Han konakla keldile,
Tazretlaga bu kozu bla, koy bla,
Ala keldile da bir oyun bla, toy bla.
Har keçege kısır iynek soyalla,
Tüş azıkga semiz irk koyalla.
Konaklaga künde üç mal coyalla.
Oy, coyalla da, üç kün, üç keçeni konakga aldıla,
Törtünçü kün hapar sora bardıla.
Bekmırza bla Kaysın hapar sordula.
- Sizniça uzakdan kelgen konakla,
Eter işlerin etmey kaytmayla,
Konakbay sormay haparların aytmayla.
- Biz kelgenbiz cesir tiley, can tiley, - dedile.
- Buşman etigiz, çok çakda kelgensiz.
Kaytub ala Cabo biyge sordula.
- Ey caşla, bu konaklanı süymeyme,
Meniça alanı Teyri da, süymesin,
Üylerine Teyri savlay iymesin, - dedi.
Barıgız siz aruv hurmet etigiz,
Kış kelgensiz deb, caznı bolcal etigiz...
Kaytub sora konaklarına keldile.
- Atabız kartdı, burun esin tabmaybız,
Bizni tav ellede allay coruk boladı:
Atasından kalgan mülknü kim coysa,
Ol da atasına halal caş bolmaz.
Tazretten kalıb, bardı eki kart kazak,
Aladan tutub birin sizge biz bersek.

Oy, ketdile da, kış ketedi, caz cetedi, - dedi Bekmırza.
Bıla endi atlanır onov etdile,
Nögerle izley Bızıngıa avdula.
Oy, avdula da, nögerge Rahay ulu Toknu aldıla,
Izı bla Ullu Çegemge avdula,
Anda tıyınışlı nögerle tabmalla.
Oy, tabmalla da, saldıla da Ullu Bashanga bardıla,
Anda Orusbiylanı biy Küçüknü aldıla.
Kaytıb ala Holam sırtında kaldıla.
Oy, kaldıla da, Kaysınnı koşa tişlik tiley iydile.
Ala Kaysınga tişlik mal bermelle,
- Cazdı, kozu gitçe, koy arık, - delle.
Orusbiy ulu Rahay ulun ciberdi.
Ol a bir kaşa ırk alıb keldi.
Anı aşab Ullu Malkarga endile.
Oy, endile da, cuvuknu tengni da kaldırmay sordula.
Ataları Cabo biyni sormalla,
Sormasala da, bıla bu col ongmalla.
Atlandıla da Uştuluga bardıla.
İngirlikge kalavur koşa cetdile,
Tartıvçunu tartıb tavga karalla.
Oy, karalla da, tav başında ak cugutur kördüle.
Kaysın barıb ak cuguturnu öltürdü,
Rahay ulu da anı koşa keltirdi.
Biy Bekmırza bılay aytıb söleşdi:
- Kartlarıbızdan men alay eşitgenme,
Ak cuguturnu cüzge tergegendile.
Anı etinden aşab, şorpasın içmey kim catsa,
Körür kıynılığın tüşünde köredi.
Bekmırza sora ma alay etib cathandı.
Oy, cathandı da, anı tangı bir aman bla athandı.
- Ey Kaysın, bir aman tüşle körgenme,
Bu col bizge col tüyüldü, kaytayık.
Atabızın Kabartı cıyında körgenme,
Börü tonunu eki cengi da kesilib,
Kospartıda kalasın kördüm, oyulub.
Ağaç keserge Musuk Tavga çıkganek,
Andan atdık, kesib eki ilkiçni,

Ala ketdile Ullu Çerekge kömülü.
 Ol ekisi biz bolurbuz - korkama,
 Bu colubuz col bolmaz deb aytama.
 Keçegi tüş - kündüz işge keleş - dedi.
 - Ey, Bekmırza, tüşden korkub biz kaytsak,
 Çeget elde kızbay biy tenglege ne aytırbız?
 Biz kelgenbiz konakları işleri için.
 Tüş degening - cukulanı bogudu,
 Tüşge iynangan - adamları cogudu.
 Tüşden korksak, katınlaga ne aytırbız?
 Ala - tartıb, tav artına avdula.
 Küçük bla Tok suvdan ötalmaı kaldıla.
 Bekmırza bla Kaysın Ebze kalaga bardıla.
 Oy, bardıla da, Ebze biyni çaşın urlab çıkdıla.
 Kaysınnı colda ayagın cel tuthandı.
 - Men kalama, Bekmırza, sen bar, - degendi.
 - Seni koyub men ketalmam, - dedi ol.
 Izlarından a bir Ebze cıyın cetgendi,
 Ceter cetmez kılıç uruş etgendi.
 Atılmay kaldı ol batırnı kazmıçı,
 Baytal boldu da bu cıyınnı azmıçı.
 Biy Bekmırza al sermeşde ölgendi.
 Caralı Kaysın a suv çuçuırğa kirgendi.
 Tashaçı Ebze karab anı körgendi.
 - Sen ölese, sarıkulaknı manga ber, - dedi.
 Kaysın kılıçnı sabından tutub uzatdı.
 Ebze korkdu: - Sabın uzatsang a, - dedi.
 Burnundan tutub sora sabın uzatdı.
 Kılıçnı alırğa Ebze da uzaldı.
 Aylandırıb, sabından tutub sermedi.
 Kılıç bla Ebzeni eki böldürdü.
 - Oy-hoy, Kaysın, urub koyayeng, - dedi.
 - Urmagan esem, atlab bir körcü, - degendi.
 Ebze Kaysına karab türlendi.
 Sora, arlak atlab ekige bölündü.
 Kaysın da kılıçı bla suvga kömüldü.

KOBANLANI ELMIRZA

Men usta edim kara atarga ışanga,
Calçı bolgan edim Abaylanı Hasanga.
Bek caray edim men artıksız da koy malga,
Caraşhanem carlılıkdan beş cılga.
Har kulluknu tamam ol aythança bitdirdim,
Üçcüz koynu kütüb ming koyga cetdirdim.
Men küreşdim taymay, suvuk tayak tuthanlay,
Canımı ayamay, keçe kün da çabhanlay.
Kara kamamı belimden teşmey takganlay.
Kiyimlerim meni sirke bolub, bit bolub,
Mal küte edim keçek künüm da it bolub.
Beş cıl küreşib, urunub, koy cal çıgardım,
Köb artıklıkla, köb kıynılıkla sınıdım.
Mal atarga deb men gözenekle kuradım.
Sav üç künnü calçıgımı ber deb cıladım.
Hak bermezligin tuvra ajımsız tanıdım.
Abay ulu bir da toymay edi kanımdan,
Ol har zamanda toydura edi canımdan.
Sermegen edim kama bla anı karnından.
Ant etgen edi calçıga artıklık eterge,
Kişi hak aşab, ıllu baylıkga ceterge.
Stavatda basdırılıb kaldı sarı altın,
Çemiç erkeçni calçınga berir amaltın.
Haram açhanı köb cırgan eding kübürge,
Kesi hakım üçün ciberedile Sibirge.

BATIR BASHANUK

Batır Bashanuk Ullu Bızıngıda biy edi,
Temir terek anı da kalasına çüy edi.
Batır Bashanuk Ullu Bızıngıga biy bolmaz,
Temir terek a anı da kalasına çüy bolmaz.
Batır Bashanuknu da car başında kalası,
Tav ellege biy bolalmaz obur atang Sılvnu caman balası.
Şavluh biy kelgendi da seni ol katınıngı eltedi,
Sarikulak bıçagımı sabı sarı meltedi.
Oy, elte ese da bu gavur gacini endi eltme koy,
Sarikulak bıçagımı da meni koluma cetme koy.
Bashanuknu katını da duniya tanıgan aruv Saraydı,
Bir cangız keçege da eki camçılıkını ol taraydı.
Sarikulak bıçagım da meni koluma cetgendi,
Ay, Şavluh biy, aman homuh, sarikulak bıçak sanga ne
etgendi?
Batır Bashanuk, Şavluh biyni belinden eki da etgendi.

CANDAR

Kanlı Murduhdan koylanı küte bardım Babaga,
Candetleni ceti eşigi boş bolsun
Bu Candarnı bizge tabhan anaga.
İt Tamlıla algan elle carlı Candarnı araga,
Kiyiz buşdukları çulgab salalla,
Carlı Candar kezlik bıçak bla salgan caraga.
Kezlik bıçak sanalmaydı kamaga.
Koyan ızlab buv tutdu Rıstav Bayramnı ızçı egeri,
Aman künde kaçıp ketgendi carlı Candarnı,
Üç özenden saylab algan nögeri.
Kaçma, kaçma homuh tuvğan Huseyin,
Sabiyleni salganbız kişi kirmez miyik ranga,
Tüz turuman ekibiz etgen ant-kralga.
Kaça eseng akbaş kamangı koya bar,
Hubiyları Amırhan ulu Huseyin,
Özden betingi coya bar.
Kan çaçılğandı, kim aytır tabhan anang Mansaga,
Anang Mansa etgen eşek betli çıbıdar kök çebken
Çırkı sayın ok tiydi, o carlı Candar,
Cibi sayın kan siydi.
Cılama, kiçi karnaşım batır İlakkuş,
Sen cılasang meni kölüm takır boladı,
Eki közüüm cılamukdan toladı.
İt gavurla algen elle carlı Candarnı araga,
Caning barsın, Candar seni Kabaga.
Anang Mansa cörmelikle saylay turadı,
Çeregeyden kelgen ullu çaraga,
Satanay Biyçe cengil tüşmedi, homuh, araga.
Allah candet bersin, sora col bersin,
Candar kibik caşları tabhan anaga.

KOBANLANI KOY BÖLEK

Ay aman çaşla, özen işde kalgan edik bölek çaş,
Özen işni işley ketdik da eki üleşdik.
Uzun Kol'dan aç-ı aç-ı kuvgunla kelgened,
Kanlılanı cetib can ayamay küreşdik.
Karaçay'dan çıkgan edik altı atlı,
Cetişgen kün tamam kerti can tatlı,
Mingen atlarımız uçhan kuşdan kanatlı.
Tamadaları Kocak ulu Salatgeriy, han atlı,
Ekinçileri Mingkoy ulu bolur Gürgoka,
Üçünçüleri Többe ulu çaş Kulça,
Mingen atı kanatlıdan bek uça.
Törtünçüleri Özdenlanı çaş Otar,
Tamam sürse, kökde uçhan kanatlılanı cetib tutar.
Beşinçileri da bolur Golalanı cigit Mıstafa,
Ay aman çaşla, kanlılanı süre-kuva ketdile,
Izlarından a kanlı Baraban'da cetdile.
Oy, cetdile da anda kara kanla tökdüle.
Oy, karama, Koban ulu Kızılbaş,
Karay ketding da calan başing köründü,
Seni amaltın kara kanla tögüldü.
Ay aman çaşla, şuvuldaydı bu Barabannı kayası,
Bölek ulan bolub kaldı koy bölekni zayası.
Ay aman çaşla, şuvuldaydı Barabannı kayası,
Zağıştok ulu çaş Cumay boldu,
Cangız Malgar oknu zayası.
Ay aman çaşla, şuvuldaydı bu Barabannı huyusu,
Hansha çaçılğandı ne eteyik, çaş Kulçanı többe mıyısı.
Ay aman çaşla, Malgarlıla,
Mal sürelle, tişlik üçün, et üçün.
Caşla kırıllalla, ölelle,
Karaçaynı namısı üçün, beti üçün.
Ay aman çaşla, bu uruşha kelmey kalgan,
Aslanbek degen homuh oka cagalıd,
Hapa ulu cigit gitçe Mahdini,
Oy, bu künlede athan ogu kalay bagalıd.
Ay aman çaşla, Salatgeriy aman künde,

Cer salgandı canından süygen ak atha.
Bizni canıbiz kurman bolsun, kor bolsun,
Ölükleribizni itleni túbünden kuthargan,
Hırpıslanı bolur aşhı Şabatha.
Ok tiygendi caş Otarnı boynuna,
Kimle kirirle karakaş katınıgı koynuna?
Ok tiygendi cigit Mıstafanı butuna,
Kimle onov eterle atasından kalgan curtuna?
Keçe bolsa, sen culduzlanı sanaysa,
Kündüz bolsa ok caralaga karaysa.
Ok caraların seni künde kuruyla,
Tögeregingde seni aç börüle uluyla.
Sen, keçe bolsa culduzlanı sanaysa,
Kündüz bolsa, ullu colga karaysa.
Colga karay közleringi tot etding,
Şemşer hazırlarını salıb ot etding.
Susabınga balçık suvla içese,
Kebininge odal çaprakla biçese.
Cırta-cırta çeget rasanı curt etding,
Cata-cata ok caralarını kurt etding.

HASAVKA

Kıçıradı Davle “Ha-hay, kuvgun”!
Karaçaynı şohun, barın, cuvugun
Çakırınız bizge cengil cetsinle
Kara künde bir boluşluk etsinle

Kanlı patçah köb artıklık etedi
Marca çaşla, patçah asker cetedi
Patçahlıkdı etibizden toymagan
Tar özende çaşarga da koymagan

Cav kirgendi Hasavkaga kelgendi
Tab collanı Amantişden bilgendi
Çanka, biydi bizni satıb aylangan
Karaçaynı bagasından toymagan

İnaralrı canı kibik tengleri
Başhası cok, etekleri cengleri
Ol kavumdu bizni açık cavubuz
Ala bla köbdü bizni davubuz

Ol inaral bizni horlab alalsa
Tırnakların üsübüzge salalsa
Cırtıb talab muval etib koyared
Casak bla teribizni soyared

Açuvdan biz kaynagınçı bişginçi
Ol zalimni tuzagına tüşgünçü
Birleşeyik kengdegin da coklayık
Tar özende curtubuznu saklayık

Tav aslanla hazır bolub çıgıgız
Cav askerni cengil-cengil cıgıgız
Oynatıgız sampallada kollanı
Kanga boyay Hasavkada collanı

Ebekku ulu ot kalaga ketgendi
Ot alırga köb dıgalas etgendi
İrhı basıb ot özekni cabhandı
Ay medet – deb Davut ernin kabhandı

İzley ketib bir uvuç ot tabhandı
Anga koşar zatla izleb çabhandı
Zalıkıldı tabıb anı ezgendi
Kükürtnü da koşub otnu süzgendi

Ölçelege kuyub anı tizdile
Mıçımay korgaşın okla cüzdüle
Bir bazıkını öşününden tiydile
Allay köbnü kaya randan iydile

Cigerleni cigitleni kolunda
Tav mıtıkla eger savut boldula
Hasavkanı aylanç-buylanç colları
Şındık-şındık ölükleden toldula

Cigit tavlu öhtem öhtem cekired
Taşdan taşha cel urgança sekired
Tavkel ulan inaralını öltürsün
Başın kesib anı bizge keltirsın

Batır Umar göcebsinib atlaydı
Korkmagız – deb cavga karşı çartlaydı
Cetigiz – deb nögerlerin saklaydı
Atadı da alçıların kablaydı

Ok tiygendi bizni cigit Umarga
Aman künde cer salganeng çubarga
Kerek eding bıllay künge tuvarga
Davle barad közleringi cumarga

Ot boşalıb, ok boşalıb kalsa da
Taşla ağaçla otça tobça candıla
Aslanları kurç belleri talsa da
Abıçarla çavullaga avdula

Bu kazavat bek uzakga barlıked
İnaralrı baş tokmagın allıked
Askeribiz azdı sanı tolmaydı
Savut küç da biz süygença bolmaydı

Tizginleşib özenni örge cav kirdi
Batır Kaytuk sabiylege köl berdi
“Tavluçukla siz da ösüb cetersiz-
Kanlı patçahga dertigizni etersiz”

SALİNGERİY

Men tura edim koşumda,
Öltürdüle da oy men carlını boşuna.
Castıgımdan bir kara şaytan kıcırdı,
Sekirib turub da men at ornuma karadım,
At orunda va atlarımı körmedim,
Izıma aylanıb temir senegimi sermedim,
Mıçımayın men acirimi cerledim,
Uzaymayın men ızlarından tebredim.
Köb barmayın a bir karançhala tergedim.
Uzak barmay artlarından cetgenem,
Artha salmay urub kazavat etgenem.
Artımdan, allımdan kama burunla karayla,
Kama caralarımı Orus doktorla sanayla.
Çepkenimden a alıb buşduk etelle,
Men carlını da kama carılthan carama,
Meni ne aytıb alıb endi barasız,
Karaçay'da meni tabhan anama.
Candetli bolsun da bu Salimgeriy kıynılı,
"Hap" demey kaldı da adam aşagan pariyi.
Cangız kalgandı da koşda sabiyi.
Oy Allah ne eteyik biz a bıllayga.
Carlı bolsang canlıdan carlılık cetedi,
Meni kibik nasıbsız ne etedi?
Caşamayın duniyadan ketedı.
Katının Akboyun ma alay aytıb cılaydı:
- Koşda pariyıng bir aç-ı aç-ı uludu,
Sen ölgenley ma tolu koşung uzak barmay kurudu.

AL EMİNA

Şhaytından bir kara karga kıçırdı,
Karaçayga bir küzlük örten içındı.
Ol a örten tüldü, kanlı öletdi,
Akıllı başlanı teli etdi, ser etdi.
Koyda aylangan koyçu itleni,
Koy keserge, teyri, üretti.
Cerle carıldıla da cek çıkdı,
Bu caman avruv bizni içibizden nek çıkdı?
Çıkdı ese şam Karaçaynı cer cutdu.
Otlı canadıla Uçkulan'da calınsız,
Bu aruv kızla va kayrı ketib baralla,
Nekahları bir da bolmay kalınsız.
Közleri, kaşları kara kıyılıb,
Tal çıbıkla kibik arı-beri bügüle,
Nek baradıla cer beşiklege cıyılıb?
Kayda kaldıla sabiylege salıngan,
Ma ol katı süyekleden sıppala?
Kuruklada küye aşab halek boldula,
Çepkenlikge ayırılğan aruv kıppala.
Kalabek ulu Aslanbek kördemçi
Kökde çavkalanı şkok bla atadı.
Küçük ulu Aslanbek, ne eteyim,
Konak üyde cer kuçaklab catadı.
Konak üyde örge tagılıb kalgandı,
Aslanbekni sarıkulak sülpük bıçağı,
Bir uzalğanlay ceti ölükge cetedı,
Aslanbekni kaplan kibik kuçağı.
Biynögerni katını bolur aruv Gencakız,
Suv tilegege ayak bla bal beredi.
Kaşavnu katını aruv Hayırkız,
Tişlik tilegege tutub susab beredi.

Gilasdannı katını aruv Zavurdat,
Namıs üçün ağaç ayakdan tüşmey can beredi.
Çegetden künlümge karab cılaydı.
Gilasdannı ay cayaklı Külsünün,
Endi bu calgan duniyada karab kim körür?
- Meni sarı atımı sabanladan beri alıgız,
Eki ulanımı canaşa körge salıgız.
Aslanbek kesi ala aslan bellidi,
Şhaytını toguzavlan saklaydı,
Köb ölümde kabır orun tabmaybız.
Bir sorabız da emina kirmegen elcokdu,
Eminadan kayrı kaçıb kutulurbuz?
Nek boluşmayla mejgitlerde Kuranla?
Kartlarıbız kırılıb, şındık bolalla,
Emina bizni kalay izleb tabhandı?
Köb dariy, cibek bermesek,
Afendi ölük katına barmaydı.
"Ol şeyitdi" deb cuvub körge salmaydı.
Algın ölgen basdırılmay kalsa da,
Afendi dariy bergenge çabhandı,
Emina bizni izleb kalay tabhandı.
Endi gavur emina ne eterikdi,
Adamıbız barı kalmay ölgendi.

AÇEMEZ

Anda bolur eki Kabartı, bir Kırım,
Kırım bolmaz Kabartıga bir urum.
Ey ulanla, biz kalay çaşayık,
Kanlı Kırım Kabartıga cav bolsa?
Bizge ne kıynlık keler edi,
Batır Temirkannı eki ulu sav bolsa.
Ey ulanla, batır Temirkannı
Eki ulu kimdile desegiz, -
Ala bolurla Açemez bla Aznavur.
Açemez bla Aznavur sadakların atalla,
Athan okları sarı tavda çıpçık közden cazmaydı,
Batır Aznavurga kişi katılırga bazmaydı.
Açemezni katını - Alaboyunçak,
Ol bolgandı Kırım semenlege oyunçak.
- Elibizge Han konakla keldile.
- Keldile ese, üyge cuvuk bolsunla.
Konakları konak üyge cuvuk etdile,
Konaklaga birer kanga iydile.
Anı bla calçımalla, bolmalla,
Savutnu-sabanı cav cerinde koymalla.
Dagıda, canım, ekişer kanga iydile,
Anı bla cüreklerin basdıla,
Savutların gılcalaga asdıla.
Ala anda Açemezni izleyile.
Açemez tünene tüşde maral uvga ketgendi,
Bügün tüşde maral uvdan keltendi,
Kart anasın tabsız, mıdah körgendi.
- Oy anam, seni nedi mıdahlıgıng, nedi kaygıng?
- Oy balam, meni oldu mıdahlıgım, oldu kaygım:
Konak üyüng Han konakdan tolgandı,
Tünene tüşden beri sanga bıçakların bileyle,

Katının Alaboyunçaknı Kırım Hanga tileyle.
- Oy anam, konak kelsin, Han kelsin.
Konaklanı biz konak kibik kötürbüz,
Ne tiley esele da, tilegenlerin berirbiz.
Oy anam, Teyri bla Han birdi,
Alay bolsa da, katın bla can birdi.
Keliningi Kırım Hanga beralmam,
Anı bla Hannı Han haterin köralmam.
Açemez salıb konaklaga kirgendi,
Konakların innetlerin bilgendi.
- Sav keligiz, sav cürügen konakla,
Cuvuk boluguz, cav cürügen konakla.
Ne tiley esegiz, tilegenigizni men da berirme,
Ol Boyunçaknı kalay eltirigizni körürme.
Başıbızda carık aynı batma koy,
Tiyrede kartnı-kurtnu catma koy.
Atabızdan kalgan eski sadakga bakma koy.
Tangıbıznı kıran bla atma koy.
Har sermegenden - üçevnü birge tutub tıyadı,
Açemezni aslan kibik kuçağı.
Kara kanda bappuş kibik cüzedi,
Aznavurnu altın başlı bıçağı.
Balık suvunda singandı Kırım Hannı çanası,
Konaklanı çabır kiyerge üreteri,
Kazançılanı homuh Aliyni anası.
Kazançılanı homuh tuvgan Aliy da,
Üy sincırın buzdurdu sadak oklaga,
Kart anasın berib iygendi,
Kırımdan kelgen aman Kırım boklaga.
Ceti candetni eşigi açılsın,
Cigit Açemezni tabhan anaga,
Kırım Hannı mıçımayın saldırdı,
Cigit ulan alayda çırpı çanaga.

AYCAYAK

Cılkı anası uzun callı kök baytal
Ol ak tuyak, aruv kaşha tay tabar
Sav üç özen kırılıb öledi sanga
Aycayakdan aruv manga kayda bar
Kökde oynaydı bir köksül ala kögürçün
Uça kelib salçı ayagingı tuzakga
Men carlıga eki da kanat bitgeyed
Aycayaknı alıb kaçarga uzakga
Cılkılada bir da köbdü hora tay
Hora tayla oynagandan a toymayla
Aycayaknı cıltıragan közleri
Men cazıkıncı çaşarga da koymayla
Bagır ulu Kasbot degen külayak
Kabırgalada bolur Alan, çınayak
Kabırgadan a çınayak tüşüb uvalsın
Teberdi özenni ırhı basıb suv alsın
Kümüş kamamı biley ketib miz etdim
Aycayaknı tiley ketib kız etdim
Kasbotnu da kalgan çaşlaça körmeyle
Tileyme da ol Aycayaknı bermeyle

ESKİ ASKERÇİLE

Cangurla cavadıla, kökde bulutla karalılıb
Asker çıkıgandı Ullu Karaçaydan sanalıp

Caşla baradıla collanı tolturub, sagayıb
Anala kaldıla, ızlarından taralıb

Caşla baradıla, atlaga minib, atılıb
Otovla kaldıla, eşikleri tartılıb

Ala baradıla, ne külmey, ne ışarmay
Kalmadı adam, tilek tilemey, aşırmay

Ullu Karaçayda bolur naçalnikle, südüle
Cazık caşlanı, mirtazakla sürdüle

Caşla baradıla, Koban özende karalıb
Kelinle kaldıla, av tübünde aralıb

Bara bara biz Ak-Kalaga cetgenek
Ullu Ak-Kalada tuvar kurmanlıkıla etgenek

Ak-Kalada bizge asker kiyim kiydirdile
Ala va barıb, maşinalaga mindirdile

Türlü da çıgadı, maşınanı tütünü
Buzulgandı tavlu caşlanı türsünü

Bölegibiz andan Ullu Slavaga barganek
Anda biz satıb tışlık tuvar alganek

Köble kemelede Kara tengizden ötdüle
Uruş ullu bargan Bolgariyaga cetdile

Kayış etgenbiz tışlık tuvarnı terisin
Suvda koymagız carlı Hacaliyni ölüsün

Mından barganeng Hurzuk sotnaga baş bolub
Suvda kalgansa çabaklaga aş bolub

Seni üsüng bla Orus cüzüvçüle cüzelle
But etleringi ırgay çabakla üzelle

Hacaliy ketdi Kara tengizge kömüldü
Suvga taşaygınçı carık duniyadan tüngüldü

Avruv tabhanma temir maşınanı uvundan
Avruv tabhanbız Slavanı balçık suvundan

Biyçesinde meni arkan athan kollarım
Ullu Slavada şay ıstakannı tutmaydı

Bal taraklanı savlay cutuvçu tamagım
Ullu Slavada kuru şeker şaynı cutmaydı

Korkmay atlaybız közüne karab acaldan
Ayırılğanbız içibizde bölek macaldan

Can berebiz örleb biz Bolgar tavlaga
Çaşavubuz kalsın ızıbızdan kelgen savlaga

İgi sagan, bir kök kögürçün bolur edi
Kanatların kağıb miyik kökge uçub keterge

Men termileme endi tuvra küseb öleme
Kobannı suvundan cangız ıstakan içerge

Ullu Karaçayda köget terekle kuv boldu
Av tübünde va aruv kelinçikle tul boldu

SAGIŞ

Olturdula burun bizde
Carlı kart da, biy da birge.
Tabındıla bir Teyrige,
Birlik boldu elibizde.

Biy biylığın anda kördü -
Karuvşuzga karuv berdi.
Elni işin etib keldi,
Bek sıylığa da tergeldi.

Duşmanlardan saklay bildi,
Birge oynab, birge küldü,
El süygenni ol da süydü,
Buşuvlada birge küydü.

Endi biylik uçuz boldu,
Adet, töre kutsuz boldu,
Biz körmeybiz ongnu, solnu,
Kim izleydi aman colnu?

Meçilanı Kazım 1888

ALLAY BİYLE KEREK BİZGE

Halkga salmay bugov, kişen,
Namısların tuta bilgen,
Tersni cavlab, tüzge burgan, -
Allay biyle kerek bizge.

Halknı ongar colun izleb,
Alga karab, colga tizgen,
El cumuşun tuvra süzgen, -
Allay biyle kerek bizge.

Halknı tizib halal işge,
Sak bolub ümmetibizge,
Nür keltirgen betibizge, -
Allay biyle kerek bizge.

Duniyalıkga hıysab etgen,
Günah etmey, suvab etgen,
Calçı cekmey ölüb ketgen, -
Allay biyle kerek bizge.

Kul, özden deb ayırmagan,
Madar izleb, tüz karagan,
Orun bergen igibizge, -
Allay biyle kerek bizge.

Katı tuthan dinibizni,
Şatık bilgen tilibizni,
Saz etmegen künübüzni, -
Allay biyle kerek bizge.

Meçilanı Kazım 1905

KÜY

Tıngılayma - tavuş keled künbathandan -
Gürüldeyle Mingi Tavnu bugoyları,
Çakıralla tansık bolub Karaçaynı,
Tirilelle adamlanı borbayları.

Tıngılayma, tavuş keled künbathandan:
Şorkuldayla kök Kobannı şorkaları,
Çakıralla tansık bolub Karaçaynı...
Titireyle adamlanı arkaları.

Tıngılayma: Tavuş keled künbathandan:
Şuvuldayla Mahar tavnu terekleri,
Çakıralla tansık bolub Karaçaynı...
Uçunalla adamlanı cürekləri.

Eşitlelle tüşde, tünde ol tavuşla,
San- mındadı, can- andadı, andad esim...
Kerti bolur, eşda halkda cürügen söz,
Tansık bolub izleyd - degen- cer iyesin.

Semenlanı Sımayıl 1944

KAYTHAN KÜN HALKIMA

Ontört cılnı cer tırnaklab çaşagan,
Cılamuk bla gırcını teng aşagan,
Sarnaysa sen tav curtungu iynaklay,
Carlı halkım, oy caralı Karaçay.

Adamların Aziya'da kaldıla,
Cüreklege ketmez avruv saldıla,
Kabırların kum tüzlede sınısılay,
Ulanların kazavatda ızsılay.

Ol cıllada can bergenle kaytmazla,
Tavlarına tansık salam aytmazla,
Mahar suvdan bavurlanıb içmezle,
Savla etgen bu küyleni eşitmezle.

Ol cıllanı kan ızları keberle,
Allah aytsa, ulanların ceterle,
Sen cırlarsa tavlaringda algınlay,
Carlı halkım, oy caralı Karaçay.

Ölgeninge candet üynü bağışlay,
Savlarınğı çaşav colga algışlay,
Men aythança cılamugung cıtırıy,
Ayt orayda, oy caralı Karaçay.

Semenlanı Sımayıl 1957

CAŞAV DEGENİNG

Ne seyirdi çaşav degening.
Cırlatadı tanging athanı,
Cılatadı kününg bathanı...
Tiş eter da baynı gebenin,
Kül eter carlını batanın.

Ne seyirdi çaşav degening.
Kuvañçı, buşuvnu allına
Teng barırsa, çaba, abına...
Kar cavar - buzlatır igini,
Kün tiyer - caz kelir amanga.

Ne seyirdi çaşav degening.
Kalanı da oyar , tüb eter,
Süyetib da koyar, tük eter...
Culduzga teng eter igini,
Tersni tersligine tübetir.

Begiylanı Abdullah 1975

KIZBAY

Mahtalmaydı kaçan da kızbay,
Kaysı halk da sögedi anı.
Tenglerine cunçuvuk kızlay
Tizedi korkgan haparın.

İynanmaydı kızbay közüne,
Es taşlaydı ekili körüb.
Acalı cetib cigit bir ölse,
Acal kelginçi kızbay ming ölür.

Hubiyları Osman 1976

NASIB

Bir kün çirib, suvga tüşüb keterik
Tirmen kakgıç esem da cer üsünde,
Süygen kızım - üyümde ot eterik -
Ot etse da başha caşnı üyünde, -
Ey, nasıbdı bu duniyaga kelgenim,
Carık künnü, süymeklikni bilgenim.

Tohçukları İsmail

KART ATAMI OSİYATI

Çuvak kökden kölek tigib kiyseng da,
Culduzlardan tüyme etib tikseng da,
Sen ıylıkma atang kiygen kiyimge,
Kaptalında anı halı tüymege.

Sen ıylıkma toprak başlı üylege,
Sen ıylıkma atang ösgeñ tiyrege,
Seni sıyınğ namısing da alada,
Caşasang da nakut-nalmaz kalada.

Çiy altından çuruklanı kiyseng da,
Canıñ savdan esgertmengi körseng da,
Sen ıylıkma atang kiygen çabırğa,
Tav curtungda erle kazar kabırğa.

Başha halknı töben etib küreşseng,
Tukum saylab, halknı eki üleşseng,
Ana tilni uçuz etib söleşseng,
Adamlıgıñ çokdu anga ıylık sen.

Bir ongsuznu ayak túbge tebleseng,
Açhalıd deb, şindiklid deb sıy berseng,
Colovçuga satıb berseng ayrannı,
Tavlu tülse, kim eseng da bil anı.

Çagır içib, Tavluma deb kıcırsang,
Cutlugung bla duniya malga satılsang,
Namıs, adet kete barır senden keng,
Sagış et da, bu zatlaga ıylık sen.

Tuvduklarım sizden ahır tilegim,
Eki kesek bolgandı meni cüregim,
Birge bolsak Karaçayım, Malkarım,
Kıçırırız eşitirça kabırım.

Özdenlanı Albert

KARAÇAY

Beştav canı, Arhız, Mahar, Teberdi -
Miyik curtnu bizge Teyribiz berdi,
Mingi Tavnu senge tıyınışlı kördü,
Culduz halkı, Teyri halkı Karaçay.

Ne zalimni allında da bögülmey,
Kara kün da erkinlikden tüngülmey,
Taş başında çaşav ete kelgense,
Ötgür millet, öhtem millet Karaçay.

Nença kere künü, ayı tutulgan,
Ança kere celmavuzdan kutulgan,
Temirlege, kurçlaga da katılğan,
Dev halisin körgüztgendi Karaçay.

Üzmegense nartüh, arpa urlugun,
Cigitlikni, adamlıkni korlugun,
Burun kibik kral kurading, kurdung.
O Nart halkı, Alan halkı Karaçay.

Bardı seni Allahıng da, tiling da,
Ösüb kelgen sarıcılık tölüng da,
Katılmazla senge kartlık, ölüm da,
Ömürlükge çaşarıksa Karaçay.

Laypanlanı Bilal

KARAÇAY-MALKAR'DA YER ADLARI

DAĞ ADLARI

Adırsuvbaşı	Dombay Ölgem	Morhsırtı
Aktamakçat	Garalıklolbaşı	Mukal
Akşatır	Gitçemarka	Mussaacıtır
Alan	Gubasantı	Nakratav
Alibekbaşı	Gülçübiyigi	Nızılıbek
Amanavuzbaşı	Hacibiybaşı	Ptış
Aruvçat	Hakel	Semenbaşı
Azav	Ishavat	Sofrucu
Azgekbaşı	İrikçat	Sukan
Belialakaya	İynetav	Sulahat
Beştav	Karacaş	Suvukavuzkaya
Bjeduh	Karakaya	Şaytanbaşı
Buv Ölgem	Kazbek	Şhara
Calavçat	Kezgenbaşı	Şhelda
Cangı Tav	Kılıçkarakaya	Temirkulak
Cantuvgan	Kışhacer	Tokmak
Caylıkbaşı	Kızgıçbaşı	Tonguzorun
Cuguturluçat	Kogutay	Ullu Tav
Cumarıklıtöbe	Koştan Tav	Ullubek
Çatkara	Kölbaşı	Ulluhatipara
Çegetkarabaşı	Kurmutav	Ullukara
Çotçatav	Mingi Tav	Ullumarka
Dıh Tav	Mingikölbaşı	Uşba

IRMAK VE VADİ ADLARI

Açıkansuv	Garaavzu	Kurmiçi
Adılsuv	Garalıklol	Kükürtlü
Adırsuv	Gonaçhir	Laba
Alibek	Gondaray	Mahar
Amanavuz	Gubasantısuv	Mara
Amankol	Gum	Marka
Andırçi	Gilaç	Morh
Arbakol	Hudes	Muhu
Arhız	İpçık	Nazlıkol
Aruvçat	Ishavat	Sabalıksuv
Ayülükulak	İnçik	Şavkol
Baduk	İndiş	Şumka
Balık	İrik	Teberdi
Bashan	Jılgı	Terk
Başılavzu	Kafar	Terskol
Bızıngı	Karangıklol	Tütüsuv
Calankol	Kardansuv	Uçkulansuv
Camagat	Kıldı	Ulluhurzuk
Cögetey	Kırtık	Ullukam
Çegem	Kızgıç	Ullumurutçu
Çerek	Kızılköz	Ulluözen
Çılmas	Kıçkinekol	Urup
Çirikkol	Kıçıbalık	Uzunkol
Çuçhur	Koban	Üzengi
Duvut	Kogutay	Zagzan
Gabulu	Köndelensuv	Zılgı

BUZUL ADLARI

Akbek	Cuguturluçat	Kıçkinekol
Alibek	Çungurcar	Kükürtlü
Amanavuz	Dalar	Lehzır
Başkara	Garabaşı	Tanışhan
Bızıngı	Hasankoyşürgen	Terskol
Bugoyçat	İrik	Ulluazav
Buşa	Kaşhataş	Ulluçıran
Calavçat	Kıngırsırt	Ullukam

YAYLA ADLARI

Bagatala	Kancalsırtı
Biyçesın	Keptala
Borkuldavuk	Kıngırçat
Burmamıt	Kudaynat
Cohartala	Mıstıbaşı
Çegetçat	Obasırt
Goşayah	Sukanbaşı
İnalsırt	Uzuntala

KÖY VE ŞEHİR ADLARI

Abuk Kabak(Humara)	Kaşhataav
Aksuv	Kızılkala
Arhız	Kızılpokun
Babugent	Kiçibalık
Baydaları	Kobubaşı
Beştav(Pyatigorsk)	Köndelen
Bıllım	Kumuş
Bızıngı	Morh
Bulungu	Nalçık
Cangı Malkar	Narsana(Kislovodsk)
Canhoteko	Ogarı Bashan
Cemtala	Ogarı Çegem
Cögetey	Ogarı Malkar
Cögetey Ayagı	Ogarı Mara
Çerkes Şahar(Çerkessk)	Ogarı Teberdi
Davsuz	Sarıtüz
Elkuş	Sıntı(Töben Teberdi)
Eltarkaç	Taşçı(Elbruskiy)
Esentük(Essentuki)	Taşköpür
Gerpegej	Tegenekli
Girhojan	Tereze
Habaz	Terskol
Hadagujuk Kabak(Hatohşukuey)	Tırnavuz
Hasaniya	TohçukKabak (Dokşukino)
Holam	Töben Çegem
Hurzuk	Töben Mara
Huştosırt	Uçkulan
Ishavat	Ullu Hoj(Hodz)
Karaçay Şahar(Karaçayevsk)	Üçkam El
Karasuv	Üçköken
Kartcurt	Zelençuk

KİŞİ VE SOY ADLARI

ERKEK ADLARI

Abay	Amırhan	Aznavor
Abek	Ansar	Badinat
Abil	Anzavur	Bagatur
Abrek	Anzor	Balbaş
Abuk	Apay	Bapına
Açemez	Appa	Barak
Açey	Ashat	Barasbiy
Adamey	Askerbiy	Baraz
Adey	Aslan	Bashanuk
Adıham	Aslanaliy	Başçı
Adilgeriy	Aslanbek	Batalbiy
Adurhay	Aslanbiy	Batır
Ahil	Aslangeriy	Batıray
Ahköbek	Aslankir	Batırbek
Ajuv	Aslanmırza	Batırgeriy
Akbay	Aslantok	Batırhan
Akkay	Aslanuk	Batoka
Akkul	Aslanuka	Baybatır
Akkuş	Astakku	Baybolat
Alakay	Astemir	Bayçagar
Alavgan	Atabiy	Bayçora
Albek	Atto	Baygeldi
Albot	Aybaz	Baykul
Alçagır	Aydakku	Baymırza
Alhaz	Aydaruk	Bayramkul
Alibek	Aysandır	Bayramuk
Alim	Aytmırza	Baysoltan
Aliy	Azal	Baytuvgan
Almırza	Azamat	Bekbolat
Alsudur	Azamatgeriy	Bekkul

Bekmırza	Caşarbak	Elmırza
Beştav	Caşav	Eseva
Biyaslan	Catday	Eza
Biyazruk	Cengsukmaz	Gabu
Biybolat	Cetul	Gabiy
Biymurza	Cigit	Gaçuv
Biynöger	Cumarık	Gagu
Bolat	Çamma	Galay
Botaş	Çanka	Galıkkı
Botta	Çarahmat	Gapalav
Börükay	Çavkaş	Gappo
Budyan	Çımay	Geri
Buzcigit	Çoçalay	Geri
Cagay	Çokka	Gezoh
Camankul	Çora	Gıkka
Cambot	Çotay	Gilasdan
Canakayt	Çotça	Goça
Canay	Çöpellev	Gomalay
Canbek	Dadyan	Gorsay
Canbolat	Dakka	Gürgoka
Candar	Dalhat	Habiç
Cangeriy	Dattav	Hacimurat
Canhot	Deboş	Haciumar
Canköz	Devletgeriy	Hamatgeriy
Cankir	Dobay	Hammesey
Canmırza	Domalay	Hamzat
Cansoh	Dotday	Hangeriy
Cantemir	Dudaruk	Harşım
Canukku	Duray	Hazgeriy
Cappu	Edik	Hoçakay
Caraslan	Elbuzduk	Hoştan
Caraştı	Eldar	Hutuy
Caşakku	Elkan	İbak

İbiray	Kazbek	Mamaçar
İllevka	Kerman	Mamsur
İmmolat	Kertibiy	Mamusar
İnal	Kılıçbiy	Manaf
İnaluk	Kırımgeriy	Marat
Kacok	Kıyamıt	Marşan
Kalabek	Kiçibatır	Maştay
Kalageriy	Kokay	Matay
Kambot	Konak	Matgeriy
Kamgut	Konakbiy	Mazan
Kana	Konaliy	Mırtaz
Kanamat	Korkmaz	Mırza
Kanaş	Koyçu	Mırzabek
Kanbolat	Kubadiy	Mırzakul
Kandavur	Kuday	Mırzay
Kanşav	Kulbek	Mingbolat
Kanşavbiy	Kulça	Misirbiy
Kantemir	Kulgeriy	Mudar
Kaplan	Kumuk	Muharbiy
Karabatır	Kurmanbek	Muhtar
Karabay	Kurmanbiy	Musos
Karabiy	Lavka	Nahar
Karakul	Levan	Nanak
Karamırza	Levay	Nanı
Karça	Macir	Nanık
Kasay	Maçar	Nanuv
Kasbolat	Mahar	Navar
Kasoh	Mahay	Navarbiy
Kayırbek	Mahtay	Navaziy
Kayıt	Mahuş	Navruz
Kayıtmırza	Makar	Navurbiy
Kaysar	Malkarbiy	Niyazbiy
Kaysın	Malkaruk	Nogay

Nürçük	Solman	Tana
Ogurbiy	Soltan	Tanay
Ogurlu	Soltanbek	Tatarkan
Orazaliy	Soltangeriy	Tatav
Orazay	Soltanmırza	Tatım
Orazbatır	Soltanmurat	Tatuv
Ortabay	Soslan	Tavaslan
Ortay	Soslanbek	Tavay
Orusbiy	Sosran	Tavbatır
Oştur	Sosurka	Tavbek
Otar	Sosuruk	Tavbiy
Ozar	Süley	Tavgeriy
Ozaruk	Şabat	Tavkan
Ozay	Şabatay	Tavke
Örüzmek	Şabaz	Tavkul
Özden	Şaharbiy	Tavlan
Özdenbiy	Şahburan	Tavlu
Paça	Şahbiy	Tavmırza
Pago	Şahıngeriy	Tavsoltan
Rahay	Şahmırza	Teberduka
Rakay	Şakka	Telibay
Ruslan	Şakman	Temurka
Sabır	Şamay	Temir
Safarbiy	Şamge	Temirbek
Sagatgeriy	Şamil	Temirbolat
Salatgeriy	Şavay	Temircan
Salimgeriy	Şavhal	Temirkan
Samat	Şavluh	Tengiz
Sarı	Şavrak	Tengizbiy
Sarıbaş	Şaytuv	Terenbay
Savbar	Şeke	Teyrikul
Seypul	Şoştay	Tinibek
Sibilçi	Tamaş	Tohçuk

Tohtamiş
Tohtar
Tohtarbay
Toka
Tokay
Tokaş
Tokbay
Tokmaş
Tomp
Tompur
Topay

Topur
Toray
Totur
Toturbek
Toturkul
Tukum
Tulpar
Tuvdu
Tuvgan
Tuzbiy
Umar

Unuh
Ünüs
Üsüp
Zabitgeriy
Zalimhan
Zamahay
Zaramuk
Zavur
Zavurbek
Zavurbiy
Zurab

KADIN ADLARI

Abat
Abayhan
Abidat
Abiy
Abiyhan
Ada
Akbiyçe
Akboyun
Aktamak
Alcayak
Almıla
Altın
Altınca
Altınçaç
Altınkız
Alima
Alimat
Alzira
Aminat

Anisat
Aniy
Apalistan
Apuva
Apuvacan
Arkuyat
Aruv
Aruvcan
Aruvka
Asırhan
Askerhan
Asliyan
Asiyat
Aşdarhan
Avbabiyçe
Aycayak
Aymölek
Aysanahan
Ayşat

Aza
Azira
Babuh
Balacan
Balbu
Baldan
Balhaniy
Baliy
Baliyat
Balkız
Baydım
Bayduv
Berhan
Biyba
Biyçe
Boldu
Botaşhan
Bukminat
Cahan

Cançık	Goşonovha	Kunduz
Candet	Gülcan	Kutas
Candethan	Gülnara	Madina
Canımhan	Habiy	Mahbiyçe
Canölmez	Hadijat	Mamurhan
Cansaray	Hafisat	Mansaray
Cansurat	Halimat	Marcan
Carık	Hanipa	Marziy
Cavharat	Hanisat	Marziyat
Çımmak	Haniy	Mayrushan
Çille	İlker	Mekkahan
Çüllüy	İnzilhan	Mersoltan
Dariyhan	Kabahan	Minnovay
Davlethan	Kanitat	Mira
Davum	Kaniy	Mölehan
Davumhan	Karaçaç	Mölek
Davurhan	Karakız	Möleykat
Dımay	Kelimat	Muhurcan
Dugum	Keminat	Mukminat
Dügerhan	Kemishan	Muzula
Erikhan	Kermahan	Nakut
Eslican	Kertikız	Nalacan
Farida	Kıbılahan	Nalacüz
Fariza	Kılıçhan	Nalmashan
Ferdavhan	Kımsat	Napisat
Ferdavus	Kırgıy	Napiy
Gemha	Kırımhan	Narhan
Gemhacan	Kıtay	Nayıbhan
Gencakız	Kızıtuvmı	Nazlihan
Gokka	Kögala	Naziy
Goşa	Kulushan	Nursiyat
Goşansa	Kulistan	Nuzula
Goşayah	Kulizar	Nürcan

Nürhan	Sıylıhan	Tavkız
Orazhan	Supiyat	Tavmaral
Ölmezhan	Surahay	Tüyme
Paçahan	Süydümhan	Ubabiyçe
Pazliy	Şahmölek	Zabidat
Rabiyat	Şahrıcan	Zabithan
Radimhan	Şahidat	Zahidat
Ragıybat	Şahiy	Zalihat
Ravzat	Şama	Zalima
Raziyat	Şamahan	Zariyat
Sakinat	Şamaruv	Zavda
Salima	Şamda	Zavra
Saniyat	Şamdariy	Zavurda
Sapiyat	Şamhaniy	Zorumhan
Saprahan	Şamkız	Zubar
Satanay	Tamara	Zubay
Savsa	Tanzila	Zuhra
Sekinat	Tatım	Zulmurat
Sermiya	Tatlıhan	Zulihat
Sıray	Tavbiyçe	Zuliy
Sırma	Tavcan	Zurum
Sırmahan	Tavhaniy	

SOY (TUKUM) ADLARI

Abay	Abrek	Agırcan
Abayhan	Aci	Ahköbek
Abaza	Açabay	Ahmat
Abazalı	Açıkan	Ahmet
Abdulla	Adra	Ahtav
Abe	Afaşok	Ahiya
Abezeh	Aga	Ajigiriy

Ajoy	Arslan	Balliy
Aka	Asad	Baniy
Akaçı	Asan	Bapına
Akay	Ashak	Bappuçu
Akbay	Aşaşa	Baraz
Akbaş	Atabiy	Barhoz
Akbolat	Atakku	Barisbiy
Akka	Atay	Baska
Akkız	Atmurza	Başıy
Akkiy	Atta	Başka
Akko	Attasav	Başla
Akkul	Atto	Başlo
Akuşu	Aybaz	Baştak
Alafa	Aydabul	Batça
Alakay	Aydaruk	Batır
Albot	Aydın	Batırbek
Alçagır	Aykerek	Batırbiy
Alçak	Aysan	Battı
Allahberdi	Aysandır	Battuv
Almeyis	Ayşa	Bava
Altuy	Ayta	Bavçu
Alika	Aytek	Bay
Aliy	Ayuv	Bayban
Amu	Azamat	Bayçekku
Ana	Baba	Bayçora
Anaha	Babo	Bayda
Aniko	Baçi	Baykazı
Apay	Badah	Baykişi
Appa	Badal	Baykul
Appay	Bagatır	Baymurat
Appo	Bahit	Baymurza
Apsuva	Bakku	Bayramkul
Arguyan	Bala	Bayramuk

Baysı	Bollu	Curtubay
Baysoltan	Bolur	Çabdar
Baytok	Borça	Çagar
Bayzulla	Borlak	Çagil
Bazo	Bostan	Çana
Beçel	Botaş	Çanka
Beçmuk	Botta	Çapay
Bedra	Boyunsuz	Çarkuyan
Begevul	Börükay	Çavuş
Begiy	Bözü	Çeçek
Bekbay	Buday	Çeçen
Bekbolat	Buštok	Çegembay
Bekka	Buta	Çegemli
Bekki	Caba	Çekka
Beppa	Cabalak	Çekku
Berdi	Camma	Çekuna
Bereket	Cana	Çerkes
Berem	Candar	Çiçhan
Beşbaş	Canibek	Çıgır
Betkara	Canköz	Çıma
Bıtta	Cantemir	Çıpçık
Bici	Cantotay	Çoça
Biçekku	Carastı	Çoçu
Biçi	Catto	Çofan
Bilimgot	Cavba	Çolak
Bisil	Cavbatır	Çoma
Bittuv	Caza	Çomart
Bittir	Caşakku	Çora
Biyazir	Caşe	Çotça
Biyço	Cılkı	Çubak
Biynöger	Cırık	Daçi
Bolat	Cubu	Dadaş
Bolatçı	Cukka	Daduv

Danay	Elbay	Garey
Danaş	Elcoruk	Garga
Datçı	Eldar	Gasiy
Davletkul	Elekku	Gata
Debe	Elkan	Gaza
Debiska	Elmurza	Gebek
Dekkuş	Endrey	Geben
Deve	Eney	Gedi
Dibir	Erikken	Gedu
Dina	Eristav	Gegra
Dodu	Esekku	Gekki
Doguça	Etez	Gela
Dola	Ette	Gelastan
Dombaybut	Ezi	Gemsokur
Dondara	Frantsuz	Gemu
Dondu	Gaba	Gerbek
Dottay	Gaban	Geriy
Dottu	Gabara	Geruz
Doyun	Gabiy	Gevük
Duda	Gabo	Gezdoh
Duduliy	Gabor	Gıllı
Dugo	Gabu	Gızı
Dura	Gaca	Gida
Ebekku	Gadiy	Glaş
Ebze	Gagu	Glov
Eçki	Gaja	Gobak
Edok	Gajon	Gobu
Edoka	Gala	Goçıya
Edi	Gamma	Goça
Edika	Gana	Goçu
Efendi	Ganda	Gogu
Egiz	Gapkay	Goguy
Ekaşa	Gappo	Gola

Gollu	Hatuvay	Jangolan
Goroy	Hayır	Jangoraz
Goşa	Hayırkız	Janhot
Gudan	Hazgeriy	Janika
Gudin	Hazna	Jansuv
Gudu	Hıbirt	Jantuv
Guliy	Hırha	Jantuvdu
Gulya	Hibi	Jantuvgan
Guma	Hoçu	Janukku
Gummo	Hohana	Jappu
Guppoy	Hola	Jaraşuv
Gurtu	Holamhan	Jaşay
Guta	Holamlı	Jaşuv
Guze	Hot	Javbermez
Guzi	Hoza	Jaziy
Guzo	Hubol	Jazuka
Gürcü	Hubiy	Jekke
Gürük	Huçına	Jereşti
Hab	Hulça	Jetiş
Habiç	Hurta	Jette
Haci	Hurtu	Jilkıbay
Hacıçık	Huseyin	Jobo
Haçır	Hutu	Jola
Haji	İja	Jolap
Halil	İlistin	Jolçu
Halköç	İskender	Jubo
Hamma	İslam	Jurtubay
Hapa	İtti	Kabardok
Hapça	Jabel	Kadır
Hasan	Jabo	Kagiy
Hasanbiy	Jabol	Kaharman
Hasav	Jammurza	Kajok
Hatuv	Janatay	Kakanay

Kakuş	Koban	Külbek
Kalabek	Kocak	Küygen
Kalahan	Kocaş	Lagiy
Kalimhan	Koçhar	Laypan
Kanamat	Kojak	Lelüka
Kantemir	Konak	Lokiya
Kaplan	Konakbay	Maçuk
Kappuş	Korkmaz	Magamet
Kara	Koybay	Magaya
Karabaş	Koyçu	Magluy
Karakız	Kozba	Magula
Karaköt	Köbek	Mahamet
Karamırza	Kökköz	Mahot
Karça	Kötençi	Mahiy
Karka	Kubadiy	Maka
Kartlık	Kuday	Makıt
Kasay	Kujok	Makka
Katçi	Kujon	Malkar
Kathan	Kul	Malkaruk
Katsi	Kulbay	Malkondu
Keçeruk	Kulça	Malsüygen
Kelemet	Kulçu	Mama
Kerekmez	Kuliy	Mamay
Kermen	Kumuk	Mamçu
Kerim	Kurdan	Mamme
Kırımşavhal	Kurman	Mamsur
Kilçi	Kurşa	Mamuko
Kinaz	Kurta	Mandalak
Kipke	Kuşceter	Manka
Kıştik	Kuvat	Maniya
Kışuv	Küçmen	Marşankul
Kiyik	Küçmez	Meçi
Koba	Küçük	Meçuka

Meker	Nastuv	Sarkıt
Melekay	Navruz	Satraq
Melüha	Nepe	Savbar
Merzant	Nıngı	Savku
Met	Nogay	Sela
Metsel	Nogaylı	Semen
Mırkak	Nöger	Serjan
Mırtaz	Oçak	Sılpagar
Mırza	Ogurlu	Smakku
Mırzabek	Omar	Soga
Mırzo	Orak	Sokur
Mısak	Oraz	Soltan
Mıstafa	Oraza	Sotta
Mıza	Ortabay	Sozay
Mızı	Orus	Sumay
Mihit	Orusbiy	Suram
Mija	Osman	Surhay
Misir	Otar	Süpü
Moka	Ozaruk	Süydüm
Molla	Ölmez	Süyünbay
Motta	Özden	Süyünç
Muraça	Özük	Şabatuk
Murza	Pariy	Şahan
Musakay	Rabadan	Şahmurza
Mussalay	Rahay	Şakman
Musuk	Ramazan	Şalmiy
Musuka	Rjiy	Şaman
Muşta	Sabançı	Şava
Mutça	Saraka	Şavhal
Nana	Sarakku	Şavta
Narşav	Sardiyan	Şaylı
Nasıplı	Sarı	Şeker
Nasta	Sarıbaş	Şeremet

Şeverdin	Temir	Topal
Şıdak	Temirbolat	Toturkul
Şohay	Temircan	Tram
Şošta	Temirez	Tulaş
Şukay	Temirli	Tulpar
Şungar	Tengiz	Tuvdu
Şuvan	Terbolat	Tübe
Tabaksok	Tereku	Tümen
Tagalek	Tesi	Türklü
Tama	Tetruk	Ulak
Tambiy	Tetu	Ullubaş
Tappashan	Teva	Umar
Tatça	Tevna	Ummay
Tatta	Teyrikul	Uyan
Tavbolat	Tıışhan	Uyana
Tavçu	Tika	Uze
Tavken	Til	Üsüp
Tavlu	Togaybiy	Zabak
Tavmurza	Toguza	Zaid
Tavşuna	Toha	Zalihan
Taymaz	Tohçuk	Zamma
Taymazkul	Tohçuka	Zaniko
Teberdi	Tohtavul	Zanibek
Tebu	Tok	Zankişi
Teja	Toka	Zaraş
Tek	Tokay	Zavzan
Teka	Toklu	Zeniko
Teke	Toku	Zeza
Teku	Tokuma	Zugul
Temmo	Tolbay	Zuka
Temuka	Tolgur	Zumakul
Temukku	Toma	

KAYNAKLAR

I. Giriş ve Sözlük Bölümleri İçin Başvurulan Kaynaklar

Acılanı L. İ. *Ana Til.-Çerkessk*, 1968.

Aktualnie voprosi leksiki i grammatiki yazıkov narodov Karaçayevo-Çerkesii.-Çerkessk, 1987.

Avcıoğlu, Doğan. *Türklerin Tarihi.-İstanbul*, 1978.

Banguoğlu, Tahsin. *Türkçenin Grameri. Ankara,TDKY: 528.-1998.*

Başılanı S. K. , Caraşuvlanı Z. K. *Malkar Tilni Şkol Frazeologiya Sözlüğü.-Nalçik*, 1994.

Bayçorov, S. Ya. *Drevnetürkskie Runičeskie Pamyatniki Evropı.-Stavropol*, 1989.

Bayramkulları A. M. , Orusbiylanı İ. H. M. *Karaçay Til (4).-Çerkessk*, 1985.

Bayramkulları A. M., Orusbiylanı İ. H. M. *Karaçay-Malkar Tilni Grammatikası. Fonetika-Morfologiya.-Çerkessk*, 1970.

Caferoğlu, Ahmet. *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü.-İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları*, 1968.

Çağatay, Saadet. *Karaçayca Birkaç Metin / DTCF Dergisi, IX-3*, 1951.

Divan-ü Lugat-it Türk / çev. Besim Atalay. 4 cilt.-Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1986.

Feher, Geza. *Bulgar Türkleri Tarihi.-Ankara*, 1984.

Folklor narodov Karaçayevo-Çerkesii. Janr i obraz.-Çerkessk, 1988.

Grousset, Rene. *Bozkır İmparatorluğu / . - İstanbul*, 1980.

Grönbech, K. *Kuman Lehçesi Sözlüğü. Codex Cumanicus'un Türkçe Sözlük Dizini / . çev. Kemal Aytaç.-Ankara: Kültür Bakanlığı*, 1992.

Gurtuyeva, M. B. *Etinopedagogika Karaçayevo-Balkarskogo Naroda.-Nalçik*, 1997.

Guzeyev, C. M. M. T. Jaboyev. *Malkar Til (4).-Nalçik*, 1988.

- Habiçev, M. A. *İmennom Slovoobrazovanie i Formo-obrazovanie v Kumanskikh Yazıkah*.-Moskva, 1989.
- Habiçev, M. A. *Vzaimovliyanie Yazıkov Narodov Zapadnogo Kavkaza*.-Çerkessk, 1980.
- Hubiylanı O. A. *Ana Til*.-Çerkessk, 1967.
- Karaçay-Malkar Orus Sözlük-Karaçayev-Balkarsko Russkiy Slovar* / haz. S. A. Goçiyeva, H. İ. Süyünçev. - Moskva, 1989.
- Karaçay-Malkar Tilni Angılatma Sözlüğü*. Üç Tomluk. I, A-J. - Nalçık, 1996.
- Karaketov, M. D. *İz Traditsionnoy Obryadovo-Kultovoy Jizni Karaçayevtsev*.-Moskva, 1995.
- Karmokov, H. G.; S. S. Gurtuyev. *Kratkiy Russko-Kabardinsko-Balkarskiy Slovar*.-Nalçık, 1992.
- Klaproth, J. *Voyage au Caucasse et en Georgie*.-Paris, 1823.
- Korkmaz, Zeynep. *Gramer Terimleri Sözlüğü*.-Ankara,TDKY:575.-1992.
- Kudayev, M. Ç. *Drevnie Tantsı Balkartsev i Karaçayevtsev*.-Nalçık, 1997.
- Kurat, Akdes Nimet. *IV-XVIII. Yüzyıllarda Karadeniz Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri*.-Ankara, 1972.
- Laypanlanı K. T.,Süyünçlanı A. A. *Ana Til*. -Çerkessk, 1963.
- Malkonduyev, H. H. *Obryadovo-Mifologičeskaya Poeziya Balkartsev i Karaçayevtsev*.-Nalçık, 1996.
- Miziyev, İ. *Ömürleni Tereninden Karay* /. Leninni Bayragı. 24. 7. 1979, 3. s.
- Nartla* / haz. Curtubaylanı Mahti, Malkondulanı Hamit. - Nalçık, 1995.
- Nemeth, Gyula. *Kumük es Balkar szoıegyzek (Kumükisches und balkarisches wörterverzeichnis)* /. *Keleti Szemle*, 12, 1911/1912, 91-153.
- Orta Şkollanı Programması*. *Adabiyat V-XI Klassla*. - Nalçık, 1995.
- Orusbiylanı İ., Süyünçlanı H. *Karaçay-Malkar Tilni Orfografiyası*.-Stavropol, 1964.
- Otarov, İ. M. *Professionalnaya Leksika Karaçayev-Balkarskogo Yazıka*.-Nalçık, 1978.
- Pröhle, W. *Karatschajische Studien* /. *Keleti Szemle*, 10, 1909, 215-304.

- Pröhle, W. *Karatschajische Wörterverzeichnis / Keleti Szemle*, 10, 1909, 83-150.
- Pröhle, W. *Balkarische Studien / Keleti Szemle*, 15, 1914-1915, 16, 1915-1916.
- Russko-Karaçayevo-Balkarskiy Slovar* / haz. H. İ. Süyünçev, İ. H. Urusbiyev. - Moskva: İzdatelstvo Sovetskaya Entsiklopediya, 1965
- Süyünçev, H. İ. *Karaçayevo-Balkarskie i Mongolskie Leksiçeskie Paralleli.-Çerkessk*, 1977.
- Süyünçev H. İ. , Elkanlanı M. K. *Karaçay Til* (3).-Çerkessk, 1984.
- Şkolny Russko-Balkarski Slovar-Orus-Malkar Şkol Sözlük* / red. S. A. Budayev. -Nalçik, 1992.
- Tardy, Lajos. *The Caucasian Peoples and Their Neighbours in 1404 / Acta Orientalia*, XXII (1), 1978, 83-11. ss.
- Tavkul, Ufuk. *Başhüyük'ten Derlenen Karaçayca Sözlük / Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Belleten* 1989, Ankara: 1994, 193-254. ss.
- Tavkul, Ufuk. *Kafkasya Dağlarında Hayat ve Kültür*.-İstanbul, 1993.
- Tavkul, Ufuk. *Karaçay-Malkar Dilinde Gelecek Zaman Eki / Kırım Dergisi*, 3 (12), 1995, 26. s.
- Tavkul, Ufuk. *Karaçay-Malkar Diline Kafkas Dillerinden Geçen Kelimeler / Kırım Dergisi*, 3 (11), 1995, 22-25. ss.
- Tavkul, Ufuk. *Kumukça İle Karaçayca Arasındaki Başlıca Farklar / Dil Dergisi*, (7), 1993, 27-40. ss.
- Tavmırzalanı Dalhat. *Eski söz / Mingi Tav*, (3), 1994, 200-205.
- Töppelani A. M. *Malkar Adabiyat. 9. Klassha Derslik*.-Nalçik, 1995.
- Tram-Semen, Sofi. *Nart Astrolojisi*.-Ankara, 1998.
- Ulakov, M. Z. *Problemi Leksiçeskoy Stilistiki Karaçayevo-Balkarskogo yazıka*.-Nalçik, 1994.
- Voprosı arheologii i traditsionnoy etnografii Karaçayevo-Çerkesii*.-Çerkessk, 1987.

II. Sözlük İçin Taranan Kaynaklar

- Adamlar / Hubiyları Osman.-Çerkessk, 1986.
- Akkarı amanatı / Cazaları Balva.-Çerkessk, 1983.
- Alan / Hubiyları Magomet.-Çerkessk, 1974.
- Amanat / Hubiyları Osman.- Çerkessk, 1990.
- Ana literatura.-Çerkessk, 1976.
- Assı / Hubiyları Osman.-Çerkessk, 1988.
- Ata üyüm / Zumakulları Tanzilya.-Nalçık, 1984.
- Aval bla Astal / haz. Tavmurzaları Dalhat.-Nalçık, 1982.
- Ay carıkda. Caş okuvçulaga haparlar / Laypanları Hamit.-Çerkessk, 1985.
- Aycayak / Bayçoraları Magomet.-Çerkessk, 1985.
- Aylanç-kılanç colla / İssa Botagev.-Nalçık, 1989.
- Ayran. Karaçay cazuvçuları proizvedeniyeleri.-Çerkessk, 1965.
- Ayükar bla börükay / Şıdakları Magomet.-Çerkessk, 1988.
- Azbuka / A.C.Budayev.-Nalçık, 1988.
- Bahsan Culduzu / Canakayıt Zalihanov.-Nalçık, 1986.
- Batalları / Laypanları Seyit.-Çerkessk, 1979.
- Batmaz culduznu carığı / Hubiyları Magomet.-Çerkessk, 1989.
- Bırmamıtnı cırı / Laypanları Seyit.-Çerkessk, 1987.
- Billaça / Curtubayları Mahti, Bittiraları Tamara.-Nalçık, 1992.
- Bir çaşavnu ming beti / Hasan Şavayev.-Nalçık, 1985.
- Birinçi süymeklik / Appaları Bilal.-Çerkessk, 1989.
- Biyik avanalar / Salih Gurtuyev.-Nalçık, 1986.
- Biynöger.Karaçay halk epika poema / haz. Habiçları Magomet.-Çerkessk, 1984.

- Buşuv kitab / Bayramuklanı Fatima.-Çerkessk, 1991.
- Cangan culduzla / Aliy Bayzulla.-Nalçik, 1985.
- Caşav bla fahmu / Osman Hubiyev.-Çerkessk, 1982.
- Caşavnu kılançları / Bert Gurtuyev.-Nalçik, 1988.
- Caşavnu oyuvları / haz. M.P.Hahandukov.-Çerkessk, 1988.
- Caşlıgımdan beri / Appaklanı İbrahim.-Çerkessk, 1989.
- Cazganlarını saylamaları / Baykullanı Davut.-Çerkessk, 1989.
- Cetegeyli ceti culduz. Folklor cıyım / haz. Ortabaylanı Rimma.-Çerkessk, 1985.
- Cır culduznu candıradı / Hubiylanı Nazir.-Çerkessk, 1985.
- Cort cort gılıvum / Kuliy Kaysın.-Nalçik, 1990.
- Curtda cangız terek / Laypanlanı Bilal.-Moskva, 1992.
- Cürekni cır ciltinleri / Keçeruklanı Baydımat.-Karaçay,1993.
- Cüz carsıvum cüz kaygım / Kağıylanı Nazifa.-Çerkessk, 1985.
- Çolpan / Bayramuklanı Halimat.-Çerkessk, 1970.
- Dertli kama / Cagafar Tokumayev.- Nalçik, 1991.
- Duniya seyirliği / Laypanlanı Bilal.-Çerkessk, 1990.
- Egiz çaşçıkla / Kobanlanı Hamzat.-Çerkessk, 1984.
- Elsüyer kuş / İbrahim Gadiyev.-Nalçik, 1989.
- Ertde birev bar edi / Culablanı Üzeyir.-Nalçik, 1991.
- Eski cırla / haz. Hıysa Curtubay.-Nalçik, 1993.
- Gorda bıçak / Korkmazlanı Kökköz.-Çerkessk, 1970.
- Gürbeci / Bayramuklanı Halimat.-Çerkessk, 1987.
- Haram tala / Botaşlanı Hamit.-Nalçik, 1993.
- İzlem. Karaçay çaş cazuvçula bla ilmu kullukçulanı çıgarmaları.-Çerkessk, 1978.

- Kalay ulu Appanı ızın ızlay / Ortabaylanı Rimma, Bicilanı Ahiya.-Çerkessk, 1995.
- Kanamatnı curtunda / Ebzelanı Hanafiy.-Çerkessk, 1970.
- Kanatla. Karaçay avtorlanı çığarmaları.-Çerkessk, 1971.
- Kara kübür / Appalanı Hasan.-Çerkessk, 1959.
- Kara suvçuk / Özdenlanı Albert.-Çerkessk, 1987.
- Karaçay halk cırıla.-Moskva, 1969.
- Karaçay halk tavrıhla.-Çerkessk, 1963.
- Karaçay halknı el bergen comakları / Aliylanı Soltan.-Çerkessk, 1984.
- Karaçay-Malkar folklor / haz. Ortabaylanı Rimma.-Çerkessk, 1985.
- Karaçay-Malkar folklor / Tanzilya Hacıyeva.-Nalçık, 1996.
- Karaçay-Malkar Sovet halk cırıla / Hubiylanı Magomet.-Çerkessk, 1968.
- Karaçay nart sözle / haz. Aliylanı Soltan.-Çerkessk, 1963.
- Karaçay tav sotsialist malçılıknı ösdürüv colunda / Appalanı Hasan.-Narsana, 1935.
- Karaçaynı halk muzİKası / Oruslanı İshak.-Çerkessk, 1982.
- Karça emda ömürleden tahsala / Hasanlanı Nazir.-Çerkessk, 1994.
- Kazim Meçiyev. Nazmıla bla poemala.- Nalçık, 1987.
- Kazim. Çığarmalarını eki tomlıgu.-Nalçık, 1989.
- Kelgen colum / Salih Gurtıyev.-Nalçık, 1988.
- Kırdık avazla / Ahmat Sozayev.-Nalçık, 1978.
- Koban başında. Tarih hıparla / Şamanlanı İbrahim.-Çerkessk, 1987.
- Koçharlanı Kasbot. Halk cırılalı tamadası / Habiçlanı Magomet.-Çerkessk, 1986.
- Köçgünçüle esgertmesi 1943-1957 / haz. Hacılanı Tanzilya.-Nalçık, 1997.
- Köz körğen kulak eşitğen / Aliylanı Şaharbiy.- Çerkessk, 1984.

- Közleribizden kan tama.-Çerkessk, 1991.
- Kuliy Kaysın. Cazganlarını üç tomlu cıyımdığı.-Nalçık, 1982.
- Küzgü / Kobanlanı Ahmat.-Çerkessk, 1989.
- Malkar adabiyatı antologiyası. Haparla .- Nalçık, 1995.
- Malkar halk comakla / haz. M.Mottayeva.-Nalçık, 1992.
- Malkar halk comakla / haz. Z.M.Ulakov.-Nalçık, 1989.
- Malkar literatura / B.T.Sozayev.-Nalçık, 1982.
- Malkar Nart sözle / haz. Azret Holayev.-Nalçık, 1982.
- Malkar poeziyanı antologiyası / A.Begiy, M.Ölmez.-Nalçık, 1993.
- Malkar prozanı antologiyası / Tolgurlanı Zeytun, Şavalanı Hasan.- Nalçık, 1995.
- Malkarlılanı bla Karaçaylılanı halk poeziya çığarmaçılıkları.-Nalçık, 1988.
- Men cırlayma / Safar Makitov.-Nalçık, 1938.
- Men colga kesim cangız çıgama / Bayçoralanı Soslan.-Çerkessk, 1989.
- Men seni çaşingma / Aliylanı Umar.-Çerkessk, 1981.
- Mingi Tavnu katında / Maksim Gettuyev.-Nalçık, 1979.
- Muzikanı üsünden söz. Malkarlılanı bla Karaçaylılanı muzika kulturalarını tarihından / Abidin Bayçekuyev.-Nalçık, 1988.
- Nart cırla bla tavrıhla / haz. M.Ç.Curtubayev.-Nalçık, 1992.
- Nartı / haz. R.Ortabayeva, T. Hacıyeva, A. Holayev.- Moskva, 1994.
- Nartla / Curtubaylanı Mahti, Malkondulanı Hamit.-Nalçık, 1995.
- Nartla / haz. A.Z.Holayev.-Nalçık, 1966.
- Nasra Hocanı haparları / Örtönlanı Azret.-Çerkessk, 1987.
- Nazmu bla cazsala / Bayramuklanı Nina.-Çerkessk, 1968.
- Nazmula, haparla, comakla / haz. B.T.Sozayev.-Nalçık, 1990.
- Ogur / Bayramuklanı Halimat.-Çerkessk, 1977.

- Ontört cıl / Bayramuklanı Halimat.-Çerkessk, 1990.
- Ölüb ketginçi / Batçalanı Mussa.-Çerkessk, 1982.
- Ömür tanışlanı sağınuv / Oruslanı Aminat.-Çerkessk, 1975.
- Ömürlük / Dotdulanı Hıysa.-Çerkessk, 1980.
- Saylamala / Zumakullanı Tanzilya.-Nalçık, 1989.
- Semenlanı Sımayıl. Cırıla bla nazmula.-Moskva, 1992.
- Sırkıvıla / Çotçalanı Magomet.-Çerkessk, 1984.
- Sibil Nartla / Cavbalanı Husey.-Çerkessk, 1990.
- Sonetle / Çotçalanı Magomet.-Çerkessk, 1988.
- Süt bla kan / Bicılanı İdris.-Çerkessk, 1989.
- Tang bla teng turgan cırçık / Abdullah Begiyev.-Nalçık, 1989.
- Teyri carığı / Minaldan Şavayeva.-Nalçık, 1988.
- Teyri carık / Kagiylanı Nazifa.-Çerkessk, 1988.
- Tıngısız cürekle. Karaçay avtorları çığarmaları.-Çerkessk, 1979.
- Tızıl tarını nazıları / Başıir Gulayev.-Nalçık, 1982.
- Tor tayçık / Magomet Mokayev.-Nalçık, 1989.
- Torgay.-Çerkessk, 1989.
- Tuvgan cerim. Nazmula / Hubiylanı Osman.-Çerkessk, 1976.
- Ullu colga. Karaçay çaş cazuvçulanı çığarmalarını cıyımdığı.-Çerkessk, 1968.
- Ulludu baydı Camagat el / Bayçoralanı Soslan.-Çerkessk, 1985.
- Urlangan Murat / Çotçalanı Barisbiy.-Mikoyan Şahar, 1936.
- Uruşnu otunda / Etezanı Omar.-Nalçık, 1989.
- Zamannı avazı. Karaçay cazuvçula bla ilmu kullukçulanı çığarmalarını cıyımdığı / haz.Kagiylanı Nazifa.-Çerkessk, 1975.
- Zamannı colları / Tohcuklanı Husey.-Çerkessk, 1989.
- Zavurbek / Erikgenlanı Kaziy-Magomet.-Çerkessk, 1986.